

Επίσημη Εφημερίδα L 225

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Νομοθεσία

52ο έτος
27 Αυγούστου 2009

Περιεχόμενα

- II Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει των συνθηκών ΕΚ/Ευρατόμ των οποίων η δημοσίευση δεν είναι υποχρεωτική

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Επιτροπή

2009/608/ΕΚ:

- ★ Απόφαση της Επιτροπής, της 24ης Απριλίου 2007, που εφάρμοσε το Βέλγιο υπέρ της InterFerry-Boats [C 46/05 (ex NN 9/04 και ex N 55/05)] [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2007) 1180] ⁽¹⁾ 1

2009/609/ΕΚ:

- ★ Απόφαση της Επιτροπής, της 4ης Ιουνίου 2008, για τις κρατικές ενισχύσεις C 41/05 που χορήγησε η Ουγγαρία στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 2223] ⁽¹⁾..... 53

2009/610/ΕΚ:

- ★ Απόφαση της Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 2008, για τις ενισχύσεις C 16/04 (πρώην NN 29/04, CP 71/02 και CP 133/05) που χορήγησε η Ελλάδα στην επιχείρηση Ελληνικά Ναυπηγεία Α.Ε. [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 3118] ⁽¹⁾..... 104

2009/611/ΕΚ:

- ★ Απόφαση της Επιτροπής, της 8ης Ιουλίου 2008, σχετικά με τα μέτρα C 58/02 (πρώην N 118/02) που προτίθεται να εφαρμόσει η Γαλλία προς όφελος της Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 3182] ⁽¹⁾..... 180

⁽¹⁾ Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ

Τιμή: 38 EUR

EL

Οι πράξεις των οποίων οι τίτλοι έχουν τυπωθεί με λευκά στοιχεία αποτελούν πράξεις τρεχούσης διαχείρισως που έχουν θεσπισθεί στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής και είναι γενικά περιορισμένης χρονικής ισχύος.

Οι τίτλοι όλων των υπολοίπων πράξεων έχουν τυπωθεί με μαύρα στοιχεία και επισημαίνονται με αστερίσκο.

II

(Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει των συνθηκών ΕΚ/Ευρατόμ των οποίων η δημοσίευση δεν είναι υποχρεωτική)

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 24ης Απριλίου 2007

που εφάρμοσε το Βέλγιο υπέρ της InterFerryBoats [C 46/05 (ex NN 9/04 και ex N 55/05)]

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2007) 1180]

(Τα κείμενα στη γαλλική και ολλανδική γλώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2009/608/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.1. Υποθέσεις NN 9/04 και N 55/05

(1) Με επιστολή της 12ης Αυγούστου 2003, που πρωτοκολλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 20 Αυγούστου 2003 [TREN/A(03)27718], οι βελγικές αρχές κοινοποίησαν μέτρα διάσωσης και αναδιάρθρωσης, που έλαβε η Société Nationale des Chemins de Fer Belges (SNCB) υπέρ της θυγατρικής της Inter Ferry Boats (IFB) με σύμβαση πλαίσιο που συνάφθηκε στις 7 Απριλίου 2003, δυνάμει του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης.

(2) Στις 13 Οκτωβρίου 2003 [D(03)17546], η Επιτροπή κάλεσε τις βελγικές αρχές να παράσχουν στην Επιτροπή πρόσθετες πληροφορίες. Στις 12 Δεκεμβρίου 2003 πραγματοποιήθηκε για το θέμα αυτό διμερής συνάντηση με τις βελγικές αρχές. Κατά την εν λόγω συνάντηση, παραδόθηκε στην Επιτροπή το σχέδιο για την αναδιάρθρωση της IFB.

(3) Οι βελγικές αρχές απάντησαν στην Επιτροπή με επιστολή της 7ης Ιανουαρίου 2004, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 13 Ιανουαρίου 2004 [TREN/A(04)10708]. Από την επιστολή αυτή συναγόταν ότι τα κοινοποιηθέντα μέτρα είχαν εφαρμοστεί. Κατά συνέπεια, η υπόθεση καταχωρίστηκε με αριθμό NN 9/2004. Στις 30 Απριλίου 2004 πραγματοποιήθηκε μια δεύτερη συνάντηση. Κατά την εν λόγω συνάντηση η Επιτροπή ζήτησε ορισμένα συμπληρωματικά έγγραφα, τα οποία οι βελγικές αρχές απέστειλαν με επιστολή της 15ης Ιουνίου 2004, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 21 Ιουνίου 2004 [TREN/A(04)23691].

(4) Με επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 2005 [D(05)100339], η Επιτροπή κάλεσε τις βελγικές αρχές να παράσχουν ορισμένες πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν με επιστολή της 25ης Μαρτίου 2005, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 30 Μαρτίου 2005 [TREN/A(05)7712].

(5) Με επιστολή της 28ης Ιανουαρίου 2005 [SG(2005)A1133], οι βελγικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για την πρόθεση της SNCB να προχωρήσει σε συμπληρωματική αύξηση κεφαλαίου της IFB, η οποία δεν προβλεπόταν στις συμφωνίες που κοινοποιήθηκαν στις 12 Αυγούστου 2003. Η Επιτροπή καταχώρησε την εν λόγω υπόθεση ως κοινοποίηση με αριθμό N 55/05.

- (6) Με επιστολή της 29ης Μαρτίου 2005 [D(05)106199], η Επιτροπή κάλεσε τις βελγικές αρχές να παράσχουν πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν με επιστολή της 28ης Απριλίου 2005, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 3 Μαΐου 2005 [SG(2005)A(05)4155].
- (7) Με επιστολή της 31ης Μαΐου 2005 [D(05)111096], η Επιτροπή κάλεσε τις βελγικές αρχές να παράσχουν πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν με επιστολή της 30ής Ιουνίου 2005, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή την 1η Ιουλίου 2005 [TREN/A(05)16598].
- (8) Στις 16 Σεπτεμβρίου 2005, πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των βελγικών αρχών. Στη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ζήτησε από τις βελγικές αρχές να της παράσχουν πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν με επιστολή της 21ης Οκτωβρίου 2005, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 24 Οκτωβρίου 2005 [TREN/A(05)27067].
- (13) Με επιστολή της 30ής Νοεμβρίου 2006, που ελήφθη από την Επιτροπή στις 5 Δεκεμβρίου 2006 και πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN/A/39219, οι βελγικές αρχές διαβίβασαν επιστολή του κ. Karel Vinck σχετικά με τον παρόντα φάκελο. Οι βελγικές αρχές απέστειλαν την επιστολή αυτή για να υποστηρίξουν τη θέση τους σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις της SNCB όσον αφορά την παρούσα υπόθεση δεν έπρεπε να καταλογιστούν στο βελγικό κράτος αλλά αποκλειστικά στην SNCB.
- (14) Με επιστολή της 5ης Φεβρουαρίου 2007 [D(07)302095], η Επιτροπή κάλεσε τις βελγικές αρχές να της παράσχουν πρόσθετες πληροφορίες. Το Βέλγιο διαβίβασε αυτές τις πληροφορίες με επιστολή της 6ης Φεβρουαρίου 2007, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 7 Φεβρουαρίου 2007 [A(07)24246], με επιστολή της 8ης Φεβρουαρίου 2007, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 9 Φεβρουαρίου 2007 [A(07)23613], με επιστολή της 13ης Φεβρουαρίου 2007, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 15 Φεβρουαρίου 2007 [A(07)24201], και με επιστολή της 15ης Φεβρουαρίου 2007, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 16 Φεβρουαρίου 2007 [A(07)24362].

1.2. Υπόθεση C 46/05

- (9) Με επιστολή της 7ης Δεκεμβρίου 2005, η Επιτροπή ενημέρωσε το Βέλγιο για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης για τα υπό εξέταση μέτρα.
- (10) Η απόφαση της Επιτροπής για την κίνηση της διαδικασίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ⁽¹⁾. Η Επιτροπή κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με το υπό εξέταση μέτρο. Η Επιτροπή δεν έλαβε σχετικές παρατηρήσεις από τρίτους.
- (11) Το Βέλγιο αντέδρασε στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας με επιστολή της 14ης Φεβρουαρίου 2006, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 15 Φεβρουαρίου 2006 με αριθμό TREN/A/13934. Με την ίδια αυτή επιστολή, το Βέλγιο απέσυρε την κοινοποίηση της 28ης Ιανουαρίου 2005.
- (12) Την 1η Ιουνίου 2006 και την 25η Ιουλίου 2006, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις εργασίας μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και των βελγικών αρχών. Οι βελγικές αρχές, με επιστολή της 29ης Ιουνίου 2006, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή αυθημερόν με αριθμό TREN/A/25806, με επιστολή της 20ής Σεπτεμβρίου 2006, που πρωτοκολλήθηκε αυθημερόν με αριθμό TREN/A/32665, και με επιστολές της 16ης και της 21ης Νοεμβρίου 2006, που πρωτοκολλήθηκαν με αριθμούς TREN/A/37638 και TREN/A/37981 αντίστοιχα, διαβίβασαν πρόσθετες πληροφορίες στην Επιτροπή.
- (15) Με επιστολή της 15ης Μαρτίου 2007 [D(07)306248], και κατά τη διάρκεια συνάντησης εργασίας που πραγματοποιήθηκε στις 16 Μαρτίου 2007, η Επιτροπή κάλεσε τις βελγικές αρχές να της παράσχουν πρόσθετες πληροφορίες. Το Βέλγιο διαβίβασε τις πληροφορίες αυτές με επιστολή της 30ής Μαρτίου 2007, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή αυθημερόν [A(07)28411].

2. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ

2.1. Τα μέρη της σύμβασης πλαισίου για τη διάσωση και αναδιάρθρωση της IFB

2.1.1. IFB

2.1.1.1. Περιγραφή της εταιρίας

- (16) Η IFB είναι ανώνυμη εταιρία βελγικού δικαίου. Η SNCB κατέχει το 89,03 % του μετοχικού κεφαλαίου. Οι άλλοι μέτοχοι είναι η CNC Transports, θυγατρική κατά 93,8 % της SNCF (7,41 %), η ICF (2,08 %) και η EWS (English Welsh and Scottish Railway - 1,22 %).
- (17) Η IFB συστήθηκε την 1η Απριλίου 1998 με τη συγχώνευση των τριών εταιριών Ferry Boats SA, Interferry SA και του «σιδηροδρομικού» κλάδου της Edmond Depaire Ltd. Όπως απέδειξε το Βέλγιο με την υποβολή αποσπάσματος του μητρώου εταιριών, η συγχώνευση αυτή πραγματοποιήθηκε με απορρόφηση της Interferry SA από την Ferry Boats SA και εισφορά στη συνέχεια του σιδηροδρομικού κλάδου της Edmond Depaire SA στην εκ συγχωνεύσεως οντότητα. Η IFB αποτελεί λοιπόν συνέχεια της νομικής προσωπικότητας της Ferry Boats, που ιδρύθηκε το 1923.

⁽¹⁾ ΕΕ C 159 της 8.7.2006, σ. 2.

- (18) Η IFB δραστηριοποιείται σε δύο κυρίως τομείς, στην εφοδιαστική (logistics) σιδηροδρομικών και συνδυασμένων μεταφορών («IFB Logistics») και στην εκμετάλλευση ηπειρωτικών τερματικών σταθμών για συνδυασμένες μεταφορές («IFB Terminals»). Οι δραστηριότητες της επιχείρησης περιγράφονται λεπτομερώς στην επιστολή κίνησης της επίσημης διαδικασίας έρευνας, σημεία 16 έως 29.
- (19) Στις δραστηριότητες αυτές πρέπει να προστεθούν επίσης οι θυγατρικές και οι συμμετοχές τις οποίες διατηρεί ή διατηρούσε στο Βέλγιο και στο εξωτερικό η IFB σε εταιρίες που εκμεταλλεύονται θαλάσσιους και ηπειρωτικούς τερματικούς σταθμούς καθώς και σε εταιρίες μεταφορών. Οι εν λόγω θυγατρικές και συμμετοχές περιγράφονται λεπτομερώς στα σημεία 30 και επόμενα της επιστολής κίνησης της επίσημης διαδικασίας έρευνας (στο εξής «επιστολή κίνησης διαδικασίας»). Το Βέλγιο ενημέρωσε την Επιτροπή ότι ορισμένα αντικειμενικά στοιχεία που περιέχονταν στην επιστολή κίνησης διαδικασίας δεν ήταν απολύτως ορθά ή είχαν στο μεταξύ μεταβληθεί. Οι μεταβολές που επήλθαν μετά την επιστολή κίνησης διαδικασίας περιγράφονται στα σημεία που ακολουθούν. Όσον αφορά τα υπόλοιπα, ισχύουν τα αναφερόμενα στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημεία 30 έως 49).
- (20) Συμμετοχές της IFB στους τερματικούς σταθμούς του Βελγίου. Η IFB αποσύρθηκε από τον τερματικό σταθμό του Zeebrugge. Στο σημείο 39 της επιστολής κίνησης διαδικασίας, αναφέρεται ότι η IFB πούλησε τα μερίδιά της στην ομάδα συμφερόντων OCHZ. Στην πραγματικότητα, η IFB πούλησε τα δικαιώματά της στη Hesse-Noord Natie, με την οποία εκμεταλλεύονταν από κοινού τον εν λόγω τερματικό σταθμό.
- (21) Στο σημείο 41 της επιστολής κίνησης διαδικασίας, αναφέρεται ότι η IFB κατέχει το 16,76 % της εταιρίας Dry Port Mouscron-Lille. Το Βέλγιο ενημέρωσε την Επιτροπή ότι έπειτα από αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Dry Port Mouscron-Lille στις 29 Ιουνίου 2006, στην οποία δεν συμμετείχε η IFB, και με την είσοδο στο κεφάλαιό της ενός ιδιώτη επενδυτή, της DELCATRANS, η συμμετοχή της IFB μειώθηκε στο 11,07 %
- (22) Συμμετοχή της IFB στους τερματικούς σταθμούς της Γαλλίας. Η IFB πούλησε το φθινόπωρο του 2006 την εκ 30 % συμμετοχή της στην εταιρία Nord France Terminal International OU (εφεξής NFTI-ou) στην εταιρία CMA-CGM. Μετά την εν λόγω συναλλαγή, η IFB κατέχει στη Γαλλία ένα ποσοστό 2 % μόνο στην εταιρία CNC transports, που έχει μετονομαστεί έκτοτε σε Naviland Cargo.
- 2.1.1.2. Αγορές και μερίδια αγορών της IFB
- (23) Η Επιτροπή αναφέρει στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημεία 50 έως 54) ότι στην περίπτωση των δραστηριοτήτων της IFB Logistique, θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ δύο διαφορετικών αγορών, των δραστηριοτήτων αποστολής και των δραστηριοτήτων εφοδιαστικής. Οι αγορές αυτές ορίστηκαν ως εθνικές αγορές και το μερίδιο αγοράς της IFB Logistics υπολογίστηκε ότι ήταν μεταξύ 2 % και 5 %.
- (24) Όσον αφορά την αγορά των τερματικών σταθμών, η απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημεία 55 έως 59) κάνει διάκριση μεταξύ των ηπειρωτικών και των θαλάσσιων τερματικών σταθμών. Στο μεταξύ, η IFB απέσυρε κάθε συμμετοχή της στους θαλάσσιους τερματικούς σταθμούς. Στη διάκριση αυτή της απόφασης κίνησης διαδικασίας δεν έφεραν αντίρρηση ούτε τα ενδιαφερόμενα μέρη, ούτε το Βέλγιο.
- (25) Η αγορά των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών συνδέεται με τις δύο αυτές αγορές. Από το 2003, η αγορά αυτή έχει ανοίξει στις διεθνείς εμπορευματικές μεταφορές από και προς το Βέλγιο, όπως προβλέπεται στην οδηγία 91/440/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την ανάπτυξη των κοινοτικών σιδηροδρόμων⁽²⁾. Το άνοιγμα αυτό στις διεθνείς μεταφορές συμπληρώθηκε με το άνοιγμα της εθνικής αγοράς μεταφορών την 1η Ιανουαρίου 2007, που προβλέπεται από την οδηγία 91/440/ΕΟΚ, και που εφαρμόστηκε στο Βέλγιο με βασιλικό διάταγμα της 13ης Δεκεμβρίου 2005.
- 2.1.2. Η SNCB
- (26) Η SNCB δημιουργήθηκε με το βελγικό νόμο της 23ης Ιουλίου 1926, που προέβλεπε την ίδρυση της Société Nationale des Chemins de Fer Belges⁽³⁾. Από τις 14 Οκτωβρίου 1992⁽⁴⁾ είναι αυτόνομη δημόσια επιχείρηση και ανώνυμη εταιρία δημόσιου δικαίου⁽⁵⁾.
- (27) Την 1η Ιανουαρίου 2005, το βελγικό κράτος προχώρησε σε δομική αναδιάρθρωση της SNCB, η οποία τώρα αποτελείται από τρεις ξεχωριστές εταιρίες, συγκεκριμένα :
- την SNCB Holding, εταιρία συμμετοχών που κατέχει το 100 % των δύο άλλων εταιριών, οι οποίες είναι:
  - η Infrabel, φορέας διαχείρισης της σιδηροδρομικής υποδομής, και
  - η νέα SNCB, επιχείρηση επιφορτισμένη με τις υπηρεσίες σιδηροδρομικών μεταφορών.
- Το βελγικό κράτος κατέχει το 100 % των εταιρικών μεριδίων της SNCB Holding.
- (28) Τα διοικητικά όργανα της SNCB είναι το διοικητικό συμβούλιο (ΔΣ), η διευθύνουσα επιτροπή και ο εντεταλμένος σύμβουλος. Το διοικητικό συμβούλιο απαρτίζεται από 10 μέλη, περιλαμβανομένου του εντεταλμένου συμβούλου. Τα μέλη του ΔΣ διορίζονται από τον Βασιλιά, με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου.

⁽²⁾ ΕΕ L 237 της 24.8.1991, σ. 25.

⁽³⁾ Moniteur Belge της 24ης Ιουλίου 1926.

⁽⁴⁾ Ημερομηνία έναρξης ισχύος του βασιλικού διατάγματος της 30ής Σεπτεμβρίου 1992 για την έγκριση της πρώτης σύμβασης διαχείρισης της Société nationale des chemins de fer belges και τη λήψη μέτρων σχετικά με την εν λόγω εταιρία, Moniteur Belge της 14ης Οκτωβρίου 1992.

⁽⁵⁾ Όπως ορίζονται στο νόμο της 21ης Μαρτίου 1991 για τη μεταρρύθμιση ορισμένων δημοσίων επιχειρήσεων οικονομικού χαρακτήρα, Moniteur Belge της 27ης Μαρτίου 1991.

- (29) Η βελγική κυβέρνηση εκπροσωπείται στο ΔΣ από τον κυβερνητικό επίτροπο. Ο κυβερνητικός επίτροπος μπορεί να προσφύγει στις βελγικές αρχές για την ακύρωση απόφασης του ΔΣ που αφορά θέματα μη σχετικά με την εκπλήρωση της αποστολής της SNCB για παροχή υπηρεσιών δημόσιου χαρακτήρα εφόσον η εν λόγω απόφαση «δρα [...] επιζήμια στο έργο της παροχής δημόσιων υπηρεσιών» (άρθρο 23 παράγραφος 2 του νόμου).

2.2. Οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπισε η IFB το 2001 και το 2002

- (30) Κατ' αρχήν, πρέπει να αναλυθούν τα αίτια της εμφάνισης των οικονομικών δυσκολιών και στη συνέχεια να περιγραφεί η αντίδραση των διοικούντων την IFB και την SNCB.

2.2.1. Οι οικονομικές δυσκολίες

- (31) Η κύρια αιτία των δυσκολιών της IFB είναι αποτέλεσμα των οικονομικών δυσκολιών από τις συμμετοχές της στη Γαλλία, που βρίσκονταν όλες στο λιμάνι της Δουνκέρκης, το 2001

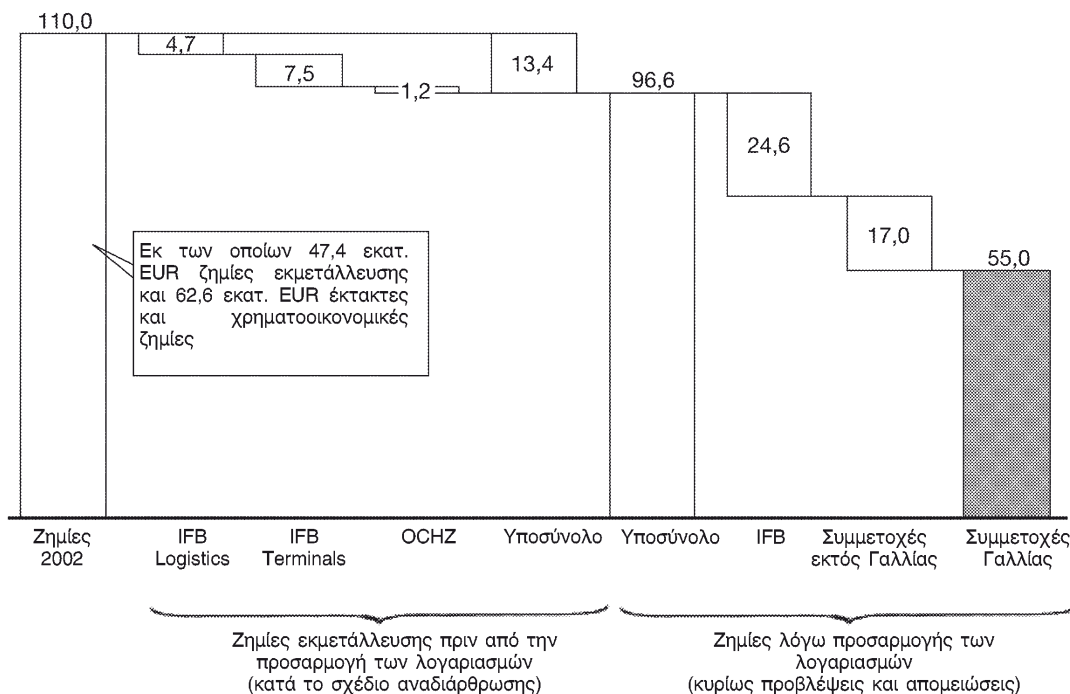
και το 2002. Οι οικονομικές δυσκολίες αφορούσαν επίσης και τις δραστηριότητες της «IFB Logistics» και της «IFB Terminals», οι οποίες το 2002 εμφάνισαν ζημίες.

- (32) Όπως φαίνεται στο σχήμα 1, το συνολικό ύψος των ζημιών της IFB κατά την οικονομική χρήση του 2002 ανήλθε στα 110 εκατ. EUR. Τα 12,2 εκατ. EUR αφορούσαν ζημίες εκμετάλλευσης πριν από την προσαρμογή των λογαριασμών στο επίπεδο της IFB Logistics (4,7 εκατ. EUR) και της IFB Terminals (7,5 εκατ. EUR). Στο ποσό αυτό προστίθεται ένα ποσό από ζημίες εκμετάλλευσης ύψους 1,2 εκατ. EUR λόγω της συμμετοχής στην OCHZ. Οι ζημίες αυτές, συνολικού ύψους 13,4 εκατ. EUR, αντιπροσώπευαν το 12 % των συνολικών ζημιών. Οι υπόλοιπες ζημίες του 2002, ήτοι 96,6 εκατ. EUR, προέρχονταν από μειώσεις αξίας και προβλέψεις που ήταν αναγκαίες στο πλαίσιο της προσαρμογής των λογαριασμών λόγω των προβλημάτων που αντιμετώπιζε η εταιρία στη Γαλλία και το Βέλγιο. Το 75 % των μειώσεων αξίας και των προβλέψεων προέρχονται από συμμετοχές της IFB. Το 76 % του παραπάνω ποσοστού αφορά συμμετοχές στη Γαλλία.

Σχήμα 1

Ανάλυση ζημιών 2002

(Εκατ. EUR)

Πηγή: Σχέδιο αναδιάρθρωσης IFB, 24/03/2003. IFB Controlling

- 2.2.2. Αντίδραση των διοικήσεων της IFB και της SNCB
- (33) Από τα τέλη του 2000, η IFB άρχισε να μην εξοφλεί τα τιμολόγια που της έστελνε η SNCB για παροχές σιδηροδρομικών υπηρεσιών. Το 2001 και κυρίως το 2002, η IFB συνέχισε αυτή την πρακτική, την οποία ανεχόταν η SNCB. Έτσι, στα τέλη Ιανουαρίου 2003, η συνολική αξία των απλήρωτων τιμολογίων της SNCB από την IFB ανερχόταν στο ποσό των 63 εκατ. EUR. Η μη εξόφληση των εν λόγω τιμολογίων εξηγεί γιατί η IFB κατόρθωσε να επιζήσει παρά τις σοβαρές οικονομικές δυσκολίες.
- (34) Στις 21 Μαΐου 2002, το ΔΣ της IFB διαπίστωσε ότι λόγω των ζημιών που είχαν συσσωρευθεί από τα τέλη του 2000, τα ίδια κεφάλαια είχαν μειωθεί σε επίπεδα κάτω από το μισό του εταιρικού κεφαλαίου. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 633 του βελγικού κώδικα εταιριών, η IFB συγκάλεσε έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων της.
- (35) Κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνέλευσης, η SNCB, ως πλειοψηφών μέτοχος, δεσμεύτηκε να στηρίξει την IFB όσον αφορά τις λειτουργικές της δαπάνες με τη χορήγηση ταμειακής προκαταβολής ύψους 2,5 εκατ. EUR. Η δέσμευση αυτή της SNCB εγκρίθηκε από το ΔΣ της SNCB. Με βάση αυτή τη δέσμευση, οι μέτοχοι αποφάσισαν να συνεχιστούν προσωρινά οι δραστηριότητες της IFB και ζήτησαν από το ΔΣ της IFB να επεξεργαστεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αναδιάρθρωσης το οποίο να περιλαμβάνει τις θυγατρικές και τη διαχείριση των τερματικών σταθμών.
- (36) Το διοικητικό συμβούλιο της SNCB, στη συνεδρίαση της 19ης Ιουλίου 2002, εξέτασε την κατάσταση της θυγατρικής της IFB. Ο εντεταλμένος σύμβουλος της IFB παρουσίασε την κατάσταση του ομίλου. Στη συνέχεια, το διοικητικό συμβούλιο έλαβε την ακόλουθη απόφαση: «Το ΔΣ συμφωνεί στην εισφορά χρηματικού ποσού ύψους 2,5 εκατ. EUR για την κάλυψη των ταμειακών αναγκών και τη συνέχιση της λειτουργίας της IFB μέχρι το τέλος Οκτωβρίου 2002 (το ποσό αυτό αποτελούσε προκαταβολή ενόψει πιθανής αύξησης του κεφαλαίου).»
- (37) Το δεύτερο εξάμηνο του 2002, μετά την έγκριση από το διοικητικό συμβούλιο, η SNCB κατέβαλε στην IFB τη χρηματική προκαταβολή των 2 500 000 εκατ. EUR, ως ακολούθως:
- 6.8.2002: καταβολή ποσού 1 000 000 EUR,
  - 17.9.2002: καταβολή ποσού 1 000 000 EUR,
  - 30.9.2002: καταβολή ποσού 500 000 EUR.
- (38) Η προκαταβολή αυτή χορηγήθηκε με επιτόκιο 3,1% και εξοφλήθηκε εξ ολοκλήρου τον Ιούλιο του 2003. Η αποπληρωμή αυτή πραγματοποιήθηκε σε δύο δόσεις:
- στις 15 Ιουλίου 2003, η IFB κατέβαλε 1 500 000 EUR έναντι του παραπάνω ποσού, προσαυξημένο με τόκους ύψους 40 422,04 EUR,
  - στις 23 Ιουλίου 2003, η IFB κατέβαλε στην SNCB το υπόλοιπο ποσό ύψους 1 000 000 EUR, προσαυξημένο με τόκους ύψους 26 883,35 EUR.
- (39) Στις 19 Σεπτεμβρίου 2002, ο εντεταλμένος σύμβουλος της IFB ανέθεσε σε δύο ελεγκτές να συντάξουν ειδική έκθεση εκτίμησης της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης. Με βάση τα πορίσματα της έκθεσης αυτής, που υποβλήθηκε στην IFB στις 4 Δεκεμβρίου 2002 και στη συνέχεια στην SNCB, το διοικητικό συμβούλιο της SNCB συμφώνησε κατ' αρχήν, στις 20 Δεκεμβρίου 2002, να αυξηθεί το μετοχικό κεφάλαιο της IFB. Στις 24 Δεκεμβρίου 2002, η έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων («ΕΓΣ») της IFB αποδέχθηκε την εν λόγω πρόταση.
- (40) Η διοίκηση της IFB επεξεργάστηκε, με την υποστήριξη της εταιρίας συμβούλων McKinsey, σχέδιο αναδιάρθρωσης της IFB. Το σχέδιο αυτό αναδιάρθρωσης, που περιγράφεται λεπτομερώς στα σημεία 73 έως 86 της παρούσας απόφασης, εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο της IFB στις 23 Μαρτίου 2003.
- (41) Στη συνέχεια, οι διοικήσεις των δύο εταιριών (IFB και SNCB) καθόρισαν τις λεπτομέρειες διάσωσης και αναδιάρθρωσης της IFB σε μια «σύμβαση πλαίσιο για την αναδιάρθρωση της IFB», η οποία υπογράφηκε από τις δύο εταιρίες στις 7 Απριλίου 2003. Σε μια δεύτερη ΕΓΣ, οι μέτοχοι της IFB συμφώνησαν να συνεχιστούν οι δραστηριότητες της IFB βάσει της εν λόγω σύμβασης πλαισίου.
- 2.3. Τα μέτρα διάσωσης και αναδιάρθρωσης της «σύμβασης πλαισίου μεταξύ της SNCB και της IFB για την αναδιάρθρωση της IFB» της 7ης Απριλίου 2003**
- (42) Το άρθρο 2 της σύμβασης πλαισίου προβλέπει ότι τα μέτρα που συμφωνήθηκαν μεταξύ των μερών εκτελούνται σε δύο φάσεις, δηλ. μια περίοδο διάσωσης και μια περίοδο αναδιάρθρωσης.
- 2.3.1. Τρόποι και όροι εφαρμογής των μέτρων διάσωσης
- (43) Το άρθρο 3 της σύμβασης πλαισίου προβλέπει τα ακόλουθα μέτρα διάσωσης:
- τη χορήγηση επιστρεπτέας προκαταβολής ύψους 5 εκατ. EUR,

- τη χορήγηση πιστωτικής διευκόλυνσης μέγιστου ύψους 15 εκατ., και
- Κεφαλαιοποίηση της επιστρεπτέας προκαταβολής ύψους 5 εκατ. EUR
- τη χορήγηση προσωρινής προθεσμίας πληρωμής για τα χρέη των 63 εκατ. EUR της IFB προς την SNCB.
- Κεφαλαιοποίηση του αναληφθέντος τμήματος της πιστωτικής διευκόλυνσης μέγιστου ύψους 15 εκατ. EUR [...].
- (44) Η διάρκεια των μέτρων αυτών ορίστηκε στους 12 μήνες. Ωστόσο, παρατάθηκαν σιωπηρά με κοινή συμφωνία των μερών μέχρι την ημερομηνία αύξησης του κεφαλαίου.
- Κεφαλαιοποίηση των χρεών [...] ύψους 63 εκατ. EUR
- (45) Το επιτόκιο της επιστρεπτέας προκαταβολής και των ποσών που αναλαμβάνονται από την πιστωτική διευκόλυνση είναι ίσο με το επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζει η Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις. Οι τόκοι θα κεφαλαιοποιούνται και θα καταβάλλονται μαζί με τις οφειλόμενες απαιτήσεις.
- Ενδεχομένως, και υπό τον όρο ότι τα δύο μέρη συμφωνούν στο θέμα αυτό, συμπληρωματική αύξηση κεφαλαίου [...].»
- (46) Το χρέος των 63 εκατ. EUR υπόκειται σε συμβατικό επιτόκιο υπερημερίας 5,4 %. Οι τόκοι θα κεφαλαιοποιούνται και θα καταβάλλονται μαζί με την κύρια απαίτηση.
- (51) Η πραγματοποίηση της εν λόγω αύξησης κεφαλαίου τελεί υπό την αναβλητική αίρεση της έγκρισής του από την Επιτροπή βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5 της σύμβασης πλαισίου. Το άρθρο 5 έχει ως εξής:
- «Οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται από την SNCB [...] τελούν υπό την ακόλουθη αναβλητική αίρεση. Τα μέρη θα ζητήσουν από το βελγικό κράτος να προβεί το συντομότερο σε ανακοίνωση της παρούσας σύμβασης πλαισίου στην ΕΚ. Τα μέρη θα ζητήσουν επίσης από το βελγικό κράτος, εφόσον η ΕΚ κρίνει δικαιολογημένα στο πλαίσιο της εν λόγω ανακοίνωσης ότι [η σύμβαση πλαίσιο] περιλαμβάνει τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 της συνθήκης ΕΚ), να κοινοποιήσει τη [σύμβαση πλαίσιο] βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ. Προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στην ΕΚ να τοποθετηθεί, [η σύμβαση πλαίσιο] δεν θα τεθεί κατά κανένα τρόπο σε εφαρμογή πριν από την παρέλευση 15 εργάσιμων ημερών από την κοινοποίησή της στην ΕΚ. Εάν [η σύμβαση πλαίσιο] χαρακτηριστεί δικαιολογημένα από την ΕΚ ως συνολική κρατική ενίσχυση, δεν θα τεθεί σε εφαρμογή πριν η ΕΚ εγκρίνει ρητά ή σιωπηρά την εν λόγω ενίσχυση και, σε ενδεχόμενη περίπτωση, υπό τις προϋποθέσεις και τους όρους που προβλέπονται στην πράξη έγκρισης.
- Εάν η ΕΚ χαρακτηρίσει εν μέρει ή εξ ολοκλήρου [τη σύμβαση πλαίσιο] ως κρατική ενίσχυση και αν και εφόσον η εν λόγω ενίσχυση χαρακτηριστεί ως ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, τότε τα μέρη θα εξετάσουν με καλή πίστη τη δυνατότητα ενδεχόμενης λήψης συμπληρωματικών μέτρων για την IFB, χωρίς όμως υποχρέωση να τεθούν σε εφαρμογή αυτά τα συμπληρωματικά ή προσαρμοσμένα μέτρα εφόσον οι περιστάσεις υπό τις οποίες πρέπει να χορηγηθεί η ενίσχυση θεωρηθούν πλήρως αδικαιολόγητες.»
- (47) Οι τόκοι που όφειλε η IFB στην SNCB για τα χρέη και την πιστωτική διευκόλυνση ήταν 2,2 εκατ. EUR το 2002, 3,9 εκατ. EUR το 2003, 4,7 εκατ. EUR το 2004, 5,2 εκατ. EUR το 2005 και 4,4 εκατ. EUR το 2006.
- (48) Το άρθρο 7 της σύμβασης προβλέπει ότι η IFB παρατείνεται της παραγραφής των χρεών της προς την SNCB.
- (49) Το σύνολο των μέτρων αυτών τέθηκαν σε εφαρμογή με την υπογραφή της σύμβασης πλαισίου, δηλ. την 7η Απριλίου 2003. Ωστόσο, η IFB δεν έκανε χρήση της επιστρεπτέας προκαταβολής.
- 2.3.2. Τρόποι και όροι εφαρμογής των μέτρων αναδιάρθρωσης
- (50) Το άρθρο 4 της σύμβασης πλαισίου «τρόποι εφαρμογής των μέτρων αναδιάρθρωσης», έχει ως εξής:
- «Τα μέρη επιβεβαιώνουν την πρόθεσή τους να θέσουν σε εφαρμογή τα ακόλουθα μέτρα εφόσον είναι σύμφωνα με σχέδιο αναδιάρθρωσης εγκεκριμένο από τα δύο διοικητικά συμβούλια, το βελγικό κράτος και — εφόσον είναι αναγκαίο — από την ΕΚ, και υπό την επιφύλαξη της έγκρισής τους από τους μετόχους της IFB:

(52) Το βελγικό αστικό δίκαιο προβλέπει ότι, εφόσον αρθεί η αναβλητική αίρεση, η σύμβαση έχει αναδρομική ισχύ.

σε είδος της εκ 47 % συμμετοχής της SNCB στην εταιρία TRW ⁽⁶⁾.

(53) Στην απάντησή τους προς την επιστολή κίνησης διαδικασίας, οι βελγικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι η αύξηση κεφαλαίου, εφόσον εγκριθεί από την Επιτροπή, θα πραγματοποιηθεί όπως ακριβώς συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών στη σύμβαση πλαίσιο. Θα ανέρχεται σε 95,3 εκατ. EUR, και αναλύεται ως εξής:

(EUR)	
Κεφαλαιοποίηση της πιστωτικής διευκόλυνσης	15 εκατ.
Κεφαλαιοποίηση των χρεών της IFB προς την SNCB	63 εκατ.
Κεφαλαιοποίηση των δεδουλευμένων τόκων της πιστωτικής διευκόλυνσης και των χρεών για τα έτη 2002 έως 2006 (εν μέρει μόνο για το 2006)	17,3 εκατ.
Σύνολο	95,3 εκατ.

(54) Οι βελγικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι η αύξηση δεν θα περιλάμβανε το σύνολο των δεδουλευμένων τόκων του 2006, προκειμένου ο λόγος χρέη/ίδια κεφάλαια της IFB να αντιστοιχεί στο μέσο όρο των ανταγωνιστών της και να μη τον υπερβαίνει. Δεν περιλαμβάνει επίσης την επιστρεπτέα προκαταβολή, επειδή η IFB δεν αξιοποίησε αυτή τη διευκόλυνση.

(55) Στην απάντησή τους στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, οι βελγικές αρχές ενημέρωσαν επίσης την Επιτροπή ότι αποσύρουν την κοινοποίηση της 28ης Ιανουαρίου 2005, με την οποία είχαν ενημερώσει την Επιτροπή για την πρόθεση της SNCB και της IFB να προχωρήσουν, επιπλέον των προβλεπόμενων στο άρθρο 4 της σύμβασης πλαισίου, σε συμπληρωματική αύξηση κεφαλαίου ύψους 5 εκατ. EUR με εισφορά

(56) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 4 δόθηκε στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια συνάντησης με τις βελγικές αρχές στις 12 Δεκεμβρίου 2003. Η εφαρμογή του ξεκίνησε το 2003 και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2005.

(57) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης αποτελείται από δύο μέρη, τα οποία αντιστοιχούν σε δύο διαφορετικές στρατηγικές που αφορούν η μία τις γαλλικές θυγατρικές του ομίλου και η δεύτερη τις βελγικές δραστηριότητες της IFB. Η στρατηγική για τη Γαλλία συνίσταται στην πλήρη αποεπένδυση των συμμετοχών, ενώ η στρατηγική για το Βέλγιο συνίσταται στην αναδιάρθρωση της εταιρίας προκειμένου να συνεχίσει τις δραστηριότητές της.

2.3.2.1. Αποεπένδυση στις θυγατρικές που εκμεταλλεύονται τερματικούς σταθμούς στη Γαλλία

(58) Όπως διευκρινίζεται στην παρούσα απόφαση και, με περισσότερες λεπτομέρειες, στα σημεία 30 και επόμενα της επιστολής κίνησης διαδικασίας, η IFB εφάρμοσε μια στρατηγική αποεπένδυσης στις γαλλικές θυγατρικές της. Η διαδικασία αυτή περατώθηκε με την πώληση της συμμετοχής στην NFTI-ου το Νοέμβριο του 2006.

(59) Το συνολικό κόστος αποεπένδυσης της IFB στις θυγατρικές της στη Γαλλία ανήλθε στα 39,1 εκατ. EUR. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η κατανομή του κόστους αυτού σε σχέση με τις πέντε θυγατρικές. Στα επόμενα σημεία, εξηγούνται με περισσότερες λεπτομέρειες οι χρηματοδοτικές ανάγκες και τα μεγέθη σε σχέση με κάθε εταιρία.

⁽⁶⁾ Η IFB διαθέτει ήδη μια συμμετοχή 0,9 % στην εταιρία αυτή, η οποία εκμεταλλεύεται τερματικούς σταθμούς στην Αμβέρσα, στο Zeebrugge, στην Οσάνδη, στο Σαρλερουά, στη Λιέγη, στις Βρυξέλλες, στο Etge, στο Genk και το Muizen, και προσφέρει εμπορικές αμαξοστοιχίες σε 11 κράτη μέλη.

Αποεπένδυση των γαλλικών συμμετοχών: Σύνοψη κόστους

(σε εκατ. EUR)

	ACIMAR	NFTI-ou	IFB FRANCE	DPD	ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
Απομείωση απαιτήσεων	3,9		0,8	2,8	7,5
Απομείωση συμμετοχής		16,7	0,1	5,1	22,0
Αύξηση κεφαλαίου		1,7			1,7
Συνολικό κόστος	3,9	19,5	0,8	7,9	31,1
Συσσωρευμένοι τόκοι στις 30.6.2006					+ 7,7
Διακύμανση τρέχοντος λογαριασμού 09.2002 – 12.2002					+ 0,5
Υπεραξίες από την πώληση της SSTD					- 0,2
Συνολικό κόστος αποεπένδυσης των γαλλικών συμμετοχών					39,1

α) Χρηματοδοτικές ανάγκες

(60) Ο πίνακας καταρτίστηκε με βάση τις λογιστικές καταστάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 2002. Διακρίνονται τα ακόλουθα ποσά:

— ένα ποσό ύψους 31,1 εκατ. EUR, που αντιστοιχεί σε απομειώσεις απαιτήσεων, απομειώσεις συμμετοχών καθώς και στην αύξηση κεφαλαίου της NFTI-ou που ανέρχεται σε ποσό ύψους 1,7 εκατ. EUR,

— ένα ποσό 7,7 εκατ. EUR από οφειλόμενους τόκους που αντιστοιχεί στο ποσό των δεδουλευμένων τόκων μεταξύ τέλους 2002 και 30ής Ιουνίου 2006 από τα τμήματα της επιστρεπτέας προκαταβολής και την προθεσμία πληρωμής που χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότηση της αποεπένδυσης.

— ένα ποσό 0,2 εκατ. EUR, που αντιστοιχεί σε υπεραξίες από την πώληση της SSTD,

— ένα ποσό ύψους 0,5 εκατ. EUR, που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του ποσού των λογιστικών καταστάσεων της 27ης Σεπτεμβρίου 2002 και του ποσού των μειωμένων πραγματικών λογιστικών αξιών της 31ης Δεκεμβρίου 2002.

(61) Το ποσό αυτό των 0,5 εκατ. EUR αντιστοιχεί στη ροή κεφαλαίων μεταξύ των γαλλικών συμμετοχών της IFB και της IFB μεταξύ 27ης Σεπτεμβρίου 2002 και τέλους 2002 και έπρεπε να περιληφθεί στον πίνακα για να αντιστοιχηθούν οι πραγματικές λογιστικές μειωμένες αξίες στο τέλος του 2002 με τις συνολικές ανάγκες που υπολογίστηκαν βάσει της κατάστασης της 27ης Σεπτεμβρίου 2002. Το ποσό αυτό δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη όσον αφορά τις χρηματοδοτικές ανάγκες της IFB. Επομένως, οι χρηματοδοτικές ανάγκες της

IFB για την αποεπένδυση των γαλλικών συμμετοχών της ανέρχονται στα 38,6 εκατ. EUR.

(62) Οι χρηματοδοτικές ανάγκες για την αποεπένδυση των συμμετοχών της IFB στη Γαλλία καλύφθηκαν από την SNCB. Πράγματι, η IFB χρησιμοποίησε 30,9 εκατ. EUR από τα περιθώρια που είχε με τη χορήγηση της προσωρινής πιστωτικής διευκόλυνσης των 15 εκατ. EUR και με την προσωρινή αποφυγή εξόφλησης των υφιστάμενων απαιτήσεων ύψους 63 εκατ. EUR για τη χρηματοδότηση της αποεπένδυσης. Τα υπόλοιπα 7,7 εκατ. EUR της χρηματοδότησης καλύπτονται από τους τόκους που οφείλονται για το ποσό αυτό δυνάμει της σύμβασης πλαίσιου της 7ης Απριλίου 2003, η οποία προβλέπει ότι οι τόκοι θα καταβληθούν μαζί με την πληρωμή της κύριας απαίτησης (ή θα κεφαλαιοποιηθούν μαζί με την κύρια απαίτηση).

β) Acimar

(63) Η εταιρία Acimar πραγματοποιούσε το σύνολο του κύκλου εργασιών της από σύμβαση μεταφορών για την εταιρία Arcelor. Η σύμβαση αυτή έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 2005. Την εποχή του λογιστικού ελέγχου της IFB, το δεύτερο εξάμηνο του 2002, η σύμβαση απέφερε ετήσιες ζημίες [...] (*). Δεδομένου ότι οι προσπάθειες επαναδιαπραγμάτευσης της εν λόγω σύμβασης με την Arcelor είχαν αποτύχει, η SNCB αποφάσισε να κηρύξει σε πτώχευση την Acimar και να ζητήσει δικαστικό διακανονισμό. Οι μη ανακτήσιμες απαιτήσεις της IFB έναντι της Acimar ήταν ύψους 3,9 εκατ. EUR, που συνιστούν το κόστος της αποεπένδυσης.

γ) NFTI-ou

(64) Όσον αφορά την NFTI-ou, την οποία ήλεγχαν από κοινού η IFB και η Port Autonome de Dunkerque, η οποία εκμεταλλεύεται τους τερματικούς σταθμούς στο λιμάνι της Δουνκέρκης, η SNCB επέλεξε την αποεπένδυση με πώληση της συμμετοχής της.

(*) Εμπιστευτικά στοιχεία.

- (65) Βάσει των όρων της συμμετοχής της στην NFTI-ου, η IFB υπείχε την υποχρέωση, με υποσχετική επιστολή, να χρηματοδοτεί ένα μέρος των ζημιών που αντιστοιχούσαν στη συμμετοχή της στην εταιρία. Επιπλέον, η IFB είχε μπει εγγυητής σε τραπεζικό δάνειο της εταιρίας από την [...], ύψους 2,9 εκατ. EUR.
- (66) Για την αποεπένδυση της συμμετοχής της στην εταιρία, η IFB διαπραγματεύτηκε με την Port autonome de Dunkerque την άρση των δεσμεύσεων που απέρρεαν από την υποσχετική επιστολή. Σε αντιστάθμισμα, η IFB συμμετέσχε σε αύξηση κεφαλαίου της NFTI-ου, η οποία ήταν αναγκαία για να μπορέσει η εταιρία να συνεχίσει τις δραστηριότητές της, ύψους 1,7 εκατ. EUR, και μεταβίβασε μέρος των εταιρικών της μεριδίων στην Port Autonome de Dunkerque έναντι του συμβολικού τιμήματος του ενός EUR. Μετά την εν λόγω πράξη, η IFB δεν κατείχε περισσότερο από το 30 % των εταιρικών μεριδίων.
- (67) Η IFB και η Port Autonome de Dunkerque αναζήτησαν στη συνέχεια και βρήκαν αγοραστή, την CMA-CGM, για τα μερίδια της IFB.[...]. Βάσει του τιμήματος πώλησης, το συνολικό κόστος της αποεπένδυσης για την IFB ήταν 18,5 εκατ. EUR, από τα οποία τα 1,7 εκατ. EUR για την αύξηση κεφαλαίου και τα 16,7 εκατ. EUR από τις απομειώσεις της συμμετοχής της.

δ) IFB France

- (68) Η IFB France, που μετονομάστηκε αργότερα σε AGEP, μεταβιβάστηκε στην NFTI-ου [...], πράξη που αντιπροσώπευε απομείωση ύψους 0,1 εκατ. EUR. Δεδομένου ότι η IFB την ίδια εποχή προέβη σε αποεπένδυση της συμμετοχής της στην NFTI-ου, η μεταβίβαση στην NFTI-ου είχε ως αποτέλεσμα την αποεπένδυση στην IFB France με πώληση. Πριν από την πώληση, η IFB υποχρεώθηκε να παραιτηθεί των απαιτήσεών της έναντι της IFB France ύψους 0,8 εκατ. EUR. Επομένως, το συνολικό κόστος αποεπένδυσης στην IFB France ήταν 0,9 εκατ. EUR.

ε) Dry Port Dunkerque

- (69) Η συμμετοχή της IFB στην Dry Port Dunkerque παρουσίαζε την ίδια ιδιαιτερότητα με τη συμμετοχή της στην NFTI-ου : με υποσχετική επιστολή, η IFB είχε αναλάβει να καλύπτει τις λειτουργικές ζημιές της εταιρίας.
- (70) Η IFB αποεπένδυσε αυτή τη συμμετοχή με εκκαθάριση, σε συνδυασμό με την πώληση μέρους του ενεργητικού, δηλ. της συμμετοχής του 8,6 % στην NFTI-ου που κατείχε η Dry Port Dunkerque. Στην προκειμένη περίπτωση, αντίθετα με την περίπτωση της NFTI-ου, οι εταίροι της IFB δεν μπορούσαν να απαιτήσουν τη συνέχιση της εταιρίας.

- (71) Η IFB δεν μπόρεσε να διασφαλίσει τις απαιτήσεις της έναντι της Dry Port Dunkerque (2,8 εκατ. EUR), και χρειάστηκε να αποδεχθεί απομείωση της συμμετοχής της (5,1 εκατ. EUR). Το συνολικό κόστος της εκκαθάρισης ήταν λοιπόν 7,9 εκατ. EUR.

στ) SSTD

- (72) Η εταιρία SSTD είναι μια κερδοφόρα επιχείρηση. Μετά την απώλεια όμως του κυριότερου πελάτη της και με δεδομένη τη στρατηγική της απόφαση για εγκατάλειψη της γαλλικής αγοράς, η IFB αποφάσισε να την πωλήσει στις αρχές του 2005, πώληση η οποία της απέφερε ένα μικρό όφελος.

2.3.2.2. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων στο Βέλγιο

- (73) Η IFB επεξεργάστηκε με την εταιρία συμβούλων McKinsey ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης των δραστηριοτήτων της IFB στο Βέλγιο. Το εν λόγω σχέδιο αναδιάρθρωσης περιλαμβάνει δύο μέρη:

— αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων της «IFB Logistics»,

— αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων της «IFB Terminals».

Η βασική ιδέα αυτού του σχεδίου είναι να περιοριστούν οι δραστηριότητες της IFB στον επιχειρηματικό της πυρήνα, δηλ. στην εφοδιαστική και την εκμετάλλευση τερματικών σταθμών στο Βέλγιο με ταυτόχρονη αποεπένδυση και πώληση των δραστηριοτήτων που δεν είναι αναγκαίες για την οικονομική βιωσιμότητα του επιχειρηματικού πυρήνα. Πρέπει να περιγραφούν τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της αναδιάρθρωσης, καθώς και τα διάφορα μέτρα που ελήφθησαν για να επιτευχθούν αυτά τα αποτελέσματα (γενικά μέτρα, μέτρα σε σχέση με τις δραστηριότητες εφοδιαστικής, μέτρα σε σχέση με τις δραστηριότητες που αφορούν τους τερματικούς σταθμούς, επενδύσεις).

α) Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της αναδιάρθρωσης

- (74) Μετά από διορθώσεις για αποσβέσεις, μειώσεις αξίας και προβλέψεις για κινδύνους και επιβαρύνσεις («λειτουργικές ταμειακές ροές»), το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε τα ακόλουθα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, τα οποία επιβεβαιώθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τα ληφθέντα αποτελέσματα:

(εκατ. EUR)

	2004	2005	2006 (1ο εξάμηνο)	Σύνολο κατά την περίοδο της αναδιάρθρωσης
Πρόβλεψη λειτουργικών ταμειακών ροών	3,9	4,3	2,35	10,550
Αποτελέσματα λειτουργικών ταμειακών ροών	4,875	3,079	2,475	10,429

(75) Οι προβλέψεις για τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της IFB βασίζονταν κυρίως στα ακόλουθα στοιχεία, τα οποία γνώριζε η IFB κατά το χρόνο υιοθέτησης του σχεδίου αναδιάρθρωσης:

- συγκέντρωση της διακίνησης «Railbarge» σε ένα τερματικό σταθμό και αισθητή αύξηση του διακινούμενου όγκου εμπορευμάτων. Η συγκέντρωση της διακίνησης «Railbarge» επέτρεπε τη βελτιστοποίηση του λειτουργικού μοντέλου και την αύξηση των εσόδων, επειδή οι εργασίες που πραγματοποιούνταν μέχρι τότε από τρίτους θα εντάσσονταν στον όμιλο. Επιπλέον, η IFB είχε κερδίσει ένα νέο σημαντικό πελάτη, την CSAV, ο οποίος προβλεπόταν να δώσει παραγγελίες ύψους 50 000 TEU από το 2004,
- σημαντική μείωση του προσωπικού, καθώς και του κόστους συντήρησης. Τα μέτρα αυτά περιγράφονται λεπτομερέστερα στα σημεία 78 έως 83 της παρούσας απόφασης,
- νέα συμφωνία σχετικά με την εκμετάλλευση του σιδηροδρομικού τερματικού σταθμού του Cirkeldyck, που παρείχε τη δυνατότητα σημαντικών συνεργιών με το γειτονικό τερματικό σταθμό MSC Home Terminal,
- αύξηση του όγκου διακίνησης του τερματικού σταθμού του Muizen, βάσει ενός νέου συμβολαίου που υπογράφηκε με την Unilog,
- ιδιαίτερα θετικές γενικές προβλέψεις για την αγορά των συνδυασμένων μεταφορών, που γνώριζε θεαματική ανάπτυξη από τις αρχές του 2000.

β) Μέτρα που ελήφθησαν για την αναδιάρθρωση

Γενικά μέτρα

- (76) Η σύναψη νέας συλλογικής σύμβασης εργασίας στην επιχείρηση και η τροποποίηση του κανονισμού εργασίας επέτρεψαν την επίτευξη υψηλότερου δείκτη δραστηριότητας (ο αριθμός ημερών εργασίας κατ' έτος αυξήθηκε κατά 13 ημέρες από την 1η Ιανουαρίου 2004) και με χαμηλότερο κόστος (η αμοιβή για εργασία το σαββατοκύριακο και την ομαδική εργασία μειώθηκε από την 1η Οκτωβρίου 2003).
- (77) Οι διοικητικές και εμπορικές υπηρεσίες συγκεντρώθηκαν στο Berchem, πράγμα που επέτρεψε το κλείσιμο των εγκαταστάσεων της Γάνδης και τη μείωση του μεγέθους των εγκαταστάσεων στο Zeebrugge.
- (78) Τα μέτρα αυτά συνέβαλαν στον περιορισμό του αναγκαίου προσωπικού και τη μείωση των γενικών εξόδων της IFB κατά 2,55 εκατ. EUR περίπου το χρόνο συνολικά. Πράγματι, η IFB μείωσε το προσωπικό της από 210 ΙΠΑ (7) συνολικά.

(7) Η αύξηση του αριθμού των ημερών απασχόλησης κατ' έτος οδήγησε σε μείωση των εξόδων κατά 0,6 εκατ. EUR περίπου το χρόνο. Η συγκέντρωση των διοικητικών και εμπορικών υπηρεσιών στο Berchem οδήγησε σε μείωση των εξόδων κατά 0,2 εκατ. EUR περίπου το χρόνο, ενώ η μείωση του προσωπικού κατά 35 ΙΠΑ οδήγησε σε μείωση των εξόδων κατά 1,75 εκατ. EUR το χρόνο. Ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης.

Πράγματι, η IFB μείωσε το προσωπικό της από 210 ΙΠΑ (8) το Σεπτέμβριο του 2002 σε 175 ΙΠΑ στις αρχές του 2006, δηλ. μια μείωση 17 %. Οι μειώσεις αυτές έχουν λεπτομερώς ως εξής:

- στους τερματικούς σταθμούς άμεσης εκμετάλλευσης (εκτός θυγατρικών), το προσωπικό μειώθηκε από 110 ΙΠΑ το Σεπτέμβριο του 2002 σε 96 ΙΠΑ στις αρχές του 2006, δηλ. μια μείωση 13 %,
- όσον αφορά τις δραστηριότητες εφοδιαστικής της IFB, το προσωπικό μειώθηκε από 60 ΙΠΑ το Σεπτέμβριο του 2002 σε 49 ΙΠΑ στις αρχές του 2006, δηλ. μια μείωση 19 %,
- το προσωπικό που ασχολούνταν στους τομείς «μάρκετινγκ και πωλήσεις» και σε άλλες κεντρικές υποστηρικτικές λειτουργίες (οικονομική διαχείριση, ανθρωπίνι πόροι, κ.λπ.) μειώθηκε από 40 ΙΠΑ το Σεπτέμβριο του 2002 σε 31 ΙΠΑ στις αρχές του 2006, δηλ. μια μείωση 23 %.

Αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων εφοδιαστικής

(79) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε τα ακόλουθα δέκα μέτρα, με προσδοκώμενο όφελος 5,7 εκατ. EUR.

Μέτρα	Όφελος
1. Μείωση των μισθολογικών βαρών	[...]
2. Παροχή συμβουλών και outsourcing	[...]
3. Μειώσεις αξίας και έκτακτες αποσβέσεις	[...]
4. Κατάργηση των μη αποδοτικών κλάδων του North European Network	[...]
5. Απώλεια όγκου συμβατικής διακίνησης εμπορευμάτων	[...]
6. Ανάλυση αποθεματικών για συντήρηση βαγονιών	[...]
7. Αύξηση των συνδυασμένων μεταφορών	[...]
8. Αναθεώρηση της σύμβασης Railbarge (αύξηση τιμών και επανασχεδιασμός προϊόντος)	[...]
9. Αύξηση των προμηθειών των αντιπροσώπων (πράκτορες)	[...]
10. Μείωση των γενικών εξόδων	[...]

(80) Κατά την υλοποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης, το οποίο περατώθηκε στα τέλη του 2004, ελήφθησαν δύο συμπληρωματικά μέτρα:

- για τον τερματικό σταθμό του Cirkeldijck, η τιμή χειρισμού των φορτίων αναπροσαρμόστηκε προς τα πάνω,

(8) Ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης.

— πραγματοποιήθηκε ανάλυση γενικά των διακινήσεων φορτίων και αναπροσανατολισμός τους σε συμφωνία με τους πελάτες.

2,5 εκατ. EUR σε εταιρικό κεφάλαιο, καθώς και η εισφορά νέου εταιρικού κεφαλαίου ύψους 5 εκατ. EUR σε είδος μέσω της συμμετοχής της SNCB στην TRW, δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση.

Αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων της «IFB terminal»

(81) Η αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων της «IFB Terminal», η οποία περατώθηκε το 2005, περιελάμβανε 7 μέτρα, τα οποία περιγράφονται λεπτομερέστερα στα σημεία 103 έως 107 της απόφασης κίνησης διαδικασίας.

(88) Στο βαθμό που οι ενισχύσεις αυτές συνιστούσαν ταμειακές ενισχύσεις, η Επιτροπή αμφέβαλε κατά πόσο αυτές μπορούσαν να χαρακτηριστούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά ως ενισχύσεις για σκοπούς διάσωσης, δεδομένου ότι είχαν χορηγηθεί για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών.

(82) Εκτός από τα αρχικώς προβλεπόμενα μέτρα, η IFB Logistics προέβη σε εμπειρισταωμένη ανάλυση των σιδηροδρομικών της προϊόντων, η οποία απέδειξε την ύπαρξη μη αποδοτικών προϊόντων, τα οποία η IFB έπαυσε στη συνέχεια να προσφέρει.

(89) Η Επιτροπή διατηρούσε αμφιβολίες κατά πόσο το σύνολο των ενισχύσεων μπορούσε να χαρακτηριστεί συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά ως ενισχύσεις για σκοπούς αναδιάρθρωσης.

(83) Για άλλα προϊόντα, η ανάλυση αυτή κατέδειξε την ανάγκη πραγματοποίησης βελτιώσεων σε τεχνικό επίπεδο. Οι βελτιώσεις αυτές έγιναν, κυρίως στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων.

(90) Οι αμφιβολίες της σχετιζόνταν με το αν θα έπρεπε, βάσει του χρόνου λήψης των μέτρων, να εφαρμοστούν οι κατευθυντήριες κοινοτικές γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων του 1999⁽⁹⁾ (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές 1999») ή οι κατευθυντήριες κοινοτικές γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων του 2004⁽¹⁰⁾ (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές 2004»), καθώς και με τον επαρκή χαρακτήρα των μέτρων που ελήφθησαν για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών της ενίσχυσης στους ανταγωνιστές, τον περιορισμό της ενίσχυσης στον ελάχιστο αναγκαίο βαθμό και τον επαρκή χαρακτήρα της ίδιας συνεισφοράς της IFB στις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση.

Επενδύσεις προβλεπόμενες από το σχέδιο αναδιάρθρωσης

(84) Η αναδιάρθρωση του Mainhub καθώς και η αναδιάρθρωση του Zomerweg επιβάλλουν την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων [...], κυρίως για αντικαταστάσεις [...] καθώς και διάφορες άλλες επενδύσεις, [...].

(91) Το Βέλγιο απέστειλε τις παρατηρήσεις του με επιστολή της 14ης Φεβρουαρίου 2006, καθώς και με συμπληρωματικές επιστολές της 29ης Ιουνίου 2006, της 20ής Σεπτεμβρίου 2006, της 16ης Νοεμβρίου 2006 και της 21ης Νοεμβρίου 2006.

2.4. Περιγραφή των λόγων που οδήγησαν στην κίνηση της διαδικασίας στις 7 Δεκεμβρίου 2005

(85) Το Βέλγιο, στην κοινοποίησή του, έκρινε ότι τα υπό εξέταση μέτρα δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση, διότι δεν μπορούσαν να καταλογιστούν στο Βέλγιο και, εν πάση περιπτώσει, διότι η SNCB είχε ενεργήσει ως ιδιώτης επενδυτής υπό καθεστώς οικονομίας της αγοράς.

(92) Στην απάντησή του, το Βέλγιο επαναλαμβάνει τη θέση του σύμφωνα με την οποία τα υπό εξέταση μέτρα δεν συνιστούν ενίσχυση, διότι δεν μπορούν να καταλογιστούν στο βελγικό κράτος και διότι η SNCB ενήργησε όπως θα είχε ενεργήσει ένας ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

(86) Η Επιτροπή είχε αμφιβολίες κατά πόσο η χορήγηση προθεσμίας πληρωμής για τα υφιστάμενα χρέη των 63 εκατ. EUR και η μετατροπή τους, καθώς και η μετατροπή των σχετικών τόκων των 11 εκατ. EUR, σε εταιρικό κεφάλαιο δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση. Οι αμφιβολίες της αφορούσαν το κατά πόσον η συμπεριφορά της SNCB δεν θα έπρεπε να καταλογιστεί στον ιδιοκτήτη της, το βελγικό κράτος, και το κατά πόσον η SNCB είχε ενεργήσει με τον τρόπο που θα ενεργούσε ένας ιδιώτης επενδυτής υπό καθεστώς οικονομίας της αγοράς.

(93) Το Βέλγιο διατείνεται στη συνέχεια ότι εφόσον τα υπό εξέταση μέτρα θεωρούνταν κρατική ενίσχυση, θα έπρεπε να αναλυθούν με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 και όχι βάσει εκείνων του 2004. Στη συνέχεια, το Βέλγιο θεωρεί ότι τα μέτρα είναι συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά ως ενισχύσεις για σκοπούς διάσωσης και αναδιάρθρωσης.

(87) Ομοίως, η Επιτροπή είχε αμφιβολίες κατά πόσο η χορήγηση επιστρεπτέας προκαταβολής 5 εκατ. EUR και πιστωτικής διευκόλυνσης 15 εκατ. EUR, η μετατροπή της πιστωτικής διευκόλυνσης των 15 εκατ. και των σχετικών τόκων ύψους

⁽⁹⁾ EE C 288 της 9.10.1999, σ. 2.

⁽¹⁰⁾ EE C 244 της 1.10.2004, σ. 2.

3. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

- (94) Η θέση του Βελγίου μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

3.1. Παρατηρήσεις του Βελγίου σχετικά με τη διαδικασία

- (95) Οι βελγικές αρχές στην απαντητική τους επιστολή ενημερώνουν την Επιτροπή ότι διατηρούν επιφυλάξεις ως προς τη διάρκεια της έρευνας. Εκτιμούν ότι υπάρχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της προσωρινής διατήρησης των μέτρων διάσωσης μέχρι την τελική απόφαση της Επιτροπής για το σχέδιο αναδιάρθρωσης.
- (96) Η ανακοίνωση της 12ης Αυγούστου 2003 (που καταχωρήθηκε στην Επιτροπή με αριθμό NN 9/04) και της 28ης Ιανουαρίου 2005 (που καταχωρήθηκε στην Επιτροπή με αριθμό N 55/05) είχαν σκοπό, σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, να παράσχουν στην Επιτροπή όλα εκείνα τα στοιχεία που θα της επέτρεπαν να εξετάσει αν τα μέτρα από την πλευρά της SNCB υπέρ της IFB συνιστούσαν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης. Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, μόνο στην περίπτωση που τα υπό εξέταση μέτρα χαρακτηρίζονταν κρατική ενίσχυση θα μπορούσε και (θα όφειλε) η Επιτροπή να θεωρήσει τις ανακοινώσεις ως κοινοποιήσεις κατά την έννοια του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης.
- (97) Ειδικότερα, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η ανακοίνωση της 12ης Αυγούστου 2003 δεν αποδέχεται ότι τα μέτρα διάσωσης και αναδιάρθρωσης υπέρ της IFB συνιστούν κρατική ενίσχυση ούτε, επομένως, ότι τα μέτρα διάσωσης μπορούν να χαρακτηριστούν μη κοινοποιηθείσα κρατική ενίσχυση. Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι για τα μέτρα αυτά δεν ίσχυε η υποχρέωση της προηγούμενης κοινοποίησής τους και της μη εφαρμογής τους κατά την έννοια του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης.
- (98) Ανάλογη άποψη διατυπώνεται από τις βελγικές αρχές και για την ανακοίνωση της 28ης Ιανουαρίου 2005, με την οποία το Βέλγιο ενημέρωσε την Επιτροπή για τη συμπληρωματική αύξηση κεφαλαίου ύψους 5 εκατ. EUR.

3.2. Μη ύπαρξη «κρατικής ενίσχυσης» κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης

3.2.1. Μη συμμετοχή κρατικών πόρων

- (99) Το Βέλγιο θεωρεί ότι ούτε τα μέτρα διάσωσης ούτε τα μέτρα αναδιάρθρωσης που εφαρμόστηκαν υπέρ της IFB χρηματοδοτήθηκαν με κρατικούς πόρους αλλά ότι τα μέτρα αυτά χρηματοδότησε η SNCB αποκλειστικά με δικούς της πόρους, χωρίς οποιαδήποτε διάθεση κρατικών πόρων.
- (100) Σύμφωνα με το Βέλγιο, το γεγονός ότι η SNCB είναι δημόσια επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας

80/723/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουνίου 1980, περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων και για την οικονομική διαφάνεια εντός ορισμένων επιχειρήσεων ⁽¹¹⁾ δεν αρκεί για να στοιχειοθετηθεί ότι τα υπό εξέταση μέτρα, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από την SNCB, χρηματοδοτήθηκαν με κρατικούς πόρους. Το Βέλγιο θεωρεί ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των ιδίων πόρων της SNCB, που προέρχονται από έσοδα προερχόμενα από τις δραστηριότητές της, και των κρατικών κονδυλίων που δίδονται για το έργο της παροχής δημοσίων υπηρεσιών της SNCB. Δεδομένου ότι τα κρατικά κονδύλια δεν ήταν αρκετά για τη χρηματοδότηση του συνόλου των δαπανών για το παραπάνω έργο, το Βέλγιο συμπεραίνει ότι αποκλείεται να χρησιμοποιήθηκαν από την SNCB κρατικοί πόροι για τη χρηματοδότηση των μέτρων υπέρ της IFB.

- (101) Το Βέλγιο θεωρεί ότι τα περιουσιακά στοιχεία της SNCB δεν είναι στη διάθεση των βελγικών αρχών αλλά προορίζονται για τον εταιρικό σκοπό της SNCB. Συνεπώς, το Βέλγιο θεωρεί ότι δεν είναι «στη διάθεση των δημόσιων αρχών», όπως απαιτεί η απόφαση *Stardust Marine* ⁽¹²⁾.
- (102) Τέλος, το Βέλγιο θεωρεί ότι οποιαδήποτε μείωση των ιδίων κεφαλαίων της SNCB λόγω των μέτρων που ελήφθησαν υπέρ της IFB δεν επιφέρει καμία «απώλεια πόρων» για το κράτος ⁽¹³⁾ αφού σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για πόρους οι οποίοι κανονικά θα είχαν μπει στον κρατικό προϋπολογισμό.

3.2.2. Μη καταλογισμός στο βελγικό κράτος

- (103) Όσον αφορά τη χορήγηση ταμειακής προκαταβολής ύψους 2,5 εκατ. EUR το δεύτερο εξάμηνο του 2002, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η απόφαση της SNCB να χορηγήσει αυτή την προκαταβολή δεν πρέπει να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος.
- (104) Το Βέλγιο προβάλλει τα ακόλουθα επιχειρήματα για να υποστηρίξει τον ισχυρισμό του:

— Η στρατηγική απόφαση της SNCB να προχωρήσει σε αναδιάρθρωση της IFB αντί να την κηρύξει σε πτώχευση, ελήφθη αυτόνομα από τη διευθύνουσα επιτροπή της SNCB. Ειδικότερα, το μέλλον της IFB δεν αποτέλεσε αντικείμενο των μελετών που παράγγειλε η βελγική κυβέρνηση στα τέλη του 2001 για την εταιρία ABX, ούτε των αποφάσεων που έλαβε το βελγικό υπουργικό συμβούλιο για την ABX το 2002.

⁽¹¹⁾ ΕΕ L 195 της 29.7.1980, σ. 35. Οδηγία που τροποποιήθηκε τελευταία με την οδηγία 2005/81/ΕΚ (ΕΕ L 312 της 29.11.2005, σ. 47).

⁽¹²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία/Επιτροπή (C-482/99, Συλλογή 2002, σ. I-4397), απόφαση ονομαζόμενη «*Stardust Marine*».

⁽¹³⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιανουαρίου 1998 για την υπόθεση T-67/94, Ladbroke Racing, Συλλογή 1998, I-1, σκέψη 109, που επιβεβαιώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2000 στην υπόθεση C-83/98 P, Ladbroke Racing, Συλλογή 2000, I-3271, σκέψη 48.

- Η χορήγηση της προκαταβολής στην IFB αποφασίστηκε από τη διευθύνουσα επιτροπή της SNCB. Το Βέλγιο δέχεται ότι η διευθύνουσα επιτροπή αποφάσισε να υποβάλει το εν λόγω μέτρο στο διοικητικό συμβούλιο της SNCB, θεωρεί όμως ότι για τη χορήγηση της ταμειακής προκαταβολής δεν απαιτείτο η έγκριση του διοικητικού συμβουλίου της SNCB, αφού, δυνάμει υφιστάμενης πράξεως εκχώρησης αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου στη διευθύνουσα επιτροπή, η εν λόγω επιτροπή ήταν εξουσιοδοτημένη να δεσμεύει την SNCB για ποσά ύψους μέχρι 2,5 εκατ. EUR.
- Η προκαταβολή αυτή δεν αποτελούσε μέρος σχεδίου αναδιάρθρωσης ή άλλου σχεδίου ή μέτρου που είχε υποβληθεί ή σχετικά με το οποίο υπήρξε οποιαδήποτε διαβούλευση με το βελγικό κράτος.
- Και άλλοι παράγοντες όπως το σχετικά μικρό ύψος της προκαταβολής και ο προσωρινός της χαρακτήρας συνηγούνται στο συμπέρασμα ότι η χορήγηση αυτής της προκαταβολής δεν μπορεί να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος.
- (105) Όσον αφορά τη μη εξόφληση των τιμολογίων της SNCB από την IFB, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι το διοικητικό συμβούλιο της SNCB δεν ήταν ενημερωμένο για το γεγονός ότι η IFB δεν εξοφλούσε τα τιμολόγια της προς την SNCB πριν από το Δεκέμβριο του 2002, την εποχή δηλ. κατά την οποία αποφάσισε την αύξηση του κεφαλαίου της IFB.
- (106) Οι βελγικές αρχές θεωρούν επιπλέον ότι ενέργειες ή απουσία ενεργειών του διοικητικού συμβουλίου, της διευθύνουσας επιτροπής ή του εντεταλμένου συμβούλου, είτε πριν είτε μετά τη σύναψη της σύμβασης πλαισίου, δεν μπορούν να καταλογιστούν στο βελγικό κράτος. Ισχυρίζονται ότι υπάρχει πλήρης απουσία εμπλοκής του βελγικού κράτους (κατά την έννοια της νομολογίας «Stardust Marine») στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της SNCB για την εφαρμογή μέτρων υπέρ της IFB.
- (107) Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, τα μέτρα που εφαρμόστηκαν από την SNCB υπέρ της IFB είναι μέτρα που αφορούν μια θυγατρική της SNCB που δεν ασκεί έργο παροχής δημόσιων υπηρεσιών αλλά ούτε και συνδέεται με την εκτέλεση του έργου της παροχής δημόσιων υπηρεσιών της SNCB. Συνεπώς, οι δραστηριότητες της IFB είναι δραστηριότητες αποκλειστικά εμπορικές, που δεν εμπίπτουν κατά κανένα τρόπο στο πεδίο της παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Έτσι, πάντα κατά τις βελγικές αρχές, δεν υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο αφού σε κάθε δραστηριότητα που δεν ανάγεται σε παροχή δημόσιας υπηρεσίας, οι βελγικές αρχές πρέπει να σέβονται την αυτονομία της SNCB.
- (108) Όσον αφορά το ρόλο του κυβερνητικού επιτρόπου, οι βελγικές αρχές αναφέρουν ότι ουδέποτε υπήρξε προσφυγή σχετικά με την υπόθεση IFB και, επομένως, ήταν αναρμόδιες να παρέμβουν, αφού ο κυβερνητικός επίτροπος ουδέποτε διατύπωσε παρατηρήσεις σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της IFB ούτε και άσκησε οποιαδήποτε προσφυγή. Επιπλέον, ισχυρίζονται ότι κατ' ουδένα τρόπο παρενέβησαν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της SNCB για την IFB, ούτε πριν ούτε μετά τη σύναψη της σύμβασης πλαισίου.
- (109) Όσον αφορά τα τρία σημεία που επισημαίνει η Επιτροπή στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 143 έως 150), δηλ. την υποβολή του σχεδίου αναδιάρθρωσης προς έγκριση από το βελγικό κράτος, τα άρθρα του τύπου από τα οποία διαφαίνεται ότι υπήρξε σοβαρή παρέμβαση της βελγικής κυβέρνησης στην SNCB κατά τη διάρκεια του 2003, και την έκταση, το περιεχόμενο και τους όρους της σύμβασης πλαισίου, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι τα σημεία αυτά δεν είναι επαρκή προκειμένου να δικαιολογηθεί καταλογισμός κατά την έννοια της νομολογίας *Stardust Marine*.
- (110) Όσον αφορά την έγκριση του σχεδίου αναδιάρθρωσης από το βελγικό κράτος, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η διάταξη αυτή της σύμβασης πλαισίου κατά κανένα τρόπο δεν απέβλεπε στην εκχώρηση οιαδήποτε δικαιώματος στις βελγικές αρχές να εκφέρουν κρίση ως προς το περιεχόμενο του σχεδίου αναδιάρθρωσης, αλλά οφειλόταν στο γεγονός ότι η SNCB επιθυμούσε το σχέδιο αναδιάρθρωσης, όπως και η σύμβαση πλαισίου, να ανακοινωθούν στην Επιτροπή.
- (111) Όσον αφορά τα άρθρα του τύπου, η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι σε κανένα σημείο των άρθρων αυτών δεν γίνεται νύξη για παρέμβαση της βελγικής κυβέρνησης στην προκειμένη υπόθεση, για τους ακόλουθους λόγους:
- στο άρθρο που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *La Libre Belgique* της 19ης Μαΐου 2003, το γραφείο τύπου της SNCB διευκρινίζει ότι δεν είχε ακόμη ζητηθεί για την υπόθεση IFB το πράσινο φως από την Επιτροπή, λόγω του ότι 'οι ομοσπονδιακές αρχές έχουν και αυτές να πουν ένα λόγο'. Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, τα σχόλια αυτά αφορούν αποκλειστικά την «ανακοίνωση» των μέτρων υπέρ της IFB από το βελγικό κράτος στην Επιτροπή,
- στο άρθρο που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *La Libre Belgique* της 18ης Δεκεμβρίου 2002 (όπως δημοσιεύτηκε στον ιστοτόπο www.cheminots.be), αναφέρεται σχετικά με τον κ. Karel Vinck ότι: «Ζητά ικανή ευχέρεια κινήσεων για τη διαχείριση της εταιρίας». Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, επρόκειτο για δήλωση που αφορούσε αποκλειστικά την εκτέλεση του έργου της παροχής δημόσιων υπηρεσιών της SNCB, και που εξέφραζε την ιδέα ότι ναι μεν οι βελγικές αρχές είναι αρμόδιες να συνδιαλέγονται με την SNCB σχετικά με τους προς επίτευξη στόχους στην εκτέλεση του έργου παροχής δημόσιων υπηρεσιών μέσω του διοικητικού οργάνου που προβλέπεται από τον νόμο, η πραγμάτωση όμως των στόχων αυτών ανάγεται στην αρμοδιότητα και ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου της.

(112) Τέλος, οι βελγικές αρχές απέστειλαν στην Επιτροπή γραπτή δήλωση του κ. Karel Vinck, διευθύνοντος συμβούλου της SNCB κατά την εποχή των γεγονότων, που επιβεβαιώνει την απουσία οποιασδήποτε εμπλοκής των βελγικών αρχών στο θέμα της εφαρμογής από την SNCB, των μέτρων διάσωσης και αναδιάρθρωσης υπέρ της IFB που αποτελούν αντικείμενο του παρόντος φακέλου. Η επιστολή αυτή, υπογεγραμμένη από τον κ. Vinck στις 17 Νοεμβρίου 2006, παρελήφθη από την Επιτροπή στις 5 Δεκεμβρίου 2006.

(113) Όσον αφορά την έκταση, το περιεχόμενο και τους όρους της σύμβασης πλαισίου, οι βελγικές αρχές επανέλαβαν τη θέση τους σύμφωνα με την οποία, ακόμη κι αν πρόκειται για μέτρα αναδιάρθρωσης με ιδιαίτερη σημασία για το μέλλον της IFB, οι βελγικές αρχές δεν διέθεταν εξουσία έγκρισης, ούτε εξουσία ελέγχου σε βάθος ή δικαίωμα διαβούλευσης στην παρούσα υπόθεση.

3.2.3. Αρχή του ιδιώτη επενδυτή υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

(114) Το Βέλγιο θεωρεί ότι, σύμφωνα με τη συλλογιστική που αναπτύχθηκε από την Επιτροπή στην απόφαση

ABX Logistics⁽¹⁴⁾ η Επιτροπή πρέπει να αναλύσει ξεχωριστά τα κεφάλαια που διέθεσε η SNCB στην IFB για τη χρηματοδότηση της αποεπένδυσης στις γαλλικές θυγατρικές της και τα κεφάλαια που χορήγησε η SNCB στην IFB για τη χρηματοδότηση της συνέχισης των δραστηριοτήτων της στο Βέλγιο.

3.2.3.1. Αποεπένδυση των γαλλικών συμμετοχών

(115) Στην απόφαση ABX Logistics, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι εφόσον η ABX France δεν ήταν σε θέση να αναλάβει μόνη της το κόστος της αποεπένδυσης, η SNCB, αναλαμβάνοντας το κόστος αυτό, συμπεριφερόταν ως ένας «συνετός ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς».

(116) Το Βέλγιο θεωρεί ότι το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και όσον αφορά το κόστος της αποεπένδυσης της IFB στις γαλλικές συμμετοχές της και επιχειρεί να αποδείξει ότι η IFB, για κάθε εταιρία, επέλεξε τη λιγότερο δαπανηρή λύση.

(117) Όσον αφορά την Acimar, το Βέλγιο παρουσίασε τον κατωτέρω πίνακα:

Acimar — Δικαστικός διακανονισμός ακολουθούμενος από εκκαθάριση

Οικονομική κατάσταση 2002

(σε εκατ. EUR)

	2001	2002
Κύκλος εργασιών		
EBT		
Σύνολο ισολογισμού (31.12.)		
Ίδια κεφάλαια (31.12.)		

Κόστος εναλλακτικών

(σε εκατ. EUR)

	Εκτέλεση της σύμβασης	Δικαστικός διακανονισμός
Cash Drain 1.1.2003-31.12.2005		
Απομειώσεις απαιτήσεων 31.12.2002		
Σύνολο	- 14,7	- 3,9

Σχόλια

- Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2002 για την αναθεώρηση των συμβατικών όρων απέτυχαν. Η σύμβαση είχε διάρκεια μέχρι τις 31.12.2005.
- Η εκτέλεση της σύμβασης επέβαλλε ένα σημαντικό ετήσιο cash drain
- Υπό τις συνθήκες αυτές, ο δικαστικός διακανονισμός αντιπροσώπευε τη λιγότερο δαπανηρή λύση.
- Κατά το χρονικό διάστημα του διακανονισμού, οι ζημιές εκμετάλλευσης χρηματοδοτήθηκαν από τον πελάτη
- Η Acimar διέκοψε τη λειτουργία της στις 1.9.2003.

⁽¹⁴⁾ Απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2005, υπόθεση C(2005)4447 (ΕΕ L 383 της 28.12.2006, σ. 21).

(118) Όσον αφορά την NFTI-ου, το Βέλγιο παρουσίασε τον ακόλουθο πίνακα:

NFTIου — Μεταβίβαση

Οικονομική κατάσταση 2002

(σε εκατ. EUR)

	2001 (*)	2002
Κύκλος εργασιών		
EBT		
Σύνολο ισολογισμού (31.12.)		
Ίδια κεφάλαια (31.12.)		
(*) από 1.5.2001 έως 31.12.2001		

Κόστος εναλλακτικών

(σε εκατ. EUR)

	Συνέχιση	Μερική πώληση
Αύξηση κεφαλαίου + αποπληρωμή δανείου ING		
Σχέδιο ανόρθωσης		
Προεξοφλούμενο cash drain (ετήσιο CH – 3,7 εκατ. EUR) (100 % υποσχετική επιστολή)		
Μείωση αξίας συμμετοχής		
Μείωση αξίας απαιτήσεων 31.12.2002		
Τίμημα πώλησης (1 EUR) — συμμετοχή 30 %		
Σύνολο	– 36,2	– 18,5

Σχόλια

- Βάσει «υποσχετικής επιστολής», η IFB ήταν υποχρεωμένη να εισφέρει στον τρέχοντα λογαριασμό
- Η IFB είχε μπει εγγυητής σε τραπεζικό δάνειο της NFTIου την αποπληρωμή του οποίου είχε ζητήσει η ING
- Υπό τις συνθήκες αυτές, η IFB διαπραγματεύθηκε με τον άλλο μέτοχο, την Port Autonome de Dunkerque («PAD»):
  - Αύξηση κεφαλαίου της NFTIου μέρος της οποίας καλύφθηκε από την IFB
  - Την αποδέσμευση της IFB από τις υποχρεώσεις της βάσει της υποσχετικής επιστολής, την PAD της υποχρέωσης να αναζητήσει αγοραστή για το υπόλοιπο της συμμετοχής της IFB στην NFTIου, με μεταβίβαση σε συμβολική τιμή στην PAD μέρους της συμμετοχής της IFB στην NFTIου ώστε αυτή να κατέβει στο 30 % (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής μέσω της DPD) και την ανάληψη από
- Η πώληση της εναπομένουσας συμμετοχής του 30 % είναι σε εξέλιξη

(119) Το Βέλγιο ενημέρωσε την Επιτροπή ότι ουδέποτε υπήρξε σκέψη για κήρυξη της NFTI-ου σε πτώχευση, δεδομένου ότι η συνέχιση των δραστηριοτήτων της NFTI-ου παρουσίαζε προοπτικές κερδοφορίας. Σύμφωνα με το Βέλγιο, η πώληση της εκ 30 % συμμετοχής της IFB στην CMA-CGM στις 2 Νοεμβρίου 2006 [...] και η ολοκληρωτική ανάκτηση των χορηγηθεισών πιστώσεων υπό μορφή προκαταβολών σε τρέχοντα λογαριασμό αποδεικνύουν τη βιωσιμότητα της εν λόγω εταιρίας.

- (120) Όσον αφορά την IFB France, η οποία στη συνέχεια μετονομάστηκε σε AGEP, το Βέλγιο παρουσίασε τον ακόλουθο πίνακα:

IFB France (AGEP) — Μεταβίβαση στην NFTI-ou

Οικονομική κατάσταση 2002

(σε εκατ. EUR)

	2001	2002
Κύκλος εργασιών		
EBT		
Σύνολο ισολογισμού (31.12.)		
Ίδια κεφάλαια (31.12.)		

Κόστος εναλλακτικών

(σε εκατ. EUR)

	Εκκαθάριση	Μεταβίβαση στην NFTIou
Παραίτηση από απαιτήσεις		
Μείωση αξίας συμμετοχής		
Υπεραξίες από τη μεταβίβαση των μετοχών		
Εταιρικό παθητικό (14 ΙΠΑ)		
Σύνολο	- 1,7	- 0,8

Σχόλια

- Απέναντι στον κίνδυνο αναγκαστικής εκκαθάρισης ή κήρυξης σε πτώχευση, η IFB διαπραγματεύθηκε με την PAD τη μεταβίβαση των τίτλων της IFB France στην NFTIou αλλά μέσω παραίτησης της IFB από τις απαιτήσεις της
- Η εκκαθάριση της εταιρίας θα είχε πολύ μεγαλύτερο κόστος (μείωση αξίας συμμετοχής, κίνδυνο κάλυψης του παθητικού ως εκ της ιδιότητας του ιδρυτή και/ή μοναδικού εκ των πραγμάτων διοικούντος)

EBT = Κέρδη προφόρων

- (121) Όσον αφορά την Dry Port Dunkerque, το Βέλγιο παρουσίασε τον ακόλουθο πίνακα:

Dry Port Dunkerque (DPD) — Εκκαθάριση με μερική πώληση

Οικονομική κατάσταση 2002

(σε εκατ. EUR)

	2001	2002
Κύκλος εργασιών		
EBT		
Σύνολο ισολογισμού (31.12.)		
Ίδια κεφάλαια (31.12.)		

Κόστος εναλλακτικών

(σε εκατ. EUR)

	Εκκαθάριση	Εκκαθάριση με μερική πώληση ενεργητικού
Προεξοφλούμενο cash drain (ετήσιο CH - 0,5 εκατ. EUR) (100 % υποσχετική επιστολή)		
Μείωση αξίας απαιτήσεων		
Μείωση αξίας συμμετοχής		
Σύνολο	- 10,4	- 7,9

Σχόλια

- Υποσχετική επιστολή υποχρέωνε την IFB να εισφέρει στον τρέχοντα λογαριασμό για την κάλυψη των λειτουργικών ζημιών της DPD
- Μετά την αποπένδυση στην NFTIou, αναζητήθηκε αγοραστής για συμμετοχή στην DPD χωρίς όμως αποτέλεσμα
- Η IFB διαπραγματεύθηκε τη φιλική εκκαθάριση της DPD, μέσω μεταβίβασης σε συμβολική τιμή της συμμετοχής του 8,6 % στην NFTIou

- (122) Όσον αφορά την SSTD, το Βέλγιο παρουσίασε τον ακόλουθο πίνακα:

SSTD: Μεταβίβαση

Σχετικά:

- Η IFB είχε συμμετοχή 50 %
  - Η SSTD είχε μια κερδοφόρο δραστηριότητα που συνεχίστηκε μέχρι τις αρχές του 2005
  - Στα τέλη του 2004, η SSTD έχασε τον κυριότερο πελάτη της (που αντιπροσώπευε το 40 % του κύκλου εργασιών της)
  - Η απώλεια αυτή προκάλεσε την απόφαση πώλησης της συμμετοχής στην SSTD
  - Η πώληση της συμμετοχής έγινε στις αρχές του 2005 και πραγματοποιήθηκε με αμελητέα υπεραξία (θετικό αποτέλεσμα αλλά αμελητέο ως προς τις ανάγκες χρηματοδότησης)
- (123) Οι βελγικές αρχές, με βάση τα παραπάνω, συμπεραίνουν ότι η λύση που επιλέχθηκε από την IFB για τις γαλλικές θυγατρικές της ήταν η πλέον συμφέρουσα.

3.2.3.2. Αναδιάρθρωση και συνέχιση των δραστηριοτήτων της IFB στο Βέλγιο

- (124) Όσον αφορά τη χρηματοδότηση της αναδιάρθρωσης και συνέχισης των δραστηριοτήτων της IFB στο Βέλγιο, το Βέλγιο θεωρεί επίσης ότι η SNCB ενήργησε όπως θα είχε ενεργήσει ένας συνετός πιστωτής/ επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, διότι το οικονομικό αποτέλεσμα της εναλλακτικής λύσης — της διακοπής των δραστηριοτήτων στο Βέλγιο — ήταν πολύ λιγότερο ελκυστικό για την SNCB, αφού θα ήταν πιο δαπανηρό.
- (125) Το Βέλγιο παρουσίασε τους ακόλουθους λογαριασμούς για να καταδείξει το εικαζόμενο κόστος εκκαθάρισης των δραστηριοτήτων της IFB στο Βέλγιο και το εικαζόμενο κόστος συνέχισης των δραστηριοτήτων της, με αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου.

α) Καθαρό κόστος για την SNCB σε περίπτωση πτώχευσης της IFB το 2003

- (126) Το Βέλγιο προσδιόρισε την καθαρή παρούσα αξία της IFB από τον ισολογισμό της IFB της 31ης Δεκεμβρίου 2002. Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, η αξία των ακινητοποιήσεων της IFB που θα μπορούσαν να ρευστοποιηθούν σε περίπτωση πτώχευσης της IFB τον Ιανουάριο του 2003 περιλάμβανε αφενός τις ενσώματες ακινητοποιήσεις και, αφετέρου, τις χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις (συμμετοχές).
- (127) Για τις ενσώματες ακινητοποιήσεις, το Βέλγιο υπολογίζει ένα ποσό ύψους 6,9 εκατ. EUR. Για να δικαιολογήσει τον υπολογισμό αυτό, το Βέλγιο παραπέμπει στη μελέτη «Bankruptcy auctions: costs, debt recovery, and firm survival»⁽¹⁵⁾, σύμφωνα με τα πορίσματα της οποίας το ποσοστό ανάκτησης από το σύνολο των απαιτήσεων σε ένα σενάριο πτώχευσης είναι κατά μέσο όρο 33 %. Στον υπολογισμό του ανακτώμενου ποσού, το Βέλγιο εφάρμοσε το ποσοστό αυτό στις ενσώματες ακινητοποιήσεις που εμφανίζονταν στον ισολογισμό της IFB για συνολικό ποσό 20,9 εκατ. EUR (με εξαίρεση τις υπό κατασκευή ακινητοποιήσεις ύψους 1,9 εκατ. EUR, για τις οποίες το θεωρηθέν ποσοστό ανάκτησης ήταν μηδέν).
- (128) Για τις χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις (συμμετοχές), το Βέλγιο υπολόγισε ένα ποσό 1,9 εκατ. EUR, που αντιστοιχεί στο σύνολο της λογιστικής τους αξίας στον ισολογισμό της IFB της 31ης Δεκεμβρίου 2002.

⁽¹⁵⁾ Karin S. Thorburn, Tuck School of Business Administration of Dartmouth College, που δημοσιεύτηκε στο *Journal of Financial Economics* (#58, 2000) και πραγματοποιήθηκε με ανάλυση στοιχείων από 263 επιχειρήσεις στη Σουηδία.

(129) Για το κυκλοφορούν ενεργητικό, το Βέλγιο προτείνει τις ακόλουθες εκτιμήσεις αξίας:

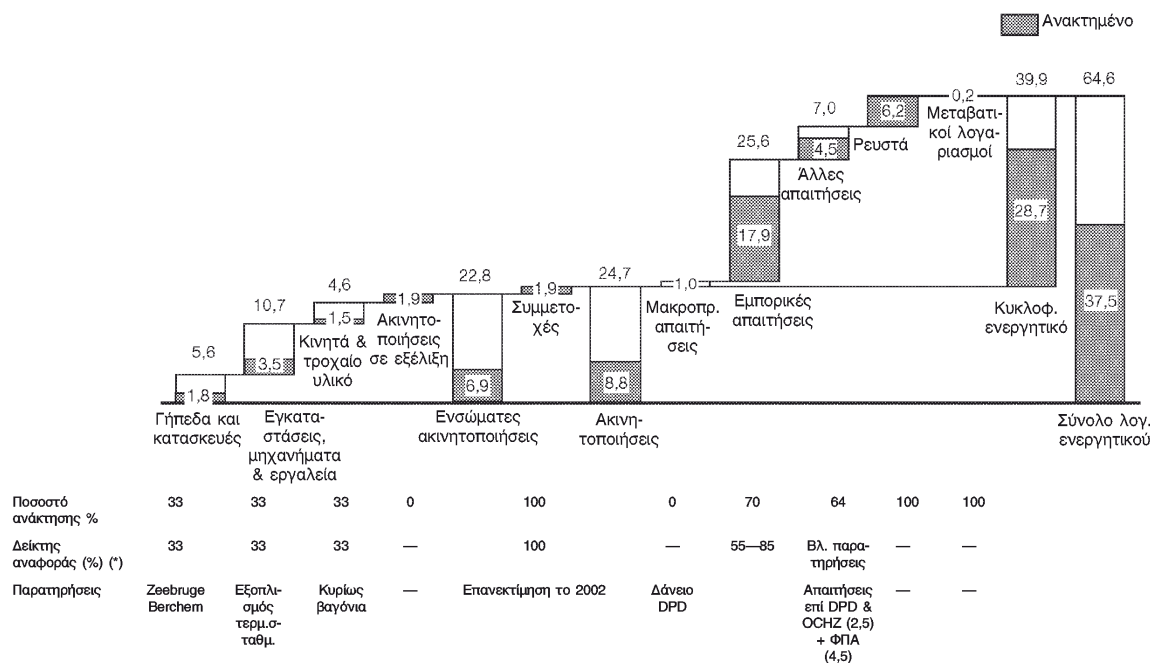
- εμπορικές απαιτήσεις της IFB: οι απαιτήσεις αυτές ανέρχονται συνολικά στο ποσό των 25,6 εκατ. EUR από τα οποία τα 18 εκατ. θεωρούνται ανακτήσιμα, ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό ανάκτησης 70 % για τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις. Το ποσοστό αυτό βασίζεται στο μέσο όρο που προσδιορίζεται στη μελέτη «Liquidation of Ormet Corporation» ⁽¹⁶⁾,
- άλλες απαιτήσεις της IFB: οι απαιτήσεις αυτές ανέρχονται συνολικά στο ποσό των 7 εκατ. EUR από τα οποία τα 4,5 εκατ. θεωρούνται ανακτήσιμα. Το ποσό των 7 εκατ. EUR μπορεί να χωριστεί σε 2,5 εκατ. απαιτήσεις από τις θυγατρικές DPD και OCHZ, και 4,5 εκατ. ΦΠΑ. Όσον αφορά το ΦΠΑ, το ποσοστό ανάκτησης θεωρείται ότι είναι 100 %, ενώ για τις δύο θυγατρικές το ποσοστό ανάκτησης θεωρείται 0 %,
- ρευστά διαθέσιμα και μεταβατικοί λογαριασμοί: ανέρχονται συνολικά στο ποσό των 6,4 εκατ. EUR, που θεωρείται εξ ολοκλήρου ανακτήσιμο.

(130) Η εφαρμογή του συνόλου αυτών των ποσοστών ανάκτησης οδηγεί σε συνολική ανάκτηση 37,5 εκατ. EUR με την υπόθεση πτώχευσης/εκκαθάρισης της IFB, όπως δεικνύεται στο σχήμα 2.

Σχήμα 2

Ανάκτηση ενεργητικού

(Εκατ. EUR)

(*) Βάσει των ποσοστών ανάκτησης των εγγυημένων δανείων που συνδέονται με ορισμένους τύπους εγγυήσεων και του άρθρου του K. S. Thorburn

Πηγή: Jurisprudence Etats-Unis; K.S.Thomson (2000), «Bankruptcy auctions: costs, debt recovery, and firm survival», Journal of Financial Economics

⁽¹⁶⁾ (Η Ormet Corporation κατέθεσε τον ισολογισμό της στις 30 Ιανουαρίου 2004 και υπέβαλε σχέδιο αναδιοργάνωσης στα αρμόδια δικαστήρια το Σεπτέμβριο του 2004). Οι βελγικές αρχές σημειώνουν ότι το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο από το ποσοστό του 33 % που χρησιμοποιήθηκε από τον καθηγητή Thorburn στην προαναφερθείσα μελέτη του.

(131) Στη συνέχεια, οι βελγικές αρχές αφαιρούν από το αναμενόμενο να ανακτηθεί ποσό το παθητικό της IFB. Το παθητικό αυτό ανερχόταν συνολικά στα 76,9 εκατ. EUR, χωρίς να υπολογίζεται το χρέος των 63 εκατ. EUR προς την SNCB βάσει των ανεξόφλητων τιμολογίων της περιόδου 2000-2002. Το παθητικό αυτό αναλύεται ως εξής:

α) κοινωνικό παθητικό: εκτιμώμενο συνολικό ποσό 2,9 εκατ. EUR για το σύνολο των υπαλλήλων της IFB, εξαιρουμένων των αποσπασμένων στην IFB υπαλλήλων της SNCB.

β) φόροι, μισθοί και κοινωνική ασφάλιση: οφειλόμενο αλλά μη καταβεβλημένο ποσό 1,4 εκατ. EUR (από τον ισολογισμό της 1ης Ιανουαρίου 2003).

γ) προβλέψεις και αναβαλλόμενοι φόροι: υπολογίστηκε ένα ποσό 34,7 εκατ. EUR από ένα σύνολο 40,8 εκατ. EUR εγγεγραμμένο στο παθητικό του ισολογισμού της 31ης Δεκεμβρίου 2002. Η απόκλιση αυτή εξηγείται από τις ακόλουθες εγγραφές, οι οποίες δεν θα λαμβάνονταν υπόψη σε περίπτωση εκκαθάρισης της IFB:

— συντήρηση τερματικών σταθμών: 3,3 εκατ. EUR,

— συντήρηση για δραστηριότητες εφοδιαστικής: 0,9 εκατ. EUR,

— προβλέψεις για αναδιάρθρωση του προσωπικού: 1,9 εκατ. EUR.

δ) χρηματοπιστωτικό χρέος της IFB, συνολικού ύψους 15 εκατ. EUR. Το χρέος των 15 εκατ. EUR, το οποίο οφειλόταν σε πιστωτικά ιδρύματα [...], είχε συναφθεί με εγγύηση τις εμπορικές απαιτήσεις της IFB. Για το λόγο αυτό, και προκειμένου να διατηρηθεί η αξιοπιστία της SNCB στην τραπεζική αγορά, είναι σαφές ότι το χρέος αυτό θα καταβαλλόταν στα πιστωτικά ιδρύματα πριν από την ενδεχόμενη κάλυψη των απαιτήσεων της SNCB.

ε) εμπορικό χρέος προς άλλους οργανισμούς εκτός της SNCB, συνολικού ύψους 22,9 εκατ. EUR.

Από τους παραπάνω υπολογισμούς προκύπτει ότι η αξία του καθαρού ενεργητικού της IFB για την SNCB θα ανερχόταν, εξαιρουμένων των χρεών προς την SNCB, σε -39,4 εκατ. EUR, ήτοι η αξία του ανακτήσιμου ενεργητικού (37,5 εκατ. EUR) από την οποία αφαιρείται το συνολικό ποσό των υποχρεώσεων του παθητικού που πρέπει να καλυφθούν (76,9 εκατ. EUR), χωρίς τα χρέη προς την SNCB.

(132) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι, σε περίπτωση εκκαθάρισης, η SNCB, για να αποφύγει τη σπύρωση της εμπορικής της φήμης, θα αναλάμβανε το κόστος του καθαρού αρνητικού ενεργητικού της IFB αφού, όπως επισημαίνουν, οι περισσότεροι από τους πιστωτές της IFB είναι και πελάτες, προμηθευτές, πιστωτές, χρεώστες ή εταίροι της SNCB.

(133) Επιπλέον, η διακοπή των δραστηριοτήτων της IFB, θα συνεπαγόταν, πάντοτε κατά βελγική κυβέρνηση, ένα σημαντικό κοινωνικό παθητικό για την SNCB, το οποίο μπορεί να εκτιμηθεί σε 530 ΙΠΑ (ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης)⁽¹⁷⁾. Αυτά τα 530 ΙΠΑ αναλύονται ως εξής:

— αφενός, τα 50 περίπου άτομα από το προσωπικό της SNCB που είναι αποσπασμένα στην IFB και θα έπρεπε να επανενσωματωθούν στην SNCB σε περίπτωση πτώχευσης,

⁽¹⁷⁾ Στην εκτίμηση του κοινωνικού παθητικού δεν λαμβάνεται υπόψη ο αντίκτυπος που θα είχε η πτώχευση της IFB στον όμιλο οικονομικών συμφερόντων OCHZ για το κοινωνικό παθητικό της IFB. Πράγματι, η πτώχευση ενός μέλους ΟΟΣ προκαλεί αυτοδίκαια τη διάλυση του εν λόγω ΟΟΣ.

- αφετέρου, περίπου 480 ΙΠΑ της SNCB των οποίων η απασχόληση εξαρτιόταν από τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της IFB. Η εκτίμηση αυτή προέρχεται από τον ακόλουθο υπολογισμό. Το μερίδιο της IFB στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα Εμπορεύματα της SNCB ανέρχεται στο 8,1 %. Η σχέση αυτή, εφαρμοζόμενη στο σύνολο του προσωπικού της SNCB που απασχολούνταν, άμεσα ή έμμεσα, στον τομέα Εμπορεύματα στις 31.12.2002, δείχνει ότι περίπου 609 ΙΠΑ εξαρτιόνταν από τις δραστηριότητες της IFB. Από αυτά τα 609 ΙΠΑ, υποτέθηκε ότι 129, ήτοι το 21 %, μπορούσαν να διατηρήσουν μια ορισμένη απασχόληση παρά την πτώχευση της IFB, μετά από ειδικές πρωτοβουλίες της SNCB για την ανάκτηση μέρους της διακίνησης που κάλυπτε προηγουμένως η IFB. Το ποσοστό αυτό του 21 % αντιστοιχεί στο ποσοστό θέσεων απασχόλησης της Sabena που μπόρεσαν να διασωθούν με την ίδρυση της SN Brussels Airlines μετά την πτώχευση της Sabena.
- (134) Η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι, δεδομένου ότι κατά την εν λόγω εποχή η SNCB τελείωνε την εκπόνηση του επιχειρησιακού της σχεδίου «MOVE 2007», το οποίο προέβλεπε την κατάργηση 10 000 θέσεων εργασίας, ήτοι του ενός τετάρτου περίπου του προσωπικού της, μεταξύ 2003 και 2007, οι δυνατότητες επανένταξης του πλεονάζοντος προσωπικού από την παύση των δραστηριοτήτων της IFB ήταν πρακτικές μηδενικές, είτε επρόκειτο για το αποσπασμένο προσωπικό που θα επανερχόταν στην SNCB είτε για το προσωπικό που συνδέεται με τον τομέα Εμπορεύματα που παρέμενε στην SNCB.
- (135) Συνεπώς, η βελγική κυβέρνηση προτείνει να προστεθεί στο άμεσο κόστος του αρνητικού καθαρού ενεργητικού της IFB το κόστος του πλεονάζοντος με τον τρόπο αυτό προσωπικού της SNCB για την περίοδο τουλάχιστον των πέντε ετών από το 2003 έως το 2007. Με μέσο πλήρες μισθολογικό κόστος 46 200 EUR ανά ΙΠΑ κατ' έτος [...], το συνολικό κόστος αυτού του κοινωνικού παθητικού θα ανερχόταν λοιπόν στα 122,4 εκατ. EUR.
- (136) Για να δικαιολογήσει αυτό τον υπολογισμό, το Βέλγιο διευκρινίζει κατ' αρχήν ότι το προσωπικό της SNCB που θα πλεόναζε μετά την παύση των δραστηριοτήτων της IFB δεν ήταν δυνατόν να απολυθεί, δεδομένου ότι το εν λόγω προσωπικό έχει καθεστώς «μονίμου υπαλλήλου»⁽¹⁸⁾.
- (137) Μετά τη συνάντηση εργασίας της 1ης Ιουνίου 2006, οι βελγικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή ένα λιγότερο απαισιόδοξο σενάριο υπολογισμού του καθαρού ενεργητικού και του κοινωνικού παθητικού που θα επωμιζόταν η SNCB σε περίπτωση εκκαθάρισης της IFB. Στο σενάριο αυτό προτείνονται οι ακόλουθες δύο αλλαγές:
- η SNCB δεν θα κάλυπτε το σύνολο των χρεών, αλλά μόνον των πιστωτών που ήταν πελάτες [...], προμηθευτές [...] ή εταίροι [...] της SNCB. με την παραδοχή αυτή, το ύψος του παθητικού της IFB που θα κάλυπτε η SNCB θα ανερχόταν σε 13 εκατ. EUR [...],
- ο αγοραστής των δραστηριοτήτων της IFB θα συνέχιζε να χρησιμοποιεί σε μεγάλο βαθμό τις υπηρεσίες της SNCB. με την παραδοχή αυτή, το 79 % των 609 ΙΠΑ που απασχολούνταν από την SNCB παρέχοντας έμμεση υποστήριξη στις δραστηριότητες της IFB, θα μπορούσαν να διατηρήσουν την εργασία τους· με την παραδοχή αυτή, η πρόσθετη εταιρική επιβάρυνση της SNCB θα περιοριζόταν στα 41,1 εκατ. EUR (αυτό το τελευταίο ποσό αντιστοιχεί στο κόστος μισθοδοσίας των 50 ΙΠΑ αποσπασμένων από την SNCB στην IFB καθώς και στο 21 % των προαναφερθέντων 609 ΙΠΑ).

⁽¹⁸⁾ Πράγματι, ο κανονισμός προσωπικού της SNCB δεν προβλέπει τη δυνατότητα απόλυσης μονίμων υπαλλήλων παρά μόνο κατά τη δοκιμαστική περίοδο ή λόγω πειθαρχικού αδικήματος.

- (138) Το συνολικό κόστος που θα επωμιζόταν η SNCB σε περίπτωση εκκαθάρισης της IFB με τα δύο αυτά σενάρια, όπως εκτιμάται από τις βελγικές αρχές, παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Καθαρό κόστος — ποσά που αναφέρονται στην απάντηση	Διαφορά με τις «αισιόδοξες» παραδοχές	Καθαρό κόστος — προσαρμοσμένα ποσά
Σύνολο λογιστικού ενεργητικού	64,6		64,6
Μη ανακτήσιμο ενεργητικό	- 27,1		- 27,1
Εταιρικό κόστος	- 2,9		- 2,9
Φόροι, αμοιβές και κοινωνική ασφάλιση	- 1,4		- 1,4
Προβλέψεις και αναβαλλόμενοι φόροι	- 34,7		- 34,7
Απαιτήσεις προτεραιότητας & άλλα χρηματο-οικονομικά χρέη	- 15		- 15
Εμπορικό χρέος εκτός SNCB	- 22,9	9,9	- 13
Αξία ανάκτησης	- 39,4		- 29,5
Κοινωνικό παθητικό για την SNCB	- 122,4	81,3	- 41,1
Καθαρό κόστος για την SNCB σε περίπτωση πτώχευσης της IFB	- 161,8		- 70,6

β) Εκτίμηση αξίας της IFB με το σενάριο της συνέχισης των δραστηριοτήτων

- (139) Το Βέλγιο προτείνει να υπολογιστεί η αξία της IFB για το σενάριο της «συνέχισης δραστηριοτήτων» με τη μέθοδο των προεξοφλημένων ταμειακών ροών («discounted cash flows» ή «DCF»). Οι παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση αυτή είναι οι εξής:
- (140) Η ανάλυση DCF για περίοδο 10 ετών βασίζεται στον ισολογισμό της IFB της 31ης Δεκεμβρίου 2002, καθώς και στο σχέδιο αναδιάρθρωσης που εκπονήθηκε το Φεβρουάριο-Μάρτιο 2003, που περιλαμβάνει προβολές μέχρι το τέλος του 2005. Για το 2006, έτος κατά το οποίο με την αναδιάρθρωση της IFB επιτυγχάνεται η σταθεροποίηση της επιχείρησης, τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης προσδιορίστηκαν στο επίπεδο του 3,2 % του κύκλου εργασιών. Από το 2006, η υπόθεση εργασίας είναι μια ετήσια αύξηση 3 % του κύκλου εργασιών που οδηγεί, με σταθερά περιθώρια, σε 3 % αύξηση των προ φόρων αποτελεσμάτων. Οι προκύπτουσες ταμειακές ροές προεξοφλούνται με μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου (WACC) 8 %. Η αξία των τερματικών σταθμών υπολογίστηκε με την παραδοχή μιας σταθερής ανάπτυξης 3 %.
- (141) Με τους υπολογισμούς αυτούς, η αξία της επιχείρησης αποτιμάται στο ύψος των 29,1 εκατ. EUR περίπου (εκτός συμμετοχών και προβλέψεων), όπως φαίνεται στο σχήμα 4.

Σχήμα 4

Αξία της IFB με βάση τις προεξοφλημένες ταμειακές ροές υποθέσεις και αποτελέσματα

(Χιλιάδες ευρώ)

Υποθέσεις
— Οι ταμειακές ροές υπολογίζονται βάσει των αποτελεσμάτων προ φόρων που περιέχονται στα σχέδια αναδιάρθρωσης 2003, των οποίων οι προβλέψεις φθάνουν ως τέλος 2005
— Τα αποτελέσματα τροποποιήθηκαν ως εξής:
— Το 2006, προβλεπόμενο καθαρό περιθώριο 3,2 % (*) (που αντιστοιχεί σε αποτελέσματα προ φόρων ύψους 1 800 000 ευρώ)
— Από το 2006, προβλεπόμενος ρυθμός αύξησης αποτελεσμάτων προ φόρων 3 % (*)
— Μηδενικοί φόροι
— Καταβολή τόκων 527 000 ευρώ το 2003 που υποτίθενται σταθεροί και προστίθενται στο αποτέλεσμα
— Προβλεπόμενη σταθερή απόσβεση βάσει των στοιχείων του 2002, που προστίθεται στο αποτέλεσμα
— Προβλεπόμενες σταθερές κεφαλαιακές δαπάνες με βάση τις αποσβέσεις, αφαιρούμενες για την αντιστάθμιση των αποσβέσεων
— Εξέλιξη των κεφαλαίων κίνησης με βάση ένα ρυθμό ανάπτυξης 3 % από το 2004
— Οι ταμειακές ροές υπολογίζονται για 10 χρόνια και προεξοφλούνται με μέσο σταθμισμένο κόστος κεφαλαίου 8 % (*)

Ανάλυση ταμειακών ροών	2003	2004	2005	2006	2012
— Αποτελέσματα προ φόρων	(5 100)	200	1 000	1 800	2 149
— Φόροι	—	—	—	—	—
— Συν οι καταβολές τόκων	527	527	527	527	527
— Αποτελέσματα προ τόκων και φόρων	(4 573)	727	1 527	2 327	2 676
— Συν οι αποσβέσεις	6 286	6 286	6 286	6 286	6 286
— Μεικτά κέρδη εκμετάλλευσης (**)	1 713	7 013	7 813	8 613	8 962
— Επενδύσεις σε					
— Δαπάνες κεφαλαίου	(6 286)	(6 286)	(6 286)	(6 286)	(6 286)
— Κεφάλαια κίνησης	996	(281)	(290)	(299)	(357)
— Ταμειακές ροές	(3 577)	446	1 237	2 028	2 320
— ΚΠΑ (***) ταμειακών ροών	6 962				
— Τελική παρούσα αξία	22 135				
— Αξία επιχείρησης	29 096				

(*) Πρακτικές του κλάδου.

(**) EBITDA.

(***) Καθαρή παρούσα αξία.

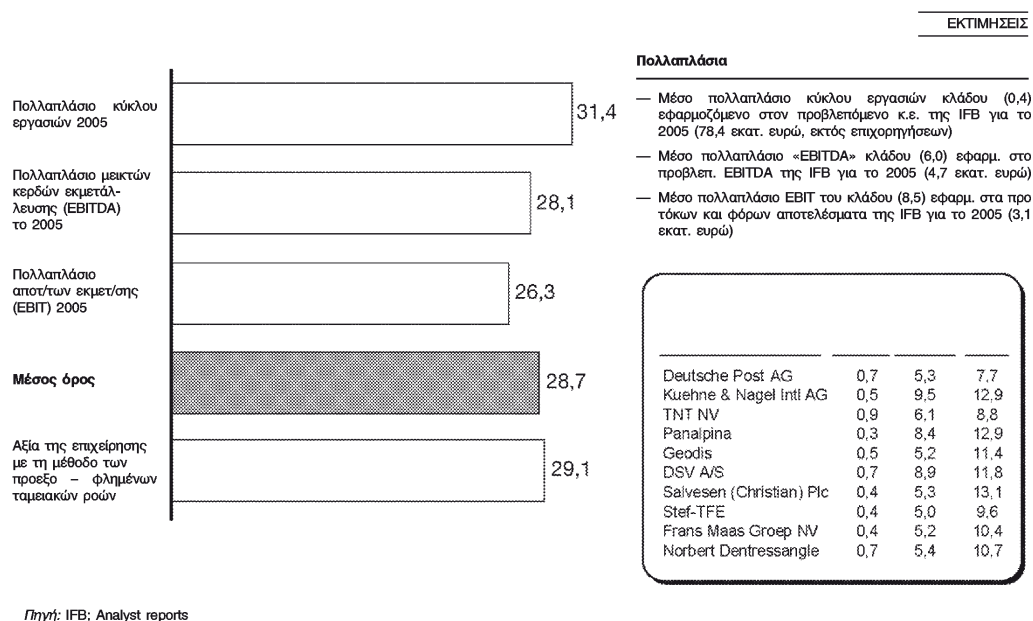
- (142) Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, η ανάλυση βάσει πολλαπλασίων (συναρτήσει των αποτελεσμάτων του 2005) επιβεβαιώνει το αποτέλεσμα που ελήφθη με τη μέθοδο DCF. Πράγματι, η εκτίμηση της αξίας με τη μέθοδο των «πολλαπλασίων» (με πολλαπλάσια πιο συνετά από τους μέσους όρους του κλάδου) εμφανίζει την αξία της επιχείρησης στα 28,7 εκατ. EUR περίπου, όπως φαίνεται στο σχήμα 5.

Σχήμα 5

Αξία της IFB

(Εκατ. EUR)

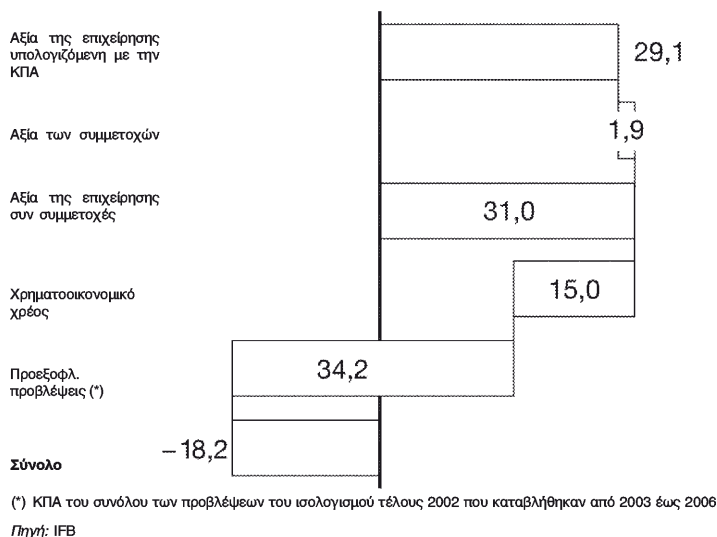
- (143) Η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι τα πραγματικά αποτελέσματα της IFB κατά τα έτη 2003, 2004 και 2005 επιβεβαιώνουν επίσης ότι η αποτίμηση DCF, και οι παραδοχές στις οποίες βασίστηκε, ήταν ρεαλιστικές.
- (144) Η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι στην αξία που υπολογίστηκε για την IFB εκτός συμμετοχών και προβλέψεων πρέπει να προστεθούν και οι συμμετοχές που διατηρεί η IFB, ήτοι 1,9 εκατ. EUR, όπως καταγράφονται λογιστικά στο ενεργητικό του ισολογισμού της IFB της 31ης Δεκεμβρίου 2002.
- (145) Η συνολική λοιπόν αξία της IFB, συμπεριλαμβανομένων των συμμετοχών, την 31η Δεκεμβρίου 2002 ανέρχεται στα 31 εκατ. EUR.
- (146) Από την αξία αυτή πρέπει, πάντοτε κατά τη βελγική κυβέρνηση, να αφαιρεθεί η αξία των προβλέψεων, που εκτιμάται στα 34,2 εκατ. EUR⁽¹⁹⁾, καθώς και το χρηματοοικονομικό χρέος που ανέρχεται στα 15 εκατ. EUR.
- (147) Στο σενάριο λοιπόν της συνέχισης δραστηριοτήτων, η προκύπτουσα καθαρή αξία για τη συμμετοχή της SNCB στην IFB ανέρχεται στα -18,2 εκατ. EUR. Οι σχετικοί υπολογισμοί φαίνονται στο σχήμα 6.
- (148) Όπως και στην προηγούμενη εκτίμηση του κόστους που συνεπάγεται για την SNCB η εκκαθάριση της IFB, στους προηγούμενους υπολογισμούς δεν λαμβάνεται υπόψη το χρέος των 63 εκατ. EUR από τα ανεξόφλητα τιμολόγια της περιόδου μεταξύ 2000 και 2002.

⁽¹⁹⁾ Το ποσό αυτό προέρχεται από την προεξόφληση των ταμειακών ροών που σχετίζονται με τις προβλέψεις των 40,8 εκατ. EUR που προβλέπονται στον ισολογισμό της 31.12.2002.

Σχήμα 6

Αξιολόγηση της επενδυτικής επιλογής, ΙΑΝ. 2003

(Εκατ. EUR)

γ) Σύγκριση των δύο σεναρίων και συμπέρασμα

(149) Σύμφωνα λοιπόν με την ανάλυση της βελγικής κυβέρνησης, τα δύο σενάρια δίνουν τα εξής αποτελέσματα:

- το καθαρό κόστος για την SNCB από την πτώχευση και εκκαθάριση της IFB θα ήταν μία καθαρή ζημία 161,8 εκατ. EUR (που περιορίζεται στα 70,6 εκατ. EUR με την αναθεωρημένη εκτίμηση).
- η απόφαση της επένδυσης 15 εκατ. EUR προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στην IFB να συνεχίσει τη λειτουργία της, θα οδηγούσε σε σημαντική μείωση των απωλειών αξίας για την SNCB, απώλεια που δεν υπερβαίνει το ποσό των 18,2 εκατ. EUR και που αντιπροσωπεύει κέρδος 143,6 εκατ. EUR σε σχέση με το σενάριο της πτώχευσης και εκκαθάρισης (52,4 εκατ. EUR σε σχέση με την αναθεωρημένη εκτίμηση).

(150) Συνεπώς, η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι η SNCB, εφαρμόζοντας τα υπό εξέταση μέτρα, ενήργησε όπως θα είχε ενεργήσει ένας ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

3.2.4. Μη νόθευση του ανταγωνισμού

(151) Τέλος, όσον αφορά το τμήμα των μέτρων που αποσκοπεί στη χρηματοδότηση της αποεπένδυσης στις γαλλικές θυγατρικές, το Βέλγιο θεωρεί ότι η παροχή ενίσχυσης το ύψος της οποίας περιορίζεται αυστηρά στο πραγματικό κόστος που συνεπάγεται η διακοπή μιας δραστηριότητας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οδηγεί σε νόθευση του ανταγωνισμού. Έτσι, για το λόγο αυτό, το εν λόγω τμήμα της χρηματοδότησης δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1.

3.3. Συμβιβασμοί των μέτρων διάσωσης με τις κατευθυντήριες γραμμές

3.3.1. Η IFB δεν είναι νεοσυσταθείσα επιχείρηση

(152) Το Βέλγιο θεωρεί ότι αφού η IFB συστήθηκε το 1923 και απέκτησε, με τη μέθοδο της συγχώνευσης μέσω απορρόφησης, μια εταιρία καθώς και ένα κλάδο δραστηριοτήτων το 1998 (βλ. περιγραφή στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης), είναι αδιαμφισβήτητο ότι η IFB συνιστά νομικό πρόσωπο ηλικίας άνω των 80 ετών και συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί «νεοσυσταθείσα επιχείρηση».

3.3.2. Τα μέτρα διάσωσης συμβιβάζονται με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999

- (153) Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, το γεγονός ότι η διάρκεια των μέτρων διάσωσης υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι τα καθιστά μη συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 1999. Το Βέλγιο θεωρεί ότι η SNCB διατήρησε τα μέτρα διάσωσης με αποκλειστικό σκοπό να καλύψει το αναγκαίο χρονικό διάστημα προκειμένου η Επιτροπή να λάβει μια τελική απόφαση για την παρούσα υπόθεση.
- (154) Δεδομένου ότι το σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 προβλέπει ότι η έγκριση των μέτρων διάσωσης παραμένει σε ισχύ μέχρις ότου η Επιτροπή αποφανθεί επί του σχεδίου αναδιάρθρωσης, οι βελγικές αρχές ζητούν από την Επιτροπή να μην λάβει υπόψη της τη διάρκεια της δικής της διαδικασίας έγκρισης των μέτρων διάσωσης προκειμένου να αμφισβητήσει τη διάρκεια διατήρησης των εν λόγω μέτρων, και να εγκρίνει, με βάση το σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999, τα μέτρα διάσωσης.
- (155) Οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι η αναβολή της αύξησης κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της έρευνας της Επιτροπής προϋπέθετε κατ' ανάγκη τη διατήρηση προσωρινά της προθεσμίας πληρωμής που χορηγήθηκε στην IFB στο πλαίσιο των μέτρων διάσωσης, διότι διαφορετικά η μόνη εναλλακτική λύση θα ήταν η πτώχευση. Τέλος, σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, κατά τη διάρκεια της έρευνας, η Επιτροπή ουδέποτε εξέφρασε επιφυλάξεις σχετικά με την προσωρινή διατήρηση των μέτρων διάσωσης.

3.3.3. Τα μέτρα αναδιάρθρωσης συμβιβάζονται με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999

3.3.3.1. Δυνατότητα εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών του 1999.

- (156) Το Βέλγιο θεωρεί ότι η δέσμευση της SNCB να συμμετάσχει στην αύξηση του κεφαλαίου της IFB πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 και όχι του 2004.
- (157) Για να δικαιολογήσει την εν λόγω άποψη, το Βέλγιο υποστηρίζει ότι οι δύο όροι που θέτει η Επιτροπή στο σημείο 240 της απόφασης κίνησης διαδικασίας όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 πληρούνται. Υπενθυμίζεται ότι, στο σημείο 240 της απόφασης κίνησης διαδικασίας, η Επιτροπή αποφάνθηκε όσον αφορά την ερμηνεία των σημείων 102 έως 104 των κατευθυντήριων γραμμών του 2004 για την παρούσα υπόθεση, ότι «εφόσον η SNCB αποφασίσει να μη παράσχει νέο πλεονέκτημα στην IFB, και εφόσον προσκομιστούν αποδείξεις ότι η SNCB δεσμεύτηκε να κεφαλαιοποιήσει τις απαιτήσεις της πριν από τη δημοσίευση των κατευθυντήριων γραμμών του 2004, η Επιτροπή στην τελική της απόφαση θα εξετάσει τις ενισχύσεις που χορήγησε η SNCB στην IFB με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999».
- (158) Όσον αφορά τον πρώτο όρο, το Βέλγιο παρατηρεί ότι με την απάντησή του στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, απέσυρε την πρόσθετη αύξηση κεφαλαίου που κοινοποιήθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2005 και, κατά συνέπεια, ο πρώτος όρος πληρούται.
- (159) Όσον αφορά το δεύτερο όρο, το Βέλγιο θεωρεί ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η προτεινόμενη αύξηση κεφαλαίου της IFB θα πραγματοποιηθεί όπως συμφωνήθηκε από τα μέρη, υπό την αναβλητική αίρεση της συμφωνίας της Επιτροπής, στη σύμβαση πλαίσιο της 7ης Απριλίου 2003.

- (160) Προς επίρρωση του ανωτέρω, οι βελγικές αρχές επιστούν την προσοχή της Επιτροπής:
- στο σημείο 4 του προοιμίου της σύμβασης πλαισίου της 7ης Απριλίου 2003, που επιβεβαιώνει ότι το διοικητικό συμβούλιο της SNCB έχει ήδη εγκρίνει τη συμμετοχή σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της IFB,
  - στο άρθρο 4 της ίδιας σύμβασης, που επιβεβαιώνει την αμοιβαία πρόθεση των μερών να προχωρήσουν σε αύξηση κεφαλαίου της IFB.
- (161) Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, οι βελγικές αρχές υπενθυμίζουν ότι κατά το βελγικό δίκαιο (το δίκαιο που εφαρμόζεται στη σύμβαση πλαίσιο), μια σύμβαση γεννάται αποκλειστικά με τη βούληση των συμβαλλόμενων μερών, και ότι στην προκειμένη περίπτωση, το άρθρο 4 της σύμβασης πλαισίου επιβεβαιώνει ρητά και χωρίς καμία αμφισημία τη συμφωνία βουλήσεων της SNCB και της IFB να προχωρήσουν σε αύξηση κεφαλαίου της IFB με την κεφαλαιοποίηση των απαιτήσεων της SNCB επί της IFB αναδρομικά από τις 7 Απριλίου 2003.
- (162) Οι βελγικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, κατά το βελγικό δίκαιο, οι υποχρεώσεις που υπόκεινται σε αναβλητική αίρεση παραμένουν πλήρως δεσμευτικές, με την άρση της αναβλητικής αίρεσης να έχει αναδρομικό αποτέλεσμα στη σύμβαση η οποία τίθεται σε ισχύ από την ημερομηνία της υπογραφής.
- 3.3.3.2. Μέτρα που περιορίζουν κατά το δυνατόν τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.
- (163) Οι βελγικές αρχές ισχυρίζονται γενικά ότι τα μερίδια αγοράς της IFB είναι σαφώς κάτω από το 10 % στις σχετικές με την παρούσα υπόθεση αγορές. Κατά συνέπεια, θεωρούν ότι οι αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις υπό εξέταση κρατικές ενισχύσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν ως σημαντικές. Υπενθυμίζουν κυρίως ότι δυνάμει του σημείου 36 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999, «εάν το (τα) μερίδιο(-α) που κατέχει στην (στις) αγορά(-ές) αυτή(-ές) η επιχείρηση [αποδέκτης της ενίσχυσης] είναι αμελητέο(-α), πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού»⁽²⁰⁾, και ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1 της συνθήκης, η Επιτροπή θεωρεί τις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις των συμφωνιών που συνάπτονται από επιχειρήσεις με μερίδια αγοράς κάτω του 10 % ως ασήμαντες⁽²¹⁾.
- (164) Όσον αφορά ειδικότερα τις δραστηριότητες της IFB Logistics και της IFB Terminal, οι βελγικές αρχές προβαίνουν στις ακόλουθες παρατηρήσεις:
- (165) Μέτρα που περιορίζουν τις συνέπειες στην αγορά μεταφόρτωσης φορτίων. Η βελγική κυβέρνηση παρατηρεί ότι το μερίδιο της IFB στην αγορά των τερματικών σταθμών της περιοχής της Αμβέρσας είναι κάτω του 7 %, και ότι κατά την περίοδο 2002-2005 το μέσο ετήσιο ποσοστό ανάπτυξης της αγοράς των τερματικών σταθμών στην περιοχή αυτή ήταν 10,7 %, ενώ οι όγκοι που μεταφέρονταν από την IFB αυξάνονταν κατά μέσον όρο μόνον κατά 4,1 % ετησίως.
- (166) Η βελγική κυβέρνηση προσθέτει ότι με την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, η IFB μείωσε σημαντικά τη δυναμικότητά της στον τομέα της μεταφόρτωσης, όπως περιγράφεται στο τμήμα 2 της επιστολής κίνησης διαδικασίας (σημεία 25 έως 29). Συνεπώς, εφόσον - με εξαίρεση τον τερματικό σταθμό DPD - το σύνολο των πωληθέντων περιουσιακών στοιχείων συνεχίζουν μέχρι σήμερα να είναι υπό εκμετάλλευση, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι οι μεταβιβάσεις πρέπει να θεωρηθούν ως πραγματικά και ουσιαστικά αντισταθμιστικά μέτρα. Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, το σύνολο των εκχωρήσεων αντιπροσώπευε μια μείωση της παραγωγικής ικανότητας της IFB από 1,5 εκατ. TEU το 2002 σε 1,1 εκατ. TEU στα τέλη του 2005, ήτοι μια μείωση 27 %.

⁽²⁰⁾ Βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999, σημείο 36.

⁽²¹⁾ Βλ. ιδίως τις κατευθυντήριες γραμμές που αναφέρονται στην εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 97, ειδικότερα το σημείο 24.

- (167) Οι βελγικές αρχές προσθέτουν ότι η εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης από την IFB δεν συνοδεύθηκε από τιμολογιακά μέτρα που είχαν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την αύξηση του μεριδίου αγοράς της IFB. Σημειώνουν ότι η IFB αύξησε κατά μέσον όρο τις τιμές της κατά 4,2 % ⁽²²⁾, ενώ το μέσο ετήσιο ποσοστό βιομηχανικού πληθωρισμού ήταν 1,9 %.
- (168) Μέτρα που περιορίζουν τις συνέπειες στην αγορά της εφοδιαστικής. Η επιστολή κίνησης διαδικασίας θεωρεί (παράγραφοι 258-260) ότι τα «προτεινόμενα» μέτρα δεν έθιξαν την αγορά της εφοδιαστικής, και ότι η IFB κατόρθωσε να αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά αυτή. Οι βελγικές αρχές προβάλλουν πέντε επιχειρήματα για να αποδείξουν ότι στην αγορά της εφοδιαστικής ελήφθησαν επαρκή μέτρα περιορισμού.
- (169) Κατά πρώτον, η IFB έλαβε μέτρα που είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί η παραγωγική της ικανότητα στην αγορά της εφοδιαστικής. Πράγματι, ο συνολικός αριθμός των βαγονιών των οποίων είναι ιδιοκτήτης ή τα οποία ενοικιάζει μακροπρόθεσμα η IFB, μειώθηκε από 744 μονάδες το 2002 ⁽²³⁾ στις 377 μονάδες στις αρχές του 2006 ⁽²⁴⁾, δηλ. μια μείωση 49 %.
- (170) Η μείωση της παραγωγικής ικανότητας της IFB στην εφοδιαστική προκύπτει και από τη μείωση της συμμετοχής της IFB στην εταιρία CNC (νυν Naviland Cargo), η οποία από 10 % το 2002 έχει πέσει σήμερα στο 2 %.
- (171) Δεύτερον, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι το μερίδιο αγοράς της IFB στην αγορά της εφοδιαστικής είναι σαφώς κάτω του 5 %, εφόσον η γεωγραφική έκταση αυτής της αγοράς θεωρηθεί ότι περιορίζεται στο βελγικό έδαφος. Κατά συνέπεια, δυνάμει του σημείου 36 των κατευθυντήριων γραμμών, θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον μπορούν να θεωρηθούν ως σημαντικές οι ανταγωνιστικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις υπό εξέταση κρατικές ενισχύσεις. Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, η IFB δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να θεωρηθεί ότι μπορεί να ασκήσει σημαντική επίδραση στον ανταγωνισμό στην αγορά της εφοδιαστικής. Για τον ίδιο λόγο, οι στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό που προκύπτουν από την ενίσχυση προς την IFB δύσκολα θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως σημαντικές σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, επομένως δεν φαίνεται να χρειάζονται παρά μόνον πολύ περιορισμένα μέτρα για την άμβλυνση των δυσμενών συνεπειών στους ανταγωνιστές της IFB.
- (172) Τρίτον, οι βελγικές αρχές προτείνουν να εξεταστεί η εξέλιξη των δραστηριοτήτων εφοδιαστικής της IFB προκειμένου να αναθεωρηθεί ριζικά η άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η IFB «κατόρθωσε να αυξήσει σημαντικά το μερίδιό της στην εν λόγω αγορά» κατά την υπό εξέταση περίοδο. Πράγματι, σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα γεγονότα:
- στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών, η ετήσια αύξηση του όγκου μεταφορών της IFB κατά τη διάρκεια της περιόδου 2002-2005 ήταν της τάξης του 9,9 %, ποσοστό χαμηλότερο από τη μέση ετήσια αύξηση 12 % που σημειώθηκε κατά την ίδια περίοδο στην περιοχή ARA,
  - στον τομέα των συμβατικών μεταφορών, η IFB είναι ένας απολύτως περιθωριακός μέτοχος, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι η αγορά αυτή περιορίζεται στο Βέλγιο. Πράγματι, το μερίδιο της IFB, τόσο από πλευράς όγκου όσο και αξίας, είναι μικρότερο του 1 %.
- (173) Εξάλλου, η αύξηση του κύκλου εργασιών της IFB στον τομέα της εφοδιαστικής οφείλεται εν μέρει, σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, στην ανάπτυξη του υποτομέα «bulk» (μεταφορές χύδην). Το 2003, ο κύκλος εργασιών της IFB στις μεταφορές χύδην ανερχόταν μόλις στα 3,3 εκατ. EUR. Το 2004 όμως, η IFB υπέγραψε δύο σημαντικού μεγέθους συμβάσεις για χύδην μεταφορές. Μια πρώτη σύμβαση για χύδην μεταφορά άνθρακα [...] που αντιπροσώπευε ένα κύκλο εργασιών [...] το 2004 και [...] το 2005 και μια δεύτερη σύμβαση χύδην μεταφοράς κοκκωδών προϊόντων που επέφερε αύξηση του κύκλου εργασιών [...] το 2004 και [...] το 2005. Οι δύο αυτές συμβάσεις αφήνουν περιθώρια κέρδους στην IFB, πράγμα που επιβεβαιώνει τη μη ύπαρξη ανταγωνιστικών πρακτικών από πλευράς IFB.

⁽²²⁾ Ο μέσος όρος αύξησης των τιμών υπολογίστηκε σταθμίζοντας τους τερματικούς σταθμούς με βάση τον κύκλο εργασιών τους.

⁽²³⁾ Η IFB ήταν ιδιοκτήτης 368 βαγονιών και είχε μακροπρόθεσμα συμβόλαια ενοικίασης για 376 ακόμη βαγόνια.

⁽²⁴⁾ Στις αρχές του 2006, η IFB ήταν ιδιοκτήτης 204 βαγονιών και είχε μακροπρόθεσμα συμβόλαια ενοικίασης για 173 ακόμη βαγόνια.

- (174) Τέταρτον, η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι το άνοιγμα από την IFB των τερματικών της σταθμών στους ανταγωνιστές της στην αγορά της εφοδιαστικής πρέπει και αυτό να θεωρηθεί ως ένα σημαντικό μέτρο περιορισμού.
- (175) Τέλος, η βελγική κυβέρνηση θεωρεί ότι οι περιορισμένες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που μπορεί να υποτεθεί ότι προκύπτουν από την ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της IFB αμβλύνονται ακόμη περισσότερο από τους ακόλουθους παράγοντες:
- από την απελευθέρωση των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών στο Βέλγιο. Πράγματι, οι βελγικές αρχές, συμμορφούμενες με τους ισχύοντες ευρωπαϊκούς κανόνες, άνοιξαν αυτήν την αγορά στον ανταγωνισμό (από το Μάρτιο του 2003 για τις διεθνείς μεταφορές, με γενίκευση της απελευθέρωσης από την 1η Ιανουαρίου 2007).⁽²⁵⁾ Το άνοιγμα αυτό δεν παρέμεινε χωρίς αποτελέσματα, όπως αποδεικνύεται από τις δραστηριότητες των εταιριών DLC και, πλέον πρόσφατα, της Fret SNCF. Στην απόφασή της για την υπόθεση N 386/2004, Fret SNCF, η Επιτροπή θεώρησε την εν λόγω απελευθέρωση ως αντισταθμιστικό μέτρο για τους ανταγωνιστές,
  - αρκετοί άλλοι ανταγωνιστές της SNCB/IFB (στους οποίους περιλαμβάνονται οι Rail4Chem, Railion Nederland, TrainSport, DFG, EWS, Connex και ACTS) έχουν ήδη λάβει ή θα λάβουν κατά πάσα πιθανότητα εντός ολίγου, τις άδειες εκμετάλλευσής,
  - η SNCB (B-Cargo) παρέχει ήδη αυτή τη στιγμή υπηρεσίες έλξης σε ανταγωνιστές της IFB, είτε πρόκειται για προμηθευτές συνδυασμένων μεταφορών όπως οι HUPAC, CNC (Naviland Cargo), Conliner, Danzas / DHL Express Cargo και ICF, είτε για προμηθευτές υπηρεσιών «forwarding» όπως οι Transfesa, K+N, Nauta, NTR, Panalpina, Rail&Sea, Railog, Chemfreight, Rhenania, TMF, Gondrand, RME Chem, RME fret και East Rail Expedition,
  - όπως αναφέρει η Επιτροπή στην απόφασή της για την υπόθεση N 386/2004, Fret SNCF, οι συνθήκες για τις σιδηροδρομικές μεταφορές είναι δυσμενέστερες από τις συνθήκες που επικρατούν στις οδικές μεταφορές.
- (176) Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, τα μέτρα απελευθέρωσης οδήγησαν σε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στην αγορά της εφοδιαστικής, όπως αποδεικνύεται από τη δραστηριότητα των ανταγωνιστών της IFB κατά την περίοδο 2003-2005. Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, ο ανταγωνισμός συγκεντρώθηκε στο τμήμα των συνδυασμένων μεταφορών, όπου πέντε ανταγωνιστές της IFB ξεκίνησαν συνολικά 12 νέες συνδέσεις εκείνη την περίοδο.

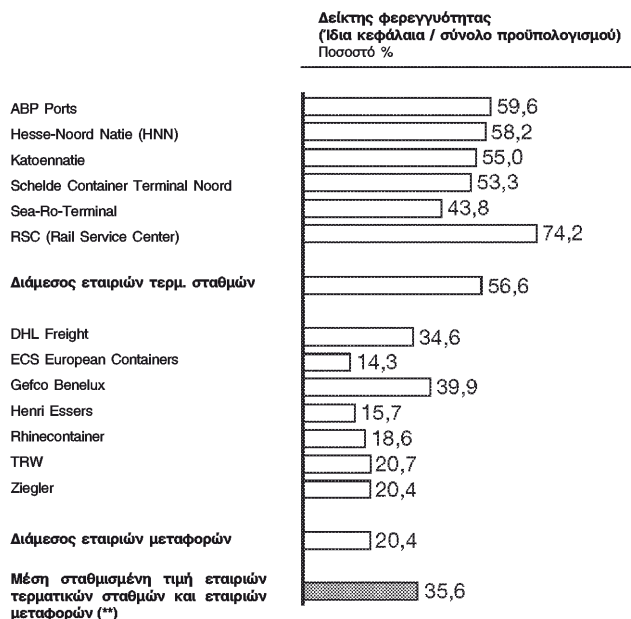
3.3.3. Περιορισμός στο ελάχιστο της αύξησης κεφαλαίου.

- (177) Σύμφωνα με τη βελγική κυβέρνηση, οι SNCB και IFB προέβησαν σε εμπεριστατωμένη ανάλυση των κεφαλαιακών αναγκών της IFB με βάση τα αποτελέσματα της 31ης Δεκεμβρίου 2005 και τις προβλέψεις για το έτος 2006. Ο στόχος ήταν να επιτραπεί στην IFB να συνεχίσει τις δραστηριότητές της στις αγορές μεταφόρτωσης φορτίων και εφοδιαστικής με δείκτη φερεγγυότητας παρόμοιο με εκείνο των ανταγωνιστών της σ' αυτές τις αγορές.
- (178) Σε σχέση με τις πληροφορίες που διαβιβάστηκαν πριν από την απόφαση κίνησης διαδικασίας (βλ. σημεία 265 έως 269), η SNCB και η IFB συγκέντρωσαν πρόσθετα στοιχεία για τους μέσους δείκτες φερεγγυότητας, αφενός για τους ανταγωνιστές της IFB που εκμεταλλεύονται τερματικούς σταθμούς και, αφετέρου, για τις εταιρίες μεταφορών που αποτελούν ανταγωνιστές της IFB. Οι δείκτες φερεγγυότητας (που πρέπει να εκληφθούν ως η σχέση μεταξύ των ίδιων κεφαλαίων και του συνόλου του ισολογισμού) των εν λόγω εταιριών παρουσιάζονται στο σχήμα 16.

⁽²⁵⁾ Το πλήρες αυτό άνοιγμα των αγορών, που προβλέπεται από την οδηγία 91/440/CE, τέθηκε σε εφαρμογή με βασιλικό διάταγμα της 13ης Δεκεμβρίου 2005.

Σχήμα 16

Δείκτης φερεγγυότητας — Δείγμα συγκρισιμών εταιριών 2004 (*)

(*) Για τις ABP, HNN και τον τερματικό Sea-Ro χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα 2003 διότι δεν είχαν ακόμη δημοσιευτεί οι ετήσιοι λογαριασμοί του 2004

(**) Σταθμισμένη συναρτήσε της χρήσε του ενεργητικού της IFB (42% τερματικοί, 58% μεταφορές

Πηγή: Belfirst; Amadeus; IFB

(179) Από το σχήμα 16 προκύπτει ότι η διάμεσος τιμή των δεικτών φερεγγυότητας των φορέων εκμετάλλευσης τερματικών σταθμών είναι 56,6 %, ενώ η διάμεσος τιμή των δεικτών φερεγγυότητας των μεταφορικών εταιριών είναι 20,4 %. Δεδομένου ότι η IFB δραστηριοποιείται και στους δύο τομείς, ο δείκτης φερεγγυότητας της IFB, συναρτήσε των προαναφερθέντων σημείων αναφοράς, πρέπει να είναι τουλάχιστον 35,6 %. Το ποσοστό αυτό υπολογίστηκε σταθμίζοντας τα λειτουργικά πάγια στοιχεία του ενεργητικού της IFB με τον ακόλουθο τρόπο:

— το 42 % των λειτουργικών πάγιων στοιχείων ενεργητικού της IFB (με βάση την καθαρή λογιστική τους αξία, δηλ. μετά από αποσβέσεις και μειώσεις αξίας) αφορά τη δραστηριότητα των τερματικών σταθμών,

— το 58 % των λειτουργικών πάγιων στοιχείων ενεργητικού της IFB αφορά τη μεταφορική δραστηριότητα («logistics»).

(180) Οι βελγικές αρχές επισημαίνουν ότι ο εν λόγω δείκτης φερεγγυότητας της IFB συμφωνεί με τον πραγματικό δείκτη φερεγγυότητας εταιριών όπως η Gosselin (38,9 %) και η Hurac (34,9 %), οι οποίες, όπως και η IFB, συνδυάζουν την εκμετάλλευση τερματικών σταθμών με εφοδιαστικές δραστηριότητες.

(181) Με βάση τον εν λόγω δείκτη φερεγγυότητας της IFB του 35,6 % και ένα συνολικό χρέος 128,1 εκατ. EUR (εκτίμησε της 30ής Ιουνίου 2006), η αύξησε κεφαλαίου της IFB θα έπρεπε λοιπόν, σύμφωνα με τους υπολογισμούς των βελγικών αρχών, να περιλαμβάνει τη μετατροπή σε κεφάλαιο χρέους τουλάχιστον 95,3 εκατ. EUR.

3.3.3.4. Η συνεισφορά της IFB

(182) Σύμφωνα με τις βελγικές αρχές, η συνολική συνεισφορά της SNCB στην αναδιάρθρωσε της IFB ανέρχεται σε 95,3 εκατ. EUR, δηλ. στο ποσό της προβλεπόμενης αύξησε κεφαλαίου. Από το ποσό αυτό, θα πρέπει να αφαιρεθούν τα ποσά που διατέθηκαν στο γαλλικό τμήμα του ομίλου, ύψους 39,1 εκατ. EUR. Το υπόλοιπο λοιπόν, ήτοι 56,2 εκατ. EUR, αντιπροσωπεύει τη συνεισφορά της SNCB στην αναδιάρθρωσε των μη γαλλικών δραστηριοτήτων του ομίλου.

- (183) Στη συνέχεια, οι βελγικές αρχές προσδιορίζουν ότι οι ανάγκες χρηματοδότησης των μη γαλλικών δραστηριοτήτων της IFB για την περίοδο της αναδιάρθρωσης (από 1^η Ιανουαρίου 2003 έως 30^η Ιουνίου 2006), ήταν 106,3 εκατ. EUR. Από τις ανάγκες αυτές, τα 56,2 εκατ. θα καλύπτονταν από την SNCB ενώ 50,1 εκατ. EUR θα καλύπτονταν από ίδιους πόρους της IFB. Έτσι, το ποσοστό της συνεισφοράς της IFB στο συνολικό κόστος της αναδιάρθρωσης των δραστηριοτήτων στο Βέλγιο είναι 47,1 %.
- (184) Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται οι λεπτομέρειες της χρηματοδότησης:

Ανάγκες και πηγές χρηματοδότησης

(με την υπόθεση ότι η μετατροπή της απαίτησης των 63 εκατ. EUR συνιστά «κόστος» της αναδιάρθρωσης)

(Χιλιάδες EUR)

	Αναδιάρθρωση	Αποεπενδύσεις στη Γαλλία	Σύνολο
Περίοδος: 1.1.2003-30.6.2006			
A ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ			
A.1 Κόστος της αναδιάρθρωσης			
A.1.1 Ακαθάριστες ζημιές εκμετάλλευσης («cash drain») χωρίς τα κέρδη παραγωγικότητας (ισούνται με τις ακαθάριστες ζημιές εκμετάλλευσης από το 2002 και εν μέρει του 2006)	- 27 916		- 27 916
A.1.2 Έκτακτες επιβαρύνσεις	- 32		- 32
A.2 Κεφαλαιακές ανάγκες κατά την αναδιάρθρωση			
A.2.1 Μεταβολή αναγκών σε κεφάλαια κίνησης (αύξηση)	- 7 685	- 8 000	- 16 559
A.2.2 Επενδύσεις αντικατάστασης σε μη χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις	- 6 611		- 8 611
A.2.3 Επενδύσεις σε χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις (συμμετοχές)	- 782	- 1 700	- 2 482
A.3 Αποπληρωμές χρεών και τόκων			
A.3.1 Υπέρ πιστωτών (χρηματοπιστωτικών) εκτός SNCB			
A.3.1.1 Πληρωμή τόκων	- 2 351		- 2 351
A.3.1.2 Αποπληρωμή του χρηματοοικονομικού χρέους	- 16 559		- 16 559
A.3.2 Υπέρ της SNCB			
A.3.2.1 Αποπληρωμή του προ του 2003 χρέους	- 33 200	- 29 900	- 53 000
A.3.2.2 Πληρωμή των δεδουλευμένων τόκων μέχρι 30.6.2006 του προ του 2003 χρέους	- 5 800	- 5 200	- 11 000
A.3.2.3 Πληρωμή των δεδουλευμένων τόκων μέχρι 30.6.2006 της πιστωτικής διευκόλυνσης	- 2 200	- 300	- 2 500
A.3.2.4 Πληρωμή των τόκων δεύτερου εξαμήνου 2005 και πρώτου εξαμήνου 2006	- 3 100	- 2 100	- 6 200
A.4 Φόροι (διακανονισμός φορολογικής χρήσης 1999)	- 77		- 77
Σύνολο των αναγκών (A.1 + A.2 + A.3 + A.4)	- 106 313	- 47 100	- 153 413

(Χιλιάδες EUR)

	Αναδιάρθρωση	Αποεπενδύσεις στη Γαλλία	Σύνολο
B ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ			
B.1. Χρηματοδότηση από την SNCB			
B.1.1 Πιστωτική διευκόλυνση: (για εν συνεχεία κεφαλαιοποίηση)	13 300	1 700	15 000
B.1.2 Αύξηση κεφαλαίου (πέραν της κεφαλαιοποίησης της πιστωτικής διευκόλυνσης)	42 920	37 380	90 300
Συνολική συνεισφορά της SNCB (υποσύνολο B.1)	56 220	39 080	95 300
B.2 Χρηματοδότηση από ίδια μέσα της IFB			
B.2.1 Κέρδη παραγωγικότητας			
B.2.1.1 Μερική ή ολική εξαφάνιση των ακαθάριστων ζημιών εκμετάλλευσης του A.11	26 167		26 167
B.2.1.2 Μεικτά κέρδη εκμετάλλευσης το 2004, 2005 και 2006	10 429		10 429
B.2.2 Χρηματοοικονομικά έσοδα	1 368		1 368
B.2.3 Μεταβολή των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης (μείωση)	2 687		2 687
B.2.4 Πωλήσεις μη χρηματοοικονομικών ακινητοποιήσεων (κυρίως ο τερματικός σταθμός OCHZ το 2004)	4 771		4 771
B.2.5 Πωλήσεις χρηματοοικονομικών ακινητοποιήσεων (συμμετοχές)	1 267	8 020	9 287
B.2.6 Χρηματοοικονομικό χρέος προς πιστωτικά ιδρύματα	3 300		3 300
B.2.7 Έκτακτα έσοδα	1 105		1 105
Συνολική συνεισφορά IFB (υποσύνολο B.2)	50 093	8 020	58 113
Σύνολο των πηγών (B.1 + B.2)	106 313	47 100	153 413
Χρηματοδότηση από την SNCB ως % του συνόλου	52,9 %		
Χρηματοδότηση από την IFB ως % του συνόλου	47,1 %		

ΙΔΙΑ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

ΙΔΙΩΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ

- (185) Το Βέλγιο διευκρινίζει τα εξής σχετικά με τον παραπάνω πίνακα.
- (186) Οι ανάγκες χρηματοδότησης περιλαμβάνουν τις ακόλουθες κατηγορίες:

- άμεσο κόστος της αναδιάρθρωσης (τμήμα Α.1): το κόστος αυτό περιλαμβάνει κυρίως τις συσσωρευμένες ακαθάριστες ζημίες εκμετάλλευσης («cash drain»), χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αύξηση παραγωγικότητας. Αν δεν ληφθεί υπόψη η αύξηση παραγωγικότητας που πέτυχε η IFB κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του σχεδίου της αναδιάρθρωσης, οι ακαθάριστες ζημίες εκμετάλλευσης το 2003, 2004 και 2005 παραμένουν στα ίδια επίπεδα με εκείνα του 2002, δηλ. ένα ετήσιο για κάλυψη ποσό ύψους 8 εκατ. EUR, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Η ανάγκη χρηματοδότησης για το 2006 περιορίστηκε στο μισό αυτού του ποσού, με την υπόθεση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου στις 30 Ιουνίου 2006. Οι συνολικές ζημίες εκμετάλλευσης της IFB κατά την περίοδο αναδιάρθρωσης χωρίς τα κέρδη παραγωγικότητας, ανέρχονται σε 27,9 εκατ. EUR,

(χιλιάδες EUR)

	2002	2003	2004	2005 Πρόβλεψη	2006 Προϋπολογισμός (μέχρι 30.6)	Σύνολο 2003 μέχρι 30.6.2006
Αποτελέσματα εκμετάλλευσης	(47 357)	(2 960)	5 740	3 007	1 213	
+Αποσβέσεις και μειώσεις αξίας πάγων στοιχείων του ενεργητικού	6 286	5 139	2 585	1 605	802	
+ Μειώσεις αξίας κυκλοφορούντος ενεργητικού	6 433	(258)	(1 851)	(554)	0	
+ Προβλέψεις	26 662	(4 670)	(1 599)	(980)	460	
Μεικτά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	(7 976)	(2 749)	4 875	3 079	2 475	7 680
Ακαθάριστες ζημίες εκμετάλλευσης («cash drain») χωρίς τα κέρδη παραγωγικότητας		(7 976)	(7 976)	(7 976)	(3 988)	(27 916)

- κεφαλαιακές ανάγκες κατά την αναδιάρθρωση (μεταβολές αναγκών σε κεφάλαια κίνησης και επενδύσεις κατά τη διάρκεια της αναδιάρθρωσης, τμήμα Α.2): το κόστος αυτό περιλαμβάνει τις αναγκαίες επενδύσεις κατά την περίοδο της αναδιάρθρωσης. Η αύξηση των κεφαλαίων κίνησης ήταν αναγκαία για να χρηματοδοτηθούν οι εν εξελίξει εργασίες, να απορροφηθεί η διαφορά μεταξύ εμπορικών απαιτήσεων και χρεών και να διατηρηθεί η αναγκαία ρευστότητα. Οι επενδύσεις αντικατάστασης στις ενσώματες ακινητοποιήσεις ήταν αναγκαίες για να μπορέσει η IFB να συνεχίσει τις δραστηριότητές της κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Δεν απέβλεπαν σε αύξηση της παραγωγικής ικανότητας της IFB αλλά σε επενδύσεις αντικατάστασης περιουσιακών στοιχείων που είχαν φθάσει στο τέλος του κύκλου ζωής τους και είχαν αποσβεστεί ολοκληρωτικά, καθώς και σε διάφορες άλλες επενδύσεις, όπως οχήματα, υπολογιστές, μικροανακαινίσεις κτιρίων, κλπ. Η επένδυση των 0,6 εκατ. EUR σε χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις το 2004 συνδεόταν με την αναδιάρθρωση της θυγατρικής IFB Maritime Germany: η IFB Maritime Germany απορροφήθηκε από την Haeger & Schmidt International και η συμμετοχή που διέδετε η Haeger & Schmidt International στην RKE μεταβιβάστηκε στην IFB,
- καταβολή χρεών και τόκων (τμήμα Α.3): εκτός από τους τόκους και τις αποπληρωμές των χρηματοοικονομικών χρεών προς πιστωτικά ιδρύματα, η παρούσα κατηγορία περιλαμβάνει τους τόκους και τις αποπληρωμές χρεών προς την SNCB. Το χρέος των 33,2 εκατ. EUR αποτελεί τμήμα του χρέους των 63 εκατ. EUR που δεν σχετίζεται με τις γαλλικές θυγατρικές. Οι τόκοι του 2006 ύψους 1,4 εκατ. EUR δεν εντάσσονται στην αύξηση κεφαλαίου (προκειμένου η αύξηση κεφαλαίου να περιοριστεί στο ελάχιστο). Οι άλλοι τόκοι (σύνολο 9,7 εκατ. EUR) εντάσσονται στην αύξηση κεφαλαίου. Όλοι αυτοί οι τόκοι αφορούν χρέη από μη γαλλικές δραστηριότητες της IFB,
- φόροι (τμήμα Α.4): οι φόροι που καταβλήθηκαν το 2004 αφορούν διακανονισμό για τη φορολογική χρήση 1999.

(187) Σύμφωνα με το Βέλγιο, οι εν λόγω ανάγκες χρηματοδότησης καλύφθηκαν εν μέρει από την IFB και εν μέρει από την SNCB. Όσον αφορά τη συνεισφορά της IFB (τμήμα Β.2), το Βέλγιο παρέχει τις ακόλουθες συμπληρωματικές πληροφορίες:

- κατά την περίοδο της αναδιάρθρωσης, η IFB πέτυχε σημαντική αύξηση παραγωγικότητας (βλ. τμήμα Β.2.1). Τα εν λόγω κέρδη βελτίωσαν τα μεικτά αποτελέσματα εκμετάλλευσης και οδήγησαν σε μερική εξάλειψη των ζημιών του 2002 κατά το 2003 και σε πλήρη εξάλειψη το 2004, το 2005 και το 2006. Επιπλέον, το 2004 και 2005 επιτεύχθηκε πλεόνασμα, γεγονός που πρέπει να ισχύει και για το 2006. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τις προβλέψεις που έγιναν με βάση τα στοιχεία που γνώριζε η IFB κατά την εκπόνηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης (βλ. σημείο 74 και 75 της παρούσας απόφασης),
- διάφορα χρηματοοικονομικά έσοδα (τμήμα Β.2.2): αντιπροσωπεύουν ποσό ύψους 1,4 εκατ. EUR. Τα χρηματοοικονομικά αυτά έσοδα προέρχονται από τόκους τραπεζικών λογαριασμών της IFB. Τα έσοδα αυτά μπορούσαν να προβλεφθούν κατά το χρόνο εκπόνησης του σχεδίου αναδιάρθρωσης, επειδή αντιστοιχούν σε τόκους «EURIBOR» από λογαριασμούς της IFB, το ύψος των οποίων μπορούσε ευλόγως να υπολογιστεί ώστε να ληφθεί υπόψη στις προβλέψεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης,
- έκτακτα έσοδα (τμήμα Β.2.8): αντιπροσωπεύουν ποσό ύψους 1,1 εκατ. EUR. Τα έκτακτα αυτά έσοδα προέρχονται από υπεραξίες που πέτυχε η IFB από την πώληση 263 βαγονιών ΕΑΟΣ [...]. Το 2003, κατά τη σύνταξη του σχεδίου αναδιάρθρωσης, οι υπεραξίες αυτές μπορούσαν να προβλεφθούν, επειδή η αγορά βαγονιών ΕΑΟΣ παρουσίαζε σημαντική ζήτηση λόγω της αυξημένης ζήτησης τέτοιου είδους βαγονιών στην Ανατολική Ευρώπη,
- το 2004 και το 2005, η IFB αποδέσμευσε περίπου 2,7 εκατ. EUR με τη μείωση των αναγκών της σε κεφάλαια κίνησης (τμήμα Β.2.3).
- η IFB χρηματοδότησε το κόστος αναδιάρθρωσης εν μέρει με την πώληση περιουσιακών στοιχείων (Β.2.4 και Β.2.5). Εκτός από την πώληση διαφόρων περιουσιακών στοιχείων περιορισμένης σχετικά σπουδαιότητας, το τμήμα αυτό της συνεισφοράς αποτελείται κυρίως από την αποεπένδυση το 2004 των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνταν στον τερματικό σταθμό ΟCHZ. Τα δικαιώματα συνιδιοκτησίας (50 %) των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται από την ΟCHZ πωλήθηκαν [...] (βλ. Β.2.4 το 2004) και η IFB ανέκτησε ένα πρόσθετο ποσό 0,9 εκατ. EUR από κεφάλαια κίνησης της ΟCHZ (βλ. Β.2.5 για το 2004),
- το 2003, η IFB έλαβε τραπεζικό δάνειο ύψους 2 εκατ. EUR από την ING Bank (βλ. Β.2.6). Το 2006, η IFB χρηματοδότησε την αγορά φορτωτών (reach stackers) μέσω δανείου από το εξωτερικό ύψους 1,3 εκατ. EUR.

(188) Το Βέλγιο θεωρεί ότι η συνεισφορά της με ίδιους πόρους στο σχέδιο αναδιάρθρωσης ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις των κατευθυντήριων γραμμών του 1999.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

4.1. Αξιολόγηση των μέτρων διάσωσης και αναδιάρθρωσης ως ενίσχυση

(189) Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1 της συνθήκης, «ενισχύσεις που χορηγούνται με οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».

4.1.1. Ενίσχυση που χορηγήθηκε από το κράτος ή με κρατικούς πόρους

(190) Τίθεται κατ' αρχήν το ερώτημα αν η οικονομική ενίσχυση της IFB από την SNCB «χορηγήθηκε από το κράτος ή με κρατικούς πόρους». Σύμφωνα με τη νομολογία *Stardust Marine* του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁽²⁶⁾, το κριτήριο αυτό πληρούται εφόσον, αφενός, πρόκειται για κρατικούς πόρους και, αφετέρου, εφόσον η χορήγησή τους πρέπει να καταλογιστεί στο κράτος, δηλ. στο Βέλγιο.

4.1.1.1. Κρατικοί πόροι

(191) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η SNCB είναι δημόσια επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 80/723/ΕΟΚ: το βελγικό κράτος κατέχει το 100 % του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της SNCB, ενώ το διοικητικό συμβούλιο καθώς και ο εντεταλμένος σύμβουλος διορίζονται από τον Βασιλιά, με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου. Επομένως, πληρούνται τα κριτήρια του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχεία α) και γ) της εν λόγω οδηγίας.

(192) Στο πλαίσιο αυτό, «... επιβάλλεται να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ περιλαμβάνει όλα τα χρηματικά μέσα τα οποία οι δημόσιες αρχές μπορούν όντως να χρησιμοποιούν προς στήριξη επιχειρήσεων [...]. Κατά συνέπεια, έστω και αν τα ποσά που αντιστοιχούν στο επίμαχο μέτρο δεν είναι διαρκώς στην κατοχή του Δημόσιου Ταμείου, το γεγονός ότι παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και συνεπώς στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηρισθούν ως κρατικοί πόροι»⁽²⁷⁾.

(193) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 136 έως 138), εκτίμησε ότι τα ποσά που διατέθηκαν στην IFB πρέπει να χαρακτηριστούν ως κρατικοί πόροι.

⁽²⁶⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία/Επιτροπής, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 12, σκέψη 37.

⁽²⁷⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία/Επιτροπής, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 12, σκέψη 37.

(194) Το Βέλγιο αμφισβητεί το γεγονός ότι το σύνολο των πόρων που διαθέτει η SNCB συνιστούν κρατικούς πόρους. Η απάντηση της Επιτροπής στα τρία επιχειρήματα που προβάλλει το Βέλγιο έχει ως εξής:

(195) Η διάκριση που προτείνεται μεταξύ των πόρων της SNCB που διατίθενται για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών και των πόρων που διατίθενται για εμπορικές δραστηριότητες είναι άνευ αντικείμενου υπό το πρίσμα της απόφασης *Stardust Marine*. Πράγματι, η απόφαση αυτή αφορούσε τους πόρους μιας δημόσιας τράπεζας, πράγμα που αποδεικνύει σαφώς ότι οι πόροι μιας δημόσιας επιχείρησης που διατίθενται σε εμπορικές δραστηριότητες μπορεί να είναι και αυτοί κρατικοί πόροι.

(196) Το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο τα περιουσιακά στοιχεία της SNCB δεν είναι στη διάθεση του Βελγίου, αλλά αφορούν τον εταιρικό σκοπό της SNCB δεν μπορεί επίσης να γίνει αποδεκτό. Πράγματι, το γεγονός ότι το Βέλγιο κατέχει το 100 % του κεφαλαίου της SNCB, ότι αυτό είναι υπό σταθερό κρατικό έλεγχο και ότι το κράτος μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να ιδιωτικοποιήσει την SNCB αποδεικνύει ότι τα περιουσιακά της στοιχεία είναι στη διάθεση του βελγικού κράτους. Επιπλέον, η Επιτροπή σημειώνει ότι το βελγικό κράτος διορίζει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και τον εντεταλμένο σύμβουλο, πράγμα που σημαίνει ότι ασκεί έναν ορισμένο έλεγχο στην επιχείρηση.

(197) Το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο τα μέτρα που εφαρμόστηκαν από την SNCB υπέρ της IFB δεν επιφέρουν απώλειες στα περιουσιακά στοιχεία του βελγικού κράτους είναι εσφαλμένο στην πράξη: δεδομένου ότι το Βέλγιο είναι ο ιδιοκτήτης της SNCB, κάθε κακή επένδυση που επιφέρει μείωση της αξίας της SNCB ζημιώνει και τα περιουσιακά στοιχεία του βελγικού κράτους.

(198) Η Επιτροπή συμπεραίνει λοιπόν ότι τα υπό εξέταση μέτρα χρηματοδοτήθηκαν με κρατικούς πόρους.

4.1.1.2. Καταλογισμός

(199) Όσον αφορά την αναγκαιότητα καταλογισμού των μέτρων στο ενδιαφερόμενο κράτος, στην απόφαση *Stardust Marine* προβλέπεται ότι ...«το γεγονός και μόνο ότι μια δημόσια επιχείρηση τελεί υπό τον έλεγχο του Δημοσίου δεν αρκεί για να καταλογίζονται στο Δημόσιο τα μέτρα που λαμβάνει, όπως είναι τα επίμαχα εν προκειμένω μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης. Πρέπει επίσης να εξετάζεται κατά πόσον οι δημόσιες αρχές ενεπλάκησαν καθ' οιονδήποτε τρόπο στη λήψη των μέτρων αυτών. ...»⁽²⁸⁾.

(200) Από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται λοιπόν ότι το κριτήριο του καταλογισμού στο κράτος πρέπει να αποτελεί αντικείμενο εξέτασης κατά περίπτωση από την Επιτροπή. Το Δικαστήριο δέχεται ότι «... οι τρίτοι θα έχουν κατά κανόνα, λόγω ακριβώς των προνομιακών σχέσεων μεταξύ Δημοσίου

και δημόσιων επιχειρήσεων, πολύ μεγάλη δυσκολία να αποδείξουν ότι τα μέτρα ενισχύσεων που έλαβε σε συγκεκριμένη περίπτωση μια δημόσια επιχείρηση ελήφθησαν ουσιαστικά κατόπιν οδηγιών των δημόσιων αρχών.» Σύμφωνα με την ίδια νομολογία, «... πρέπει να γίνει δεκτό ότι η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο μέτρου ενισχύσεως που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση μπορεί να συναχθεί από ένα σύνολο ενδείξεων που προκύπτουν από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης και το όλο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η λήψη του μέτρου»⁽²⁹⁾.

(201) Το Δικαστήριο αποσαφινίζει στη συνέχεια ποια κριτήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποδειχθεί ο καταλογισμός:

«Η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο μέτρου ενισχύσεως που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση μπορεί να συναχθεί από ένα σύνολο ενδείξεων που προκύπτουν από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης και το όλο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η λήψη του μέτρου. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη προσδώσει βαρύνουσα σημασία στο γεγονός ότι ο οικείος φορέας δεν μπορούσε να λάβει την επίμαχη απόφαση χωρίς να λάβει υπόψη τις απαιτήσεις των δημόσιων αρχών (βλ. ιδίως προπαρατεθείσα απόφαση *Van der Koy* κ.α. κατά Επιτροπής, σκέψη 37) ή ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις μέσω των οποίων είχαν χορηγηθεί οι ενισχύσεις, πέραν από τα οργανικά στοιχεία που τις συνέδεαν με το Δημόσιο, έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τις οδηγίες ενός *comitato interministeriale per la programmazione economica* (CIPE) (προπαρατεθείσες αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία/Επιτροπής, σκέψεις 11 και 12, και C-305/89, Ιταλία/Επιτροπής, σκέψεις 13 και 14).

Για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ένα μέτρο ενίσχυσης που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο ενδέχεται να έχουν σημασία και ορισμένες άλλες ενδείξεις, π.χ. η ένταξη της στις δομές της δημόσιας διοίκησης, η φύση των δραστηριοτήτων της και η άσκησή τους στην αγορά υπό συνθήκες συνήθους ανταγωνισμού προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, το νομικό καθεστώς της επιχείρησης, δηλαδή αν διέπεται από το δημόσιο δίκαιο ή το κοινό εταιρικό δίκαιο, ο βαθμός της εποπτείας που ασκούν οι δημόσιες αρχές επί της διαχείρισεως της επιχείρησης ή οποιαδήποτε άλλη ένδειξη από την οποία να συνάγεται στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι έχουν εμπλακεί ή ότι είναι απίθανο να μην έχουν εμπλακεί οι δημόσιες αρχές στη λήψη ορισμένου μέτρου, αν ληφθούν υπόψη η έκταση του μέτρου, το περιεχόμενό του ή οι συνθήκες που δημιουργεί»⁽³⁰⁾.

(202) Στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 140 έως 150), η Επιτροπή έκανε διάκριση, όσον αφορά το ζήτημα του καταλογισμού του μέτρου, μεταξύ της περιόδου πριν από τη σύναψη της σύμβασης πλαισίου της 7ης Απριλίου 2003 και της περιόδου μετά τη σύναψη της σύμβασης. Βάσει των παρατηρήσεων του Βελγίου, είναι τελικά σκόπιμο να διακρίνουμε τρεις διαφορετικές περιόδους:

⁽²⁸⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία/Επιτροπής, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 12, σκέψεις 52 και 55.

⁽²⁹⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία/Επιτροπής, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 12, σκέψεις 53 και 54.

⁽³⁰⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία/Επιτροπής, που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 12, σκέψεις 55 έως 57.

- την περίοδο πριν από τις 19 Ιουλίου 2002 (ημερομηνία της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου της SNCB με την οποία εγκρίθηκε η χορήγηση ταμειακής προκαταβολής και έγινε δεκτή η 'ενδεχόμενη' αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της IFB) ,
- την περίοδο μεταξύ της 19ης Ιουλίου 2002 και της 20ής Δεκεμβρίου 2002 (ημερομηνία της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου της SNCB με την οποία εγκρίθηκε κατ' αρχήν η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της IFB και εξουσιοδοτήθηκε η διευθύνουσα επιτροπή να διαπραγματευθεί τη σύμβαση πλαίσιο της 7ης Απριλίου 2003) ,
- την περίοδο μετά τις 20 Δεκεμβρίου 2002.

Περίοδος πριν από την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002

- (203) Όσον αφορά την περίοδο πριν από την απόφαση αυτή του διοικητικού συμβουλίου, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η ανοχή την οποία επέδειξαν οι διοικούντες (διευθύνουσα επιτροπή) την SNCB μη απαιτώντας από την IFB την πληρωμή των μεταφορικών υπηρεσιών από το 2000 και μετά πρέπει να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος. Στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 141 έως 142), η Επιτροπή εξέφραζε αμφιβολίες κατά πόσον η απόφαση αποδοχής της μη συστηματικής εξόφλησης των τιμολογίων κατά την περίοδο από τα τέλη του 2000 μέχρι τις αρχές του 2003 είχε ληφθεί χωρίς την παρέμβαση των βελγικών αρχών.
- (204) Σύμφωνα με την απάντηση της βελγικής κυβέρνησης, το διοικητικό συμβούλιο της SNCB ενημερώθηκε για την εν λόγω πρακτική μόλις στις 19 Ιουλίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία ενημερώθηκε και ο κυβερνητικός επίτροπος. Η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από τρίτους.
- (205) Η Επιτροπή, στα πρακτικά των συζητήσεων του Κοινοβουλίου και της Γερουσίας της 6ης Μαρτίου 2002, της 24ης Ιανουαρίου 2002 και της 28ης Φεβρουαρίου 2002, εντόπισε σχόλια σχετικά με την IFB, στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης των βουλευτών και των γερουσιαστών για το άνοιγμα της αγοράς των σιδηροδρομικών μεταφορών και την υπόθεση ABX. Ζήτησε λοιπόν από τη βελγική κυβέρνηση να της διαβιβάσει τις μελέτες του Boston Consulting Group και της Team Consult, που μνημονεύονται στις εν λόγω συζητήσεις, καθώς και την απόφαση της βελγικής κυβέρνησης της 22ας Φεβρουαρίου 2002, που ήταν επίσης αντικείμενο των συζητήσεων.
- (206) Από την ανάλυση αυτών των κειμένων δεν εντοπίστηκαν ενδείξεις παρέμβασης της βελγικής κυβέρνησης στις αποφάσεις της SNCB για το μέλλον της IFB.
- (207) Ως εκ τούτου, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η ανοχή της εκτελεστικής διοίκησης μιας δημόσιας επιχείρησης, όπως περιγράφεται στο σημείο 203 της παρούσας απόφασης, μπορεί να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος, όταν δεν υπάρχουν

ενδεικτικά στοιχεία για συγκεκριμένη παρέμβαση της κρατικής διοίκησης στο θέμα αυτό.

- (208) Πράγματι, σύμφωνα με το νόμο του 1993 με τον οποίο συστήνεται η SNCB ως ανώνυμη εταιρία δημοσίου δικαίου, η εκτελεστική διοίκηση της SNCB, δηλ. ο εντεταλμένος σύμβουλος και τα μέλη της διευθύνουσας επιτροπής, διοικούν την επιχείρηση αυτόνομα, χωρίς την παρέμβαση των δημόσιων αρχών. Ως εκ τούτου, δεδομένης της απουσίας συγκεκριμένων ενδείξεων για παρέμβαση του κράτους στη διαχείριση της υπόθεσης IFB, η Επιτροπή αποφαίνεται ότι η απόφαση της εκτελεστικής διοίκησης της SNCB να ανεχθεί τη μη εξόφληση των τιμολογίων της IFB κατά την περίοδο από τα τέλη του 2000 έως τον Ιούλιο του 2002 δεν πρέπει να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος.

Περίοδος μεταξύ της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002 και της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

- (209) Στις 19 Ιουλίου 2002, το διοικητικό συμβούλιο της SNCB, καθώς και ο κυβερνητικός επίτροπος που εκπροσωπεί τα συμφέροντα του βελγικού κράτους στο διοικητικό συμβούλιο της SNCB, ενημερώθηκε ότι η IFB δεν πλήρωνε τα τιμολόγια της από τα τέλη του 2000 και ενέκρινε τη χορήγηση στην IFB προκαταβολής ύψους 2,5 εκατ. EUR κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2002.
- (210) Η Επιτροπή πρέπει στο θέμα αυτό να εξετάσει κατά πόσον τα κριτήρια που θεσπίζονται από τη νομολογία *Stardust Marine* επιτρέπουν τον καταλογισμό της απόφασης αυτής του διοικητικού συμβουλίου της SNCB στο Βέλγιο. Με άλλα λόγια, πρέπει να εξετάσει κατά πόσον η παρουσία του κυβερνητικού επιτρόπου στο διοικητικό συμβούλιο, παρά τη μη ύπαρξη συγκεκριμένης παρέμβασης όσον αφορά το υπό εξέταση μέτρο, επιτρέπει τον καταλογισμό της απόφασης στο βελγικό κράτος. Από τα στοιχεία λοιπόν που διαθέτει η Επιτροπή συνάγεται ότι ούτε η εξέταση του φακέλου ούτε οι παρατηρήσεις τρίτων παρέχουν ενδείξεις για προσπάθεια της βελγικής κυβέρνησης να επηρεάσει την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002. Δεδομένου ότι η SNCB είναι μια αυτόνομη δημόσια επιχείρηση, με καθεστώς ανώνυμης εταιρίας δημοσίου δικαίου, έχει διοικητική αυτονομία έναντι του βελγικού κράτους. Όσον αφορά την παρουσία του κυβερνητικού επιτρόπου στο διοικητικό συμβούλιο της SNCB, η Επιτροπή σημειώνει ότι ο ρόλος του επιτρόπου είναι περιορισμένος (βλ. και την έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο θέμα αυτό⁽³¹⁾): ο κυβερνητικός επίτροπος μπορούσε να παρέμβει στην απόφαση της 19ης Ιουλίου 2002 μόνον εφόσον υπήρχε κίνδυνος η απόφαση αυτή να επιφέρει βλάβη στο έργο της παροχής δημόσιων υπηρεσιών της SNCB. Δεδομένου του ύψους της ενίσχυσης (2,5 εκατ. EUR) και της μορφής της ενίσχυσης (προκαταβολή για ταμειακούς σκοπούς, με τόκο), πρέπει να γίνει δεκτό ότι η απόφαση δεν ήταν δυνατόν να επιφέρει βλάβη στο έργο της παροχής δημόσιων υπηρεσιών από την SNCB.

⁽³¹⁾ Cour des Comptes: Le bon emploi des deniers publics par la S.N.C.B. audit effectué en exécution de la résolution de la Chambre des représentants du 11 mai 2000. Βρυξέλλες, Μάιος 2001.

(211) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι, βάσει των παραπάνω στοιχείων, η χορήγηση από την SNCB της προκαταβολής των 2,5 εκατ. EUR στην IFB με σκοπό τη διατήρηση της εμπορικής της δραστηριότητας, χωρίς καμία σύνδεση με την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, δεν μπορεί να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος.

(212) Η Επιτροπή αποφαινεται ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχουν ενδείξεις όσον αφορά την ένταξη στις δομές της δημόσιας διοίκησης, τη φύση των δραστηριοτήτων και το νομικό καθεστώς που να επιτρέπουν τον καταλογισμό στο βελγικό κράτος της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002 για τη χορήγηση προκαταβολής ύψους 2,5 εκατ. EUR στην IFB.

Περίοδος μετά την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

(213) Στις 20 Δεκεμβρίου 2002, το διοικητικό συμβούλιο αποφάσισε να συνάψει σύμβαση πλαίσιο με την IFB, η οποία θα περιλάμβανε μέτρα διάσωσης καθώς και μέτρα αναδιάρθρωσης και θα κατέληγε σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της IFB.

(214) Η ανάλυση του φακέλου από την Επιτροπή στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 143 έως 150) εντόπιζε τρεις συγκεκριμένες ενδείξεις που συνηγορούσαν υπέρ του καταλογισμού στο βελγικό κράτος των εν λόγω μέτρων διάσωσης και αναδιάρθρωσης υπέρ της IFB. Οι ενδείξεις αυτές ήταν:

— η υποβολή του σχεδίου αναδιάρθρωσης στο βελγικό κράτος προς έγκριση,

— τα άρθρα του τύπου, από τα οποία διαφαινόταν ότι η βελγική κυβέρνηση είχε ενεργή παρέμβαση στην SNCB κατά το έτος 2003,

— η έκταση, το περιεχόμενο και οι όροι της σύμβασης πλαισίου της 7ης Απριλίου 2003.

(215) Στην απάντησή τους στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, οι βελγικές αρχές αμφισβητούν κατά πόσο οι τρεις αυτές ενδείξεις είναι επαρκείς για την αιτιολόγηση του καταλογισμού στο Δημόσιο των μέτρων κατά την έννοια της νομολογίας *Stardust Marine*. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει κατωτέρω ανα-

λυτικά τις ενδείξεις και εξηγεί γιατί δεν μπορούν να γίνουν δεκτά τα επιχειρήματα της βελγικής κυβέρνησης.

α) Η έγκριση από τις δημόσιες αρχές (σκέψη 56 της απόφασης *Stardust Marine*)

(216) Στις αποφάσεις του για τις υποθέσεις *Van der Kooy* ⁽³²⁾, *Ιταλία/Επιτροπής* ⁽³³⁾ και *Επιτροπή/Γαλλίας* ⁽³⁴⁾ το Δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ του καταλογισμού της ενίσχυσης επειδή η απόφαση για χορήγηση της ενίσχυσης είχε υποβληθεί προς έγκριση στις δημόσιες αρχές. Στην απόφαση *Van der Kooy*, αναφέρεται ότι το στοιχείο αυτό αρκεί από μόνο του για τον καταλογισμό. Στις αποφάσεις *Ιταλία/Επιτροπής* και *Επιτροπή/Γαλλίας*, η έγκριση συνδυάζεται και με άλλα στοιχεία που δείχνουν την εμπλοκή των δημόσιων αρχών ⁽³⁵⁾. Η απόφαση *Space Park Development GmbH*, που ήταν η πρώτη απόφαση της Επιτροπής στην οποία εφαρμόστηκε η απόφαση *Stardust Marine*, προέβλεπε επίσης τον καταλογισμό ενίσχυσης επειδή για το υπό εξέταση δάνειο απαιτήθηκε η έγκριση των αρχών του ομόσπονδου κράτους της Βρέμης ⁽³⁶⁾. Συνεπώς, η υποβολή ενός μέτρου προς έγκριση στο κράτος μέλος συνιστά ένδειξη υπέρ του καταλογισμού.

(217) Στην προκειμένη περίπτωση, το άρθρο 2 της σύμβασης πλαισίου υποχρεώνει τα διοικητικά συμβούλια της SNCB και της IFB να υποβάλουν το σχέδιο αναδιάρθρωσης για έγκριση στο βελγικό κράτος ⁽³⁷⁾. Το γεγονός αυτό λοιπόν συνιστά μια πρώτη ένδειξη υπέρ του καταλογισμού στο βελγικό κράτος της απόφασης της SNCB για αναδιάρθρωση της IFB.

(218) Η βελγική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, αντίθετα με τα προβλεπόμενα στη σύμβαση πλαίσιο, η SNCB και η IFB δεν υπέβαλαν τελικά το σχέδιο αναδιάρθρωσης προς έγκριση από τη βελγική κυβέρνηση, επειδή αυτό θα παραβίαζε την εμπορική αυτονομία της SNCB.

⁽³²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1988, *Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV κ.α./Επιτροπής* (C-67/85, C-68/85 και 70/85, Συλλογή 1988, σ. 219).

⁽³³⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, *Ιταλία/Επιτροπής* (C-303/88, Συλλογή 1991, σ. I-1433, και C-305/89, Συλλογή 1991, σ. I-1603).

⁽³⁴⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1985, *Επιτροπή/Γαλλίας* (290/83, Συλλογή 1985, σ. 439).

⁽³⁵⁾ Συγκεκριμένα, ο διορισμός της διοίκησης από το κράτος όσον αφορά τις αποφάσεις *Επιτροπή/ Ιταλίας*, η χρηματοδότηση από δημόσιο οργανισμό, ο τρόπος χορήγησης που αντιστοιχεί με το συνήθη τρόπο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης, η παρουσίαση της ενίσχυσης από την κυβέρνηση ως μέρος μιας σειράς κρατικών μέτρων όσον αφορά την απόφαση *Επιτροπή/Γαλλίας*.

⁽³⁶⁾ Απόφαση της Επιτροπής της 17ης Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γερμανία στη *Space Park Development GmbH*, EE L 61 της 27.2.2004, σ. 66, αιτιολογική σκέψη 30.

⁽³⁷⁾ Για υπενθύμιση, το άρθρο 4 έχει ως εξής: Τα μέρη επιβεβαιώνουν την πρόθεσή τους να θέσουν σε εφαρμογή τα ακόλουθα μέτρα εφόσον είναι σύμφωνα με σχέδιο αναδιάρθρωσης εγκεκριμένο από τα δύο διοικητικά συμβούλια, το βελγικό κράτος και εφόσον χρειάζεται από την ΕΚ, και υπό την επιφύλαξη της έγκρισής τους από τους μετόχους της IFB.

- (219) Όπως αναφέρθηκε ήδη στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 146 και 147), το γεγονός αυτό δεν ακυρώνει την ένδειξη καταλογισμού: αποκλείεται τα δύο μέρη της σύμβασης, η SNCB και η IFB, να συμπεριέλαβαν αυτή τη ρήτρα στη σύμβαση, αν δεν υπήρχε εμπλοκή της βελγικής κυβέρνησης στο θέμα αυτό.
- (220) Το γεγονός ότι η βελγική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι δεν υπήρξαν επίσημες διαβουλεύσεις μαζί της σχετικά με την αναδιάρθρωση δεν αρκεί για να αποκλειστεί η ανεπίσημη παρέμβαση της βελγικής κυβέρνησης κατά την ετοιμασία της σύμβασης πλαισίου της 7ης Απριλίου 2003, ή για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να δόθηκε έγκριση. Πράγματι, όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο στην απόφαση *Stardust Marine*, «... οι τρίτοι θα έχουν, λόγω ακριβώς των προνομιακών σχέσεων μεταξύ Δημοσίου και δημόσιων επιχειρήσεων, πολύ μεγάλη δυσκολία να αποδείξουν ότι τα μέτρα ενισχύσεων που έλαβε σε συγκεκριμένη περίπτωση μια δημόσια επιχείρηση ελήφθησαν ουσιαστικά κατόπιν οδηγίων των δημόσιων αρχών». Επομένως, το απλό γεγονός ότι η σύμβαση που συνάφθηκε μεταξύ των μερών προβλέπει την έγκριση από το βελγικό κράτος συνιστά ισχυρή ένδειξη για εμπλοκή της βελγικής κυβέρνησης.
- (221) Στην απάντησή της στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, η βελγική κυβέρνηση εξηγεί ότι η ρήτρα που περιέχεται στο άρθρο 2 της σύμβασης πλαισίου δεν αφορά αυτό τούτο το σχέδιο αναδιάρθρωσης αλλά την ανακοίνωση με την οποία το Βέλγιο θα κοινοποιούσε τη σύμβαση πλαίσιο στην Επιτροπή.
- (222) Η Επιτροπή θεωρεί το επιχείρημα αυτό μη πειστικό: εάν τα μέρη της σύμβασης πλαισίου είχαν κατά νου την απλή κοινοποίησή της από το Βέλγιο στην Επιτροπή, θα το ανέφεραν με σαφή τρόπο στο άρθρο 2 της σύμβασης. Η ερμηνεία που προβάλλει η βελγική κυβέρνηση είναι αντίθετη με το γράμμα της σύμβασης.
- (223) Συνεπώς, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το άρθρο 2 της σύμβασης προβλέπει την έγκριση των μέτρων από τις βελγικές αρχές και συνιστά ένδειξη υπέρ του καταλογισμού των υπό εξέταση μέτρων στο βελγικό κράτος.
- β) Άρθρα του τύπου
- (224) Πρόσθετες ενδείξεις για παρέμβαση της βελγικής κυβέρνησης στην παρούσα υπόθεση ανευρίσκονται και σε άρθρα του τύπου ⁽³⁸⁾. Έτσι, σε άρθρο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *La libre Belgique* της 19ης Μαΐου 2003 ⁽³⁹⁾. Έτσι, σε άρθρο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *La libre Belgique*
- της 19ης Μαΐου 2003 γίνεται μνεία στο γραφείο τύπου της SNCB, που εξηγεί ότι στις 19 Μαΐου 2003 το Βέλγιο δεν είχε ακόμη κοινοποιήσει τα μέτρα διάσωσης στην Επιτροπή, ενώ η σύμβαση πλαίσιο είχε υπογραφεί στις 7 Απριλίου 2003, επειδή «οι ομοσπονδιακές αρχές έχουν (είχαν) και αυτές να πουν ένα λόγο». Σε άρθρο που δημοσιεύθηκε το Μάρτιο του 2003 στον ιστοτόπο www.cheminots.be, ο Karel Vinck, τότε διευθύνων σύμβουλος της SNCB, αναφέρεται στις υποθέσεις ABX και IFB ως εξής: «Ζητά ικανή ευχέρεια κινήσεων για τη διαχείριση της εταιρίας». Η φράση αυτή αφήνει να εννοηθεί ότι η εκτελεστική διοίκηση της SNCB θεωρούσε ότι το κράτος παρενέβαινε υπέρ το δέον στις υποθέσεις της.
- (225) Το Βέλγιο δεν αποδέχεται αυτή την ένδειξη. Όσον αφορά το άρθρο της *La libre Belgique*, ισχυρίζεται, όπως και για το άρθρο 2 της σύμβασης πλαισίου, ότι οι ομοσπονδιακές αρχές δεν είχαν κανένα λόγο επί του θέματος εκτός από την ανακοίνωση της βελγικής κυβέρνησης προς την Επιτροπή για την κοινοποίηση της σύμβασης πλαισίου. Το κείμενο όμως του άρθρου της εφημερίδας και εκείνο της ανακοίνωσης τύπου της SNCB είναι σαφή. Εάν το γραφείο τύπου της SNCB ήθελε να πει ότι η βελγική κυβέρνηση επρόκειτο απλώς να εγκρίνει το κείμενο που θα αποστέλλοταν στην Επιτροπή, θα ανέφερε ότι το πρόβλημα ήταν καθαρά πρόβλημα τύπου και όχι ουσίας.
- (226) Όσον αφορά τη φράση του Karel Vinck, οι βελγικές αρχές θεωρούν ότι αναφέρεται στη διαχείριση του έργου της παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Η θεώρηση αυτή δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αξιόπιστη, αφού η συνέντευξη αφορούσε κυρίως τις υποθέσεις ABX και IFB, οι οποίες, όπως αναγνωρίζει και η ίδια η βελγική κυβέρνηση, αφορούν τις εμπορικές δραστηριότητες της SNCB και όχι τις δραστηριότητες παροχής δημόσιων υπηρεσιών.
- γ) Έκταση, περιεχόμενο και όροι της σύμβασης πλαισίου
- (227) Η Επιτροπή υπενθυμίζει γενικά ότι η προαναφερθείσα σκέψη 56 της απόφασης *Stardust Marine*, σύμφωνα με την οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «οποιαδήποτε άλλη ένδειξη από την οποία να συνάγεται στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι έχουν εμπλακεί ή ότι είναι απίθανο να μην έχουν εμπλακεί οι δημόσιες αρχές στη λήψη ορισμένου μέτρου, αν ληφθούν υπόψη η έκταση του μέτρου, το περιεχόμενό του ή οι συνθήκες που δημιουργεί» για να δικαιολογείται ο καταλογισμός ενός μέτρου στο κράτος μέλος, έχει ως αποτέλεσμα η έκταση, το περιεχόμενο και οι όροι της σύμβασης πλαισίου να συνιστούν και αυτά πρόσθετες ενδείξεις για τον καταλογισμό.
- (228) Το Βέλγιο απορρίπτει την τρίτη αυτή ένδειξη, επαναλαμβάνοντας ότι η SNCB είναι απολύτως ανεξάρτητη στη λήψη των αποφάσεών της, με εξαίρεση τη διαχείριση της παροχής δημόσιων υπηρεσιών.

⁽³⁸⁾ Τα άρθρα του τύπου μπορούν να αποτελέσουν ένδειξη καταλογισμού, βλ. αποφάσεις *ABX Logistics*, EE C 9 της 14.1.2004, σ. 12. *Sniace SA*, EE L 108 της 30.4.2003, σ. 35.

⁽³⁹⁾ «Inter Ferry Boats coupée en 2 branches», που δημοσιεύθηκε στις 19 Μαΐου 2003 στον ιστοτόπο www.lalibre.be.

- (229) Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο νόμος του 1993 με τον οποίο ρυθμίζεται το καθεστώς της SNCB ως ανώνυμης εταιρίας δημοσίου δικαίου παρέχει ασφαλώς μια αυτονομία στην SNCB όσον αφορά τις εμπορικές της δραστηριότητες. Ωστόσο, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ο κυβερνητικός επίτροπος είναι παρών σε όλες τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου, και μπορεί να προσφύγει στις βελγικές αρχές προκειμένου να ακυρωθεί απόφαση του διοικητικού συμβουλίου που αναφέρεται σε θέμα ξένο προς την εκπλήρωση του έργου της παροχής δημόσιων υπηρεσιών εφόσον η εν λόγω απόφαση «δρα [...] επιζήμια στο έργο της παροχής δημόσιων υπηρεσιών».
- (230) Όπως αναφέρθηκε ήδη, η Επιτροπή θεωρεί ότι η απόφαση χορήγησης ταμειακής προκαταβολής ύψους 2,5 εκατ. EUR δεν μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής του κυβερνητικού επιτρόπου επειδή, λόγω του ύψους και της μορφής της, δεν μπορούσε να έχει επιβλαβείς συνέπειες στο έργο της παροχής δημόσιων υπηρεσιών.
- (231) Δεν μπορεί ωστόσο να υπάρξει η ίδια εκτίμηση και για μια απόφαση που αφορά επένδυση περίπου 100 εκατ. EUR σε μια εταιρία που ήταν στο χείλος της χρεοκοπίας. Η απόφαση αυτή έπρεπε να προκαλέσει την παρέμβαση του κυβερνητικού επιτρόπου ή, τουλάχιστον, την από μέρους του ενημέρωση των βελγικών αρχών, προκειμένου αυτές να παρέμβουν επίσημα ή ανεπίσημα, όπως συνέβη π.χ. το 2000 για τις επενδύσεις στον ιταλικό κλάδο της ABX.
- (232) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η έκταση, το περιεχόμενο και οι όροι της σύμβασης πλαισίου, σε συνδυασμό με την παρουσία και τις εξουσίες του κυβερνητικού επιτρόπου, συνιστούν επίσης ένδειξη υπέρ του καταλογισμού.
- δ) Συμπέρασμα
- (233) Συνεπώς, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα υπό εξέταση μέτρα πρέπει να καταλογιστούν στο βελγικό κράτος όσον αφορά την περίοδο μετά την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της SNCB της 20ής Δεκεμβρίου 2002.
- (234) Πρέπει λοιπόν να αναλυθεί κατά πόσον τα μέτρα που έλαβε η SNCB σχετικά με την IFB από τις 20 Δεκεμβρίου 2002 προσέφεραν πλεονέκτημα στον αποδέκτη ή, αντιθέτως, κατά πόσον η SNCB ενήργησε όπως θα ενεργούσε ένας συνετός επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.
- 4.1.2. Πλεονέκτημα υπέρ του αποδέκτη της ενίσχυσης βάσει της αρχής του συνετού επενδυτή υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς
- (235) Πρέπει να αναλυθεί κατά πόσον η απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της SNCB της 20ής Δεκεμβρίου 2002 για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της IFB με μετατροπή των χρεών σε κεφάλαιο και την εφαρμογή μέτρων διάσωσης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την υπογραφή, στις 7 Απριλίου 2003, της σύμβασης πλαισίου με την IFB, πρόσφερε οικονομικό πλεονέκτημα στην IFB, ή κατά πόσον η απόφαση αυτή συνάδει με τη συμπεριφορά ενός ιδιώτη επενδυτή υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.
- (236) Δεδομένου ότι η απόφαση της SNCB να μην απαιτεί πλέον την πληρωμή των τιμολογίων της από την IFB από το τέλος του 2000 μέχρι το Δεκέμβριο του 2002, καθώς και η απόφαση της SNCB να χορηγήσει προκαταβολή ύψους 2,5 εκατ. EUR δεν καταλογίζονται στο Βέλγιο, δεν χρειάζεται οι αποφάσεις αυτές να αναλυθούν λεπτομερώς.
- (237) Υπενθυμίζουμε ότι τα μέτρα διάσωσης συνίσταντο στα εξής:
- χορήγηση προθεσμίας πληρωμής για χρέη ύψους 63 εκατ. EUR,
  - χορήγηση πιστωτικής διευκόλυνσης ύψους 15 εκατ. EUR,
  - χορήγηση επιστρεπτέας προκαταβολής ύψους 5 εκατ. EUR.
- (238) Τα μέτρα αναδιάρθρωσης περιελάμβαναν την αποεπένδυση στις γαλλικές θυγατρικές και την αναδιάρθρωση και συνέχιση των δραστηριοτήτων στο Βέλγιο. Η χρηματοδότηση των μέτρων αυτών εξασφαλίστηκε κατ' αρχήν με τα μέτρα διάσωσης, ενώ το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε ότι η εν λόγω χρηματοδότηση θα παγιωνόταν με την μετατροπή σε εταιρικό κεφάλαιο των ακόλουθων απαιτήσεων:
- του χρέους των 63 εκατ. EUR για το οποίο είχε χορηγηθεί προθεσμία πληρωμής,
  - της πιστωτικής διευκόλυνσης των 15 εκατ. EUR,
  - των τόκων για την προθεσμία πληρωμής και την πιστωτική διευκόλυνση.
- (239) Για να διαπιστωθεί αν η SNCB ενήργησε όπως θα είχε ενεργήσει ένας ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, πρέπει να εκτιμηθεί κατά πόσο, σε παρόμοια περίπτωση, ιδιώτης επενδυτής με μέγεθος που μπορεί να συγκριθεί με το μέγεθος της SNCB και σε κατάσταση παρόμοια με εκείνη της SNCB θα είχε ενεργήσει με τον ίδιο τρόπο⁽⁴⁰⁾.

⁽⁴⁰⁾ Απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, Ιταλία/Επιτροπής, C-305/89, σκέψεις 19 και 20.

- (240) Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι έστω κι αν η συμπεριφορά του ιδιώτη επενδυτή δεν είναι κατ' ανάγκη εκείνη ενός συνήθους επενδυτή που τοποθετεί κεφάλαια με απώτερο σκοπό τον προσπορισμό κέρδους σε, περισσότερο ή λιγότερο, βραχυπρόθεσμη βάση, πρέπει τουλάχιστον να συνάδει με τη συμπεριφορά μιας ιδιωτικής εταιρίας συμμετοχών ή ενός ιδιωτικού ομίλου επιχειρήσεων που ακολουθεί μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή τομεακή, η οποία αποβλέπει στον προσπορισμό κέρδους σε πλέον μακροπρόθεσμη βάση ⁽⁴¹⁾. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη «να προβεί σε πλήρη ανάλυση όλων των λυσιστελών στοιχείων της επίμαχης πράξεως και του πλαισίου της» για να διαπιστώσει αν το κράτος ενήργησε όπως θα είχε ενεργήσει ένας συνετός επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς ⁽⁴²⁾.
- (241) Το Βέλγιο, στην απάντησή του στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, θεωρεί ότι η απόφαση της SNCB να ζητήσει από την IFB να προβεί σε αποεπένδυση στις γαλλικές θυγατρικές του ομίλου, καθώς και η απόφαση της SNCB να ζητήσει από την IFB να αναδιάρθρωσει και να συνεχίσει τις δραστηριότητές της στο Βέλγιο, συνάδουν με αποφάσεις που θα είχε λάβει ένας ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.
- (242) Η Επιτροπή όμως θεωρεί ότι εκείνο που έχει σημασία δεν είναι να διαπιστωθεί αν η IFB, με την αποεπένδυση στις θυγατρικές της στη Γαλλία και την αναδιάρθρωση και συνέχιση των δραστηριοτήτων της στο Βέλγιο, συμπεριφέρθηκε όπως θα συμπεριφερόταν ένας επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, αλλά να διαπιστωθεί κατά πόσον η απόφαση της SNCB να χρηματοδοτήσει τα δύο αυτά μέτρα είναι μια απόφαση που θα είχε λάβει ένας ιδιώτης επενδυτής.
- (243) Το 2002/2003, η SNCB έπρεπε λοιπόν να αποφασίσει κατά πόσο τη συνέφερε γενικά να χρηματοδοτήσει την αναδιάρθρωση της IFB (πράγμα που επέβαλλε την αποεπένδυση στις θυγατρικές της στη Γαλλία και τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της στο Βέλγιο) ή αν ήταν προτιμότερο να θέσει την IFB υπό πτώχευση. Πάγια πρακτική της Επιτροπής είναι να θεωρεί ότι ένας ιδιώτης επενδυτής θα συνέχιζε τη δραστηριότητα μιας θυγατρικής εφόσον, συγκρίνοντας το κόστος εκκαθάρισης της θυγατρικής με το κόστος αναδιάρθρωσής της, κατέληγε στη διαπίστωση ότι το κόστος εκκαθάρισης υπερβαίνει το κόστος αναδιάρθρωσης ⁽⁴³⁾.
- (244) Πρέπει λοιπόν κατ' αρχήν να διαπιστωθεί ποιο θα ήταν για την SNCB το κόστος καθενός από τα δύο σενάρια, της αναδιάρθρωσης και της εκκαθάρισης της IFB.

⁽⁴¹⁾ Απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, Ιταλία/Επιτροπής, C-305/89, σκέψεις 19 και 20.

⁽⁴²⁾ Απόφαση της 6ης Μαρτίου 2003, WestLB Girozentrale/Επιτροπής (T-228/99 και T-233/99, Συλλογή 2003, σ. II-435), Σκέψη 2251.

⁽⁴³⁾ Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 2005, υπόθεση C 53/03, Βέλγιο, Αναδιάρθρωση της εταιρίας ABX Logistics, σημείο 196 και επόμενα.

4.1.2.1. Κόστος αναδιάρθρωσης της IFB

- (245) Στο πρώτο σενάριο, η SNCB διαθέτει 95,3 εκατ. EUR για τη χρηματοδότηση της αναδιάρθρωσης της IFB, με τη μορφή παραίτησής της από απαιτήσεις οι οποίες κεφαλαιοποιούνται. Μετά την αναδιάρθρωση, κατέχει το 100 % μιας επιχείρησης η αξία της οποίας εκτιμάται σε 31 εκατ. EUR, αλλά με προβλέψεις ύψους 34,2 εκατ. EUR και με 15 εκατ. EUR χρηματοοικονομικά χρέη (εκτός από τα χρέη προς την SNCB). Επομένως η καθαρή αξία της επιχείρησης αποτιμάται σε -18 εκατ. EUR. Η Επιτροπή θεωρεί τις εκτιμήσεις αυτές, οι οποίες βασίζονται σε αναγνωρισμένες μεθόδους, ως ρεαλιστικές.
- (246) Η Επιτροπή διαπιστώνει συνεπώς ότι, εφόσον η SNCB αποφάσιζε να πωλήσει την IFB, η τιμή πώλησης που θα επιτύχανε θα ήταν αρνητική.

4.1.2.2. Υποθετικό κόστος εκκαθάρισης της IFB

- (247) Στο δεύτερο σενάριο, η SNCB παραιτείται επίσης από την ανάκτηση των απαιτήσεών της ύψους 95 εκατ. EUR. Το Βέλγιο εκτιμά ότι, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης πλαισίου της 7ης Απριλίου 2003, η εκκαθάριση των βελγικών δραστηριοτήτων της IFB θα υποχρέωνε την SNCB να αναλάβει ένα πρόσθετο κόστος μεταξύ 70,6 και 161,8 εκατ. EUR. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στα ποσά που θα εισέπραττε κανονικά με τη ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων (37,5 εκατ. EUR), μείον το κόστος από την εκκαθάριση του παθητικού της IFB (67 έως 76,9 εκατ. EUR) και το κόστος του πλεονάζοντος προσωπικού της SNCB (41,1 έως 122,4 εκατ. EUR) μετά την παύση των δραστηριοτήτων της IFB.
- (248) Η Επιτροπή δεν συμμερίζεται αυτή την ανάλυση. Κατά πρώτον, αμφισβητεί το ότι η SNCB θα έπρεπε να καλύψει το σύνολο του παθητικού της IFB. Κατά δεύτερο λόγο, αμφισβητεί το ύψος του πρόσθετου κοινωνικού κόστους που υπολογίζεται από το Βέλγιο.

Η ευθύνη της SNCB για το παθητικό της IFB

- (249) Αντίθετα με τους ισχυρισμούς του Βελγίου, το γεγονός ότι η IFB είχε αρνητικό καθαρό ενεργητικό (αξία του ενεργητικού μετά από αφαίρεση των υποχρεώσεων του παθητικού) δεν σημαίνει ότι σε περίπτωση πτώχευσης, η SNCB θα έπρεπε να αναλάβει το αντίστοιχο εναπομένον παθητικό. Πράγματι, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατ' αρχήν, μια εταιρία όπως η IFB ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της με τα δικά της εταιρικά περιουσιακά στοιχεία. Η ευθύνη των μετόχων για τις υποχρεώσεις της εταιρίας δεν εκτείνεται πέραν του εταιρικού της κεφαλαίου και επομένως δεν επηρεάζει τα ίδια περιουσιακά στοιχεία των διαφόρων μετόχων. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και υπό αυστηρά καθορισμένους όρους προβλέπεται από ορισμένες νομοθεσίες η δυνατότητα για τρίτους να στραφούν κατά των μετόχων ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴⁴⁾ Βλ. απόφαση επέκτασης της διαδικασίας C 53/2003, Βέλγιο, ABX Logistics, σημείο 61.

(250) Σε περίπτωση λοιπόν πτώχευσης της IFB, η SNCB θα έχανε το εταιρικό της κεφάλαιο χωρίς όμως να οφείλει να αναλάβει τις υπόλοιπες υποχρεώσεις της IFB. Εκ των προτέρων λοιπόν, το κόστος πτώχευσης της IFB για την SNCB με την ιδιότητα του μετόχου θα ήταν μηδενικό, και όχι 29,5 έως 39,4 εκατ. EUR που υποστηρίζουν οι βελγικές αρχές.

(251) Ωστόσο, στη συνήθη πρακτική που ακολουθεί κατά την λήψη των αποφάσεών της, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι μια επιχείρηση στην κατάσταση της SNCB θα μπορούσε να υποχρεωθεί να αναλάβει ορισμένα βάρη με άλλη ιδιότητα εκτός εκείνη του μετόχου⁽⁴⁵⁾. Στην προκειμένη περίπτωση, τα βάρη αυτά είναι κυρίως τα εξής:

— ως πισωτής, η SNCB θα απολέσει τις απαιτήσεις της έναντι της IFB, τουλάχιστον κατά την αναλογία του μεριδίου της στο παθητικό της IFB που δεν καλύπτεται από το ενεργητικό. Η Επιτροπή μπορεί να δεχθεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του ρόλου της SNCB στην εκκαθάριση της IFB, ο κίνδυνος αυτός μπορεί να επεκταθεί μέχρι το συνολικό ύψος των απαιτήσεων που έχει η SNCB έναντι της IFB, ήτοι 95 εκατ. EUR,

— ως μητρική εταιρία, η Επιτροπή μπορεί να δεχθεί ότι η SNCB, για να διασώσει τη φήμη της, θα ήταν σκόπιμο να αναλάβει ένα μέρος των χρεών της IFB προς τους προμηθευτές της που είναι και προμηθευτές της SNCB.

(252) Πρέπει λοιπόν να εκτιμηθεί το μέγιστο ποσό που θα μπορούσε να αναγκαστεί να επωμιστεί η SNCB με την ιδιότητα αυτή. Στο θέμα αυτό, το ίδιο το Βέλγιο εκτιμά ότι το πρόσθετο κόστος της SNCB με την ιδιότητα αυτή δεν θα υπερέβαινε τα 13 εκατ. EUR. Στην πραγματικότητα, το πραγματικό πρόσθετο κόστος θα ήταν μικρότερο, διότι οι πισωτές της IFB θα κάλυπταν ένα μέρος των απαιτήσεών τους από την εκκαθάριση της IFB και η SNCB θα έπρεπε να καλύψει μόνον το εναπομένον τμήμα των απαιτήσεων. Αυτά λοιπόν τα 13 εκατ. EUR πρέπει να θεωρηθούν ως ανώτατο όριο.

Ύψος του πρόσθετου κοινωνικού κόστους για την SNCB

(253) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, κατ' αρχήν, ένας ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, που πρέπει να αποφασίσει μεταξύ της χρηματοδότησης της αναδιάρθρωσης της θυγατρικής του και της κήρυξης της σε πτώχευση, μπορεί να οδηγηθεί να λάβει υπόψη του το κόστος για τη μείωση του προσωπικού του, εφόσον η μείωση αυτή του προσωπικού είναι άμεση και αναπόφευκτη συνέπεια της πτώχευσης της θυγατρικής.

(254) Το Βέλγιο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πτώχευση της IFB θα άφηνε την SNCB με ένα πλεονάζον προσωπικό 530 ατόμων, από τα οποία τα 50 ήταν αποσπασμένα στην IFB ενώ τα 480 απασχολούνταν στην SNCB σε δραστηριότητες

η συνέχιση των οποίων εξαρτιόταν από τις δραστηριότητες της της IFB. Η μείωση του προσωπικού της SNCB κατά 530 άτομα θα συνεπαγόταν ένα κόστος ύψους 122,4 εκατ. EUR, ήτοι 230 000 EUR ανά εργαζόμενο. Οι λεπτομέρειες αυτού του λογαριασμού παρατίθενται στο τμήμα 3 της παρούσας απόφασης.

(255) Η Επιτροπή θεωρεί ως μη ρεαλιστικό το να θεωρηθεί ότι η SNCB θα μπορούσε να ανακτήσει το 21 % μόνο της προηγούμενης εμπορικής κίνησης της IFB. Κατ' αρχήν, όπως αναγνωρίζει το Βέλγιο στην απάντησή του στην απόφαση κίνησης διαδικασίας, οι αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται η IFB είναι σε πλήρη άνθηση (ρυθμός ανάπτυξης 11 % στον κλάδο της μεταφόρτωσης φορτίων και 12 % στον κλάδο των συνδυασμένων μεταφορών). Ως εκ τούτου, είναι πιθανόν οι ανταγωνιστές της IFB να αγόραζαν τα στοιχεία ενεργητικού της IFB για να συνεχίσουν τις δραστηριότητές της.

(256) Με βάση αυτή την υπόθεση, ο αγοραστής της IFB θα είχε ανάγκη από υπηρεσίες σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών. Δεδομένης της εξαιρετικά ισχυρής θέσης της SNCB στην αγορά των διεθνών εμπορευματικών μεταφορών από το Βέλγιο, και του μονοπωλίου της (μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2007) στην εθνική αγορά εμπορευματικών μεταφορών του Βελγίου, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο αγοραστής της IFB θα επέλεγε, τουλάχιστον για ένα σημαντικό μέρος των αναγκών του, την SNCB ως σιδηροδρομικό μεταφορέα. Ως εκ τούτου, ακόμη και στην περίπτωση πτώχευσης της IFB, η SNCB θα μπορούσε να ανακτήσει ένα πολύ μεγάλο τμήμα της σιδηροδρομικής διακίνησης που είχε η IFB.

(257) Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι αγορές των σιδηροδρομικών μεταφορών είναι σε ανάπτυξη. Κατά συνέπεια, είναι λογικό να υποτεθεί ότι η SNCB θα μπορούσε να αναπτυχθεί με τον ίδιο ρυθμό όπως η αγορά, γεγονός που θα της επέτρεπε να απορροφήσει κατά το μάλλον ή ήττον τα 50 άτομα που ήταν αποσπασμένα στην IFB.

(258) Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Βέλγιο δεν κατόρθωσε να αποδείξει με πειστικό τρόπο ότι η SNCB θα παρέμενε με ένα πλεονάζον προσωπικό 480 ατόμων σε περίπτωση πτώχευσης της IFB και ότι δεν θα μπορούσε να απορροφήσει τα 50 άτομα που ήταν αποσπασμένα στην IFB.

(259) Με βάση τις πληροφορίες που διαβιβάστηκαν από το Βέλγιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι, στο δεύτερο σενάριο, η SNCB παραιτείται επίσης (όπως και στο πρώτο σενάριο) από την ανάκτηση των απαιτήσεών της μέγιστου ύψους 95,3 εκατ. EUR, αναλαμβάνοντας επιπλέον ένα μέγιστο κόστος 13 εκατ. EUR.

4.1.2.3. Συμπέρασμα

(260) Δεδομένου ότι η SNCB, και στα δύο σενάρια, παραιτείται από τις απαιτήσεις της έναντι της IFB ύψους 95,3 εκατ. EUR, το Βέλγιο δεν απέδειξε ότι η επιλογή του πρώτου

⁽⁴⁵⁾ Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 2005, υπόθεση C 53/2003, Βέλγιο, Αναδιάρθρωση της εταιρίας ABX Logistics, σημείο 204 και επόμενα.

σεναρίου (χρηματοδότηση αναδιάρθρωσης), που έχει ως αποτέλεσμα να διατηρήσει στην κατοχή της η SNCB μια επιχείρηση με αρνητική αξία εκτιμώμενη στα -18 εκατ. EUR, ήταν μια οικονομικά συνετή επιλογή σε σύγκριση με το δεύτερο σενάριο της εκκαθάρισης, στο οποίο τα μόνα πρόσθετα οικονομικά βάρη που αποδεικνύονται στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας εκτιμάται ότι ανέρχονται κατ' ανώτατο όριο στα 13 εκατ. EUR.

- (261) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το Βέλγιο δεν απέδειξε ότι η SNCB ενήργησε όπως θα ενεργούσε ένας ιδιώτης επενδυτής υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, λαμβάνοντας την απόφαση, η οποία πρέπει να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος, να χρηματοδοτήσει την αναδιάρθρωση και συνέχιση των δραστηριοτήτων της IFB στο Βέλγιο και την αποεπένδυση των δραστηριοτήτων της IFB στη Γαλλία.

4.1.3. Νόθευση του ανταγωνισμού και επίδραση στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών

- (262) Η Επιτροπή πρέπει να αναλύει την κατάσταση της σχετικής αγοράς και τα μερίδια αγοράς των αποδεκτών της ενίσχυσης σ' αυτή την αγορά, καθώς και τις επιπτώσεις που θα έχει η χρηματοοικονομική ενίσχυση στο θέμα του ανταγωνισμού⁽⁴⁶⁾.
- (263) Στην προκειμένη περίπτωση, η χρηματοοικονομική ενίσχυση χορηγήθηκε σε επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε αγορές ανοικτές στον ανταγωνισμό και που ανταγωνίζεται άλλες επιχειρήσεις διαφόρων κρατών μελών, όπως αναφέρεται στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης. Η χρηματοοικονομική ενίσχυση νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει λοιπόν τον ανταγωνισμό και απειλεί να επηρεάσει ή επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.
- (264) Η βελγική κυβέρνηση, στην απαντητική επιστολή της κατά την κίνηση της διαδικασίας, αμφισβητεί ότι πληρούνται τα δύο αυτά κριτήρια του άρθρου του άρθρου 87 παράγραφος 1, επειδή η Επιτροπή δεν παρουσίασε καμία απόδειξη νόθευσης του ανταγωνισμού.

- (265) Η Επιτροπή εφιστά την προσοχή των βελγικών αρχών στο γεγονός ότι το άρθρο 87, παράγραφος 1 κάνει μνεία για απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν χρειάζεται να προσκομίσει αποδείξεις νόθευσης του ανταγωνισμού αλλά να εξηγήσει με πειστικό τρόπο τον κίνδυνο νόθευσης, πράγμα που έκανε στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 212 και 213) καθώς και στην παρούσα απόφαση.

4.1.4. Συμπέρασμα: ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης

- (266) Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χρηματοδότηση που παρέσχε η SNCB για την αναδιάρθρωση της IFB (στο Βέλγιο) και την παύση των δραστηριοτήτων της στη Γαλλία, με τη μορφή κεφαλαιοποίησης χρεών ύψους 95,3 εκατ. EUR, συνιστά κρατική ενίσχυση.

4.2. Συμβιβάσιμο της ενίσχυσης

- (267) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης προβλέπει ότι «δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκετο προς το κοινό συμφέρον.»

- (268) Η ενίσχυση που χορηγήθηκε από το Βέλγιο διαμέσου της SNCB θα μπορούσε να συμβιβάζεται με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ), όπως ερμηνεύεται από την Επιτροπή στις κατευθυντήριες γραμμές της του 1999 και 2004.

4.2.1. Συμβιβάσιμο ως ενίσχυση διάσωσης

- (269) Μόνον τα μέτρα που συνιστανται σε ταμειακή ενίσχυση θα μπορούσαν να είναι συμβιβάσιμα ως ενισχύσεις διάσωσης. Στην παρούσα περίπτωση, ταμειακές ενισχύσεις είναι η χορήγηση της προθεσμίας πληρωμής, της πιστωτικής διευκόλυνσης και της επιστρεπτέας προκαταβολής.

- (270) Τίθεται εκ των προτέρων το ερώτημα, ποια έκδοση των κατευθυντήριων γραμμών πρέπει να εφαρμοστεί. Η τελευταία έκδοση των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών τέθηκε σε ισχύ στις 10 Οκτωβρίου 2004. Στο σημείο 7 με τίτλο «ημερομηνία εφαρμογής και διάρκεια» αναφέρονται τα εξής:

«(102) Η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές από τις 10 Οκτωβρίου 2004 έως τις 9 Οκτωβρίου 2009.

(103) Οι κοινοποιήσεις που έχουν καταχωρηθεί από την Επιτροπή πριν από τις 10 Οκτωβρίου 2004 θα εξεταστούν σύμφωνα με τα κριτήρια που ίσχυαν κατά το χρόνο της κοινοποίησης.

(104) Η Επιτροπή θα εξετάζει κατά πόσον συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κάθε ενίσχυση διάσωσης ή αναδιάρθρωσης η οποία χορηγείται χωρίς την άδεια της και, επομένως, κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης βάσει των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών εάν όλη η ενίσχυση ή μέρος αυτής χορηγείται μετά τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η εξέταση θα διεξάγεται βάσει των κατευθυντήριων γραμμών που εφαρμόζονται κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης.»

- (271) Οι ταμειακές ενισχύσεις χορηγήθηκαν στις 7 Απριλίου 2003, με τη σύναψη σύμβασης πλαισίου μεταξύ της IFB και της SNCB. Η χορήγησή τους έγινε χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση στην Επιτροπή και συνεπώς κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης. Κατά συνέπεια, η εκτίμηση του συμβιβάσιμου αυτών των ενισχύσεων ως ενισχύσεις διάσωσης θα γίνει με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999.

⁽⁴⁶⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1985, Βασιλείο των Κάτω Χωρών και Leeuwarder Papierwarenfabriek/Επιτροπής (κοινές υποθέσεις 296/82 και 318/82, Σύλλογή 1985, σ. 809), σκέψη 24.

(272) Το σημείο 23 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 προβλέπει τους ακόλουθους πέντε όρους προκειμένου μια ενίσχυση διάσωσης να δύναται να είναι συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά:

«Οι ενισχύσεις διάσωσης πρέπει:

α) να αποτελούν ενισχύσεις ρευστότητας υπό τη μορφή εγγυήσεων δανείου ή δανείων. Και στις δύο περιπτώσεις, τα δάνεια πρέπει να συνάπτονται με επιτόκια ανάλογα με εκείνα που ισχύουν για τα δάνεια σε υγιείς επιχειρήσεις, και ιδίως με τα επιτόκια αναφοράς που ορίζει η Επιτροπή.

β) να συνδέονται με δάνεια η περίοδος αποπληρωμής των οποίων δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες από την καταβολή της τελευταίας δόσης τους στην επιχείρηση. Η εξόφληση του δανείου που συνδέεται με την ενίσχυση διάσωσης μπορεί ενδεχομένως να καλύπτεται από την ενίσχυση αναδιάρθρωσης που μπορεί να εγκρίνει στη συνέχεια η Επιτροπή.

γ) να δικαιολογούνται από σοβαρούς κοινωνικούς λόγους και να μην έχουν πολύ αρνητικές επιπτώσεις (spillover) σε άλλα κράτη μέλη.

δ) κατά την κοινοποίησή τους, να συνοδεύονται από δέσμευση του κράτους μέλους να υποβάλει στην Επιτροπή, εντός έξι μηνών από την ημερομηνία έγκρισης της ενίσχυσης διάσωσης, είτε σχέδιο αναδιάρθρωσης, είτε σχέδιο εκκαθάρισης, είτε αποδείξεις ότι το δάνειο έχει επιστραφεί ολοσχερώς ή/και ότι έχει αποσβεσθεί η εγγύηση.

ε) να περιορίζονται στο ποσό που απαιτείται για τη διατήρηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης (για παράδειγμα, να καλύπτουν τα μισθολογικά έξοδα ή τις τρέχουσες προμήθειες) κατά το χρονικό διάστημα για το οποίο εγκρίνεται η ενίσχυση.»

(273) Η διάρκεια αποπληρωμής που προβλέπεται από τη σύμβαση πλαίσιο είναι δώδεκα μήνες. Ωστόσο, η βελγική κυβέρνηση ενημέρωσε την Επιτροπή ότι η διάρκεια παρατάθηκε σιωπηρά μεταξύ των μερών μέχρι την ημερομηνία της αύξησης κεφαλαίου.

(274) Με βάση αυτό το στοιχείο, η Επιτροπή έκρινε στην απόφασή της για την κίνηση της διαδικασίας (σημεία 232 και 233) ότι δεν επληρούτο το κριτήριο του σημείου 23 β) και επομένως οι ταμειακές ενισχύσεις δεν μπορούσαν να εγκριθούν ως ενισχύσεις διάσωσης.

(275) Το Βέλγιο αμφισβητεί την εν λόγω νομική εκτίμηση, προβάλλοντας τρία επιχειρήματα. Θεωρεί κατ' αρχήν ότι η SNCB διατήρησε τα μέτρα διάσωσης με μοναδικό σκοπό να επιτρέψει στην Επιτροπή να ολοκληρώσει την εξέταση της υπόθεσης NN 9/2004. Στηρίζεται στο σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών, το οποίο προβλέπει ότι η έγκριση των μέτρων διάσωσης συνεχίζει να ισχύει μέχρις ότου η Επιτροπή αποφανθεί επί του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Συνεπώς, οι βελγικές αρχές ζητούν από την Επιτροπή να μην επικαλείται τη διάρκεια της δικής της διαδικασίας έγκρισης των μέτρων διάσωσης και να αμφισβητεί τη διάρκεια διατήρησης αυτών των μέτρων αλλά να εγκρίνει, με βάση το σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999, τα μέτρα διάσωσης μέχρις ότου αποφανθεί επί του σχεδίου αναδιάρθρωσης.

(276) Η Επιτροπή θεωρεί αυτό το επιχειρήμα ως άνευ αντικειμένου. Πράγματι, το σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 αναφέρει ότι «Η αρχική έγκριση της ενίσχυσης διάσωσης καλύπτει χρονικό διάστημα έξι μηνών κατ' ανώτατο όριο ή, αν το κράτος μέλος έχει υποβάλει σχέδιο αναδιάρθρωσης εντός της προθεσμίας αυτής, μέχρις ότου η Επιτροπή αποφανθεί επί του σχεδίου αυτού. Κατόπιν της αρχικής έγκρισης, και σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή θα μπορεί να επιτρέψει παράταση της αρχικής εξαμηνιαίας προθεσμίας, εφόσον το ζητήσει το κράτος μέλος.»

(277) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το Βέλγιο έθεσε σε εφαρμογή τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης στις 7 Απριλίου 2003. Η προθεσμία των έξι μηνών για την υποβολή σχεδίου αναδιάρθρωσης έληγε λοιπόν στις 6 Οκτωβρίου 2003. Δεδομένου ότι οι βελγικές αρχές παρέδωσαν το σχέδιο αναδιάρθρωσης στην Επιτροπή κατά τη συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2003, δεν τήρησαν την προθεσμία που προβλέπεται στο σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών.

(278) Αλλά και το δεύτερο επιχειρήμα των βελγικών αρχών, σύμφωνα με το οποίο είχαν παραδώσει στην Επιτροπή όλα τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί επί των ενισχύσεων διάσωσης με την ανακοίνωσή τους της 12ης Αυγούστου 2003 είναι άνευ αντικειμένου. Πράγματι, το γεγονός ότι η Επιτροπή ζήτησε στη συνέχεια επανειλημμένως συμπληρωματικές πληροφορίες δείχνει ότι οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν από το Βέλγιο δεν ήταν πλήρεις.

(279) Όσον αφορά το επιχειρήμα των βελγικών αρχών, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή ουδέποτε εξέφρασε επιφυλάξεις για την προσωρινή διατήρηση των μέτρων διάσωσης, αρκεί η υπενθύμιση ότι η Επιτροπή, στις επιστολές της 13ης Οκτωβρίου 2003 και της 26ης Ιανουαρίου 2005, περιέλαβε την ακόλουθη επιφύλαξη: η Επιτροπή εφιστά «την προσοχή των βελγικών αρχών στη ρήτρα αναστολής εφαρμογής του άρθρου 88, παράγραφος 3 της συνθήκης, που προβλέπεται στο άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 659/99 του Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται να τεθεί σε

εφαρμογή οποιαδήποτε νέα ενίσχυση αν η Επιτροπή δεν έχει λάβει, ή θεωρηθεί ότι έχει λάβει, απόφαση με την οποία εγκρίνει την εν λόγω ενίσχυση. Επιπλέον, ας μου επιτραπεί να υπενθυμίσω στις βελγικές αρχές ότι σύμφωνα με το άρθρο 14 του εν λόγω κανονισμού, κάθε ενίσχυση που δόθηκε κατά παράβαση της εν λόγω ρήτρας μπορεί να απαιτηθεί να ανακτηθεί από τον αποδέκτη της.»

- (280) Η Επιτροπή καταλήγει λοιπόν στο συμπέρασμα ότι υπήρξε υπέρβαση της προθεσμίας των 12 μηνών που προβλέπεται στο σημείο 23 β) των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 όσον αφορά τις ταμειακές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την SNCB στην IFB ενώ οι βελγικές αρχές δεν υπέβαλαν στην Επιτροπή το σχέδιο αναδιάρθρωσης εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, που προβλέπεται στο σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999. Οι ενισχύσεις λοιπόν που χορηγήθηκαν από την SNCB δεν μπορεί να εγκριθούν ως ενισχύσεις διάσωσης. Θα μπορούσαν ωστόσο να είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά ως ενισχύσεις αναδιάρθρωσης.

4.2.2. Συμβιβασμο των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης

- (281) Τίθεται εκ νέου το ερώτημα ποια έκδοση των κατευθυντήριων γραμμών πρέπει να εφαρμοστεί. Στην απόφασή της για την κίνηση διαδικασίας (σημείο 240), η Επιτροπή θεώρησε ότι εφόσον η SNCB αποφάσιζε να μη χορηγήσει νέο πλεονέκτημα στην IFB, και εφόσον προσκομιζόνταν αποδείξεις ότι η SNCB δεσμεύτηκε να μετατρέψει τις απαιτήσεις της σε κεφάλαιο πριν από τη δημοσίευση των κατευθυντήριων γραμμών του 2004, η Επιτροπή στην τελική της απόφαση θα εξέταζε τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την SNCB στην IFB με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999.
- (282) Οι βελγικές αρχές, στην απάντησή τους στην επιστολή κίνησης της διαδικασίας, ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι η SNCB παρατηρήθηκε υπέρ της IFB της εισφοράς σε είδος από τη συμμετοχή της στην εταιρία TRW και ότι αποσύρουν την κοινοποίηση της 28ης Φεβρουαρίου 2005. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η SNCB αποφάσισε να μη χορηγήσει νέο πλεονέκτημα στην IFB και να περιοριστεί στη μετατροπή των απαιτήσεων της σε κεφάλαιο.
- (283) Πρέπει να διαπιστωθεί κατά πόσον η SNCB δεσμεύτηκε να μετατρέψει τις απαιτήσεις της σε κεφάλαιο πριν από τη δημοσίευση των κατευθυντήριων γραμμών του 2004. Οι βελγικές αρχές, στην απάντησή τους στην επιστολή κίνησης της διαδικασίας, ανέφεραν ότι σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, η δέσμευση της SNCB για μετατροπή των απαιτήσεων της σε κεφάλαιο παγιώθηκε στις 7 Απριλίου 2003, δηλ. από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης πλαισίου, ενώ το γεγονός ότι η δέσμευση αυτή τέθηκε υπό αναβλητική αίρεση, δηλ. υπό την αίρεση της κοινοποίησης και της έγκρισής της από την Επιτροπή, δεν είχε ως συνέπεια την άρση του πάγιου και οριστικού χαρακτήρα αυτής της δέσμευσης.

Πράγματι, όπως κατέδειξαν οι βελγικές αρχές, η άρση της αναβλητικής αίρεσης έχει αναδρομικό αποτέλεσμα. Η δέσμευση της SNCB για μετατροπή των απαιτήσεων της σε κεφάλαιο παγιώθηκε λοιπόν από τις 7 Απριλίου 2003.

- (284) Εφόσον επομένως πληρούνται οι δύο όροι, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι στην παρούσα υπόθεση πρέπει να εφαρμοστούν οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999. Το συμπέρασμα αυτό είναι εξάλλου σύμφωνο με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας (σημείο 240), όπου η Επιτροπή συμπέρανε ότι:

«[...] εφόσον η SNCB αποφασίσει να μη παράσχει νέο πλεονέκτημα στην IFB, και εφόσον προσκομιστούν αποδείξεις ότι η SNCB δεσμεύτηκε να κεφαλαιοποιήσει τις απαιτήσεις της πριν από τη δημοσίευση των κατευθυντήριων γραμμών του 2004, η Επιτροπή στην τελική της απόφαση θα εξετάσει τις ενισχύσεις που χορήγησε η SNCB στην IFB με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999»⁽⁴⁷⁾.

- (285) Για να μπορεί μια επιχείρηση να λάβει ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, πρέπει κατ' αρχήν να είναι επιλέξιμη για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών. Για να είναι μια επιχείρηση επιλέξιμη, πρέπει να είναι προβληματική επιχείρηση. Οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 αναφέρουν σχετικά με το θέμα αυτό (σημεία 4 και 5):

«(4) [...] Η Επιτροπή θεωρεί ότι μία επιχείρηση είναι προβληματική κατά την έννοια των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών, εφόσον δεν είναι ικανή, με δικούς της οικονομικούς πόρους ή με τους πόρους που είναι πρόθυμοι να συνεισφέρουν οι ιδιοκτήτες/μέτοχοί της και οι πιστωτές της, να ανακόψει τη ζημιογόνο πορεία της, η οποία θα την οδηγήσει, ελλείψει εξωτερικής παρέμβασης από το κράτος, προς μία σχεδόν βέβαιη οικονομική εξαφάνιση βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα.

- (5) Συγκεκριμένα, μια επιχείρηση θεωρείται σε κάθε περίπτωση, ανεξαρτήτως μεγέθους, ως προβληματική, στο πλαίσιο των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών:

α) εάν πρόκειται για εταιρεία οι εταίροι της οποίας έχουν περιορισμένη ευθύνη, εφόσον έχει εξαφανιστεί πάνω από το ήμισυ του εγγεγραμμένου της κεφαλαίου και άνω του ενός τετάρτου του κεφαλαίου αυτού έχει χαθεί στην διάρκεια των δώδεκα τελευταίων μηνών.»

⁽⁴⁷⁾ Απόφαση με την οποία κινήθηκε η επίσημη διαδικασία εξέτασης — Κρατική ενίσχυση C 46/2005, σημείο 240.

- (286) Όπως αναφέρθηκε ήδη στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημείο 225), οι ετήσιοι λογαριασμοί της IFB του 2002 εμφανίζουν εγγεγραμμένο κεφάλαιο ύψους 48 εκατ. EUR και τρέχουσες ζημίες προ φόρων ύψους 50 εκατ. EUR. Συνεπώς, το εταιρικό κεφάλαιο είχε εξαφανιστεί όταν η SNCB αποφάσισε τον Απρίλιο του 2003 να χορηγήσει τις ενισχύσεις. Δεδομένου ότι τότε είχε εξαφανιστεί πάνω από το ήμισυ του εγγεγραμμένου κεφαλαίου, από το οποίο άνω του ενός τετάρτου τους τελευταίους δώδεκα μήνες, η IFB είναι μια προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια των σημείων 4 και 5 των κατευθυντήριων γραμμών.
- (287) Επιπλέον, στην περίπτωση της IFB δεν πρόκειται για νεοοσταθείσα επιχείρηση. Οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 αναφέρουν σχετικά (σημείο 7).
- «(7) Στο πλαίσιο των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, μία επιχείρηση που δημιουργήθηκε πρόσφατα δεν είναι επιλέξιμη για ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης, ακόμη και αν η αρχική της χρηματοοικονομική θέση είναι επισφαλής. Αυτό ισχύει ιδίως όταν μια νέα επιχείρηση προκύπτει κυρίως από εκκαθάριση προϋπάρχουσας επιχείρησης ή από ανάληψη μόνο του ενεργητικού της.»
- (288) Όπως αναφέρεται στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης, η IFB ιδρύθηκε την 1η Απριλίου 1998, με τη συγχώνευση της εταιρίας FerryBoats SA με την εταιρία InterFerry SA και την εν συνεχεία εισφορά του σιδηροδρομικού κλάδου της εταιρίας Edmond Depaire SA στην εκ συγχωνεύσεως οντότητα. Στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 218 έως 223), η Επιτροπή εξέφραζε αμφιβολίες για το κατά πόσο η νέα επιχείρηση IFB αποτελούσε συνέχεια της νομικής προσωπικότητας μιας από τις τρεις αυτές εταιρίες και ότι δεν επρόκειτο για μια νεοοσταθείσα το 1998 οντότητα.
- (289) Στην απάντησή τους στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, οι βελγικές αρχές αποδεικνύουν ότι η IFB αποτελεί συνέχεια της νομικής προσωπικότητας της FerryBoats SA, η οποία ήταν καταχωρημένη στο μητρώο από το 1923. Η Επιτροπή συμπεραίνει λοιπόν ότι η IFB δεν είναι πρόσφατα δημιουργηθείσα επιχείρηση κατά την έννοια του σημείου 7 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999.
- (290) Το σημείο 3.2.2 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 αναφέρεται στους όρους για την έγκριση μιας ενίσχυσης αναδιάρθρωσης. Οι όροι αυτοί είναι οι εξής:
- το σχέδιο αναδιάρθρωσης πρέπει να επιτρέπει την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα,
  - θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών που θα έχει η ενίσχυση για τους ανταγωνιστές,
  - η ενίσχυση πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο απαραίτητο που θα επιτρέψει την αναδιάρθρωση,
  - η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να διαπιστώνει την ορθή εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης μέσω τακτικών και λεπτομερών εκθέσεων,
- η ενίσχυση αναδιάρθρωσης πρέπει να χορηγείται εφάπαξ.
- 4.2.2.1. Σχέδιο αναδιάρθρωσης για την αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης
- (291) Όσον αφορά το σχέδιο αναδιάρθρωσης για την αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης, οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 αναφέρουν τα εξής:
- «(31) Η χορήγηση της ενίσχυσης προϋποθέτει την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης το οποίο, για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση, επικυρώνεται από την Επιτροπή.
- (32) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης, του οποίου η διάρκεια πρέπει επίσης να είναι όσο το δυνατόν περιορισμένη, πρέπει να επιτρέπει την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, με βάση ορισμένες ρεαλιστικές υποθέσεις όσον αφορά τους μελλοντικούς όρους λειτουργίας. Η ενίσχυση αναδιάρθρωσης πρέπει, επομένως, να συνδέεται με ένα βιώσιμο σχέδιο αναδιάρθρωσης, για το οποίο αναλαμβάνει σχετική δέσμευση το κράτος μέλος. Το σχέδιο αυτό πρέπει να υποβάλλεται στην Επιτροπή με όλες τις αναγκαίες διευκρινίσεις, και ιδίως να συνοδεύεται από μία μελέτη αγοράς. Η βελτίωση της βιωσιμότητας πρέπει να προκύπτει κατά κύριο λόγο από τη λήψη εσωτερικών μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης. Δεν μπορεί να βασίζεται σε εξωτερικούς παράγοντες, τους οποίους δεν μπορεί να επηρεάσει καθόλου η επιχείρηση, όπως διακυβάνσεις των τιμών ή της ζήτησης, παρά όσον οι υποθέσεις που διατυπώνονται για την εξέλιξη της αγοράς τυγχάνουν γενικής αποδοχής. Η αναδιάρθρωση θα πρέπει να συνεπάγεται την εγκατάλειψη των δραστηριοτήτων που, ακόμη και μετά την αναδιάρθρωση, παραμένουν διαρθρωτικά ζητηγόνες.
- (33) Στο σχέδιο αναδιάρθρωσης περιγράφονται οι συνθήκες που προκάλεσαν τις δυσχέρειες της επιχείρησης, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι πρόσφορα τα προτεινόμενα μέτρα. Λαμβάνεται ιδίως υπόψη η παρούσα κατάσταση και οι μελλοντικές προοπτικές της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά των σχετικών προϊόντων, διατυπώνοντας διάφορες αισιόδοξες, απαισιόδοξες και ενδιάμεσες υποθέσεις, καθώς και οι ειδικές δυνατότητες και αδυναμίες της επιχείρησης. Επιτρέπει στην επιχείρηση να αποκτήσει προοδευτικά μία νέα διάρθρωση που της δίνει προοπτικές μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας καθώς και τη δυνατότητα να λειτουργεί με δικούς της πόρους.

- (34) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης πρέπει να προβλέπει μία μετεξέλιξη της επιχείρησης που θα της επιτρέψει να καλύπτει, μετά την ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης, όλα της τα έξοδα, περιλαμβανομένης της απόσβεσης και των χρηματοοικονομικών δαπανών. Η προσδοκώμενη απόδοση των ιδίων κεφαλαίων της αναδιάρθρωμένης επιχείρησης θα πρέπει να είναι επαρκής ώστε να της επιτρέψει να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό στην αγορά με τις δικές της δυνάμεις.»
- (292) Η Επιτροπή, στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημεία 242 έως 247), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Βέλγιο είχε υποβάλει σχέδιο διάρθρωσης που πληρούσε τα κριτήρια που προβλέπονται στις κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς να διατυπώσει καμία αμφισβήτηση σχετικά με αυτό το κριτήριο. Μετά την έναρξη της διαδικασίας, η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από ενδιαφερόμενα μέρη που να αμφισβητούν αυτό το συμπέρασμα.
- (293) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η IFB μπόρεσε να αποδείξει την οικονομική της βιωσιμότητα τόσο μέσω του σχεδίου αναδιάρθρωσης, που υποβλήθηκε το 2003, όσο και με τα έκτοτε αποτελέσματά της. Συνεπώς, η Επιτροπή συμπεραίνει, όπως και στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημεία 271), ότι πληρούται το κριτήριο «σχέδιο αναδιάρθρωσης για την αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης».
- (294) Ωστόσο, όπως συνάγεται από το σημείο 290 της παρούσας απόφασης, το σχέδιο αναδιάρθρωσης για την αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης δεν αποτελεί επαρκή προϋπόθεση, αλλά πρέπει επίσης να αποδεικνύεται ότι η ενίσχυση δεν επιφέρει αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.
- 4.2.2.2. Πρόληψη αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού
- (295) Όσον αφορά την πρόληψη αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 αναφέρουν τα εξής (σημεία 35 έως 39):
- «(35) Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών που θα έχει η ενίσχυση για τους ανταγωνιστές. Διαφορετικά, η ενίσχυση θα πρέπει να θεωρηθεί ως “αντίθετη προς το κοινό συμφέρον” και συνεπώς ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.
- (36) Αυτό σημαίνει, συνήθως, περιορισμό της παρουσίας που μπορεί να έχει η επιχείρηση στην αγορά ή τις αγορές της μετά τη λήξη της περιόδου αναδιάρθρωσης. Εάν η(οι) σχετική(ες) αγορά(ές) είναι αμελητέα(ες) σε επίπεδο Κοινότητας και ΕΟΧ ή εάν το(τα) μερίδιο(α) που κατέχει στην(ις) αγορά(ές) αυτή(ές) η επιχείρηση είναι αμελητέο(α), πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο όρος αυτός δεν ισχύει καταρχήν για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, εκτός εάν ορίζεται το αντίθετο σε διάταξεις περί κρατικών ενισχύσεων για επιμέρους τομείς.
- (37) Ο υποχρεωτικός περιορισμός ή μείωση της παρουσίας της επιχείρησης στην αγορά ή τις αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται αποτελεί αντισταθμιστικό μέτρο για τους ανταγωνιστές. Το αντισταθμιστικό αυτό μέτρο πρέπει να είναι ανάλογο με τις στρεβλωτικές επιπτώσεις που έχει η ενίσχυση και ιδίως με το σχετικό βάρος της επιχείρησης στην αγορά ή τις αγορές της. Η Επιτροπή καθορίζει την έκταση του περιορισμού ή της μείωσης αυτής με βάση τη μελέτη αγοράς που επισυνάπτεται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης και, εφόσον κινηθεί η σχετική διαδικασία, με βάση τις πληροφορίες που παρέχουν οι παρεμβαίνοντες τρίτοι. Η μείωση της παρουσίας της επιχείρησης πραγματοποιείται μέσω του σχεδίου αναδιάρθρωσης και με τους όρους που ενδεχομένως το συνοδεύουν.
- (38) Σε περίπτωση που η μείωση ή ο περιορισμός αυτός ενδέχεται να οδηγήσει σε έκδηλη επιδείνωση στη διάρθρωση της αγοράς, για παράδειγμα οδηγώντας έμμεσα στη δημιουργία μονοπωλίου ή ολιγοπωλίου, η ανάγκη λήψης αντισταθμιστικών μέτρων λαμβάνεται υπόψη με λιγότερη αυστηρότητα.
- (39) Τα αντισταθμιστικά μέτρα μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές, ανάλογα με το κατά πόσον η επιχείρηση δραστηριοποιείται ή μη σε αγορά που εμφανίζει πλεονάζον παραγωγικό δυναμικό. [...]»
- (296) Πριν από τη λήψη της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, οι βελγικές αρχές εξήγησαν ότι, για να περιορίσει, στο μέτρο του δυνατού, τις δυσμενείς συνέπειες της ενίσχυσης στους ανταγωνιστές της, η IFB είχε λάβει δύο μέτρα:
- αποσύρθηκε από τις μεταφορτωτικές δραστηριότητές της στη Γαλλία,
- έκλεισε τον τερματικό σταθμό του Bressoux στο Βέλγιο και πούλησε τις συμμετοχές της στους τερματικούς σταθμούς των Βρυξελλών και του Zeebrugge στο Βέλγιο.
- (297) Η Επιτροπή, στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας (σημεία 252 έως 265), εξέφρασε αμφιβολίες για το κατά πόσο τα μέτρα αυτά ήταν επαρκή για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών της ενίσχυσης στους ανταγωνιστές. Οι αμφιβολίες αυτές αφορούσαν τους δύο τομείς στους οποίους η IFB συνέχιζε τις δραστηριότητές της, δηλ. τη βελγική αγορά μεταφόρτωσης και τη βελγική αγορά της εφοδιαστικής.
- α) **Η βελγική αγορά μεταφόρτωσης**
- (298) Τα δύο μέτρα που αναφέρονται στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημείο 260) αφορούσαν τη βελγική αγορά μεταφόρτωσης φορτίων. Στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημείο 262 έως 264), η Επιτροπή εξέφραζε αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσο τα μέτρα αυτά ήταν επαρκή, κυρίως λόγω του ότι η εταιρία TRW, τη συμμετοχή της στην οποία σκόπευε η SNCB να εισφέρει στην IFB, κατείχε σημαντικές συμμετοχές στους τερματικούς σταθμούς των Βρυξελλών και του Zeebrugge, και η IFB κατείχε σημαντικές μειοψηφικές συμμετοχές σε πολλούς βελγικούς τερματικούς σταθμούς.

- (299) Η βελγική κυβέρνηση, στην απάντησή της στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, προβάλλει διάφορα επιχειρήματα για να άρει τις αμφιβολίες της Επιτροπής. Υπογραμμίζει κατ' αρχήν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της IFB ήταν μικρότερος από το ρυθμό ανάπτυξης της αγοράς (4,1 % ανάπτυξη για την IFB, 10,7 % ανάπτυξη για τους τερματικούς σταθμούς στο λιμάνι της Αμβέρσας, 12 % ανάπτυξη για τους τερματικούς σταθμούς στην περιοχή ARA). Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι πρόσθετες αυτές πληροφορίες επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το ειδικό βάρος της IFB στην αγορά μειώθηκε μετά την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης.
- (300) Στη συνέχεια, το Βέλγιο κατέδειξε ότι η IFB είχε μειώσει την παραγωγική της ικανότητα στην αγορά μεταφόρτωσης φορτίων από 1,5 εκατ. TEU το 2002 σε 1,1 εκατ. TEU στο τέλος του 2005. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η μείωση αυτή παραγωγικής ικανότητας συνιστά σημαντικό μέτρο περιορισμού.
- (301) Τέλος, το Βέλγιο ενημέρωσε την Επιτροπή ότι η εισφορά της TRW στην IFB δεν θα υλοποιηθεί. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αλλαγή αυτή είναι σημαντική, αφού έτσι το κλείσιμο του Bressout και η πώληση των συμμετοχών στις Βρυξέλλες και το Zeebrugge οδηγούν σε ουσιαστική μείωση της παρουσίας της IFB στη βελγική αγορά μεταφόρτωσης φορτίων.
- (302) Βάσει των ανωτέρω επιχειρημάτων και του γεγονότος ότι το μερίδιο αγοράς της IFB έχει μειωθεί, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Βέλγιο προσκόμισε πράγματι αποδείξεις ότι ελήφθησαν επαρκή μέτρα για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών της ενίσχυσης στους ανταγωνιστές της IFB.
- β) Η βελγική αγορά εφοδιαστικής**
- (303) Στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημεία 257 έως 259), η Επιτροπή επισήμανε ότι τα προτεινόμενα μέτρα δεν αφορούν την αγορά εφοδιαστικής. Η Επιτροπή θεώρησε λοιπόν ότι η απουσία προτεινόμενων μέτρων για την αγορά της εφοδιαστικής, καθώς και το γεγονός ότι η αγορά είναι σε πλήρη μετεξέλιξη και η IFB κατόρθωσε να αυξήσει σημαντικά τους όγκους της, δημιούργησαν αμφιβολίες για το κατά πόσον το Βέλγιο είχε περιορίσει, στο μέτρο του δυνατού, τις δυσμενείς συνέπειες για τον ανταγωνισμό όσον αφορά τις δραστηριότητες της εφοδιαστικής της IFB.
- (304) Η βελγική κυβέρνηση, στην απάντησή της στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, πρόβαλε πέντε επιχειρήματα για να αποδείξει ότι η IFB, αντίθετα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, είχε λάβει επαρκή μέτρα για να περιορίσει τις στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό (για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. περιγραφή στο τμήμα 3 της παρούσας απόφασης, σημεία 177 έως 187). Τα επιχειρήματα αυτά μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:
- μείωση κατά 49 % της χωρητικότητας των βαγονιών που εκμεταλλεύεται η IFB,
  - μερίδιο αγοράς της IFB κάτω του 5 %,
  - βραδύτερος ρυθμός ανάπτυξης σε σχέση με την αγορά (9,9 % για την IFB σε σύγκριση με ένα 12 % κατά μέσο όρο για την αγορά),
  - ανάπτυξη που οφείλεται κυρίως στις χύδην μεταφορές, τμήμα της αγοράς στο οποίο η IFB είχε πολύ μικρή παρουσία πριν από το 2002,
  - η απελευθέρωση της αγοράς σιδηροδρομικών μεταφορών από το 2007 θα αυξήσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις.
- (305) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι τα πέντε επιχειρήματα της βελγικής κυβέρνησης είναι πειστικά. Όσον αφορά το πρώτο επιχειρήμα, θεωρεί ότι η βελγική κυβέρνηση απέδειξε ότι η IFB μείωσε την παραγωγική της ικανότητα στην εφοδιαστική, μειώνοντας κατά 49 % τον αριθμό των βαγονιών που εκμεταλλεύεται, πράγμα που επιτρέπει τον περιορισμό των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που επιφέρουν τα υπό εξέταση μέτρα. Όσον αφορά το δεύτερο επιχειρήμα, η Επιτροπή συμφωνεί με τη βελγική κυβέρνηση ότι τα μερίδια αγοράς της IFB μειώθηκαν στην αγορά της εφοδιαστικής κατά την έννοια του σημείου 36 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999. Όσον αφορά το τρίτο επιχειρήμα, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εξηγήσεις που έδωσε το Βέλγιο για να δικαιολογήσει την αύξηση του κύκλου εργασιών της IFB αποδεικνύουν ότι η IFB Logistics αναπτύχθηκε βραδύτερα από τους ανταγωνιστές της και ότι το σημαντικότερο μερίδιο στην ανάπτυξη αυτή έχει ένας υποτομέας στον οποίο η παρουσία της IFB είναι περιθωριακή. Όσον αφορά το τέταρτο επιχειρήμα, η Επιτροπή θεωρεί ότι, έστω κι αν η απόφαση για το άνοιγμα των τερματικών της σταθμών στους ανταγωνιστές οφείλεται πιθανότατα και σε οικονομικούς λόγους, δεν παύει ωστόσο να έχει ως συνέπεια την ενίσχυση του ανοίγματος των αγορών στις οποίες δραστηριοποιείται η IFB και μπορεί επομένως να περιορίσει τις αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης. Όσον αφορά το πέμπτο επιχειρήμα, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η κατάσταση της IFB παρουσιάζει ομοιότητες με την κατάσταση της SNCF fret, στο βαθμό που η IFB, όπως και η SNCF fret, δραστηριοποιείται στους υποτομείς των «σιδηροδρομικών μεταφορών» και των «συνδυασμένων μεταφορών», που απελευθερώνονται πλήρως από την 1η Ιανουαρίου 2007 ⁽⁴⁸⁾.
- (306) La Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Βέλγιο προσκόμισε πράγματι αποδείξεις ότι ελήφθησαν επαρκή μέτρα για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών της ενίσχυσης στους ανταγωνιστές στον τομέα της εφοδιαστικής.

⁽⁴⁸⁾ Το πλήρες αυτό άνοιγμα των αγορών, που προβλέπεται από την οδηγία 91/440/ΕΚ, τέθηκε σε εφαρμογή με βασιλικό διάταγμα της 13ης Δεκεμβρίου 2005.

γ) Συμπέρασμα

- (307) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι βελγικές αρχές προσκόμισαν πράγματι αποδείξεις ότι ελήφθησαν επαρκή μέτρα για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών της ενίσχυσης για τους ανταγωνιστές στις δύο υπό εξέταση αγορές.

4.2.2.3. Περιορισμένη στο ελάχιστο ενίσχυση

- (308) Όσον αφορά τον περιορισμό της ενίσχυσης στο ελάχιστο, οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 αναφέρουν τα εξής (σημεία 40 και 41):

«(40) Το ύψος και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο απαραίτητο που θα επιτρέψει την αναδιάρθρωση με βάση τους διαθέσιμους χρηματοοικονομικούς πόρους της επιχείρησης, των μετόχων της ή του εμπορικού ομίλου στον οποίο ανήκει. Οι αποδέκτες της ενίσχυσης πρέπει να συμβάλλουν σημαντικά στο σχέδιο αναδιάρθρωσης με δικούς τους πόρους, περιλαμβανομένης της πώλησης ενεργητικού, εφόσον δεν είναι απαραίτητο για την επιβίωση της επιχείρησης, ή με εξωτερική χρηματοδότηση που θα λάβουν υπό τους όρους της αγοράς. Για να περιορισθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, η μορφή με την οποία χορηγείται η ενίσχυση ή το ποσό της πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μην προκύψουν για την επιχείρηση πλεονάζοντα ρευστά διαθέσιμα, τα οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει σε επιθετικές δραστηριότητες που ενδέχεται να προξενήσουν στρεβλώσεις στην αγορά και δεν συνδέονται με τη διαδικασία αναδιάρθρωσης. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή εξετάζει το επίπεδο του παθητικού της επιχείρησης μετά την αναδιάρθρωση, καθώς και μετά από κάθε ρύθμιση ή περιορισμό των χρεών, ιδίως στο πλαίσιο της συνέχισης της λειτουργίας της μετά από συλλογική διαδικασία του εθνικού δικαίου λόγω αφερεγγυότητάς της. Η ενίσχυση δεν πρέπει επίσης να χρησιμεύσει στη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης.

(41) Σε όλες τις περιπτώσεις, πρέπει να αποδεικνύεται στην Επιτροπή ότι η ενίσχυση δεν θα χρησιμοποιηθεί παρά μόνο για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης και ότι δεν θα επιτρέψει στον δικαιούχο, κατά την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, να επεκτείνει το παραγωγικό του δυναμικό, εκτός αν αυτό είναι αναγκαίο για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης χωρίς παράλληλη αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού.»

- (309) Πρέπει λοιπόν κατ' αρχήν να επαληθευθεί κατά πόσον η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο και κατά πόσο η ίδια συμβολή της IFB ήταν επαρκής.

α) Περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο

- (310) Για να αποδείξει ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο αναγκαίο, η βελγική κυβέρνηση διευκρινίζει ότι η αύξηση του κεφαλαίου περιορίζεται στην αποκατάσταση του εταιρικού κεφαλαίου της IFB, το οποίο κατέστη αρνητικό μετά τις ζημιές που κατέγραψε το 2001 και 2002, σε ύψος που να επιτρέπει την οικονομική της βιωσιμότητα. Όπως εξηγείται στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης, ο δείκτης φερεγγυότητας, δηλ. ο λόγος ιδίων κεφαλαίων/παθητικό, της IFB μετά την αύξηση κεφαλαίου θα είναι 35,6 %.

- (311) Στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημείο 268), η Επιτροπή αναγνώριζε ότι η αύξηση κεφαλαίου ήταν κατώτερη κατά 20 εκατ. EUR από το ποσό το οποίο συνιστούσε η εταιρία συμβούλων McKinsey στο σχέδιο αναδιάρθρωσης. Επιπλέον, η Επιτροπή ανέφερε (σημείο 268) ότι ο προβλεπόμενος για την IFB δείκτης φερεγγυότητας ήταν μικρότερος από το δείκτη των εταιριών τερματικών σταθμών καθώς και από το δείκτη, αν και σε μικρότερο βαθμό, των εταιριών με μεϊκή δραστηριότητα.

- (312) Ωστόσο, διαπίστωνε ότι ο δείκτης αυτός ήταν μεγαλύτερος από το μέσο όρο των δεικτών των εταιριών μεταφορών. Έτσι, κατέληγε στο συμπέρασμα ότι δεν διέθετε επαρκή στοιχεία προκειμένου να αποφανθεί με οριστικό τρόπο ότι η ενίσχυση περιοριζόταν στο ελάχιστο αναγκαίο.

- (313) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, για να αποφανθεί ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο, πρέπει να επαληθευθεί κατ' αρχήν ότι ο δείκτης φερεγγυότητας της IFB, η οποία θα διατηρήσει δραστηριότητες στο Βέλγιο, δεν υπερβαίνει τον μέσο όρο των ανταγωνιστών της και, στη συνέχεια, ότι η IFB αποεπένδυσε τις συμμετοχές της στη Γαλλία με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

i) Δείκτης φερεγγυότητας που δεν υπερβαίνει το μέσο όρο των ανταγωνιστών

- (314) Το Βέλγιο, στην απάντησή του στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, παρέσχε πρόσθετες πληροφορίες. Υπολόγισε κατ' αρχήν το δείκτη φερεγγυότητας των έξι πλέον συγκρίσιμων με την IFB εταιριών τερματικών σταθμών και το δείκτη φερεγγυότητας των έξι πλέον συγκρίσιμων με την IFB εταιριών εφοδιαστικής. Στη συνέχεια, υπολόγισε ένα μέσο όρο, σταθμίζοντας τους μέσους δείκτες των εταιριών τερματικών σταθμών και των εταιριών εφοδιαστικής συναρτήσει του ειδικού βάρους των δύο αυτών δραστηριοτήτων εντός της IFB. Προκύπτει έτσι ένας μέσος δείκτης φερεγγυότητας 35,6 %, ο οποίος αντιστοιχεί με το δείκτη φερεγγυότητας της IFB μετά την προβλεπόμενη αύξηση κεφαλαίου.

- (315) Επιπλέον, το Βέλγιο απέδειξε ότι οι δύο αμεσότεροι ανταγωνιστές της IFB, δηλ. οι εταιρίες Gosselin και Hupac, έχουν πολύ κοντινούς δείκτες φερεγγυότητας (38,9 % και 34,9 % αντίστοιχα).

(316) Με βάση τις πρόσθετες πληροφορίες του Βελγίου και το γεγονός ότι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μειώθηκε, σε σχέση με την αρχική σύσταση των 120 εκατ. EUR που περιέχεται στο σχέδιο McKinsey του Δεκεμβρίου του 2003, στα 95,3 εκατ. EUR, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αύξηση κεφαλαίου περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο.

ii) Αποεπένδυση των συμμετοχών στη Γαλλία με το χαμηλότερο κόστος

(317) Όσον αφορά την αποεπένδυση στις θυγατρικές της IFB στη Γαλλία, η Επιτροπή επαληθεύσε ότι, για την αποχώρησή της, η IFB επέλεξε πάντοτε το λιγότερο δαπανηρό τρόπο, για να περιορίσει το κόστος της απόσυρσης και κατά συνέπεια την ενίσχυση στο ελάχιστο.

α) *Acimar*

(318) Η αποεπένδυση στην Acimar με δικαστικό διακανονισμό κόστισε 3,9 εκατ. EUR (βλ. τμήμα 2 της παρούσας απόφασης). Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το Βέλγιο απέδειξε ότι η εναλλακτική λύση, δηλ. η συνέχιση των δραστηριοτήτων της, θα απαιτούσε τη χρηματοδότηση του ετήσιου cash-drain μέχρι το τέλος του 2005 από την IFB, γεγονός που θα οδηγούσε σε μια συνολική ζημία 10,8 εκατ. EUR, χωρίς οποιαδήποτε εγγύηση ότι θα μπορούσε να ανακτήσει τις απαιτήσεις των 3,9 εκατ. EUR από τις οποίες παραιτήθηκε με το δικαστικό διακανονισμό.

(319) Η Επιτροπή συμπεραίνει συνεπώς ότι η IFB εφάρμοσε τη λιγότερο δαπανηρή επιλογή για την Acimar.

β) *NFTI-ou*

(320) Όσον αφορά την NFTI-ou, που ήταν εταιρία ελεγχόμενη από κοινού από την IFB και την Port Autonome de Dunkerque, που εκμεταλλεύεται τερματικούς σταθμούς στο λιμάνι της Δουνκέρκης, η IFB εξέτασε δύο δυνατότητες: τη συνέχιση των δραστηριοτήτων ή την αποεπένδυση με την πώληση της συμμετοχής της. Η αποεπένδυση είχε κόστος 18,5 εκατ. EUR (βλ. λεπτομερή περιγραφή στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης).

(321) Όσον αφορά την εναλλακτική λύση, δηλ. τη συνέχιση των δραστηριοτήτων, το Βέλγιο απέδειξε στην απάντησή του ότι η λύση αυτή θα οδηγούσε σε απώλεια 36,2 εκατ. EUR (βλ. λεπτομερή περιγραφή στο τμήμα 3 της παρούσας απόφασης).

(322) Βάσει του κόστους των δύο επιλογών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η IFB επέλεξε τη λιγότερο δαπανηρή λύση.

γ) *IFB France*

(323) Η μεταβίβαση της IFB France, η οποία μετονομάστηκε στη συνέχεια σε AGEP, στην NFTI-ou κόστισε 0,9 εκατ. EUR (βλ. λεπτομερή περιγραφή στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης). Τίθεται λοιπόν το ερώτημα κατά πόσον η κήρυξη της IFB France σε πτώχευση δεν θα ήταν λιγότερο δαπανηρή για την IFB.

(324) Όπως και στην υπόθεση της πώλησης, η IFB θα χρειαζόταν να παραιτηθεί από τις απαιτήσεις της έναντι της IFB France ύψους 0,8 εκατ. EUR. Το Βέλγιο ισχυρίζεται ωστόσο ότι η πτώχευση θα συνεπαγόταν και πρόσθετο κόστος: η IFB δεν θα είχε επιτύχει την τιμή πώλησης του 0,1 εκατ. EUR, γεγονός το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα μειώσεις αξίας στη συμμετοχή της, και η IFB θα έπρεπε να καταβάλει συνολικά 0,8 εκατ. EUR στους 14 εργαζομένους, οι οποίοι θα έχαναν τη δουλειά τους λόγω της πτώχευσης, βάσει του γαλλικού κοινωνικού δικαίου.

(325) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το Βέλγιο δεν παρέσχε αποδείξεις για αυτόν τον κίνδυνο υποχρέωσης κάλυψης του παθητικού. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να απορρίψει αυτόν τον ισχυρισμό⁽⁴⁹⁾. Η Επιτροπή συμπεραίνει λοιπόν ότι η εκχώρηση της IFB France είχε τουλάχιστον το ίδιο κόστος με τη συνέχισή της.

(326) Η Επιτροπή συμπεραίνει επομένως ότι η IFB επέλεξε μία από τις δύο λιγότερο δαπανηρές λύσεις.

δ) *Dry Port Dunkerque*

(327) Όσον αφορά την Dry Port de Dunkerque, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρίας, με την πώληση, προηγουμένως, ενός μέρους του ενεργητικού, δηλ. της συμμετοχής του 8,6% στην NFTI-ou. Η λύση αυτή κόστισε 7,9 εκατ. EUR (βλ. λεπτομερή περιγραφή στο τμήμα 2 της παρούσας απόφασης).

(328) Στο εναλλακτικό σενάριο, δηλ. τη συνέχιση των δραστηριοτήτων, η IFB θα έπρεπε να χρηματοδοτεί το ετήσιο έλλειμμα (cash drain) από τις ζημίες της εταιρίας, γεγονός που θα απέφερε ένα πρόσθετο βάρος 2,6 εκατ. EUR.

(329) Συνεπώς, η εκκαθάριση ήταν η λιγότερο δαπανηρή επιλογή.

ε) *SSTD*

(330) Λόγω της στρατηγικής απόφασης για απόσυρση από τη γαλλική αγορά, η απόφαση πώλησης της SSTD για 0,2 εκατ. EUR (βλ. λεπτομερή περιγραφή στο τμήμα 2) αντιπροσώπευε την πλέον συμφέρουσα επιλογή για την IFB.

⁽⁴⁹⁾ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, Ισπανία/Επιτροπή, απόφαση γνωστή ως «Hyttasa» (C-278/92, C-279/92 και C-208/92, Συλλογή 1999, σ. I-4103), σκέψη 22, και απόφαση της Επιτροπής της 22ας Ιουλίου 1998 στην υπόθεση SDBO.

στ) **Συμπέρασμα**

- (331) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η IFB αποεπένδυσε τις συμμετοχές της στη Γαλλία με το μικρότερο δυνατό κόστος και ότι, κατά συνέπεια, η χρηματοδότηση από την SNCB για την υλοποίηση αυτής της αναγκαίας για τη βιωσιμότητα του υπόλοιπου τμήματος της IFB αποεπένδυσης περιορίστηκε στο ελάχιστο δυνατό.

β) **Ίδια συνεισφορά του αποδέκτη της ενίσχυσης**

- (332) Το σημείο 40 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 ορίζει ότι:

«Οι αποδέκτες της ενίσχυσης πρέπει να συμβάλλουν σημαντικά στο σχέδιο αναδιάρθρωσης με δικούς τους πόρους, περιλαμβανομένης της πώλησης ενεργητικού, εφόσον δεν είναι απαραίτητο για την επιβίωση της επιχείρησης, ή με εξωτερική χρηματοδότηση που θα λάβουν υπό τους όρους της αγοράς.»

- (333) Στην επιστολή κίνησης διαδικασίας (σημείο 270), η Επιτροπή ανέφερε ότι σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, η IFB δεν φαινόταν να έχει σημαντική ίδια συνεισφορά στην αναδιάρθρωσή της και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή διατηρούσε αμφιβολίες κατά πόσον η IFB συνεισέφερε επαρκώς στην αναδιάρθρωσή της.
- (334) Το Βέλγιο, στην απάντησή του στην επιστολή κίνησης διαδικασίας, εξήγησε αναλυτικά τι θεωρεί ως ίδια συνεισφορά της IFB στην αναδιάρθρωσή της (βλ. περιγραφή στο τμήμα 3 της παρούσας απόφασης, σημεία 194 έως 201).

- (335) Η Επιτροπή αξιολογεί ως ακολούθως τις εξηγήσεις του Βελγίου:

i) **Κόστος της αναδιάρθρωσης**

- (336) Η Επιτροπή αρχίζει με τον προσδιορισμό του συνολικού κόστους της αναδιάρθρωσης, χωρίς τα κέρδη παραγωγικότητας και τις μειώσεις των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης.

Καθαρό κόστος της αναδιάρθρωσης	
Καθαρή ζημία εκμετάλλευσης	2,749
Έκτακτα βάρη	0,032
Αύξηση των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης	12,998
Επενδύσεις αντικατάστασης μη χρηματοοικονομικών ακινητοποιήσεων	6,611
Επενδύσεις σε χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις	1,882
Πληρωμή τόκων σε επιχειρήσεις εκτός της SNCB	2,351
Αποπληρωμή του χρηματοοικονομικού χρέους	16,599
Μερική αποπληρωμή του χρέους και των τόκων προς την SNCB	81,7
Φορολογικά χρέη	0,077
Σύνολο	125,56

- (337) Για τον υπολογισμό, η Επιτροπή θεωρεί ότι δικαιολογείται, σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθεί στη λήψη αποφάσεων⁽⁵⁰⁾, να χρησιμοποιήσει τις τιμές κόστους που περιλαμβάνονται στον ανωτέρω πίνακα αντί τις τιμές που δίδονται από το Βέλγιο (βλ. πίνακα του σημείου 184), κυρίως για τους ακόλουθους λόγους:

— ζημίες εκμετάλλευσης («cash drain»). Το Βέλγιο είχε περιλάβει 27,916 εκατ. EUR ως «ακαθάριστες ζημίες εκμετάλλευσης» στο κόστος αναδιάρθρωσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, σύμφωνα με την πρακτική της στη λήψη αποφάσεων⁽⁵¹⁾, στο κόστος αναδιάρθρωσης πρέπει να περιλάβει μόνο τις καθαρές ζημίες εκμετάλλευσης. Το κόστος αυτό μπορεί να ληφθεί αφαιρώντας από τις ακαθάριστες ζημίες εκμετάλλευσης της περιόδου αναδιάρθρωσης (27,916 εκατ. EUR) τα κέρδη παραγωγικότητας της περιόδου αναδιάρθρωσης (25,167 εκατ. EUR). Συνεπώς, οι καθαρές ζημίες εκμετάλλευσης είναι 2,749 εκατ. EUR,

— μεταβολές των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης. Το Βέλγιο αναφέρει στο τμήμα «κόστος», και στο τμήμα «ίδια συνεισφορά», μεταβολές των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης.⁽⁵²⁾ Σύμφωνα με την πρακτική της Επιτροπής στη λήψη αποφάσεων⁽⁵³⁾ στο κόστος αναδιάρθρωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνον η καθαρή αύξηση των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης, που είναι 12,998 εκατ. EUR⁽⁵⁴⁾.

— μεταβιβάσεις εντός του ομίλου. Το Βέλγιο, στο κόστος αναδιάρθρωσης, και υπό τον τίτλο «επενδύσεις σε χρηματοοικονομικές ακινητοποιήσεις», περιλαμβάνει μεταβιβάσεις εντός του ομίλου που συνδέονται με τη συγκέντρωση των βελγικών συμμετοχών του ομίλου. Οι μεταβιβάσεις αυτές είναι οι ακόλουθες: οι μετοχές της RKE (βελγική επιχείρηση, η οποία περιγράφεται λεπτομερώς στο τμήμα 2, σημείο 47 της επιστολής κίνησης διαδικασίας), τις οποίες κατείχε η Haeger & Schmidt International (θυγατρική 100 % της IFB στη Γερμανία, η οποία περιγράφεται λεπτομερώς στο τμήμα 2, σημείο

⁽⁵⁰⁾ Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005, ABX Logistics, φάκελος C 53/2003, σημείο 247.

⁽⁵¹⁾ Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005, ABX Logistics, φάκελος C 53/2003, σημείο 247.

⁽⁵²⁾ Οι αυξητικές μεταβολές εξηγούνται από τις ανάγκες χρηματοδότησης των εν εξελίξει εργασιών και απορρόφησης της διαφοράς μεταξύ εμπορικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων καθώς και διατήρησης ικανής ρευστότητας κατά την έναρξη της αναδιάρθρωσης. Οι μειωτικές μεταβολές εμφανίζονται στο μέσον και το τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης. Έτσι, το 2004 και 2005, η IFB αποδέσμευσε περίπου 2,7 εκατ. EUR με τη μείωση των αναγκών της σε κεφάλαια κίνησης. Η μείωση αυτή κατέστη δυνατή με την ανάκτηση ενός ποσού ύψους 0,9 εκατ. EUR από κεφάλαια κίνησης της OCHZ κατά την πώληση της συμμετοχής του 50 % στην εταιρία αυτή, καθώς και με τη σμίκρυνση από το 2004 της προθεσμίας πληρωμής που χορηγείται στους πελάτες σε σχέση με το 2003, χωρίς να μεταβληθεί η πολιτική πληρωμής των προμηθευτών.

⁽⁵³⁾ Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2005, ABX Logistics, υπόθεση C 53/2003, σημείο 247.

⁽⁵⁴⁾ Το αποτέλεσμα αυτό λαμβάνεται ως εξής: 7,685 εκατ. EUR (αύξηση στο Βέλγιο) + 8,000 (αύξηση στη Γαλλία) – 2,687 εκατ. EUR (μείωση), βλ. πίνακα στο τμήμα 3, σημείο 184.

47 της επιστολής κίνησης) μεταβιβάστηκαν στην IFB, η οποία πλέον τις κατέχει άμεσα και όχι έμμεσα μέσω της Haeger & Schmidt International. Το τίμημα αυτής της συναλλαγής ανήλθε στα 1,6 εκατ. EUR και διακανονίστηκε με καταβολή σε ρευστό 0,6 εκατ. EUR και μείωση των απαιτήσεων (τρέχων λογαριασμός) της IFB επί της Haeger & Schmidt International κατά 1 εκατ. EUR.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η συναλλαγή αυτή, η οποία συνιστά μεταβίβαση εντός του ομίλου IFB, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη στο κόστος αναδιάρθρωσης, διότι είναι χρηματοοικονομικά ουδέτερη σε επίπεδο ομίλου. Πράγματι, στο κόστος των 0,6 εκατ. EUR για την IFB αντιστοιχεί βελτίωση αποτελεσμάτων κατά 0,6 εκατ. EUR για την Haeger & Schmidt International, η οποία εμφανίζεται στους ενοποιημένους λογαριασμούς του ομίλου ως αύξηση κερδών.

ii) Χρηματοδότηση από την SNCB και ίδια συμμετοχή της IFB

(338) Η SNCB χρηματοδοτεί την αναδιάρθρωση μέχρι το ύψος των 95,3 εκατ. EUR. Όπως φαίνεται στα σημεία 199 έως 237, η χρηματοδότηση αυτή πρέπει να καταλογιστεί στο Βέλγιο. Θα πραγματοποιηθεί με κεφαλαιοποίηση της πιστωτικής διευκόλυνσης και των απαιτήσεων για τις οποίες χορηγήθηκε προθεσμία πληρωμής, καθώς και των σχετικών τόκων.

(339) Αντίθετα με το σημείο 43 των κατευθυντήριων γραμμών του 2004, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 δεν αποκλείεται η ίδια συνεισφορά της επιχείρησης να συνίσταται σε μελλοντικά κέρδη. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών του 1999, μελλοντικά κέρδη μπορούν να συνιστούν ίδια συνεισφορά, εφόσον τα μελλοντικά αυτά κέρδη προβλέφθηκαν κατά την κατάρτιση του σχεδίου αναδιάρθρωσης.

(340) Η IFB θα συνεισφέρει στην αναδιάρθρωσή της κατ' αρχήν με τα προβλεπόμενα κέρδη για τα έτη 2004, 2005 και 2006, τα οποία προβλέπονται στο συνολικό ύψος των 10,5 εκατ. EUR. Όπως εξηγήθηκε ήδη, η πρόβλεψη αυτών των κερδών βασιζόταν σε πραγματικά στοιχεία της IFB που ήταν γνωστά κατά την κατάρτιση του σχεδίου αναδιάρθρωσης, όπως η συναφή νέων σημαντικών συμβολαίων, η μείωση του μισθολογικού κόστους έπειτα από μείωση του εργατικού δυναμικού και διάφορες συνέργιες που προβλέπονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης. Συνεπώς, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι τα μελλοντικά αυτά κέρδη μπορούσαν να προβλεφθούν κατά την κατάρτιση του σχεδίου αναδιάρθρωσης.

(341) Στη συνέχεια, η IFB θα συνεισφέρει με τα χρηματοοικονομικά της έσοδα, τα οποία προκύπτουν από δεδουλευμένους τόκους από τους τραπεζικούς λογαριασμούς της IFB και τα οποία ανέρχονται στο συνολικό ποσό των 1,4 εκατ. EUR. Όπως περιγράφεται στο σημείο 187, τα μελλοντικά αυτά έσοδα μπορούσαν να προβλεφθούν κατά την κατάρτιση του σχεδίου αναδιάρθρωσης.

(342) Με την πώληση «μη χρηματοοικονομικών» ακινητοποιήσεων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, η IFB θα συνεισφέρει ένα ποσό ύψους 4,771 εκατ. EUR. Εκτός από την πώληση διαφόρων περιουσιακών στοιχείων περιορισμένης σχετικά σημασίας, συνολικού ύψους 0,271 εκατ. EUR, το τμήμα αυτό της

συνεισφοράς αποτελείται κυρίως από την αποεπένδυση το 2004 των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνταν στον τερματικό σταθμό OCHZ. Τα δικαιώματα συνιδιοκτησίας (50 %) επί των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται από την OCHZ μεταβιβάστηκαν έναντι συνολικού τιμήματος 4,5 εκατ. EUR.

(343) Με την πώληση «χρηματοοικονομικών» ακινητοποιήσεων, δηλ. με την πώληση μειοψηφικών συμμετοχών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, η IFB θα αντλήσει 9,287 εκατ. EUR. Τα έσοδα αυτά προέρχονται από τις κατωτέρω αποεπενδύσεις:

— Autocare Europe και IFB France το 2003,

— GIE OCHZ, Brussels Port Invest SA και Brussels Terminal Intermodal SA το 2004, και

— CNC Ferry Boats Intermodal το 2005.

Όπως περιγράφεται στο σημείο 187, τα μελλοντικά αυτά έσοδα ήταν προβλέψιμα κατά την κατάρτιση του σχεδίου αναδιάρθρωσης.

(344) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το Βέλγιο απέδειξε ότι η IFB μείωσε, με τις πωλήσεις σε ιδιωτικές επιχειρήσεις που περιγράφονται προηγουμένως, τις δραστηριότητές της στο βασικό επιχειρηματικό της τομέα.

(345) Με πιστώσεις που έλαβε από ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα, η IFB μπόρεσε να αντλήσει ένα ποσό ύψους 3,3 εκατ. EUR το 2003 και 2006. Οι πιστώσεις αυτές περιγράφονται λεπτομερώς στα σημεία 75 έως 79 της απόφασης κίνησης διαδικασίας. Οι πιστώσεις αυτές δόθηκαν με όρους της αγοράς και χωρίς εγγύηση από την SNCB ή από το βελγικό κράτος προς τα εν λόγω τραπεζικά ιδρύματα.

(346) Τέλος, η IFB συνεισφέρει ένα ποσό ύψους 1,105 εκατ. EUR, το οποίο προέρχεται από έκτακτα έσοδα. Τα έκτακτα αυτά έσοδα αντιστοιχούν σε υπεραξίες που επιτεύχθηκαν από την πώληση μη χρηματοοικονομικών ακινητοποιήσεων (κυρίως βαγονιών EAOS και τροχαίου υλικού στους τερματικούς σταθμούς).

(347) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η ίδια συμμετοχή της IFB στο κόστος αναδιάρθρωσής της ανέρχεται στα 24,927 εκατ. EUR. Ο πίνακας που ακολουθεί περιλαμβάνει όλες τις συνεισφορές της IFB:

Κέρδη 2004 έως 2006	10,429
Χρηματοοικονομικά έσοδα	1,368
Πωλήσεις μη χρηματοοικονομικών ακινητοποιήσεων	4,771
Πωλήσεις χρηματοοικονομικών ακινητοποιήσεων	9,287
Πιστώσεις από ιδιωτικές τράπεζες	3,300
Έκτακτα έσοδα	1,105
Σύνολο	30,26

Συμπέρασμα για την ίδια συνεισφορά

- (348) Συνοπτικά, το συνολικό κόστος αναδιάρθρωσης της IFB, το οποίο ανέρχεται σε 125,56 εκατ. EUR, καλύπτεται κατά 95,3 εκατ. EUR, ή 76 %, από την SNCB. Η χρηματοδότηση αυτή πρέπει να καταλογιστεί στο βελγικό κράτος. Τα υπόλοιπα 30,26 εκατ. EUR, ή 24 %, καλύπτονται από την ίδια την IFB.
- (349) Στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 δεν προβλέπουν κάποιο ελάχιστο επίπεδο ίδιας συνεισφοράς αλλά μόνο μια σημαντική συνεισφορά. Ωστόσο, στο μέτρο που οι νέες κατευθυντήριες γραμμές του 2004, οι οποίες δεν εφαρμόζονται στην παρούσα περίπτωση, απαιτούν η ίδια συνεισφορά να υπερβαίνει το 50 %, η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να υπενθυμίσει τις ιδιαίτερες δυσκολίες του πλαισίου της αναδιάρθρωσης (από την οποία εξαρτώνται άμεσα 250 θέσεις εργασίας στο Βέλγιο), τις σημαντικές μειώσεις στην παραγωγική ικανότητα (μείωση κατά 49 % του όγκου των σιδηροδρομικών βαγονιών, εκχώρηση πολλών τερματικών σταθμών), και τη σπουδαιότητα των συνδυασμένων μεταφορών, αγορά στην οποία δραστηριοποιείται κυρίως η IFB, στην πολιτική των μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (350) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η συμμετοχή του 24 % αποτελεί υπό τις συνθήκες αυτές μια σημαντική συνεισφορά, αν ληφθεί μάλιστα υπόψη το μέγεθος της IFB και η ιδιαίτερα κακή οικονομική της κατάσταση πριν από την αναδιάρθρωση.

4.2.2.4. Ετήσια έκθεση και εφάπαξ ενίσχυση («one time, last time»)

- (351) Οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999, στα σημεία 45 και 48 αναφέρουν τα εξής:

«(45) Η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να διαπιστώσει την ορθή εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης μέσω τακτικών και λεπτομερών εκθέσεων που της κοινοποιεί το οικείο κράτος μέλος.

- (48) Για να αποφευχθεί κάθε καταχρηστική στήριξη επιχειρήσεων, οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης δεν πρέπει να χορηγούνται πάνω από μία φορά. Εφόσον κοινοποιείται στην Επιτροπή ένα πρόγραμμα ενισχύσεων αναδιάρθρωσης, το κράτος μέλος πρέπει να διευκρινίζει καταρχάς εάν η επιχείρηση έχει ήδη λάβει κατά το παρελθόν κρατική ενίσχυση αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης και ενίσχυσης που χορηγήθηκε πριν από την έναρξη ισχύος των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση. Στην περίπτωση αυτή και εφόσον δεν έχει παρέλθει ακόμη δεκαετία από τη λήξη της περιόδου

αναδιάρθρωσης ή έπαψε να εφαρμόζεται το σχέδιο, τότε η Επιτροπή κατά κανόνα δεν θα επιτρέψει τη χορήγηση νέας ενίσχυσης αναδιάρθρωσης, παρά μόνον εφόσον οι συνθήκες που επικρατούν είναι εξαιρετικές, απρόβλεπτες και δεν μπορούν να καταλογιστούν στην επιχείρηση. Απρόβλεπτες συνθήκες είναι τα γεγονότα τα οποία δεν μπορούσαν επ' ουδενί να προβλεφθούν κατά το χρόνο που καταρτίστηκε το σχέδιο αναδιάρθρωσης.»

- (352) Όπως αναφέρεται ήδη στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημείο 270), η βελγική κυβέρνηση δέχθηκε να υποβάλει στην Επιτροπή ετήσια έκθεση προκειμένου η Επιτροπή να εκτιμήσει κατά πόσο το σχέδιο αναδιάρθρωσης εφαρμόζεται σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν οι βελγικές αρχές.

- (353) Όπως επίσης διαπιστώνεται στην απόφαση κίνησης διαδικασίας (σημείο 271), τηρήθηκε το κριτήριο «one time, last time».

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- (354) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το Βέλγιο έδωσε παρανόμως σε εφαρμογή ένα μέρος των υπό εξέταση μέτρων κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης. Ωστόσο, η εξέταση των μέτρων κατέδειξε ότι εν μέρει τα μέτρα αυτά δεν συνιστούν ενίσχυση ενώ τα υπόλοιπα συμβιβάζονται με την κοινή αγορά,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η χρηματοδότηση της αναδιάρθρωσης των δραστηριοτήτων της InterFerryBoats SA στο Βέλγιο και η χρηματοδότηση της αποεπένδυσης των δραστηριοτήτων της InterFerryBoats SA στη Γαλλία ύψους 95,3 εκατ. EUR από την Société nationale des chemins de fer belges, που καταλογίζονται στο Βέλγιο και εφαρμόζονται από αυτό, συνιστούν κρατική ενίσχυση στην αναδιάρθρωση, συμβίβασιμη με την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο του Βελγίου.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 2007.

Για την Επιτροπή
Jacques BARROT
Αντιπρόεδρος

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 4ης Ιουνίου 2008

για τις κρατικές ενισχύσεις C 41/05 που χορήγησε η Ουγγαρία στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 2223]

(Το κείμενο στην ουγγρική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2009/609/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα ⁽¹⁾, και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Με επιστολή της 31ης Μαρτίου 2004, που καταχωρίστηκε την ίδια ημέρα, οι ουγγρικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για το κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002 (VIII.23.) ⁽²⁾, στο πλαίσιο της διαδικασίας (εφεξής «προσωρινός μηχανισμός») που αναφέρεται στο παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της συνθήκης Προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λεττονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το κοινοποιηθέν κυβερνητικό διάταγμα θεσπίζει καθεστώς αντιστάθμισης του κόστους που φέρει η Magyar Villamos Művek Zrt. (εφεξής «MVM») η οποία είναι δημόσια επιχείρηση δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας. Η κοινοποίηση καταχωρίστηκε ως υπόθεση κρατικής ενίσχυσης με στοιχεία HU 1/2004.
- (2) Σχετικά με το μέτρο πραγματοποιήθηκαν επανειλημμένα επίσημες ανταλλαγές επιστολών μεταξύ των ουγγρικών αρχών και της Επιτροπής ⁽³⁾. Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις και από τρίτους ⁽⁴⁾. Στο πλαίσιο του προσωρινού μηχανισμού η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η ουγγρική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας συγκροτείται ουσιαστικά γύρω από μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (εφεξής «ΜΠΣ»), οι οποίες συνήφθησαν μεταξύ της MVM και ορισμένων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας. Βάσει των τότε

διαθέσιμων πληροφοριών η Επιτροπή υποπτεούταν ότι οι ΜΠΣ περιλαμβάνουν στοιχεία παράνομης κρατικής ενίσχυσης.

- (3) Με επιστολή της 13ης Απριλίου 2005, που καταχωρίστηκε την 15η Απριλίου, οι ουγγρικές αρχές απέσυραν την κοινοποίηση σχετικά με το κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002 (VIII.23.). Την 4η Μαΐου 2005 η Επιτροπή σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ ⁽⁵⁾ (εφεξής «κανονισμός διαδικασίας») καταχώρησε -με δική της πρωτοβουλία- υπόθεση κρατικής ενίσχυσης (αριθ. NN 49/2005) για τις ΜΠΣ.
- (4) Με επιστολή της 24ης Μαΐου 2005 (D/54013) η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες από τις ουγγρικές αρχές. Η απάντηση των ουγγρικών αρχών της 28ης Σεπτεμβρίου 2005 καταχωρίστηκε από την Επιτροπή την 25η Ιουλίου 2005. Με επιστολή της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, που καταχωρίστηκε την 30η Σεπτεμβρίου 2005, οι ουγγρικές αρχές παρείχαν περαιτέρω πληροφορίες.
- (5) Με επιστολή της 9ης Νοεμβρίου 2005 η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ουγγαρία την απόφασή της με την οποία κινεί τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ (εφεξής «απόφαση κίνησης της διαδικασίας»). Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ⁽⁶⁾.
- (6) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με το συμβιβασμό των ΜΠΣ με την κοινή αγορά. Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.
- (7) Αφού ζήτησε και έλαβε από την Επιτροπή παράταση της προθεσμίας υποβολής των παρατηρήσεων της ⁽⁷⁾, η Ουγγαρία την 31η Ιανουαρίου 2006 υπέβαλε τις παρατηρήσεις της σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας, οι οποίες καταχωρίστηκαν από την Επιτροπή την 1η Φεβρουαρίου 2006.

⁽¹⁾ ΕΕ C 324 της 21.12.2005, σ. 12.⁽²⁾ Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002 (VIII.23.) περί λεπτομερών κανόνων προσδιορισμού και διαχείρισης του λανθάνοντος κόστους.⁽³⁾ Επιστολές των ουγγρικών αρχών, της 4ης Ιουνίου 2004 που καταχωρίστηκε την ίδια μέρα, και της 20ης Οκτωβρίου 2004 που καταχωρίστηκε την 21η Οκτωβρίου 2004.⁽⁴⁾ Επιστολή της AES-Tisza Erőmű Kft. της 21ης Δεκεμβρίου 2004.⁽⁵⁾ ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.⁽⁶⁾ ΕΕ C 324 της 21.12.2005, σ. 12.⁽⁷⁾ Αίτηση της 14ης Δεκεμβρίου 2005 την οποία η Επιτροπή αποδέχθηκε την 20η Δεκεμβρίου 2005.

- (8) Αφού ενέκρινε πολυάριθμες αιτήσεις παράτασης της προθεσμίας υποβολής παρατηρήσεων⁽⁸⁾, η Επιτροπή καταχώρησε τις παρατηρήσεις τρίτων μερών κατά τις ακόλουθες ημερομηνίες: τις παρατηρήσεις της MVM την 11η Ιανουαρίου 2006, τις παρατηρήσεις τρίτου μέρους που θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του την 20ή Ιανουαρίου 2006, τις παρατηρήσεις της Mátrai Erőmű Rt. την 20ή Ιανουαρίου και την 6η Μαρτίου 2006, τις παρατηρήσεις της [...] την 10η Φεβρουαρίου 2006, τις παρατηρήσεις της AES-Tisza Erőmű Kft. την 13η και 14η Φεβρουαρίου, τις παρατηρήσεις της [...] την 13η Φεβρουαρίου 2006, τις παρατηρήσεις της Electrabel SA και της θυγατρικής της, της Dunamenti Erőmű Rt. την 14η Φεβρουαρίου 2006, τις παρατηρήσεις της Budapesti Erőmű Rt. την 21η Φεβρουαρίου 2006 και τις παρατηρήσεις της Csepeli Áramtermelő Kft. την 21η Φεβρουαρίου 2006.
- (9) Αφού οι ουγγρικές αρχές διαβεβαίωσαν ότι θα τηρήσουν εμπιστευτικές τις πληροφορίες που παρασχεθήκαν από τρίτα μέρη στα πλαίσια της παρούσας διαδικασίας⁽⁹⁾, η Επιτροπή διαβίβασε τις προαναφερόμενες παρατηρήσεις με επιστολή της 25ης Απριλίου 2006 στην Ουγγαρία.
- (10) Οι ουγγρικές αρχές υπέβαλαν το πρώτο μέρος των σχολίων τους επί των παρατηρήσεων των τρίτων μερών με επιστολή τους της 28ης Ιουνίου 2006, που καταχωρίστηκε την 29η Ιουνίου 2006, και το δεύτερο μέρος με επιστολή τους της 24ης Ιουλίου 2006, που καταχωρίστηκε την 25η Ιουνίου 2006.
- (11) Ενόψει των σχεδιαζόμενων αλλαγών στη νομοθεσία του ενεργειακού τομέα της Ουγγαρίας η Επίτροπος κ. Kroes με επιστολή της 17ης Οκτωβρίου 2006 προς τον Υπουργό κ. Κόκα παρότρυνε την ουγγρική κυβέρνηση να ρυθμίσει, στο πλαίσιο θέσπισης των νέων νομοθετημάτων, το θέμα των ΜΠΣ και όλων των δυνητικών αντισταθμιστικών μέτρων σε συμφωνία με την κοινοτική νομοθεσία.
- (12) Η εταιρεία AES-Tisza την 19η Δεκεμβρίου 2006 υπέβαλε περαιτέρω παρατηρήσεις προβάλλοντας αντιρρήσεις για πολλά στοιχεία της διαδικασίας που κίνησε η Επιτροπή.
- (13) Με επιστολή της 21ης Νοεμβρίου 2006, που καταχωρίστηκε την 23η Νοεμβρίου 2006, και της 25ης Ιανουαρίου 2007, που καταχωρίστηκε την ίδια ημέρα, καθώς επίσης σε συναντήσεις –την 18η Δεκεμβρίου 2006 και 8η Μαρτίου 2007– με την Επιτροπή οι ουγγρικές αρχές επιβεβαίωσαν την πρόθεσή τους να τροποποιήσουν τη νομοθεσία στο πλαίσιο της απελευθέρωσης του ενεργειακού κλάδου και συγχρόνως να αλλάξουν την κατάσταση που επικρατεί στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- (14) Η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες την 23η Απριλίου 2007. Αναποκρινόμενη στην αίτηση αυτή η Ουγγαρία απέστειλε την απάντησή της την 5η Ιουνίου 2007, την οποία συμπλήρωσε με πρόσθετες πληροφορίες την 6η Αυγούστου 2007.
- (15) Την 4η Μαΐου 2007 οι ουγγρικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για τη σύσταση επιτροπής εργασίας η οποία θα αρχίσει διαπραγματεύσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς για την κατάργηση ή ουσιώδη τροποποίηση των ΜΠΣ. Κατόπιν αυτού την 11η Μαΐου 2007 η κυβέρνηση εξέδωσε την απόφαση αριθ. 2080/2007 (V.11.) περί διευθέτησως των μακροπρόθεσμων συμβάσεων του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας⁽¹⁰⁾, με την οποία η κυβέρνηση προβαίνει στη σύσταση της προαναφερόμενης επιτροπής εργασίας υπό τη διεύθυνση του Γραφείου του πρωθυπουργού προκειμένου να ρυθμίσει αμελλητί το καθεστώς των ΜΠΣ σε συμφωνία με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και διατάσσει εν προκειμένω την έναρξη των επίσημων διαπραγματεύσεων με τους παραγωγούς. Με επιστολή της 3ης Ιουλίου 2007 οι ουγγρικές αρχές διαβίβασαν πληροφορίες για το αποτέλεσμα των πρώτων διαπραγματεύσεων που έλαβαν χώρα τον Ιούνιο 2007.
- (16) Στο πλαίσιο της διαδικασίας απελευθέρωσης της αγοράς ο νέος νόμος περί ηλεκτρικής ενέργειας⁽¹¹⁾ δημοσιεύθηκε τη 2α Ιουλίου 2007 και τέθηκε σε ισχύ εν μέρει την 15η Οκτωβρίου 2007 και εν μέρει την 1η Ιανουαρίου 2008. Με επιστολή της 25ης Ιουλίου 2007 οι ουγγρικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για τα αποτελέσματα που σημείωσε το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας χάρη στον νέο νόμο. Ωστόσο, ο νέος νόμος δεν τροποποίησε τις ΜΠΣ που υφίσταντο μεταξύ της MVM και των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας που αναφέρονται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, με αποτέλεσμα οι συμβάσεις να εξακολουθούν να παραμένουν σε ισχύ.
- (17) Με επιστολή της 26ης Ιουλίου 2007 η Επιτροπή έθεσε περαιτέρω ερωτήματα στις ουγγρικές αρχές.
- (18) Την 7η Σεπτεμβρίου 2007 η Επιτροπή καταχώρησε την επιστολή των ουγγρικών αρχών με την οποία ζητούσαν επιπλέον χρόνο για την επιτυχή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με τους παραγωγούς.
- (19) Την 24η Σεπτεμβρίου και την 31η Οκτωβρίου 2007 καταχώρησε η Επιτροπή την απάντηση της Ουγγαρίας στα ερωτήματα της 26ης Ιουλίου 2007.
- (20) Την 14η Δεκεμβρίου 2007 η Επιτροπή απέστειλε υπόμνηση σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, στην οποία ανέφερε τα θέματα σχετικά με τα οποία οι πληροφορίες που προσκομίσθηκαν εξακολουθούσαν να κρίνονται ελλιπείς. Οι ουγγρικές αρχές απάντησαν με επιστολή της 16ης Ιανουαρίου 2008.
- (21) Δεδομένου ότι η Dunamenti Erőmű και η AES-Tisza Erőmű δεν παρέσχον τα στοιχεία που τους ζητήθηκαν, οι ουγγρικές αρχές υποστήριξαν ότι δεν μπορούν να δώσουν πλήρη απάντηση στα ερωτήματα της Επιτροπής.

(8) Αιτήσεις που καταχωρίστηκαν την 9η Ιανουαρίου 2006 (Budapesti Erőmű), την 16η Ιανουαρίου 2006 (AES-Tisza, [...] (*)), 17η Ιανουαρίου 2006 (Electrabel), 19η Ιανουαρίου 2006 [...] και την 20ή Ιανουαρίου 2006 (Csepeli Erőmű) και έγιναν αποδεκτές από την Επιτροπή με επιστολές της 13ης, 18ης, 20ής, 24ης Ιανουαρίου και της 27ης Φεβρουαρίου.

(*) Στοιχεία που καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο σημειώνονται στο εξής με [...].

(9) Η επιστολή καταχωρίστηκε την 3η Απριλίου 2006.

(10) 2080/2007. (V.11.) Korm. Határozat a villamos energia iparban kötött hosszú távú szerződések rendezéséről [Κυβερνητική απόφαση αριθ. 2080/2007 (V.11.) περί διευθέτησως των μακροπρόθεσμων συμβάσεων του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας].

(11) Νόμος LXXXVI του έτους 2007.

- (22) Κατόπιν αυτού η Επιτροπή την 15η Φεβρουαρίου 2008 εξέδωσε διαταγή παροχής πληροφοριών, καλώντας την Ουγγαρία να παράσχει εντός 15 ημερών τα στοιχεία που αναφέρονται στην απόφαση.
- (23) Την 27η Φεβρουαρίου η Dunamenti Ερδμύ διαβίβασε στην Επιτροπή αντίγραφο της απάντησης που έδωσε στα ερωτήματα των ουγγρικών αρχών. Στη σχετική επιστολή της η Dunamenti Ερδμύ εξηγεί τους λόγους για τους οποίους δεν είναι σε θέση να απαντήσει στα ερωτήματα που της τέθηκαν. Οι ουγγρικές αρχές απέστειλαν την απάντησή τους την 4η και 13η Μαρτίου 2008. Κατόπιν ρητού αιτήματος της Dunamenti Ερδμύ οι ουγγρικές αρχές επισύναψαν στην απάντησή τους τις επιστολές με ημερομηνίες 14 Μαΐου 2007, 21 Αυγούστου 2007, 13 Σεπτεμβρίου 2007, 7 Δεκεμβρίου 2007, 14 Ιανουαρίου 2008 και 20 Φεβρουαρίου 2008 που η Dunamenti Ερδμύ απηύθυνε στο Υπουργείο Οικονομικών και στην Ουγγρική Υπηρεσία Ενέργειας. Οι ουγγρικές αρχές στο παρελθόν δεν είχαν διαβίβασει στην Επιτροπή αντίγραφο των επιστολών αυτών⁽¹²⁾, όμως κατά τη διάρκεια της διαδικασίας περιέλαβαν στις απαντήσεις που έδωσαν στα ερωτήματα της Επιτροπής όσες από τις πληροφορίες θεωρούσαν σημαντικές.
- (24) Από την απάντηση των ουγγρικών αρχών προκύπτει ότι η AES-Tisza Ερδμύ δεν τους παρέσχε καμία απάντηση. Την 10η Μαρτίου 2008 η AES-Tisza Ερδμύ απέστειλε επιστολή με φαξ στην Επιτροπή κ. Kroes εκφράζοντας την άποψη ότι οι ουγγρικές αρχές έχουν ήδη στη διάθεσή τους όλα τα στοιχεία που ζήτησε η Επιτροπή.
- (25) Με επιστολή της 13ης Μαρτίου 2008 οι ουγγρικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή, βάσει των πληροφοριών που δέχτηκαν, τα στοιχεία που αφορούσαν τις ερωτήσεις του Κεφ. III, παράγραφος 1, εδ. α)–δ) της διαταγής παροχής πληροφοριών. Δεν παρέσχον όμως συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με την ερώτηση του Κεφ. III, παράγραφος 1, εδ. ε) της διαταγής παροχής πληροφοριών που αφορούσε τις επενδύσεις των προαναφερόμενων δύο παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας.
- (26) Από τότε που καταχωρίστηκε η υπόθεση αριθ. HU 1/2004, μεγάλο μέρος της ανταλλαγής πληροφοριών αφορούσε την ερμηνεία και συγκεκριμένη εφαρμογή της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο ανάλυσης των κρατικών ενισχύσεων που σχετίζονται με το λανθάνον κόστος (εφεξής «Μεθοδολογία»)⁽¹³⁾. Από τα έγγραφα που υποβλήθηκαν κατά τη διαδικασία προέκυπτε ότι οι ουγγρικές αρχές σκοπεύουν να θεσπίσουν ένα καθεστώς κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να αντισταθμίσουν το λανθάνον κόστος και η παρούσα απόφαση θα μπορούσε να περιλαμβάνει την αξιολόγηση του καθεστώτος αυτού. Κατά συνέπεια, κατά την παρούσα διαδικασία η Επιτροπή και οι ουγγρικές αρχές διεξήγαγαν ουσιαστικές συζητήσεις για τις λεπτομέρειες ενός καθεστώτος αντιστάθμισης που η Ουγγαρία θα μπορούσε να αποδεχθεί προκειμένου το καθεστώς αυτό να συμμορφώνεται με τη Μεθοδολογία.
- (27) Παρά τις τεχνικές συζητήσεις που διεξήχθησαν για τους πιθανούς μελλοντικούς μηχανισμούς αντιστάθμισης, οι ουγγρικές αρχές – έως την ημερομηνία της παρούσας απόφασης – δεν έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μηχανισμό αντιστάθμισης επιβεβαιωμένο από την ουγγρική κυβέρνηση. Σε επιστολή της 13ης Μαρτίου 2008 οι ουγγρικές αρχές ρητά επιβεβαίωσαν ότι επί του παρόντος δεν σκοπεύουν να χορηγήσουν αντιστάθμιση λανθάνοντος κόστους στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας. Επιφυλάχθηκαν όμως ρητά να καταβάλουν σε μεταγενέστερο στάδιο μια τέτοια αντιστάθμιση σε ορισμένους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας.
- (28) Με επιστολή της 7ης Απριλίου 2008 η Επιτροπή ζήτησε την επιβεβαίωση ορισμένων στοιχείων από τις ουγγρικές αρχές. Με επιστολή που καταχωρίστηκε την 22α Απριλίου 2008 οι ουγγρικές αρχές απέστειλαν τις απαντήσεις που τους ζητήθηκαν.
- (29) Με επιστολή της 20ής Μαΐου οι ουγγρικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι οι συμβαλλόμενοι έθεσαν εκτός ισχύος την ΜΠΣ της Paksi Atomerδμύ από τις 31 Μαρτίου 2008. Η Csepeli Áramtermelő Kft. και η Pannonpower Holding Rt. έχουν μεν υπογράψει συμφωνίες θέσης εκτός ισχύος των ΜΠΣ τους από τον Απρίλιο 2008, η έναρξη ισχύος όμως των συμφωνιών αυτών την κατά ημερομηνία της παρούσας απόφασης εξαρτάται ακόμη από την έγκριση εκ μέρους των μετόχων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Περαιτέρω συναφείς διαδικασίες που εκκρεμούν**
- (30) Κατά της απόφασης κίνησης της διαδικασίας η Budapesti Ερδμύ Rt. άσκησε προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου με δικόγραφο που καταχωρίστηκε την 3η Μαρτίου 2006 με τον αριθμό T-80/06. Την 6η Ιουνίου 2006 η Csepeli Áramtermelő Kft. ζήτησε να παραστεί στη διαδικασία ως παρεμβαίνουσα υπέρ της αιτούσας Budapesti Ερδμύ, αίτημα που έγινε αποδεκτό από το Δικαστήριο με διάταξη της 11ης Μαρτίου 2008.
- (31) Εκτός αυτού, κατά της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας βρίσκονται σε εξέλιξη δύο διαδικασίες διεθνούς διαιτησίας ενώπιον του Διεθνούς Κέντρου Διευθέτησης Επενδυτικών Διαφορών (International Centre for Settlement of Investment Disputes, ICSID) της Ουάσινγκτον, οι οποίες κινήθηκαν από τις ηλεκτροπαραγωγικές εταιρείες [...] SA και [...], μετόχους σταθμών παραγωγής της Ουγγαρίας στο πλαίσιο των ΜΠΣ. Οι διαδικασίες αυτές βασίζονται στις διατάξεις για την προστασία των επενδύσεων που περιλαμβάνει η συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

Ιστορικό των ΜΠΣ

- (32) Από την 31η Δεκεμβρίου 1991 έως την 31η Δεκεμβρίου 2002 η ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ήταν οργανωμένη γύρω από έναν και μόνο χονδρέμπορο κοινής ωφέλειας, την Magyar Villamos Művek (MVM) (μοντέλο «Single Buyer» ήτοι του «Μοναδικού Αγοραστή»). Η MVM είναι κρατική εταιρεία κατά 99,9 %, η οποία δραστηριοποιείται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, το χονδρικό

⁽¹²⁾ Εκτός από τις επιστολές της 7ης Δεκεμβρίου 2007 και της 14ης Ιανουαρίου 2008.

⁽¹³⁾ Εκδόθηκε από την Επιτροπή την 26η Ιουλίου 2001. Βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής στην ακόλουθη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

εμπόριο, τη μεταφορά και τη μεταπώληση. Στο πλαίσιο του μοντέλου του «Μοναδικού Αγοραστή» οι ηλεκτροπαραγωγικές εταιρείες μπορούσαν να πωλούν την ενέργεια απευθείας μόνο στην MVM (εκτός εάν η MVM παρατείτο από αυτό υπέρ των τοπικών διανομών ηλεκτρικού ρεύματος) και η MVM είχε αποκλειστικό δικαίωμα να προμηθεύει ηλεκτρική ενέργεια στους τοπικούς διανομείς. Δυνάμει του νόμου XLVIII του έτους 1994 (εφεξής «1^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας») η MVM υπείχε υποχρέωση να διασφαλίζει την ενεργειακή ασφάλεια της Ουγγαρίας βάσει της αρχής του ελάχιστου κόστους.

- (33) Ο νόμος CX του έτους 2001 (αντικατέστησε τον 1^ο Νόμο περί Ηλεκτρικής Ενέργειας, εφεξής «2^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας») τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2003. Το δυαδικό μοντέλο του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας παρέμεινε σε ισχύ έως την 1η Ιανουαρίου 2008, ήτοι έως την έναρξη ισχύος του νόμου LXXXVI του έτους 2007 περί ηλεκτρικής ενέργειας (εφεξής «3^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας», αντικατέστησε τον 2^ο Νόμο περί Ηλεκτρικής Ενέργειας). Σύμφωνα με το δυαδικό αυτό μοντέλο υπήρχε ένας τομέας κοινής ωφέλειας και ένας τομέας ανταγωνισμού και οι επιλέξιμοι καταναλωτές (ο αριθμός των οποίων αυξανόταν σταδιακά) είχαν δικαίωμα να μεταπηδήσουν στον τομέα ανταγωνισμού. Στον τομέα κοινής ωφέλειας η MVM παρέμεινε ο μόνος χονδρέμπορος, στον τομέα όμως της ελεύθερης αγοράς έχουν κάνει την εμφάνισή τους και άλλοι έμποροι. Ο 3^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας κατάργησε μεν τον τομέα κοινής ωφέλειας, αλλά διατήρησε την υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας σε σχέση με τους οικιακούς καταναλωτές και ορισμένους εμπορικούς καταναλωτές, όπως το επέτρεπε και η δεύτερη οδηγία περί ηλεκτρικής ενέργειας ⁽¹⁴⁾.
- (34) Ο 1^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας υποχρέωσε την MVM να καταγράψει τη συνολική ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας και να εκπονεί ανά διετία Πανεθνικό σχέδιο Κατασκευής Ηλεκτροπαραγωγικών Σταθμών. Το σχέδιο αυτό έπρεπε να υποβάλλεται προς έγκριση στην ουγγρική κυβέρνηση και στη Βουλή.
- (35) Όπως προκύπτει από τον 1^ο Νόμο περί Ηλεκτρικής Ενέργειας και τα έγγραφα που κατέθεσε η ουγγρική κυβέρνηση ⁽¹⁵⁾, στα μέσα της δεκαετίας του '90 οι πλέον επιτακτικοί στόχοι της ουγγρικής αγοράς ενέργειας ήταν οι εξής: διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας της Ουγγαρίας με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, εκσυγχρονισμός της υποδομής με ιδιαίτερη έμφαση στις εκάστοτε περιβαλλοντικές προδιαγραφές, και υλοποίηση της αναγκαίας αναδιάρθρωσης του τομέα παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Προκειμένου να υλοποιηθούν οι γενικοί αυτοί στόχοι, μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας είχαν προσφερθεί σε αλλοδαπούς επενδυτές που θα αναλάμβαναν να επενδύσουν στην κατασκευή και εκσυγχρονισμό σταθμών παραγωγής ενέργειας στην Ουγγαρία. Οι συγκεκριμένες ΜΠΣ υπογράφηκαν μεταξύ αφενός των σταθμών και αφετέρου της MVM.

⁽¹⁴⁾ Οδηγία 2003/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ (ΕΕ L 176 της 15.7.2003, σ. 37).

⁽¹⁵⁾ Έγγραφο της 20ής Ιουλίου 2005 που καταχωρίστηκε την 25η Ιουλίου 2005.

Οι ΜΠΣ

- (36) Οι ΜΠΣ που συνάφθηκαν μεταξύ της MVM και των επιμέρους σταθμών ⁽¹⁶⁾ είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ισόρροπου χαρτοφυλακίου παραγωγής, το οποίο επιτρέπει στη MVM να εκπληρώσει την υποχρέωσή της όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια. Οι ΜΠΣ επιτρέπουν στη MVM να ανταποκριθεί τόσο στη ζήτηση βασικού φορτίου (με σταθμούς καύσης άνθρακα και πυρηνικούς σταθμούς), όσο και στη ζήτηση φορτίου αιχμής (με σταθμούς καύσης φυσικού αερίου).
- (37) Βάσει των ΜΠΣ, οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεούνται στην κατάλληλη συντήρηση και λειτουργία των παραγωγικών μονάδων. Οι ΜΠΣ δεσμεύουν για λογαριασμό της MVM το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγικής δυναμικότητας (MW) των σταθμών παραγωγής. Η δεσμευση της δυναμικότητας είναι άσχετη με το ποσοστό πραγματικής χρήσης της δυναμικότητας του σταθμού παραγωγής. Πέραν της δεσμευμένης δυναμικότητας η MVM υποχρεούται να αγοράζει μια ορισμένη ελάχιστη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας (MWh) από κάθε σταθμό παραγωγής που λειτουργεί στο πλαίσιο ΜΠΣ (εγγυημένη απορρόφηση).
- (38) Μερικές ΜΠΣ περιλαμβάνουν «επικουρικές υπηρεσίες» ⁽¹⁷⁾, όπως αποκαλούνται, προκειμένου για σταθμούς παραγωγής που είναι σε θέση από τεχνική άποψη να τις παρέχουν. Η MVM προσφέρει αυτές τις επικουρικές υπηρεσίες στη διαχειρίστρια συστήματος μεταφοράς MAVIR.
- (39) Οι ΜΠΣ που συνάφθηκαν το 1995–1996 (επτά ΜΠΣ επί συνόλου των δέκα που εξετάστηκαν) υπογράφηκαν από τους συμβαλλόμενους στο πλαίσιο προετοιμασίας της ιδιωτικοποίησης των σταθμών παραγωγής. Οι ΜΠΣ αυτές ακολουθούσαν έναν ορισμένο τύπο σύμβασης ο οποίος καταρτίστηκε από ένα διεθνές δικηγορικό γραφείο κατ' ανάθεση από την ουγγρική κυβέρνηση. Η υπογραφή αυτών των ΜΠΣ έγινε χωρίς πρόσκληση προς υποβολή προσφορών. Η ιδιωτικοποίηση, όμως, των σταθμών παραγωγής πραγματοποιήθηκε με διαδικασία πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών. Οι ΜΠΣ (που υπογράφηκαν πριν από την ιδιωτικοποίηση) αποτελούσαν μέρος των συμβάσεων ιδιωτικοποίησης. Μετά τις ιδιωτικοποιήσεις οι συμβαλλόμενοι τροποποίησαν εν μέρει μέρος των συμβάσεων αυτών (κυρίως τις συμβάσεις που συνάφθηκαν με την Mátrai Ερδμή, την Tiszai Ερδμή [AES–Tisza] και την Dunamenti Ερδμή).
- (40) Η ΜΠΣ που υπογράφηκε το 1997 με την Csepeli Áramtermelő Kft. ακολουθούσε κατά τι διαφορετικό τύπο σύμβασης. Η κατακύρωση της σύμβασης αυτής έγινε επίσης χωρίς πρόσκληση προς υποβολή προσφορών και σε συνδυασμό με την ιδιωτικοποίηση του σταθμού παραγωγής.
- (41) Η ΜΠΣ που αφορά τον Σταθμό Újpesti (έναν από τους τρεις σταθμούς παραγωγής της Βudapesti Ερδμή) υπογράφηκε με την Budapesti Ερδμή – επίσης χωρίς πρόσκληση προς υποβολή προσφορών – το 1997.
- (42) Μόνο με τον Σταθμό Kispesti (μια άλλη – υπό γήρανση – μονάδα της Budapesti Ερδμή, η οποία την εποχή εκείνη βρισκόταν υπό ανακατασκευή) υπογράφηκε η ΜΠΣ μετά από ανοικτή διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών, το 2001.

⁽¹⁶⁾ Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρχαν ιδιαίτερες συμβάσεις και για μεμονωμένες μονάδες των σταθμών, όπως της Mátrai Ερδμή και της Dunamenti Ερδμή.

⁽¹⁷⁾ Όπως, για παράδειγμα, ενέργεια εξισορρόπησης, εφεδρεία λεπτών, δυνατότητα επανεκκίνησης από ολική διακοπή (black start) κ.ά.

- (43) Στο διάστημα 2000–2004 η δυναμικότητα που δεσμεύθηκε με τις ΜΠΣ ανερχόταν στο 80 % περίπου της συνολικής ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας (MW) της Ουγγαρίας. Από το 2005 έως και την ημερομηνία της παρούσας απόφασης το μερίδιο αυτό κυμαινόταν γύρω στο 60–70 %. Με την παύση ισχύος των ΜΠΣ το αντίστοιχο ποσοστό αναμένεται να μειώνεται σταδιακά από το 2011 έως το 2024 ⁽¹⁸⁾.
- (44) Κατά την ημερομηνία προσχώρησης της Ουγγαρίας στην ΕΕ (1η Μαΐου 2004) δέκα από τις σχεδόν είκοσι ΜΠΣ που υπογράφηκαν στο διάστημα 1995–2001 εξακολουθούσαν να είναι σε ισχύ.
- (45) Η παρούσα απόφαση αφορά μόνο τις ΜΠΣ οι οποίες βρισκόνταν σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004. Συνεπώς, η απόφαση δεν αφορά τις ΜΠΣ οι οποίες έπαυσαν να ισχύουν πριν από την προαναφερόμενη ημερομηνία. Μολονότι τον Απρίλιο

2008 οι συμβαλλόμενοι έδωσαν εκουσίως εκτός ισχύος ορισμένες ΜΠΣ (βλέπε ανωτέρω αιτιολογική σκέψη 28), η παρούσα απόφαση αναφέρεται και σε αυτές, εξετάζοντας αφενός κατά πόσον έχουν χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης και αφετέρου το συμβιβασμό τους με την κοινή αγορά κατά την περίοδο από την 1η Μαΐου 2004 ως την ημερομηνία που έπαυσαν να ισχύουν (Απρίλιος 2008).

Σταθμοί παραγωγής που λειτουργούν στο πλαίσιο ΜΠΣ και διάρκεια των ΜΠΣ

- (46) Οι σταθμοί παραγωγής που υπόκεινται στις διατάξεις της παρούσας απόφασης και λειτουργούν στο πλαίσιο ΜΠΣ παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα. Η διάρκεια ισχύος της ΜΠΣ που αναγράφεται στον πίνακα αυτό δηλώνει τον αρχικό χρόνο λήξης όπως ορίζεται στην ίδια τη ΜΠΣ.

Πίνακας 1

Επισκόπηση των παραγωγών που υπάγονται στις ΜΠΣ, των μετόχων πλειοψηφίας και της διάρκειας ισχύος των ΜΠΣ

Επωνυμία εταιρείας παραγωγής	Όμιλος – μέτοχος πλειοψηφίας	Σταθμός παραγωγής που λειτουργεί στο πλαίσιο ΜΠΣ	Διάρκεια της ΜΠΣ
Budapesti Erőmű Rt.	EDF	Σταθμός Kelenföldi	1996–2011
		Σταθμός Újpesti	1997–2021
		Σταθμός Kispesti	2001–2024
Dunamenti Erőmű Rt.	Electrabel	Σταθμός Dunamenti, Μονάδες F	1995–2010 (Υπογραφή: 1996, έναρξη ισχύος: 1996)
		Σταθμός Dunamenti, Μονάδα G2	1995–2015 (Υπογραφή: 1996, έναρξη ισχύος: 1996)
Mátrai Erőmű Rt.	RWE	Σταθμός Mátrai	1995–2022 (αρχική διάρκεια ισχύος: έως το 2015, παρατάθηκε το 2005 έως το 2022)
AES-Tisza Erőmű Kft.	AES	Σταθμός Tisza II	1995–2016 (Υπογραφή: 1996, έναρξη ισχύος: 1996) [...]
Csepeli Áramtermelő Kft.	ATEL	Σταθμός Csepel II	1997–2020 (Υπογραφή: 1997, έναρξη ισχύος: 2000)
Paksi Atomerőmű Rt.	MVM	Πυρηνικός Σταθμός Paksi	1995–2017 (*) (Υπογραφή: 1996, έναρξη ισχύος: 1996)
Pannonpower Holding Rt.	Dalkia	Σταθμός Pécsi	1995–2010 (Υπογραφή: 1996, έναρξη ισχύος: 1996)

(*) Έπαυσε να ισχύει, με κοινή συναίνεση, τον Μάρτιο του 2008.

⁽¹⁸⁾ Τα ποσοστά αυτά βασίζονται στον υπολογισμό της δεσμευσης παραγωγικής ικανότητας (MW) και όχι στο ύψος πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας (MWh). Οι ουγγρικές αρχές υπέβαλαν τα ποσοστά αυτά στην Επιτροπή με επιστολή της 4ης Ιουνίου 2004. Οι ίδιες ποσοστιαίες τιμές εμφανίζονται στην έκθεση της τομεακής έρευνας για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας που πραγματοποίησε η ουγγρική Υπηρεσία Οικονομικού Ανταγωνισμού (15 Μαΐου 2006).

Τιμές

- (47) Στην κυβερνητική απόφαση αριθ. 1047/1955 (VIII.4.) η κυβέρνηση ανέλαβε δέσμευση ότι από την 1η Ιανουαρίου 1997 (στον επονομαζόμενο πρώτο κύκλο ρύθμισης των τιμών) «οι τιμές μεταπωλητή και τελικού καταναλωτή πρέπει να περιέχουν πέραν του επιλέξιμου κόστους λειτουργίας 8 % απόδοση ιδίων κεφαλαίων». Κατά συνέπεια, η κυβέρνηση εγγυήθηκε 8 % απόδοση απασχολούμενου κεφαλαίου για τους σταθμούς παραγωγής που λειτουργούσαν στο πλαίσιο ΜΠΣ.
- (48) Από την 1η Ιανουαρίου 2001 (αρχή του δεύτερου κύκλου ρύθμισης των τιμών) και εντεύθεν οι διοικητικές τιμές περιείχαν 9,8 % απόδοση στοιχείων ενεργητικού για τους σταθμούς παραγωγής Η αύξηση του ποσοστού δεν σήμαινε κατ' ανάγκην ότι είχαν αλλάξει τα πραγματικά ποσά δεδομένου ότι οι δύο συντελεστές απόδοσης διέφεραν ως προς τη βάση τους (βάση υπολογισμού του πρώτου είναι τα ίδια κεφάλαια και του δεύτερου η αξία του ενεργητικού). Στις τιμές αντικατοπτρίζονταν οι μεταβολές του πληθωρισμού.
- (49) Οι διοικητικές τιμές παρέμειναν σε ισχύ ως την 31η Δεκεμβρίου 2003.
- (50) Κατά την περίοδο ρύθμισης των τιμών η Ουγγρική Υπηρεσία Ενέργειας ανέλυσε τις δομές κόστους κάθε σταθμού παραγωγής και καθόρισε την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος που θα αγόραζε η MVM κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζει το εγγυημένο περιθώριο κέρδους.
- (51) Στον κατάλογο των δαπανών που καλύπτονται από τον προαναφερόμενο μηχανισμό καθορισμού των τιμών περιλαμβάνονται οι εξής κύριες δαπάνες⁽¹⁹⁾:
- σταθερό (πάγιο) κόστος: αποσβέσεις, ασφάλιστρα, πάγιο κόστος συντήρησης και λειτουργίας ορισμένου είδους, τόκοι δανείων, κόστος ανάπλασης τοπίου, φόροι, προσωπικό κόστος, κόστος προστασίας του περιβάλλοντος, πληρωμές υπέρ του Κεντρικού Πυρηνικού Ταμείου από τον πυρηνικό σταθμό και έκτακτα έξοδα,
  - μεταβλητό κόστος: κόστος καυσίμων.
- (52) Ο ρόλος της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας συνίστατο στο να ελέγχει αν οι αναληφθείσες δαπάνες όντως αντιστοιχούν σε πραγματικά και αναγκαία έξοδα.
- (53) Οι διοικητικές τιμές υπερίσχυαν έναντι των τιμών που καθορίζονται στις ΜΠΣ.
- (54) Από την 1η Ιανουαρίου 2004 οι τιμές καθορίζονταν σύμφωνα με τον τύπο τιμών που προβλεπόταν στις ΜΠΣ. Το ακριβές περιεχόμενο των τύπων των τιμών αποσαφηνιζόταν μέσα από ετήσιες διαπραγματεύσεις της MVM και των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας.
- (55) Ο τύπος τιμών που προβλέπεται στις ΜΠΣ είναι εξαιρετικά πολυσύνθετος, δομείται όμως με γνώμονα τις ίδιες αρχές τις οποίες εφαρμόζε και η μεθοδολογία της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας που ήταν εν χρήση πριν από τον Ιανουάριο του 2006. Σύμφωνα με έγγραφο των ουγγρικών αρχών⁽²⁰⁾ το παράρτημα των ΜΠΣ που αφορούσε τον προσδιορισμό της τιμής καταρτίσθηκε με βάση τους τύπους και ορισμούς του προαναφερόμενου κυβερνητικού διατάγματος αριθ. 1074/1995 περί ρύθμισης των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας. (Σύμφωνα με το έγγραφο «η σύμβαση ενσωμάτωσε αυτούσιους τους τύπους και ορισμούς του Κυβερνητικού Διατάγματος».) Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι αρχές που διέπουν τον καθορισμό των τιμών στις ΜΠΣ να βασιστούν στις κατηγορίες των επιλέξιμων δαπανών, όπως ακριβώς και ο μηχανισμός καθορισμού των διοικητικών τιμών.
- (56) Κάθε ΜΠΣ περιλαμβάνει δύο στοιχεία χρέωσης: αφενός την τιμή ισχύος (ή τιμή διαθεσιμότητας) που καταβάλλεται για τη δεσμευμένη δυναμικότητα (MW) και καλύπτει το σταθερό (πάγιο) κόστος και το κέρδος (κόστος κεφαλαίου) και αφετέρου την τιμή ενέργειας που καλύπτει το μεταβλητό κόστος. Οι επιμέρους ΜΠΣ προβλέπουν και διάφορες άλλες χρεώσεις. Αναλόγως της ΜΠΣ οι πρόσθετες αυτές χρεώσεις μπορούν να είναι σύστημα bonus/malus που παρακινεί τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στο να λειτουργούν τις μονάδες βάσει της αρχής του ελάχιστου κόστους, καθώς επίσης συμπληρωματικές χρεώσεις που δικαιούνται οι παραγωγοί για την εξασφάλιση εφεδρείας, για τον επαναπρογραμματισμό της συντήρησης μετά από αίτημα της MVM, για την αύξηση της ισχύος αιχμής και – σε περιόδους ελάχιστου φορτίου – την ελαχιστοποίηση του φορτίου κ.λπ. Η περιοδική (ετήσια, τρίμηνη, μηνιαία) μεταβολή της τιμής ισχύος εξαρτάται από πολλούς παράγοντες: την ενεργοποίηση των επενδύσεων μετασκευής (retrofitting) των σταθμών, τις διάφορες κατηγορίες τόκων, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τους τιμαριθμούς κ.ά. Η τιμή ισχύος ή/και οι συμπληρωματικές χρεώσεις καλύπτουν και τις επικουρικές υπηρεσίες (όπου αυτές προβλέπονται από τη ΜΠΣ). Οι τιμές ενέργειας κατ' ουσίαν συναρτώνται με το κόστος καυσίμου και την ειδική κατανάλωση θερμότητας και βασίζονται στην αρχή της μετακύλισης (pass-through) του μεταβλητού κόστους.
- (57) Πρέπει να σημειωθεί ότι οι κατηγορίες των καλυπτόμενων δαπανών, όπως προσδιορίζονταν στο πλαίσιο του προ της 1ης Ιανουαρίου 2004 μηχανισμού ρύθμισης τιμών, δεν ευθυγραμμίζονταν πάντοτε με τις διατάξεις των ΜΠΣ. Όπως φαίνεται από έγγραφο που υπέβαλε η Ουγγαρία⁽²¹⁾, επί παραδείγματι η τιμή ισχύος της [...] και της Dunamenti Erőmű ήταν πιο υψηλή κατά τη ΜΠΣ τους παρά κατά τον μηχανισμό ρύθμισης των τιμών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι ΜΠΣ λάμβαναν υπόψη και τη μετασκευή (retrofitting) των σταθμών, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα υψηλότερο σταθερό κόστος. Το υψηλότερο σταθερό κόστος αποτυπώθηκε προοδευτικά (ακολουθώντας τις προοδευτικές μετασκευές) στις τιμές ισχύος των ΜΠΣ που ήταν υψηλότερες από εκείνες του μηχανισμού ρύθμισης των τιμών. Ως επακόλουθο των διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ της MVM και των παραγωγών παρατηρούνται και άλλες διαφορές ανάμεσα στις τιμές του μηχανισμού ρύθμισης και τις τιμές των ΜΠΣ.

⁽¹⁹⁾ Ο κατάλογος βασίζεται στις πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τις ουγγρικές αρχές την 20η Οκτωβρίου 2004 και στην κατευθυντήρια οδηγία της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας σχετικά με τη διεξαγωγή έρευνας κόστους για την προετοιμασία του προσδιορισμού τιμών του Ιανουαρίου 2001 (Κατευθυντήρια οδηγία της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας για τη διεξαγωγή έρευνας κόστους για την προετοιμασία του προσδιορισμού τιμών του Ιανουαρίου 2001).

⁽²⁰⁾ Έγγραφο της 20ής Ιουλίου 2005 που καταχωρίσθηκε την 25η Ιουλίου 2005.

⁽²¹⁾ Επιστολή της 28ης Ιουνίου 2006 που καταχωρίσθηκε την 29η Ιουνίου 2006.

- (58) Παρά τις διαφορές αυτές ορισμένοι σταθμοί παραγωγής που λειτουργούσαν στο πλαίσιο των ΜΠΣ στα έγγραφα της Ουγγαρίας της 20ής Οκτωβρίου 2004 και της 20ής Ιουλίου 2005 επιβεβαίωσαν ότι η μέθοδος υπολογισμού των τιμών και οι κατηγορίες κόστους που εφαρμόστηκαν μετά το τέλος της περιόδου ρύθμισης των τιμών έμοιαζαν σε μεγάλο βαθμό με εκείνες που εφάρμοζε η Ουγγρική Υπηρεσία Ενέργειας πριν από τη συγκεκριμένη ημερομηνία.
- (59) Ως εκ τούτου οι εφαρμοζόμενες βάσει των ΜΠΣ τιμές – μετά την 1η Ιανουαρίου 2004 – εξακολουθούσαν να βασίζονται στον υπολογισμό του επιλέξιμου (σταθερού και μεταβλητού) κόστους + κέρδους.
- (60) Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι να μεν η ρύθμιση των τιμών καταργήθηκε την 31η Δεκεμβρίου 2003, αλλά οι τιμές δεν απελευθερώθηκαν στην πραγματικότητα, καθόσον δυνάμει των ΜΠΣ η τιμή παραγωγού της ηλεκτρικής ενέργειας εξακολουθούσε να καθορίζεται με γνώμονα την αρχή της απόδοσης των επενδύσεων ⁽²²⁾.
- (61) Την 6η Φεβρουαρίου 2006 η Ουγγρική Βουλή ψήφισε τον νόμο XXXV του έτους 2006 ⁽²³⁾, επαναφέροντας τη διοικητική ρύθμιση των τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια που πωλείτο στην MVM στο πλαίσιο των ΜΠΣ. Η πρώτη νέα διάταξη καθορισμού των τιμών τέθηκε σε ισχύ την 9η Δεκεμβρίου 2006. Από την ημερομηνία αυτή και εντεύθεν η κυβερνητική ρύθμιση των τιμών υπερίσχυσε και πάλι επί
- ένα περίπου έτος (έως την 31η Δεκεμβρίου 2007) έναντι του τύπου τιμών που προβλεπόταν στις ΜΠΣ.
- (62) Από την 1η Ιανουαρίου 2008 – στο πλαίσιο της απελευθέρωσης της αγοράς – ο 3^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας κατάργησε τόσο τις διοικητικές τιμές παραγωγού και όσο και το δυαδικό μοντέλο με τους τομείς κοινής ωφέλειας και ελεύθερης αγοράς.
- (63) Κατά συνέπεια, από την 1η Ιανουαρίου η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας που πωλείται από τους παραγωγούς στη MVM καθορίζεται και πάλι από τον τύπο τιμών που προβλέπεται στις ΜΠΣ. Οι αρχές που διέπουν τους τύπους αυτούς δεν έχουν αλλάξει από την τελευταία εφαρμογή τους, άρα ακολουθούν την ίδια φιλοσοφία που εφαρμόστηκε και στο διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2004 έως την 8η Δεκεμβρίου 2006 (βλέπε ανωτέρω αιτιολογικές σκέψεις 54–59).
- (64) Ως εκ τούτου, η διαμόρφωση των τιμών των παραγωγών που λειτουργούν στο πλαίσιο των ΜΠΣ εξακολουθεί να διέπεται από την αρχή της απόδοσης της επένδυσης.

Δεσμευμένη ισχύς (δυναμικότητα)

- (65) Οι ΜΠΣ δεσμεύουν για λογαριασμό της MVM το σύνολο ή μεγάλο μέρος της δυναμικότητας των παραγωγικών μονάδων που λειτουργούν στο πλαίσιο ΜΠΣ.

Πίνακας 2

Εγχώρια παραγωγική ισχύς της Ουγγαρίας ⁽²⁴⁾

	(MW)			
Ισχύς	2004	2005	2006	2007
Εγκατεστημένη ισχύς ⁽¹⁾	8 777	8 595	8 691	8 986
Καθαρή ισχύς ⁽²⁾	8 117	8 189	8 097	8 391
Διαθέσιμη ισχύς ⁽³⁾	7 252	7 792	7 186	7 945
Φορτίο αιχμής του ουγγρικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας	6 356	6 409	6 432	6 605

⁽¹⁾ Εγκατεστημένη ισχύς: ονομαστική ισχύς σε MW των μηχανημάτων που έχουν εγκατασταθεί στους σταθμούς παραγωγής της Ουγγαρίας. Αλλάζει μόνο σε περίπτωση επέκτασης ή αποξήλωσης.

⁽²⁾ Καθαρή ισχύς: η ισχύς που είναι σε θέση να παρέχει ο σταθμός παραγωγής λαμβάνοντας υπόψη τις μακροχρόνιες επιτρεπόμενες υπερφορτίσεις και τις υφιστάμενες μόνιμες ελλείψεις. Η τιμή της εγκατεστημένης ισχύος, μειωμένη για μόνιμους λόγους και αυξημένη με τις επιτρεπόμενες υπερφορτίσεις.

⁽³⁾ Διαθέσιμη ισχύς: η τιμή της καθαρής ισχύος μείον την ισχύ που μένει ανεκμετάλλευτη εξαιτίας των προγραμματιζόμενων συντηρήσεων.

⁽²²⁾ Βλέπε την έκθεση της τομεακής έρευνας για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας που πραγματοποίησε η ουγγρική Υπηρεσία Οικονομικού Ανταγωνισμού (15 Μαΐου 2006).

⁽²³⁾ Νόμος XXXV του έτους 2006 περί τροποποίησης ορισμένων νόμων που αφορούν τη ρύθμιση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας.

⁽²⁴⁾ Οι τιμές που αναγράφονται στον πίνακα βασίζονται σε στατιστικά στοιχεία της Στατιστικής Επιτερίδας Ηλεκτρικής Ενέργειας. Βλέπε επίσης επιστολή των ουγγρικών αρχών που καταχωρίστηκε την 21η Απριλίου 2008.

Πίνακας 3

Παραγωγική δυναμικότητα των σταθμών που λειτουργούν στο πλαίσιο ΜΠΣ ⁽²⁵⁾

Σταθμός παραγωγής	Δυναμικότητα	(MW)			
		2004	2005	2006	2007
Kelenföldi	Διαθέσιμη ισχύς	90,1	97,6	97,2	78,0
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς ⁽¹⁾	83,3	89,8	89,4	71,9
Újpesti	Διαθέσιμη ισχύς	106,3	106,1	106,2	106,0
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	99	98,8	98,9	98,7
Kispesti	Διαθέσιμη ισχύς	46,1	110,2	110,2	109,6
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	43	102,6	102,6	102,3
Dunamenti F	Διαθέσιμη ισχύς	1 020	1 020	1 020	1 020
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	928,2	923,1	923,1	923,1
Dunamenti G2	Διαθέσιμη ισχύς	187,6	223,1	223,1	223,7
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	178,4	212,4	212,4	213
AES-Tisza	Διαθέσιμη ισχύς	638,0	824,7	824,7	824,7
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	[...] ^(α)	[...] ^(β)	[...] ^(β)	[...] ^(β)
Csepeli	Διαθέσιμη ισχύς	348,9	331	355	349,5
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	323	307	329	324
Pannon	Διαθέσιμη ισχύς	25,9	25,9	25,9	25,9
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	20,1	20,1	20,1	20,1
Mátra	Διαθέσιμη ισχύς	593	552	552	552
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	496	460	460	460
Paksi	Διαθέσιμη ισχύς	1 597	1 596	1 596	1 596
	Ετήσια συμφωνημένη ισχύς	1 486	1 486	1 485	1 485
Συνολική διαθέσιμη ισχύς των σταθμών που λειτουργούν σε πλαίσιο ΜΠΣ		4 652	4 886,6	4 910,3	4 885,4
Συνολική ετήσια συμφωνημένη ισχύς		[...] ^(γ)	[...] ^(δ)	[...] ^(ε)	[...] ^(στ)

⁽¹⁾ Ετήσια συμφωνημένη ισχύς

^(α) Μεταξύ 400 και 700 MW (Οι υποσημειώσεις που αριθμούνται με πεζά στοιχεία δεν υπάρχουν στο αυθεντικό κείμενο της απόφασης, τις εντάξαμε όμως στο δημοσιεύσιμο κείμενο προκειμένου να αισθητοποιήσουμε τα κατά προσέγγιση μεγέθη των στοιχείων που καλύπτονται από επαγγελματικό απόρρητο).

^(β) Μεταξύ 600 και 900 MW.

^(γ) Μεταξύ 4 057 και 4 357 MW.

^(δ) Μεταξύ 4 725,9 και 5 025,9 MW.

^(ε) Μεταξύ 4 749,6 και 5 049,6 MW.

^(στ) Μεταξύ 4 724,7 και 5 024,7 MW.

(66) Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι κατά την αξιολογούμενη περίοδο η MVM δεσμεύει με τις ΜΠΣ περίπου 60 % της διαθέσιμης ισχύος της Ουγγαρίας. Αν ληφθούν υπόψη η πραγματικά διαθέσιμη ισχύς και η ιδιοκατανάλωση, τα ποσοστά αυτά εμφανίζονται υψηλότερα από τις ως άνω τιμές.

(67) Από τους ανωτέρω πίνακες προκύπτει επίσης ότι οι ΜΠΣ δεσμεύουν για την MVM το σύνολο ή μεγάλο μέρος της καθαρής ισχύος των επιμέρους σταθμών παραγωγής.

⁽²⁵⁾ Οι τιμές του πίνακα βασίζονται στις ΜΠΣ που οι ουγγρικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή. Βλέπε επίσης την επιστολή της 21ης Απριλίου 2008 των ουγγρικών αρχών.

- (68) Η MVM καταβάλλει τιμή διαθεσιμότητας για τη δέσμευση της δυναμικότητας (βλέπε ανωτέρω αιτιολογική σκέψη 56), ασχέτως του αν θα χρησιμοποιήσει ή όχι τον συγκεκριμένο σταθμό παραγωγής.
- (69) Η εισαγόμενη δυναμικότητα της Ουγγαρίας ανέρχεται στα 1 000–1 300 MW. Από την εισαγόμενη δυναμικότητα περίπου 600 MW δεσμεύονται με άλλες μακροπρόθεσμες συμβάσεις για την MVM.

Πωλούμενες ποσότητες

- (70) Όταν η MVM χρησιμοποιεί πραγματικά τη δεσμευμένη δυναμικότητα και αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια από τον σταθμό παραγωγής, πληρώνει τιμή ενέργειας για την απορροφώμενη ενέργεια (βλέπε ανωτέρω αιτιολογική σκέψη 56).
- (71) Οι ΜΠΣ εγγυώνται μια ορισμένη απορρόφηση για κάθε σταθμό παραγωγής.
- (72) Στην Ουγγαρία η εγχώρια παραγωγή κυμαίνεται μεταξύ 32 και 36 TWh (= 32–36 000 000 GWh) ετησίως.

Πίνακας 4

Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται βάσει των ΜΠΣ ⁽²⁶⁾

Σταθμός παραγωγής	Παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια	(GWh)			
		2004	2005	2006	2007
Budapesti (συμπεριλαμβανομένων των μονάδων Kelenföldi, Újpesti και Kispesti)	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	1 228	1 510	1 643	1 742
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	87	89	91	84
	Εγγυημένη απορρόφηση	Kelenföldi: [...] Újpesti: [...] Kispesti: [...]	Kelenföldi: [...] Újpesti: [...] Kispesti: [...]	Kelenföldi: [...] Újpesti: [...] Kispesti: [...]	Kelenföldi: [...] Újpesti: [...] Kispesti: [...]
	Πραγματική απορρόφηση	939	1 302	1 451	1 538
Dunamenti (*) (F + G2)	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	4 622	3 842	3 450	4 300
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	174	148	147	188
	Εγγυημένη απορρόφηση	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]
	Πραγματική απορρόφηση	4 232	2 888	2 495	3 296
AES-Tisza	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	1 621	1 504	1 913	2 100
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	96	97	117	116
	Εγγυημένη απορρόφηση	[...]	[...]	[...]	[...]
	Πραγματική απορρόφηση	1 525	1 407	1 796	1 984
Csepeli	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	1 711	1 764	1 710	2 220
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	48	49	48	53
	Εγγυημένη απορρόφηση	[...]	[...]	[...]	[...]
	Πραγματική απορρόφηση	1 662	1 715	1 661	2 166
Pannon (*)	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	673	266	237	232
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	116	52	34	29
	Εγγυημένη απορρόφηση	[...]	[...]	[...]	[...]
	Πραγματική απορρόφηση	361	206	203	203

⁽²⁶⁾ Οι τιμές που αναγράφονται στον πίνακα βασίζονται στις ΜΠΣ που υποβλήθηκαν από τις ουγγρικές αρχές, στα στατιστικά στοιχεία που καταχωρεί στην ιστοσελίδα της η Ουγγρική Υπηρεσία Ενέργειας (www.eh.gov.hu) και στην επιστολή της 21ης Απριλίου 2008 των ουγγρικών αρχών. Οι ποσότητες της εγγυημένης απορρόφησης που προβλέπονται σε εμπορικές συμβάσεις ενδέχεται να παρουσιάζουν μικρές αποκλίσεις από τις ποσότητες που ορίζονται στις ΜΠΣ. Τα στοιχεία πραγματικής απορρόφησης περιλαμβάνουν όλες τις πωλήσεις υπέρ της MVM των σταθμών που καλύπτονται από τις ΜΠΣ.

(GWh)

Σταθμός παραγωγής	Παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια	2004	2005	2006	2007
Mátrai (*)	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	5 688	5 698	5 621	6 170
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	675	670	667	710
	Εγγυημένη απορρόφηση	[...]	[...]	[...]	[...]
	Πραγματική απορρόφηση	3 730	3 762	3 587	4 082
Paksi	Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	11 915	13 833	13 460	14 677
	Ιδιοκατανάλωση του σταθμού	750	821	800	848
	Εγγυημένη απορρόφηση	[...]	[...]	[...]	[...]
	Πραγματική απορρόφηση	11 112	13 012	12 661	13 828

(*) Τα στοιχεία της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής και της ιδιοκατανάλωσης συμπεριλαμβάνουν και όσες μονάδες των σταθμών παραγωγής δεν υπάρχουν στις ΜΠΣ.

(73) Η ποσότητα εγγυημένης απορρόφησης είναι η ποσότητα την οποία η MVM υποχρεούται να απορροφά κάθε έτος, ανεξαρτήτως των πραγματικών αναγκών της αγοράς. Σε περίπτωση που η MVM δεν απορροφήσει την προκαθορισμένη ελάχιστη ποσότητα, υποχρεούται να καταβάλει το κόστος καυσίμων που πραγματοποιήθηκε (προκειμένου για την Dunamenti Erőmű, τον Σταθμό Kelenföldi, τον Σταθμό Pécsi και τον Σταθμό [...]), όλες τις δαπάνες ή αντιστάθμισεις που πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό του παραγωγού βάσει συμφωνίας προμήθειας καυσίμων (προκειμένου για την Csepeli Áramtermelő Kft.) ή όλες τις τεκμηριωμένες δαπάνες (προκειμένου για τον Σταθμό Kíspesti και τον Σταθμό Újpesti).

3. ΑΙΤΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

3.1. Οι ΜΠΣ

- (74) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι οι ΜΠΣ παρέχουν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ στους παραγωγούς που τις υπέγραψαν.
- (75) Η Επιτροπή εξέφρασε την άποψη ότι οι ΜΠΣ αποτελούν μέτρα εφαρμοστέα μετά την προσχώρηση σύμφωνα με το παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της πράξης προσχώρησης ⁽²⁷⁾ και δεν συνιστούν υφιστάμενη ενίσχυση, καθόσον δεν είναι συμβατές με τις κατηγορίες ενισχύσεων οι οποίες βάσει των διατάξεων της πράξης προσχώρησης συνιστούν μετά την προσχώρηση υφιστάμενη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 88 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.
- (76) Πρώτον, καμία από τις ΜΠΣ δεν τέθηκε σε ισχύ πριν από τη 10η Δεκεμβρίου 1994. Δεύτερον, καμία ΜΠΣ δεν αναφέρεται στον κατάλογο των υφιστάμενων ενισχύσεων που συνοδεύει το παράρτημα IV της πράξης προσχώρησης και, τρίτον, οι ΜΠΣ δεν κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή στο πλαίσιο του λεγόμενου «προσωρινού μηχανισμού».

⁽²⁷⁾ Πράξη περί των όρων προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ L 236 της 23.9.2003.

Υπαρξη κρατικής ενίσχυσης

- (77) Η Επιτροπή ήταν της άποψης ότι η εγγυημένη απόδοση των επενδύσεων και οι υψηλές τιμές που διασφάλιζαν οι ΜΠΣ θέτουν τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούσαν στο πλαίσιο των ΜΠΣ σε ευνοϊκότερη οικονομική θέση σε σχέση με τους εκτός ΜΠΣ παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας – συμπεριλαμβανομένων των τυχόν νέων φορέων της αγοράς – καθώς επίσης σε σχέση με εταιρείες άλλων τομέων όπου δεν έχουν καν προταθεί ανάλογες μακροπρόθεσμες συμβάσεις στους φορείς της αγοράς. Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή έκρινε προκαταρκτικά ότι το μέτρο αυτό συνιστά επιλεκτικό πλεονέκτημα προς όφελος των προαναφερόμενων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας.
- (78) Η Επιτροπή παρατήρησε επίσης ότι οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας έχουν ανοίξει στον ελεύθερο ανταγωνισμό και το ηλεκτρικό ρεύμα αποτελεί αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, ιδιαίτερα από τότε που άρχισε να ισχύει η οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ⁽²⁸⁾. Κατά συνέπεια, μέτρα που παρέχουν πλεονεκτήματα σε ορισμένες εταιρείες στον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας κάποιου κράτους μέλους είναι δυνατόν να παρεμποδίζουν την ικανότητα επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών όσον αφορά την εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας προς το συγκεκριμένο κράτος μέλος ή να ευνοούν τις εξαγωγές ηλεκτρικού ρεύματος από το κράτος αυτό προς άλλα κράτη μέλη.
- (79) Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης την άποψη ότι το πλεονέκτημα αυτό προέρχεται από κρατικούς πόρους, δεδομένου ότι η σύνταξη των ΜΠΣ είναι αποτέλεσμα κρατικής πολιτικής η οποία εφαρμόστηκε μέσω της MVM, κρατικής ιδιοκτησίας χονδρεμπόρου κοινής ωφέλειας. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (εφεξής «Ευρωπαϊκό Δικαστήριο»), όταν μία δημόσια εταιρεία χρησιμοποιεί τα κεφάλαιά της κατά τρόπο που να καταλογίζονται στο κράτος, τότε τα κεφάλαια αυτά συνιστούν κρατικούς πόρους κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ ⁽²⁹⁾.

⁽²⁸⁾ ΕΕ L 27 της 30.1.1997, σ. 20.

⁽²⁹⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002 στην υπόθεση C-482/99: Γαλλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 2002, σ. I-4397).

(80) Συνεπώς, η Επιτροπή κατέληξε στην προκαταρκτική διαπίστωση ότι οι ΜΠΣ συνιστούν κρατική ενίσχυση προς όφελος των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, η οποία ενίσχυση ανήκει στα «ευρισκόμενα ακόμα σε ισχύ μετά την ημερομηνία προσχώρησης μέτρα» σύμφωνα με το παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της πράξης προσχώρησης.

Συμβιβασμο των ΜΠΣ με τη συνθήκη ΕΚ

(81) Ακόμη, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι για την εξέταση της κρατικής ενίσχυσης προς τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας απαιτείται η εφαρμογή της Μεθοδολογίας. Βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες για το κατά πόσον οι ΜΠΣ πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στη Μεθοδολογία.

(82) Πρώτον, η Επιτροπή θεωρούσε αμφίβολο κατά πόσον οι αρχές που διέπουν τις ΜΠΣ – και που αποτελούν εμπόδιο για τον ελεύθερο ανταγωνισμό – είναι συμβιβάσιμες με τον βασικό στόχο της Μεθοδολογίας που συνίσταται στο να βοηθά η κρατική ενίσχυση την απελευθέρωση του τομέα με τη μορφή ανάλογης αντιστάθμισης η οποία παρέχεται στις κατεστημένες εταιρείες που εκτίθενται στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού.

(83) Δεύτερον, η Επιτροπή θεωρούσε αμφίβολο κατά πόσον η κρατική ενίσχυση που περιέχεται στις ΜΠΣ πληροί τα λεπτομερή κριτήρια που ορίζονται στη Μεθοδολογία για τον υπολογισμό του επιλέξιμου λανθάνοντος κόστους και τον καθορισμό της αντίστοιχης αντιστάθμισης.

3.2. Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002 (VIII.23.) περί του λανθάνοντος κόστους

(84) Προκειμένου η ΜVM να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις της που προβλέπονται από τις ΜΠΣ και συγχρόνως στο τμήμα κοινής ωφέλειας της αγοράς οι τιμές μεταπωλητή να παραμείνουν χονδρικά στα επίπεδα της τιμής ελεύθερης αγοράς, το κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002 (VIII.23.) πρόβλεπε την καταβολή κρατικής αντιστάθμισης στην ΜVM υπό ορισμένες συνθήκες.

(85) Στην αρχική κοινοποίησή τους (HU 1/2004, την οποία απέσυραν τη 13η Απριλίου 2005) οι συγγρικές αρχές θεωρούσαν την προαναφερόμενη αντιστάθμιση ως κρατική ενίσχυση υπέρ της ΜVM.

(86) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, όμως, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αντιστάθμιση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της ΜVM, διότι το εισπραττόμενο βάσει του κυβερνητικού διατάγματος αριθ. 183/2002 (VIII.23.) ποσό αποτελεί τμήμα της τιμής αγοράς η οποία καταβάλλεται από τη ΜVM στους σταθμούς παραγωγής που τελούν υπό το καθεστώς των ΜΠΣ, συνεπώς αποτελεί μέρος του πλεονεκτήματος που προσπορίζονται οι παραγωγοί από τις ΜΠΣ.

(87) Ως εκ τούτου, η απόφαση κίνησης της διαδικασίας προβαίνει σε επίσημη έρευνα μόνο σχετικά με τις ΜΠΣ και όχι αναφορικά με το κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002 (VIII.23.).

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

(88) Η Ουγγαρία εξέφρασε την άποψη ότι —εξαιτίας των διαφορών στους όρους που προβλέπον— θα ήταν σκόπιμη η μεμονωμένη αξιολόγηση των ΜΠΣ.

(89) Όσον αφορά την απελευθέρωση της συγγρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η Ουγγαρία είναι της άποψης ότι το άνοιγμα της αγοράς επέτυχε ως προς τον αριθμό των καταναλωτών που προτίμησαν την ελεύθερη αγορά (καθότι αντιστοιχούσε στον ευρωπαϊκό μέσο όρο). Η Ουγγαρία συμπεραίνει ότι οι ΜΠΣ δεν εμπόδισαν τους καταναλωτές να επιλέξουν την ελεύθερη αγορά. Παρόμοια εμπόδια οφείλονται πολύ περισσότερο στην περιορισμένη διασυνοριακή δυναμικότητα της Ουγγαρίας και στις συνακόλουθες υψηλές τιμές.

(90) Επιπλέον, η Ουγγαρία είναι της άποψης ότι η μεγάλη διάρκεια ισχύος των ΜΠΣ αυτή καθ' εαυτήν δεν πρέπει να αποτελεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τους παραγωγούς, δεδομένου ότι οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις είναι μια ευρέως διαδεδομένη πρακτική στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας τόσο στην Ευρώπη όσο και σε άλλες ηπείρους.

(91) Σχετικά με την τιμή αναφοράς, της οποίας γίνεται μνεία στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, οι συγγρικές αρχές ισχυρίζονται ότι κατά τον καθορισμό της τιμής αναφοράς η Επιτροπή θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη τις περιφερειακές ιδιαιτερότητες της Ουγγαρίας και την πρόσφατη αύξηση των τιμών καυσίμων.

(92) Όσον αφορά τους νεοεισερχόμενους στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η Ουγγαρία γνωστοποιεί στην Επιτροπή ότι από την 1η Μαΐου 2004 (ημερομηνία της προσχώρησης της Ουγγαρίας στην Ένωση και συνάμα της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας) δεν υπήρξαν άλλοι νεοεισερχόμενοι στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας. Οι συγγρικές αρχές επισημαίνουν το χρονοβόρο των επενδύσεων αυτών, καθώς επίσης το γεγονός ότι —ως επακόλουθο— είναι εντελώς απίθανο να καταστεί οποιαδήποτε επένδυση ικανή για λειτουργία πριν από το 2011.

(93) Τέλος, απαντώντας στις αμφιβολίες της Επιτροπής για το συμβιβασμο των ΜΠΣ με την παράγραφο 4.6 της Μεθοδολογίας, η Ουγγαρία επιβεβαιώνει ότι δεν παρέχει κρατική ενίσχυση για τη διάσωση και αναδιάρθρωση των ωφελούμενων από τις υπό αξιολόγηση ΜΠΣ εταιρειών.

5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

(94) Μετά τη δημοσίευση της απόφασης κίνησης της διαδικασίας (21 Δεκεμβρίου 2005) και εντός της σχετικής προθεσμίας (τις περισσότερες φορές μετά από παρατάσεις κατόπιν αιτήματος των ενδιαφερομένων που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή), η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από τους κατωτέρω ενδιαφερομένους:

— από τις εξής ηλεκτροπαραγωγικές εταιρείες: AES-Tisza Erdőmű Kft., Budapesti Erdőmű Rt., Csepeli Áramtermelő Kft., Dunamenti Erdőmű Rt. και η κύρια μέτοχος της, η Electrabel SA, καθώς και η Mátraí Erdőmű Rt.

— από τις ακόλουθες τράπεζες που παρείχαν χρηματοδότηση στους ηλεκτροπαραγωγούς: η [...] Bank, εκπρόσωπος των δώδεκα τραπεζών που χορήγησαν δάνειο στην Csepeli Áramtermelő Kft., και η [...] Bank, εκπρόσωπος των εννέα τραπεζών που χορήγησαν δάνειο στην AES-Tisza Erőmű Kft.

— η MVM, καθώς επίσης

— ένα ενδιαφερόμενο μέρος που θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του.

- (95) Μεγάλο μέρος των παρατηρήσεων που διαβίβασαν οι ενδιαφερόμενοι στην Επιτροπή βασίζεται σε παρόμοια επιχειρηματολογία. Ως εκ τούτου, αντί να παρουσιάζει μεμονωμένα τις παρατηρήσεις των επιμέρους ενδιαφερομένων, η Επιτροπή τις κατέταξε στις εξής γενικές κατηγορίες (βλέπε τα σημεία 5.1 – 5.7 κατωτέρω).

5.1. Παρατηρήσεις σχετικά με τη μεμονωμένη αξιολόγηση των ΜΠΣ

- (96) Η Mátrai Erőmű και ένα άλλο ενδιαφερόμενο μέρος που θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του προέβησαν στη γενική παρατήρηση ότι, λόγω των αποκλίσεων που παρουσιάζουν στο συγκεκριμένο περιεχόμενό τους, η Επιτροπή θα έπρεπε να αξιολογήσει τις επιμέρους ΜΠΣ μεμονωμένα. Άλλοι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας ζητούσαν σιωπηρά τη μεμονωμένη αξιολόγηση της ΜΠΣ τους με το να θέτουν στη διάθεση της Επιτροπής λεπτομέρειες των συγκεκριμένων όρων της ΜΠΣ που είχαν συνάψει.

5.2. Παρατηρήσεις σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης

Η κατάλληλη για την αξιολόγηση χρονική στιγμή

- (97) Η AES-Tisza Erőmű, η Budapesti Erőmű, η Csepeli Áramtermelő Kft. και η Dunamenti Erőmű ισχυρίζονται ότι τα κριτήρια ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης θα έπρεπε να εξεταστούν κατά τη χρονική στιγμή που συνάφθηκαν οι ΜΠΣ, βάσει των όρων που ίσχυαν τότε στην αγορά. Μέρος των παρατηρήσεων αναφέρει ρητά αυτό το αίτημα, ενώ άλλες παρατηρήσεις το πράττουν εμμέσως, υπενθυμίζοντας κατά την εξέταση της ύπαρξης κρατικής εξέτασης τις συνθήκες σύναψης των ΜΠΣ. Εν προκειμένω τα ενδιαφερόμενα μέρη έκαναν αναφορά στη νομολογία του Δικαστηρίου ⁽³⁰⁾.

Έλλειψη οικονομικού οφέλους

i) Εσφαλμένη τιμή αναφοράς/Έλλειψη τιμών που αποτελούν πλεονέκτημα

- (98) Όλοι οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας ισχυρίζονται ότι οι ΜΠΣ δεν αποτελούν οικονομικό όφελος.
- (99) Διατυπώνουν επιφυλάξεις για τις προκαταρκτικές διαπιστώσεις της Επιτροπής, σύμφωνα με τις οποίες οι τιμές που προβλέπονται στις ΜΠΣ είναι υψηλότερες από τις αγοραίες τιμές παραγωγού.
- (100) Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους το 36 EUR/MWh που εφαρμόστηκε σε άλλες αποφάσεις και αναφέρθηκε στην από-

φαση κίνησης της διαδικασίας δεν αποτελεί κατάλληλη τιμή αναφοράς στην παρούσα διαδικασία, δεδομένου ότι ανήκει σε εντελώς διαφορετικό γεωγραφικό και χρονικό πλαίσιο. Σύμφωνα με την άποψη τους κατά την αξιολόγηση της τιμής πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι συνθήκες που επικρατούσαν κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ. Επισημαίνουν επίσης ότι οι τιμές που διαμορφώνονται βάσει μακροπρόθεσμων συμβάσεων πάντοτε θα είναι χαμηλότερες από τις τιμές της ημερήσιας (spot) αγοράς. Επιπλέον, οι παραγωγοί που προμηθεύουν κυρίως ηλεκτρική ενέργεια φορτίου αιχμής στην MVM, ισχυρίζονται επίσης ότι οι τιμές τους δεν συγκρίνονται με τις τιμές των προϊόντων βασικού φορτίου. Οι περισσότεροι προτείνουν να λάβει υπόψη η Επιτροπή τη σημαντική αύξηση των τιμών καυσίμων που σημειώθηκε τα τελευταία έτη.

- (101) Πολλοί από τους παραγωγούς υποστηρίζουν ότι ο πραγματικός συντελεστής απόδοσης δεν έφθανε τα ποσοστά που αναφέρονται στην απόφαση.

- (102) Τονίζουν επίσης ότι (αντιθέτως προς όσα υπονοούνται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας) στο πλαίσιο των ΜΠΣ οι παραγωγοί αντιμετωπίζουν σημαντικούς κινδύνους, ιδιαίτερα κινδύνους κατασκευαστικούς, νομοθετικούς, περιβαλλοντικούς, σχετικούς με τη συντήρηση, καθώς επίσης φορολογικούς/χρηματοοικονομικούς. Ανέφεραν τη ρύθμιση των τιμών ως σημαντική κατηγορία των νομοθετικών κινδύνων. Οι παραγωγοί θεωρούσαν ως μειονέκτημα ότι μεγάλο μέρος της παραγωγικής δυναμικότητάς τους δεσμευόταν από τη MVM, διότι αυτό τους παρεμπόδιζε στο να χρησιμοποιήσουν τις δυναμικότητες αυτές για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για λογαριασμό άλλων δυνητικών καταναλωτών. Εκτός αυτού, οι ΜΠΣ επιβάλλουν σαφείς υποχρεώσεις στους παραγωγούς και η μη συμμόρφωση οδηγεί σε μειωμένες πληρωμές και καταβολή αποζημιώσεων.

- (103) Η [...] επεσήμανε ότι ένα από τα πλεονεκτήματα των ΜΠΣ για την Ουγγαρία αποτελούσαν οι αξιόπιστες υπηρεσίες εξισορρόπησης τις οποίες μόνο η [...] και η Dunamenti Erőmű ήταν σε θέση να παρέχει. Σύμφωνα με ισχυρισμούς του, ο παραγωγός αυτούς δεν θα είχε εισέλθει στην αγορά και δεν θα είχε προσφέρει τις υπηρεσίες αυτές αν δεν καλυπτόταν από ΜΠΣ.

- (104) Σύμφωνα με τη Mátrai Erőmű οι τιμές της είναι ανταγωνιστικές χάρη στα ιδιόκτητα ανθρακωρυχεία και το συνακόλουθο χαμηλό κόστος εξόρυξης. Όπως υποστηρίζει, οι τιμές της είναι χαμηλότερες και από τις τιμές μεταπωλητή της MVM, σε αντίθεση με τις τιμές άλλων ΜΠΣ.

ii) Τίμημα της ιδιωτικοποίησης

- (105) Η Dunamenti Erőmű υποστηρίζει ότι δεν ωφελήθηκε από την ΜΠΣ της, διότι κατέβαλε την αγοραία τιμή κατά την ιδιωτικοποίηση των μονάδων της και στο τίμημα πώλησης είχαν ληφθεί υπόψη τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της που απορρέουν από την ΜΠΣ. Δηλαδή καταβάλλοντας το τίμημα της ιδιωτικοποίησης έχει εξοφλήσει και το αντάλλαγμα για τη ΜΠΣ (καθώς επίσης για το πλεονέκτημα που ενδεχομένως αυτή περιέχει).

⁽³⁰⁾ Έγινε αναφορά στην υπόθεση T-366/00 Scott S.A.

iii) Η αρχή του επενδυτή της ελεύθερης αγοράς

(106) Σύμφωνα με την Budapesti Erőmű, την AES-Tisza Erőmű, τη Mátraí Erőmű και την Csepeli Áramtermelő Kft., στις ΜΠΣ αντικατοπτρίζονταν, τόσο ως προς τη MVM, όσο και ως προς τους παραγωγούς, οι όροι της αγοράς όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο της σύναψής τους. Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία τους, αν βρισκόταν στη θέση της MVM (εάν ήταν, δηλαδή, ο μοναδικός αγοραστής, που υπείχε διά νόμου υποχρέωση για τη διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού), κάθε ιδιώτης φορέας θα κατέληγε στην απόφαση να συνάψει τις ΜΠΣ. Σύμφωνα με την άποψή τους, το οικονομικό «όφελος» που προκύπτει από τις ΜΠΣ για τους παραγωγούς δεν υπερβαίνει το επίπεδο του συνήθους οικονομικού οφέλους που μπορεί να επιτύχει ο συμβαλλόμενος μιας οποιασδήποτε εμπορικής συμφωνίας. Κατά τον χρόνο σύναψής τους οι ΜΠΣ ήταν σύμφωνες με τους συνήθεις όρους που ίσχυαν στον υπόψη τομέα. Εκτός αυτού, οι ΜΠΣ αντιπροσωπεύουν συνήθη εμπορική πρακτική και καθιερωμένες μορφές καταμερισμού και διαχείρισης κινδύνου.

(107) Η σύναψη ΜΠΣ ήταν ο μόνος τρόπος να εξασφαλιστούν οι επενδύσεις που πληρούσαν τις απαιτήσεις του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας (ιδίως όσον αφορά τον εκσυγχρονισμό του όλου συστήματος, την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια εφοδιασμού). Η εφαρμογή της αρχής του ιδιώτη επενδυτή έπρεπε να οδηγήσει στη συνεκτίμηση των απαιτήσεων αυτών, οι οποίες δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν παρά μόνο μέσω των ΜΠΣ. Τα ενδιαφερόμενα μέρη επισημαίνουν ότι, ως επακόλουθο, οι ΜΠΣ προβλέπουν υποχρέωση επενδύσεων και διαθεσιμότητας για τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας.

iv) Υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος

(108) Σύμφωνα με την Budapesti Erőmű και την Csepeli Áramtermelő Kft., οι παραγωγοί που αναφέρονται ως συμβαλλόμενοι στις ΜΠΣ παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Όπως υποστηρίζουν το έγγραφο τους, οι ΜΠΣ αποτελούν μέσο για τη MVM ώστε να εκπληρώνει την υποχρέωσή της που υπέχει για την ασφάλεια εφοδιασμού. Συνεπώς, οι ΜΠΣ υποτίθεται ότι διασφαλίζουν την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης για παροχή υπηρεσίας κοινής ωφέλειας. Σύμφωνα με επιχειρήματα της Budapesti Erőmű, μπορεί να θεωρηθεί, στην ουσία, ότι η ίδια καλείται να εκπληρώνει την υποχρέωση παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας που της επιβάλλει η ΜΠΣ. Αμφότερα ενδιαφερόμενα μέρη επικαλούνται την απόφαση της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2003 για την κρατική ενίσχυση αριθ. 475/03 (Ιρλανδία) ⁽³¹⁾, στην οποία η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η εγκατάσταση νέας παραγωγικής δυναμικότητας μπορεί να θεωρηθεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος.

(109) Τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι της άποψης ότι, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ιρλανδίας, η κρατική ενίσχυση που χορηγείται στο πλαίσιο των ΜΠΣ – εφόσον υφίσταται –

πληροί τα τέσσερα σωρευτικά κριτήρια τα οποία ορίζονται στην απόφαση που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην υπόθεση C-280/00 (εφεξής «υπόθεση Altmark») ⁽³²⁾.

(110) Πρώτον, από τους συγγραφικούς Νόμους περί Ηλεκτρικής Ενέργειας προκύπτει ότι η MVM είχε πολλές υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας, όπως ήταν η διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού με το ελάχιστο δυνατό κόστος, η προστασία του περιβάλλοντος και η ενεργειακή απόδοση. Συνεπώς, ο νόμος ορίζει με σαφήνεια τις υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας της MVM και οι ΜΠΣ αναθέτουν στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας την παροχή αυτών των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

(111) Δεύτερον, τα κυβερνητικά διατάγματα περί τιμών και οι τύποι τιμών των ΜΠΣ καθόριζαν εκ των προτέρων το ύψος της αντιστάθμισης. Συνεπώς, η αντιστάθμιση μπορεί να υπολογιστεί με αντικειμενικούς και διαφανείς δείκτες.

(112) Τρίτον, οι αντιστάθμισεις που καταβάλλονται βάσει των ΜΠΣ δεν υπερβαίνουν το επίπεδο του κόστους των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος. Οι ΜΠΣ βασίζονται αυστηρά στο κόστος και το περιθώριο κέρδους δεν υπερβαίνει τα συνήθη περιθώρια κέρδους της αγοράς. Αυτό – σύμφωνα με τα επιχειρήματα της Budapesti Erőmű – εξασφαλίζεται από το γεγονός ότι οι ΜΠΣ της συνήφθησαν μετά από ανοικτές και διαφανείς διαδικασίες προς υποβολή προσφορών. Οι σταθμοί παραγωγής πωλήθηκαν στον υποψήφιο που αναδείχθηκε ως ο καλύτερος πλειοδότης και παρουσίασε το καλύτερο επιχειρηματικό σχέδιο. Συνέπεια της διαδικασίας προς υποβολή προσφορών αποτελεί το γεγονός ότι η αντιστάθμιση που χορηγείται βάσει των ΜΠΣ δεν μπορεί να υπερβαίνει το κόστος που συνεπάγεται η εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας και ένα εύλογο περιθώριο κέρδους.

(113) Τέταρτον, σύμφωνα με τα επιχειρήματα της Budapesti Erőmű, όλες οι ΜΠΣ που συνήψε, συνήφθησαν μετά από ανοικτές και διαφανείς διαδικασίες προς υποβολή προσφορών, είτε ως αναπόσπαστο μέρος του πακέτου ιδιωτικοποίησης είτε μεμονωμένα. Σύμφωνα με ισχυρισμό της Csepeli Áramszolgáltatató Kft., αν και ο σταθμός δεν επελέγη με ανοικτή διαδικασία προς υποβολή προσφορών, η αντιστάθμιση που λαμβάνει περιορίζεται στην κάλυψη του κόστους και σε ένα εύλογο περιθώριο κέρδους. Ο μηχανισμός διαμόρφωσης τιμών εξασφαλίζει την αποφυγή της υπεραντιστάθμισης.

(114) Υπό το φως των ανωτέρω παρατηρήσεων τα ενδιαφερόμενα μέρη διαπιστώνουν ότι οι ΜΠΣ πληρούν σωρευτικά τα τέσσερα κριτήρια της απόφασης που εκδόθηκε στην υπόθεση Altmark, άρα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

⁽³¹⁾ ΕΕ C 34 της 7.2.2004, σ. 8.

⁽³²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 24.7.2003 στην υπόθεση Altmark trans GmbH και Regierungspräsidium Magdeburg κατά Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (Συλλογή 2003, σ. I-07747).

(115) Περαιτέρω, η Budapesti Erőmű επισημαίνει ότι, ακόμη και εάν η Επιτροπή εκτιμήσει ότι οι ΜΠΣ δεν πληρούν σωρευτικά τα τέσσερα κριτήρια Altmark, αυτές πρέπει να χαρακτηριστούν δυνάμει του άρθρου 86, παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ συμβιβάσιμες με τις αρχές που διέπουν την κοινή αγορά. Σύμφωνα με την άποψη του ενδιαφερόμενου μέρους, η επίδραση που ασκούν οι ΜΠΣ της στο εικαζόμενο κλείσιμο της αγοράς είναι αμελητέα, επειδή καλύπτουν μόλις 3 % της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας. Επιπλέον, για λόγους τεχνικούς, η αύξηση των εισαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας ούτως ή άλλως δεν ήταν δυνατή κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ. Ως εκ τούτου, οι ΜΠΣ της δεν μπορούν να έχουν επιζήμια επίδραση στο εμπόριο. Στις παρατηρήσεις του το ενδιαφερόμενο μέρος επισημαίνει τη σπουδαιότητα της τηλεθέρμανσης με συνδυασμένη παραγωγή ενέργειας, μιας τεχνολογίας η οποία είναι σύμφωνη με τους στόχους της πολιτικής ενέργειας και περιβάλλοντος της ΕΕ.

(116) Η Mátrai Erőmű υποστηρίζει ότι είχε υποχρέωση να δεσμεύσει μια καθορισμένη ελάχιστη δυναμικότητα για τη ΜΜΜ προκειμένου να εξασφαλίζεται η παροχή ενέργειας στην ούγγρική αγορά με εγχώριους πόρους άνθρακα. Σύμφωνα με τα επιχειρήματά της – σε συμμόρφωση με το άρθρο 11, παράγραφος 4 της οδηγίας περί ηλεκτρικής ενέργειας⁽³³⁾ – η κρατική ενίσχυση πρέπει να θεωρηθεί συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, εφόσον – για τη διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού – χρηματοδοτεί παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία βασίζεται στη χρήση εγχώριου άνθρακα.

ν) Έλλειψη πλεονεκτημάτων από τη μεγάλη διάρκεια ισχύος

(117) Σύμφωνα με την Csepeli Áramtermelő Kft., τη Mátrai Erőmű και την Budapesti Erőmű, η μακρά διάρκεια ισχύος της σύμβασης αυτή καθ' εαυτήν δεν αποτελεί πλεονέκτημα. Σύμφωνα με την Csepeli Áramtermelő Kft., στο πλαίσιο της μακροπρόθεσμης σύμβασης αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι πληρώνουν το τίμημα της ασφάλειας που παρέχουν οι μακροπρόθεσμες προσφορές. Οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας αποδέχονται να προσφέρουν τιμές χαμηλότερες από εκείνες της spot αγοράς, να δεσμεύονται από τις συμφωνηθείσες τιμές, όσο υψηλές και να είναι οι τιμές της spot αγοράς, και αποδέχονται επίσης να δεσμεύουν τη δυναμικότητά τους για μία και μόνο εταιρεία καθ' όλη διάρκεια ισχύος της σύμβασης. Με το σκεπτικό αυτό ισχυρίζονται ότι οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις εξισορροπούν για αμφότερες πλευρές τους οικονομικούς κινδύνους και ευκαιρίες, χωρίς να αποτελούν σαφές πλεονέκτημα.

(118) Βάσει των ανωτέρω επιχειρημάτων όλοι οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι ΜΠΣ δεν τους παρέχουν οικονομικό όφελος και δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Επιλεκτικότητα

(119) Σύμφωνα με την AES-Tisza Erőmű οι ΜΠΣ δεν εξασφαλίζουν επιλεκτικό πλεονέκτημα. Το ενδιαφερόμενο μέρος επικαλείται το γεγονός ότι σε όλο τον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας υπάρχουν μακροπρόθεσμες συμβάσεις, οι οποίες συνά-

πτονται όχι μόνο μεταξύ των παραγωγών και της ΜΜΜ, αλλά επίσης μεταξύ της ΜΜΜ και των εταιρειών διανομής ηλεκτρισμού, μεταξύ των προμηθευτών καυσίμων και των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και στην περίπτωση της εισαγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας. Όσον αφορά τους παραγωγούς, ο 1^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας (1994) και το κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 34/1995 απαιτούν ρητά να συνάψουν μακροπρόθεσμη σύμβαση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τη ΜΜΜ προκειμένου να τους χορηγηθεί άδεια κατασκευής και λειτουργίας. Ως εκ τούτου όλοι οι παραγωγοί συνήψαν συμβάσεις με τη ΜΜΜ και μόνο οι σταθμοί εκμετάλλευσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και συνδυασμένης παραγωγής ενέργειας μπορούσαν να έχουν συμβάσεις βραχύτερης διάρκειας ισχύος δεδομένου ότι οι παραγωγοί αυτοί είχαν άλλες νομικές εγγυήσεις (επί παραδείγματι υποχρεωτική απορρόφηση).

Χορήγηση κρατικών πόρων

(120) Σύμφωνα με ισχυρισμό της Mátrai Erőmű, στις ΜΠΣ μόνο η τιμή μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση. Η διάρκεια ισχύος των ΜΠΣ και η εγγυημένη ποσότητα απορρόφησης δεν μπορούν να θεωρηθούν ως κρατική ενίσχυση, διότι δεν συνεπάγονται χορήγηση κρατικών πόρων ακόμη και εάν εξασφάλιζαν πλεονέκτημα. Το τρίτο μέρος συμπεραίνει ότι λόγω των εξαιρετικά ανταγωνιστικών τιμών της Mátrai Erőmű [βλέπε σημείο i) ανωτέρω] η δική της ΜΠΣ δεν περιλαμβάνει κανένα στοιχείο ενίσχυσης.

Δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο

(121) Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία της εταιρείας AES-Tisza, οι τιμές των ΜΠΣ δεν καθορίζονται από το κράτος, αλλά από τα συμβαλλόμενα μέρη της ΜΠΣ. Η AES-Tisza Erőmű προβάλλει αντιρρήσεις στην αξιολόγηση, στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, του ερωτήματος το οποίο αφορά τον καταλογισμό στο κράτος, στον βαθμό που η απόφαση εξετάζει τον καταλογισμό στο κράτος απλώς και μόνο αναφορικά με τη σύναψη των ΜΠΣ και όχι σε σχέση με τον καθορισμό των τιμών, τη στιγμή που η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα οφείλεται στις πλεονεκτικές τιμές. Μετά την περίοδο του κεντρικού καθορισμού των τιμών (δηλαδή μετά τον Ιανουάριο του 2004, με εξαίρεση του 2007), οι τιμές καθορίζονται με διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΜΜΜ και των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας και δεν καταλογίζονται στο κράτος.

Στρέβλωση του ανταγωνισμού και επιπτώσεις επί των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών

(122) Η AES-Tisza Erőmű, η Budapesti Erőmű και η Csepeli Erőmű αμφισβητούν τη στρεβλωτική επίδραση των ΜΠΣ και την υποτιθέμενη επιρροή τους στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

(123) Πρώτον, τα προαναφερόμενα μέρη υποστηρίζουν ότι και το κριτήριο αυτό πρέπει να εξεταστεί κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ. Εκείνη την εποχή η Ουγγαρία δεν ήταν μέλος της ΕΕ και η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν είχε ακόμη πραγματοποιηθεί. Συνεπώς, ισχυρίζονται, οι ΜΠΣ εκ των πραγμάτων δεν μπορούσαν να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά.

⁽³³⁾ Οδηγία 2003/54/ΕΚ.

(124) Δεύτερον, σύμφωνα με την άποψη τους ο ανταγωνισμός και το εμπόριο επηρεάζονται από άλλους παράγοντες εκτός από τις ΜΠΣ. Ειδικότερα, η διασυνοριακή δυναμικότητα θα μπορούσε να είναι ο βασικός παράγοντας επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ της Ουγγαρίας και άλλων χωρών. Αυτές οι διασυνοριακές δυναμικότητες αξιοποιούνται στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Συνεπώς, είναι σαφές ότι το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας συναντά περιορισμούς λόγω περιορισμένης διασυνοριακής δυναμικότητας της Ουγγαρίας και όχι λόγω των ΜΠΣ. Σύμφωνα με τα επιχειρήματα, η νομοθεσία είναι ο άλλος παράγοντας επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Βάσει της ουγγρικής νομοθεσίας, οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας ούτως ή άλλως δεν έχουν δικαίωμα άμεσης πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας στην αλλοδαπή.

(125) Σύμφωνα με ισχυρισμό της Cseperi Ερδμί, η ΜΠΣ της δεν μπορεί να ασκεί πραγματική επίδραση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, διότι πωλεί ηλεκτρική ενέργεια μόνο στην Ουγγαρία.

(126) Σύμφωνα με περαιτέρω ισχυρισμό της, η ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, σε συμμόρφωση με τις κοινοτικές υποχρεώσεις της, άνοιξε σταδιακά στον ανταγωνισμό. Σημαντικό ποσοστό των καταναλωτών δεν άργησε να μεταπηδήσει στο τμήμα ελεύθερης αγοράς. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις, οι λόγοι που εμποδίζουν τους νέους φορείς να εισέλθουν στην ουγγρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ή να διευρύνουν την παρουσία τους στην αγορά αυτή δεν έχουν σχέση με τις ΜΠΣ, αλλά με την αβεβαιότητα της απόδοσης των επενδύσεων. Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία της Cseperi Ερδμί τα προηγούμενα έτη προϋπόθεση της κατασκευής σταθμών παραγωγής στην Ουγγαρία ήταν η εξασφάλιση από το κράτος της σταθερότητας και της προβλεψιμότητας της απόδοσης των έργων υπό μορφή μακροπρόθεσμων συμβάσεων ή υποχρεωτικής απορρόφησης, καθώς επίσης η εγγύηση που παρείχε για την απορρόφηση των νέων δυναμικότητων ή ζήτηση η οποία προέκυπτε από την κατετοπιημένη δραστηριότητα διανομής. Εν πάση περιπτώσει, οι υφιστάμενες ΜΠΣ δεν θα αποτελούσαν εμπόδιο για τους νεοεισερχόμενους.

(127) Σύμφωνα με τους περαιτέρω ισχυρισμούς, στην Ουγγαρία δεν υπάρχει ζήτηση για επιπλέον δυναμικότητα. Αυτό θα αποδεικνυόταν από το γεγονός ότι στις δημοπρασίες ηλεκτρικής ενέργειας της MVM σημαντικό ποσοστό των προσφερόμενων προς πώληση δυναμικότητων έμεινε αδιάθετο.

5.3. Εφαρμογή μετά την προσχώρηση

(128) Οι παρατηρήσεις αυτές υποβλήθηκαν από την Budapesti Ερδμί.

(129) Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία της Budapesti Ερδμί οι ΜΠΣ δεν αποτελούν «ευρισκόμενα ακόμα σε ισχύ μετά την ημερομηνία προσχώρησης μέτρα» σύμφωνα με το παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της πράξης προσχώρησης.

(130) Το ενδιαφερόμενο μέρος ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα να αναθεωρήσει μετά την προσχώρηση τα μέτρα ενίσχυσης που θεσπίστηκαν νόμιμα πριν από την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό συνάδει με τη γενικότερη αρχή της απαγόρευσης της αναδρομικότητας. Δεδο-

μένου ότι οι κοινοτικοί κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων δεν έχουν εφαρμογή παρά μόνο από τη στιγμή της προσχώρησης, μόνο τα μέτρα ενίσχυσης που παρέχουν περαιτέρω πλεονέκτημα μετά την ημερομηνία αυτή μπορούν να θεωρηθούν ως μέτρα εφαρμοστέα μετά την προσχώρηση. Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία τους, οι ΜΠΣ μετά την προσχώρηση δεν δημιουργούσαν περαιτέρω πλεονέκτημα, καθόσον ο τύπος των τιμών τους καθορίστηκε πριν από την ημερομηνία αυτή και ως εκ τούτου η χρηματοοικονομική δέσμευση του κράτους ήταν πλήρως γνωστή πριν από την προσχώρηση.

5.4. Υφιστάμενη ενίσχυση

(131) Το επιχείρημα αυτό υποβλήθηκε από τις εταιρείες Budapesti Ερδμί, Cseperi Ερδμί, AES-Tisza Ερδμί και Mátrai Ερδμί, καθώς και την [...] Τράπεζα.

(132) Τα ενδιαφερόμενα μέρη ισχυρίζονται ότι ακόμη και εάν δεχθούμε ότι οι ΜΠΣ συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, αυτές πρέπει να θεωρούνται υφιστάμενες ενισχύσεις σύμφωνα με το παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της πράξης προσχώρησης. Είναι της άποψης ότι η Επιτροπή δεν πρόβλεψε αντιρρήσεις στο μέτρο εντός της περιόδου 3 μηνών που προβλέπει η πράξη προσχώρησης. Οι ουγγρικές αρχές κοινοποίησαν το μέτρο την 31η Μαρτίου 2004 και – κατόπιν ανταλλαγής ορισμένων πληροφοριών – η Επιτροπή παρέλαβε να απαντήσει στην από 19η Οκτωβρίου 2004 επιστολή της Ουγγαρίας εντός της περιόδου των 3 μηνών, αποκλείοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα το εν λόγω μέτρο να χαρακτηριστεί «νέα ενίσχυση».

(133) Περαιτέρω, η Budapesti Ερδμί θεωρεί ότι ο χαρακτηρισμός μιας ενίσχυσης, η οποία χορηγήθηκε πριν από την προσχώρηση και υφίσταται και μετά την προσχώρηση, ως «νέα ενίσχυση» ή «υφιστάμενη ενίσχυση» δεν πρέπει να στηριχθεί αποκλειστικά και μόνο στα οριζόμενα στο παράρτημα IV της πράξης προσχώρησης. Σύμφωνα με την Budapesti Ερδμί, εάν μια ενίσχυση δεν συνιστά υφιστάμενη ενίσχυση βάσει του παραρτήματος IV της πράξης προσχώρησης, πρέπει να εξετασθεί και υπό το φως του άρθρου 1 στοιχείο β) σημεία ii) - v) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

(134) Επισημαίνει ότι το άρθρο 1 στοιχείο β) περίπτωση ν του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου έχει εφαρμογή για τις ΜΠΣ και για τον λόγο αυτό συνιστούν «υφιστάμενη ενίσχυση». Σύμφωνα με την άποψή της η τελευταία φράση του άρθρου 1 στοιχείο β) περίπτωση ν του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 δεν έχει εφαρμογή για τις ΜΠΣ για τρεις λόγους.

(135) Πρώτον, στην υπόθεση *Alzetta Mauro*⁽³⁴⁾ το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι μια ενίσχυση που αρχικά χορηγείται σε μια κλειστή στον ανταγωνισμό, προ της απελευθέρωσης αγοράς πρέπει να θεωρείται ως υφιστάμενη ενίσχυση μετά την απελευθέρωση. Σύμφωνα με το ενδιαφερόμενο μέρος η απόφαση αυτή στηρίζεται άμεσα στην ερμηνεία του άρθρου 88 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και για τον λόγο αυτό προηγείται στη νομική ιεραρχία από τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

⁽³⁴⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2000 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 και T-23/98.

(136) Δεύτερον, δεδομένου ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999 δεν βρισκόταν ακόμη σε ισχύ κατά την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας βάσει της οδηγίας 96/92/ΕΚ και κατά την υπογραφή των ΜΠΣ, εφαρμογή έχουν οι κανόνες οι οποίοι θεσπίζονται στην απόφαση που εκδόθηκε για την υπόθεση *Alzetta Mauro* και όχι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

(137) Τρίτον, από τη σύγκριση των ορισμών των κατηγοριών που αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 συνάγεται ότι το άρθρο 1 στοιχείο β) σημείο ν) αφορά μόνο τα προγράμματα κρατικής ενίσχυσης, δεδομένου ότι δεν αναφέρει ρητά τη μεμονωμένη ενίσχυση.

(138) Αντιθέτως, η AES-Tisza Ερδμύ ισχυρίζεται ότι εάν οι ΜΠΣ συνιστούσαν νέα ενίσχυση, η σχετική κατάταξη θα έπρεπε να στηριχθεί στο άρθρο 1 στοιχείο β) περίπτωση ν του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

5.5. Η Επιτροπή δεν δύναται να ακυρώσει τις συμφωνίες ιδιωτικού δικαίου που καταρτίστηκαν εγκύτως («*pacta sunt servanda*») – Ανασφάλεια δικαίου

(139) Τα επιχειρήματα αυτά υποβλήθηκαν από την Budapesti Ερδμύ και την AES-Tisza Ερδμύ καθώς και την [...] Τράπεζα.

(140) Οι ενδιαφερόμενοι τονίζουν ότι υπέγραψαν καλή την πίστη τις ΜΠΣ, υπό τις συνθήκες της αγοράς που ίσχυαν κατά τον χρόνο σύναψής τους. Αποδέχθηκαν σημαντικές υποχρεώσεις επένδυσης, οι οποίες έτυχαν στήριξης από πιστωτικά ιδρύματα υπό μορφή χρηματοδοτικών συμφωνιών. Σύμφωνα με τις απόψεις τους η έρευνα της Επιτροπής δημιουργεί σοβαρή ανασφάλεια δικαίου, γεγονός που συνιστάται να αποφευχθεί. Η AES-Tisza Ερδμύ Kft. θέτει υπό αμφισβήτηση το δικαίωμα της Επιτροπής να καταργεί εγκύτως καταρτισθείσες εμπορικές συμφωνίες δυνάμει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και κατ' επέκταση δυνάμει των κανόνων ανταγωνισμού της συνθήκης ΕΚ⁽³⁵⁾.

5.6. Αναλογικότητα

(141) Η AES-Tisza Ερδμύ Kft. εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με την αναλογικότητα της κατάργησης των ΜΠΣ που προβλέπει η Επιτροπή και υπενθυμίζει ότι υπάρχει δυνατότητα επαναδιαπραγματεύσεως των συμβάσεων.

5.7. Παρατηρήσεις σχετικά με το συμβιβασμό των ΜΠΣ με την κοινή αγορά

(142) Η Csepeli Ερδμύ και η AES-Tisza Ερδμύ εκθέτουν την άποψή τους, σύμφωνα με την οποία οι ΜΠΣ δεν συνήφθησαν με σκοπό να αποτελέσουν καθεστώς αντιστάθμισης και για τον λόγο αυτό κακώς συγκρίνονται με τη Μεθοδολογία. Την εποχή της σύναψής τους σκοπός των ΜΠΣ δεν μπορούσε να είναι η αντιστάθμιση του λανθάνοντος κόστους, καθόσον τότε δεν υπήρχε καν η Μεθοδολογία. Σύμφωνα με την άποψη των σταθμών παραγωγής, η Μεθοδολογία δεν πρέπει να εφαρμόζεται παρά μόνο μετά την κατάργηση των ΜΠΣ.

(143) Αντιθέτως, η Τράπεζα [...] αναφορικά με τη ΜΠΣ της Csepeli Ερδμύ προβάλλει το επιχειρήμα ότι η αντιπαροχή που

καταβάλλεται βάσει της ΜΠΣ στην ουσία περιορίζεται στην κάλυψη του επιλέξιμου κόστους που προβλέπει η Μεθοδολογία (δηλαδή πάγιο κόστος, μεταβλητό κόστος και ένα εύλογο περιθώριο κέρδους). Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία τους, η ΜΠΣ της Csepeli Ερδμύ δεν περιλαμβάνει αντιστάθμιση κατ' υπέρβαση του επιλέξιμου λανθάνοντος κόστους.

(144) Επίσης, η Csepeli Ερδμύ υποστηρίζει ότι οι ΜΠΣ πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 87 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, καθόσον συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην ασφάλεια εφοδιασμού της Ουγγαρίας με ηλεκτρική ενέργεια και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη της ουγγρικής οικονομίας.

(145) Η AES-Tisza Ερδμύ υποστηρίζει (χωρίς λεπτομερή αιτιολόγηση) ότι οι ΜΠΣ πρέπει να θεωρούνται ως εγγυήσεις επενδύσεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην περιφέρεια που αναφέρεται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α).

(146) Επιπλέον, η AES-Tisza Ερδμύ επικρίνει ότι η απόφαση κίνησης της διαδικασίας δεν είναι σαφής όσον αφορά την εφαρμοστέα τιμή αναφοράς («benchmark») της αγοράς, την έννοια της «ζημιωγόνου επιχείρησης» και τις οικονομικές υποθέσεις (hypotheses) και χρονικές στιγμές που η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη για την αξιολόγηση του συμβιβασμού με την κοινή αγορά.

6. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

(147) Απαντώντας στις παρατηρήσεις της Csepeli Ερδμύ, η Ουγγαρία παρατήρησε ότι, αντιθέτως προς όσα υπονοούνται στις παρατηρήσεις, η ΜΠΣ της Csepeli Ερδμύ περιλαμβάνει και αυτή ελάχιστη ποσότητα υποκειμένη σε εγγυημένη απορρόφηση.

(148) Όσον αφορά την επιχειρηματολογία που ανέπτυξε η Dunamenti Ερδμύ, σύμφωνα με την οποία δεν μπορεί να αρνηθεί την παραγωγή ενέργειας κατά τους όρους που υπαγορεύει η ΜΠΣ, ακόμη και εάν αυτή αποβαίνει εις βάρος των πωλησών της στην ελεύθερη αγορά, οι συγγραφείς αρχές επισημαίνουν ότι η ΜΠΣ το 2006 πρότεινε την εξάλειψη 4 Μονάδων F από το πεδίο ισχύος των ΜΠΣ, κατά συνέπεια οι μονάδες αυτές θα μπορούσαν να ανταγωνισθούν άμεσα στην αγορά των επικουρικών υπηρεσιών. Η Dunamenti Ερδμύ, όμως, απέρριψε την πρόταση.

(149) Όσον αφορά τις παρατηρήσεις της AES-Tisza Ερδμύ, σύμφωνα με τις οποίες οι παραγωγοί που δεν είχαν ΜΠΣ προέβαιναν σε επενδύσεις κυρίως όταν υπάγονταν σε καθεστώς εγγυημένης απορρόφησης, οι συγγραφείς αρχές αναφέρουν ότι σημαντικοί σταθμοί και μονάδες παραγωγής πωλούν ηλεκτρική ενέργεια στην ελεύθερη αγορά χωρίς ΜΠΣ και εγγυημένη απορρόφηση (όπως η Μονάδα G1 της Dunamenti Ερδμύ, η Vértesi Ερδμύ, οι Μονάδες I και II της Mátrai Ερδμύ).

(150) Η Ουγγαρία τονίζει επίσης ότι αντιθέτως προς όσα εξέθεσε η AES-Tisza Ερδμύ, η διαπραγματευτική θέση της ΜΠΣ είναι επίσης περιορισμένη λόγω των διατάξεων που περιλαμβάνουν οι ΜΠΣ (τύποι καθορισμού τιμών και ποσοτήτες εγγυημένης απορρόφησης).

⁽³⁵⁾ Η επιστολή καταχωρίστηκε την 19η Δεκεμβρίου 2006.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

7.1. Παράνομη ενίσχυση

- (151) Οι συγγρικές αρχές δεν κοινοποίησαν την ενίσχυση που περιλαμβάνεται στις ΜΠΣ στην Επιτροπή σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, κατά συνέπεια η ενίσχυση συνιστά παράνομη ενίσχυση.

7.2. Γενικές παρατηρήσεις επί της μεμονωμένης αξιολόγησης των ΜΠΣ

- (152) Στις παρατηρήσεις τους ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη και οι συγγρικές αρχές πρότειναν τη μεμονωμένη αξιολόγηση των ΜΠΣ δεδομένων των διαφορών που υπάρχουν στους συγκεκριμένους συμβατικούς όρους των επιμέρους συμβάσεων.

- (153) Η παρούσα απόφαση καλύπτει όλες τις ΜΠΣ που έχουν συναφθεί μεταξύ της MVM και των σταθμών παραγωγής και βρίσκονταν σε ισχύ κατά τον χρόνο προσχώρησης της Ουγγαρίας στην ΕΕ (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 44 και 45). Σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής οι κατευθυντήριες αρχές που διέπουν τις ΜΠΣ παρουσιάζουν ομοιότητες, οι οποίες στο πλαίσιο μιας διαδικασίας κρατικών ενισχύσεων δικαιολογούν τη συνδυασμένη αξιολόγησή τους. Όπως θα παρουσιασθεί στη συνέχεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι το κυριότερο πλεονέκτημα που παρέχουν οι ΜΠΣ αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων των υπό εξέταση ΜΠΣ και θεωρεί, επίσης, ότι στην περίοδο 1995–2001 οι αποφάσεις που ελήφθησαν για τη σύναψή τους επεδίωκαν τους ίδιους πολιτικούς στόχους και πρότειναν λύσεις της ίδιας φύσεως. Συγκεκριμένα, η κάθε ΜΠΣ επιβάλλει, για χρονικό διάστημα που καλύπτει μεγάλο μέρος της διάρκειας ζωής των εγκαταστάσεων, υποχρέωση αγοράς στη MVM όσον αφορά τις δεσμευμένες δυναμικότητες και την εγγυημένη ποσότητα απορρόφησης, εφαρμόζοντας έναν μηχανισμό διαμόρφωσης τιμών ο οποίος επιτρέπει στους παραγωγούς την κάλυψη του πάγιου και μεταβλητού κόστους τους. Επιπλέον, οι περαιτέρω όροι της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης παρουσιάζουν ομοιότητες, οι οποίες δικαιολογούν τη συνδυασμένη αξιολόγησή τους. Η επιλεκτικότητα τους διέπεται από τις ίδιες βασικές αρχές, για να απαντηθεί το ερώτημα αν οι ΜΠΣ συνεπάγονται τη χορήγηση κρατικών πόρων πρέπει να πραγματοποιηθεί η ίδια λίγο έως πολύ αξιολόγηση, επιπλέον, η εξέταση της επίδρασης που ασκούν στον ανταγωνισμό και στο εμπόριο ακολουθεί την ίδια οικονομική αξιολόγηση και λαμβάνει υπόψη και την ύπαρξη των υπόλοιπων ΜΠΣ στην συγγρική αγορά. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι η παρούσα απόφαση περί κρατικών ενισχύσεων, προκειμένου να αντικατοπτρίζει πιστά την πραγματικότητα της συγγρικής αγοράς παραγωγής ενέργειας, πρέπει να αξιολογεί τις ΜΠΣ συνολικά, με μία και μόνο απόφαση περάτωσης της διαδικασίας.

- (154) Ωστόσο, η συνολική αυτή προσέγγιση δεν εμποδίζει την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις πραγματικά υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των ΜΠΣ. Για τον λόγο αυτό η παρούσα απόφαση επισημαίνει τις διαφορές μεταξύ των ΜΠΣ, εφόσον αυτές έχουν σημασία για την εφαρμογή της.

7.3. Ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ

- (155) Κατωτέρω η Επιτροπή θα εξετάσει τα τέσσερα σωρευτικά κριτήρια ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του

άρθρου 87, παράγραφος 1: τη χρήση κρατικών πόρων, την ύπαρξη οικονομικού οφέλους, την επιλεκτικότητα του πλεονεκτήματος και την επίδραση στο εμπόριο.

Η κατάλληλη χρονική στιγμή της αξιολόγησης

- (156) Τα ενδιαφερόμενα μέρη στις παρατηρήσεις τους (σχετικά με διάφορα κριτήρια αξιολόγησης) ισχυρίστηκαν ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει υπόψη της αποκλειστικά και μόνο την κατάσταση που υφίστατο κατά την υπογραφή της συγκεκριμένης ΜΠΣ και στη συνέχεια θα έπρεπε να εφαρμόσει τα αποτελέσματα της ανάλυσης αυτής για όλη τη διάρκεια των ΜΠΣ. Η Budapesti Erőmű επικαλείται σχετικά την ανακοίνωση της Επιτροπής για τον καθορισμό των εφαρμοστέων κανόνων για την αξιολόγηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης⁽³⁶⁾.

- (157) Για την εξακρίβωση της κατάλληλης για την αξιολόγηση χρονικής στιγμής η Επιτροπή οφείλει πρώτα να εξετάσει την πράξη προσχώρησης της Ουγγαρίας, τον κανονισμό διαδικασίας και τη νομολογία του Δικαστηρίου.

- (158) Το σχετικό χωρίο του παραρτήματος IV της πράξης προσχώρησης ορίζει τα εξής:

«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Κατάλογος ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 22 της πράξης προσχώρησης

[...]

3. Πολιτική ανταγωνισμού

1. Τα ακόλουθα συστήματα ενισχύσεων και ατομικά καθεστώτα ενίσχυσης που παράγουν αποτελέσματα σε νέο κράτος μέλος πριν από την ημερομηνία προσχώρησης και εφαρμόζονται ακόμη και μετά την ημερομηνία αυτή, θεωρούνται, κατά την προσχώρηση, ως υφιστάμενη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ:

- α) μέτρα ενίσχυσης που έχουν τεθεί σε ισχύ πριν από τις 10 Δεκεμβρίου 1994,
- β) μέτρα ενίσχυσης που απαριθμούνται στο Προσάρτημα του παρόντος παραρτήματος,
- γ) μέτρα ενίσχυσης τα οποία αξιολογήθηκαν από την αρχή εποπτείας των κρατικών ενισχύσεων του νέου κράτους μέλους πριν από την ημερομηνία προσχώρησης και κρίθηκαν συμβατά με το κεκτημένο και για τα οποία η Επιτροπή δεν προέβλεψε αντιρρήσεις λόγω σοβαρών αμφιβολιών ως προς τη συμβατότητα του μέτρου με την κοινή αγορά, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 2.

Όλα τα ευρισκόμενα ακόμα σε ισχύ μετά την ημερομηνία προσχώρησης μέτρα, τα οποία αποτελούν κρατική ενίσχυση και δεν πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις, θεωρούνται ως νέα ενίσχυση, κατά την προσχώρηση, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 88, παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ.

⁽³⁶⁾ ΕΕ C 119 της 22.5.2002, σ. 22.

Οι ανωτέρω διατάξεις δεν εφαρμόζονται στις ενισχύσεις στον τομέα των μεταφορών, ούτε σε δραστηριότητες σχετικές με την παραγωγή, επεξεργασία ή εμπορία προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα I της συνθήκης ΕΚ, εξαιρέσει των προϊόντων αλιείας και των παράγωγων προϊόντων τους.

Οι ανωτέρω διατάξεις δεν θίγουν επίσης τα μεταβατικά μέτρα για την πολιτική του ανταγωνισμού που καθορίζονται με την παρούσα Πράξη.»

(159) Το σχετικό χωρίο του άρθρου 1 της πράξης προσχώρησης ορίζει τα εξής:

«β) “υφιστάμενη ενίσχυση”:

i) – iv) [...]

v) κάθε ενίσχυση που θεωρείται ως υφιστάμενη ενίσχυση εφόσον μπορεί να αποδειχθεί ότι όταν τέθηκε σε ισχύ δεν αποτελούσε ενίσχυση, αλλά στη συνέχεια έγινε ενίσχυση λόγω της εξέλιξης της κοινής αγοράς και χωρίς να μεταβληθεί από το κράτος μέλος. Όταν ορισμένα μέτρα μετατρέπονται σε ενισχύσεις λόγω της ελευθέρωσης μιας δραστηριότητας από την κοινοτική νομοθεσία, τα μέτρα αυτά δεν θεωρούνται ως υφιστάμενη ενίσχυση μετά την ταχθείσα ημερομηνία ελευθέρωσης

γ) “νέα ενίσχυση”: κάθε ενίσχυση, δηλαδή τα καθεστώτα ενισχύσεων και οι ατομικές ενισχύσεις, οι οποίες δεν αποτελούν υφιστάμενη ενίσχυση, καθώς και οι μεταβολές υφιστάμενων ενισχύσεων».

(160) Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι μέτρα τα οποία κατά την ημερομηνία χορήγησής τους δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση, υπό ορισμένες συνθήκες είναι δυνατόν να καταστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Από την άποψη αυτή δεν έχει σημασία αν το μέτρο που κατέστη κρατική ενίσχυση κατατάσσεται ως υφιστάμενη ή ως νέα κρατική ενίσχυση.

(161) Είναι μιν αλήθεια ότι η Επιτροπή οφείλει να αξιολογήσει τη χαρακτηριστική κατάσταση που υφίστατο κατά την έναρξη ισχύος του μέτρου, όταν σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση εξετάζει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η αξιολόγηση των τεσσάρων κριτηρίων τα οποία αναφέρονται στον ορισμό της κρατικής ενίσχυσης πρέπει να περιορίζεται σε κάθε περίπτωση στον χρόνο χορήγησης του μέτρου.

(162) Από το άρθρο 1, στοιχείο β, σημείο ν του κανονισμού διαδικασίας προκύπτει με σαφήνεια ότι υπάρχουν έκτακτες συνθήκες, όπως είναι η ανάπτυξη της κοινής αγοράς ή η απελευθέρωση κάποιου κλάδου, οι οποίες συνεπάγονται σημαντικές οικονομικές και νομικές αλλαγές σε έναν ή περισσότερους κλάδους της οικονομίας, και υπό τις συνθήκες αυτές – ως αποτέλεσμα των προαναφερόμενων αλλαγών – ενδέχεται να υπαχθούν στην αρμοδιότητα ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων μέτρα τα οποία δεν ενέπιταν αρχικά στις διατάξεις του άρθρου 87 της συνθήκης ΕΚ. Εάν, επί παραδείγματι, κατά την απελευθέρωση κάποιου κλάδου της

οικονομίας διατηρούσαμε όλα τα μέτρα, τα οποία κατά τον χρόνο χορήγησής τους – λόγω αισθητά διαφορετικών όρων της αγοράς – δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση, από τη στιγμή όμως της απελευθέρωσης πληρούν όλους τους όρους των κρατικών ενισχύσεων, θα παρατείναμε εκ των πραγμάτων το μεγαλύτερο μέρος των συνθηκών αγοράς που ίσχυαν πριν επικρατήσει η ανταγωνιστική κατάσταση. Κάτι τέτοιο, όμως, θα ήταν αντίθετο με την πρόθεση να καταργηθεί στη συγκεκριμένη αγορά η έλλειψη ανταγωνισμού, δηλαδή με την απόφαση των κρατών μελών να απελευθερώσουν τον υπόψη κλάδο. Οι ειδικές διατάξεις, μέσω των οποίων κάποιο μέτρο μπορεί να καταστεί κρατική ενίσχυση, αποβλέπουν ακριβώς στο να μη διατηρηθεί κάποιο μέτρο, το οποίο ναι μεν δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση υπό τις προϋπάρχουσες οικονομικές και νομικές συνθήκες, αλλά αντίκειται στα συμφέροντα των φορέων που δραστηριοποιούνται υπό τις νεοεισαχθείσες συνθήκες αγοράς⁽³⁷⁾.

(163) Το ερώτημα αν η συγκεκριμένη κρατική ενίσχυση είναι υφιστάμενη ή νέα ενίσχυση, πρέπει να αξιολογηθεί από την Επιτροπή μεμονωμένα, μετά τη διαπίστωση της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης.

(164) Η συγγκριτική οικονομία υπέστη δραματικές αλλαγές στη δεκαετία του '90. Η χώρα αποφάσισε να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την 1η Μαΐου 2004 έγινε πλήρες μέλος της. Η Ουγγαρία γνώριζε επακριβώς την υποχρέωσή της να εναρμονίσει τα υφιστάμενα μέτρα της με τους κανόνες ανταγωνισμού της εσωτερικής αγοράς στην οποία είχε πρόθεση να προσχωρήσει, δεδομένου ότι η ευρωπαϊκή συμφωνία την οποία υπέγραψε το 1991⁽³⁸⁾ ανέφερε ρητά αυτή την υποχρέωση.

(165) Με την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ουγγαρία προσχώρησε και στην απελευθερωμένη εσωτερική αγορά ενέργειας. Η πράξη προσχώρησης δεν προβλέπει για την Ουγγαρία εξαιρέσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού. Βάσει της ως άνω επιχειρηματολογίας, η Επιτροπή – σε αντίθεση με τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών – εκτιμά ότι οι ΜΠΣ, οι οποίες (όπως αναγνωρίζεται και από τα ενδιαφερόμενα μέρη) συνήφθησαν υπό σημαντικά διαφορετικές συνθήκες, πριν από την προσχώρηση στην απελευθερωμένη εσωτερική αγορά ενέργειας, μπορούν να καταστούν κρατική ενίσχυση υπό τις νέες οικονομικές και νομικές συνθήκες. Προκειμένου να εξακριβωθεί αυτή η ενίσχυση, τα τέσσερα κριτήρια της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης πρέπει να αξιολογηθούν υπό τις νέες οικονομικές και νομικές συνθήκες.

⁽³⁷⁾ Η απόφαση του Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2000 στην υπόθεση *Alzetta Mauro*, την οποία επικαλείται η *Budapesti Erőmű*, επιβεβαιώνει, στην ουσία, και αυτό ότι το μέτρο πρέπει να αξιολογηθεί υπό τις νέες συνθήκες της αγοράς που προέκυψαν μετά την απελευθέρωση, μόλις γίνει αντιληπτό ότι το εν λόγω μέτρο, το οποίο δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση πριν από την απελευθέρωση της αγοράς, καθίσταται (υφιστάμενη ή νέα) κρατική ενίσχυση.

⁽³⁸⁾ Η ευρωπαϊκή συμφωνία σύνδεσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου, υπογράφηκε την 16η Δεκεμβρίου 2001.

- (166) Το θέμα της καθοριστικής για την αξιολόγηση χρονικής στιγμής πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω υπό το φως της πράξης προσχώρησης. Κατ' απόκλιση από όλες τις προηγούμενες προσχωρήσεις, τα κράτη μέλη δέχθηκαν να προστεθούν στην πράξη προσχώρησης ειδικές διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες όλα τα μέτρα ενίσχυσης που πρόκειται να εφαρμόζονται μετά την προσχώρηση και συνήφθησαν μετά την 10η Δεκεμβρίου 1994, πρέπει να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή πριν από την προσχώρηση, προκειμένου να τις εξετάσει βάσει του κοινοτικού κεκτημένου (*acquis communautaire*).
- (167) Στη συντριπτική πλειοψηφία των χωρών που προσχώρησαν στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004 υπήρχε, για λόγους ιστορικούς, ισχυρή παράδοση κρατικού παρεμβατισμού. Μπορούν να υπάρχουν όμως μέτρα, τα οποία πριν από την προσχώρηση – λόγω των σημαντικά διαφορετικών συνθηκών της αγοράς που επικρατούσαν τότε – δεν πληρούσαν τα τέσσερα κριτήρια της κρατικής ενίσχυσης, αλλά υπό τις νέες νομικές και οικονομικές συνθήκες που ίσχυαν μετά την προσχώρηση, καλύπτουν όλα τα κριτήρια.
- (168) Σκοπός των σχετικών άρθρων της πράξης προσχώρησης είναι η εξασφάλιση ανόθευτου ανταγωνισμού στην αγορά για την περίοδο μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης. Κατά συνέπεια, τα σχετικά άρθρα της πράξης προσχώρησης αποβλέπουν στο να μη στρεβλώνουν μετά την προσχώρηση τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ασυμβίβαστα μέτρα κρατικής ενίσχυσης. Από την άποψη αυτή στερείται σημασίας αν στη δεκαετία του '90, εποχή της υιοθέτησης των μέτρων, πληρούσαν ή όχι τους όρους των κρατικών ενισχύσεων. Κατά συνέπεια, η καθοριστική περίοδος για την αξιολόγηση των κριτηρίων ύπαρξης της ενίσχυσης είναι η περίοδος που επακολούθησε της προσχώρησης της Ουγγαρίας στην ΕΕ, δηλαδή στην απελευθερωμένη εσωτερική αγορά.
- (169) Κάθε άλλη προσέγγιση θα οδηγούσε σε μια κατάσταση, στην οποία τα χαρακτηριστικά της οικονομίας της περιόδου πριν από την προσχώρηση και την απελευθέρωση (η οποία για τα περισσότερα νέα κράτη μέλη αντιστοιχεί στη μεταβατική περίοδο που ακολουθούσε μετά το κομμουνιστικό καθεστώς) θα διατηρούντο επί πολύ χρόνο μετά την προσχώρηση της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα το συγκεκριμένο κράτος μέλος να διατηρήσει σε ισχύ ή ενδεχομένως να παρατείνει κατά βούληση τα μέτρα, τα οποία πριν από την προσχώρηση δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση, ακόμη και εάν υπό τις συνθήκες που ισχύουν μετά την προσχώρηση θα συνιστούσαν πλέον κρατική ενίσχυση, δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά δεν θα υπάγονταν στην αρμοδιότητα ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων που ασκεί η Επιτροπή.
- (170) Σε αυτό ακριβώς αποβλέπουν και οι σχετικές παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών. Όλη η επιχειρηματολογία των ενδιαφερόμενων μερών που αφορά την κατάλληλη χρονική στιγμή της αξιολόγησης σκοπό έχει να τεκμηριώσει την άποψη ότι στο πλαίσιο της παρούσας κρατικής ενίσχυσης η οικονομική και νομική αξιολόγηση των ΜΠΣ πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στις συνθήκες που επικρατούσαν κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ (ήτοι μεταξύ 1995 και 2001) και πρέπει να καταλήξει, βάσει των προαναφερόμενων νομικών και οικονομικών δεδομένων, στο συμπέρασμα ότι οι ΜΠΣ δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση.
- Τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν ότι η δοκιμασία του φορέα της οικονομίας της αγοράς και τα κριτήρια σχετικά με τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και την επίδραση στο εμπόριο πρέπει να αναλυθούν μέσα στα οικονομικά συμφραζόμενα των μέσων της δεκαετίας του '90, καθώς επίσης ότι η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη την υποχρέωση που υπείχε τότε η ΜVM (διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού) και το ισχύον τότε μοντέλο του τομέα ενέργειας (μοντέλο του μοναδικού αγοραστή κ.ά.). Σύμφωνα με την άποψή τους το αποτέλεσμα της αξιολόγησης που βασίζεται στα κριτήρια αυτά πρέπει να παραμείνει δεσμευτικό έως την ημερομηνία λήξης των ΜΠΣ (η αντίστοιχη χρονολογία για τη μεγαλύτερη διάρκεια σύμβαση είναι το 2024), ασχέτως των όποιων μεταβολών, όπως ήταν η προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η συνακόλουθη υποχρεωτική απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς.
- (171) Η Επιτροπή δεν συμφωνεί με την επιχειρηματολογία αυτή. Σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής, τα σχετικά άρθρα της πράξης προσχώρησης αποβλέπουν ακριβώς στο να αποφευχθούν παρόμοιες καταστάσεις με το να προβλέπουν την άμεση εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων για τους οικονομικούς φορείς. Η πράξη προσχώρησης παρέχει εξαίρεσεις για ορισμένους κλάδους της οικονομίας (βλέπε τα μέτρα για τις μεταφορές), για τους φορείς, όμως, της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν προβλέπεται καμία εξαίρεση στη συνθήκη. Ως εκ τούτου, το κοινοτικό κεκτημένο, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας 96/92/ΕΚ, πρέπει να εφαρμοστεί αμελλητί από την ημερομηνία της προσχώρησης για όλες τις συμβατικές σχέσεις της συγγκριτικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.
- (172) Συνεπώς, κατά την αξιολόγηση των ΜΠΣ η Επιτροπή θεωρεί δεδομένο ότι, με την προσχώρηση στην απελευθερωμένη εσωτερική αγορά ενέργειας της ΕΕ, η Ουγγαρία αποδέχθηκε να εφαρμόζει τις αρχές που διέπουν αυτήν την οικονομία της αγοράς για όλους τους φορείς της συγγκριτικής ενεργειακής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων όλων των εμπορικών σχέσεων.
- (173) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα εξετάσει κατωτέρω αν το μέτρο στο οποίο αναφέρεται η παρούσα διαδικασία πληροί από την ημερομηνία προσχώρησης της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση όλα τα κριτήρια για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

Πλεονέκτημα

- (174) Προεισαγωγικά, για την έρευνα της ύπαρξης πλεονεκτήματος πρέπει να υπομνησθεί ότι οι περισσότεροι παραγωγικοί ηλεκτρικής ενέργειας παραδέχονται στις παρατηρήσεις τους ότι δεν θα είχαν επενδύσει στους σταθμούς αυτούς αν δεν υπήρχαν οι εγγυήσεις που προσέφεραν οι ΜΠΣ. Η [...] Erdőmű Rt. στις παρατηρήσεις της ισχυρίζεται ότι «[η] ΜΠΣ αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τις τράπεζες όσον αφορά την προθυμία χρηματοδότησης και την προχρηματοδότηση του λειτουργικού κόστους σε συνεχή βάση», «[η] [...] ζήτησε τη γνώμη της κοινοπραξίας [ήτοι των τραπεζών] επί της τροποποίησης των ΜΠΣ στις [...], αλλά οι τράπεζες αρνήθηκαν κατηγορηματικά να δώσουν τη συγκατάθεσή τους τόσο για τη μείωση της δεσμευμένης δυναμικότητας όσο και για τη μείωση των ποσοτήτων εγγυημένης απορρόφησης». ⁽³⁹⁾

⁽³⁹⁾ Παράδειγμα από το σημείο 3 των παρατηρήσεων που υπέβαλε ο παραγωγός.

- (175) Σχετικά με αυτά, η [...] (ως εκπρόσωπος των δώδεκα τραπεζών που χορήγησαν δάνειο ύψους σχεδόν [...] στην Csepreli Áramtermelő Kft.) υποστηρίζει ότι «σύμφωνα με την άποψη των τραπεζών η ΜΠΣ αποτελεί μέρος των αλληλένδετων επιχειρηματικών συμφωνιών, οι οποίες αποτελούσαν και εξακολουθούν να αποτελούν εγγύηση για την πιστωτική σύμβαση που αποβλέπει στη χρηματοδότηση του έργου με όρους της αγοράς. Αυτό σημαίνει ότι η όποια τροποποίηση των ΜΠΣ αυτομάτως θα αντανάκλυνε και στις τράπεζες και, δεδομένου ότι οι τελευταίες διαθέτουν κατάλληλους μηχανισμούς προστασίας των οικονομικών συμφερόντων τους, ως επακόλουθο θα έβρισκε σε κίνδυνο το σύνολο του Έργου Csepreli II».
- (176) Η [...] (ως εκπρόσωπος των εννέα τραπεζών που χορήγησαν δάνειο ύψους σχεδόν [...] στην AES-Tisza Erőmű Kft.) υποστηρίζει ότι «[η] χρηματοδότηση στηριζόταν κυρίως στην ύπαρξη της ΜΠΣ και των άλλων εγγράφων του Έργου (π.χ. συμφωνία προμήθειας καυσίμων). [...] Οι ΜΠΣ εξασφαλίζουν σταθερότητα έναντι του κινδύνου της ζήτησης (ο οποίος συνδέεται με την ποσότητα και τη διαμόρφωση των τιμών της πολυόμενης ηλεκτρικής ενέργειας).» «Η σταθερότητα της ζήτησης αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα [...] που εξασφαλίζει την αναγκαία ασφάλεια για τις τράπεζες σε περίπτωση παροχής μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης σε μια υπό διαμόρφωση αγορά.»
- (177) Για τους σκοπούς της έρευνας σχετικά με την ύπαρξη πλεονεκτήματος η Επιτροπή προέβη σε προκαταρκτική ανάλυση της επιχειρηματολογίας που θα έπρεπε να ακολουθήσει κατά την έρευνα αυτή. Ως αποτέλεσμα της προκαταρκτικής ανάλυσης η οποία αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 180–190 η Επιτροπή συμπέρανε ότι για την εξακρίβωση της ύπαρξης πλεονεκτήματος πρέπει να εξετάσει αν υπό τις συνθήκες αγοράς που επικρατούσαν κατά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο μέσος φορέας της αγοράς θα δεχόταν να χορηγήσει εγγύηση στους παραγωγούς παρόμοια προς εκείνη που προβλέπουν οι ΜΠΣ, σύμφωνα με την οποία η MVM κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου 15–27 ετών – αντίστοιχης της συνήθους αναμενόμενης περιόδου λειτουργίας ή απόσβεσης των εγκαταστάσεων που αφορούσε η σύμβαση – υποχρεούται να αγοράζει τη δυναμικότητα που δεσμεύεται στη ΜΠΣ (ίση με το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος της διαθέσιμης δυναμικότητας του σταθμού παραγωγής) και την εγγυημένη ελάχιστη ποσότητα της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμή που να καλύπτει το σταθερό και μεταβλητό κόστος του σταθμού (συμπεριλαμβανομένου και του κόστους καυσίμων) ⁽⁴⁰⁾.
- (178) Σε δεύτερη φάση στο ερώτημα αυτό απάντησε η Επιτροπή υπό το φως των συνήθων εμπορικών πρακτικών που διέπουν τις ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας.
- (179) Τέλος, η Επιτροπή αξιολόγησε εν συντομία την επίδραση που άσκησαν οι ΜΠΣ στην αγορά κατά την περίοδο που ακολούθησε την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρόλο που η ανάλυση αυτή δεν είναι αναγκαία για την εξακρίβωση του κατά πόσον οι ΜΠΣ παρέχουν οικονομικό όφελος, ωστόσο είναι σκόπιμο να πραγματοποιηθεί για την κατάλληλη εξέταση των διαφόρων παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν από τα ενδιαφερόμενα μέρη.
- 1) Προκαταρκτική ανάλυση: επιχειρηματολογία που ακολουθείται για την αξιολόγηση της ύπαρξης οφέλους
- (180) Σε παρατηρήσεις που υπέβαλαν κατά τη διαδικασία, τα τρίτα μέρη ανέλυναν την ύπαρξη πλεονεκτήματος βάσει των συνθηκών υπό τις οποίες έλαβε χώρα, στα μέσα της δεκαετίας του '90, η υπογραφή των ΜΠΣ. Στην ουσία, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, κατά την προαναφερόμενη περίοδο και όσο διαρκούσε η ιδιωτικοποίηση των ηλεκτροπαραγωγικών εταιρειών, ο μέσος φορέας της αγοράς θα παρείχε στους παραγωγούς εγγύηση παρόμοια με εκείνη που προβλέπουν οι ΜΠΣ, προκειμένου να ενθαρρύνει τους επενδυτές, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια του εφοδιασμού στην Ουγγαρία.
- (181) Η Επιτροπή εξέτασε το βάσιμο της προσέγγισης αυτής και συμπέρανε ότι η προσέγγιση δεν είναι ικανοποιητική για δύο λόγους. Πρώτον, δεν λαμβάνει υπόψη τους πραγματικούς ωφελούμενους από το υπό εξέταση μέτρο. Δεύτερον, η προσέγγιση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη την ορθή χρονική περίοδο για την αξιολόγηση της ύπαρξης πλεονεκτήματος.
- Ωφελούμενοι από το δυνητικό πλεονέκτημα**
- (182) Η Dunamenti Erőmű Rt. υποστηρίζει ότι δεν ωφελήθηκε από την ΜΠΣ της, διότι κατέβαλε την αγοραία τιμή κατά την ιδιωτικοποίηση των μονάδων της και στο τίμημα πώλησης είχαν ληφθεί υπόψη τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της που απορρέουν από την ΜΠΣ. Δηλαδή ακόμη και εάν της είχε προσπορίσει όφελος η ΜΠΣ, καταβάλλοντας το τίμημα της ιδιωτικοποίησης έχει εξοφλήσει και το σχετικό αντάλλαγμα για τη ΜΠΣ.
- (183) Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα επιχειρήματα αυτά στην προκειμένη περίπτωση δεν ευσταθούν. Οι ωφελούμενοι από την ενίσχυση στην οποία αναφέρεται η παρούσα διαδικασία είναι οι ιδιωτικοποιημένοι σταθμοί παραγωγής (εφόσον, βέβαια, έχουν ιδιωτικοποιηθεί) και όχι οι μέτοχοί τους. Η ιδιωτικοποίηση των σταθμών έλαβε χώρα υπό μορφή απόκτησης ιδιοκτησιακής συμμετοχής.
- (184) Το Δικαστήριο έχει ήδη εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο η ύπαρξη παράνομης ενίσχυσης προς την εταιρεία και το πρόσωπο του ωφελούμενου επηρεάζονται από τη μεταβολή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος που οφείλεται σε απόκτηση συμμετοχής. Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου, μια ενίσχυση η οποία χορηγήθηκε παράνομα εξακολουθεί να υφίσταται προς όφελος της αρχικής αποδέκτριας εταιρείας ασχέτως των όποιων μεταβολών επέλθουν στο ιδιοκτησιακό καθεστώς ⁽⁴¹⁾. Η μεταβίβαση των μερίδων συμμετοχής σε αγοραία τιμή διασφαλίζει μόνο ότι ο αποκτών τη συμμετοχή δεν λαμβάνει κρατική ενίσχυση. Αυτό όμως δεν έχει σχέση με το αν οι δραστηριότητες του ωφελούμενου σταθμού λαμβάνουν ή όχι οικονομικό όφελος.
- (185) Ωφελούμενοι της ενίσχυσης που εξετάζεται στην παρούσα διαδικασία είναι οι συγγενικές εταιρείες εκμετάλλευσης των σταθμών παραγωγής οι οποίες υπέγραψαν τις ΜΠΣ και όχι οι εταίροι (μέτοχοι) των εταιρειών παραγωγής ενέργειας. Επιπλέον, η μεταβολή στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των σταθμών παραγωγής είχε επέλθει πριν από τη χρονική

⁽⁴⁰⁾ Ασχέτως του αν η τιμή αυτή βασίζεται στον μηχανισμό τιμών των ΜΠΣ ή σε διατάξεις τιμών, δεδομένου ότι αμφότεροι τρόποι ρύθμισης των τιμών διέπονται από παρόμοιες αρχές.

⁽⁴¹⁾ Απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-328/99 και C-399/00, *Italia* και *SIM 2 Multimedia* κατά *Επιτροπής* (Συλλογή 2003, σ. I-4035, σκέψη 83).

στιγμή κατά την οποία εξετάζεται η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης και η μεταβολή αυτή ουδεμία σημασία έχει για την έρευνα της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης προς όφελος των εταιρειών οι οποίες εκμεταλλεύονται τους σταθμούς. Συνεπώς, οι εταιρείες που υπέγραψαν τις ΜΠΣ έχουν ωφεληθεί – ασχέτως του ιδιοκτησιακού καθεστώτος που τις διέπει – από τα πλεονεκτήματα τα οποία εμπεριέχουν οι ΜΠΣ.

Η χρονική περίοδος που λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση της ύπαρξης πλεονεκτήματος

- (186) Η Επιτροπή αναγνωρίζει το γεγονός ότι υπό τις συνθήκες της αγοράς που επικρατούσαν στη δεκαετία του '90 στην Ουγγαρία, η κατευθυντήρια αρχή που διέπει τις ΜΠΣ – δηλαδή η εγγύηση για την απόδοση της επένδυσης – αποτελούσε τη βασική προϋπόθεση προκειμένου να υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα.
- (187) Το γεγονός ότι εξαιτίας των χαρακτηριστικών του τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και της τότε πολιτικής και οικονομικής κατάστασης στην Ουγγαρία το δημόσιο συμφέρον επέβαλε την κρατική παρέμβαση και η χορήγηση των ΜΠΣ προς όφελος διαφόρων παραγωγών κρίθηκε ως η καλύτερη λύση, ουδόλως αντιπάσκει προς το γεγονός ότι οι ΜΠΣ παρέχουν πλεονεκτήματα στους παραγωγούς.
- (188) Οι περισσότεροι παραγωγοί υποστηρίζουν ότι οι ΜΠΣ δεν τους προσπορίζουν πλεονέκτημα, επειδή συνάδουν με τη συνήθη συμπεριφορά στην αγορά οποιουδήποτε φορέα της αγοράς, ο οποίος θα βρισκόταν στη θέση της MVM ή των παραγωγών. Επικαλούνται το γεγονός ότι κάθε ιδιώτης φορέας στη θέση της MVM (δηλαδή του μοναδικού αγοραστή που υπείχε διά νόμου υποχρέωση για τη διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού) θα δεχόταν να συνάψει τις ΜΠΣ, καθώς και το γεγονός ότι το οικονομικό όφελος που αυτές παρείχαν δεν υπερβαίνει τα επίπεδα που τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούσαν να φθάσουν υπό κανονικές συνθήκες στην υπό διαμόρφωση συγγκική αγορά της δεκαετίας του '90. Επιπλέον, προκειμένου να αποκτήσουν άδεια λειτουργίας, οι παραγωγοί υποχρεούντο διά νόμου να συνάψουν σύμβαση με τη MVM. Οι παραγωγοί τονίζουν ότι δύναμι της αρχής του ιδιώτη επενδυτή η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη τις νομικές απαιτήσεις και την οικονομική πραγματικότητα που επικρατούσε κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ.
- (189) Όσον αφορά τα επιχειρήματα των ενδιαφερομένων σχετικά με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή, η Επιτροπή κάνει αναφορά στις αιτιολογικές σκέψεις της παρούσας απόφασης οι οποίες καθορίζουν τη χρονική περίοδο η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που χορηγήθηκε με τις ΜΠΣ. Η Επιτροπή επιθυμεί να επισημάνει εκ νέου ότι δεν θέλει να αμφισβητήσει το γεγονός ότι υπό τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ, η ανάγκη σύναψης αυτών των συμβάσεων ήταν επιβεβλημένη. Όμως, όπως εκτίθεται ανωτέρω στην παρούσα απόφαση, αυτό ουδόλως σημαίνει ότι οι ΜΠΣ δεν παρέχουν πλεονέκτημα στους παραγωγούς. Στην ουσία, τα ενδιαφερόμενα μέρη το μόνο που υποστηρίζουν είναι ότι οι συμβάσεις αυτές συνάδουν με τις συνθήκες της αγοράς που επικρατούσαν κατά τον χρόνο της σύναψής τους. Κανένα ενδιαφερόμενο μέρος δεν υποστηρίζει, ωστόσο, ότι είναι σύμφωνες και με τις τρέχουσες συνθήκες της εσωτερικής αγοράς.

Συμπέρασμα της προκαταρκτικής ανάλυσης

- (190) Η Επιτροπή εκτιμά ότι κατά την εξέταση της ύπαρξης πλεονεκτήματος από τις ΜΠΣ οφείλει να βεβαιωθεί αν υπό τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την προσχώρηση της Ουγ-

γαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο μέσος φορέας της αγοράς θα δεχόταν να χορηγήσει εγγύηση παρόμοια με εκείνη που προέβλεπαν οι ΜΠΣ – και περιγράφηκε στην αιτιολογική σκέψη 177 – στους παραγωγούς.

2) Ανάλυση της ύπαρξης πλεονεκτήματος προς όφελος των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας κατά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- (191) Προκειμένου να απαντήσει στο ερώτημα της προηγούμενης αιτιολογικής σκέψης, η Επιτροπή προσδιόρισε τις κυριότερες – ουσιώδεις για την παρούσα ανάλυση – πρακτικές των εμπορικών φορέων των ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και στη συνέχεια ανέλυσε κατά πόσον οι ΜΠΣ είναι σύμφωνες με τις πρακτικές αυτές ή μήπως παρέχουν εγγυήσεις στους παραγωγούς τις οποίες δεν θα δεχόταν ένας αγοραστής που δραστηριοποιείται με καθαρά επιχειρηματικά κριτήρια.
- (192) Ως προκαταρκτική παρατήρηση δεν είναι άσκοπο να αναφερθεί ότι η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας διαιρείται εκ παραδόσεως σε τέσσερις επιμέρους αγορές: i) παραγωγή/εισαγωγές και υπηρεσίες χονδρικού εμπορίου, ii) μεταφορά/διανομή, iii) μεταπώληση, iv) υπηρεσίες εξισορρόπησης. Δεδομένου ότι η MVM προμηθεύεται την ηλεκτρική ενέργεια με αγορά από εγχώριους παραγωγούς ή με εισαγωγή για να την πωλεί με τη σειρά της στις περιφερειακές εταιρείες διανομής ηλεκτρισμού και στους εμπορικούς προμηθευτές (προμηθευτές της αγοράς μεταπώλησης), για την αξιολόγηση των ΜΠΣ σημασία έχουν η πρώτη και η τέταρτη επιμέρους αγορά. Πέραν αυτού, η MVM προμηθεύει δεσμευμένη δυναμικότητα και στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς προκειμένου να διασφαλίζει την εξισορρόπηση του συστήματος.
- (193) Η συγγκική αγορά μεταπώλησης διαιρείται σε δύο τομείς στην υπό εξέταση περίοδο: i) στον τομέα κοινής ωφέλειας, όπου οι περιφερειακές εταιρείες διανομής ηλεκτρισμού παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια σε ρυθμιζόμενες τιμές στους μη επιλέξιμους καταναλωτές και στους καταναλωτές που δεν κάνουν χρήση του σχετικού δικαιώματός τους· ii) στον τομέα ελεύθερης αγοράς, όπου οι εμπορικοί διανομείς προμηθεύουν ενέργεια στους επιλέξιμους καταναλωτές στις τιμές που διαμορφώθηκαν μέσα από τους μηχανισμούς της αγοράς. Το καθεστώς που καθιέρωσε ο 3^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας περιορίζει τον τομέα κοινής ωφέλειας στα νοικοκυριά που εμπίπτουν στην υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας και στους εμπορικούς καταναλωτές.
- (194) Στην υπό εξέταση περίοδο η MVM προμήθευε ηλεκτρική ενέργεια τόσο στις περιφερειακές εταιρείες διανομής ηλεκτρισμού (προμηθευτές του τομέα κοινής ωφέλειας) όσο και στους προμηθευτές του τομέα ελεύθερης αγοράς. Συγχρόνως όμως – όπως εκτίθηκε στις αιτιολογικές σκέψεις 221–231 – οι πωλήσεις της MVM για τους προμηθευτές της ελεύθερης αγοράς δεν ήταν άλλο από τη διάθεση της πλεονάζουσας ποσότητας η οποία αγοράστηκε στο πλαίσιο των ΜΠΣ και δεν απορροφήθηκε από τον τομέα κοινής ωφέλειας. Πωλήσεις αυτού του είδους δεν αποτελούν αυτόνομη εμπορική δραστηριότητα, αλλά απορρέουν από τις ίδιες τις ΜΠΣ. Για τον λόγο αυτό η ύπαρξη πλεονεκτήματος πρέπει να αξιολογηθεί σε σύγκριση με τον πρωταρχικό στόχο που ορίσθηκε για τη MVM, δηλαδή την προμήθεια στις περιφερειακές εταιρείες διανομής ηλεκτρισμού

ηλεκτρικής ενέργειας επαρκούς ποσότητας για την κάλυψη των αναγκών του τομέα κοινής ωφέλειας. Με άλλα λόγια πρέπει να εξετασθεί αν ένας οικονομικός φορέας που δραστηριοποιείται με καθαρά επιχειρηματικά κριτήρια και στον οποίο έχει ανατεθεί να προμηθεύει επαρκή ηλεκτρική ενέργεια στις περιφερειακές εταιρείες διανομής ηλεκτρισμού, θα προσέφερε – σε περίπτωση μη ύπαρξης των ΜΠΣ – εγγυήσεις ίδιες με εκείνες που αναφέρονται στις συμβάσεις αυτές. Η αξιολόγηση αυτή πρέπει να γίνει υπό το φως της χονδρικής αγοράς που λειτουργεί με ανταγωνιστικούς όρους. Οι ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις πρώτα κάνουν ανασκόπηση των χαρακτηριστικών εμπορικών πρακτικών οι οποίες είναι ουσιώδεις για την παρούσα ανάλυση και στη συνέχεια συγκρίνουν τις ΜΠΣ με τις προαναφερόμενες πρακτικές. Τέλος, η Επιτροπή υπό το φως της σύγκρισης προέβη στην εξέταση αφενός των συνεπειών που θα μπορούσαν να αναμένουν οι αρχές βάσει των ΜΠΣ κατά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αφετέρου της δυνατότητας μιας καλύτερης ισορροπίας μεταξύ των θετικών και αρνητικών συνεπειών σε περίπτωση συμβάσεων διαφορετικού τύπου.

2.α) Σύντομη περιγραφή των εμπορικών πρακτικών των ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας που είναι σημαντικές για την αξιολόγηση της ύπαρξης πλεονεκτήματος από τις ΜΠΣ

- (195) Στο πλαίσιο της τομεακής έρευνας για την ηλεκτρική ενέργεια⁽⁴²⁾, η Επιτροπή εξέτασε λεπτομερώς τις συνθήκες πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας στις ευρωπαϊκές αγορές χονδρικού εμπορίου.
- (196) Το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας διεξάγεται – αναλόγως της περιόδου παράδοσης – είτε στις ημερήσιες (spot) είτε στις προθεσμιακές αγορές. Στις ημερήσιες αγορές συνήθως πραγματοποιούνται συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας την ημέρα πριν από τη συγκεκριμένη παράδοση, οι οποίες αφορούν την αμέσως επόμενη ημέρα. Η πώληση της ηλεκτρικής ενέργειας στο χρηματιστήριο spot συναλλαγών γίνεται πάντοτε σε οριακές τιμές, οι οποίες εγγυώνται αποκλειστικά και μόνο την κάλυψη του βραχυπρόθεσμου οριακού κόστους⁽⁴³⁾.
- (197) Στις προθεσμιακές αγορές η ηλεκτρική ενέργεια πωλείται με μεταγενέστερες ημερομηνίες. Τα προθεσμιακά προϊόντα μπορούν να είναι εβδομαδιαία, μηνιαία, τριμηνιαία και ετήσια. Τα ημερήσια και προθεσμιακά προϊόντα μπορούν να διακινηθούν τόσο στα χρηματιστήρια ενέργειας, όσο και υπό τη μορφή εξωχρηματιστηριακών (OTC) συναλλαγών μέσω γραφείων συμφηφισμού. Λόγω συνεχούς επιλογής μεταξύ των προϊόντων αυτών παρατηρείται σύγκλιση των τιμών των όμοιων προϊόντων στα χρηματιστήρια ενέργειας και στις

αγορές OTC. Για τον λόγο αυτό τα χρηματιστήρια ενέργειας τείνουν όλο και περισσότερο να καθορίζουν τις τιμές όλων των ημερήσιων και προθεσμιακών προϊόντων, άρα και της συνολικής αγοράς χονδρικού εμπορίου.

- (198) Εκτός αυτού, οι τιμές των προθεσμιακών προϊόντων καθορίζονται από τις προσδοκίες των φορέων της αγοράς για τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών στις ημερήσιες αγορές. Οι φορείς της αγοράς πραγματοποιούν προθεσμιακές συναλλαγές, επειδή προτιμούν τις ασφαλείς τιμές από τις άγνωστες μελλοντικές ημερήσιες τιμές αγοράς, κατά συνέπεια οι προθεσμιακές τιμές αγοράς εμπεριέχουν και αυτές ένα στοιχείο κινδύνου. Στην πράξη, οι τιμές των προθεσμιακών προϊόντων περιλαμβάνουν ένα καθοριστικό στοιχείο που αντανακλά τις προσδοκίες των φορέων της αγοράς σχετικά με την εξέλιξη των ημερήσιων τιμών αγοράς ή – αναλόγως του κατά πόσον οι φορείς της αγοράς αποδίδουν μεγάλη αξία στην ασφάλεια τιμών – μια προσαύξηση κινδύνου ή έκπτωση που στην πράξη ως επί το πλείστον λαμβάνει τη μορφή προσαύξησης. Ως εκ τούτου, οι ημερήσιες τιμές αγοράς αποτελούν βάση αναφοράς για όλες τις τιμές ενέργειας. Εφόσον υπάρχει πώληση στο χρηματιστήριο ημερήσιων συναλλαγών, οι εκεί εφαρμοζόμενες τιμές αποτελούν αναφορά για όλη την αγορά. Σε αρκετές χονδρικές αγορές οι αγοραστές – προκειμένου να έχουν εσοπτεία των δαπανών τους – κατά κανόνα επιχειρούν να καλύψουν το μεγαλύτερο μέρος των αναμενόμενων αναγκών τους με προθεσμιακές συναλλαγές. Όσον αφορά δε τις ανάγκες που δεν καλύπτονται από τις προθεσμιακές συναλλαγές, αυτές αντιμετωπίζονται με αγορές που πραγματοποιούνται στις αγορές ημερήσιων συναλλαγών.
- (199) Η τομεακή έρευνα για την ηλεκτρική ενέργεια κατέδειξε ότι, παράλληλα με τις τυποποιημένες συναλλαγές του χρηματιστηρίου ενέργειας και τις εξωχρηματιστηριακές πωλήσεις, μέσω των αγορών OTC πραγματοποιούνται και «μεμονωμένες διμερείς συναλλαγές». Οι συναλλαγές αυτές μπορούν να παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά τα παρεχόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες, οι τιμές των οποίων συνήθως δεν αναφέρονται στις εκδόσεις. Ωστόσο, υπό συνθήκες ανταγωνιστικής αγοράς, οι πωλήσεις μέσω χρηματιστηρίου ενέργειας και οι εξωχρηματιστηριακές πωλήσεις μέσω αγορών OTC επηρεάζουν αναγκαστικά τις συναλλαγές αυτές, δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος παραγωγός ή εισαγωγέας δεν θα δεχόταν να πραγματοποιήσει μια μεμονωμένη διμερή συναλλαγή, η οποία εμπεριέχει σαφώς δυσμενέστερους όρους από ό,τι μία τυποποιημένη ημερήσια ή προθεσμιακή συναλλαγή. Κατά συνέπεια, οι τυποποιημένες ημερήσιες ή προθεσμιακές συναλλαγές που πραγματοποιούνται στις ευρωπαϊκές αγορές χονδρικού εμπορίου αποτελούν κατάλληλη βάση σύγκρισης για την εξέταση του κατά πόσον οι ΜΠΣ αποτελούν πλεονέκτημα προς όφελος των παραγωγών.
- (200) Στις αγορές προθεσμιακών παραλλαγών η μεγαλύτερη περίοδος παράδοσης είναι ένα έτος. Περαιτέρω, τα μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα μεταξύ της υπογραφής της σύμβασης και της έναρξης της πραγματικής περιόδου παράδοσης είναι τα εξής: 4 έτη – NordPool (σκανδιναβικές χώρες), 3 έτη – Powernext (Γαλλία), 5 έτη – UKPX (Μεγάλη Βρετανία) και 6 έτη – EEX (Γερμανία). Σε ορισμένα χρηματιστήρια, όπως είναι π.χ. η OMEL στην Ισπανία, δεν πραγματοποιούνται καθόλου προθεσμιακές συναλλαγές. Οι τυποποιημένες προθεσμιακές συναλλαγές υποχρεώνουν τον προμηθευτή να προμηθεύει ορισμένη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας σε προκαθορισμένη τιμή επί χρονικό διάστημα

⁽⁴²⁾ Τον Ιούνιο του 2005 η Επιτροπή ξεκίνησε την έρευνα των ευρωπαϊκών αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Η παρούσα απόφαση χρησιμοποιεί την τελική έκδοση της 10ης Ιανουαρίου 2007 ως πηγή πληροφοριών για τις μείζονες εμπορικές τάσεις και πρακτικές της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες ίσχυαν ήδη κατά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την 1η Μαΐου 2004. Η έκδοση βρίσκεται στην ακόλουθη δικτυακή διεύθυνση: http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁴³⁾ Βραχυπρόθεσμο οριακό κόστος είναι το κόστος, το οποίο ο παραγωγός μπορεί να αποφύγει, εφόσον αποφασίσει να διακόψει βραχυπρόθεσμα την παραγωγή ενέργειας. Το κόστος αυτό αντιστοιχεί κατά προσέγγιση στο μεταβλητό κόστος, αφού και στις δύο περιπτώσεις βασική σημασία έχουν οι δαπάνες καυσίμων.

ενός έτους αρχομένου όχι αργότερα από έξι έτη από την υπογραφή της σύμβασης. Τα προαναφερόμενα χρονικά διαστήματα υπολείπονται κατά τάξεις μεγέθους του χρόνου απόσβεσης ή εκμετάλλευσης οποιουδήποτε σταθμού παραγωγής ενέργειας. Ως εκ τούτου, οι παραγωγοί υπό συνθήκες συνθήκες της αγοράς δεν έχουν εποπτεία των τιμών και ποσοτήτων πώλησης που ισχύουν κατά τον χρόνο απόσβεσης ή εκμετάλλευσης των παραγωγικών εγκαταστάσεων του σταθμού, ακόμη και εάν πωλούν το μεγαλύτερο μέρος της ηλεκτρικής ενέργειας μέσω προθεσμιακών συναλλαγών. Επιπλέον, καθώς οι τιμές καθορίζονται εκ των προτέρων, οι παραγωγοί έχουν να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο να υπερβούν οι δαπάνες τους τις προκαθορισθείσες τιμές. Ο κίνδυνος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός εξαιτίας της διακύμανσης του κόστους των καυσίμων. Το τελευταίο αποτελεί το βασικό στοιχείο του μεταβλητού κόστους για τις περισσότερες τεχνολογίες παραγωγής. Πέραν αυτού, οι παραγωγοί έρχονται αντιμέτωποι και με την πίεση του ανταγωνισμού, καθώς κατά την περίοδο εκμετάλλευσης των παραγωγικών εγκαταστάσεων τους καλούνται να ανανεώσουν επανειλημμένα τις προθεσμιακές συμβάσεις τους, με αποτέλεσμα να υποχρεούνται να προσαρμόζουν και την προσφορά τους στην εξέλιξη των όρων ανταγωνισμού.

- (201) Οι συναλλαγές που αποβλέπουν στη δέσμευση των παραγωγικών δυναμικότητων των χονδρικών αγορών πραγματοποιούνται και αυτές υπό τη μορφή «τραβηκτικών δικαιωμάτων» (drawing rights), τα οποία, ως εκ τούτου, αξίζει να συγκριθούν με τις ΜΠΣ. Η απόκτηση των τραβηκτικών δικαιωμάτων σημαίνει τη δέσμευση μέρους των παραγωγικών δυναμικότητων για την αναμενόμενη διάρκεια εκμετάλλευσης του συγκεκριμένου σταθμού παραγωγής και την καταβολή στον φορέα εκμετάλλευσης «τιμής ισχύος» αντίστοιχης του εμπλεκόμενου στη δεσμευμένη δυναμικότητα κεφαλαίου και του σταθερού κόστους. Ο φορέας εκμετάλλευσης του σταθμού φέρει τους τεχνικούς κινδύνους. Ο δικαιούχος των τραβηκτικών δικαιωμάτων μπορεί να καθορίζει τα ποσοστά χρήσης των δεσμευμένων δυναμικότητων και καταβάλλει στον φορέα εκμετάλλευσης του σταθμού τιμή αντίστοιχη του μεταβλητού κόστους που πραγματοποιείται για την ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται με τις δεσμευμένες δυναμικότητες.
- (202) Για την περαιτέρω αξιολόγηση του πλεονεκτήματος που παρέχουν οι ΜΠΣ αξίζει να ληφθεί υπόψη και η θέση στην οποία βρίσκονται οι μεγάλοι τελικοί εμπορικοί ή βιομηχανικοί καταναλωτές που είναι φορείς όχι των χονδρικών αγορών, αλλά των αγορών μεταπώλησης (που αποτελούν το αμέσως επόμενο επίπεδο του κυκλώματος εμπορίας). Η σύγκριση με τις ΜΠΣ κρίνεται δικαιολογημένη δεδομένου ότι συμβαίνει αρκετές φορές οι παραγωγοί να προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια άμεσα στους μεγάλους εμπορικούς ή βιομηχανικούς καταναλωτές.
- (203) Η τομεακή έρευνα για την ηλεκτρική ενέργεια κατέδειξε ότι οι διανομείς ηλεκτρικής ενέργειας συχνά πραγματοποιούν συναλλαγές σε σταθερές τιμές με τους μεγάλους εμπορικούς ή βιομηχανικούς καταναλωτές. Η διάρκεια ισχύος αυτών των συναλλαγών περιορίζεται συνήθως σε ένα ή δύο έτη. Κατά κανόνα ορίζεται ένα χρονοδιάγραμμα παράδοσης βάσει της προηγούμενης κατανάλωσης. Οι τιμές παράγονται από τις τιμές χονδρικής των αγορών προθεσμιακών συναλλαγών και περιλαμβάνουν και άλλα στοιχεία κόστους, όπως το αναμενόμενο κόστος εξισορρόπησης του δικτύου και το περιθώριο κέρδους του προμηθευτή. Σε περίπτωση απόκλισης από το χρονοδιάγραμμα εφαρμόζεται η ρήτρα «take or pay» η οποία υποχρεώνει τον αγοραστή να εξοφλεί το αντίτιμο της πλεονάζουσας ηλεκτρικής ενέργειας ή να καταβάλλει

μία πρόσθετη χρέωση. Από την άποψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι οι συναλλαγές αυτές βασίζονται στη συνδυασμένη εφαρμογή της εγγυημένης ελάχιστης απορρόφησης και της δέσμευσης δυναμικότητας⁽⁴⁴⁾.

- (204) Για την εξέταση του πλεονεκτήματος που παρέχουν οι ΜΠΣ πρέπει να ληφθεί υπόψη ένα άλλο είδος συμφωνίας και συγκεκριμένα οι συμβάσεις που συνάπτονται για την παροχή υπηρεσιών εξισορρόπησης από τους διαχειριστές συστήματος μεταφοράς (TSO). Λόγω αδυναμίας αποθήκευσης της ηλεκτρικής ενέργειας η ζήτηση πρέπει κάθε φορά να αντιστοιχίζεται με την προσφορά. Σε περίπτωση που η ζήτηση ή η προσφορά παρουσιάζει αποκλίσεις από τις προβλέψεις και καθιστά αναγκαία την παραγωγή επιπλέον ενέργειας, ο διαχειριστής συστήματος μεταφοράς καλείται να ζητήσει από ορισμένους παραγωγούς να αυξήσουν απότομα την παραγωγή τους. Προκειμένου να υπάρχουν διαθέσιμες παραγωγικές δυναμικότητες για την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων, οι διαχειριστές συστήματος μεταφοράς φροντίζουν να δεσμεύσουν μέρος της δυναμικότητας των παραγωγικών μονάδων οι οποίες είναι ικανές να αλλάξουν απότομα τα επίπεδα παραγωγής τους. Δεδομένου ότι η Ουγγαρία δεν διαθέτει υδροηλεκτρικό σταθμό με ταμιευτήρα, σταθμοί καύσης φυσικού αερίου έχουν τα πλέον κατάλληλα χαρακτηριστικά για την παροχή αυτών των υπηρεσιών.
- (205) Η τομεακή έρευνα για την ηλεκτρική ενέργεια παρουσίασε την ευρωπαϊκή πρακτική διαχείρισης συστημάτων μεταφοράς όσον αφορά τις συμβάσεις δέσμευσης δυναμικότητας για την παροχή υπηρεσιών εξισορρόπησης. Από την παρουσίαση προκύπτει ότι η δέσμευση των δυναμικότητων πραγματοποιείται με διαγωνισμούς. Ένα έτος κρίνεται ως η συνήθης χρονική περίοδος που παρέχει την απαιτούμενη ευελιξία στους TSO (ΔΣΜ) ώστε να προσαρμόσουν τις ποσότητες των δεσμευμένων δυναμικότητων στις πραγματικές ανάγκες τους. Οι συμβάσεις συνήθως καθορίζουν τα τεχνικά χαρακτηριστικά της απαιτούμενης υπηρεσίας, τη δυναμικότητα που πρόκειται να δεσμευθεί, καθώς επίσης είτε μόνο την τιμή της παρεχόμενης ηλεκτρικής ενέργειας είτε την τιμή τόσο της ενέργειας όσο και της ισχύος.

2.β) Σύγκριση των ΜΠΣ με τις συνήθεις εμπορικές πρακτικές

- (206) Η Επιτροπή συνέκρινε την υποχρέωση αγοράς που προβλέπουν οι ΜΠΣ με τα κυριότερα χαρακτηριστικά των προθεσμιακών και ημερήσιων συναλλαγών, των συναλλαγών που εφαρμόζουν «τραβηκτικά δικαιώματα», των μακροπρόθεσμων συμβάσεων που συνάπτουν οι μεγάλοι τελικοί καταναλωτές και των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ των παραγωγών και των διαχειριστών συστήματος μεταφοράς με σκοπό την παροχή υπηρεσιών εξισορρόπησης φορτίου.

Τυποποιημένες ημερήσιες (spot) συναλλαγές

- (207) Από την κατάσταση που εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 195–200 προκύπτει ότι η συνδυασμένη εφαρμογή της μακροπρόθεσμης δέσμευσης δυναμικότητας ηλεκτρικής ενέργειας, της εγγυημένης ελάχιστης απορρόφησης και ενός μηχανισμού καθορισμού τιμών ο οποίος καλύπτει το μεταβλητό και σταθερό κόστος και το κόστος κεφαλαίου δεν είναι σύμφωνη με τις συνήθεις συναλλαγές των ευρωπαϊκών αγορών χονδρικού εμπορίου και προστατεύει τους παραγωγούς από περισσότερους κινδύνους από όσο οι τυποποιημένες προθεσμιακές και ημερήσιες συναλλαγές.

⁽⁴⁴⁾ Ισοδύναμη με τη δέσμευση δυναμικότητας κρίνεται η αυτοδέσμευση του προμηθευτή να προμηθεύει την ποσότητα που προβλέπεται στη σύμβαση.

- (208) Η πώληση της ηλεκτρικής ενέργειας στο χρηματιστήριο spot συναλλαγών πραγματοποιείται πάντοτε σε οριακές τιμές, οι οποίες εγγυώνται αποκλειστικά και μόνο την κάλυψη του βραχυπρόθεσμου οριακού κόστους και όχι του συνολικού σταθερού κόστους και του κόστους κεφαλαίου. Επιπλέον, στις αγορές προθεσμιακών συναλλαγών οι ηλεκτροπαραγωγικές εταιρείες δεν έχουν εγγυήσεις για τα ποσοστά χρήσης των παραγωγικών δυναμιכוτήτων τους. Η αδυναμία της οικονομικής αποθήκευσης της ηλεκτρικής ενέργειας – ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του κλάδου – αυξάνει σε σημαντικό βαθμό τον κίνδυνο αυτόν σε σχέση με τους περισσότερους παραγωγικούς κλάδους. Σε περίπτωση που σε μια δεδομένη χρονική στιγμή υπάρχει επαρκής προσφορά ηλεκτρικής ενέργειας για την κάλυψη της ζήτησης σε τιμή χαμηλότερη από εκείνη των ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων του συγκεκριμένου παραγωγού, τότε η συγκεκριμένη μονάδα δεν τίθεται σε λειτουργία, που σημαίνει ότι η παραγωγική της δυναμικότητα μένει ανεκμετάλλευτη για την υπόψη περίοδο.
- (209) Για τον λόγο αυτό η πώληση στη spot αγορά εμπεριέχει υψηλό βαθμό αβεβαιότητας όσον αφορά την απόδοση του σταθερού κόστους και του κόστους κεφαλαίου, καθώς και τα ποσοστά χρήσης της δυναμικότητας.
- (210) Οι αγορές προθεσμιακών συναλλαγών – με τιμές παράγωγες από τις τιμές spot αγοράς – επίσης δεν παρέχουν εγγύηση στους παραγωγούς ότι οι πωλήσεις τους θα καλύψουν το συνολικό σταθερό κόστος τους και το κόστος κεφαλαίου, δεδομένου ότι οι τιμές καθορίζονται εκ των προτέρων. Σε περίπτωση που κατά την περίοδο παράδοσης η αύξηση του κόστους καυσίμου υπερβεί τα αναμενόμενα επίπεδα, τότε οι δαπάνες της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ενδέχεται υπερβούν την προκαθορισθείσα τιμή. Λόγω μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας των συναλλαγών, στις αγορές προθεσμιακών συναλλαγών η αβεβαιότητα για τα ποσοστά χρήσης της δυναμικότητας είναι μικρότερη από ό,τι στις αγορές spot συναλλαγών. Συγχρόνως, όμως – ακόμη και εάν ο παραγωγός είναι σε θέση να πωλήσει το μεγαλύτερο μέρος της ηλεκτροπαραγωγής της – δεν θα έχει εποπτεία των ποσοστών χρήσης της δυναμικότητας των ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων του παρά μόνο για περιορισμένο χρονικό διάστημα σε σχέση με την περίοδο εκμετάλλευσής.
- (211) Τα ενδιαφερόμενα μέρη τονίζουν ότι οι παραγωγοί στο πλαίσιο των ΜΠΣ έχουν να αντιμετωπίσουν σημαντικούς κινδύνους, ιδιαίτερα κινδύνους κατασκευαστικούς, νομοθετικούς, περιβαλλοντικούς, σχετικούς με τη συντήρηση, καθώς επίσης φορολογικούς/χρηματοδοτικούς. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι ΜΠΣ δεν εξαλείφουν όλους τους κινδύνους που συνεπάγεται η εκμετάλλευση των σταθμών παραγωγής. Τους κινδύνους που αναφέρονται στις παρατηρήσεις των παραγωγών όντως θα πρέπει να τους φέρουν οι ίδιοι. Αυτοί όμως αντιστοιχούν στους συνηθισμένους κινδύνους – συμπεριλαμβανομένης και της περίπτωσης των τυποποιημένων πωλήσεων των αγορών των spot και προθεσμιακών συναλλαγών – τους οποίους καλείται να αντιμετωπίσει οποιοσδήποτε φορέας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Πλην όμως οι εμπορικοί κίνδυνοι σχετικά με τις διακυμάνσεις του κόστους παραγωγής – ιδίως του κόστους καυσίμων – της ηλεκτρικής ενέργειας, τις μεταβολές των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας που χρεώνονται στους καταναλωτές και τις ανισότητες που παρουσιάζει η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας εκ μέρους των τελικών καταναλωτών βαρύνουν τη ΜVM σε μεγάλο μέρος (ή και στο σύνολο) της περιόδου εκμετάλλευσής των εγκαταστάσεων οι οποίες λειτουργούν στο πλαίσιο των ΜΠΣ.
- (212) Στις παρατηρήσεις τους οι ενδιαφερόμενοι ισχυρίστηκαν επίσης ότι η δέσμευση δυναμικότητας που θεσπίζεται προς όφελος της ΜVM, αποτελεί μειονέκτημα για τους ίδιους καθόσον εκτός από την πώληση στην ΜVM η δυναμικότητα αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για άλλο σκοπό. Ωστόσο, το καθεστώς εγγυημένης ελάχιστης απορρόφησης μειώνει σε μεγάλο βαθμό το μειονέκτημα που προκύπτει από τη δέσμευση αυτή. Το καθεστώς εγγυημένης ελάχιστης απορρόφησης συνιστά εγγύηση για τους παραγωγούς ότι η ΜVM, σε περίπτωση που δεν χρησιμοποιήσει τη δυναμικότητά τους, δεν θα τους εμποδίζει να χρησιμοποιούν τις δυναμικότητες αυτές για την παραγωγή και πώληση ηλεκτρικής ενέργειας. Όπως προκύπτει από τον πίνακα που ακολουθεί, η εγγυημένη ελάχιστη απορρόφηση στην πράξη σήμαινε ότι το ποσοστό χρήσης της δεσμευμένης δυναμικότητας υπερέβαινε το μέσο ποσοστό χρήσης της διαθέσιμης συνολικής δυναμικότητας στην Ουγγαρία.

Πίνακας 5

Εγγυημένη ελάχιστη απορρόφηση και δεσμευμένη δυναμικότητα

	2004	2005	2006
Εγγυημένη απορρόφηση (GWh)	23 234	23 528	23 516
Δεσμευμένη δυναμικότητα (MW)	4 242	4 460	4 481
Ποσοστό εγγυημένης απορρόφησης και δεσμευμένης δυναμικότητας (ετήσιες ώρες λειτουργίας)	5 477	5 275	5 248
Ποσοστό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και διαθέσιμης ισχύος στην Ουγγαρία (ετήσιες ώρες λειτουργίας)	4 272	4 225	4 601

- (213) Κατά συνέπεια, οι ημερήσιες και προθεσμιακές συναλλαγές εμπεριέχουν πολύ περισσότερους κινδύνους για τους παραγωγούς απ' ό,τι οι ΜΠΣ, καθότι οι συμβάσεις αυτές παρέχουν υψηλό βαθμό ασφαλείας τόσο ως προς την απόδοση του σταθερού κόστους και του κόστους κεφαλαίου όσο και ως προς τη χρήση των παραγωγικών δυναμιכוτήτων.

Τραβηκτικά δικαιώματα (Drawing rights)

- (214) Όσον αφορά τα τραβηκτικά δικαιώματα η σπουδαιότερη διαφορά μεταξύ της συμφωνίας αυτού του είδους και των ΜΠΣ είναι ότι τα τραβηκτικά δικαιώματα συνήθως δεν συνοδεύονται από εγγυημένη ελάχιστη απορρόφηση. Ο εμπορικός κίνδυνος που απορρέει από την πώληση της ενέργειας που παράγεται με τη δεσμευμένη δυναμικότητα βαρύνει τον δικαιούχο των τραβηκτικών δικαιωμάτων. Ο δικαιούχος έχει, εντούτοις, την εγγύηση ότι θα είναι σε θέση να πωλήσει το σύνολο της εν λόγω ενέργειας σε τιμή η οποία καλύπτει τουλάχιστον το μεταβλητό κόστος, επειδή μπορεί να αποφασίσει να μην παράγει ηλεκτρική ενέργεια, εφόσον οι τιμές πέσουν κάτω από το μεταβλητό κόστος. Οι ΜΠΣ – λόγω της υποχρέωσης ελάχιστης απορρόφησης προς όφελος των σταθμών παραγωγής – δεν παρέχουν στη ΜVM τέτοιου είδους εγγύηση.

Μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγοράς που συνάπτουν μεγάλοι τελικοί καταναλωτές

- (215) Είναι σαφές ότι από τις μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγοράς που συνάπτουν οι μεγάλοι τελικοί καταναλωτές οι αγοραστές ωφελούνται πολύ περισσότερο παρά η ΜVM από τις

ΜΠΣ, αφενός επειδή η τιμή, που τις περισσότερες φορές είναι προκαθορισμένη καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης, δεν συναρτάται με παραμέτρους – όπως είναι οι τιμές των καυσίμων – των οποίων η εξέλιξη δεν είναι προβλέψιμη κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης και αφετέρου επειδή η τιμή δεν διαμορφώνεται ούτως ώστε να καλύψει το σταθερό κόστος και το κόστος κεφαλαίου, δεδομένου ότι εξαρτάται από τις χρηματιστηριακές τιμές των χονδρικών αγορών. Η σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων αγοράς συμφέρει τον αγοραστή μόνο σε περίπτωση που οι συμβάσεις αυτές του παρέχουν κάποιο βαθμό προστασίας έναντι των διακυμάνσεων των τιμών στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, και ιδίως έναντι των μεταβολών από τις διακυμάνσεις των τιμών των καυσίμων. Ως εκ τούτου, ο αγοραστής ενδέχεται να έχει οικονομικό συμφέρον από μακροπρόθεσμες συμβάσεις στις οποίες ο πωλητής προσφέρεται να αναλάβει μέρος του κινδύνου που εμπεριέχουν οι διακυμάνσεις των τιμών των καυσίμων, ή εφόσον η τεχνολογία παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας εξασφαλίζει σταθερό κόστος των καυσίμων όπως συμβαίνει επί παραδείγματι με την τεχνολογία των υδροηλεκτρικών σταθμών και, υπό ορισμένους όρους, των πυρηνικών σταθμών. Επιπλέον, οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται συνήθως με πολλή μικρότερη διάρκεια ισχύος από εκείνη των ΜΠΣ, επιτρέποντας έτσι να αλλάξει προμηθευτή ο αγοραστής εφόσον ο ανταγωνιστής προσφέρει χαμηλότερες τιμές. Προκειμένου να επιτύχουν τις χαμηλότερες δυνατές τιμές, οι αγοραστές προβαίνουν συχνά σε διαδικασίες πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών.

Συμβάσεις που αφορούν παροχή ενέργειας εξισορρόπησης

- (216) Οι συμβάσεις που αφορούν την παροχή ενέργειας εξισορρόπησης είναι ουσιώδεις για την ανάλυση της ύπαρξης πλεονεκτημάτων, επειδή η ΜΜΜ χρησιμοποιεί μικρό μέρος της δυναμικότητας που δεσμεύεται στο πλαίσιο των ΜΠΣ για την παροχή ενέργειας εξισορρόπησης στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς⁽⁴⁵⁾. Στην πράξη, η ΜΜΜ πωλεί κάθε έτος τις δυναμικότητες στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς υπό μορφή πακέτου, και χρησιμοποιεί για τον σκοπό αυτό μέρος της δυναμικότητας που δεσμεύει στο πλαίσιο των ΜΠΣ. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι οι παραγωγοί δεν φέρουν τον κίνδυνο που συνδέεται με τις ετήσιες διαδικασίες πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών⁽⁴⁶⁾ και τη σχετική αβεβαιότητα ως προς την ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας που πρόκειται να παρέχουν. Από την άποψη των παραγωγών οι συμβατικοί όροι της παροχής ενέργειας εξισορρόπησης αντιστοιχούν στους όρους που προβλέπουν οι ΜΠΣ. Εντούτοις, όπως καταδείχθηκε στην αιτιολογική σκέψη 204, οι διατάξεις των ΜΠΣ – εξαιρετικά μεγάλη διάρκεια ισχύος και η εγγυημένη απορρόφηση – δεν δικαιολογούνται σε εμπορική βάση ακόμη και στην περίπτωση παροχής ενέργειας εξισορρόπησης. Η Επιτροπή αναγνωρίζει μεν – συμφωνώντας με τους ισχυρισμούς των ενδιαφερόμενων – ότι λίγες μόνο μονάδες παραγωγής ενέργειας είναι σε θέση στην Ουγγαρία να παρέχουν την απαραίτητη ενέργεια εξισορρόπησης στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, κατέληξε ωστόσο στο συμπέρασμα ότι οι όροι των ΜΠΣ

υπερβαίνουν, ακόμη και υπό τις συνθήκες αυτές, τα εμπορικά αποδεκτά από τους διαχειριστές συστήματος μεταφοράς όρια.

Αποτέλεσμα σύγκρισης μεταξύ ΜΠΣ και συνήθων εμπορικών πρακτικών

- (217) Από τη σύγκριση αυτή προκύπτει ότι οι ΜΠΣ προσφέρουν – λόγω δομής – μεγαλύτερη εγγύηση στους παραγωγούς από τις συνήθεις εμπορικές συμβάσεις. Επομένως, οι παραγωγοί κατέχουν πλεονεκτικότερη θέση χάρη στις ΜΠΣ απ' ό,τι θα κατείχαν χωρίς τις ΜΠΣ, στην ελεύθερη αγορά. Για την πληρέστερη δυνατή αξιολόγηση της ύπαρξης πλεονεκτημάτων πρέπει να εξετασθούν οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις που μπορούσαν να προβλέψουν οι συγγκρικές αρχές κατά τον χρόνο προσχώρησης της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρέπει να εξετασθεί επίσης αν μπορούσαν να αναμένουν ευνοϊκότερη ισορροπία μεταξύ των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων σε περίπτωση εφαρμογής διαφορετικών προσεγγίσεων, στηριζόμενων στις συνήθεις εμπορικές πρακτικές.

2.γ) Οι προβλέψιμες από τις αρχές επιπτώσεις των ΜΠΣ υπό το φως των συνήθων εμπορικών πρακτικών του αγοραστή στις ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας

- (218) Οι αρχές ενδεχομένως προσδοκούσαν ότι μέσω των ΜΠΣ η ΜΜΜ θα είναι σε θέση να εξασφαλίζει επί μακρόν επαρκή ηλεκτρική ενέργεια για τον εφοδιασμό του τμήματος κοινής ωφέλειας της αγοράς.
- (219) Συγχρόνως όμως οι αρχές δεν είχαν εγγυήσεις για τις τιμές που όφειλε να καταβάλλει η ΜΜΜ κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι οι ΜΠΣ δεν προσφέρουν προστασία έναντι των διακυμάνσεων των τιμών και ιδίως των τιμών των καυσίμων.
- (220) Επιπλέον, η ταυτόχρονη εφαρμογή της μακροπρόθεσμης δέσμευσης της δυναμικότητας και της συναφούς εγγυημένης απορρόφησης στερεί τις αρχές από τη δυνατότητα να επωφελούνται από ενδεχόμενες ευνοϊκότερες τιμές που προσφέρουν οι άλλοι παραγωγοί ή εισαγωγείς. Η δυναμικότητα και η εγγυημένη ελάχιστη ποσότητα απορρόφησης που προβλέπονται στις ΜΠΣ και η ποσότητα που αγοράζε στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων συμβάσεων εισαγωγής και του καθεστώτος υποχρεωτικής απορρόφησης⁽⁴⁷⁾ επαρκούσαν να καλύψει τις ανάγκες του. Για τον λόγο αυτό η ΜΜΜ δεν κατόρθωσε να διαφοροποιήσει το προμηθευτικό χαρτοφυλάκιό της, παρότι διέθετε και εναλλακτικές παραγωγικές δυναμικότητες. Το 2004 υπήρχαν αρκετοί παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας που δεν είχαν μακροπρόθεσμη σύμβαση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΜΠΣ δύο σταθμών, που αφορούσε εγκατεστημένη δυναμικότητα 470 MW, έληξε στα τέλη του 2003, γεγονός που συνέβαλε ουσιαστικά στην αύξηση της εκτός ΜΠΣ προμηθευτικής δυναμικότητας. Επιπλέον, εισαγόμενη δυναμικότητα σχεδόν 700 MW δεν καλύπτεται από τις μακροπρόθεσμες συμβάσεις εισαγωγής. Εάν δεν δεσμευόταν η ΜΜΜ από το καθεστώς της δέσμευσης δυναμικότητας και της ελάχιστης εγγυημένης απορρόφησης, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτή την εισαγόμενη ενέργεια.

⁽⁴⁵⁾ Το 15 % της συμβατικής δυναμικότητας το 2005.

⁽⁴⁶⁾ Η ποσότητα δυναμικότητας που μπορεί να προσφερθεί στον διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς και η τιμή αλλάζουν (μπορεί και να μειωθούν) κάθε χρόνο λόγω των ετήσιων διαδικασιών πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών, ή εφόσον μειώνεται η ζήτηση του διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς, ή άλλοι προμηθευτές προσφέρουν χαμηλότερες τιμές ή μεγαλύτερη ποσότητα.

⁽⁴⁷⁾ Η συγγκριτική νομοθεσία προβλέπει για τη ΜΜΜ και τους περιφερειακούς διανομείς να αγοράζουν σε ρυθμιζόμενες τιμές την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από παραγωγούς συνδυασμένης παραγωγής ή προέρχεται από απόβλητα ή ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

(221) Επιπλέον – όπως θα εκτεθεί στις επόμενες αιτιολογικές σκέψεις – το 2003 και 2004, κατά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν σαφές ότι το καθιερωμένο δέσμευσης της δυναμικότητας και εγγυημένης ελάχιστης απορρόφησης, στηριζόμενο στο μοντέλο του μοναδικού αγοραστή που κάλυπτε μέσω της MVM τη συνολική ενεργειακή κατανάλωση της χώρας, ενέχει τον σοβαρό κίνδυνο οι συμβάσεις να επιβάλουν στη MVM να αγοράζει περισσότερη ενέργεια από τις πραγματικές ανάγκες της.

(222) Σημαντικό γεγονός, που πρέπει να ληφθεί υπόψη, αποτελεί εν προκειμένω το μερικό άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Την 18η Δεκεμβρίου 2001 η Ουγγρική Βουλή ψήφισε τον 2^ο Νόμο περί Ηλεκτρικής Ενέργειας, ο οποίος κατέστησε δυνατόν να γίνουν οι μεγάλοι καταναλωτές – ήτοι όσοι έχουν ετήσια κατανάλωση άνω των 6,5 GW – «επιλέξιμοι καταναλωτές», ελεύθεροι να επιλέγουν προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας. Ο νόμος αυτός που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2003 είχε ως αποτέλεσμα, παράλληλα με το προϋπάρχον τμήμα κοινής ωφέλειας της αγοράς, να δημιουργηθεί και το τμήμα της ελεύθερης αγοράς όπου οι τιμές διαμορφώνονταν ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση. Το μέτρο αυτό είχε ως προβλέψιμη συνέπεια να μειωθεί η ποσότητα που όφειλε να προμηθεύσει η MVM στους περιφερειακούς διανομείς για την κάλυψη της ζήτησης του τμήματος κοινής ωφέλειας της αγοράς. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τη συνεχή, όπως αναμενόταν, αύξηση της πωλούμενης ποσότητας στο τμήμα ελεύθερης αγοράς στην περίοδο 2003–2006 και την αντίστοιχη μείωση της ποσότητας που πωλείτο για το τμήμα κοινής ωφέλειας της αγοράς μέσω των περιφερειακών διανομείων.

Πίνακας 6

Πωλήσεις στην αγορά μεταπώλησης (τομείς κοινής ωφέλειας και ελεύθερης αγοράς)

	(GWh)			
	2003	2004	2005	2006
Συνολική κατανάλωση	33 584	33 836	34 596	35 223
Πώληση στον τομέα ανταγωνισμού	3 883	7 212	11 685	13 057
Πώληση στον τομέα κοινής ωφέλειας	29 701	26 624	22 911	22 166

Πηγή: Στατιστικά στοιχεία του ουγγρικού τομέα ηλεκτρικής ενέργειας έτους 2006 (1)

(1) Βλέπε μεταξύ άλλων στον δικτυακό τόπο <http://www.mvm.hu>.

(223) Στην περίοδο μεταξύ 2003 και 2006 μειώθηκε κατά 25 % η πωλούμενη στο τμήμα κοινής ωφέλειας της αγοράς ποσότητα, η οποία αντιστοιχούσε στις πραγματικές ανάγκες της MVM. Η μείωση των αναγκών της MVM ήταν σε μεγάλο βαθμό προβλέψιμη – ιδίως βάσει της σημαντικής διαφοράς που υπήρχε μεταξύ των διοικητικών τιμών του τμήματος κοινής ωφέλειας της αγοράς (τιμών που πλήρωναν οι προμηθευτές στις περιφερειακές εταιρείες διανομής) και εκείνων που ίσχυαν στο τμήμα ελεύθερης αγοράς το 2003 και 2004 –κατά την ημερομηνία προσχώρησης της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πίνακας 7

Διαφορές μεταξύ τιμών των τομέων κοινής ωφέλειας και ανταγωνισμού που ίσχυαν στην αγορά μεταπώλησης κατά το 2003 και 2004

	(HUF/kWh)	
	2003	2004
Μέση τιμή στον τομέα ανταγωνισμού	11,1	12,7
Μέση τιμή στον τομέα κοινής ωφέλειας (1)	19	21,1

Πηγή: Στατιστικά στοιχεία του ουγγρικού τομέα ηλεκτρικής ενέργειας έτους 2006

(1) Τιμή διαμορφωμένη βάσει ρυθμιζόμενων και ανάλογων με την κατανάλωση τελών.

(224) Οι τιμές της ελεύθερης αγοράς αποτελούσαν σαφές κίνητρο να επωφελούνται οι επιλέξιμοι καταναλωτές του δικαιώματός τους. Επιπλέον, το 2003 και 2004 ήταν ευρέως γνωστό το γεγονός ότι λόγω της προσεχούς προσχώρησης της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα ετίθετο σε ισχύ η 2η Οδηγία περί Ηλεκτρικής Ενέργειας (48), με αποτέλεσμα να γίνουν από την 1η Ιουλίου 2007 όλοι οι καταναλωτές υποχρεωτικά επιλέξιμοι, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια την περαιτέρω μείωση των αναγκών της MVM μέσα σε χρονικό διάστημα πολύ συντομότερο της υπόλοιπης διάρκειας ισχύος των ΜΠΣ.

(225) Επομένως, ήταν σαφές το 2003 και 2004 ότι οι ΜΠΣ που βασιζόνταν στο μοντέλο του μοναδικού αγοραστή το οποίο κάλυπτε τη συνολική κατανάλωση της Ουγγαρίας μέσω της MVM, δεν θα παρεμποδίζουν μόνο τη διαφοροποίηση από τη MVM του προμηθευτικού χαρτοφυλακίου της, και την επίτευξη καλύτερων τιμών χάρη στον ανταγωνισμό μεταξύ των προμηθευτών να επιτύχει καλύτερες τιμές, αλλά πιθανώς θα έχουν ως συνέπεια να αναγκαστεί να αγοράζει η MVM περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από όση χρειάζεται στην πραγματικότητα.

(226) Οι αρχές προέβλεπαν πράγματι αυτόν τον κίνδυνο. Η κυβέρνηση της Ουγγαρίας εξέδωσε το 2002 ένα διάταγμα (49), το οποίο υποχρέωνε τη MVM να λάβει πρωτοβουλία για την επαναδιαπραγμάτευση των ΜΠΣ με όλους τους παραγωγούς, με σκοπό την αναπροσαρμογή των εγγυημένων ποσοτήτων της δεσμευμένης δυναμικότητας. Το διάταγμα δεν προέβλεπε την κατάργηση των ΜΠΣ, ήταν όμως ενδεικτικό του γεγονότος ότι, ενόψει της σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς, ήταν υπέρογκη η ποσότητα της δεσμευμένης δυναμικότητας (και ως εκ τούτου η εγγυημένη ελάχιστη απορρόφηση) που προβλέπουν οι ΜΠΣ. Το προαναφερόμενο διάταγμα επιτρέπει επίσης, σε περίπτωση αποτυχίας των διαπραγματεύσεων με τους παραγωγούς, να πωλεί η MVM μέσω των εξής «μηχανισμών πώλησης» τις δυναμικότητες και την ηλεκτρική ενέργεια για τις οποίες έχει αποδειχθεί ότι υπερβαίνουν την ποσότητα που απαιτείται στην πραγματικότητα για τον εφοδιασμό του τομέα κοινής ωφέλειας: δημοπρασίες, διαδικασίες πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών που αφορούν τη δυναμικότητα και πώληση στην

(48) Οδηγία 2003/54/ΕΚ.

(49) Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 183/2002.

«Ηλεκτρονική Αγορά», την εικονική πλατφόρμα εμπορικών συναλλαγών του Διαδικτύου. Παρότι οι τρεις μηχανισμοί διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τη μορφή, και οι τρεις στοχεύουν στο να προσφέρει η MVM προς πώληση στην ελεύθερη αγορά, υπό μορφή διάφορων προθεσιακών προϊόντων, το πλεόνασμα ενέργειας που δεν χρειάζεται για την κάλυψη του τομέα κοινής ωφέλειας, αλλά υποχρεούται να αγοράζει σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν ΜΠΣ.

- (227) Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει στοιχεία των πρώτων τριών δηλοπρασιών της MVM. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι οι τιμές με τις οποίες η MVM πωλούσε την ενέργεια μέσω των μηχανισμών διάθεσης ήταν πολύ χαμηλότερες από εκείνες που πλήρωνε για την ίδια ενέργεια στο πλαίσιο των ΜΠΣ.

Πίνακας 8

Οι πρώτες τρεις δηλοπρασίες της MVM

	Πρώτη δηλοπρασία - Ιανουάριος 2003	Δεύτερη δηλοπρασία - Δεκέμβριος 2003	Τρίτη δηλοπρασία - Ιανουάριος 2004
Προϊόντα βασικού φορτίου			
Ποσότητα πωλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας (GWh)	375	240	133
Τιμές πώλησης στις δηλοπρασίες (HUF/KWh)	8,02	9,5	8,4
Προϊόντα εκτός αιχμής περιόδου			
Ποσότητα πωλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας (GWh)		259	421
Τιμές πώλησης στις δηλοπρασίες		5,6	3,5
Μέσες ετήσιες τιμές των ΜΠΣ			
	2003	2004	
	11,3	11,7	

- (228) Ο Ούγγρος νομοθέτης ανέλενε σαφώς τις επιπτώσεις αυτές και όρισε να καταβάλλει το ουγγρικό Δημόσιο αντιστάθιση για τις ζημιές που προκύπτουν για τη MVM από τη διαφορά μεταξύ των τιμών που καταβάλλονται για τις ποσότητες που διατίθενται μέσω δηλοπρασιών και των αγοραίων τιμών πώλησης. Η αντιστάθιση που καταβλήθηκε το 2003 στη MVM ανήλθε στα 3,8 δισεκατ. φιορίνια⁽⁵⁰⁾. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της MVM για το 2004 το ποσόν της αντιστάθισης αυξήθηκε το 2004 κατά 2,4 δισεκατ. φιορίνια.

- (229) Από την άποψη των αρχών είναι σαφές ότι δεν δικαιολογείται για λόγους εμπορικούς το καθεστώς αυτό, το οποίο στην ουσία σημαίνει ενίσχυση των πωλήσεων των παραγωγών στο πλαίσιο ελεύθερης αγοράς.

- (230) Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις συνολικές ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας που πωλήθηκαν από τη MVM μέσω των μηχανισμών πώλησης την περίοδο μεταξύ 2003 και 2006, σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαβίβασε η Ουγγαρία την 24η Σεπτεμβρίου 2007 και την 21η Απριλίου 2008.

(50) Βλέπε επιστολή των ουγγρικών αρχών της 4ης Ιουνίου 2004.

Πίνακας 9

Ποσότητες πωλούμενες από τη MVM μέσω μηχανισμών πώλησης

Έτος	2003	2004	2005	2006
Συνολική πώληση της MVM μέσω μηχανισμών διάθεσης προς πώληση ⁽¹⁾	0,6	1,9	6,5	6,5

(1) Δηλοπρασίες και διαδικασίες υποβολής προσφορών που αφορούν δυναμικότητα, και την Ηλεκτρονική Αγορά της MVM.

- (231) Είναι σαφές ότι, υπό κανονικές συνθήκες αγοράς, οι αγοραστές δεν συνάπτουν συμβάσεις οι οποίες ενέχουν σοβαρό κίνδυνο να αναγκαστούν να αγοράσουν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από όση τους είναι αναγκαία και να υποστούν σημαντικές ζημιές κατά τη μεταπώλησή τους. Θεωρητικά ο ίδιος κίνδυνος υφίσταται και στις προθεσμιακές συναλλαγές και ακροπρόθεσμες συμβάσεις που συνάπτουν οι τελικοί μεγάλοι καταναλωτές, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό.

- (232) Η διάρκεια ισχύος των προθεσμιακών συναλλαγών είναι σημαντικά μικρότερη από εκείνη των ΜΠΣ. Κατά τη διάρκεια αυτή ο αγοραστής έχει πολύ καλύτερη εποπτεία των αναγκών του από όσο σε ένα περίοδο 15 έως 27 ετών. Επιπλέον, οι αγοραστές αποβλέπουν στο να καλύψουν ένα μέρος μόνο των αναγκών τους με προθεσμιακές συμβάσεις, και τις περαιτέρω ποσότητες να τις προμηθευτούν στη spot αγορά.

- (233) Προκειμένου για τις ακροπρόθεσμες συμβάσεις που συνάπτουν οι τελικοί μεγάλοι καταναλωτές ο κίνδυνος των υπερωρών αγορών είναι επίσης περιορισμένος, αφενός επειδή είναι περιορισμένη και η διάρκεια ισχύος των συμβάσεων αυτών, αφετέρου δε επειδή η κατανάλωση των τελικών εμπορικών και βιομηχανικών καταναλωτών που συνάπτουν παρόμοιες συμβάσεις είναι σταθερή και προβλέψιμη, πράγμα που για τους προαναφερόμενους λόγους δεν ισχύει για τη MVM.

- (234) Επιπλέον, είναι σκόπιμο να υπενθυμισθεί ότι βάσει των προθεσμιακών συναλλαγών και των ακροπρόθεσμων συμβάσεων αγοράς που συνάπτουν οι τελικοί καταναλωτές, οι αγοραστές αποδέχονται να αναλάβουν υποχρέωση να αγοράσουν την ηλεκτρική ενέργεια ήγες ή χρόνια πριν από την ημερομηνία παράδοσης, καθότι η σύμβαση αγοράς που έχουν, τους προστατεύει από τις διακυμάνσεις των τιμών. Οι ΜΠΣ δεν περιέχουν αυτό το πλεονέκτημα αφού οι τιμές που καλύπτουν το μεταβλητό κόστος μπορούν να αυξηθούν σε βαθμό μη προβλέψιμο λόγω μεταβολών των τιμών καυσίμων.

Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης

- (235) Η Επιτροπή συμπέρανε ότι τα πλεονεκτήματα που αποκτούν οι αρχές από τις ΜΠΣ δεν διασφαλίζουν σταθερότητα στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας σε βαθμό που θα μπορούσαν να προσδοκούν σχετικά με τις ακροπρόθεσμες συμβάσεις οι έσοι φορείς της αγοράς, επιπλέον δε ενέχουν τον σοβαρό κίνδυνο να αναγκάζονται να αγοράσουν μεγαλύτερη ποσότητα ενέργειας από τις πραγματικές ανάγκες, με συνέπεια να υποστούν ζημιές κατά τη μεταπώληση των

πλεονασμάτων. Κατά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι αρχές είχαν επίγνωση των κινδύνων αυτών. Η σύγκριση των ΜΠΣ και των συνήθων εμπορικών πρακτικών που χαρακτηρίζουν τις ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας καταδεικνύει ότι ο αγοραστής που ενεργεί αποκλειστικά βάσει εμπορικών κριτηρίων δεν θα είχε αποδεχθεί τέτοιες αρνητικές επιπτώσεις και – κατά τη συνήθη εμπορική πρακτική – θα είχε ακολουθήσει διαφορετική στρατηγική αγοράς ή θα είχε συνάψει άλλου είδους συμφωνίες.

(236) Βάσει των ανωτέρω η Επιτροπή συμπεραίνει ότι οι κυριότεροι όροι των ΜΠΣ εξασφαλίζουν πλεονέκτημα στους παραγωγούς επιπλέον των συνήθων εμπορικών συναλλαγών. Πρέπει να τονισθεί σχετικά ότι τα κυριότερα συστατικά στοιχεία των ΜΠΣ –δηλαδή η μακροπρόθεσμη δέσμευση της δυναμικότητας, η εγγυημένη ελάχιστη απορρόφηση και ο μηχανισμός διαμόρφωσης τιμών επί τη βάση των τιμών ισχύος και ενέργειας ο οποίος αποσκοπεί στην κάλυψη του σταθερού και μεταβλητού κόστους και του κόστους κεφαλαίου – δεν μπορούν να διαχωριστούν μεταξύ τους και δεν μπορούν να εξεταστούν απομονωμένα. Το πλεονέκτημα υφίσταται με τη συνδυασμένη εφαρμογή των στοιχείων αυτών. Η μακρά διάρκεια ισχύος των ΜΠΣ, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ύπαρξη του πλεονεκτήματος.

3) Η επίδραση των ΜΠΣ στην αγορά κατά την περίοδο μετά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

(237) Τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν στις παρατηρήσεις τους ότι οι τιμές που εφαρμόζονται στο πλαίσιο των ΜΠΣ δεν υπερβαίνουν τις τιμές χονδρικής πώλησης. Η Mátrai Erőmű Rt τονίζει με έμφαση ότι οι ανταγωνιστικές τιμές της οφείλονται στα ιδιόκτητα ανθρακωρυχεία της και το συνακόλουθο χαμηλό κόστος εξόρυξης. Για τον λόγο αυτό οι ανωτέρω ενδιαφερόμενοι κρίνουν ότι δεν ωφελούνται από τις ΜΠΣ.

(238) Η Επιτροπή διαφωνεί με την επιχειρηματολογία αυτή.

(239) Πρώτον, όπως αναπτύχθηκε λεπτομερώς ανωτέρω, η τιμή που καταβάλλεται πραγματικά στο πλαίσιο των ΜΠΣ είναι μία μόνο από τις συνέπειες των συμβάσεων, αλλά δεν αποτελεί το κυριότερο στοιχείο του πλεονεκτήματος που εξασφαλίζουν οι ΜΠΣ. Οι προαναφερόμενες παρατηρήσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων (βλέπε ιδίως τις παραγράφους 175 και 176) επιβεβαιώνουν επίσης ότι όλα τα συστατικά στοιχεία των ΜΠΣ τα οποία εγγυώνται την απόδοση των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν σε παραγωγικές μονάδες και παρέχουν προστασία στους παραγωγούς έναντι των εμπορικών κινδύνων που απορρέουν από τη λειτουργία τους, συνιστούν από κοινού την ουσία του πλεονεκτήματος που προσφέρουν οι ΜΠΣ.

(240) Δεύτερον, η διαφορά που υπάρχει σε σχέση με τις αγοραίες τιμές εξαρτάται από πολλούς παράγοντες οι οποίοι συνδέονται με την εξέλιξη της αγοράς, είναι ανεξάρτητοι από το περιεχόμενο των ΜΠΣ και μπορούν να αξιολογηθούν μόνο εκ των υστέρων. Οι εν λόγω τιμές των ΜΠΣ είναι μοναδιαίες τιμές αναφοράς που ισχύουν σε ορισμένη χρονική στιγμή

και δεν λαμβάνουν υπόψη τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από όλα τα υπόλοιπα συστατικά στοιχεία των ΜΠΣ, λόγω χάριν το πόση δυναμικότητα ή ποσότητα θα μπορούσαν να πωλήσουν οι παραγωγοί εφόσον οι πωλήσεις τους εξαρτιόνταν από τη ζήτηση της αγοράς. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, η Επιτροπή εκτιμά ότι το οικονομικό όφελος που παρέχεται στους παραγωγούς αποτελεί αναπόσπαστο μέρος όλων των υπό εξέταση ΜΠΣ, ανεξαρτήτως του αν συνεπάγεται ή όχι υψηλότερες τιμές από εκείνες που ισχύουν στην αγορά σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

(241) Η Επιτροπή συνέκρινε επίσης τις τιμές που εφαρμόζονται πραγματικά στις ΜΠΣ με τις τιμές του ακάλυπτου από τις ΜΠΣ τμήμα της χονδρικής αγοράς, προκειμένου να δώσει πλήρεις απαντήσεις στις παρατηρήσεις που έλαβε, και να κατανοήσει σε βάθος τις επιπτώσεις από τις ΜΠΣ.

(242) Στη σύγκριση αυτή η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη τις τιμές του 2007 δεδομένου ότι αυτό το έτος (και συγκεκριμένα από την 9η Δεκεμβρίου 2006 έως την 31η Δεκεμβρίου 2007) οι τιμές των ΜΠΣ αντικαταστάθηκαν από διοικητικές τιμές. Κατά συνέπεια οι εφαρμοζόμενες τιμές δεν αντιστοιχούν πλήρως στις ακριβείς τιμές οι οποίες θα προέκυπταν με την εφαρμογή του τύπου τιμών των ΜΠΣ.

(243) Επομένως η Επιτροπή συνέκρινε τις τιμές που εφαρμόζονται βάσει των ΜΠΣ με εκείνες που ίσχυαν στην ελεύθερη αγορά κατά την περίοδο 2004-2006.

Πίνακας 10

Μέση τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας που πωλήθηκε στην MVM στο πλαίσιο ΜΠΣ ⁽⁵¹⁾

	(HUF/kWh)		
Σταθμός παραγωγής που λειτουργεί στο πλαίσιο ΜΠΣ	2004	2005	2006
Dunamenti Erőmű Μονάδες F	[...]	[...]	[...]
Dunamenti Erőmű Μονάδα G2	[...]	[...]	[...]
Tisza II Erőmű	[...]	[...]	[...]
Pécsi Erőmű	[...]	[...]	[...]
Csepel II Erőmű	[...]	[...]	[...]
Kelenföldi Erőmű	[...]	[...]	[...]
Újpesti Erőmű	[...]	[...]	[...]
Kispesti Erőmű	[...]	[...]	[...]
Mátrai Erőmű	[...]	[...]	[...]
Paksi Atomerőmű	[...]	[...]	[...]

(51) Τα στοιχεία του πίνακα βασίζονται στις επιστολές των ουγγρικών αρχών που καταχωρήθηκαν την 24η Σεπτεμβρίου 2007 και 16η Ιανουαρίου 2008. Στα στοιχεία των δύο επιστολών παρατηρούνται ελάχιστες διαφορές (κάτω των 5%) ως προς τις τιμές του 2006. Σε τέτοιες περιπτώσεις η παρούσα απόφαση στηρίζεται στις μεταγενέστερες (της 16ης Ιανουαρίου 2008) πληροφορίες.

Πίνακας 11

Ποσότητα και μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας που πωλήθηκε από εγχώριους παραγωγούς εκτός του πλαισίου των ΜΠΣ, στην ελεύθερη αγορά ⁽⁵²⁾

Σταθμός	2004		2005		2006	
	Ποσότητα (MWh)	Τιμές (HUF/kWh)	Ποσότητα (MWh)	Τιμές (HUF/kWh)	Ποσότητα (MWh)	Τιμές (HUF/kWh)
Μάτραι Ερδμύ (Μονάδα [...])	989 097	8,15	972 813	8,33	1 082 699	9,26
Βέρτεσι Ερδμύ	157 701	8,02	942 999	8,79	1 213 622	10,51
Δουνάμεντι Ερδμύ Μονάδα [...]	215 647	8,57	805 381	9,85	814 702	13,29
ΕΜΑ	133 439	11,07	129 252	11,83	101 607	12,92
ΑΕΣ Βορσοδι Ερδμύ	[...]	[...]	18 301	11,25	μ.δ.σ. (*)	
ΑΕΣ Τισζαπάλκονγαι Ερδμύ	364 869	12,76	86 673	9,87	119 218	14,27

(*) Η πωληθείσα ποσότητα είναι λιγότερη από 1 000 MWh. Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι τιμές που αντιστοιχούν σε τόσο μικρές ποσότητες είναι ακατάλληλες να συγκρίνονται με τις τιμές των ΜΠΣ.

Πίνακας 12

Ποσότητα και μέση τιμή εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας που αγόρασε η ΜΜΜ ⁽⁵³⁾

Εισαγωγή	2004		2005		2006	
	Ποσότητα (MWh)	Τιμές (HUF/kWh)	Ποσότητα (MWh)	Τιμές (HUF/kWh)	Ποσότητα (MWh)	Τιμές (HUF/kWh)
Από την Ουκρανία μέσω Σλοβακίας[...] (*)	1 715 200	[...] (**)	1 525 600	[...] (**)	1 311 400	[...] (**)
Από την Ελβετία μέσω Σλοβακίας[...] (*)	1 768 100	[...] (**)	1 761 700	[...] (**)	1 709 200	[...] (**)
Ελβετία[...] (*)	631 700	[...] (**)	629 500	[...] (**)	626 200	[...] (**)

(*) Επωνυμία συνεργαζόμενη εισαγωγικής εταιρείας

(**) Οι σταθμισμένες μέσες τιμές των εισαγωγών που παρατίθενται στον πίνακα είναι 9,14 HUF/kWh το 2004, 10,41 HUF/kWh το 2005, και 11,49 HUF/kWh το 2006

(244) Η ΜΜΜ από το 2003 διαθέτει προς πώληση – σύμφωνα με τον 2^ο Νόμο περί Ηλεκτρικής Ενέργειας ⁽⁵⁴⁾ – την πλεονάζουσα ενέργεια (ήτοι την ενέργεια που περισσεύει από τον εφοδιασμό του τομέα κοινής ωφέλειας) προκειμένου να εφοδιάσει με ενέργεια τον τομέα ανταγωνισμού μέσω των ακόλουθων μηχανισμών πώλησης: i) δημοπρασίες παραγωγικής δυναμικότητας κοινής ωφέλειας, ii) διαδικασίες πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών που αφορούν τη δυναμικότητα, iii) εικονική πλατφόρμα εμπορικών συναλλαγών, η λεγόμενη Ηλεκτρονική Αγορά. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις μέσες τιμές που επιτεύχθηκαν με τους εν λόγω μηχανισμούς πώλησης:

⁽⁵²⁾ Πληροφορίες που βασίζονται στην καταχωρημένη την 24η Σεπτεμβρίου 2007 επιστολή των ουγγρικών αρχών. Το 2005 και 2006 πώλησε ηλεκτρική ενέργεια στην ελεύθερη αγορά και η επιχείρηση Ε.ΟΝ ΔΚΣΕ Σύμφωνα όμως με τις πληροφορίες που κοινοποιήθηκαν με επιστολή των ουγγρικών αρχών, η οποία καταχωρίστηκε την 22α Απριλίου 2008, πρόκειται για ελάχιστη ποσότητα και για τον λόγο αυτό οι ουγγρικές αρχές δεν διαθέτουν στοιχεία για τις αντίστοιχες τιμές.

⁽⁵³⁾ Πληροφορίες που βασίζονται στις επιστολές των ουγγρικών αρχών που καταχωρίστηκαν την 24η Σεπτεμβρίου 2007 και 16η Ιανουαρίου 2008. Στα στοιχεία των δύο επιστολών παρατηρούνται ελάχιστες διαφορές (κάτω των 2 %). Σε τέτοιες περιπτώσεις η παρούσα απόφαση στηρίζεται στις μεταγενέστερες (της 16ης Ιανουαρίου 2008) πληροφορίες. Οι εισαγωγές της ΜΜΜ βασίζονται επίσης σε μακροπρόθεσμες συμφωνίες. Οι συμφωνίες αυτές δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας.

⁽⁵⁴⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 32.

Πίνακας 13

Μέσες τιμές που επιτεύχθηκαν από την MVM στις δημοπρασίες, τις διαδικασίες υποβολής προσφορών και στην Ηλεκτρονική Αγορά ⁽⁵⁵⁾

Έτος παράδοσης του δημοπρατούμενου προϊόντος (*)	Σταθμισμένη μέση τιμή των δημοπρασιών (HUF/kWh)	Έτος πώλησης με διαδικασίες υποβολής προσφορών και στην Ηλεκτρονική Αγορά	Μέση τιμή πώλησης στις διαδικασίες υποβολής προσφορών και στην Ηλεκτρονική Αγορά (HUF/kWh)
Έτος 2004	4,7	2004	6,5
Δημοπρασία της 17ης Ιουνίου 2002	Φορτίου εκτός αιχμής: 3,48 Βασικού φορτίου: 8,4		
Έτος 2005	5,4	2005	8,1
Δημοπρασία της 9ης Δεκεμβρίου 2004	Φορτίου εκτός αιχμής: 4,54 Βασικού φορτίου: 8,32		
Δημοπρασία της 10ης Ιουνίου 2005	Φορτίου εκτός αιχμής: 4,6 Βασικού φορτίου: 8,5		
Δημοπρασία της 21ης Ιουλίου 2005	Βασικού φορτίου: 9,3 Φορτίου αιχμής: 10,42		
Έτος 2006	9,9	2006	9,1
Δημοπρασία της 9ης Νοεμβρίου 2005	Φορτίου εκτός αιχμής: 6,02 Βασικού φορτίου: 9,74 Φορτίου αιχμής: 11,76		
Δημοπρασία της 31ης Μαΐου 2006	Βασικού φορτίου: 11,33		

(*) Η πωλούμενη ποσότητα προϊόντων ανά είδος (φορτίου εκτός αιχμής/βασικού φορτίου/φορτίου αιχμής) διαμορφώθηκε μεταξύ 25 000 και 2 000 000 MWh.

(245) Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι η μέση χονδρική τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας διαμορφώθηκε το 2004 στον τομέα ανταγωνισμού της Ουγγαρίας μεταξύ 4,7 και 12,76 HUF/kWh. Από τους παραγωγούς που λειτουργούσαν στο πλαίσιο ΜΠΣ πώλησαν ηλεκτρική ενέργεια στην MVM στην κλίμακα αυτή η Paksi Atomerőmű και η Mátrai Erőmű. Η μονάδα [...] της Dunamenti Erőmű πώλησε ηλεκτρική ενέργεια στο πλαίσιο ΜΠΣ έναντι [...] HUF/kWh η οποία τιμή αντιστοιχεί στην υψηλότερη τιμή της ελεύθερης αγοράς [...]. Ενώ όλοι οι υπόλοιποι παραγωγοί χρέωσαν στην MVM μέσες τιμές μεταξύ 13,86 και 25,46 HUF/kWh. Οι τιμές αυτές είναι υψηλότερες κατά 10-100 % των υψηλότερων της ελεύθερης αγοράς τιμών.

(246) Οι τιμές πώλησης που επιτεύχθηκαν εκτός πλαισίου των ΜΠΣ διαμορφώθηκαν το 2005 μεταξύ 5,4 και 12,91 HUF/kWh. Από τους παραγωγούς που λειτουργούσαν στο πλαίσιο ΜΠΣ πώλησαν ηλεκτρική ενέργεια στην MVM στην κλίμακα αυτή μόνο η Paksi Atomerőmű και η Mátrai Erőmű. Όλοι οι υπόλοιποι παραγωγοί χρέωσαν βάσει των ΜΠΣ, για την ηλεκτρική ενέργειά τους, στην MVM μέσες τιμές μεταξύ 13,99 και 25,64 HUF/kWh. Οι τιμές αυτές είναι υψηλότερες κατά 10-100 % των υψηλότερων της ελεύθερης αγοράς τιμών.

(247) Οι ανάλογες τιμές του 2006 που επιτεύχθηκαν εκτός πλαισίου των εν λόγω ΜΠΣ διαμορφώθηκαν μεταξύ 9,1 és 14,27 HUF/kWh. Από τους παραγωγούς που λειτουργούσαν στο πλαίσιο ΜΠΣ πώλησαν ηλεκτρική ενέργεια, βάσει των ΜΠΣ, στην MVM στην κλίμακα αυτή μόνο η Paksi Atomerőmű και η Mátrai Erőmű (προκειμένου για την Paksi φθηνότερα, κατ' ουσίαν, από τη χαμηλότερη της ελεύθερης αγοράς τιμή). Όλοι οι υπόλοιποι παραγωγοί χρέωσαν βάσει των ΜΠΣ, για την ηλεκτρική ενέργειά τους μέσες τιμές μεταξύ 16,67 και 33,49 HUF/kWh. Οι τιμές αυτές είναι υψηλότερες κατά 15-135 % των υψηλότερων της ελεύθερης αγοράς τιμών.

(248) Οι ανωτέρω υπολογισμοί βασίζονται σε μέσες τιμές χωρίς να κάνουν διάκριση μεταξύ τιμών φορτίου εκτός αιχμής, βασικού φορτίου και φορτίου αιχμής. Οι παραγωγοί οι οποίοι θα πωλούσαν προϊόντα κυρίως φορτίου αιχμής εκτός πλαισίου των ΜΠΣ ισχυρίζονται ⁽⁵⁶⁾ ότι οι τιμές τους δεν συγκρίνονται με τις τιμές βασικού φορτίου. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας φορτίου αιχμής είναι πράγματι κατά κανόνα υψηλότερες από εκείνες του βασικού φορτίου. Συγκρίνοντας τις τιμές αυτές στον τομέα ανταγωνισμού (όπως είναι οι δημοπρασίες ηλεκτρικής ενέργειας της MVM) μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι η μέση τιμή των προϊόντων φορτίου αιχμής υπερβαίνουν κατά 10-30 % τις τιμές των προϊόντων βασικού φορτίου.

⁽⁵⁶⁾ Κατά την εκτίμηση των ουγγρικών αρχών οι διάφοροι παραγωγοί που είχαν συνάψει ΜΠΣ θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος χωρίς ΜΠΣ αν ακολουθούσαν τον ακόλουθο τρόπο πώλησης. Οι εταιρείες Paksi Erőmű και Pécsi Erőmű θα πωλούσαν την παραγωγή τους κατά 100 % ως προϊόντα βασικού φορτίου, η Mátrai Erőmű, η μονάδα G2 της Dunamenti Erőmű, και οι σταθμοί Kelenföldi, Újpesti και Kiszpesti θα πωλούσαν περίπου τα 50 % της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειάς τους ως προϊόντα βασικού φορτίου, τα άλλα 50 % ως προϊόντα φορτίου αιχμής, ενώ η Csepeli Erőmű, η μονάδα F της Dunamenti Erőmű και ο σταθμός Tisza II θα πωλούσαν κατά πλειονότητα (περίπου 70 %) ηλεκτρική ενέργεια φορτίου αιχμής.

⁽⁵⁵⁾ Μέση τιμή νοείται η σταθμισμένη ενδεικτική τιμή.

- (249) Εάν όμως συγκρίνουμε τις τιμές φορτίου αιχμής της Cseperi Εγδμή, της μονάδας F της Dunamenti Εγδμή και [...] με εκείνες των δημοπρασιών μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι πρώτες είναι υψηλότερες από οποιαδήποτε τιμή φορτίου αιχμής που επιτεύχθηκε στις δημοπρασίες των τριών ετών. Επιπλέον, υπάρχουν και μεταξύ των παραγωγών ορισμένοι (επί παραδείγματι ο σταθμός EMA), που πωλούσαν ηλεκτρική ενέργεια χωρίς ΜΠΣ (βλέπε πίνακα 11), και πωλούσουν επίσης κατά πλειονότητα προϊόντα φορτίου αιχμής.
- (250) Από την ανωτέρω σύγκριση προκύπτει ότι προκειμένου για παραγωγούς που λειτουργούσαν στο πλαίσιο ΜΠΣ, εκτός των εταιρειών Paksi Εγδμή και Mátrai Εγδμή, οι κατά ΜΠΣ τιμές στην περίοδο 2004-2006 υπερέβησαν πράγματι τις υψηλότερες τιμές της ελεύθερης αγοράς.
- (251) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή διαφωνεί με τους ισχυρισμούς των ενδιαφερόμενων ότι οι τιμές των ΜΠΣ δεν υπερέβαιναν εκείνες της ελεύθερης αγοράς.
- (252) Ως προς τις Mátrai Εγδμή και Paksi Εγδμή ο προαναφερόμενος πίνακας καταδεικνύει ότι οι τιμές τους παρέμειναν χαμηλότερες από την υψηλότερη της ελεύθερης αγοράς. Όσον αφορά την Mátrai Εγδμή, οι τιμές της αντιστοιχούσαν στις τιμές της υψηλής κλίμακας της ελεύθερης αγοράς. Αν και φαίνεται πιθανόν ότι οι τιμές της είναι πράγματι πιο ανταγωνιστικές από τις άλλες των ΜΠΣ, το γεγονός αυτό όμως δεν επαρκεί για να κρίνει η Επιτροπή ότι ο εν λόγω σταθμός θα μπορούσε να επιτύχει τις ίδιες τιμές και εκτός πλαισίου ΜΠΣ. Η Επιτροπή επισημαίνει σχετικά ότι οι τιμές πώλησης που επιτεύχθηκαν με τις μονάδες της Mátrai Εγδμή, οι οποίες παρήγαγαν ηλεκτρική ενέργεια εκτός πλαισίου ΜΠΣ, παρέμειναν χαμηλότερες από εκείνες για τις οποίες ίσχυαν οι ΜΠΣ.
- (253) Η Επιτροπή έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι τιμές που διαμορφώθηκαν στον τομέα ανταγωνισμού (εκτός πλαισίου ΜΠΣ) δεν αντιστοιχούν πλήρως στις τιμές που θα είχαν επιτύχει οι παραγωγοί που λειτουργούν χωρίς ΜΠΣ στην ελεύθερη αγορά, εφόσον δεν υφίστατο κατά την αξιολογούμενη περίοδο το καθεστώς των ΜΠΣ. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι ΜΠΣ, οι οποίες καλύπτουν το 60 % περίπου της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, επηρεάζουν τις τιμές και του υπόλοιπου τμήματος της αγοράς. Εν πάση περιπτώσει, η σύγκριση είναι ενδεικτική της τάξης μεγέθους της διαφοράς που υπάρχει μεταξύ των τιμών που επιτεύχθηκαν εντός και εκτός πλαισίου των υπό εξέταση ΜΠΣ.
- (254) Σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία κάθε κράτος μέλος διαθέτει ορισμένη διακριτική εξουσία προκειμένου να καθορίσει ποιες υπηρεσίες θεωρούν ως υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Θεωρείται προνόμιο του συγκεκριμένου κράτους μέλους να προσδιορίζει μέσα στα πλαίσια της κοινοτικής νομοθεσίας το εύρος των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος σε επίπεδο κράτους μέλους. Οι ίδιοι οι ωφελούμενοι της οικονομικής ενίσχυσης δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν τις υπηρεσίες που παρέχουν ως υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.
- (255) Η Επιτροπή εξέτασε τα σχετικά επιχειρήματα με τα οποία διαφωνεί για τους ακόλουθους λόγους.
- (256) Οι συγγρικές αρχές όμως ποτέ κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας δεν ισχυρίστηκαν ότι οποιοσδήποτε από τους παραγωγούς θα παρείχε υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, και ούτε υποστήριξαν τη σχετική επιχειρηματολογία των παραγωγών.
- (257) Εξάλλου, η Επιτροπή είναι της άποψης ότι οι ΜΠΣ δεν πληρούν τα κριτήρια που αναπτύχθηκαν στην απόφαση σχετικά με την υπόθεση Altmark.
- (258) Πρώτον, σύμφωνα με την απόφαση Altmark η ωφελούμενη εταιρεία υποχρεούται να παρέχει υπηρεσία κοινής ωφέλειας, και οι υποχρεώσεις που της προκύπτουν από την παροχή της υπηρεσίας αυτής πρέπει να προσδιοριστούν με ακρίβεια από το κράτος μέλος.
- (259) Σύμφωνα με την συγγρική νομοθεσία που ίσχυε κατά την υπό εξέταση περίοδο η υποχρέωση διασφάλισης της ασφάλειας εφοδιασμού ανήκει στην MVM. Η υποχρέωση αυτή όμως έχει γενικό χαρακτήρα και αφορά την υποχρέωση του μοναδικού τότε αγοραστή να εγγυάται τον ενεργειακό εφοδιασμό, απαραίτητο για την πλήρη κάλυψη των ενεργειακών αναγκών, χωρίς όμως να επιφορτίζει κανέναν παραγωγό να παρέχει συγκεκριμένη υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- (260) Ο στόχος της διασφάλισης της ενεργειακής ασφάλειας έχει πολύ γενικό χαρακτήρα. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι όλοι οι παραγωγοί του ενεργειακού κλάδου συμβάλλουν τρόπον τινά στην επίτευξη του στόχου αυτού. Οι ενδιαφερόμενοι δεν έχουν υποβάλει κανένα επίσημο έγγραφο των συγγρικών αρχών που να προσδιορίζει με σαφήνεια οποιουδήποτε είδους υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος και να αναθέτει την παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας σε οποιονδήποτε παραγωγό (ή οποιουδήποτε παραγωγούς).
- (261) Το ίδιο ισχύει και για τις ΜΠΣ: ορίζουν τις υποχρεώσεις των ενδιαφερόμενων χωρίς να προσδιορίζουν συγκεκριμένη υπηρεσία κοινής ωφέλειας. Το γεγονός καθαυτό ότι και οι δέκα σταθμοί παραγωγής που είχαν συνάψει ΜΠΣ οφείλουν να δεσμεύσουν δυναμικότητα προς όφελος της MVM, δεν σημαίνει ταυτόχρονα ότι είναι και επιφορτισμένοι να εκπληρώνουν υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας. Η προσέγγιση αυτή, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι όλος ο τομέας της ενέργειας πληροί τα κριτήρια των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, πράγμα το οποίο είναι προδήλως αντίθετο προς την έννοια που αποδίδεται στον όρο στη θέσπιση και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

Υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος

- (254) Η Budapesti Εγδμή και η Cseperi Áramtermelő Kft ισχυρίζονται ότι οι ΜΠΣ συνιστούν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος οι οποίες εγγυώνται την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Κατά τη γνώμη τους οι ΜΠΣ πληρούν όλα τα κριτήρια που προβλέπονται στην απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση Altmark, κατά συνέπεια δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.
- (255) Η Επιτροπή εξέτασε τα σχετικά επιχειρήματα με τα οποία διαφωνεί για τους ακόλουθους λόγους.
- (262) Το ίδιο ισχύει και για τις ΜΠΣ: ορίζουν τις υποχρεώσεις των ενδιαφερόμενων χωρίς να προσδιορίζουν συγκεκριμένη υπηρεσία κοινής ωφέλειας. Το γεγονός καθαυτό ότι και οι δέκα σταθμοί παραγωγής που είχαν συνάψει ΜΠΣ οφείλουν να δεσμεύσουν δυναμικότητα προς όφελος της MVM, δεν σημαίνει ταυτόχρονα ότι είναι και επιφορτισμένοι να εκπληρώνουν υποχρεώσεις παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας. Η προσέγγιση αυτή, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι όλος ο τομέας της ενέργειας πληροί τα κριτήρια των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, πράγμα το οποίο είναι προδήλως αντίθετο προς την έννοια που αποδίδεται στον όρο στη θέσπιση και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

- (263) Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έχει ορισθεί με ακρίβεια η έννοια των προβαλλόμενων υποχρεώσεων παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας, ως εκ τούτου κανείς από τους παραγωγούς δεν υποχρεούται να παρέχει προσδιορισμένη με σαφήνεια υπηρεσία κοινής ωφέλειας.
- (264) Οι ενδιαφερόμενοι τονίζουν ότι οι ΜΠΣ συνιστούν έγγραφα τα οποία επιφορτίζουν τους παραγωγούς με υποχρέωση εκπλήρωσης υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Παρά ταύτα οι ΜΠΣ δεν περιλαμβάνουν κανένα συγκεκριμένο ορισμό των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, δεν κάνουν αναφορά σε τέτοιες υποχρεώσεις, ούτε επικαλούνται σχετικές νομοθετικές διατάξεις οι οποίες να αποτελούν νομική βάση για την ανάθεση από το κράτος υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος σε άλλους οργανισμούς.
- (265) Στις αποφάσεις που λήφθηκαν μέχρι σήμερα ⁽⁵⁷⁾ η Επιτροπή αναγνώριζε ότι η ασφάλεια εφοδιασμού μπορεί πράγματι να αποτελεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που προβλέπονται στο άρθρο 8, παράγραφος 4 της οδηγίας 96/92/ΕΚ (που αντιστοιχεί στις διατάξεις του άρθρου 11, παράγραφος 4 της οδηγίας 2003/54/ΕΚ), και συγκεκριμένα εφόσον οι παραγωγοί χρησιμοποιούν για την παραγωγή ενέργειας ως πρωτεύουσα πηγή εγχώριο πρωτογενές καύσιμο, σε αναλογία που δεν υπερβαίνει κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους το 15 % της συνολικής ποσότητας πρωτογενούς ενέργειας η οποία απαιτείται για την παραγωγή του ηλεκτρισμού που καταναλώνεται στο εν λόγω κράτος μέλος.
- (266) Ο μόνος παραγωγός που δήλωσε ότι χρησιμοποιεί εγχώριο πρωτογενές καύσιμο ήταν η Mátrai Erőmű Rt. Κανείς από τους άλλους παραγωγούς δεν προέβαλε τέτοιο ισχυρισμό. Ούτε η Mátrai Erőmű Rt. προσκόμισε όμως κάποιο επίσημο έγγραφο από το οποίο να προέκυπτε ότι το συγγικό Δημόσιο της είχε αναθέσει να παρέχει οριζόμενες με ακρίβεια υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- (267) Βάσει των ως άνω η Επιτροπή απορρίπτει το επιχειρήμα ότι οι ΜΠΣ πραγματοποιούν στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας υπηρεσία κοινής ωφέλειας.
- (268) Δεύτερον, οι παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η αντιστάθμιση θα έπρεπε να έχουν προσδιοριστεί εκ των προτέρων με τρόπο αντικειμενικό και διαφανή, ενώ η αντιστάθμιση δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει το ύψος που καλύπτει πλήρως ή εν μέρει το κόστος της εκπλήρωσης της υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός εύλογου κέρδους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών ⁽⁵⁸⁾.
- (269) Ελλείπει ακριβούς ορισμού των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος που πρόκειται να παρέχονται, και ιδίως ελλείπει σαφούς διαχωρισμού των συγκεκριμένων υπηρεσιών από τις καθημερινές οικονομικές δραστηριότητες των εταιρειών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι αδύνατον να προσδιορισθούν οι παράμετροι της αντιστάθμισης ή/και να ελεγχθεί αν υπερβεί η αντιστάθμιση το ύψος που είναι απαραίτητο για την κάλυψη του επιπλέον κόστους το οποίο προκύπτει από την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Δεν διευκρινίζεται με σαφήνεια ούτε καν σε τι ακριβώς αντιστοιχεί η αντιστάθμιση.
- (270) Ο καθορισμός των τιμών των ΜΠΣ βάσει ορισμένων παραμέτρων ουδόλως ισοδυναμεί προς τις ακριβείς παραμέτρους που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αντιστάθμισης των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, δεδομένου ότι η τιμή δεν είναι ίδια με την αντιστάθμιση. Το γεγονός επίσης ότι η τιμή περιλαμβάνει αποκλειστικά το κόστος παραγωγής της ενέργειας προσαυξημένο με περιθώριο κέρδους δεν σημαίνει ταυτόχρονα ότι δεν περιέχει και κάποια υπερβολική αντιστάθμιση. Και αυτό επειδή πολλές, δαπάνες που συνεπάγεται η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν σύνηδες κόστος το οποίο θα έπρεπε να βαρύνει κάθε παραγωγό ηλεκτρικής ενέργειας σε αντίθεση με το πρόσθετο κόστος που προκύπτει από την παροχή της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- (271) Τρίτον, εφόσον η επιλογή της επιχείρησης στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η υποχρέωση παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας δεν πραγματοποιείται μέσω διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών, το ύψος της απαιτούμενης αντιστάθμισης πρέπει να καθοριστεί βάσει ανάλυσης κόστους. Η ανάλυση κόστους βασίζεται στα στοιχεία κόστους με τα οποία θα επιβαρυνόταν μία οποιαδήποτε μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη για την παροχή της υπηρεσίας κοινής ωφέλειας, προκειμένου να εκπληρώσει τις εν λόγω υποχρεώσεις, σε συνδυασμό με τα σχετικά έσοδα και ένα εύλογο κέρδος.
- (272) Εννέα επί συνόλου δέκα ΜΠΣ υπογράφηκαν χωρίς προηγούμενη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών. Στην περίπτωση του σταθμού Kispesti Erőmű προηγήθηκε μεν της υπογραφής της σύμβασης σχετική διαδικασία, όμως δεν καθορίστηκε συγκεκριμένος σκοπός παροχής υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει και την εκτίμηση του ποιο μέρος των δραστηριοτήτων του σταθμού θα μπορούσε να αντιστοιχηθεί με την υπηρεσία κοινής ωφέλειας και ως εκ τούτου ποια θα ήταν η αντιστάθμιση η οποία δεν θα υπερέβαινε το ύψος που είναι απαραίτητο για την κάλυψη του κόστους το οποίο προκύπτει από την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας.
- (273) Επιπλέον, ούτε οι συγγρικές αρχές ούτε τα ενδιαφερόμενα μέρη υπέβαλαν ανάλυση κόστους σχετικά με τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς, προκειμένου να αποδειχθεί ότι οι δαπάνες αντιστοιχούν πράγματι στο κόστος με το οποίο επιβαρύνεται μία μέση επιχείρηση.
- (274) Τέλος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι όλες οι ΜΠΣ, εκτός από εκείνη του σταθμού Kispesti Erőmű, υπογράφηκαν χωρίς προηγούμενη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών.
- (275) Κατά συνέπεια, οι ΜΠΣ δεν πληρούν τα κριτήρια της απόφασης η οποία εκδόθηκε στην υπόθεση Altmark.
- (276) Οι ενδιαφερόμενοι ισχυρίστηκαν ότι το άρθρο 86, παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ μπορεί να εφαρμοστεί για τις ΜΠΣ και σε περίπτωση που οι συμβάσεις αυτές δεν πληρούν τα κριτήρια της απόφασης Altmark. Το συμβιβασίμο του μέτρου με το άρθρο 86, παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ εκτιμάται στο σημείο 7.7 της παρούσας απόφασης.

⁽⁵⁷⁾ Βλέπε τις αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με τις υποθέσεις N34/99 (ΕΕ C 5 της 8.1.2002, σ. 2), NN49/99 (ΕΕ C 268 της 22.9.2001, σ. 7), N6/A/2001 (ΕΕ C 77 της 28.3.2002, σ. 25) και C7/2005 (δεν δημοσιεύτηκε ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽⁵⁸⁾ Πρόκειται για το δεύτερο και τρίτο κριτήριο της απόφασης σχετικά με την υπόθεση Altmark.

Επιλεκτικότητα

- (277) Οι ΜΠΣ συνάφθηκαν με ορισμένες επιχειρήσεις ενός συγκεκριμένου οικονομικού κλάδου. Στον ανωτέρω πίνακα 1 απαριθμούνται οι επιχειρήσεις οι οποίες συμμετέχουν στις επίμαχες συμβάσεις.
- (278) Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία της AES-Tisza Erőmű Kft οι ΜΠΣ δεν έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι συμβάσεις μακράς διάρκειας υπάρχουν σε όλο τον τομέα της ενέργειας: μεταξύ της MVM και των παραγωγών, της MVM και των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και ως προς την εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ισχυρίζεται ότι λόγω της ισχύουσας τότε συγγραφικής νομοθεσίας συνδέονταν όλοι οι παραγωγοί συμβατικά με την MVM, και συμβάσεις μικρότερης διάρκειας ισχύος είχαν μόνο οι σταθμοί οι οποίοι χρησιμοποιούσαν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και οι σταθμοί συνδυασμένης παραγωγής ενέργειας.
- (279) Στο υπόμνημα που υπέβαλαν σχετικά με τις παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών, οι συγγραφικές αρχές εκδήλουν ότι σημαντικοί σταθμοί και μονάδες σταθμών παραγωγής παράγουν ηλεκτρική ενέργεια για την ελεύθερη αγορά χωρίς ΜΠΣ και υποχρεωτική απορρόφηση (όπως επί παραδείγματι η μονάδα G1 της Dunamenti Erőmű, η Vértesi Erőmű και οι μονάδες I και II της Mátrai Erőmű).
- (280) Πράγματι, σημαντικοί σταθμοί και μονάδες σταθμών λειτουργούν χωρίς ΜΠΣ (βλέπε τα παραδείγματα που αναφέρονται οι συγγραφικές αρχές). Στην ίδια την AES-Tisza Erőmű Kft. ανήκουν δύο σταθμοί οι οποίοι λειτουργούν εκτός ΜΠΣ.
- (281) Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι το γεγονός ότι η ενίσχυση δεν απευθύνεται σε έναν ή περισσότερους εκ των προτέρων προκαθορισμένους ωφελούμενους, αλλά οι ωφελούμενοι επιλέγονται βάσει ορισμένων αντικειμενικών κριτηρίων δεν σημαίνει ότι το επίμαχο μέτρο δεν προσπορίζει επιλεκτικό πλεονέκτημα στους ωφελούμενους. Η διαδικασία ταυτοποίησης των ωφελούμενων δεν επηρεάζει το γεγονός ότι το μέτρο έχει χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης⁽⁵⁹⁾.
- (282) Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου μέτρα τα οποία ευνοούν ολόκληρο τομέα σε σχέση με άλλους παρόμοιους τομείς δραστηριοτήτων πρέπει να θεωρηθούν μέτρα που προσπορίζουν επιλεκτικό πλεονέκτημα στον συγκεκριμένο τομέα⁽⁶⁰⁾.
- (283) Βάσει του ανωτέρω σκεπτικού η Επιτροπή συμπεραίνει ότι οι ΜΠΣ συνιστούν επιλεκτικά μέτρα.

Κρατικοί πόροι και καταλογισμός στο κράτος

- (284) Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν συνεπάγονται οι ΜΠΣ μεταβίβαση κρατικών πόρων.
- (285) Η βασική αρχή που διέπει όλες τις υπό εξέταση ΜΠΣ είναι η υποχρέωση της MVM να αγοράζει κατά τη διάρκεια μιας

περίοδου 15 έως 27 ετών ορισμένη παραγωγική δυναμικότητα και μία εγγυημένη ελάχιστη ποσότητα παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμή η οποία καλύπτει το σταθερό και μεταβλητό κόστος των σταθμών παραγωγής. Από οικονομική άποψη, ως συνέπεια της συγκεκριμένης υποχρέωσης αγοράς, η MVM υποχρεούται καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος των συμβάσεων να πληρώνει στους σταθμούς καθορισμένη τιμή για ορισμένη ποσότητα δυναμικότητας (τιμή ισχύος) και ενέργειας (τιμή ενέργειας). Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο 2 της παρούσας, ορισμένες ΜΠΣ επιβάλλουν και περαιτέρω χρηματικές υποχρεώσεις στην MVM. Η συνεχής εκχώρηση των χρηματικών πόρων στους παραγωγούς (ήτοι η καταβολή των προαναφερόμενων τιμών) αποτελεί αναπόσπαστο μέρος όλων των ΜΠΣ και καλύπτει όλη τη διάρκεια των συμβάσεων. Εννοείται ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια ισχύος της συγκεκριμένης ΜΠΣ τόσο μεγαλύτερη είναι η συνολική αξία και των εκχωρούμενων χρηματικών πόρων.

- (286) Προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι πόροι που μεταβιβάζονται από την MVM στους παραγωγούς συνιστούν πόρους που προέρχονται από το κράτος, η Επιτροπή προέβη στην αξιολόγηση του μέτρου βάσει ιδίως των ακόλουθων κριτηρίων:

Υπαρξη κρατικών πόρων – Απόφαση PreussenElektra⁽⁶¹⁾

- (287) Στην απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση PressuenElektra εξέταξε έναν μηχανισμό στον οποίο το κράτος υποχρέωσε ιδιωτικές επιχειρήσεις να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια από συγκεκριμένους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμή καθοριζόμενη από το κράτος αλλά υψηλότερη από εκείνη της αγοράς. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν συντρέχει, εν προκειμένω, περίπτωση χρήσης δημόσιων πόρων, κατά συνέπεια δεν υφίστατο και κρατική ενίσχυση.
- (288) Η Επιτροπή εκτιμά ότι το συγγρικό καθεστώς παρουσιάζει ουσιώδεις διαφορές ως προς τον μηχανισμό που αποτελούσε αντικείμενο της εν λόγω απόφασης του Δικαστηρίου, προπάντων λόγω της διαφοράς που παρατηρείται στην ιδιοκτησιακή δομή των επιχειρήσεων που υπέχουν υποχρέωση αγοράς.
- (289) Στην υπόθεση PreussenElektra η επιχείρηση στην οποία επέβαλε το κράτος υποχρέωση αγοράς ήταν ιδιωτική σε αντίθεση με την MVM η οποία βρίσκεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην ιδιοκτησία του Δημοσίου. Ως εκ τούτου οι διατιθέμενοι πόροι αποτελούν ιδιοκτησία μιας επιχείρησης ανήκουσας εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο η οποία ελέγχεται επίσης από αυτό.
- (290) Στην υπόθεση PreussenElektra, ακολουθώντας αναδρομικά την πορεία των πόρων από τον ωφελούμενο έως την πηγή προκύπτει ότι τα χρήματα δεν τέθηκαν ποτέ, ούτε έμμεσα ούτε άμεσα, υπό τον έλεγχο του κράτους. Στην προκείμενη περίπτωση όμως τα χρήματα τίθενται υπό τον έλεγχο του κράτους καθώς, ακολουθώντας αναδρομικά την πορεία των πόρων, μπορεί να διαπιστωθεί ότι τίθενται υπό τον έλεγχο μιας κρατικής επιχείρησης.

⁽⁵⁹⁾ Απόφαση Πρωτοδικείου της 29ης Σεπτεμβρίου 2009, στην υπόθεση T-55/99, CETM κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σκέψεις 40 και 52.

⁽⁶⁰⁾ Απόφαση της 14ης Ιουλίου 1983, στην υπόθεση 203/82, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, σκέψη 4. Απόφαση της 2ας Ιουλίου 1973, στην υπόθεση 173/73, Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σκέψη 18.

⁽⁶¹⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 2001, στην υπόθεση C-379/98.

Καταλογισμός στο κράτος: απόφαση Stardust ⁽⁶²⁾

- (291) Η Επιτροπή εκτιμά επίσης ότι η συμπεριφορά της MVM καταλογίζεται στο ουγγρικό Δημόσιο. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι ουγγρικές αρχές ποτέ κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας δεν ισχυρίστηκαν ότι οι ΜΠΣ δεν καταλογίζονται στο Δημόσιο και, επομένως, δεν συνεπάγονται τη χορήγηση κρατικών πόρων.
- (292) Η αρχή η οποία διέπει τις ΜΠΣ και επιβάλλει υποχρέωση αγοράς στην MVM, που εγγυάται την κερδοφορία των ενδιαφερόμενων σταθμών παραγωγής, καταλογίζεται στο ουγγρικό Δημόσιο. Δεδομένου ότι αυτή η βασική αρχή, η οποία ισχύει για όλη τη διάρκεια των ΜΠΣ, θεσπίστηκε κατά τη σύναψη των συμβάσεων, η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει τις συνθήκες σύναψης των συμβάσεων (ήτοι τις περιστάσεις υπό τις οποίες καθορίστηκε η προαναφερόμενη βασική αρχή) προκειμένου να αποσαφηνισθεί αν καταλογίζεται αυτή στο ουγγρικό Δημόσιο ή όχι.
- (293) Κατά την αξιολόγηση του ζητήματος καταλογισμού στο Δημόσιο η Επιτροπή έλαβε υπόψη, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες περιστάσεις:
- (294) Κατά τον χρόνο σύναψης των ΜΠΣ η MVM ήταν διά νόμου υποχρεωμένη, δυνάμει του 1^{ου} Νόμου περί Ηλεκτρικής Ενέργειας, να εγγυάται την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού με το ελάχιστο δυνατό κόστος.
- (295) Ο ίδιος 1^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας υποχρέωσε την MVM να καταγράψει τη συνολική ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας και βάσει αυτού να λάβει πρωτοβουλία, για την απαιτούμενη διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας. Η MVM όφειλε να εκπονήσει Πανεθνικό σχέδιο Κατασκευής Ηλεκτροπαραγωγικών Σταθμών, το οποίο υπέβαλε προς έγκριση στην ουγγρική κυβέρνηση και στη Βουλή.
- (296) Η ουγγρική κυβέρνηση και οι ενδιαφερόμενοι στις παρατηρήσεις τους συμφωνούσαν ότι κατά τον χρόνο σύναψής τους, οι ΜΠΣ αποτελούσαν το μέσο που όρισε η ουγγρική κυβέρνηση για τη διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας και τους υπόλοιπους στόχους της κυβέρνησης, όπως ήταν ο εκσυγχρονισμός του τομέα της ενέργειας με έμφαση στις εκάστοτε περιβαλλοντικές προδιαγραφές, και η αναγκαία αναδιοργάνωση του τομέα παροχής ηλεκτρισμού ⁽⁶³⁾. Η Csereli Áramtermelő Kft. αναφέρει σχετικά στις παρατηρήσεις της: «Η ΜΠΣ πρέπει να αξιολογείται με βάση το τι είναι: εντάσσεται στη γενικότερη προσπάθεια του ουγγρικού κράτους για τη δημιουργία, μέσω της MVM, ενός διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου παραγωγής σε μία περίοδο όταν το κράτος δεν είχε τους πόρους να το πραγματοποιήσει μόνο του.» ⁽⁶⁴⁾
- (297) Οι ουγγρικές αρχές γνωστοποίησαν στην Επιτροπή ⁽⁶⁵⁾, ότι η προετοιμασία υπογραφής των ΜΠΣ άρχισε στο πλαίσιο της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης των σταθμών παραγωγής, βάσει του κυβερνητικού διατάγματος αρ. 1114/1994 (XII.7.). Καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας των ΜΠΣ και της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης υπήρχε στενή συνεργασία μεταξύ της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας (ρυθμιστική αρχή), του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου, του Υπουργείου Οικονομικών, της Υπηρεσίας Κρατικής Περιουσίας (Állami Vagyoniügynökség Rt.), κυβερνητικού οργάνου υπεύθυνου για τις ιδιωτικοποιήσεις, της MVM και πολλών διεθνών συμβούλων.
- (298) Στο πλαίσιο αυτό συγκροτήθηκε επιτροπή εργασίας από εκπροσώπους μέρους των ανωτέρω φορέων η οποία εξέδωσε, μεταξύ άλλων, κατευθυντήριες γραμμές για την εκπόνηση των ΜΠΣ και για τις μεθόδους καθορισμού των τιμών.
- (299) Κατ' ανάθεση της ουγγρικής κυβέρνησης ένα διεθνές δικηγορικό γραφείο κατάρτισε ενιαίο τύπο σύμβασης για τις ΜΠΣ. Οι ουγγρικές αρχές διαβεβαίωσαν ότι οι ΜΠΣ βασίζονται σε αυτόν τον ενιαίο τύπο. Διαβεβαίωσαν επίσης ότι οι μηχανισμοί καθορισμού των τιμών που εφαρμόζονται στις ΜΠΣ βασίζονται στην κυβερνητική απόφαση αρ. 1074/1995 (III.4.) περί καθορισμού τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτή η κυβερνητική απόφαση περιέχει τους λεπτομερείς κανόνες που αφορούν τον υπολογισμό των διοικητικών τιμών. Οι ΜΠΣ εφαρμόζουν τους ίδιους τύπους και ορισμούς που περιέχονται στην κυβερνητική απόφαση ⁽⁶⁶⁾.
- (300) Την απόφαση σχετικά με την υπογραφή των ΜΠΣ ελήφθη τόσο στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης όσο και κατόπιν από το Διοικητικό Συμβούλιο της MVM. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση. Σύμφωνα με πληροφορίες των ουγγρικών αρχών ⁽⁶⁷⁾ «δεδομένου ότι η MVM Rt. ανήκει κατά περισσότερο από 99 % στο ουγγρικό κράτος, η κατάθεση των υποψηφιοτήτων, καθώς και η εκλογή και ανάκληση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου γίνονται αποκλειστικά σύμφωνα με τη βούληση του κράτους».
- (301) Βάσει του κυβερνητικού διατάγματος αρ. 34/1995 (IV.5.) περί εφαρμογής του 1^{ου} Νόμου περί Ηλεκτρικής Ενέργειας, η MVM ήταν υποχρεωμένος να προβεί εντός ενενήντα ημερών από την έγκριση του Σχεδίου Κατασκευής Ηλεκτροπαραγωγικών Σταθμών σε ανοικτή διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών.
- (302) Η ΜΠΣ της Kispesti Erőmű Rt. υπογράφηκε κατόπιν πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών ακολουθώντας την εξής νομική διαδικασία:
- (303) Η κοινή κατευθυντήρια οδηγία για τη διαδικασία αδειοδότησης και τους γενικούς κανόνες διεξαγωγής των σχετικών διαγωνισμών εκδόθηκε από το αρμόδιο υπουργείο και την Ουγγρική Υπηρεσία Ενέργειας.

⁽⁶²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2002 στην υπόθεση C-482/99.

⁽⁶³⁾ Βλέπε επί παραδείγματι επιστολή των ουγγρικών αρχών που καταχωρίστηκε την 25η Ιουλίου 2005.

⁽⁶⁴⁾ Σελίδα 5 των Παρατηρήσεων. Ελεύθερη μετάφραση από τα αυθεντικά αγγλικά.

⁽⁶⁵⁾ Η επιστολή καταχωρίστηκε την 25η Ιουλίου 2005.

⁽⁶⁶⁾ «Η σύμβαση ενσωμάτωσε, κατ' ουσίαν, τους τύπους και ορισμούς που περιέχονται στην κυβερνητική απόφαση». Επιστολή των ουγγρικών αρχών που καταχωρίστηκε την 25η Ιουλίου 2005.

⁽⁶⁷⁾ Από την επιστολή της 20ής Ιουλίου 2005 που καταχωρίστηκε την 25η Ιουλίου 2005.

- (304) Η κοινή κατευθυντήρια οδηγία παρουσιάζει τους λόγους που δικαιολογούν την ανάγκη της αναδιάρθρωσης της ιδιοκτησιακής δομής και της δημιουργίας νέας ηλεκτροπαραγωγικής δυναμικότητας. Το έγγραφο προσδιορίζει σαφώς τους στόχους: ασφάλεια εφοδιασμού με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, εκσυγχρονισμός της υποδομής σύμφωνα με τις προδιαγραφές των περιβαλλοντικών προτύπων, διαφοροποίηση των πρωτογενών πηγών ενέργειας, δημιουργία πιο ευέλικτου δικτύου ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών, το οποίο να διαθέτει τις απαραίτητες εφεδρείες και να είναι ικανό να συνεργάζεται με τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας της Δυτικής Ευρώπης. Τονίζει επίσης ότι η λειτουργία του μελλοντικού δικτύου σταθμών παραγωγής «πρέπει να συμβάλει στην κερδοφόρα λειτουργία και συντήρηση με την προσαρμογή των τιμών σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας»⁽⁶⁸⁾.
- (305) Το σημείο 2 της κοινής κατευθυντήριας οδηγίας του υπουργείου και της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας αναφέρει επίσης ότι κατόπιν επίτευξης των ανωτέρω στόχων ενδέχεται να δημιουργηθεί «σύγχρονο και συμβατό με τις περιβαλλοντικές προδιαγραφές δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας που θα διασφαλίζει τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, την απόδοση των δικαιολογημένων επενδύσεων και των δαπανών που φέρει ο αποτελεσματικά λειτουργών κάτοχος της άδειας, καθώς και τιμές που περιέχουν κατάλληλο κέρδος για τη μακροπρόθεσμη λειτουργία. Οι ανωτέρω στόχοι πρέπει να υλοποιηθούν κατά τρόπο ώστε ... να διασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού με πρωτογενή ενέργεια, να επιτραπεί στους φορείς της αγοράς που πρόκειται να προβούν σε επενδύσεις να αισθάνονται ασφαλείς για τις επενδύσεις και την απόδοση των επενδύσεών τους, ..., και να εξασφαλιστεί η πραγματοποίηση των δημοσιευθειών προθέσεων της κυβέρνησης».
- (306) Η κοινή κατευθυντήρια οδηγία ρυθμίζει επίσης τη διαδικασία πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών σχετικά με τη δημιουργία παραγωγικής ισχύος ηλεκτρικής ενέργειας.
- (307) Η τελική εισήγηση για την επιλογή του αναδόχου υποβλήθηκε από τη Γενική Επιτροπή Αξιολόγησης. Η Γενική Επιτροπή συγκροτήθηκε από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομίας, του Υπουργείου Περιβάλλοντος, της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας, της MVM και της ERSTE Bank. Η τελική απόφαση ελήφθη από το Διοικητικό Συμβούλιο της MVM. Σύμφωνα με την κοινή κατευθυντήρια οδηγία το επίσημο αποτέλεσμα του διαγωνισμού έπρεπε να δημοσιευθεί (αποκλειστικά) στην επίσημη εφημερίδα του Υπουργείου.
- (308) Ο 2^{ος} Νόμος περί Ηλεκτρικής Ενέργειας έχει δομηθεί κατά τρόπο ώστε να θεωρεί την ύπαρξη των ΜΠΣ ήδη δεδομένη. Ο νόμος αυτός με τον οποίο θεσπίσθηκε στην περίοδο της αξιολόγησης το νομοθετικό πλαίσιο της λειτουργίας της ουγγρικής ενεργειακής αγοράς, σε πολλά σημεία παραπέμπει στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αγοράς της MVM.
- (309) Το άρθρο 5, παράγραφος 2 του κυβερνητικού διατάγματος αρ. 183/2002 (VIII.23.) περί λανθάνοντος κόστους προβλέπει την υποχρέωση της MVM να λάβει πρωτοβουλία σχετικά με την επαναδιαπραγμάτευση των ΜΠΣ προκειμένου να μειωθούν οι εγγυημένες ποσότητες αγοράς. Με τον τρόπο αυτό το κυβερνητικό διάταγμα υποχρεώνει την MVM να προτείνει την αναδιάρθρωση των ΜΠΣ.
- (310) Στις παρατηρήσεις της η AES-Tisza Erdőmű Kft. ισχυρίζεται ότι μετά την περίοδο του καθορισμού των τιμών (ήτοι μετά την 1η Ιανουαρίου 2004, και εκτός από τον νέο καθορισμό των τιμών του έτους 2007) οι κατά τις ΜΠΣ τιμές δεν καταλογίζονταν στο κράτος, αλλά διαμορφώνονταν ως αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων μεταξύ του συγκεκριμένου σταθμού παραγωγής και της MVM.
- (311) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το ακριβές ύψος των πόρων που εκχωρούνται στους ωφελούμενους δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από τις ρήτρες που περιλαμβάνονται στις ΜΠΣ και καταλογίζονται στο κράτος αλλά και από τις κατά καιρούς διμερείς διαπραγματεύσεις που διεξάγονται μεταξύ της MVM και των παραγωγών. Στην ουσία, οι ΜΠΣ αφήνουν ορισμένο περιθώριο ελιγμών στους συμβαλλόμενους να συμφωνήσουν για την πραγματική ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που πρόκειται να αγοράσει η MVM, και – ιδίως προκειμένου για την τιμή ισχύος – να συμφωνήσουν για ορισμένα συστατικά στοιχεία των τιμών, τα οποία – όπως αναφέρεται στην παράγραφο 356 της παρούσας – εξαρτώνται από πολυάριθμους παράγοντες και απαιτούν κατά καιρούς αναπροσαρμογές. Εντούτοις, οι διαπραγματεύσεις για την αγορά συγκεκριμένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να οδηγούν σε ποσότητα χαμηλότερη από το ελάχιστο ύψος της εγγυημένης απορρόφησης που προβλέπεται στις ΜΠΣ. Ομοίως, οι διαπραγματεύσεις τιμών μπορούν να διεξαχθούν αποκλειστικά στο πλαίσιο των μηχανισμών καθορισμού των τιμών που περιλαμβάνονται στις ΜΠΣ και καταλογίζονται στο κράτος. Επομένως, οι διαπραγματεύσεις τιμών δεν μπορούν να αμφισβητήσουν την υποχρέωση αγοράς σε τιμή που να εγγυάται την κάλυψη των επιλέξιμων δαπανών και του απαραίτητου για τη λειτουργία του σταθμού κέρδους.
- (312) Επιπλέον – ανεξαρτήτως των κατά καιρούς διαπραγματεύσεων μεταξύ της MVM και των παραγωγών – η εκχώρηση των κρατικών πόρων στους ωφελούμενους συνεπάγεται το γεγονός ότι οι ΜΠΣ προβλέπουν τη δέσμευση μεγάλου μέρους της παραγωγικής δυναμικότητας του σταθμού έναντι αντίτιμου.
- (313) Στις παρατηρήσεις τους⁽⁶⁹⁾ όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμαρζίζονταν την άποψη ότι οι κυριότεροι τύποι και ορισμοί τιμών που εφαρμόζονταν μετά την 1η Ιανουαρίου 2004 στις ΜΠΣ ακολουθούσαν τους βασικούς κανόνες του καθορισμού των τιμών. Η ίδια η [...] ⁽⁷⁰⁾ Erdőmű Rt. εκθέτει, τόσο στις προαναφερόμενες παρατηρήσεις όσο σε εκείνες που κατέθεσε σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας, ότι οι διαπραγματεύσεις τιμών «αποσαφήνισαν» την εφαρμογή των τύπων των τιμών και «ερμήνευσαν» το περιεχόμενο τους (*). Αναγνωρίζει ότι οι ΜΠΣ έχουν ως βάση το κόστος και καλύπτουν τις επιλέξιμες δαπάνες, και ότι εξαρχής έλαβαν υπόψη, σε μεγάλο βαθμό, τη μεθοδολογία υπολογισμού των τιμών που εφαρμόστηκαν στις σχετικές διατάξεις.
- (314) Η [...] Erdőmű Rt. εκθέτει ακόμη ότι ο τύπος τιμών που περιλάμβανε η τροποποίηση του έτους [...] της ΜΠΣ που είχε συνάψει βασιζόταν επίσης στα κυβερνητικά διατάγματα: «στην τροποποίηση του έτους [...] ο τύπος που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της τιμής διαθεσιμότητας (κατάλογος [...] του παραρτήματος [...]) συμφωνεί με εκείνο ο

⁽⁶⁸⁾ Το κείμενο της κοινής οδηγίας έχει υποβληθεί στην Επιτροπή μόνο στην αγγλική γλώσσα.

⁽⁶⁹⁾ Επιστολή η οποία διαβιβάστηκε από τις ουγγρικές αρχές στην Επιτροπή την 20ή Οκτωβρίου 2004, και την 25η Ιουλίου 2005 προκειμένου για την Dunamenti Erdőmű Rt.

⁽⁷⁰⁾ Παράρτημα 3 των εγγράφων που κατατέθηκαν από την [...] Erdőmű Rt.

(*) Επωνυμία του ηλεκτροπαραγωγού.

οποίος αναφέρεται στις σχετικές διατάξεις και καθορίζει τις μέγιστες τιμές διαθεσιμότητας και ενέργειας των παραγωγών» (στην υποσημείωση υπάρχει αναφορά στα διατάγματα αριθ. 55/1996/IKIM και 46/2000/GM, και στο τελευταίο πριν από την 1η Ιανουαρίου 2004 εφαρμοστέο νομοθέτημα, το διάταγμα αριθ. 60/2002/GKM).

- (315) Από τα προαναφερόμενα προκύπτει σαφώς ότι ούτε οι διαπραγματεύσεις τιμών ούτε οι τροποποιήσεις των ΜΠΣ αφορούσαν τις βασικές αρχές που διέπουν τις ΜΠΣ, οι οποίες καθορίστηκαν, υπό τις συνθήκες που εκτίθενται ανωτέρω, κατά τη σύναψη των συμβάσεων. Μέχρι σήμερα εξακολουθεί να αποτελεί βάση των ΜΠΣ η ίδια αρχή, ήτοι η υποχρέωση αγοράς που διασφαλίζει την απόδοση των επενδύσεων.
- (316) Προδήλως προκύπτει από τα ως άνω ότι η υποχρέωση αγοράς της MVM απέναντι στους ηλεκτροπαραγωγούς η οποία διέπεται από την αρχή κάλυψης του επιλέξιμου σταθερού και μεταβλητού κόστους καταλογίζεται στο συγγκικό Δημόσιο.
- (317) Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, κάποιο μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση όχι μόνο σε περίπτωση που τοποθετεί επιχειρήσεις σε πλεονεκτική οικονομική θέση με την άμεση και ρητή κινητοποίηση κρατικών πόρων, αλλά και σε περίπτωση που η μελλοντική εκπλήρωση ορισμένων προϋποθέσεων συνεπάγεται να επιφορτιστούν οι αρχές με πρόσθετο οικονομικό βάρος το οποίο θα μπορούσε να αποφευχθεί χωρίς τη χορήγηση πλεονεκτημάτων⁽⁷¹⁾. Το 2004 ήταν σαφές ότι η MVM πρόκειται να επιφορτιστεί με τέτοιο πρόσθετο βάρος στην πιθανή περίπτωση που οι ηλεκτροπαραγωγοί και οι εισαγωγείς προσφέρουν χαμηλότερες τιμές από εκείνες των ΜΠΣ, καθώς οι προσφορές αυτές θα παρακινούσαν την MVM να τροποποιήσει το χαρτοφυλάκιο εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια και ως εκ τούτου να μειώσει την ποσότητα που αγοράζει από τους ηλεκτροπαραγωγούς στο πλαίσιο των ΜΠΣ, και να επιτύχει τη μείωση των σχετικών τιμών. Βάσει της υποχρέωσης όμως που απορρέει από τις ΜΠΣ η MVM δεν έχει τη δυνατότητα επιλογής διότι – σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω – δεν μπορεί να μειώσει κάτω από ορισμένο επίπεδο την ποσότητα (εγγυημένη ποσότητα απορρόφησης) που αγοράζει από τους παραγωγούς οι οποίοι λειτουργούν στο πλαίσιο των ΜΠΣ, επιπλέον, δεν μπορεί να διεξαγάγει διαπραγματεύσεις τιμών βάσει των εναλλακτικών προσφορών που λαμβάνει από τους ανταγωνιστές παραγωγούς, αντίθετα, τη δεσμεύουν οι μηχανισμοί διαμόρφωσης τιμών που εφαρμόζονται στις ΜΠΣ και έχουν ως βάση το κόστος. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός αυτό και όσα αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 315 και 316, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι προϋποθέσεις μεταβίβασης κρατικών πόρων συντρέχουν στις ΜΠΣ από την 1η Μαΐου 2004 και θα εξακολουθούν να συντρέχουν καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος των ΜΠΣ, ασχέτως των πραγματικών συνθηκών αγοράς, καθώς στερούν την MVM από τη δυνατότητα επιλογής μιας λύσης η οποία θα της επέτρεπε τη μεγαλύτερη δυνατή μείωση των πόρων που θα διέδετε για την αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας προς κάλυψη των αναγκών της.
- (318) Από το ανωτέρω σκεπτικό συνάγεται ότι οι ΜΠΣ οδηγούν στη μεταβίβαση κρατικών πόρων.

Στρέβλωση του ανταγωνισμού και επίδραση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών

- (319) Οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας έχουν ανοίξει στον ελεύθερο ανταγωνισμό, το ηλεκτρικό ρεύμα αποτελεί αντικείμενο συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, ιδιαίτερα από τότε που άρχισε να ισχύει η οδηγία 96/92/EK⁽⁷²⁾ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- (320) Κατά συνέπεια, μέτρα που παρέχουν πλεονεκτήματα σε ορισμένες εταιρείες στον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας κάποιου κράτους μέλους είναι δυνατόν να παρεμποδίζουν την ικανότητα επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών όσον αφορά την εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας προς το συγκεκριμένο κράτος μέλος ή να ευνοούν τις εξαγωγές ηλεκτρικού ρεύματος από το κράτος αυτό προς άλλα κράτη μέλη. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την Ουγγαρία, η οποία λόγω της κεντρικής θέσης της στην Ευρώπη συνδέεται ή είναι εύκολο να συνδεθεί με το δίκτυο αρκετών σημερινών και μελλοντικών κρατών μελών.
- (321) Ιδιαίτερα ισχύει αυτό για την Ουγγαρία η οποία κατέχει κεντρική θέση στην Ευρώπη, και από τις επτά χώρες με τις οποίες συνορεύει τέσσερις είναι κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τα κράτη μέλη της Ένωσης είναι διασυνδεδεμένη με την Σλοβακία, την Αυστρία και την Ρουμανία. Οι εισαγωγές της το 2004 ήταν της τάξεως των 14 000 GWh, ενώ οι εξαγωγές της ήταν 6 300 GWh. Το 2005 οι εισαγωγές της υπερέβησαν τα 15 000 GWh, ενώ οι εξαγωγές κυμάνθηκαν μεταξύ 8 000 και 10 000 GWh.
- (322) Στα έτη μετά την προσχώρηση στην Ένωση περίπου 60 % της παραγωγικής δυναμικότητας της Ουγγαρίας καλυπτόταν υπό καθεστώς ΜΠΣ. Οι ΜΠΣ λήγουν μεταξύ του τέλους του 2010 και του τέλους του 2024. Οι προεκτιθέμενες προϋποθέσεις της υποχρέωσης αγοράς που υπέχει η MVM θα εξακολουθούν να ισχύουν αμετάβλητα μέχρι τη λήξη των συμβάσεων.
- (323) Το πρώτο βήμα στη διαδικασία της απελευθέρωσης της συγγκικής αγοράς έγινε την 1η Ιανουαρίου 2004, όταν όλοι οι μη οικιακοί καταναλωτές απέκτησαν δικαίωμα να εισέλθουν στην ελεύθερη αγορά. Την 1η Ιανουαρίου 2008 καταργήθηκε ο τομέας κοινής ωφέλειας, με αποτέλεσμα να γίνουν όλοι οι καταναλωτές «επιλέξιμοι».
- (324) Παρά την απελευθέρωση της αγοράς που πραγματοποιήθηκε από το 2004 και μετά, η μεγάλη πλειονότητα των επιλέξιμων καταναλωτών δεν επέλεξε τον τομέα ανταγωνισμού. Τομεακή έρευνα που διεξήγαγε η Υπηρεσία Ανταγωνισμού στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της Ουγγαρίας καταλήγει στο σαφές συμπέρασμα ότι η στενότητα των ανταγωνιστικών δυναμικοτήτων που οφείλεται στη δέσμευση σημαντικών δυναμικοτήτων από τις ΜΠΣ, αποτελεί εμπόδιο για την είσοδο στην ελεύθερη αγορά⁽⁷³⁾. Μέσω των ΜΠΣ το 60 % περίπου της παραγωγικής δυναμικότητας συνδέεται με τον τομέα κοινής ωφέλειας και αποκλειστικά με την MVM και στην ουσία μόνο η υπόλοιπη δυναμικότητα μπορεί να ανταγωνιστεί για τους νέους καταναλωτές.

⁽⁷¹⁾ Βλέπε ιδίως την απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουνίου 2000 στη συνεδριασθείσα υπόθεση T-204/97 και T-290/97, EPAC - Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [Συλλογή 2000, σ. II-02267].

⁽⁷²⁾ ΕΕ L 27 της 30.1.1997, σ. 20.

⁽⁷³⁾ Δημοσιεύθηκε την 15η Μαΐου 2006.

- (325) Οι δεσμευμένες δυναμικότητες, δηλαδή οι εγγυημένες επί τόσο μεγάλο διάστημα ποσότητες αποτελούν εμπόδιο και για την είσοδο νέων παραγωγών στην αγορά καθότι το 60 % της συνολικής δυναμικότητας συνδέεται με μία μόνο (κρατική) επιχείρηση η οποία παρέχει εγγύηση αγοράς.
- (326) Η Επιτροπή έλαβε υπόψη και από την άποψη αυτή την τομεακή έρευνα της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ανταγωνισμού η οποία διαπιστώνει ρητά ότι οι ΜΠΣ συνεπάγονται το κλείσιμο της αγοράς υπό την έννοια ότι περιορίζουν τις δυνατότητες των επιλέξιμων καταναλωτών να αλλάξουν πράγματι προμηθευτή, και παρεμποδίζουν τους δυνητικούς χονδρεμπόρους να εισέλθουν στην αγορά ⁽⁷⁴⁾.
- (327) Η στενότητα των διαθέσιμων εκτός ΜΠΣ δυναμικοτήτων έχει ως επιπρόσθετη συνέπεια και την αύξηση των τιμών στον τομέα ανταγωνισμού. Η σημαντική δυναμικότητα και ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που δεσμεύεται στο πλαίσιο των ΜΠΣ επηρεάζει τις τιμές και στην ελεύθερη αγορά.
- (328) Σύμφωνα με την ποσοτική έρευνα του Περιφερειακού Κέντρου Ερευνών Ενεργειακής Οικονομίας για την επίδραση που ασκούν οι ΜΠΣ στις χονδρικές τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ουγγαρία ⁽⁷⁵⁾ οι ΜΠΣ οδηγούν σε υψηλότερες χονδρικές τιμές από εκείνες που θα ήταν δυνατόν να επιτευχθούν χωρίς ΜΠΣ. Η μελέτη υποστηρίζει ως γενικότερη διαπίστωση ότι οι ΜΠΣ αποτελούν έναν από τους βασικούς παράγοντες δημιουργίας μιας δομής αγοράς η οποία είναι «ασυμβίβαστη με τις αρχές λειτουργίας της αγοράς ανταγωνισμού» ⁽⁷⁶⁾. Εξάλλου, η μελέτη προτείνει τη λύση των ΜΠΣ, πράγμα που θα εξασφάλιζε τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην ουγγρική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- (329) Η Επιτροπή στην τομεακή έρευνά ⁽⁷⁷⁾ της για την ηλεκτρική ενέργεια ασχολήθηκε επίσης με την επίδραση των ΜΠΣ στον ανταγωνισμό και στο εμπόριο. Η Επιτροπή στις παραγράφους 467–473 επισημαίνει ότι «Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (οι ΜΠΣ) είνονται να επιδρούν επί της ποσότητας της ηλεκτρικής ενέργειας που κανονικώς διατίθεται στη χονδρική αγορά». Σχετικά με τις ΜΠΣ της Πολωνίας η έρευνα υποστηρίζει ότι «υπάρχει η πιθανότητα να εμποδιστεί σημαντικά η ανάπτυξη της Πολωνικής χονδρικής αγοράς». Και συνεχίζει ως εξής: «Παρόμοια είναι η κατάσταση στην Ουγγαρία, όπου οι Magyar Villamos Művek (MVM), δηλαδή ο χονδρέμπορος παροχής κοινής ωφέλειας αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια μέσω ΜΠΣ την οποία στο εξής διαθέτει στους τοπικούς μεταπωλητές. Οι ουγγρικές ΜΠΣ αυτές που καλύπτουν το μέγιστο κομμάτι της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας του κράτους μέλους επιδρούν στο χονδρικό εμπόριο με παρόμοιο όπως το Πολωνικό παράδειγμα τρόπο ή σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό».
- (330) Όλες οι προαναφερόμενες έρευνες λοιπόν καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι ΜΠΣ στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και είναι πιθανό να επηρεάζουν τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.
- (331) Τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν επίσης ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα ότι ο περιορισμός του μη δεσμευμένου διαθέσιμου δυναμικού στρεβλώνει τον ανταγωνισμό, επειδή δεδομένων των πλειοδοτικών διαγωνισμών για τη δυναμικότητα αποδεικνύεται ότι η MVM δεν μπορούσε να πωλήσει ούτε την προσφερόμενη ποσότητα των προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας.
- (332) Η σύγκριση ⁽⁷⁸⁾, όμως, μεταξύ της προσφερόμενης ποσότητας και των επιτυχώς δημοπρατηθέντων προϊόντων καταδεικνύει ότι η MVM πώλησε σχεδόν σε όλες τις δημοπρασίες όλα τα προσφερόμενα προϊόντα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, μάλιστα, πώλησε και το επιπλέον προϊόν ποσοστού 10 % η διάθεση του οποίου επιτρέπεται από τη νομοθεσία.
- (333) Τα ενδιαφερόμενα μέρη στις παρατηρήσεις τους τόνιζαν και την ύπαρξη αρκετών άλλων παραγόντων που επηρέασαν τις συναλλαγές και επέδρασαν στη δημιουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού στην ουγγρική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η Επιτροπή αποδέχεται βέβαια ότι οι ΜΠΣ δεν είναι οι μόνοι παράγοντες που επηρεάζουν τον ανταγωνισμό και το εμπόριο. Όλες οι προαναφερόμενες έρευνες αναγνωρίζουν ότι πολλοί άλλοι παράγοντες (η νομοθεσία, η περιορισμένη πρόσβαση στο διασυνοριακό δυναμικό, η σημαντική επιρροή της διαμόρφωσης τιμών στη διεθνή αγορά κ.λπ.) επιδρούν επίσης στην επιτυχία του ανοίγματος της αγοράς και στο πραγματικό ύψος τιμής. Ωστόσο από όλες τις εκδόσεις που είτε υποβλήθηκαν στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας είτε ήταν ήδη διαθέσιμες – εκτός εκείνη που παραγγέλθηκε και υποβλήθηκε από την AES-Tisza Erdmű Kft. ⁽⁷⁹⁾ – αναγνωρίζεται σαφώς η σημαντική επιρροή των ΜΠΣ στον ανταγωνισμό και στο εμπόριο.
- (334) Η δέσμευση της δυναμικότητας από τις ΜΠΣ, η εγγυημένη απορρόφηση και ο μηχανισμός διαμόρφωσης τιμών για ολόκληρη τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης προστατεύουν τους σταθμούς παραγωγής από τους επιχειρησιακούς κινδύνους που προέρχονται από τη λειτουργία τους. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, στην αιτιολογική σκέψη 211, ως επιχειρησιακή κίνδυνοι νοούνται, μεταξύ άλλων, η διακύμανση του κόστους παραγωγής, ιδίως εκείνου των καυσίμων, οι διακύμανση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας που πρόκειται να πληρώνουν οι τελικοί χρήστες, καθώς και η μη ομαλή ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας εκ μέρους των τελικών χρηστών. Έχοντας υπόψη ότι οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν εκτός πλαισίου ΜΠΣ είναι αναγκασμένοι να αντιμετωπίζουν αυτούς τους συνήθεις κινδύνους, οι ΜΠΣ εμποδίζουν τη διαμόρφωση ισότιμων όρων για όλους τους παραγωγούς και στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό που βασίζεται στην προσφορά.

⁽⁷⁴⁾ Σημείο 24 του κεφαλαίου Περίληψη της έκθεσης.

⁽⁷⁵⁾ Δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2006. Ολόκληρος ο τίτλος είναι ο εξής: «Η επίπτωση της κατάργησης των μακροπρόθεσμων συμβάσεων αγοράς ηλεκτρικού ρεύματος στη χονδρική τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας».

⁽⁷⁶⁾ Απόσπασμα από το σημείο 2 της ανάλυσης: «ασυμβίβαστη με τις αρχές λειτουργίας της αγοράς ανταγωνισμού».

⁽⁷⁷⁾ Τη 10η Ιανουαρίου 2007. http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy

⁽⁷⁸⁾ Οι πληροφορίες διατίθενται στην παρακάτω διεύθυνση, στην ιστοσελίδα της Ουγγρικής Υπηρεσίας Ενέργειας: www.eh.gov.hu
Το ουγγρικό κείμενο της παρούσας απόφασης είναι ελεύθερη απόδοση του αγγλικού πρωτότυπου.

⁽⁷⁹⁾ Έκθεση του Dr. Theon van Dijk, Μάρτιος 2006.

- (335) Η Επιτροπή διαπιστώνει επίσης ότι οι σταθμοί παραγωγής που τελούν υπό ΜΠΣ ανήκουν στους μεγάλους διεθνείς ομίλους οι οποίοι δραστηριοποιούνται και σε αρκετά άλλα κράτη μέλη. Το μέτρο αυτό εξασφαλίζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις εν λόγω εταιρείες και χωρίς αμφιβολίες ασκεί σημαντική επίδραση στο εμπόριο και είναι ικανό να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά.
- (336) Τα περισσότερα ενδιαφερόμενα μέρη εξετάζουν τα κριτήρια της στρέβλωσης του ανταγωνισμού και της επίδρασης στο εμπόριο κάνοντας αναφορά στις συνθήκες αγοράς που ίσχυαν κατά την περίοδο της σύναψης των ΜΠΣ ή τουλάχιστον πριν από την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ένωση. Η Επιτροπή δεν μπορεί να δεχθεί αυτή την προσέγγιση και παραπέμπει σχετικά στις αιτιολογικές σκέψεις 156 έως 172 ανωτέρω.
- (337) Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν επίσης ότι εξεταζόμενη μεμονωμένα η δική τους ΜΠΣ δεν επηρεάζει τις συναλλαγές, καθότι σε σχέση με τη συνολική δυναμικότητα της χώρας η παραγωγική δυναμικότητά τους είναι ελάχιστη. Δεδομένου ότι κάθε ΜΠΣ διέπεται από την ίδια θεμελιώδη αρχή (η υποχρεωτική αγορά ορισμένης ελάχιστης ποσότητας παραγομένης ηλεκτρικής ενέργειας, η δέσμευση παραγωγικής δυναμικότητας, η εφαρμογή τιμής που καλύπτει το επιλέξιμο και μεταβλητό κόστος κατά τη χρονική περίοδο 15 έως 27 ετών), η κάθε μια από αυτές επηρεάζει την αγορά. Ωστόσο, η συνύπαρξη δέκα ΜΠΣ στην ουγγρική αγορά πολλαπλασιάζει την επιρροή αυτή. Όσο μεγαλύτερη δυναμικότητα καλύπτεται από τις ΜΠΣ τόσο ισχυρότερη είναι η αναφερόμενη επιρροή.
- (338) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ανωτέρω παρουσιαζόμενες διατάξεις των ΜΠΣ επηρεάζουν το εμπόριο και είναι ικανές να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό.
- (339) Η Επιτροπή στο σημείο 3.1 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας εξέφρασε αμφιβολίες αν η ΜΠΣ της Paksi Atomerőmű συνιστά κρατική ενίσχυση λόγω των ενδεχομένων σημαντικών παρεκκλίσεων της από τις άλλες ΜΠΣ. Όμως η Επιτροπή κατά την εξέτασή της κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ανωτέρω αξιολογήσεις των κριτηρίων κρατικής ενίσχυσης αφορούν και την ΜΠΣ της Paksi Atomerőmű, επειδή οι καθοριστικές διατάξεις της συνάδουν με τις βασικές αρχές των άλλων ΜΠΣ. Στην παρούσα απόφαση αναφέρονται ανωτέρω τα καθοριστικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ΜΠΣ της Paksi Atomerőmű στο πλαίσιο ανάλυσης του σχετικού κριτηρίου.
- (340) Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, η Επιτροπή είναι της άποψης ότι κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ κρατική ενίσχυση συνιστούν οι σημαντικότεροι όροι της αναφερόμενης στις ΜΠΣ υποχρέωσης αγοράς: ήτοι η δέσμευση δυναμικότητας και η εγγυημένη απορρόφηση εκ μέρους της MVM με τους όρους που αποσκοπούν στη διασφάλιση της απόδοσης επενδύσεων που πραγματοποιούν οι σταθμοί παραγωγής και στην απαλλαγή από τους εμπορικούς κινδύνους που προέρχονται από τη λειτουργία. Αυτή η κρατική ενίσχυση προέρχεται από τη συνολική εφαρμογή της δέσμευσης δυναμικότητας, της εγγυημένης ελάχιστης απορρόφησης, του μηχανισμού διαμόρφωσης τιμών ο οποίος βασίζεται στις τιμές ενέργειας και ισχύος και αποβλέπει στην κάλυψη του σταθερού και μεταβλητού κόστους και του κόστους κεφαλαίου, καθώς και από τη μεγαλύτερη από τη συνήθη πρακτική της αγοράς διάρκεια ισχύος της σύμβασης.

7.4. Εφαρμογή των ΜΠΣ μετά την προσχώρηση

- (341) Τα ενδιαφερόμενα μέρη ισχυρίζονται ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί νόμιμα πριν από την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν θα πρέπει να επιθεωρηθούν από την Επιτροπή μετά την προσχώρηση. Αυτό θα ήταν σύμφωνο με τη γενική αρχή της απαγόρευσης αναδρομικής ισχύος των κανόνων δικαίου.
- (342) Η Επιτροπή δεν συμφωνεί με τον ισχυρισμό αυτό. Από την ημερομηνία της προσχώρησης για κάθε μέτρο ισχύει το κοινοτικό κεκτημένο ανεξαρτήτως εάν προηγουμένως τα μέτρα, βάσει των εθνικών νομοθεσιών, ήταν σύνομα. Για τα ενισχυτικά μέτρα εφαρμόζονται οι ειδικές διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων που προβλέπονται στο παράρτημα IV της πράξης προσχώρησης, ακόμη και αν αυτά πριν από την προσχώρηση είχαν ληφθεί σύμφωνα με το ισχύον εσωτερικό δίκαιο.
- (343) Αποκλειστικά και μόνο οι κατωτέρω τρεις κατηγορίες μέτρων χαρακτηρίζονται ως υπάρχουσες ενισχύσεις στο παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 της πράξης προσχώρησης: i) οι ενισχύσεις που τέθηκαν σε εφαρμογή πριν από την 10η Δεκεμβρίου 1994, ii) οι ενισχύσεις που, μετά την εξέταση της Επιτροπής, εντάχθηκαν στο προσάρτημα του παραρτήματος IV της πράξης προσχώρησης, καθώς και iii) αυτές που στο πλαίσιο του «προσωρινού μηχανισμού» εγκρίθηκαν από την Επιτροπή. Κάθε εφαρμοστέο και μετά την προσχώρηση μέτρο που συνιστά κρατική ενίσχυση και δεν ανήκει σε καμία από τις κατηγορίες αυτές πρέπει να χαρακτηριστεί ως νέα ενίσχυση, κατά συνέπεια η Επιτροπή έχει πλήρη αρμοδιότητα να απαγορεύσει τα μέτρα αυτά εφόσον καθίστανται μη συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά. Η εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στις μελλοντικές επιπτώσεις των μέτρων που έχουν εφαρμογή μετά την προσχώρηση δεν συνιστά αναδρομική εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων των ΕΚ και γίνεται οπωσδήποτε με εξουσιοδότηση της πράξης προσχώρησης.
- (344) Στο παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 2 της πράξης προσχώρησης καθορίζεται η έννοια του «προσωρινού μηχανισμού». Η παράγραφος αυτή ορίζει το νομοθετικό πλαίσιο της εξέτασης των προγραμμάτων στήριξης και των επιμέρους ενισχύσεων που τέθηκαν σε εφαρμογή πριν την προσχώρηση αλλά εφαρμόζονται και μετά από αυτή.
- (345) Τα ενδιαφερόμενα μέρη ισχυρίζονται ότι οι κοινοτικές διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων εφαρμόζονται μόνο εκείνα τα μέτρα μπορούν να καθοριστούν ως εφαρμοστέα και μετά την προσχώρηση τα οποία εξασφαλίζουν και περαιτέρω πλεονέκτημα. Κατά τα επιχειρήματά τους οι ΜΠΣ δεν δημιούργησαν περαιτέρω πλεονέκτημα μετά την προσχώρηση, αφού ο τύπος τιμών καθορίστηκε πριν από αυτή, επομένως η οικονομική δέσμευση του κράτους ήταν ήδη πλήρως γνωστή.

(346) Η Επιτροπή κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις. Οι ΜΠΣ λήγουν στη χρονική περίοδο από 2010 έως 2024, δηλαδή μετά την προσχώρηση. Η Επιτροπή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις έκρινε ότι κάποιο μέτρο ενίσχυσης, που έχει εφαρμογή και μετά την ημερομηνία προσχώρησης, δεν θεωρείται, σύμφωνα με την πράξη προσχώρησης, ως εφαρμοστέο μέτρο. Όμως αυτή η εξαιρετική πρακτική – βάσει των γενικών αρχών της νομικής ερμηνείας των εξαιρέσεων – πρέπει να ερμηνευθεί συστατικά για να μην αποδεσμευθούν από τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων από την Επιτροπή εκείνα τα μέτρα στα οποία κατά τη βούληση των μερών της πράξης προσχώρησης, η ίδια πρέπει να διαθέτει εξουσία ελέγχου.

(347) Εν προκειμένω, η Επιτροπή στην έως τώρα πρακτική της ⁽⁸⁰⁾ έκρινε πράγματι ότι κατά την έννοια του παραρτήματος IV της πράξης προσχώρησης τα μέτρα ενίσχυσης στην περίπτωση των οποίων ήταν γνωστή η ακριβής έκταση της οικονομικής δέσμευσης του κράτους πριν από την προσχώρηση, δεν είναι εφαρμοστέα μετά την προσχώρηση.

Η ακριβής έκταση της οικονομικής δέσμευσης του κράτους

(348) Οι ΜΠΣ δεν καθορίζουν τη μέγιστη έκταση της οικονομικής δέσμευσης του κράτους, και πριν από την προσχώρηση δεν ήταν δυνατόν να καθορισθεί ο ακριβής υπολογισμός της έκτασης αυτής της οικονομικής δέσμευσης για τη συνολική διάρκεια ισχύος των ΜΠΣ.

(349) Αντιθέτως, η έκταση της δέσμευσης του κράτους σχετικά με τις ΜΠΣ εξαρτάται από ορισμένες παραμέτρους των οποίων η μελλοντική εξέλιξη ήταν ακόμη άγνωστη κατά την ημερομηνία της προσχώρησης. Οι ΜΠΣ εξασφαλίζουν επίσης στους παραγωγούς μια προστασία από διακυμάνσεις του κόστους οποίο δεν συνδέεται με προγενέστερες της προσχώρησης, αλλά με μελλοντικές συναλλαγές και γεγονότα, επομένως ήταν ακόμη άγνωστο κατά την ημερομηνία της προσχώρησης.

(350) Ιδιαίτερος οι ακόλουθες συνθήκες επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η έκταση της δέσμευσης του κράτους στο πλαίσιο των ΜΠΣ ήταν ακόμη άγνωστη κατά την ημερομηνία προσχώρησης και οι ΜΠΣ επιβάλλουν περαιτέρω υποχρέωση στο κράτος και μετά την ημερομηνία προσχώρησης.

(351) Πρώτον στις ΜΠΣ δεν καθορίζεται η ακριβής τιμή στην οποία πωλούν οι παραγωγοί την ενέργεια στην MVM. Ο υπολογισμός των τιμών βασίζεται σε τύπους που αποτελούνται από πολλές παραμέτρους με απρόβλεπτη διακύμανση.

(352) Στον τύπο τιμών των ΜΠΣ συμπεριλαμβάνονται η τιμή διαθέσιμότητας (ή αλλιώς τιμή ισχύος), η τιμή ενέργειας, καθώς και άλλες, εξαρτώμενες από τους παραγωγούς συμπληρωματικές χρεώσεις.

(353) Αυτός ο τύπος ορίζει μόνον τις επιλέξιμες δαπάνες και τιμές ανά κατηγορία χρεώσεων, όπως και τη σημασία της δεδομένης κατηγορίας χρεώσεων στη διαμόρφωση της τιμής.

(354) Τόσο οι ίδιοι οι παραγωγοί, όσο και η MVM αναγνώρισαν στις παρατηρήσεις τους ότι ορισμένες κατηγορίες χρεώσεων

χρειάζονται περαιτέρω διευκρίνιση στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με την MVM.

(355) Ορισμένες από τις κατηγορίες κόστους που αναγνωρίζονται στις ΜΠΣ είναι ασταθείς και η εξακρίβωσή τους δεν υπήρξε δυνατή πριν από την προσχώρηση. Παραδείγματος χάριν:

(356) *Τιμή ισχύος*

Σε αυτή την κατηγορία χρεώσεων λαμβάνεται υπόψη τόσο η εγγυημένη όσο και η από την MVM πραγματικά χρησιμοποιούμενη ισχύς. Η διαμόρφωσή της εξαρτάται μεταξύ άλλων από τον ετήσιο, τον μηνιαίο και τον εβδομαδιαίο σχεδιασμό. Σε κάθε ΜΠΣ αναφέρονται οι κανόνες του σχεδιασμού χρονοδιαγραμμάτων και η τελική καθοριζόμενη τιμή στην κάθε ΜΠΣ εξαρτάται από τα ετήσια, τα μηνιαία και τα εβδομαδιαία προγράμματα. Είναι προφανές ότι αυτές οι κατηγορίες κόστους δεν μπορούν να προσδιοριστούν εκ των προτέρων. Παραδείγματος χάριν για μια δεδομένη περίοδο τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να προβλέψουν πλεονάζουσα δυναμικότητα. Η τελική τιμή που αποδίδεται από την MVM αναγκαστικά διαμορφώνεται και από άλλους παράγοντες, όπως παραδείγματος χάριν από τις καιρικές συνθήκες που επιδρούν στη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας των καταναλωτών.

Η συναλλαγματική ισοτιμία του φιορινιού Ουγγαρίας προς τα ξένα νομίσματα επηρεάζει επίσης αυτή την κατηγορία δαπανών.

(357) *Τιμή ενέργειας*

Αυτή η κατηγορία κόστους καθορίζεται κυρίως από το κόστος καυσίμων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν δύνανται να ελέγξουν τους κανόνες της αγοράς που σχετίζονται με τη διακύμανση του κόστους αυτού. Στις ΜΠΣ δεν καθορίζεται κανένα συγκεκριμένο ανώτατο όριο του κόστους που σχετίζεται με τη μελλοντική διαμόρφωση της τιμής καυσίμων.

Το ακριβές πληρωτέο ποσό της τιμής ενέργειας για τη δεδομένη περίοδο επηρεάζεται σαφώς και από την ακριβή ποσότητα που πωλήθηκε στην MVM. Αυτή η τελευταία δύναται να υπολογιστεί μόνον εκ των υστέρων.

(358) *Συμπληρωματικές χρεώσεις (όπου συντρέχει περίπτωση)*

Ορισμένες ΜΠΣ καθορίζουν μια συμπληρωματική χρέωση για τη δεσμευμένη δυναμικότητα που τελικά δεν χρησιμοποιήθηκε. Φυσικά ούτε το ακριβές ποσό αυτής μπορεί να προβλεφθεί.

(359) Στις περισσότερες ΜΠΣ συμπεριλαμβάνεται σύστημα bonus/malus, βάσει του οποίου οι παραγωγοί δικαιούνται προαύξηση εφόσον, παραδείγματος χάριν, σε περιόδους φορτίου αιχμής λειτουργούν με περισσότερη δυναμικότητα ή παράγουν περισσότερη ενέργεια από την προβλεπόμενη στη ΜΠΣ. Αντιθέτως, προβλέπεται μείωση τιμής εφόσον ο παραγωγός προσφέρει λιγότερη δυναμικότητα από την προβλεπόμενη στη ΜΠΣ ή στο ετήσιο/μηνιαίο πρόγραμμα.

(360) Αυτοί οι υπολογισμοί —παρόμοια με τους προαναφερμένους— βασίζονται σε περιοδικούς προγραμματισμούς παραγωγής και εξαρτώνται επίσης και από την απόκριση του ίδιου του παραγωγού. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να προβλεφθούν.

⁽⁸⁰⁾ Βλέπε π.χ. την απόφαση της Επιτροπής της 28ης Ιανουαρίου 2004 περί κρατικής ενίσχυσης: CZ 14/2003 – Τσεχική Δημοκρατία «Česka spořitelna, a.s.».

- (361) Από τα ανωτέρω προκύπτει σαφώς ότι σε περίπτωση συμβάσεων διάρκειας 15 έως 27 ετών δεν μπορεί να καθοριστεί η τελική χονδρική τιμή. Η ακριβής τιμή εξαρτάται από τα χρονοδιαγράμματα παραγωγής, καθώς και επηρεάζεται από το μέγεθος της ζήτησης ενέργειας, τη συμπεριφορά των συμβαλλόμενων μερών, την τιμή καυσίμων κ.λπ.
- (362) Μολονότι δεν αφορούν όλα τα προαναφερόμενα επιχειρήματα στο σύνολο των ΜΠΣ (επειδή οι κατηγορίες των επιλέξιμων δαπανών σε κάποιο βαθμό διαφέρουν στις διάφορες συμβάσεις), όλες οι ΜΠΣ περιέχουν κάποιο στοιχείο τιμής που δεν μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια.
- (363) Βάσει των ανωτέρω η Επιτροπή είναι της άποψης ότι η ύπαρξη των τύπων για τον προσδιορισμό της τιμής δεν περιορίζει την έκταση της δέσμευσης του κράτους. Το γεγονός ότι ο τύπος αποτελείται από πολλές μεταβλητές παραμέτρους δεν επιτρέπουν τον ακριβή προσδιορισμό της μελλοντικής έκτασης της δέσμευσης του κράτους.
- (364) Παράλληλα, πρέπει να σημειωθεί ότι η οικονομική δέσμευση της MVM που απορρέει από τις ΜΠΣ σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τις συνθήκες ζήτησης, δεδομένου ότι αυτή η οικονομική δέσμευση αντιστοιχεί στη διαφορά της τιμής παράδοσης όπως προβλέπεται από τις ΜΠΣ και των εσόδων που προέρχονται από την ενέργεια που έχει διατεθεί στο εμπόριο από την MVM. Πράγματι, η τιμή στην οποία η MVM θα πωλεί την ενέργεια δεν μπορεί να προβλεφθεί. Συγκεκριμένα αυτό το έσοδο εξαρτάται από το μέγεθος των ακριβών εισπράξεων της MVM που προέρχονται από την πώληση στο πλαίσιο των συμβάσεων με τους περιφερειακούς διανομείς, από τα αποτελέσματα των διαδικασιών πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών και των πλειοδοτικών δημοπρασιών, καθώς και από την πώληση στην «Ηλεκτρονική αγορά». Οι τιμές αυτές επηρεάζονται από την περιοδική ρύθμιση της διοικητικής τιμής και την αστάθεια της ζήτησης της αγοράς. Αυτό καθιστά ακόμα πιο απρόβλεπτη την οικονομική δέσμευση του κράτους που οφείλεται στις ΜΠΣ. Επιπλέον υπάρχει πιθανότητα η ποσότητα της εγγυημένης απορρόφησης να υπερβαίνει όλο και περισσότερο τις πραγματικές ανάγκες της MVM, ειδικά μετά την πλήρη απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, τον Ιανουάριο του 2008. Το πλεόνασμα ενέργειας μπορεί να αυξάνει το άγνωστο κόστος, επομένως η έκταση της δέσμευσης του κράτους στο πλαίσιο των ΜΠΣ ενδέχεται να γίνει ακόμα πιο απρόβλεπτη.
- (365) Βάσει των ανωτέρω δηλαδή οι πληρωμές που έχουν καταβληθεί από την MVM προς τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελούν απλώς την εξόφληση των δόσεων ενός, πριν από την προσχώρηση ακριβώς καθορισμένου πλαισίου ενίσχυσης.
- (366) Επομένως οι ΜΠΣ που εξετάζονται στην παρούσα απόφαση - κατά την έννοια του παραρτήματος IV κεφάλαιο 3 της πράξης προσχώρησης - αποτελούν μέτρα που έχουν εφαρμογή μετά την προσχώρηση.

7.5. Η ΜΠΣ ως «νέα ενίσχυση» σε αντίθεση με την «υφιστάμενη ενίσχυση»

- (367) Κατά την έννοια του παραρτήματος IV, κεφάλαιο 3 της πράξης προσχώρησης «εάν η Επιτροπή δεν προβάλλει αντι-

ρήσεις στο υφιστάμενο μέτρο ενίσχυσης λόγω σοβαρών αμφιβολιών ως προς τη συμβατότητα του μέτρου με την κοινή αγορά, εντός 3 μηνών από την παραλαβή όλων των πληροφοριών για το μέτρο αυτό ή από την παραλαβή της δήλωσης του νέου κράτους μέλους με την οποία το κράτος μέλος αυτό ενημερώνει την Επιτροπή ότι θεωρεί ότι η παρασχεθείσα πληροφορία είναι πλήρης, διότι η αιτούμενη συμπληρωματική πληροφορία δεν είναι διαθέσιμη ή έχει ήδη παρασχεθεί, η Επιτροπή θεωρείται ότι δεν έχει προβάλλει αντιρρήσεις».

- (368) Ορισμένα των ενδιαφερόμενων μερών επικαλούμενα το ανωτέρω κεφάλαιο υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή παρέλειψε την τήρηση της προθεσμίας των τριών μηνών από την παραλαβή της κοινοποίησης της Ουγγαρίας που πραγματοποιήθηκε την 31η Μαρτίου 2004, εγκρίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο σιωπηρά το μέτρο στο πλαίσιο του προσωρινού μηχανισμού.
- (369) Η Επιτροπή τονίζει σχετικά ότι θέμα της κοινοποίησης της 31ης Μαρτίου 2004 στο πλαίσιο του προσωρινού μηχανισμού αποτελούσε το κυβερνητικό διάταγμα σχετικά με την αντιστάθμιση προς την MVM και όχι οι ΜΠΣ. Η Ουγγαρία απέσυρε αυτή την κοινοποίησή της και η Επιτροπή κίνησε νέα διαδικασία σχετικά με τις ΜΠΣ με αριθμό καταχώρισης NN (βλέπε κεφάλαιο 1 ανωτέρω).
- (370) Ανεξαρτήτως των προαναφερομένων σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα, η Επιτροπή δεν παρέλειψε να τηρεί την από τα ενδιαφερόμενα μέρη αναφερόμενη προθεσμία:

Γεγονός	Ημερομηνία	Χρονικό διάστημα μεταξύ ημερομηνίας παραλαβής πληροφοριών και λήψης μέτρων
Κοινοποίηση της Ουγγαρίας	31-3-2004	
Ερωτήματα της Επιτροπής	29-4-2004	29 ημέρες
Απαντήσεις της Ουγγαρίας	4-6-2004	
Ερωτήματα της Επιτροπής	10-8-2004	2 μήνες και 6 μέρες
Απαντήσεις της Ουγγαρίας	21-10-2004	
Ερωτήματα της Επιτροπής	17-1-2005	2 μήνες και 27 μέρες
Απαντήσεις της Ουγγαρίας	7-4-2005	
Η Ουγγαρία αποσύρει την κοινοποίησή	15-4-2005	8 μέρες

- (371) Πέρα από την ανωτέρω γραπτή επικοινωνία, την 15η Ιουλίου 2004, την 30ή Νοεμβρίου 2004 και την 12η Ιανουαρίου 2005 πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συναντήσεις μεταξύ των εκπροσώπων της Επιτροπής και των ουγγρικών αρχών.

- (372) Όσον αφορά τη διαδικασία που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή εξετάζει παρακάτω αν οι ΜΠΣ εμπεριέχουν υφιστάμενη ή νέα ενίσχυση δυνάμει των διατάξεων της πράξης προσχώρησης και του κανονισμού διαδικασίας.
- (373) Δυνάμει του παραρτήματος IV κεφάλαιο 3 της πράξης προσχώρησης όλα τα ευρισκόμενα ακόμη σε ισχύ μετά την ημερομηνία προσχώρησης μέτρα, τα οποία αποτελούν κρατική ενίσχυση και δεν πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις, θεωρούνται ως νέα ενίσχυση, κατά την προσχώρηση, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ.
- (374) Οι ΜΠΣ που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης τέθηκαν σε ισχύ μεταξύ των ετών 1995 και 2001, δηλαδή πριν την προσχώρηση (1η Μαΐου 2004) της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η παρούσα απόφαση αφορά μόνον εκείνες τις ΜΠΣ που ήταν σε ισχύ κατά την ημερομηνία της προσχώρησης. Δεν αφορά καμία ΜΠΣ που έχει καταγγελθεί πριν από την προαναφερόμενη ημερομηνία. Για όλους τους περαιτέρω λόγους που αναφέρονται στο σημείο 7.4 ανωτέρω το μέτρο κρίνεται εφαρμοστέο μετά την προσχώρηση κατά την εφαρμογή της πράξης προσχώρησης.
- (375) Οι παρακάτω ανήκουν στις τρεις κατηγορίες υφισταμένων ενισχύσεων που αναφέρονται στην πράξη προσχώρησης:
- 1) τα μέτρα ενίσχυσης που έχουν τεθεί σε ισχύ πριν από τις 10 Δεκεμβρίου 1994,

Κάθε ΜΠΣ υπογράφηκε και τέθηκε σε ισχύ μετά την 10η Δεκεμβρίου 1994.
  - 2) τα μέτρα ενίσχυσης που απαριθμούνται στο προσάρτημα που συνάπτεται στην πράξη προσχώρησης,

Κατά την έννοια του παραρτήματος IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) της πράξης προσχώρησης, οι ΜΠΣ ούτε γενικά ούτε μεμονωμένα δεν απαριθμούνται στο προσάρτημα που περιέχει τον κατάλογο των υφιστάμενων μέτρων ενίσχυσης.
  - 3) τα μέτρα ενίσχυσης τα οποία αξιολογήθηκαν από την αρχή εποπτείας των κρατικών ενισχύσεων του νέου κράτους μέλους πριν από την ημερομηνία προσχώρησης και κρίθηκαν συμβατά με το κεκτημένο και για τα οποία η Επιτροπή δεν προέβαλε αντιρρήσεις λόγω σοβαρών αμφιβολιών ως προς τη συμβατότητα του μέτρου με την κοινή αγορά, σύμφωνα με τη διαδικασία που προσδιορίζεται στην πράξη προσχώρησης, της καλούμενης διαδικασίας μεταβατικών μέτρων (βλέπε παράρτημα IV κεφάλαιο 3 παράγραφος 2 της πράξης προσχώρησης).

Καμία ΜΠΣ δεν υποβλήθηκε στην Επιτροπή στο πλαίσιο της καλούμενης διαδικασίας μεταβατικών μέτρων.
- (376) Δεδομένου ότι οι ΜΠΣ δεν ανήκουν σε καμία κατηγορία των υφιστάμενων ενισχύσεων που απαριθμούνται στην πράξη προσχώρησης, συνιστούν νέα ενίσχυση από την ημερομηνία προσχώρησης.
- (377) Η Επιτροπή εφιστά την προσοχή επίσης και στο γεγονός ότι αυτός ο χαρακτηρισμός των ΜΠΣ συμφωνεί με την προδιαγραφή της τελευταίας πρότασης του άρθρου 1 στοιχείο β σημείο ν του κανονισμού διαδικασίας. Αυτός ο κανονισμός προβλέπει ότι εφόσον ορισμένα μέτρα μετατρέπονται σε ενισχύσεις λόγω της απελευθέρωσης μιας δραστηριότητας από την κοινοτική νομοθεσία (δηλαδή στην παρούσα περίπτωση από την έναρξη της ισχύος της οδηγίας 96/92/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία έναρξη στην Ουγγαρία είναι η ημερομηνία προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση), τα μέτρα αυτά δεν συνιστούν υφιστάμενη ενίσχυση μετά την ημερομηνία απελευθέρωσης, επομένως πρέπει να αντιμετωπίζονται ως νέα ενίσχυση.
- (378) Κατά τον ισχυρισμό της Budapesti Erőmű η τελευταία πρόταση του άρθρου 1 στοιχείο β σημείο ν του κανονισμού διαδικασίας δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Αναφέρεται στην απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση *Alzetta Mauro*⁽⁸¹⁾ υποστηρίζοντας ότι η ενίσχυση που επιδικάστηκε σε μια αγορά που ήταν αποκλεισμένη από τον ανταγωνισμό πριν από την απελευθέρωση, συνιστά υφιστάμενη ενίσχυση από την ημερομηνία της απελευθέρωσης.
- (379) Η Επιτροπή δεν μπορεί να δεχτεί τον ισχυρισμό αυτό. Όπως αναπτύχθηκε ανωτέρω, κατά την άποψη της Επιτροπής οι διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων της πράξης προσχώρησης είχαν ως σκοπό να εξασφαλίσουν την επανεξέταση από την Επιτροπή όλων των μέτρων που μετά την ημερομηνία της προσχώρησης ήταν ικανά να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών. Αντίθετα με τις συμβάσεις προσχώρησης που τέθηκαν σε ισχύ πριν την 1η Μαΐου 2004 η πράξη προσχώρησης της 1ης Μαΐου 2004 απέβλεπε στο να περιορίσει τις υφιστάμενες ενισχύσεις στις τρεις αναφερόμενες συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση *Alzetta Mauro* δεν αφορά τα μέτρα που ανήκουν στο πεδίο της πράξης προσχώρησης, και επομένως δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση των υπό εξέταση ΜΠΣ. Επιπλέον η απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση *Alzetta Mauro* αφορά την πραγματική κατάσταση πριν την έναρξη της ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.
- (380) Η Budapesti Erőmű υποστηρίζει επίσης ότι στην περίπτωση των ατομικών ενισχύσεων το άρθρο 1, στοιχείο β, σημείο ν δεν εφαρμόζεται, «καθότι δεν αναφέρονται ρητώς τα «έτρα ατομικών ενισχύσεων». Η επιχειρηματολογία αυτή απορρίφθηκε από την Επιτροπή. Δεν υπάρχει κάποιος λόγος που να αποκλείει η αναφορά σε «ενίσχυση» ή σε «ορισμένα μέτρα» να παραπέμπει συγχρόνως και σε ατομικές ενισχύσεις ή προγράμματα ενίσχυσης. Στο άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 αναφέρονται με συντομία κοινοποιηθέντα «μέτρα», όμως η Επιτροπή δεν υποθέτει ότι το ενδιαφερόμενο μέρος θα ήταν της γνώμης ότι το άρθρο 4 διέπει μόνον τις προκαταρκτικές εξετάσεις των κοινοποιηθέντων προγραμμάτων ενισχύσεως.
- (381) Ως εκ τούτου, βάσει της πράξης προσχώρησης και του κανονισμού διαδικασίας η Επιτροπή εκτιμά ότι οι ΜΠΣ συνιστούν νέα ενίσχυση.

(81) Βλέπε υποσημείωση 32.

7.6. Η Επιτροπή δεν δύναται να ακυρώσει τις συμφωνίες ιδιωτικού δικαίου που καταρτίστηκαν εγκύρωσ («*practa sunt servanda*») – Ανασφάλεια δικαίου - Αναλογικότητα

- (382) Εν προκειμένω, η Επιτροπή επιθυμεί να διατυπώσει την άποψή της σχετικά με τις παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών στις οποίες υποστηρίζεται ότι η Επιτροπή δεν δύναται να καταργήσει τις συμφωνίες ιδιωτικού δικαίου, καθότι σύμφωνα με την άποψη των ενδιαφερόμενων μερών η πράξη αυτή θα αντέκειτο στους κανόνες της συνθήκης ΕΚ περί κρατικών ενισχύσεων, καθώς και θα παραβίαζε την αρχή της ασφάλειας δικαίου και την απαίτηση της αναλογικότητας.
- (383) Η Επιτροπή απορρίπτει αυτό το επιχείρημα. Προκειμένου για τις κρατικές ενισχύσεις η μορφή της ενίσχυσης (στην περίπτωση των ΜΠΣ συμφωνία ιδιωτικού δικαίου) είναι επουσιώδης επειδή από την πλευρά της εξέτασης της Επιτροπής μόνον οι επιπτώσεις του συγκεκριμένου μέτρου έχουν σημασία. Εφόσον κάποιο από τα μέρη διαθέτει παράνομη και μη συμβιβάσιμη κρατική ενίσχυση συνεπεία των όρων κάποιας συμφωνίας ιδιωτικού δικαίου, τότε το κράτος μέλος πρέπει να καταργήσει τους όρους αυτούς. Η Επιτροπή πρέπει να διατάξει την κατάργηση των παράνομων και μη συμβιβάσιμων μέτρων της κρατικής ενίσχυσης ακόμα και στην περίπτωση που η κρατική ενίσχυση αποτελεί τόσο σημαντικό στοιχείο της συμφωνίας όπου η ισχύς της ίδιας της συμφωνίας θίγεται από την κατάργηση.
- (384) Σχετικά με την ασφάλεια του δικαίου η Επιτροπή κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις. Η προενταξιακή ευρωπαϊκή συμφωνία μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους αφενός, και της Ουγγαρίας αφετέρου, υπογράφηκε την 16η Δεκεμβρίου 1991 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 1994, δηλαδή πριν από τη σύναψη των ΜΠΣ. Την 31η Μαρτίου 1994 η Ουγγαρία υπέβαλε επίσημα αίτηση προσχώρησης στην Ένωση. Στην περίοδο της σύναψης των ΜΠΣ (μεταξύ 1995 και 2001) η Ουγγαρία όφειλε να συντονίσει - σύμφωνα με το άρθρο 62 της ευρωπαϊκής συμφωνίας - τους κανόνες ανταγωνισμού της με τη συνθήκη ΕΚ. Επίσης ήταν σαφές ότι οι ΜΠΣ υπογράφηκαν για τόσο μεγάλη διάρκεια ισχύος, που η ισχύς τους δεν θα έπαυε πριν από την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (385) Η Δημοκρατία της Ουγγαρίας υπέγραψε τη συνθήκη Προσχώρησης⁽⁸²⁾ την 16η Απριλίου 2003. Η συνθήκη Προσχώρησης τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της πράξης προσχώρησης από την ημερομηνία της προσχώρησης οι συνθήκες και οι διατάξεις του παράγωγου δικαίου καθίστανται υποχρεωτικές στην Ουγγαρία, σύμφωνα με το άρθρο 2 της πράξης προσχώρησης. Κατά συνέπεια, στα νέα κράτη μέλη το λεγόμενο κοινοτικό κεκτημένο πρέπει να εφαρμοστεί για όλες τις συμβατικές σχέσεις και κάθε αποκλεισμός από την εφαρμογή του κανόνα αυτού είναι δυνατόν να συνάγεται αποκλειστικά από την πράξη

προσχώρησης. Η πράξη προσχώρησης, που επισυνάπτεται στη συνθήκη Προσχώρησης, και τα παραρτήματά της δεν περιέχουν καμία εξαίρεση από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικής ενίσχυσης που να αποκλείει τις ΜΠΣ ή γενικά τον τομέα ενέργειας από την άμεση εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ περί κρατικής ενίσχυσης.

- (386) Επομένως η Επιτροπή υποχρεούται να εφαρμόζει τις διατάξεις της νομοθεσίας της ΕΕ περί ανταγωνισμού για την Ουγγαρία, όπως και για τα άλλα κράτη μέλη. Η Επιτροπή, σε αντίθεση με την επιχειρηματολογία των ενδιαφερόμενων μερών, είναι της άποψης ότι ο αποκλεισμός των ΜΠΣ από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων θα οδηγούσε περισσότερο σε ανασφάλεια δικαίου στην κοινή αγορά ενέργειας. Η προσχώρηση μιας χώρας στην ΕΕ μπορεί πράγματι να δημιουργήσει μια κατάσταση ώστε κάποιο μέτρο που πριν από την προσχώρηση δεν παραβίαζε την εθνική νομοθεσία μετά από αυτή να συνιστά κρατική ενίσχυση και συνεπώς να περάσει στην εξουσία ελέγχου της Επιτροπής σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις.
- (387) Η Επιτροπή στις παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών δεν βρήκε κάποιο βάσιμο επιχείρημα που να αποδεικνύει την ασυμβατότητα της παρούσας διαδικασίας με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου.

7.7. Η εξέταση του συμβιβάσιμου

- (388) Το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ καθιερώνει τη γενική αρχή που απαγορεύει τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης εντός της Κοινότητας.
- (389) Στο άρθρο 87 παράγραφος 2 και 3 της συνθήκης ΕΚ διατυπώνονται εξαιρέσεις του γενικού κανόνα του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, βάσει του οποίου οι ενισχύσεις αυτές δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.
- (390) Οι απαλλαγές του άρθρου 87 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ στην παρούσα υπόθεση δεν εφαρμόζονται, επειδή η ενίσχυση αυτή δεν έχει κοινωνικό χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, δεν χορηγείται για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα, καθώς και δεν υφίσταται ενίσχυση προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας.
- (391) Οι περαιτέρω απαλλαγές καθορίζονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ.
- (392) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) ορίζει ότι δύνανται να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά «οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση». Κατά την ημερομηνία της προσχώρησης όλη η ουγγρική επικράτεια θα μπορούσε να θεωρηθεί τέτοια περιοχή και στις περισσότερες από τις περιφέρειες της δύναται να χορηγηθούν οι ενισχύσεις αυτές και στο εξής⁽⁸³⁾.

⁽⁸²⁾ ΕΕ L 236 της 23.9.2003.

⁽⁸³⁾ Ο χάρτης εθνικών περιφερειακών ενισχύσεων της Ουγγαρίας εγκρίθηκε από την Επιτροπή την 13η Σεπτεμβρίου 2006 και δημοσιεύθηκε στην ΕΕ C 256 της 24.10.2006, σ. 7.

- (393) Η Επιτροπή για την αξιολόγηση παρόμοιων ενισχύσεων ενέκρινε κατευθυντήριες γραμμές. Στην Ουγγαρία, κατά την ημερομηνία της προσχώρησης στην ΕΕ ήταν σε ισχύ οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα ⁽⁸⁴⁾ (εφεξής: «προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές περιφερειακών ενισχύσεων»). Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές ρύθμιζαν την αξιολόγηση των περιφερειακών ενισχύσεων και σχετικά ως προς το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή για την περίοδο μετά την 1η Ιανουαρίου 2007 ενέκρινε νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα ⁽⁸⁵⁾ (εφεξής: «νέες κατευθυντήριες γραμμές περιφερειακών ενισχύσεων»).
- (394) Και στις δύο κατευθυντήριες γραμμές περιφερειακών ενισχύσεων διατυπώνεται ως γενικός κανόνας ότι επιτρέπονται οι κρατικές ενισχύσεις μόνον εφόσον χορηγούνται για την κάλυψη επενδυτικού κόστους ⁽⁸⁶⁾. Όπως διατυπώνεται και στις δύο κατευθυντήριες γραμμές:
- (395) «Οι περιφερειακές ενισχύσεις που προορίζονται για τη μείωση των τρεχουσών δαπανών μιας επιχείρησης (ενισχύσεις λειτουργίας) κατά κανόνα απαγορεύονται. Κατ' εξαίρεση, όμως, ενισχύσεις του τύπου αυτού είναι δυνατόν να χορηγούνται σε περιφέρειες που είναι επιλέξιμες κατά την παρέκκλιση κατά το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α), υπό τον όρο ότι i) δικαιολογούνται από τη συμβολή τους στην περιφερειακή ανάπτυξη και από τον χαρακτήρα τους, και ii) το ύψος τους να είναι ανάλογο προς τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Τα κράτη μέλη οφείλουν να αποδεικνύουν την ύπαρξη και το μέγεθος των προβλημάτων αυτών ⁽⁸⁷⁾.»
- (396) Η ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί επενδυτική ενίσχυση. Η επενδυτική ενίσχυση προσδιορίζεται και στις δύο κατευθυντήριες γραμμές κρατικών ενισχύσεων με τη χρήση του καταλόγου επιλέξιμου λειτουργικού κόστους. Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται βάσει των ΜΠΣ καλύπτουν σαφώς και άλλες δαπάνες. Το πιο εντυπωσιακό παράδειγμα αυτού είναι η εγγύηση στους σταθμούς παραγωγής για την κάλυψη του κόστους καυσίμων. Οι ΜΠΣ μπορούν να καλύψουν και το εργατικό κόστος. Φυσικά αυτές οι δαπάνες δεν δικαιούνται επενδυτικές ενισχύσεις. Αντιθέτως, αντιστοιχούν στις τρέχουσες δαπάνες μιας εταιρείας επομένως, σύμφωνα με τον ορισμό και των δυο κατευθυντήριων γραμμών περιφερειακών ενισχύσεων, πρέπει να θεωρούνται κόστος λειτουργίας.
- (397) Ως προς τη λειτουργική ενίσχυση, ούτε οι συγγραφικές αρχές ούτε οι ενδιαφερόμενοι επιβεβαίωσαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συνδεόμενα με συγκεκριμένες περιφέρειες μειονεκτήματα στον μετριασμό των οποίων να απέβλεπαν οι ΜΠΣ, ούτε απέδειξαν την αναλογικότητα του ύψους των ενισχύσεων με τα προβλήματα αυτά.
- (398) Επιπλέον, και στις δύο κατευθυντήριες γραμμές προδιαγράφεται ότι η ενίσχυση λειτουργίας πρέπει πάντοτε να μειώνεται σταδιακά, καθώς και να είναι περιορισμένης διάρκειας. Η ενίσχυση που χορηγείται στο πλαίσιο των ΜΠΣ δεν μειώνεται σταδιακά και η διάρκεια ισχύος 15 έως 27 ετών υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό τη χρονική διάρκεια που ορίζουν και οι δύο κατευθυντήριες γραμμές. Οι ΜΠΣ δεν αντιστοιχούν σε καμία από τις ειδικές εξαιρούμενες περιπτώσεις οι οποίες επιτρέπονται από τις δύο κατευθυντήριες γραμμές, άλλωστε αυτό δεν υποστηρίχτηκε ποτέ ούτε από τις συγγραφικές αρχές ούτε από τα ενδιαφερόμενα μέρη.
- (399) Με βάση τα ανωτέρω η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η ενίσχυση δεν πληροί τα κριτήρια των απαλλαγών όπως ορίζονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3, στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ.
- (400) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ ορίζει ότι δύνανται να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά: «οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους».
- (401) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η εν λόγω ενίσχυση δεν αποσκοπεί στις ενισχύσεις για την προώθηση κάποιων σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.
- (402) Η Επιτροπή δεν βρήκε κάποιο στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η ενίσχυση εξυπηρετεί την άρση σοβαρής διαταραχής στην συγγραφική οικονομία. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η ηλεκτρική ενέργεια είναι σημαντικό προϊόν στην οικονομία του κάθε κράτους μέλους, όπως επίσης ότι στη δεκαετία του 1990 στην Ουγγαρία ήταν απαραίτητος ο εκσυγχρονισμός του τομέα αυτού.
- (403) Όμως, κατά την εκτίμηση της Επιτροπής η «σοβαρή διαταραχή της οικονομίας κράτους μέλους» αφορά πιο βαριές καταστάσεις και δεν συνάδει με την περίπτωση συνηθισμένων συμβάσεων παροχής ενέργειας. Επιπλέον η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η ανωτέρω διατύπωση προϋποθέτει κάποιο βαθμό έκτακτης ανάγκης, πράγμα που είναι ασυμβίβαστο με τις ΜΠΣ.
- (404) Ούτε οι συγγραφικές αρχές ούτε τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν ότι οι ΜΠΣ είναι συμβιβάσιμες με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης ΕΚ.
- (405) Με βάση τα ανωτέρω η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η ενίσχυση δεν πληροί τα κριτήρια των απαλλαγών όπως ορίζονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης ΕΚ.
- (406) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της συνθήκης ΕΚ ορίζει ότι δύνανται να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Κοινότητα σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον. Αυτό το στοιχείο προφανώς δεν εφαρμόζεται στις ΜΠΣ.
- (407) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ επιτρέπει την έγκριση των ενισχύσεων για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Η Επιτροπή κατήρτισε πολλές κατευθυντήριες γραμμές και ανακοινώσεις στις οποίες προβάλλει τους τρόπους εφαρμογής των απαλλαγών του προαναφερόμενου άρθρου.

⁽⁸⁴⁾ ΕΕ C 74 της 10.3.1998, σ. 9.

⁽⁸⁵⁾ ΕΕ C 54 της 4.3.2006, σ. 13.

⁽⁸⁶⁾ Σημείο 4.15. των προηγούμενων κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, καθώς και το σημείο 5 των νέων κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.

⁽⁸⁷⁾ Το απόσπασμα προέρχεται από το στοιχείο 5 των νέων κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.

- (408) Από τις ανωτέρω αιτιολογικές σκέψεις 393 έως 398 προκύπτει ότι οι ΜΠΣ δεν είναι συμβιβάσιμες ούτε με τις προηγούμενες ούτε με τις νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.
- (409) Όσον αφορά το κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ⁽⁸⁸⁾ που ήταν σε ισχύ κατά την ημερομηνία προσχώρησης της Ουγγαρίας, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι παρομοίως με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις περιφερειακές ενισχύσεις, αυτό το πλαίσιο επιτρέπει προπάντων τις επενδυτικές ενισχύσεις. Η χορήγηση ενίσχυσης λειτουργίας περιορίζεται στην ενίσχυση ατομικών σκοπών. Η πρώτη κατηγορία αυτών αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων και την εξοικονόμηση ενέργειας (ενότητα E.3.1) όπου η διάρκεια της ενίσχυσης περιορίζεται στα πέντε έτη. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι φορολογικές εκπτώσεις ή απαλλαγές (ενότητα E.3.2). Η τρίτη αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ενότητα E.3.3). Προφανώς καμία από τις διατάξεις αυτές δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην παρούσα υπόθεση.
- (410) Η τέταρτη και τελευταία κατηγορία εκείνων των ενισχύσεων που μπορούν να εγκριθούν είναι υπέρ της συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας (ενότητα E.3.4., εφεξής: «συνδυασμένη παραγωγή ενέργειας»). Ορισμένοι από τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς παράγουν θερμότητα και ηλεκτρισμό. Όμως οι ΜΠΣ δεν συμμορφώνονται με τους όρους που διατυπώνονται στο σημείο 66 του κοινοτικού πλαισίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και αναλόγως με καμία από τις επιλογές των σημείων 58 έως 65. Ένας από τους όρους του σημείου 66 αφορά τις ενισχύσεις που ευνοούν την προστασία του περιβάλλοντος, είτε επειδή η απόδοση μετατροπής είναι ιδιαίτερα υψηλή, είτε επειδή τα μέτρα αυτά επιτρέπουν τον περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας, είτε επειδή η διαδικασία παραγωγής επιφέρει μικρότερη βλάβη στο περιβάλλον. Από τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή δεν διαπιστώνεται ότι πληρούνται οι όροι αυτοί.
- (411) Επιπλέον, για τη χορήγηση ενίσχυσης για τη συνδυασμένη παραγωγή ενέργειας τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν από τέσσερις εναλλακτικές λύσεις:
- 1η λύση: ενίσχυση για την αντιστάθμιση της διαφοράς μεταξύ του λειτουργικού κόστους του σταθμού συνδυασμένης παραγωγής ενέργειας και της αγοραίας τιμής της παραγόμενης ενέργειας,
  - 2η λύση: εισαγωγή νέων μηχανισμών αγοράς, όπως τα πράσινα πιστοποιητικά ή τα συστήματα πρόσκλησης υποβολής προσφορών,
  - 3η λύση: ενίσχυση για την αντιστάθμιση των εξωτερικών δαπανών που αποφεύχθηκαν, δηλαδή του περιβαλλοντικού κόστους που θα βάρυνε την κοινωνία αν η ίδια ποσότητα ενέργειας δεν προερχόταν από συνδυασμένη παραγωγή ενέργειας,
  - 4η λύση: ενίσχυση με διάρκεια ισχύος που περιορίζεται στα πέντε έτη, η οποία μειώνεται προοδευτικά ή δεν υπερβαίνει το 50 % των επιπρόσθετων δαπανών.
- (412) Προφανώς, οι ΜΠΣ δεν ανταποκρίνονται στους όρους της 2ας και 3ης λύσης. Δεν ανταποκρίνονται ούτε στους όρους της 1ης λύσης, αφού κατά τον προσδιορισμό του ποσού της ενίσχυσης δεν εφαρμόστηκε η αγοραία τιμή της παραγόμενης ενέργειας. Το ποσό της ενίσχυσης που χορηγείται βάσει μιας συγκεκριμένης ΜΠΣ εξαρτάται αποκλειστικά από το κόστος επένδυσης και λειτουργίας του εν λόγω παραγωγού και όχι από την προσφερόμενη τιμή των άλλων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας.
- (413) Επιπλέον, ουσιαστικά ούτε η Ουγγαρία ούτε οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί δεν επιχειρηματολόγησαν υπέρ του συμβιβάσιμου βάσει των άρθρων αυτών όπως και δεν απέδειξαν ότι οι σταθμοί παραγωγής ανταποκρίνονται στα κριτήρια του πλαισίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος που αφορούν τη χορήγηση ενίσχυσης της συνδυασμένης παραγωγής ενέργειας.
- (414) Την 23η Ιανουαρίου 2008 η Επιτροπή εξέδωσε νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ⁽⁸⁹⁾. Βάσει και αυτών των κατευθυντήριων γραμμών επιτρέπονται μόνον οι ενισχύσεις λειτουργίας που χορηγούνται για την εξοικονόμηση ενέργειας, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις φορολογικές εκπτώσεις και απαλλαγές. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, καμία από αυτές τις διατάξεις δεν εφαρμόζεται για τις ΜΠΣ.
- (415) Όσον αφορά τη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας, στα κράτη μέλη προσφέρεται η δυνατότητα να επιλέξουν από τρεις εναλλακτικές λύσεις για τη χορήγηση ενισχύσεων:
- 1η λύση: ενίσχυση για την αντιστάθμιση της διαφοράς μεταξύ του λειτουργικού κόστους του σταθμού συνδυασμένης παραγωγής ενέργειας και της αγοραίας τιμής της παραγόμενης ενέργειας,
  - 2η λύση: εισαγωγή μηχανισμών αγοράς, όπως τα πράσινα πιστοποιητικά ή τα συστήματα πρόσκλησης υποβολής προσφορών,
  - 3η λύση: ενίσχυση με διάρκεια ισχύος που περιορίζεται στα πέντε έτη, η οποία μειώνεται προοδευτικά ή δεν υπερβαίνει το 50 % του επιπρόσθετου κόστους.
- Οι ΜΠΣ δεν ανταποκρίνονται σε κανένα από τους όρους των λύσεων αυτών. Ούτε οι ουγγρικές αρχές ούτε οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας δεν έχουν υποβάλλει αποδείξεις σχετικά με την εκπλήρωση των κριτηρίων των νέων κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την προστασία περιβάλλοντος.
- (416) Από τις κατευθυντήριες γραμμές και ανακοινώσεις που η Επιτροπή εξέδωσε για την επεξήγηση του ορθού τρόπου εφαρμογής των απαλλαγών του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ αποκλειστικά και μόνο η Μεθοδολογία του λανθάνοντος κόστους (βλέπε παράγραφος 26 της παρούσας) δύναται να χρησιμοποιηθεί.

⁽⁸⁸⁾ Κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (ΕΕ C 37 της 3.2.2001, σ. 3).

⁽⁸⁹⁾ ΕΕ C 82 της 1.4.2008, σ. 1.

- (417) Η Μεθοδολογία αφορά τις ενισχύσεις εκείνων των κατεστημένων εταιρειών, οι οποίες πραγματοποίησαν επενδύσεις στους σταθμούς παραγωγής πριν από την απελευθέρωση της αγοράς, επομένως σε μια πλέον απελευθερωμένη αγορά θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην εξασφάλιση της απόδοσης των επενδύσεων. Η Μεθοδολογία θεωρείται η κατάλληλη βάση της εξέτασης συμβιβασίμου των ΜΠΣ επειδή τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών είναι ότι προσφέρουν τη δυνατότητα σε εκείνες εταιρείες οι οποίες πραγματοποίησαν επενδύσεις σε εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να αποκτήσουν εγγυημένες εισπράξεις που τους εξασφαλίζει την απόδοση των επενδύσεων τους.
- (418) Η Επιτροπή σημειώνει ότι ούτε οι ουγγρικές αρχές, ούτε οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί δεν υποστήριξαν στις παρατηρήσεις τους ότι οι ΜΠΣ θα ήταν συμβιβασίμες με τα κριτήρια της Μεθοδολογίας. Πράγματι, οι περισσότεροι παραγωγοί θεωρούν τις ΜΠΣ εμπορικές συμφωνίες που συνάφθηκαν πριν από την έκδοση της Μεθοδολογίας και τα κριτήρια του μηχανισμού αντιστάθμισης είναι απλώς ανεπαρκή για την αξιολόγηση των εν λόγω συμβάσεων.
- (419) Πρωταρχική επιδίωξη της Μεθοδολογίας είναι να διευκολύνει τη μετάβαση του τομέα ενέργειας στην απελευθερωμένη αγορά, επιτρέποντας στις κατεστημένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας να προσαρμοστούν στην καθιέρωση συνθηκών ανταγωνισμού⁽⁹⁰⁾.
- (420) Κατά την ανάλυση των μέτρων ενίσχυσης με σκοπό την αντιστάθμιση του κόστους υποχρεώσεων και εγγυήσεων που δεν μπορούν να τηρηθούν, λόγω της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας η Μεθοδολογία δίνει μια σύντομη περιγραφή των γενικών αρχών που εφαρμόζονται από την Επιτροπή. Ορίζει ως «λανθάνον κόστος» αυτές τις υποχρεώσεις και εγγυήσεις που μπορούν να εμφανιστούν σε διάφορες μορφές, και κυρίως στη μορφή επενδύσεων που πραγματοποιούνται με την άμεση ή έμμεση εγγύηση πωλήσεων της παραγωγής.
- (421) Επειδή οι ίδιες οι ΜΠΣ συνιστούν άμεση εγγύηση πώλησης που έχει προσφερθεί πριν την απελευθέρωση, οι σταθμοί παραγωγής που λειτουργούν στο πλαίσιο των ΜΠΣ θεωρούνται ότι ανήκουν στο πεδίο εφαρμογής της Μεθοδολογίας.
- (422) Η Επιτροπή διαπιστώνει όμως, ότι πολλά στοιχεία των γενικών αρχών των ΜΠΣ δεν πληρούν τα κριτήρια που καθορίζονται στο κεφάλαιο 4 της Μεθοδολογίας. Πρώτον, δεν πληρούν τα κριτήρια της ενότητας 4.2 της Μεθοδολογίας, που προδιαγράφει ότι στον μηχανισμό καταβολής της ενίσχυσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη του ανταγωνισμού. Οι μηχανισμοί προσδιορισμού τιμής έχουν διαμορφωθεί με τον τρόπο ώστε στον προσδιορισμό των τιμών λαμβάνονται υπόψη μόνον οι ειδικές παράμετροι του ενδιαφερόμενου σταθμού παραγωγής. Δεν λαμβάνονται υπόψη οι τιμές ή η δυναμικότητα παραγωγής των ανταγωνιστικών παραγωγών.
- (423) Κατά την έννοια της ενότητας 4.9 της Μεθοδολογίας η Επιτροπή εκφράζει σοβαρότατες αμφιβολίες σχετικά με μια ενίσχυση στο ποσό της οποίας δεν λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές μεταξύ των υποθέσεων σχετικά με την οικονομική κατάσταση και την αγορά οι οποίες έχουν ληφθεί αρχικά υπόψη για την εκτίμηση του λανθάνοντος κόστους αφενός,
- και της πραγματικής τους εξέλιξης αφετέρου. Οι ΜΠΣ συνιστούν τέτοια ενίσχυση, καθώς κατά τη διαμόρφωση της ενίσχυσης δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι υποθέσεις σχετικά με την αγορά. Επιπλέον το γεγονός ότι οι βασικές διατάξεις των ΜΠΣ παρέμεναν αμετάβλητες παρόλο το σταδιακό άνοιγμα της αγοράς ενέργειας, υποχρεώνοντας την ΜVM να αγοράζει περισσότερη ενέργεια από εκείνη που θα κάλυπτε τις ανάγκες της και κατά συνέπεια να πωλεί το πλεόνασμα στην ανοικτή αγορά, αποδεικνύεται ότι στις ΜΠΣ δεν λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές εξελίξεις της αγοράς.
- (424) Επιπλέον, όπως έχει παρουσιαστεί στο κεφάλαιο 3 της παρούσας, ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα των ΜΠΣ από την άποψη των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας είναι ότι η ΜVM υποχρεώνεται να αγοράζει μια προσδιορισμένη ποσότητα ισχύος και εγγυημένης ποσότητας που καλύπτει το σταθερό και μεταβλητό κόστος, καθώς και το κόστος κεφαλαίου σε μια διάρκεια που αναλογεί περίπου με την περίοδο λειτουργίας ή απόσβεσης των εν λόγω εγκαταστάσεων. Κατά συνέπεια οι ΜΠΣ υποχρεώνουν το ένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη να αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια από το άλλο μέρος αγνοώντας την πραγματική εξέλιξη της προσφοράς των ανταγωνιστών.
- (425) Αρκετά κράτη μέλη έχουν δημιουργήσει μηχανισμούς αντιστάθμισης με τη χρήση των οποίων, βάσει της μελλοντικής ανοικτής αγοράς και ειδικά της ανάλυσης των μελλοντικών τιμών αγοράς που προέρχονται από τις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης, καθορίζουν εκ των προτέρων το ανώτατο όριο του ποσού της ενίσχυσης. Εφόσον τα πραγματικά έσοδα των ενδιαφερόμενων παραγωγών είναι υψηλότερες από τις προβλεπόμενες, το ποσό της ενίσχυσης θα υπολογιστεί ξανά και θα προσδιοριστεί ως χαμηλότερο από το ανώτατο όριο. Επομένως η επίπτωση της αντιστάθμισης στην αγορά μειώνεται στο ελάχιστο δυνατό, ειδικά γιατί δεν εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο παραγωγής και πώλησης στους ωφελούμενους.
- (426) Στο πλαίσιο αυτό, σε σημαντική μερίδα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι ΜΠΣ αποτελούν εμπόδιο στη διαμόρφωση του πραγματικού ανταγωνισμού, αντί να προωθήσουν τη μετάβαση στην ανταγωνιστική αγορά. Ως εκ τούτου τα μέτρα για την καταβολή των ενισχύσεων δεν προσφέρουν τη δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη οι μελλοντικές εξελίξεις του ανταγωνισμού και το ποσό της ενίσχυσης δεν εξαρτάται από τις πραγματικές εξελίξεις του ανταγωνισμού.
- (427) Επομένως τα προαναφερόμενα μέτρα είναι αντίθετα με τις αρχές που διατυπώνονται στο κεφάλαιο 5 της Μεθοδολογίας, σύμφωνα με τις οποίες οι μηχανισμοί χρηματοδότησης δεν μπορούν να είναι αντίθετοι προς το συμφέρον της Κοινότητας και ιδίως προς τον ανταγωνισμό. Βάσει του κεφαλαίου 5 οι μηχανισμοί χρηματοδότησης δεν πρέπει να αποθαρρύνουν την είσοδο σε ορισμένες εθνικές ή περιφερειακές αγορές επιχειρήσεων ή άλλων νέων φορέων που δεν είναι παρόντες στις αγορές αυτές. Όμως, όπως τονίζεται μεταξύ άλλων και στην αιτιολογική σκέψη 220, το σύστημα δέσμευσης δυναμικότητας και τιμής ισχύος εμπεριέχει τη δυνατότητα να αποθαρρύνει την ΜVM, δηλαδή τον μακράν μεγαλύτερο αγοραστή της χονδρικής αγοράς, από τη σύναψη συμβάσεων με άλλους παραγωγούς που δραστηριοποιούνται εκτός πλαισίου ΜΠΣ. Επιπλέον, το άνοιγμα της αγοράς και οι όροι των ΜΠΣ υποχρεώνουν την ΜVM να

⁽⁹⁰⁾ Βλέπε τις εισαγωγικές διατάξεις της Μεθοδολογίας.

αγοράζει περισσότερη ενέργεια από εκείνη που θα κάλυπτε τις ανάγκες της και την προτρέπουν να πωλεί τη με αυτόν τον τρόπο προμηθευμένη ενέργεια με τη χρήση των μηχανισμών διάθεσης στην ανοικτή αγορά. Στην εμφάνιση νέων φορέων στη χονδρική αγορά αυτό καθ' αυτό το γεγονός αποτελεί εμπόδιο. Τέλος, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι ΜΠΣ στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό για μακράν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από εκείνο που δικαιολογείται για τη μετάβαση στην ανταγωνιστική αγορά.

- (428) Οι κανόνες στους οποίους βασίζεται η δημιουργία των ΜΠΣ δεν πληρούν τα κριτήρια της ενότητας 4.5 της Μεθοδολογίας, επειδή δεν καθορίζουν εκ των προτέρων το ανώτατο ποσό των ενισχύσεων που καταβάλλεται στους παραγωγούς μεταξύ της 1ης Μαΐου 2004 και της παύσης ισχύος των ΜΠΣ.
- (429) Επιπλέον βάσει της ενότητας 4.8 της Μεθοδολογίας η Επιτροπή εκφράζει σοβαρότατες αμφιβολίες σχετικά με τις ενισχύσεις που αποσκοπούν να διατηρήσουν το σύνολο ή μέρος των προ της έναρξης ισχύος της οδηγίας 96/92/ΕΚ⁽⁹¹⁾ εσόδων, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη μόνο το επιλέξιμο λανθάνον κόστος που θα μπορούσε να προκύψει από την καθιέρωση του ανταγωνισμού.
- (430) Η διατήρηση των ΜΠΣ μετά την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τις επιπτώσεις να διατηρηθεί το μεγαλύτερο μέρος των προ της έναρξης ισχύος της οδηγίας 96/26/ΕΚ εσόδων των ενδιαφερόμενων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, οι σταθμοί παραγωγής που λειτουργούν στο πλαίσιο των ΜΠΣ αποτελούν σημαντικό κομμάτι της αγοράς και η διάρκειά ισχύος των ΜΠΣ υπερβαίνει το δικαιολογημένο χρονικό διάστημα για την εφαρμογή στις συνθήκες της αγοράς.
- (431) Επιπλέον, η Επιτροπή δεν βρίσκει κάποια συγκεκριμένα στοιχεία των κυρίων διατάξεων που αποτελούν τις ΜΠΣ, τα οποία βάσει της Μεθοδολογίας θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά. Ειδικά η μείωση της διάρκειας ισχύος των ΜΠΣ δεν θα αρκούσε να εξασφαλίσει το συμβιβασίμο επειδή θα παρέμενε εμπόδιο στη διαμόρφωση του πραγματικού ανταγωνισμού ο μηχανισμός χρηματοδότησης που βασίζεται στη δέσμευση δυναμικότητας και στην εγγυημένη ποσότητα απορρόφησης. Ο μηχανισμός χρηματοδότησης θα παρέμενε αντίθετος με τον στόχο να προωθηθεί η διαμόρφωση της πραγματικά ανταγωνιστικής αγοράς στην οποία οι τιμές προσδιορίζονται από τη σχέση προσφοράς και ζήτησης.
- (432) Βάσει του ανωτέρω συλλογισμού η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ΜΠΣ δεν συμβιβάζονται με τα κριτήρια που ορίζονται στην Μεθοδολογία.
- (433) Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν ότι το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ εφαρμόζεται στις ΜΠΣ ακόμη και στην περίπτωση που αυτές δεν πληρούν τα κρι-

τήρια τα οποία εξηγούνται στην απόφαση της υπόθεσης Altmark.

- (434) Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι οι παρατηρήσεις στις αιτιολογικές σκέψεις 255 έως 275 σχετικά με τα κριτήρια της απόφασης Altmark οδηγούν συγχρόνως και στη συμπεράσμα ότι το άρθρο 86 παράγραφος 2 στην περίπτωση των ΜΠΣ δεν δύναται να εφαρμοστεί.
- (435) Το άρθρο 86 παράγραφος 2 εφαρμόζεται μόνον εφόσον η ωφελούμενη επιχείρηση είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, αυτός ο όρος όμως, όπως αποδεικνύεται στις αιτιολογικές σκέψεις 256 έως 267, σε αυτή την περίπτωση δεν πληρούται. Επιπλέον η αντιστάθμιση για την παροχή υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να είναι ανάλογη με τα στοιχεία του πρόσθετου κόστους, που σημαίνει ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες πρέπει να είναι πλήρως προσδιορισμένες για να μπορεί να διαπιστωθεί το κόστος που συνδέεται με αυτή την υπηρεσία. Όπως υπογραμμίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις 268 έως 270, στην παρούσα περίπτωση αυτός ο όρος δεν πληρούται.
- (436) Συνεπώς η ενίσχυση που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας απόφασης συνιστά μη συμβιβάσιμη κρατική ενίσχυση.

7.8. Ανάκτηση

- (437) Η Επιτροπή, σύμφωνα με τη συνθήκη ΕΚ και την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, όταν βεβαιώνει το ασυμβίβαστο μιας ενίσχυσης με την κοινή αγορά, είναι αρμόδια να αποφασίσει αν το σχετικό κράτος μέλος υποχρεούται να καταργήσει ή να τροποποιήσει την ενίσχυση αυτή⁽⁹²⁾. Πάντα σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η υποχρέωση που επιβάλλεται σε ένα κράτος να καταργήσει ενίσχυση που η Επιτροπή θεωρεί ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά ολοκληρώνεται με την επαναφορά του προηγούμενου καθεστώτος⁽⁹³⁾. Το Δικαστήριο απεφάνθη σχετικά ότι ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται όταν ο δικαιούχος έχει επιστρέψει τα ποσά που χορηγήθηκαν βάσει της παράνομης ενίσχυσης, χάνοντας ως εκ τούτου το πλεονέκτημα από το οποίο είχε επωφεληθεί στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, και επαναφέρεται η κατάσταση που ίσχυε πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης⁽⁹⁴⁾.
- (438) Στο πνεύμα της ανώτερης νομολογίας το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 ορίζει ότι «σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον ωφελούμενο. Η Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης εάν αυτό αντικειεται σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου».

⁽⁹²⁾ Η απόφαση C-70/72 Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1973, σ. 00813, σκέψη 13).

⁽⁹³⁾ Η απόφαση στις υποθέσεις C-278/92, C-279/92 και C-280/92 Βασιλείο της Ισπανίας κατά Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 1994, σ. I-4103, σκέψη 75).

⁽⁹⁴⁾ Η απόφαση C-75/97 Βασιλείο του Βελγίου κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 1999, σ. I-03671, σκέψεις 64-65).

⁽⁹¹⁾ Στην πράξη, από την ημερομηνία της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, η οποία στην περίπτωση της Ουγγαρίας είναι η 1η Μαΐου 2004.

(439) Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη ισχυρίζονταν στις κοινοποιήσεις τους ότι η κατάργηση των συμφωνιών ιδιωτικού δικαίου με την απόφαση της Επιτροπής θα ήταν αντίθετη με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, αφού οι ΜΠΣ είναι συμφωνίες ιδιωτικού δικαίου που συνάφθηκαν καλή την πίστη των παραγωγών και σύμφωνα με τις συνθήκες της αγοράς που επικρατούσαν στην περίοδο της σύναψής τους. Επίσης υποστηρίζουν ότι μια τέτοια απόφαση θα έδιγε την αρχή της αναλογικότητας. Η Επιτροπή βάσει των λόγων που εξηγούνται στις αιτιολογικές σκέψεις 382 έως 387 απορρίπτει αυτή την επιχειρηματολογία.

(440) Το Δικαστήριο σχετικά με την αναλογικότητα έκρινε ότι η ανάκτηση της παράνομης κρατικής ενίσχυσης η οποία αποσκοπεί στην επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο δυσανάλογο προς τους στόχους των διατάξεων της συνθήκης που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις ⁽⁹⁵⁾.

(441) Επομένως η Επιτροπή είναι της άποψης ότι υπάρχουν επαρκείς λόγοι για να ανακτηθεί η ενίσχυση που χορηγούνται στο πλαίσιο των ΜΠΣ, με σκοπό την επαναφορά των συνθηκών του ανταγωνισμού.

Προσδιορισμός του ποσού που πρέπει να ανακτηθεί

(442) Στις αιτιολογικές σκέψεις 176 έως 236 αποδείχθηκε ότι το πλεονέκτημα που προέρχεται από τις ΜΠΣ υπερβαίνει αρκετά την ενδεχόμενη θετική διαφορά μεταξύ των τιμών που προβλέπονται στις ΜΠΣ και των τιμών που θα υπήρχαν στην αγορά σε περίπτωση απουσίας αυτών.

(443) Ωστόσο η Επιτροπή είναι της άποψης ότι για το χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Μαΐου 2004 έως και την παύση ισχύος των ΜΠΣ δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί ακριβώς το συνολικό ποσό όλων των προϋποθέσεων, που περιγράφονται στις αιτιολογικές σκέψεις 174 έως 236 και σχετίζονται με τις μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις αγοράς της ΜVM. Επομένως η Επιτροπή κατά την έκδοση της εντολής ανάκτησης περιορίζει την ανάκτηση στη διαφορά μεταξύ των εσόδων των σταθμών παραγωγής οι οποίοι λειτουργούν σε πλαίσιο των ΜΠΣ και των εσόδων που θα εισέπρατταν χωρίς των ΜΠΣ στην αγορά για το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα.

(444) Όσον αφορά το ποσό που πρέπει να ανακτηθεί, η Επιτροπή έχει την επίγνωση της περιπλοκότητας του υπολογισμού του ακριβούς ποσού της ενίσχυσης που χορηγήθηκε στους ωφελούμενους, επειδή αυτός εξαρτάται από την τιμή και από την ποσότητα της παραγόμενης και πωλούμενης ενέργειας στη χονδρική αγορά της Ουγγαρίας στο χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Μαΐου 2004 έως και την παύση ισχύος των ΜΠΣ, εάν καμία ΜΠΣ δεν θα ήταν σε ισχύ κατά την περίοδο αυτή. Επειδή το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγικής δυνα-

μικότητας της Ουγγαρίας καλύπτεται από ΜΠΣ, στην περίπτωση που θα ίσχυε το «εναλλακτικό σενάριο» (counterfactual scenario) ⁽⁹⁶⁾ η αγορά θα διαμορφωνόταν πολύ διαφορετικά από την πραγματική πορεία της.

(445) Ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ηλεκτρικής ενέργειας είναι ότι μετά την παραγωγή της η αποθήκευσή της δεν είναι συμφέρουσα. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η σταθερότητα του δικτύου η σχέση ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση πρέπει να είναι ισορροπημένη. Κατά συνέπεια η ποσότητα και η τιμή της ενέργειας που πωλείται στη χονδρική αγορά από τους παραγωγούς και εισαγωγείς σε κάποιο δεδομένο χρονικό διάστημα δεν εξαρτάται από τη συνολική ποσότητα της ζητούμενης από τους καταναλωτές ενέργειας για το ίδιο χρονικό διάστημα, αλλά από τη συνολική ποσότητα ενέργειας που ζητείται στις συγκεκριμένες χρονικές στιγμές ⁽⁹⁷⁾. Επιπλέον, η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας παρουσιάζει σημαντική ημερήσια και εποχική διακύμανση, με συνέπεια η παραγωγική και εισαγωγική δυναμικότητα για την κάλυψη της ζήτησης να διαφέρει σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους και συγκεκριμένες μονάδες παραγωγής, εξάλλου ορισμένες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προσφέρουν ενέργεια μόνο σε περιόδους αυξημένης ζήτησης ⁽⁹⁸⁾. Για τον λόγο αυτό, δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί με ακρίβεια η λειτουργία της αγοράς βάσει των στοιχείων ετήσιας κατανάλωσης, παραγωγής και τιμής, που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή.

(446) Ωστόσο, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου δεν υπάρχει διάταξη του κοινοτικού δικαίου που να προβλέπει ότι η Επιτροπή οφείλει κατά την έκδοση της εντολής ανάκτησης της μη συμβίβασιμης με την κοινή αγορά ενίσχυσης, να προσδιορίσει με ακρίβεια το ποσό προς ανάκτηση. Στην απόφαση της Επιτροπής αρκεί να περιλαμβάνονται μόνον οι πληροφορίες βάσει των οποίων ο ίδιος ο αποδέκτης μπορεί να υπολογίσει το ποσό αυτό χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες ⁽⁹⁹⁾.

(447) Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή παρέχει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον προσδιορισμό του ποσού που πρέπει να ανακτηθεί. Όπως προαναφέρθηκε, οι ΜΠΣ καλύπτουν μια τόσο σημαντική μερίδα της συγγκριτικής χονδρικής αγοράς που χωρίς αυτές οι τιμές προφανώς θα διαμορφώνονταν διαφορετικά από τις πραγματικές τιμές που παρατηρήθηκαν στο τμήμα ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου η τιμή που οι παραγωγοί θα μπορούσαν να επιτύχουν ελλείψει ΜΠΣ δύναται να υπολογιστεί με τη χρήση των αποτελεσμάτων προσομοίωσης, οι οποία απαρτίζεται από την ανάλυση της λειτουργίας της χονδρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας βάσει

⁽⁹⁵⁾ Η απόφαση C-75/97 Βασιλείο του Βελγίου κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 1999, σ. I-030671, σκέψη 68), η απόφαση C-142/87 Βασιλείο του Βελγίου κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 1990, σ. I-00959, σκέψη 66), και η απόφαση στις υποθέσεις C-278/92-C-280/92 Βασιλείο Ισπανίας κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 1994, σ. I-04103, σκέψη 75).

⁽⁹⁶⁾ Δηλαδή σε μια νοητή κατάσταση όπου, μεταξύ της 1ης Μαΐου 2004 και της παύσης ισχύος των ΜΠΣ, καμία ΜΠΣ δεν θα ήταν σε ισχύ ενώ όλα τα άλλα δεδομένα θα διαμορφώνονταν παρομοίως με την πραγματικότητα. Το «πραγματικό σενάριο» αντιστοιχεί στις πραγματικές συνέπειες της ύπαρξης των ΜΠΣ.

⁽⁹⁷⁾ Αυτό το χαρακτηριστικό στοιχείο εκφράζεται σε MW και ονομάζεται συνήθως «φορτίο δικτύου».

⁽⁹⁸⁾ Ονομάζονται συνήθως «φορτίο αιχμής» οι περιόδοι όπου η ζήτηση είναι αυξημένη σε σχέση με τις περιόδους του «βασικού φορτίου».

⁽⁹⁹⁾ Βλέπε, μεταξύ άλλων, την απόφαση C-480/98 Βασιλείο της Ισπανίας κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 2000, σ. I-8717, σκέψη 25) και την απόφαση C-415/03 Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (Συλλογή 2005, σ. I-03875, σκέψη 39).

του «εναλλακτικού σεναρίου». Μια τέτοια προσομοίωση αποσκοπεί στην εκτίμηση της πώλησης και των τιμών στην περίπτωση της υλοποίησης του «εναλλακτικού σεναρίου». Στη βάση αυτή θα μπορούσε να δοθεί μια αξιόπιστη εκτίμηση σχετικά με την τιμή που θα πλήρωνε η MVM στους ενδιαφερόμενους παραγωγούς για την ενέργεια που θα προμηθεύονταν σύμφωνα με το εναλλακτικό σενάριο. Η προσομοίωση πρέπει να πληροί τα κριτήρια των επόμενων αιτιολογικών σκέψεων.

(448) Κατ' αρχήν, λαμβάνοντας υπόψη την εξαιρετικά μικρή ελαστικότητα τιμής που χαρακτηρίζει τη ζήτηση ενέργειας, η προσομοίωση πρέπει να πραγματοποιηθεί με την προϋπόθεση ότι το φορτίο δικτύου του εναλλακτικού σεναρίου είναι σε κάθε χρονική περίοδο ισότιμο με το φορτίο που πραγματικά μετρήθηκε στο ίδιο χρονικό σημείο.

(449) Δεύτερον – όπως τονίζεται στην αιτιολογική σκέψη 196 – η ηλεκτρική ενέργεια πωλείται στο πλαίσιο προθεσμιακών ή ημερησίων συναλλαγών. Όπως αποδεικνύεται στην τομεακή έρευνα του ηλεκτρισμού οι τιμές της προθεσμιακής αγοράς προσδιορίζονται από τη διαμόρφωση των ειδικών προσδοκιών που αφορούν τις τιμές στην ημερήσια αγορά. Αντίθετα με τις ημερήσιες αγορές – όπου σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, σε περίπτωση ιδανικών ανταγωνιστικών συνθηκών η τιμή στην κάθε χρονική στιγμή είναι ισότιμη με το υψηλότερο βραχυπρόθεσμο οριακό κόστος του συνόλου των για την κάλυψη της ζήτησης απαραίτητων παραγωγικών μονάδων⁽¹⁰⁰⁾ – στις προθεσμιακές αγορές δεν υπάρχει ένα προφανές επίπεδο τιμής που θα μπορούσε να εκτιμηθεί με βάση την οικονομική θεωρία. Επιπλέον, δεν μπορεί να προσομοιωθεί η επίδραση των στρατηγικών που οι πωλητές και αγοραστές ακολουθούν στις επιλογές τους μεταξύ προθεσμιακών και ημερησίων συναλλαγών. Η διαφορετικότητα των καταστάσεων στις χονδρικές αγορές ανά την Ευρώπη επίσης καταδεικνύεται αυτό το γεγονός. Η τομεακή έρευνα του ηλεκτρισμού εντόπισε ότι η αναλογία μεταξύ της ποσότητας που πωλείται στην ημερήσια αγορά και της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζει σημαντικές διαφορές από το ένα κράτος μέλος στο άλλο⁽¹⁰¹⁾.

(450) Βάσει των διαπιστώσεων της αιτιολογικής σκέψης 198, οι τιμές της ημερήσιας αγοράς - και ειδικά εκείνες που εμφανίζονται στα ημερήσια χρηματιστήρια ενέργειας – καθίστανται σημεία αναφοράς για το σύνολο της χονδρικής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων και των προθεσμιακών προϊόντων. Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή φρονεί ότι για την προσομοίωση της χονδρικής αγοράς – προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσό προς ανάκτηση – πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία η υπόθεση ότι κάθε πώληση ηλεκτρικής ενέργειας, εκτός από τις ειδικές περιπτώσεις των αιτιολογικών σκέψεων 453 έως 456, πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ημερησίων συναλλαγών.

⁽¹⁰⁰⁾ Σε ιδανικές ανταγωνιστικές συνθήκες η ζήτηση καλύπτεται από τις μονάδες παραγωγής οι οποίες λειτουργούν με το χαμηλότερο βραχυπρόθεσμο οριακό κόστος και είναι ικανές να εφοδιάζουν το δίκτυο με την ποσότητα ενέργειας που καλύπτει το σύνολο της ζήτησης. Οι μονάδες των σταθμών παραγωγής κατατάσσονται βάσει των βραχυπρόθεσμων οριακών κοστών τους. Η εμφάνισή τους στην αγορά σε κάθε χρονική στιγμή εξαρτάται από τη θέση τους σε αυτή την «κατάταξη αξιών», από το φορτίο δικτύου, καθώς και από την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που προμηθεύουν οι άλλες παραγωγικές μονάδες που βρίσκονται σε υψηλότερες θέσεις στην κατάταξη αξιών.

⁽¹⁰¹⁾ Αυτό το ποσοστό π.χ. στην Γαλλία είναι 5 %, στο Ηνωμένο Βασίλειο 11 %, στην Ιταλία 44 %, στην Ισπανία 84 %.

(451) Η προσομοίωση πρέπει να πραγματοποιηθεί βάσει του βραχυπρόθεσμου οριακού κόστους των ενδιαφερόμενων παραγωγικών μονάδων. Κατά συνέπεια στην προσομοίωση πρέπει να ληφθούν υπόψη τα σημαντικά στοιχεία, και ειδικά εκείνα που σχετίζονται με την εγκατεστημένη ισχύ, τη θερμική απόδοση, το κόστος καυσίμων, καθώς και τα άλλα σημαντικά στοιχεία του μεταβλητού κόστους και των χρονικών περιόδων της προγραμματισμένης και αναγκαστικής διακοπής λειτουργίας όλων των παραγωγικών μονάδων ηλεκτρικής ενέργειας που δραστηριοποιήθηκαν⁽¹⁰²⁾ στην Ουγγαρία στο διάστημα μεταξύ της 1ης Μαΐου 2004 και της πραγματικής παύσης ισχύος των ΜΠΣ. Επιπλέον η προσομοίωση πρέπει να υλοποιηθεί λαμβάνοντας υπόψη τη βασική προϋπόθεση ότι σε κάθε χρονική στιγμή υπάρχει αποκλειστικά μια μόνον τιμή στην προσομοιωμένη ημερήσια αγορά, η οποία διαμορφώθηκε ως αποτέλεσμα του μηχανισμού προσφοράς και ζήτησης. Αυτή η μοναδική τιμή κατά περιόδους τροποποιείται, λόγω των αλλαγών της ζήτησης και του μεταβλητού κόστους.

(452) Κατά την προσομοίωση πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι σύμφωνα με το εναλλακτικό σενάριο η MVM δεν θα υποχρεούταν να αγοράζει ποσότητα ενέργειας που θα υπερέβαινε την αναγκαία ποσότητα για την κάλυψη της ζήτησης του τομέα κοινής ωφέλειας⁽¹⁰³⁾. Ως εκ τούτου το εναλλακτικό σενάριο δεν περιέχει τους μηχανισμούς πώλησης της αιτιολογικής σκέψης 226 και οι ανάγκες της MVM περιορίζονται στην ποσότητα που αναλογεί στη ζήτηση του τομέα κοινής ωφέλειας.

(453) Η προσομοίωση πρέπει να λαμβάνει υπόψη και εκείνες τις μεμονωμένες και δεόντως δικαιολογημένες καταστάσεις οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να οδηγήσουν σε παρέκκλιση από τη γενική αρχή του οριακού κόστους, στην οποία βασίζεται ολόκληρη η προσομοίωση. Τέτοιες μεμονωμένες περιπτώσεις μπορούν να αντιμετωπίζονται από τις μονάδες συνδυσμένης παραγωγής ενέργειας. Δεδομένης της εξάρτησης από τις υποχρεώσεις τους για παροχή θερμότητας σύμφωνα με τη σύμβαση ή τη νομοθεσία μπορεί να συμβεί οι μονάδες αυτές να πωλούν την ηλεκτρική ενέργεια σε τιμή που είναι χαμηλότερη από το βραχυπρόθεσμο οριακό κόστος τους.

(454) Μπορούν να βρεθούν σε παρόμοια κατάσταση και εκείνες οι παραγωγικές μονάδες στις οποίες χορηγείται κρατική ενίσχυση στο πλαίσιο ενισχυτικών προγραμμάτων λόγω της χρησιμοποίησης των φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών. Αυτή η κατάσταση υφίσταται στην Ουγγαρία, όπου, σύμφωνα με τους νόμους, η MVM και οι περιφερειακές επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρισμού υποχρεούνται να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια από εταιρείες συνδυσμένης παραγωγής ενέργειας, οι οποίες παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από απόβλητα ή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε διοικητική τιμή που συνήθως είναι υψηλότερη από τις τιμές του τμήματος ανταγωνισμού της χονδρικής αγοράς. Κατά την προσομοίωση πρέπει να θεωρηθεί αυτό το σύστημα υποχρεωτικής απορρόφησης ως δεδομένο και του εναλλακτικού σεναρίου. Επομένως η ποσότητα και η τιμή της ενέργειας που αγοράζει η MVM στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής απορρόφησης αντιστοιχεί στην πραγματική ποσότητα και τιμή, δηλαδή του «πραγματικού σεναρίου»⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰²⁾ Είτε εντός είτε εκτός πλαισίου ΜΠΣ.

⁽¹⁰³⁾ Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις απώλειες στο σύστημα μεταφοράς και διανομής.

⁽¹⁰⁴⁾ Το «πραγματικό σενάριο» αντιστοιχεί στην πραγματική εξέλιξη της αγοράς μετά την 1η Μαΐου με την ύπαρξη των ΜΠΣ.

- (455) Κατά την προσομοίωση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι μια ορισμένη ποσότητα υλικά διαθέσιμης παραγωγικής δυναμικότητας δεν μπορεί να προσφερθεί στη χονδρική αγορά καθότι έχει δεσμευτεί για την κάλυψη των υπηρεσιών εξισορρόπησης του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς. Σύμφωνα με το πραγματικό σενάριο τόσο οι παραγωγοί που δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο των ΜΠΣ όσο οι υπόλοιποι παραγωγοί παρείχαν υπηρεσίες εξισορρόπησης. Η προσομοίωση πρέπει να πραγματοποιηθεί βασιζόμενη στην υπόθεση ότι η παραγωγική δυναμικότητα που δεσμεύτηκε για τις υπηρεσίες εξισορρόπησης του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, η ηλεκτρική ενέργεια που παρεσχέθη βάσει της δυναμικότητας αυτής, καθώς και η τιμή που εισπράχθηκε για αυτή, σύμφωνα με το εναλλακτικό σενάριο, θα διαμορφώνονταν με τον ίδιο τρόπο όπως και στο πραγματικό σενάριο.
- (456) Με βάση το εναλλακτικό σενάριο η ποσότητα και η τιμή της εισαγόμενης και εξαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας θα διαμορφώνονταν διαφορετικά από εκείνες του πραγματικού σεναρίου. Ταυτόχρονα, αυτή η επίδραση δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί χωρίς να επεκταθεί η προσομοίωση και στις χώρες εισαγωγής και εξαγωγής, γιατί οι αποφάσεις των φορέων της αγοράς σχετικά με την εξαγωγή από μια δεδομένη χώρα ή την εισαγωγή σε μια άλλη καθορίζονται από τις συνθήκες αγοράς των χωρών αυτών. Δεδομένου ότι η ποσότητα της εισαγόμενης και εξαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, σε σχέση με την εσωτερική παραγωγή και κατανάλωση, είναι ελάχιστη, καθώς και λαμβάνοντας υπόψη ότι το ένα τρίτο της εισαγωγής ρυθμίζεται από μακροπρόθεσμες συμβάσεις ⁽¹⁰⁵⁾, η Επιτροπή κρίνει ότι η προσπάθεια για την εν λόγω επέκταση της προσομοίωσης ενδέχεται να αποδειχθεί υπέρμετρο. Για τον λόγο αυτό η Ουγγαρία μπορεί να αποδεχτεί ότι οι περιεχόμενες στο εναλλακτικό σενάριο εισαγόμενες και εξαγόμενες ποσότητες καθώς και οι τιμές τους θα ήταν ισότιμες με εκείνες του πραγματικού σεναρίου.
- (457) Η Επιτροπή έχει την επίγνωση ότι ορισμένοι παραγωγοί - οι οποίοι δεν έχουν υπογράψει ΜΠΣ με την ΜVM - έχουν συνάψει μακροπρόθεσμες ή μεσοπρόθεσμες συμβάσεις με άλλους καταναλωτές. Ωστόσο, η Επιτροπή εκτιμά ότι αυτές οι συμβάσεις δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη στην προσομοίωση, καθότι εάν οι ΜΠΣ, σύμφωνα με την προϋπόθεση του εναλλακτικού σεναρίου, είχαν παύσει να είναι σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004 ή ακόμη νωρίτερα, τότε όλοι οι παραγωγοί θα ήταν υποχρεωμένοι να τροποποιήσουν τις επιχειρηματικές στρατηγικές τους λόγω της πλειοψηφίας της εγκαταστημένης ισχύος που δεσμεύεται στο πλαίσιο των ΜΠΣ. Όπως διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 449, δεν μπορεί να εκτιμηθεί η αναλογία μεταξύ της ηλεκτρικής ενέργειας που πωλείται στην ημερήσια αγορά και εκείνης που πωλείται στην προθεσμιακή αγορά. Κατά συνέπεια πρέπει να θεωρηθεί ότι, εφόσον δεν τους αφορά κάποια από τις περιπτώσεις των αιτιολογικών σκέψεων 453 έως 456, όλοι οι παραγωγοί θα πωλούσαν το σύνολο της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειάς τους στην ημερήσια αγορά.
- (458) Η ακριβέστερη δυνατή εκτέλεση της προσομοίωσης της χονδρικής αγοράς γίνεται σε ωριαία βάση, βάσει όλων των δεικτών που ισχύουν τη δεδομένη ώρα. Ωστόσο η Επιτροπή δέχεται τη χρήση της προσομοίωσης που περιορίζεται σε
- δείγματα αντιπροσωπευτικών χρονικών σημείων και τα αποτελέσματα της προσομοίωσης που προκύπτουν από τις χρονικές αυτές στιγμές προβάλλονται επί του συνόλου της υπό εξέταση χρονικής περιόδου.
- (459) Η προσομοίωση πρέπει να προσφέρει εκτιμήσεις για τη θεωρητική ποσότητα και τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με το εναλλακτικό σενάριο. Με βάση τα προηγούμενα στοιχεία των τελικών χρηστών του τμήματος κοινής ωφέλειας καθώς και του συνόλου των τελικών χρηστών εν γένει πρέπει να ετοιμαστεί μια εκτίμηση για την αναλογία μεταξύ της ηλεκτρικής ενέργειας που απαιτήθηκε από την ΜVM για την κάλυψη της ζήτησης του τμήματος κοινής ωφέλειας ⁽¹⁰⁶⁾ και της συνολικής ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που παρασχέθηκε στη χονδρική αγορά στα ορισμένα χρονικά σημεία σύμφωνα με το πραγματικό σενάριο.
- (460) Με τη χρήση της ανωτέρω αναλογίας πρέπει να εκτιμάται η ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας την οποία οι παραγωγοί θα πωλούσαν στην ΜVM στις διάφορες χρονικές περιόδους σύμφωνα με το εναλλακτικό σενάριο. Βάσει των εκτιμήσεων αυτών θα πρέπει να ερευνηθεί το ύψος του ποσού το οποίο, σύμφωνα με το εναλλακτικό σενάριο, θα πλήρωνε στους παραγωγούς η ΜVM καθ' όλη την υπό εξέταση χρονική περίοδο για την προμηθευόμενη ενέργεια για την κάλυψη της ζήτησης του τμήματος κοινής ωφέλειας ⁽¹⁰⁷⁾.
- (461) Στο τελευταίο βήμα του προσδιορισμού του ποσού προς ανάκτηση, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στο πραγματικό σενάριο το σύνολο της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγονται από τις μονάδες σταθμών παραγωγής που λειτουργούν σε πλαίσιο των ΜΠΣ οι παραγωγοί δεν πωλούσαν κατ' ανάγκη στην ΜVM αλλά χρησιμοποίησαν για πώληση σε άλλους πελάτες τις μη δεσμευμένες δυναμικότητές τους. Το ποσό προς ανάκτηση από την κάθε ενδιαφερόμενη μονάδα σταθμών ενέργειας πρέπει να υπολογιστεί ανά έτος, στη βάση της διαφοράς των εσόδων ⁽¹⁰⁸⁾, των προερχομένων από την ενέργεια που πωλήθηκε στην ΜVM σε πλαίσιο ΜΠΣ, όπως προκύπτει από το πραγματικό σενάριο και του ποσού που θα έπρεπε να πληρώνει η ΜVM, σύμφωνα με τους υπολογισμούς που εκτελούνται βάσει των προαναφερόμενων γενικών αρχών, όπως αυτό προκύπτει από το εναλλακτικό σενάριο.
- (462) Ωστόσο η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι στην περίπτωση του εναλλακτικού σεναρίου ενδέχεται οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί να πουλούν την ηλεκτρική ενέργεια ίσως σε πιο υψηλές τιμές από το πραγματικό σενάριο στους άλλους καταναλωτές πλην της ΜVM. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι στο εναλλακτικό σενάριο δεν περιλαμβάνονται οι από την ΜVM δεσμευμένες δυναμικότητες, αυξάνοντας τις δυνατότητες των παραγωγών για πώληση της παραγόμενης

⁽¹⁰⁵⁾ Οι οποίες θα παρέμεναν σε ισχύ και σε περίπτωση αντιγεγονοτικού σεναρίου.

⁽¹⁰⁶⁾ Αυτή η ποσότητα ισοδυναμεί με το σύνολο της πραγματικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στον τομέα κοινής ωφέλειας και με την ποσότητα που ζητήθηκε λόγω των απωλειών στο σύστημα μεταφοράς και διανομής.

⁽¹⁰⁷⁾ Μεταξύ της 1ης Μαΐου 2004 και της πραγματικής παύσης ισχύος των ΜΠΣ.

⁽¹⁰⁸⁾ Τα έσοδα αυτά πρέπει να υπολογιστούν βάσει των τιμών που πληρώθηκαν στην πραγματικότητα από την ΜVM. Κατά τους υπολογισμούς αυτούς πρέπει να ληφθεί υπόψη η διοικητική τιμή για τη χρονική περίοδο στην οποία οι διοικητικές τιμές υπερίσχυαν έναντι των τιμών που καθορίζονται στις ΜΠΣ (από την 9η Δεκεμβρίου 2006 έως την 31η Δεκεμβρίου 2007).

ενέργειάς τους σε άλλους πλην της MVM καταναλωτές. Επομένως η Ουγγαρία δύναται να εξαιρέσει από τα ποσά που υπολογίζει σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 461 τη διαφορά μεταξύ των εσόδων που απορρέουν από τις πωλήσεις στους καταναλωτές πλην της MVM κατά την έννοια του εναλλακτικού σεναρίου και των πραγματικών εσόδων που απορρέουν από τις πωλήσεις αυτές όπως προκύπτει από το πραγματικό σενάριο, εφόσον αυτή η διαφορά είναι θετική.

- (463) Οι τόκοι της ανάκτησης υπολογίζονται ετησίως σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.
- (464) Οι ουγκρικές αρχές πρέπει να παρουσιάσουν μια λεπτομερή περιγραφή των μεθόδων που εφαρμόστηκαν για τους υπολογισμούς, καθώς και των δεδομένων που καταχωρίστηκαν στην προσομοίωση με στόχο να εξεταστεί η ακρίβεια και η αξιοπιστία της προσομοίωσης από την Επιτροπή.
- (465) Η Επιτροπή γνωρίζει τα κατάλληλα μέσα για την εκτέλεση της προσομοίωσης. Η Επιτροπή χρησιμοποίησε τέτοιου είδους μέσα στο πλαίσιο της τομεακής έρευνας του ηλεκτρισμού ερευνώντας τη δομή και την απόδοση έξι ευρωπαϊκών χονδρικών αγορών⁽¹⁰⁹⁾. Αυτά τα μέσα χρησιμοποιούνται επίσης από αρκετούς παραγωγούς και διανομείς ηλεκτρικής ενέργειας για τις μακροπρόθεσμες προγνώσεις των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, τις έρευνες σχεδιασμού πόρων, καθώς και τη βελτιστοποίηση της χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας. Επιπλέον η Επιτροπή - σύμφωνα με τα προαναφερθέντα - θα δέχεται ορισμένες απλοποιήσεις και ειδικά τη χρήση δειγμάτων λαμβανομένων σε αντιπροσωπευτικές ώρες αντί της προσομοίωσης σε ωριαία βάση. Η Ουγγαρία υποχρεούται δηλαδή - σύμφωνα με την αρχή της με καλή πίστη συνεργασίας που απορρέει από το άρθρο 10 της συνθήκης ΕΚ - να υλοποιήσει μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα την προσομοίωση σύμφωνα με τις ανωτέρω γενικές αρχές και βασιζόμενη στην προαναφερόμενη προσομοίωση να υπολογίσει το ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθεί.

Η εφαρμογή της απόφασης

- (466) Κατά τη θέση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου εφόσον ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει απρόβλεπτες ή μη προβλέψιμες δυσχέρειες ή αντιλαμβάνεται ότι θα υπάρξουν συνέπειες που δεν είχε υπολογίσει η Επιτροπή, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να θέσει τα προβλήματα αυτά στην κρίση της Επιτροπής προτείνοντας κατάλληλες τροποποιήσεις της εν λόγω απόφασης. Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος οφείλουν να συνεργαστούν καλόπιστα για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες, τηρουμένων πλήρως των διατάξεων της συνθήκης ΕΚ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ Τα αφορώμενα κράτη μέλη: Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι χονδρικές αγορές αυτών των χωρών ανήκουν στις μεγαλύτερες στην Ευρώπη.

⁽¹¹⁰⁾ Βλέπε την απόφαση C-94/87 Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (Συλλογή 1989, σ. 175, σκέψη 9), καθώς και την απόφαση C-348/93 Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας (Συλλογή 1995, σ. 673, σκέψη 17).

- (467) Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή καλεί την Ουγγαρία να θέσει στην κρίση της Επιτροπής κάθε πρόβλημα που αντιμετωπίζει κατά την εφαρμογή της απόφασης αυτής.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- (468) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ΜΠΣ χορηγούν παράνομες, βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ κρατικές ενισχύσεις στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες ενισχύσεις δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.
- (469) Όπως αναλύθηκε στην ενότητα 7.3, το στοιχείο ενίσχυσης των ΜΠΣ αποτελείται από την υποχρέωση αγοράς της MVM σύμφωνα με την οποία προμηθεύεται μια ορισμένη ποσότητα δυναμικότητας και μια ορισμένη εγγυημένη ελάχιστη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμή που καλύπτει το σταθερό και μεταβλητό κόστος, καθώς και το κόστος κεφαλαίου κατά ένα σημαντικό τμήμα της διάρκειας ζωής των παραγωγικών μονάδων, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την απόδοση των επενδύσεων.
- (470) Δεδομένου ότι αυτή η κρατική ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με τη συνθήκη ΕΚ, πρέπει να καταργηθεί.

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Η υποχρέωση αγοράς που καθορίζεται στις μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας που συνάφθηκαν μεταξύ της Magyar Villamos Művek Rt., και των Budapesti Erőmű Rt., Dunamenti Erőmű Rt., Mátrai Erőmű Rt., AES-Tisza Erőmű Kft, Csepeli Áramtermelő Kft., Paksi Atomerőmű Rt. και Pécsi Erőmű Rt. (η συμβαλλόμενη της αρχικής ΜΠΣ και προκάτοχος της Pannon Hőerőmű Rt. στον τίτλο)⁽¹¹¹⁾ συνιστά κρατική ενίσχυση προς τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

2. Η κρατική ενίσχυση, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

3. Η Ουγγαρία, εντός προθεσμίας έξι μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, καταργεί τη χορήγηση της κρατικής ενίσχυσης, όπως ορίζεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 2

1. Η Ουγγαρία θα ανακτήσει από τους ωφελούμενους την προς ανάκτηση ενίσχυση, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.

2. Τα προς ανάκτηση ποσά φέρουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση των ωφελούμενων μέχρι την πραγματική ανάκτησή τους.

⁽¹¹¹⁾ Οι μορφές εταιρειών όπως αναφέρονται καθρεπτίζουν τις ονομασίες που ίσχυαν κατά την ημερομηνία της υπογραφής των ΜΠΣ.

3. Ο τόκος υπολογίζεται με τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με το κεφάλαιο V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής⁽¹¹²⁾, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 271/2008 της Επιτροπής⁽¹¹³⁾.

Άρθρο 3

1. Η Δημοκρατία της Ουγγαρίας ενημερώνει την Επιτροπή εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης για τα μέτρα που έλαβε ή προτίθεται να λάβει για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης και ειδικά για τα μέτρα που λαμβάνει ώστε η σχετική προσομοίωση της χονδρικής αγοράς να πραγματοποιηθεί για τον σκοπό του προσδιορισμού του ποσού που πρέπει να ανακτηθεί, για τις λεπτομέρειες της μεθόδου που πρόκειται να εφαρμοστεί και για τη λεπτομερή περιγραφή των στοιχείων που σκοπεύει να χρησιμοποιήσει για τον ανωτέρω σκοπό.

2. Η Δημοκρατία της Ουγγαρίας τηρεί ενήμερη την Επιτροπή για τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται μέχρι να ολοκληρωθεί η ανάκτηση της ενίσχυσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 1. Κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής χωρίς καθυστέρηση υποβάλλει τις πληροφορίες για τα μέτρα που προτίθεται να λάβει ή που έλαβε για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης. Υποβάλλει επίσης λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα ποσά της ενίσχυσης και τους τόκους που έχουν ήδη ανακτηθεί από τους ωφελούμενους.

Άρθρο 4

1. Η Ουγγαρία υπολογίζει το ακριβές ποσό της ενίσχυσης προς ανάκτηση με τη μέθοδο της προσομοίωσης εκείνης της κατάστασης στη χονδρική αγορά, η οποία θα διαμορφωνόταν εάν καμία από τις

μακροπρόθεσμες συμβάσεις ηλεκτρικής ενέργειας, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 δεν θα ήταν σε ισχύ μετά την 1η Μαΐου 2004.

2. Η Ουγγαρία, εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, με τη μέθοδο που ορίζεται στην παράγραφο 1 υπολογίζει το ποσό που πρέπει να ανακτηθεί, καθώς και γνωστοποιεί στην Επιτροπή κάθε σημαντική πληροφορία που αφορά την προαναφερόμενη προσομοίωση, ειδικά τα αποτελέσματα αυτής, την περιγραφή των εφαρμοσμένων μεθόδων και τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτέλεση της προσομοίωσης.

Άρθρο 5

Εντός δέκα μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, η Ουγγαρία εξασφαλίζει την ανάκτηση της ενίσχυσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.

Άρθρο 6

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Δημοκρατία της Ουγγαρίας.

Βρυξέλλες, 4 Ιουνίου 2008.

Για την Επιτροπή
Neelie KROES
Μέλος της Επιτροπής

⁽¹¹²⁾ ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1.

⁽¹¹³⁾ ΕΕ L 82 της 25.3.2008, σ. 1.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 2ας Ιουλίου 2008

για τις ενισχύσεις C 16/04 (πρώην NN 29/04, CP 71/02 και CP 133/05) που χορήγησε η Ελλάδα στην επιχείρηση Ελληνικά Ναυπηγεία Α.Ε.

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 3118]

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2009/610/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα ⁽¹⁾, και έχοντας υπόψη της παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Με επιστολή της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν στην Επιτροπή αίτηση από μέρους της Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ (εφεξής «ΕΝΑΕ») για τροποποίηση του επενδυτικού σχεδίου που αφορούσε την αναδιάρθρωσή της, υπέρ του οποίου η Επιτροπή είχε εγκρίνει τη χορήγηση ενίσχυσης με απόφαση της 15ης Ιουλίου 1997 στην υπόθεση N 401/1997 ⁽²⁾ (εφεξής «απόφαση N 401/97»). Σύμφωνα με το τροποποιηθέν πρόγραμμα του Νοεμβρίου 2002, η ΕΝΑΕ υπέβαλε αίτηση, την οποία οι ελληνικές αρχές ενέκριναν, σχετικά με την ολοκλήρωση της εφαρμογής του επενδυτικού προγράμματος έως τις 30 Ιουνίου 2004. Επιπλέον, σύμφωνα με το τροποποιηθέν πρόγραμμα, η ενίσχυση την οποία είχε εγκρίνει η Επιτροπή το 1997, δεν είχε ακόμη καταβληθεί στην ΕΝΑΕ.
- (2) Με επιστολή της 31ης Οκτωβρίου 2003, οι ελληνικές αρχές εξήγησαν ότι το τροποποιηθέν σχέδιο διαβιβάστηκε «προς ενημέρωση» στην Επιτροπή, και ότι δεν επρόκειτο για κοινοποίηση.
- (3) Με επιστολή της 18ης Νοεμβρίου 2003, η Επιτροπή ζήτησε από τις ελληνικές αρχές να διευκρινίσουν αν προτίθενται να χορηγήσουν ή να καταβάλουν ενίσχυση στην ΕΝΑΕ για τους σκοπούς του τροποποιηθέντος επενδυτικού προγράμματος. Στην ίδια επιστολή η Επιτροπή υπενθύμισε στις ελληνικές αρχές ότι σε τέτοια περίπτωση και σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ ⁽³⁾ [εφεξής «κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999»], η εν λόγω ενίσχυση έπρεπε να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και ότι δεν έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή προτού λάβει οριστική απόφαση επί του θέματος η Επιτροπή.

- (4) Με επιστολή της 16ης Ιανουαρίου 2004, οι ελληνικές αρχές δήλωσαν ότι η ενίσχυση την οποία προτίθεντο να χορηγήσουν αποτελούσε «υφιστάμενη ενίσχυση» καλυπτόμενη από τους όρους της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής του 1997 και ότι έχουν αρμοδιότητα να εγκρίνουν τροποποιήσεις του προγράμματος αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης της παράτασης του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής του.
- (5) Με επιστολή της 20ής Φεβρουαρίου 2004, η Επιτροπή κοινοποίησε στις ελληνικές αρχές τις αμφιβολίες της όσον αφορά την εγκυρότητα των ανωτέρω δηλώσεων.
- (6) Με επιστολή της 27ης Φεβρουαρίου 2004, οι ελληνικές αρχές δήλωσαν ότι δεν είχε χορηγηθεί ενίσχυση στην ΕΝΑΕ έως την ημερομηνία εκείνη.
- (7) Με την απόφαση C(2004) 1359 της 20ής Απριλίου 2004 ⁽⁴⁾, (εφεξής «απόφαση κίνησης της διαδικασίας») η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία που καθορίζεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης σχετικά με τις τροποποιήσεις που επήλθαν στο επενδυτικό σχέδιο το χρηματοδοτούμενο εν μέρει με την επενδυτική ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση N 401/1997. Η απόφαση κίνησης της διαδικασίας αναφέρει επίσης ότι η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (εφεξής «ΕΤΒΑ») ιδιοκτησίας του Δημοσίου χορήγησε διάφορα δάνεια και εγγυήσεις προς την ΕΝΑΕ και ότι οι ελληνικές αρχές δεν είχαν υποβάλει ετήσιες εκθέσεις ως όφειλαν.
- (8) Αφού ζήτησε και έλαβε παρατάσεις της προθεσμίας υποβολής παρατηρήσεων, η Ελλάδα, με επιστολή της 20ής Οκτωβρίου 2004, υπέβαλε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας.
- (9) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ⁽⁵⁾. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή ζήτησε από τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν παρατηρήσεις επί των μέτρων.
- (10) Αφού ζήτησε και έλαβε παρατάσεις της προθεσμίας υποβολής παρατηρήσεων, η ΕΝΑΕ υπέβαλε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας με επιστολή της 18ης Οκτωβρίου 2004. Οι παρατηρήσεις αυτές συμπίπτουν με εκείνες τις οποίες υπέβαλε η Ελλάδα στις 20 Οκτωβρίου 2004. Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, ελληνική ανταγωνιστική εταιρεία της ΕΝΑΕ, υπέβαλε παρατηρήσεις με επιστολή της 10ης Σεπτεμβρίου 2004. Οι εν λόγω παρατηρήσεις εστάλησαν στην Ελλάδα με επιστολές της 16ης Δεκεμβρίου 2004 και της 23ης Δεκεμβρίου 2004. Η Ελλάδα απάντησε αντιστοίχως με επιστολές της 20ής Ιανουαρίου 2005 και της

- 26ης Ιανουαρίου 2005. Με επιστολή της 29ης Μαρτίου 2005, η Επιτροπή απέστειλε στην Ελλάδα επιπρόσθετες παρατηρήσεις από πλευράς των Ναυπηγείων Ελευσίνας, στις οποίες η Ελλάδα απήντησε με επιστολή της 23ης Μαΐου 2005.
- (11) Από το 2002, η Επιτροπή είχε αρχίσει να λαμβάνει επιστολές καταγγελίας από τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, τα οποία προέβαλαν τον ισχυρισμό ότι η ΕΝΑΕ είχε ωφεληθεί από διάφορα παράνομα και ασυμβίβαστα μέτρα ενίσχυσης και ότι εφάρμοσε καταχρηστικά ενισχύσεις τις οποίες είχε εγκρίνει η Επιτροπή. Οι επιστολές αυτές έφεραν τις εξής ημερομηνίες: 23 Μαΐου 2002, 28 Μαΐου 2002, 14 Αυγούστου 2002, 24 Απριλίου 2003, 3 Φεβρουαρίου 2004, 4 Μαρτίου 2004, 30 Ιουνίου 2004, 8 Απριλίου 2005, 27 Απριλίου 2005, 24 Μαΐου 2005, 10 Ιουνίου 2005, 15 Ιουλίου 2005, 28 Ιουλίου 2005, 13 Σεπτεμβρίου 2005, 16 Σεπτεμβρίου 2005, 21 Οκτωβρίου 2005, 12 Δεκεμβρίου 2005, 23 Δεκεμβρίου 2005, 6 Ιανουαρίου 2006, 10 Ιανουαρίου 2006, 12 Ιανουαρίου 2006, 18 Ιανουαρίου 2006, 23 Ιανουαρίου 2006, 3 Φεβρουαρίου 2006, 9 Φεβρουαρίου 2006, 23 Μαρτίου 2006, 28 Μαρτίου 2006, 6 Απριλίου 2006, 20 Απριλίου 2006, 24 Μαΐου 2006 και 2 Ιουνίου 2006. Η Επιτροπή απέστειλε επιστολές στον καταγγέλλοντα στις 27 Ιουνίου 2002, στις 22 Ιουλίου 2004 και στις 12 Αυγούστου 2005.
- (12) Οι εν λόγω καταγγελίες καταχωρήθηκαν υπό τους αριθμούς CP 71/02 και CP 133/05.
- (13) Η Επιτροπή ζήτησε από την Ελλάδα πληροφορίες με επιστολές της 30ής Ιανουαρίου 2003, της 30ής Ιουλίου 2004, της 2ας Μαΐου 2005, της 24ης Μαΐου 2005, της 24ης Μαρτίου 2006, της 24ης Μαΐου 2006 και της 29ης Μαΐου 2006. Η Ελλάδα απάντησε με επιστολές της 31ης Μαρτίου 2003, της 21ης Οκτωβρίου 2004, της 17ης Δεκεμβρίου 2004, της 20ής Ιουνίου 2005, της 25ης Απριλίου 2006, της 30ής Μαΐου 2006 και της 1ης Ιουνίου 2006.
- (14) Η Επιτροπή συναντήθηκε με τις ελληνικές αρχές στις 22 Μαρτίου 2006 και στη συνάντηση αυτή τις ελληνικές αρχές συνόδευσαν εκπρόσωποι της ΕΝΑΕ και της Τράπεζας Πειραιώς που υπέβαλαν στην Επιτροπή ορισμένα συμπληρωματικά έγγραφα. Η Επιτροπή συνάντησε τον καταγγέλλοντα στις 10 Ιανουαρίου 2003, στις 14 Ιανουαρίου 2005, στις 10 Μαρτίου 2005, στις 20 Μαΐου 2005, στις 19 Οκτωβρίου 2005, στις 8 Νοεμβρίου 2005 και στις 23 Μαρτίου 2006, και την Thyssen Krupp Marine Systems AG (εφεξής TKMS) στις 21 Μαρτίου 2006.
- (15) Με την απόφαση C(2006) 2983 της 4ης Ιουλίου 2006 (6) (εφεξής «απόφαση επέκτασης της διαδικασίας») η Επιτροπή επεξεργάστηκε τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης προκειμένου να συμπεριλάβει διάφορα επιπρόσθετα μέτρα υπέρ της ΕΝΑΕ. Η εν λόγω απόφαση επέκτασης της διαδικασίας καταλήγει επίσης στο συμπέρασμα ότι διάφορα μη κοινοποιηθέντα μέτρα είτε εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης είτε δεν συνιστούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.
- (16) Η επέκταση της διαδικασίας στην υπόθεση C 16/2004 έγινε με την επιφύλαξη οποιασδήποτε άλλης υφιστάμενης ή μελλοντικής διαδικασίας κρατικής ενίσχυσης που αφορά την ΕΝΑΕ, ιδιαίτερα της διαδικασίας C 40/2002.
- (17) Αφού ζήτησε και έλαβε παράταση της προθεσμίας απάντησης, η Ελλάδα απάντησε στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας με επιστολή της 5ης Οκτωβρίου 2006.
- (18) Η απόφαση της Επιτροπής για την επέκταση της διαδικασίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (?). Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή ζήτησε από τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν παρατηρήσεις επί των μέτρων.
- (19) Στην Επιτροπή υπέβαλαν παρατηρήσεις οι εξής ενδιαφερόμενοι: Η ΕΝΑΕ υπέβαλε παρατηρήσεις με επιστολή της 30ής Οκτωβρίου 2006. Η Ελληνική Ναυπηγοεπισκευαστική ΑΕ Χαρτοφυλακίου (εφεξής «ΕΝΑΕΧ») και η TKMS υπέβαλαν από κοινού παρατηρήσεις με επιστολή της 30ής Οκτωβρίου 2006. Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε παρατηρήσεις με επιστολή της 27ης Οκτωβρίου 2006 και – κατόπιν συναντήσεως με την Επιτροπή στις 15 Νοεμβρίου 2007 – με επιστολή της 27ης Δεκεμβρίου 2006. Αφού ζήτησαν και έλαβαν παράταση της προθεσμίας απάντησης, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υπέβαλαν παρατηρήσεις με επιστολή της 17ης Νοεμβρίου 2006.
- (20) Με επιστολή της 22ας Φεβρουαρίου 2007, η Επιτροπή διεβίβασε τις εν λόγω παρατηρήσεις στην Ελλάδα, η οποία τις σχολίασε με επιστολές της 7ης Μαρτίου 2007 και της 19ης Μαρτίου 2007. Με επιστολή της 27ης Απριλίου 2007, η Επιτροπή απέστειλε στην Ελλάδα προσαρτήματα επί των παρατηρήσεων τρίτων μερών τα οποία είχε παραλείψει στην επιστολή της 22ας Φεβρουαρίου. Στην επιστολή της 27ης Απριλίου 2007, η Επιτροπή έθετε επίσης στην Ελλάδα ορισμένα ερωτήματα, στα οποία η Ελλάδα απάντησε με επιστολή της 29ης Ιουνίου 2007. Με επιστολή της 23ης Αυγούστου 2007, η Επιτροπή υπέβαλε ερωτήματα στην ΕΝΑΕ, η οποία απάντησε με επιστολή της 9ης Οκτωβρίου 2007. Με επιστολή της 13ης Νοεμβρίου 2007, η Επιτροπή ζήτησε από την Ελλάδα περαιτέρω πληροφορίες και διαβίβασε τις απαντήσεις που είχε υποβάλει η ΕΝΑΕ με ημερομηνία 9 Οκτωβρίου 2007. Η Ελλάδα απάντησε με επιστολές της 4ης Δεκεμβρίου 2007 και της 14ης Δεκεμβρίου 2007. Η Επιτροπή συνάντησε τις ελληνικές αρχές στις 16 Οκτωβρίου 2007 και στις 21 Ιανουαρίου 2008. Στις 12 Φεβρουαρίου 2008 η Επιτροπή υπέβαλε πρόσθετα ερωτήματα στην Ελλάδα, η οποία απάντησε με επιστολή της 3ης Μαρτίου 2008.
- (21) Στις 8 Μαΐου 2007 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ Επιτροπής και TKMS/ΕΝΑΕΧ, καθώς και με τον δικηγόρο της ΕΝΑΕ. Η TKMS/ΕΝΑΕΧ υπέβαλε παρατηρήσεις με επιστολή της 21ης Ιουνίου 2007. Η Επιτροπή διαβίβασε την εν λόγω επιστολή στην Ελλάδα στις 11 Σεπτεμβρίου 2007. Η Ελλάδα υπέβαλε παρατηρήσεις με επιστολή της 11ης Οκτωβρίου 2007. Μετά από δεύτερη συνάντηση, στις 9 Ιανουαρίου 2008, μεταξύ της Επιτροπής και των ιδίων προσώπων, η TKMS/ΕΝΑΕΧ υπέβαλε πρόσθετες παρατηρήσεις με επιστολή της 18ης Ιανουαρίου 2008, η οποία διαβιβάστηκε στις ελληνικές αρχές με επιστολή της 12ης Φεβρουαρίου 2008.

- (22) Η Επιτροπή συναντήθηκε με εκπροσώπους των Ναυπηγείων Ελευσίνας στις 15 Μαρτίου 2007 και στις 7 Αυγούστου 2007. Μετά την τελευταία συνάντηση, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας κατέθεσαν πρόσθετες παρατηρήσεις με επιστολή της 8ης Νοεμβρίου 2007, οι οποίες διαβιβάστηκαν στην Ελλάδα με επιστολή της 17ης Ιανουαρίου 2008. Η Ελλάδα υπέβαλε σχόλια με επιστολή της 15ης Φεβρουαρίου 2008.
- (23) Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε πρόσθετες παρατηρήσεις με επιστολή της 22ας Οκτωβρίου 2007, οι οποίες διαβιβάστηκαν στην Ελλάδα με επιστολή της 13ης Νοεμβρίου 2007. Στις 12 Φεβρουαρίου 2008, η Τράπεζα Πειραιώς ζήτησε να συναντηθεί εκ νέου με την Επιτροπή. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 5 Μαρτίου 2008.
- (24) Το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 αναφέρει ότι το οικείο κράτος μέλος και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν διορία ενός μηνός προκειμένου να υποβάλουν παρατηρήσεις και ότι «σε δεόντως δικαιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί να παρατείνει την ταχθείσα προθεσμία». Στην προκειμένη περίπτωση, τα μέρη εξακολούθησαν να υποβάλλουν παρατηρήσεις (και να ζητούν συναντήσεις με την Επιτροπή) και μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Αρχικά, η Επιτροπή διαβίβαζε τις παρατηρήσεις αυτές στην Ελλάδα για σχολιασμό αφήνοντας με τον τρόπο αυτό την Ελλάδα να εννοήσει ότι η Επιτροπή είχε αποδεχθεί τις εν λόγω παρατηρήσεις που είχαν υποβληθεί μετά την παρέλευση της προθεσμίας του ενός μηνός. Η Επιτροπή αρχικά δεχόταν και τα αιτήματα ενδιαφερομένων μερών για συναντήσεις και όταν, κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών, ένα ενδιαφερόμενο μέρος ζητούσε την άδεια να υποβάλει παρατηρήσεις συμπληρωματικές ως προς τα θιγόντα κατά τις συναντήσεις θέματα, το επέτρεπε. Ωστόσο, η Επιτροπή ποτέ δεν ανέφερε στα ενδιαφερόμενα μέρη ότι θα δεχόταν τις άλλες παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν μετά την παρέλευση της διορίας του ενός μηνός. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή ποτέ δεν ανέφερε στα ενδιαφερόμενα μέρη ότι θα μπορούσαν επ' αόριστον να υποβάλουν παρατηρήσεις ή ότι θα τα ενημέρωνε πότε θα έπαυε να δέχεται την υποβολή παρατηρήσεων.
- (25) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η παράταση της προκαθορισμένης διορίας πέραν του ενός μηνός ήταν δικαιολογημένη στην προκειμένη περίπτωση, διότι η απόφαση επέκτασης της διαδικασίας καλύπτει μεγάλο αριθμό μέτρων. Επιπλέον, η αξιολόγηση αρκετών από τα εν λόγω μέτρα απαιτεί πολύπλοκη νομική ανάλυση και τη διευκρίνιση πραγματικών περιστατικών από τα οποία έχει παρέλθει έως και μια δεκαετία.
- (26) Ωστόσο, ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη εξακολούθησαν να υποβάλλουν παρατηρήσεις στην Επιτροπή ακόμη και μετά την παρέλευση ενός έτους από τη δημοσίευση της απόφασης επέκτασης της διαδικασίας. Εάν η Επιτροπή δεν είχε αποφασίσει να αγνοήσει τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν μετά από δεδομένη ημερομηνία, η συνεχής αυτή υποβολή παρατηρήσεων θα την εμπόδιζε να καταλήξει σε μια οριστική απόφαση μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα⁽⁸⁾. Επιπρόσθετα, σε ορισμένες περιπτώσεις τα μέρη σχολίαζαν εκ νέου θέματα για τα οποία είχαν ήδη υποβάλει παρατηρήσεις προηγουμένως, χωρίς να παρουσιάζουν νέα πραγματικά περιστατικά. Αυτό δεν μπορεί να αποτελεί τον σκοπό της παράτασης της προθεσμίας υποβολής παρατηρήσεων.
- (27) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αποφάσισε ότι οι παρατηρήσεις που λήφθηκαν από τις 5 Μαρτίου 2008 και μετά (ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή έλαβε την τετρασέλιδη επιστολή με ημερομηνία 3 Μαρτίου 2008, με την οποία η Ελλάδα απάντησε στην επιστολή της Επιτροπής της 12ης Φεβρουαρίου 2008) θα θεωρούνται ότι λήφθηκαν μετά την παρέλευση της προθεσμίας υποβολής παρατηρήσεων. Αυτό αφορά τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν τα Ναυπηγεία Ελευσίνας στις 7 Μαρτίου 2008, στις 24 Απριλίου 2008 και στις 2 Ιουνίου 2008⁽⁹⁾, καθώς και τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η ΕΝΑΕΧ/TKMS με ημερομηνία 2 Απριλίου 2008. Τούτο σημαίνει ότι οι εν λόγω παρατηρήσεις δεν εστάλησαν στην Ελλάδα για σχολιασμό και ότι δεν ελήφθησαν υπόψη στην παρούσα απόφαση.

2. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

- (28) Οι εγκαταστάσεις της ΕΝΑΕ συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων της ανατολικής Μεσογείου. Το ναυπηγείο βρίσκεται στην περιοχή Σκαρμαμαγκά, δυτικά των Αθηνών, στην Αττική. Η ΕΝΑΕ ιδρύθηκε το 1939 από το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό και αγοράστηκε το 1957 από τον όμιλο εταιρειών Νιάρχου. Η παρατεταμένη κρίση που γνώρισε ο τομέας της ναυτιλίας μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, επηρέασε αρνητικά τα επίπεδα δραστηριότητας της ΕΝΑΕ. Τον Απρίλιο του 1985, η κατάσταση ήταν τόσο σοβαρή που η εταιρεία έπαυσε τις δραστηριότητές της και τέθηκε υπό εκκαθάριση. Τον Σεπτέμβριο του 1985, η κρατικής ιδιοκτησίας ΕΤΒΑ αγόρασε την εταιρεία. Μετά την πώληση η εταιρεία ανέλαβε εκ νέου δραστηριότητα. Ωστόσο, οι δραστηριότητές της ήταν ανεπαρκείς σε σχέση με τις μεγάλες εγκαταστάσεις και τον μεγάλο αριθμό εργαζομένων που διέθετε⁽¹⁰⁾.
- (29) Το Συμβούλιο θέσπισε το 1990 ειδική διάταξη υπέρ της Ελλάδας στην οδηγία αριθ. 90/684/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με τις ενισχύσεις στις ναυπηγικές εργασίες (εφεξής «οδηγία αριθ. 90/684/ΕΟΚ»)⁽¹¹⁾, που επέτρεπε τη χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας για αναδιάρθρωση στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης διαφόρων ναυπηγείων.
- (30) Το 1992, εξαιτίας των οικονομικών της υποχρεώσεων και των ζημιών που είχε συσσωρεύσει, η ΕΝΑΕ τέθηκε υπό εκκαθάριση. Τον Νοέμβριο του 1993, μετά από δύο ανεπιτυχείς προσπάθειες να πωληθεί η ΕΝΑΕ, η διαδικασία εκκαθάρισης ανακλήθηκε. Βάσει των δεσμεύσεων που ανέλαβε η ελληνική κυβέρνηση ότι θα ιδιωτικοποιούσε τα δημόσια ναυπηγεία της έως τις 31 Μαρτίου 1993, η Επιτροπή ενέκρινε στις 23 Δεκεμβρίου 1992⁽¹²⁾ μια διαγραφή χρεών υπέρ της ΕΝΑΕ. Η ελληνική κυβέρνηση δεν τήρησε την προθεσμία του Μαρτίου 1993 και η Επιτροπή κίνησε στις 10 Μαρτίου 1994 διαδικασία (αριθ. C 10/1994) σχετικά με την καταχρηστική εφαρμογή της εγκριθείσας ενίσχυσης⁽¹³⁾. Στις 26 Ιουλίου 1995, η Επιτροπή αποφάσισε⁽¹⁴⁾ να περατώσει τη διαδικασία με αρνητική απόφαση όσον αφορά την ενίσχυση υπέρ της ΕΝΑΕ. Ωστόσο, κατόπιν αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης η οποία επικαλέσθηκε το γεγονός ότι επέκειτο η πώληση του ναυπηγείου, η Επιτροπή

αποφάσισε να αναστείλει την κοινοποίηση της εν λόγω απόφασης. Τέλος, οι ελληνικές αρχές πληροφόρησαν την Επιτροπή ότι το 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ είχε πωληθεί στους εργαζομένους της και ότι η Ελλάδα εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία προκειμένου να διατηρήσει την πλειοψηφία των μετοχών σε ένα από τα ναυπηγεία, για λόγους εθνικής άμυνας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 3 της οδηγίας αριθ. 90/684/ΕΟΚ. Στις 31 Οκτωβρίου 1995, η Επιτροπή ανακάλεσε την τελική αρνητική απόφαση για την ΕΝΑΕ (15). Εν τω μεταξύ, το ύψος των χρεών αυξανόταν και η αναδιάρθρωση δεν είχε πραγματοποιηθεί. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή επεξέτεινε στις 8 Ιανουαρίου 1997 τη διαδικασία που κίνησε στην υπόθεση C 10/1994 (16). Στη συνέχεια εκδόθηκε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 του Συμβουλίου της 2ας Ιουνίου 1997 για την ενίσχυση ορισμένων ναυπηγείων που τελούν υπό αναδιάρθρωση (17) (εφεξής «κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97»), που περιλάμβανε την ΕΝΑΕ.

- (31) Στις 15 Ιουλίου 1997, η Επιτροπή ενέκρινε ενισχύσεις προς την ΕΝΑΕ με δύο χωριστές αποφάσεις:

— με την πρώτη απόφαση (18) (εφεξής «απόφαση C 10/1994»), η Επιτροπή περάτωσε τη διαδικασία στην υπόθεση C 10/1994 εγκρίνοντας διαγραφή χρεών ύψους 54,5 δισεκατ. δραχμών (160 εκατ. ευρώ) δυνάμει του κανονισμού αριθ. 1013/97·

— με την απόφαση N 401/1997, μετά από κοινοποίηση των ελληνικών αρχών στις 20 Ιουνίου 1997, η Επιτροπή ενέκρινε επιχορήγηση ύψους 7,8 δισεκατ. δραχμών (22,9 εκατ. ευρώ) για επενδυτικό σχέδιο αξίας 15,6 δισεκατ. δραχμών (45,9 εκατ. ευρώ) με στόχο την αναδιάρθρωση των ναυπηγείων.

- (32) Το 2001, η κυβέρνηση αποφάσισε να ιδιωτικοποιήσει πλήρως την ΕΝΑΕ. Το Ελληνικό Δημόσιο προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για τον οποίο καταρτίστηκε σχετικό έγγραφο διαγωνισμού. Στις 31 Μαΐου 2002, οι εργαζόμενοι της ETBA και της ΕΝΑΕ πώλησαν τις μετοχές της ΕΝΑΕ που είχαν στην κατοχή τους σε κοινοπραξία την οποία συνέστησαν οι HDW και Ferrostaal (19) (εφεξής «HDW/Ferrostaal»). Η εν λόγω κοινοπραξία ίδρυσε την ENAEX προκειμένου να αναλάβει τη συμμετοχή στην ΕΝΑΕ. Οι HDW και Ferrostaal κατείχαν ίσα μερίδια στην ENAEX. Η ThyssenKrupp εξαγόρασε την HDW τον Ιανουάριο του 2005 (20) και απέκτησε τις μετοχές της ENAEX που κατείχε η Ferrostaal, τον Νοέμβριο του 2005 (21). Κατά συνέπεια, από τα τέλη του 2005, η ThyssenKrupp έχει την πλήρη ιδιοκτησία και τον έλεγχο της ΕΝΑΕ. Οι ENAEX και ΕΝΑΕ έχουν ενταχθεί στην TKMS, το τμήμα της ThyssenKrupp που ειδικεύεται σε συστήματα θαλασσιών σκαφών και σε ειδικευμένα εμπορικά πλοία.

- (33) Τον Αύγουστο του 2001, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών για την πώληση της ΕΝΑΕ, το ελληνικό Δημόσιο εξέδωσε τον νόμο 2941/2001, οποίος περιλαμβάνει διάφορα μέτρα με σκοπό τη διευκόλυνση της πώλησης της ΕΝΑΕ. Πρώτον, ο νόμος παρέχει κίνητρα εδελούσιας εξόδου στους εργαζομένους της επιχείρησης. Δεύτερον, το Ελληνικό Δημόσιο αναλαμβάνει ορισμένες από τις

εφάπαξ συνταξιοδοτικές δαπάνες της ΕΝΑΕ. Τρίτον, ο νόμος παρέχει στην ΕΝΑΕ τη δυνατότητα να επωφεληθεί από διάφορα αφορολόγητα αποθεματικά, εφόσον αυτά χρησιμοποιούνται για τον συμψηφισμό ζημιών προηγούμενων ετών. Τέταρτον, ο νόμος περιλαμβάνει διάταξη για την αποζημίωση εργαζομένων που ήταν μέτοχοι της ΕΝΑΕ πριν την ιδιωτικοποίησή της. Ειδικότερα, το Ελληνικό Δημόσιο θα επέστρεφε στους εργαζόμενους τα ποσά που είχαν επενδύσει στην ΕΝΑΕ στο πλαίσιο των αυξήσεων του κεφαλαίου της τα προηγούμενα έτη. Στις 5 Ιουνίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε διττή απόφαση (εφεξής «απόφαση N 513/01») (22) σχετικά με ορισμένα μέτρα που περιλαμβάνονται στον νόμο 2941/2001 και τα οποία η Ελλάδα είχε κοινοποιήσει το 2001 (κοινοποίηση υπ' αριθ. N 513/01). Η Επιτροπή αποφάσισε να εγκρίνει ενισχύσεις για το κλείσιμο εγκαταστάσεων ύψους 29,5 εκατ. ευρώ υπέρ της ΕΝΑΕ και να κινήσει (με αριθμό υπόθεσης C 40/02) την επίσημη διαδικασία έρευνας που προβλέπει το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης για τα εξής: (1) καταβολή από το Δημόσιο ορισμένων από τις εφάπαξ δαπάνες συνταξιοδότησης εργαζομένων της ΕΝΑΕ· (2) μετατροπή ορισμένων αποθεματικών του ισολογισμού χωρίς την καταβολή του φόρου 10 % που προβλέπει ο νόμος. Η τελική απόφαση που ελήφθη στις 20 Οκτωβρίου 2004 (23) (εφεξής «απόφαση C 40/02») συνεπέρανε ότι τα δύο αυτά μέτρα αποτελούσαν μη συμβίβασιμη κρατικές ενισχύσεις που έπρεπε να ανακτηθούν.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

- (34) Η παρούσα απόφαση αφορά δεκαέξι μέτρα. Προτού τα εξετάσει σε μεμονωμένη βάση, η Επιτροπή πρέπει να διευκρινίσει ορισμένα βασικά θέματα που άπτονται της εκτίμησης διαφόρων από τα εν λόγω μέτρα.

3.1. Οριζόντιο θέμα 1: Φερεγγυότητα και πρόσβαση στην κεφαλαιαγορά μεταξύ 1997 και 2002

- (35) Για την αξιολόγηση της πλειονότητας των μέτρων τα οποία καλύπτει η παρούσα απόφαση, είναι απαραίτητο να προσδιορισθεί η οικονομική και χρηματοδοτική κατάσταση της ΕΝΑΕ κατά την περίοδο 1997 και 2002 και κατά πόσο θα μπορούσε να αναμένεται εύλογα ότι η επιχείρηση θα επανερχόταν σε κατάσταση μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας. Εκτός αυτού, πρέπει να προσδιορισθεί αν υπό τις συνθήκες αυτές ένας επενδυτής της οικονομίας της αγοράς θα δεχόταν να χορηγήσει στην ΕΝΑΕ δάνεια και εγγυήσεις παρόμοια προς εκείνα τα οποία χορήγησαν το Δημόσιο και η κρατικής ιδιοκτησίας ETBA. Η τελευταία ήταν ο μόνος οργανισμός ο οποίος χορήγησε χρηματοδότηση στην ΕΝΑΕ κατά την περίοδο εκείνη.
- (36) Η Επιτροπή θα αρχίσει αναλύοντας την κατάσταση ως είχε το 1997 και κατόπιν θα προβεί σε ανάλυση των εξελίξεων που έλαβαν χώρα έως το 2002.

3.1.1. Κατάσταση το 1997

- (37) Για να αρχίσει η ανάλυση αυτή, πρέπει να επαληθευθεί αν η Επιτροπή έχει ήδη εκφράσει την άποψή της επί του θέματος

σε προηγούμενες αποφάσεις. Πρώτον, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι στην απόφαση Ν 401/1997 και την απόφαση C 10/1994, τις οποίες εξέδωσε η Επιτροπή στις 15 Ιουλίου 1997, δεν είχε αμφισβητήσει την εγκυρότητα του επιχειρηματικού σχεδίου που είχε υποβάλει η Ελλάδα. Συνεπώς, η Επιτροπή αναγνώρισε σιωπηρά ότι η εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου ήταν σε θέση να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα της ΕΝΑΕ. Δεύτερον, το περιγραφικό μέρος της απόφασης Ν 401/1997 φανερώνει ότι το ναυπηγείο θα χρηματοδοτούσε ένα μέρος του σχεδίου αναδιάρθρωσης με τραπεζικά δάνεια ύψους 4,67 δισεκατ. δραχμών, τα οποία θα συνήπτε υπό τους όρους της αγοράς και χωρίς κρατικές εγγυήσεις. Μη αμφισβητώντας το εφικτό της χρηματοδότησης αυτής, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η επιχείρηση ήταν σε θέση να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά δανείων, τουλάχιστον για το επίμαχο ποσό. Πράγματι, εάν η Επιτροπή ήταν της γνώμης ότι το ναυπηγείο δεν ήταν σε θέση να συνάψει δάνεια ύψους τουλάχιστον 4,67 δισεκατ. δραχμών, έπρεπε να είχε δηλώσει ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης ήταν ανέφικτο και να μην επιτρέψει τα υψηλά ποσά ενισχύσεων αναδιάρθρωσης (περιλαμβανομένων των επενδυτικών ενισχύσεων). Συνεπώς, η Επιτροπή δεν δύναται να αμφισβητήσει τις δύο αυτές παλαιότερες αξιολογήσεις στην παρούσα απόφαση.

- (38) Η Επιτροπή, ωστόσο, χωρίς να τις αμφισβητεί, υπενθυμίζει πόσο επισφαλής ήταν η κατάσταση του ναυπηγείου την περίοδο 1996-1997.
- (39) Πρώτον, όσον αφορά την υλική υποδομή, η απόφαση Ν 401/1997 αναφέρει ότι ο εξοπλισμός του ναυπηγείου ήταν παλαιός και παρωχημένος και ότι το επενδυτικό σχέδιο ήταν το πρώτο από την κατασκευή του ναυπηγείου (24). Η απόφαση C 10/1994 αναφέρει επίσης ότι ο εκουχρονισμός αυτός των υποδομών ήταν αναγκαίος για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας της επιχείρησης. Ως εκ τούτου, δύναται να συναχθεί ότι η επάνοδος στη βιωσιμότητα εξαρτάτο από την ταχεία εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου.
- (40) Δεύτερον, όσον αφορά τις εμπορικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ και το μέγεθος του βιβλίου παραγγελιών, οι ίδιες οι ελληνικές αρχές παραδέχονται ότι «την περίοδο που υποβλή-

θηκε το επενδυτικό σχέδιο, η εταιρεία δεν είχε υπογράψει συγκεκριμένα συμβόλαια για κατασκευές, η δραστηριότητα του ναυπηγείου χαρακτηριζόταν από μεγάλη αβεβαιότητα για το μέλλον της, χωρίς σαφή επιχειρηματική στρατηγική καθώς και έλλειψη επενδύσεων. Η μοναδική σοβαρή δραστηριότητα που είχε ήταν η αποπεράτωση των φρεγατών τύπου ΜΕΚΟ που είχε αναλάβει για το Πολεμικό Ναυτικό. (25)» Δεδομένου ότι δεν υπήρχαν παραγγελίες ναυπήγησης και ότι το ναυπηγείο χρειαζόταν επαρκές επίπεδο ναυπηγικής δραστηριότητας ώστε να είναι βιώσιμο τα επόμενα έτη, η Επιτροπή θεωρεί ότι η επάνοδος στη βιωσιμότητα εξαρτάτο από την ταχεία υπογραφή (σύνταξη) επικερδών στρατιωτικών και μη στρατιωτικών συμβάσεων ναυπήγησης.

- (41) Τρίτον, όσον αφορά την οικονομική κατάσταση της ΕΝΑΕ, ο Πίνακας 1 παρέχει τα βασικά λογιστικά στοιχεία. Όσον αφορά τη φερεγγυότητα της εταιρείας το 1997, είναι φανερό ότι η εταιρεία διέθετε μεγάλα ποσά ιδίων κεφαλαίων (26). Ωστόσο, η θετική αυτή κατάσταση οφειλόταν αποκλειστικά στις μαζικές διαγραφές χρεών στις οποίες προέβη το Δημόσιο το 1996. Συγκεκριμένα, το Δημόσιο διέγραψε χρέη ύψους 54,52 δισεκατ. δραχμών (160 εκατ. ευρώ) που αφορούσαν μη στρατιωτικές δραστηριότητες –διαγραφή που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94 – και χρέη ύψους 46,35 δισεκατ. δραχμών (136 εκατ. ευρώ) που αφορούσαν στρατιωτικές δραστηριότητες. Ο φαινομενικά υγιής ισολογισμός της 31 Δεκεμβρίου 1996 ήταν κάπως «τεχνητός» και, ειδικότερα, κατά κανένα τρόπο δεν συνιστούσε απόδειξη ότι το ναυπηγείο είχε ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά του και ότι οι αιτίες των σοβαρών δυσχερειών του την τελευταία εικοσαετία είχαν αντιμετωπιστεί. Χωρίς την ολοκληρωμένη εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, το ναυπηγείο κατά πάσα πιθανότητα θα είχε σημειώσει ζημιές, οι οποίες σύντομα θα εξαντλούσαν τους εν λόγω ιδίους πόρους του (τα ίδια κεφάλαια). Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ΕΝΑΕ είχε τεθεί υπό εκκαθάριση δύο φορές κατά την προηγούμενη δωδεκαετία. Συμπερασματικά, τα θετικά ίδια κεφάλαια δεν θα επαρκούσαν για να πείσει μια τράπεζα να δανείσει στην ΕΝΑΕ κεφάλαια με κανονικό επιτόκιο, δηλαδή με το επιτόκιο με το οποίο θα χορηγούσε κεφάλαια σε υγιείς επιχειρήσεις.

Πίνακας 1

Αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τον κύκλο εργασιών, τα κέρδη και τα ίδια κεφάλαια της ΕΝΑΕ την περίοδο 1997 — 2005

(σε εκατ. EUR)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 (1)	2004	2005
Μετοχικό κεφάλαιο	86	91	92	95	65	106	106	121	121
Ίδια κεφάλαια	82	88	54	17	- 4	- 78	- 83	- 111	- 182
Κύκλος εργασιών	74	83	30	59	55	89	112	130	198
Κέρδη	7	1	- 36	- 42	- 21	- 115	- 1	- 45	- 71

(1) Το οικονομικό έτος 2003 διήρκεσε από 1.1.2003 έως 30.9.2003.

- (42) Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι το 1997 το ναυπηγείο εξακολουθούσε να είναι σε προβληματική κατάσταση και να μην είναι ακόμη ανταγωνιστικό. Ωστόσο, ήταν δυνατή η αποκατάσταση της βιωσιμότητάς του εάν εφαρμόζονταν πλήρως και εγκαίρως το επενδυτικό σχέδιο και εάν το ναυπηγείο επιτύγχανε να συνάψει γρήγορα επικερδείς ναυπηγικές συμβάσεις. Δεδομένου ότι η αποκατάσταση της βιωσιμότητας εξαρτάτο από τις δύο αυτές αβέβαιες εξελίξεις, η χορήγηση δανείων στην ΕΝΑΕ το 1997 και τα επόμενα έτη παρουσίαζε «ιδιαιτερό κίνδυνο». Μια ιδιωτική τράπεζα θα δεχόταν μεν να χορηγήσει δάνεια ή εγγυήσεις στην ΕΝΑΕ, αλλά σε τιμή η οποία θα αντανάκλωνε τον σημαντικό κίνδυνο. Σε μια κατάσταση που παρουσιάζει «ιδιαιτερό κίνδυνο» η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης ⁽²⁷⁾ αναφέρει ότι το κατάλληλο σημείο αναφοράς για να προσδιορισθεί η ύπαρξη και το ύψος κρατικής ενίσχυσης είναι το επιτόκιο αναφοράς για την Ελλάδα (ήτοι ΑΤΗΒΟΡ συν 300 μονάδες βάσης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000 και το 5ετές διατραπεζικό επιτόκιο σε ευρώ συν 75 μονάδες βάσης από 1ης Ιανουαρίου 2001) προσαυξημένο κατά τουλάχιστον 400 μονάδες βάσης (ήτοι ΑΤΗΒΟΡ συν τουλάχιστον 700 μονάδες βάσης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000 και το 5ετές διατραπεζικό επιτόκιο σε ευρώ συν τουλάχιστον 475 μονάδες βάσης από 1ης Ιανουαρίου 2001). Όσον αφορά τις εγγυήσεις δανείων, η Επιτροπή θα αξιολογεί την ύπαρξη ενίσχυσης βάσει της ίδιας μεθόδου, δηλαδή συγκρίνοντας το συνολικό κόστος του εγγυημένου δανείου (ήτοι το επιτόκιο το οποίο χρεώθηκε στην ΕΝΑΕ από την τράπεζα συν την προμήθεια εγγύησης που κατέβαλε η ΕΝΑΕ στον εγγυητή) με το κόστος το οποίο θα αναλάμβανε η ΕΝΑΕ εάν είχε συνάψει το δάνειο στην αγορά (ήτοι επιτόκιο αναφοράς για την Ελλάδα συν τουλάχιστον 400 μονάδες βάσης).
- 3.1.2. Εξέλιξη από το 1997
- (43) Όπως εξηγείται κατωτέρω, η Επιτροπή δεν δύναται να αποκλείσει το ενδεχόμενο ότι έως τις 30 Ιουνίου 1999 η ΕΝΑΕ ήταν ακόμη σε θέση να δανειζόταν από την αγορά με το επιτόκιο που προσδιορίζεται στην προηγούμενη ενότητα ⁽²⁸⁾.
- (44) Η ΕΝΑΕ κατέγραψε κάποια μικρά καθαρά κέρδη το 1997 και το 1998 ⁽²⁹⁾. Ωστόσο, κατά τα δύο αυτά έτη δεν επέτυχε να συνάψει καμία ναυπηγική σύμβαση ⁽³⁰⁾— είτε στρατιωτική είτε μη στρατιωτική— πράγμα το οποίο ήταν απαραίτητο για να εξασφαλίσει επαρκές επίπεδο δραστηριοτήτων κατά τα επόμενα έτη και να αποφύγει τις ζημιές. Η πρώτη ναυπηγική σύμβαση που κατέφερε να συνάψει το ναυπηγείο αφορούσε την κατασκευή δύο οχηματαγωγών για την Strintzis Lines, η οποία υπεγράφη μόλις στις αρχές του 1999 ⁽³¹⁾. Επιπλέον, εξ αρχής ήταν γνωστό ότι η τιμή πώλησης ήταν πολύ χαμηλή ώστε να καλύψει το κόστος και ότι, συνεπώς, η σύμβαση αυτή θα οδηγούσε σε ζημιές ⁽³²⁾. Τον Ιούλιο του 1999, το ελληνικό πολεμικό ναυτικό ανέθεσε την κατασκευή τριών υποβρυχίων στην ΕΝΑΕ και την HDW. Ο προγραμματισμός κατασκευής των τριών υποβρυχίων κάλυπτε σχεδόν μια δεκαετία και η συνολική σύμβαση ανερχόταν σε περίπου 350 δισεκατ. δραχμές (1 δισεκατ. ευρώ), εκ των οποίων περίπου τα τρία τέταρτα αναλογούσαν στην HDW, η οποία θα προμήθευε τις μηχανές, τα εξαρτήματα πίεσεως και ευαίσθητα ηλεκτρονικά συστήματα. Επιπλέον, το πρώτο υποβρύχιο θα κατασκευαζόταν στο ναυπηγείο της HDW στο Κίελο ⁽³³⁾. Συνεπώς, από τη σύμβαση αυτή δεν θα προέκυπταν μεγάλες δραστηριότητες και έσοδα για την ΕΝΑΕ κατά τα πρώτα έτη ⁽³⁴⁾.
- (45) Εν όψει του γεγονότος ότι δεν κατέστη δυνατόν να συγκεντρώσει μεγάλο και κερδοφόρο σύνολο παραγγελιών το 1997, το 1998 και τους πρώτους μήνες του 1999, η διοίκηση και οιοσδήποτε επενδυτής, μετά από ανάλυση της κατάστασης του ναυπηγείου, θα συνειδητοποιούσε το αργότερο τους πρώτους μήνες του 1999, ότι το ναυπηγείο δεν θα είχε επαρκή επίπεδα δραστηριοτήτων το 1999 και το 2000 ώστε να καλύψει το κόστος του και ότι τα έτη εκείνα το ναυπηγείο θα σημείωνε μεγάλες ζημιές, που θα μειώναν τα ίδια κεφάλαιά του σε ένα μικρό ποσό ⁽³⁵⁾. Υπό τις συνθήκες αυτές δεν θα αναμενόταν πλέον η αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης ⁽³⁶⁾. Επικουρικά, η Επιτροπή σημειώνει ότι η πρώτη έκθεση που κατήρτισαν οι ελληνικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου ανέφερε ότι στις 30 Ιουνίου 1999 μόνον μικρό μέρος του σχεδίου είχε ολοκληρωθεί. Επομένως, εκτός από τις εμπορικές αποτυχίες, βραδυπορούσε και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων ⁽³⁷⁾. Τέλος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι προβλεπόμενες οικονομικές δυσχέρειες οδήγησαν σε διαμάχη μεταξύ της ανεξάρτητης διοίκησης του ναυπηγείου (ομάδα στελεχών της Brown & Root, η οποία διορίστηκε τον Σεπτέμβριο του 1996) και των εργαζομένων/μετόχων. Συγκεκριμένα, η διοίκηση επέμενε ότι υπήρχε ανάγκη να μειωθεί περαιτέρω το εργατικό δυναμικό εξαιτίας των χαμηλών επιπέδων δραστηριότητας. Οι επικεφαλής των συνδικαλιστικών οργανώσεων αντιτάχθηκαν σε μια τέτοια μεταρρύθμιση και επέτυχαν την αποπομπή της ομάδας που είχε αναλάβει τη διοίκηση της επιχείρησης ⁽³⁸⁾. Ένα τέτοιο συμβάν που δημιούργησε διοικητικό κενό και τόνισε τη δυσκολία εφαρμογής επαρκών μεταρρυθμίσεων στο ναυπηγείο, αποτελούσε επιπρόσθετο στοιχείο το οποίο θα αποθάρρυνε έναν επενδυτή της οικονομίας της αγοράς από το να δανείσει κεφάλαια στην ΕΝΑΕ.
- (46) Από τα ανωτέρω η Επιτροπή συνάγει ότι από τις 30 Ιουνίου 1999 δεν μπορούσε πλέον εύλογα να αναμένεται αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης. Συνεπώς, η Επιτροπή κρίνει ότι από την ημερομηνία εκείνη καμία τράπεζα δεν θα δεχόταν να δανείσει κεφάλαια στο ναυπηγείο, ακόμη και με υψηλό επιτόκιο, και ότι καμία τράπεζα δεν θα δεχόταν πλέον να παράσχει εγγυήσεις, ακόμη και έναντι υψηλής προμήθειας. Δεδομένου ότι η ΕΝΑΕ δεν θα ελάμβανε δάνεια ή εγγυήσεις από την αγορά, τα δάνεια ή οι εγγυήσεις που χορηγήθηκαν μετά τις 30 Ιουνίου 1999 συνιστούν, αυτόματως, ενίσχυση. Εφόσον τα μέτρα αυτά κριθούν μη συμβιβάσιμα και εξακολουθούν να υφίστανται, οι μεν εγγυήσεις

πρέπει αμέσως να καταργηθούν, τα δε δάνεια αμέσως να εξοφληθούν. Ωστόσο, η εξόφληση των δανείων που χορηγήθηκαν μετά τις 30 Ιουνίου 1999 – βάσει του κανονικού χρονοδιαγράμματος που προβλέπει η σύμβαση δανείου, καθώς και βάσει της παρούσας απόφασης - δεν αρκεί για την επαναφορά στην προτέρα κατάσταση, δεδομένου ότι έως την ημερομηνία εξόφλησης η ΕΝΑΕ είχε στη διάθεσή της χρηματοδότηση την οποία κανονικά δεν θα αποκτούσε από την αγορά. Για την επαναφορά στην προτέρα κατάσταση, θα πρέπει να ανακτηθεί και το εν λόγω πλεονέκτημα, του οποίου το μέγεθος μπορεί να υπολογισθεί μόνον κατά προσέγγιση με βάση το επιτόκιο που ισχύει για δάνεια πολύ υψηλού κινδύνου. Ως εκ τούτου, για την περίοδο που μεσολαβεί από την καταβολή του δανείου στην ΕΝΑΕ έως την εξόφλησή του από αυτήν, η Επιτροπή πρέπει να διατάξει την ανάκτηση του ποσού που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου με το οποίο πραγματικά επιβαρύνθηκε η ΕΝΑΕ και του επιτοκίου που θεωρητικά θα αντιστοιχούσε σε ένα δάνειο πολύ υψηλού κινδύνου. Προκειμένου να προσδιορίσει το δεύτερο αυτό επιτόκιο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης αναφέρει ότι η προσαύξηση κινδύνου μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 400 μονάδες βάσης σε σχέση με το επιτόκιο αναφοράς «εφόσον καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα δεχόταν να χορηγήσει το υπό εξέταση δάνειο», όπερ ισχύει στην προκειμένη περίπτωση. Σε διάφορες αποφάσεις, η Επιτροπή έκρινε ότι μια προσαύξηση 600 μονάδων βάσης πάνω από το επιτόκιο αναφοράς αποτελούσε την ελάχιστη κατάλληλη προσαύξηση που αντιστοιχούσε σε μια κατάσταση υψηλού κινδύνου (39). Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτό συνιστά την ελάχιστη προσαύξηση για δάνεια στην προκειμένη περίπτωση. Όσον αφορά τις κρατικές εγγυήσεις που χορηγήθηκαν μετά τις 30 Ιουνίου 1999, η Επιτροπή θα εφαρμόσει την ίδια προσέγγιση: για την περίοδο από την καταβολή του εγγυημένου δανείου έως την κατάργηση της εγγύησης - είτε βάσει του χρονοδιαγράμματος που προβλέπεται στη σύμβαση εγγύησης είτε βάσει της παρούσας απόφασης - η Επιτροπή θα διατάξει την ανάκτηση του ποσού που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του κόστους του εγγυημένου δανείου (επιτόκιο που χρεώθηκε συν καταβληθείσα προμήθεια εγγύησης) και του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης.

(47) Προκειμένου να στηρίξει το επιχειρήμα ότι τα δάνεια και οι εγγυήσεις του Δημοσίου και της ETBA θα μπορούσαν να είχαν χορηγηθεί υπό τους ίδιους όρους από ιδιωτική τράπεζα, η ΕΝΑΕ υπέβαλε την πρώτη έκθεση Deloitte (40). Στην ενότητα 5 της εν λόγω έκθεσης η Deloitte αναλύει τη φερεγγυότητα της ΕΝΑΕ το 1999 και τα επόμενα έτη. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «η επιχείρηση θα μπορούσε εναλλακτικά να είχε δανεισθεί ή να είχε λάβει εγγυητικές επιστολές από άλλο μη συνδεδεμένο πιστωτικό ίδρυμα (ήτοι χωρίς άλλη σχέση πέραν της τακτικής εμπορικής συνεργασίας) κατά την υπό εξέταση περίοδο. (41) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η έκθεση δεν εξηγεί πώς συμβιβάζεται το συμπέρασμα αυτό με το γεγονός ότι οι προσπάθειες της ΕΝΑΕ να συγκεντρώσει κεφάλαια από άλλα πιστωτικά ιδρύματα είχαν αποτύχει (42). Εκτός αυτού, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ανάλυση περιλαμβάνει σειρά λαθών (43), τα οποία επηρεάζουν σημαντικά το συμπέρασμα.

3.1.3. Ανάλυση των σχέσεων στο εσωτερικό του ομίλου

(48) Όλα τα δάνεια και εγγυήσεις που καλύπτονται από την τρέχουσα διαδικασία χορηγήθηκαν από την ETBA ή από το Δημόσιο. Οι ελληνικές αρχές διατείνονται ότι λόγω του ότι η ETBA και το Ελληνικό Δημόσιο (μέσω της ETBA) ήταν μέτοχοι της ΕΝΑΕ, τα δάνεια και οι εγγυήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως εσωτερικές συναλλαγές του ομίλου. Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα προβάλλει δύο ισχυρισμούς:

— Πρώτον, ότι είναι φυσικό για μια μητρική εταιρεία να παρέχει δάνεια υπό ευνοϊκούς όρους στη θυγατρική της. Πράγματι, το πλεονέκτημα που χορηγείται στη θυγατρική αυξάνει την αξία των μετοχών που κατέχει η μητρική εταιρεία. Συνεπώς, ακόμη και εάν η Επιτροπή θεωρεί ότι η ETBA και το Δημόσιο χορήγησαν δάνεια και εγγυήσεις σε τιμή χαμηλότερη της αγοραίας, αυτό θα ήταν αποδεκτό για έναν επενδυτή της οικονομίας της αγοράς ευρισκόμενο σε παρόμοια θέση. Κατά συνέπεια, τα εν λόγω δάνεια και εγγυήσεις δεν θα συνιστούσαν ενίσχυση.

— Δεύτερον, είναι φυσικό για μια μητρική εταιρεία να παρέχει δάνεια στη θυγατρική της που βρίσκεται σε δυσχερή θέση. Πράγματι, τέτοια δανειοδότηση αποβλέπει στη διαφύλαξη της αξίας των μετοχών που κατέχει η μητρική εταιρεία. Συνεπώς, ακόμη και εάν η Επιτροπή θεωρεί ότι καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα χορηγούσε δάνεια στην ΕΝΑΕ επί δεδομένο χρονικό διάστημα εξαιτίας της πολύ κακής κατάστασης του ναυπηγείου, τα δάνεια και οι εγγυήσεις που χορήγησε η ETBA και το Δημόσιο θα πρέπει, παρά ταύτα, να θεωρηθούν αποδεκτά για έναν ιδιώτη επενδυτή υπό ανάλογες περιστάσεις. Κατά συνέπεια, τα εν λόγω δάνεια και εγγυήσεις δεν θα συνιστούσαν ενίσχυση.

(49) Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα συμπεράσματα της Ελλάδας δεν είναι σωστά.

(50) Πρώτον, η Επιτροπή επισημαίνει τα εξής δύο στοιχεία. Κατά πρώτο λόγο, κανένας επενδυτής της οικονομίας της αγοράς δεν θα έβλεπε εαυτόν στην κατάσταση στην οποία βρέθηκε η ETBA. Όντως, υπενθυμίζεται, για παράδειγμα, ότι όταν η ETBA αγόρασε την ΕΝΑΕ το 1985 ήταν μια αναπτυσσόμενη τράπεζα που ενεργούσε κατόπιν εντολής από την κυβέρνηση προκειμένου να αποφευχθεί το κλείσιμο μιας εταιρείας μεγάλης σημασίας για την ελληνική οικονομία (44). Προκειμένου να διατηρηθεί η ΕΝΑΕ στη ζωή, η ETBA πρόβλεψε το 1986 σε εισφορά κεφαλαίων, η οποία κρίθηκε από την Επιτροπή ότι συνιστά ενίσχυση (45). Το 1995, η ETBA κατείχε «την πλειοψηφία του 51 %» στην ΕΝΑΕ, ισχυριζόμενη ότι «δικαιολογείται για λόγους εθνικής άμυνας», σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ. Δεύτερον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, εάν ληφθούν υπόψη όλα τα μέτρα που έλαβε το

Δημόσιο υπέρ της ΕΝΑΕ (περιλαμβανομένων των μέτρων που έλαβε η ΕΤΒΑ, δεδομένου ότι, όπως θα αποδειχθεί κατωτέρω στην παρούσα απόφαση, αυτά είναι καταλογιστέα στο Δημόσιο) και ιδίως οι επανειλημμένες μεγάλες κρατικές ενισχύσεις προς την ΕΝΑΕ το χρονικό διάστημα έως το 2002, καθίσταται σαφές ότι, κατά το χρονικό εκείνο διάστημα, το Δημόσιο δεν ενήργησε όπως ένας επενδυτής της οικονομίας της αγοράς. Παρείχε συνεχώς τη μεγάλη οικονομική υποστήριξη που ήταν αναγκαία για να διατηρηθεί η ΕΝΑΕ στη ζωή, πράγμα το οποίο ήταν πολύ δαπανηρό. Συνεπώς, λόγω του ότι το Δημόσιο (μέσω της ΕΤΒΑ) βρέθηκε να είναι μέτοχος της ΕΝΑΕ μόνον και μόνον επειδή ενήργησε ως δημόσια αρχή διατεθειμένη να διαφυλάξει τις δραστηριότητες της ΕΝΑΕ πάσει θυσία, και δεδομένου ότι ποτέ δεν ενήργησε ως επενδυτής της οικονομίας της αγοράς ο οποίος επιδιώκει το κέρδος μέσω της κατοχής μετοχών της ΕΝΑΕ, ο ισχυρισμός ότι η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο ενήργησαν με τρόπο αποδεκτό για έναν επενδυτή της οικονομίας της αγοράς, διότι τα πολύ χαμηλά επιτόκια (ή προμήθειες εγγύησης) που χρεώθηκαν για τη χρηματοδότηση (δάνεια και εγγυήσεις) που χορήγησαν στην ΕΝΑΕ αντισταθμίσθηκαν από την αύξηση της αξίας των μετοχών της ΕΝΑΕ, στερείται αξιοπιστίας. Δεδομένου ότι το Δημόσιο (περιλαμβανομένης της ΕΤΒΑ) ποτέ δεν ενήργησε όπως ένας επενδυτής που προσπαθεί να αποκομίσει κέρδος, αλλά αντίθετα δέχθηκε να διατηρήσει την ΕΝΑΕ στη ζωή με υψηλό κόστος, η Ελλάδα και η ΕΝΑΕ όφειλαν, τουλάχιστον, να στηρίξουν τον ισχυρισμό τους σε λεπτομερή ανάλυση αποδεικνύοντας ότι, ως μέτοχοι της ΕΝΑΕ, το Δημόσιο και η ΕΤΒΑ μπορούσαν πραγματικά να αναμένουν κάποια υπεραξία κεφαλαίου (δηλαδή αύξηση της αξίας των μετοχών της εταιρείας) μεγαλύτερη από τα «διαφυγόντα έσοδα» (δηλαδή το ανεπαρκές επιτόκιο ή την ανεπαρκή προμήθεια εγγύησης). Δεδομένου ότι δεν υποβλήθηκε τέτοια ανάλυση και ότι η ΕΝΑΕ και η Ελλάδα προέβαλαν τον εν λόγω αμφίβολο και υποθετικό ισχυρισμό χωρίς καμία τεκμηρίωση, η Επιτροπή απορρίπτει χωρίς περαιτέρω ανάλυση τον ισχυρισμό ότι το Δημόσιο (περιλαμβανομένης της ΕΤΒΑ) ενήργησε ως επενδυτής της οικονομίας της αγοράς επειδή η χορηγηθείσα υπό ευνοϊκούς όρους χρηματοδότηση προκάλεσε αύξηση της αξίας των μετοχών της ΕΝΑΕ ικανή να αντισταθμίσει τα «διαφυγόντα έσοδα».

(51) Δεύτερον, ακόμη και εάν το ανωτέρω σκεπτικό απερρίπτετο και πραγματοποιείτο ανάλυση των πτυχών που αφορούν τις σχέσεις στο εσωτερικό του ομίλου (δηλαδή η δυνητική αύξηση της αξίας των μετοχών της ΕΝΑΕ), υπάρχουν άφθονες αποδείξεις ότι οι πράξεις στις οποίες προέβη η ΕΤΒΑ δεν θα ήταν αποδεκτές για έναν επενδυτή της οικονομίας της αγοράς που κατέχει το 51 % των μετοχών της ΕΝΑΕ.

(52) Στα τέλη του 1995, το 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ μεταβιβάστηκε στους εργαζόμενους της. Η τιμή που θα κατέβαλαν οι εργαζόμενοι για την αγορά των μετοχών αυτών αποφασίστηκε τη χρονική εκείνη στιγμή. Συνεπώς, τα επόμενα έτη κατά τα οποία η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο παρείχαν χρηματοδότηση στην ΕΝΑΕ σε τιμή κατώτερη εκείνης την οποία

θα χρέωνε μια (μη συνδεδεμένη) ιδιωτική τράπεζα, το 49 % της αύξησης της αξίας της ΕΝΑΕ χάρη στην εξοικονόμηση που επιτεύχθηκε (λόγω των χαμηλότερων επιτοκίων) ωφέλουσε τους άλλους μετόχους της ΕΝΑΕ. Μόνον το 51 % του πλεονεκτήματος (μειωμένα επιτόκια και προμήθειες εγγύησης που χρεώνονταν στην εταιρεία) που παρείχαν στην ΕΝΑΕ η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο, επέστρεψε σε αυτούς υπό μορφή αύξησης της αξίας της ΕΝΑΕ. Κανένας επενδυτής της οικονομίας της αγοράς δεν θα δεχόταν να κάνει τέτοιο δώρο στους άλλους μετόχους της ΕΝΑΕ. Προκειμένου να μην χάσει χρήματα προς όφελος των άλλων αυτών μετόχων, ένας επενδυτής της οικονομίας της αγοράς θα χρέωνε επιτόκιο ανάλογο με εκείνο που χρέωναν οι (μη συνδεδεμένες) ιδιωτικές τράπεζες. Ως εκ τούτου, ο πρώτος ισχυρισμός των ελληνικών αρχών δεν είναι βάσιμος.

(53) Όσον αφορά την περίοδο μετά τις 30 Ιουνίου 1999, εποχή κατά την οποία καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα παρείχε χρηματοδότηση στην ΕΝΑΕ λόγω του πολύ μεγάλου κινδύνου πτώχευσης της, ισχύει το ίδιο σκεπτικό. Ειδικότερα, ένας ορθολογικός επενδυτής που κατέχει μόνον το 51 % μιας εταιρείας θα είχε τουλάχιστον ζητήσει από τους άλλους μετόχους να παράσχουν χρηματοδότηση κατ' αναλογία του μεριδίου τους επί των μετοχών της ΕΝΑΕ. Εάν οι άλλοι μέτοχοι δεν διέθεταν τα μέσα για τη χρηματοδότηση αυτή, ένας ορθολογικός επενδυτής θα είχε τουλάχιστον διαπραγματευθεί την παροχή χρηματοδότησης στην ΕΝΑΕ έναντι αύξησης της συμμετοχής του σε αυτήν. Η χορήγηση σημαντικών χρηματοδοτικών κεφαλαίων στην ΕΝΑΕ χωρίς συγχρηματοδότηση ή ανταλλάγματα εκ μέρους των άλλων μετόχων ήταν ανάλογη με το να θέσει κανείς τα χρήματά του σε μεγάλο κίνδυνο για να περισώσει την αξία των μετοχών κάποιου άλλου. Κανένας επενδυτής της οικονομίας της αγοράς, υπό παρόμοιες συνθήκες, δεν θα δεχόταν να κάνει τέτοιο δώρο στους άλλους μετόχους της ΕΝΑΕ⁽⁴⁶⁾. Συνεπώς, ο δεύτερος ισχυρισμός της Ελλάδας πρέπει να απορριφθεί.

3.2. Οριζόντιο θέμα 2: Δυνατότητα καταλογισμού της συμπεριφοράς της ΕΤΒΑ στο Δημόσιο

(54) Ορισμένες από τις δεκαεξί ενισχύσεις που αναλύονται στην παρούσα απόφαση δεν χορηγήθηκαν απευθείας από το Δημόσιο, αλλά από την κρατικής ιδιοκτησίας ΕΤΒΑ. Δεδομένου ότι, αφενός, η Ελλάδα, η ΕΝΑΕ και η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ απορρίπτουν τη δυνατότητα καταλογισμού των εν λόγω ενισχύσεων στο Δημόσιο και, αφετέρου, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας και η Τράπεζα Πειραιώς την επιβεβαιώνουν, η ανάλυση του θέματος αυτού είναι επιβεβλημένη.

(55) Οι εν λόγω ενισχύσεις χορηγήθηκαν από την ΕΤΒΑ μεταξύ 1996 και 2002. Σύμφωνα με τη νομολογία, οι εν λόγω ενισχύσεις δύνανται να χαρακτηρισθούν κρατικές ενισχύσεις δυνάμει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, μόνον εφόσον το Δημόσιο ήταν σε θέση να ασκεί έλεγχο επί της ΕΤΒΑ και εφόσον οι δημόσιες αρχές «ενεπλάκησαν καθ' οιονδήποτε τρόπο στη λήψη των μέτρων αυτών»⁽⁴⁷⁾.

- (56) Η ΕΤΒΑ, της οποίας ο πλήρης τίτλος είναι Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ, ιδρύθηκε το 1964 μετά τη συγχώνευση τριών οργανισμών (του Οργανισμού Βιομηχανικής Αναπτύξεως, του Οργανισμού Χρηματοδότησης Οικονομικής Αναπτύξεως και του Οργανισμού Τουριστικής Πίστωσης). Μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία με τον Νόμο 1369/1973. Συνεπώς, από το 1973 λειτουργεί ως τράπεζα κρατικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τα λεγόμενα της Ελλάδας⁽⁴⁸⁾, «η ΕΤΒΑ ως αναπτυξιακή τράπεζα είχε ως κύριο σκοπό κατά το καταστατικό της την προώθηση της αναπτυξιακής πορείας της χώρας με τη χρηματοδότηση παραγωγικών δραστηριοτήτων της ελληνικής οικονομίας (τουρισμός, βιομηχανική παραγωγή κ.λπ.)». Η ΕΤΒΑ αποτελούσε τη μόνη αναπτυξιακή τράπεζα της Ελλάδας. Ως εκ τούτου είχε αναλάβει να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας χρηματοδοτώντας επιχειρήσεις, αναπτύσσοντας την περιφερειακή υποδομή της χώρας, παρέχοντας επιχειρηματικά κεφάλαια και συμμετέχοντας σε επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας για την ελληνική οικονομία. Το 1995, μετά από οικονομικές δυσχέρειες οφειλόμενες στις εν λόγω δραστηριότητες, η ανακεφαλαιοποίηση, η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός της τράπεζας κατέστησαν ύψιστη προτεραιότητα για την ελληνική κυβέρνηση. Αυτό έγινε με βάση ένα πενταετές πρόγραμμα στο πλαίσιο του νόμου 2359/95. Εκτός από την εισφορά κεφαλαίου ύψους 427 δισεκατ. δραχμών από μέρους της κυβέρνησης, στόχος της αναδιάρθρωσης ήταν να εφαρμοσθεί ένας νέος στρατηγικός προσανατολισμός, να αλλάξει η οργανωτική δομή και να διαμορφωθούν σύγχρονες επιχειρηματικές διαδικασίες ανταποκρινόμενες στις σημερινές συνθήκες ανταγωνισμού. Συνεπώς, «πέρα από την αναπτυξιακή της δραστηριότητα, η ΕΤΒΑ ανέπτυξε, ιδίως από το 1997, και υπηρεσίες εμπορικής τραπεζικής»⁽⁴⁹⁾.
- (57) Το 1999, το Δημόσιο, το οποίο κατείχε το 100 % των μετοχών της ΕΤΒΑ, αποφάσισε να προβεί στην εισαγωγή της τράπεζας στο Χρηματιστήριο Αθηνών, προσφέροντας το 24 % του μετοχικού κεφαλαίου της στο κοινό. Το Δημόσιο αποφάσισε να προβεί σε περαιτέρω ιδιωτικοποίηση της τράπεζας και μείωση της συμμετοχής του σε ποσοστό κάτω του 50 %. Προκηρύχθηκε διαγωνισμός και επελέγη η Τράπεζα Πειραιώς. Στις 20 Μαρτίου 2002, μεταβιβάστηκαν στην Τράπεζα Πειραιώς μετοχές που αντιπροσώπευαν το 57,7 % των μετοχών της ΕΤΒΑ⁽⁵⁰⁾.
- (58) Όσον αφορά τη δυνατότητα του Δημοσίου να ασκεί έλεγχο επί της ΕΤΒΑ, η Επιτροπή επισημαίνει ότι έως τα τέλη του 1999 η ΕΤΒΑ ανήκε εξ ολοκλήρου στο Ελληνικό Δημόσιο. Το Δημόσιο διατήρησε πλειοψηφική συμμετοχή μέχρι τη μεταβίβαση της πλειονότητας μετοχών της ΕΤΒΑ στην Τράπεζα Πειραιώς στις 20 Μαρτίου 2002. Ως εκ τούτου το Δημόσιο ήταν σε θέση να ασκεί έλεγχο επί της ΕΤΒΑ τουλάχιστον έως τις 20 Μαρτίου 2002. Αυτό δείχνει, επίσης, ότι στα μέτρα που έλαβε η ΕΤΒΑ περιλαμβάνονταν κρατικοί πόροι.
- (59) Όσον αφορά την εμπλοκή του Δημοσίου στη λήψη των διαφόρων μέτρων ενίσχυσης, η Επιτροπή παρατηρεί τα εξής:
- Πρώτον, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι τρεις σημαντικότερες αποφάσεις σχετικά με τη συμμετοχή της ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ δεν ελήφθησαν σε ανεξάρτητη βάση από τη διοίκηση της ΕΤΒΑ: οι αποφάσεις αυτές ελήφθησαν από την κυβέρνηση και εφαρμόστηκαν από την ΕΤΒΑ. Πράγματι, όταν η ΕΤΒΑ αγόρασε την πτωχεύσασα ΕΝΑΕ το 1985, πρόκειται για απόφαση της κυβέρνησης⁽⁵¹⁾. Η ΕΤΒΑ απλώς εφάρμοσε την κυβερνητική αυτή απόφαση και προέβη σε εσπευσμένη εισφορά κεφαλαίου μεγάλου ύψους στην ΕΝΑΕ, την οποία η Επιτροπή θεώρησε ως κρατική ενίσχυση⁽⁵²⁾. Αυτό δείχνει ότι η σχέση μεταξύ ΕΤΒΑ και ΕΝΑΕ ήταν εξαρχητής σχέσης κρατικής στήριξης μιας εταιρείας η οποία ήταν σημαντική, από άποψη απασχόλησης και δραστηριοτήτων, για την ελληνική κυβέρνηση. Η δεύτερη μείζον απόφαση ήταν η πώληση του 49 % του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΝΑΕ από την ΕΤΒΑ, στους εργαζόμενους της ΕΝΑΕ, για την οποία εκδόθηκε ο νόμος 2367/1995⁽⁵³⁾. Επιπροσθέτως, ο εν λόγω νόμος επιβάλλει σημαντικά μέτρα αναδιάρθρωσης στην ΕΝΑΕ⁽⁵⁴⁾ (και χορηγεί πολύ μεγάλα ποσά ενίσχυσης στο ναυπηγείο). Το τρίτο μείζον γεγονός ήταν η ιδιωτικοποίηση της ΕΝΑΕ το 2001-2002 (ήτοι η ΕΤΒΑ υποχρεώθηκε να πωλήσει το υπόλοιπο της συμμετοχής της στην ΕΝΑΕ (51 %)). Η ιδιωτικοποίηση αυτή αποφασίστηκε με την απόφαση αριθ. 14/3-1-2001 της αρμόδιας Διυπουργικής Επιτροπής Αποκρατικοποιήσεων και έλαβε χώρα στο πλαίσιο του ελληνικού νόμου 2000/91 περί αποκρατικοποιήσεων. Αυτό επαναλαμβανόταν συνεχώς στα έγγραφα του διαγωνισμού που διεβίβασε στους ενδιαφερόμενους επενδυτές/υποψηφίους η Alpha Finance, η οποία ήταν η τράπεζα που είχε αναλάβει την οργάνωση της πώλησης της ΕΝΑΕ εξ ονόματος του Δημοσίου και των πωλητών (ΕΤΒΑ και εργαζόμενοι). Τα έγγραφα του διαγωνισμού της 2ας Απριλίου 2001 αναφέρουν επίσης ότι το Δημόσιο θα επιλέξει τον επικρατέστερο υποψήφιο από κοινού με τους πωλητές. Συνεπώς, οι τρεις κρίσιμες αποφάσεις σχετικά με τη συμμετοχή της ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ λήφθηκαν από το Δημόσιο.
  - Εκτός από την άμεση εμπλοκή του στις τρεις αυτές περιπτώσεις, το Δημόσιο χορήγησε πολύ μεγάλα ποσά ενίσχυσης την περίοδο 1995-2002. Συγκεκριμένα, διέγραψε χρέη ύψους 54,52 δισεκατ. GDR (160 εκατ. ευρώ) που αφορούσαν μη στρατιωτικές δραστηριότητες – διαγραφή που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/1994 – και χρέη ύψους 46,35 δισεκατ. δραχμών (136 εκατ. ευρώ) που αφορούσαν στρατιωτικές δραστηριότητες. Όπως αναφέρεται στην απόφαση N 401/1997, το Δημόσιο σκόπευε να χορηγήσει και επενδυτικές ενισχύσεις ύψους 7,8 δισεκατ. δραχμών (22,9 εκατ. ευρώ). Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών το 2001, εκδόθηκε ο νόμος 2941/2001, ο οποίος προέβλεπε μεγάλους χρηματοδοτικούς στήριξη για να διευκολυνθεί η ιδιωτικοποίηση της ΕΝΑΕ (βλέπε σημείο (33) της παρούσας απόφασης). Όπως ανέφερε η Επιτροπή στην απόφαση N 513/2001, το Δημόσιο ανέλαβε, για παράδειγμα, να καταβάλει 118 εκατ. ευρώ ως

κίνητρο για να ενθαρρύνει την εθελούσια έξοδο εργαζομένων από την επιχείρηση. Χορηγώντας επανειλημμένα μεγάλες ενισχύσεις η κυβέρνηση κατέστησε σαφές ότι θεωρούσε πολύ σημαντική, από πολιτική άποψη, την επιβίωση της ΕΝΑΕ ⁽⁵⁵⁾.

- Τέλος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι την περίοδο εκείνη το Δημόσιο ανέθεσε στρατηγικές αμυντικές συμβάσεις στην ΕΝΑΕ, όπως την κατασκευή των υποβρυχίων. Ως εκ τούτου, το Δημόσιο είχε άμεσο συμφέρον να παρακολουθεί τις δραστηριότητες της ΕΝΑΕ και να διασφαλίσει τη συνέχιση των δραστηριοτήτων του ναυπηγείου.
- (60) Καθορίζοντας το μέγεθος της συμμετοχής της ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ, χορηγώντας συνεχώς μεγάλα ποσά ενίσχυσης στην ΕΝΑΕ και αναθέτοντας σε αυτήν στρατιωτικές συμβάσεις μεγάλης σπουδαιότητας για την ασφάλεια της Ελλάδας, η ελληνική κυβέρνηση έδωσε σαφέστερες ενδείξεις ότι προσέδιδε μεγάλη σημασία στις δραστηριότητες της ΕΝΑΕ και ότι παρακολουθούσε προσεκτικά την κατάσταση του ναυπηγείου. Στο γενικό αυτό πλαίσιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι έως την ιδιωτικοποίηση της ΕΤΒΑ τον Μάρτιο του 2002, η δυνατότητα καταλογισμού της συμπεριφοράς της ΕΤΒΑ στο Δημόσιο δεν δύναται να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Όντως, υπό τις συνθήκες εκείνες, ήταν αδύνατο για τη διοίκηση της ΕΤΒΑ να ασκήσει έναντι της ΕΝΑΕ δανειοδοτική πολιτική μη ανταποκρινόμενη στην πολιτική σταθερής στήριξης την οποία είχε υιοθετήσει η κυβέρνηση. Ειδικότερα, θα ήταν αδύνατο για την ΕΤΒΑ να λάβει απόφαση που θα δημιουργούσε οικονομικά προβλήματα για την ΕΝΑΕ. Για παράδειγμα, η ΕΤΒΑ δεν μπορούσε να επιβάλει υψηλό επιτόκιο (δηλαδή με μεγάλη διαφορά πάνω από το διατραπεζικό επιτόκιο) στα δάνεια που χορηγούσε στην ΕΝΑΕ, διότι αυτό θα επιδεινώνε την οικονομική κατάσταση της ΕΝΑΕ, πράγμα το οποίο θα ήταν πολιτικά απαράδεκτο για την κυβέρνηση. Ομοίως, η ΕΤΒΑ δεν μπορούσε να αρνηθεί να χορηγήσει τα δάνεια που ζητούσε η ΕΝΑΕ για να χρηματοδοτήσει τις δραστηριότητές της ⁽⁵⁶⁾. Με άλλα λόγια, η ΕΤΒΑ δεν είχε άλλη επιλογή από το να ακολουθήσει την πολιτική ισχυρής και συνεχούς στήριξης της ΕΝΑΕ, την οποία είχε υιοθετήσει το Δημόσιο. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κρίνει ότι όλα τα μέτρα που εφάρμοσε η ΕΤΒΑ έναντι της ΕΝΑΕ (δάνεια, εγγυήσεις, εισφορές κεφαλαίου κ.λπ.) ήταν αυτομάτως καταλογιστέα στο Δημόσιο και ότι δεν είναι απαραίτητο να προσκομισθούν επιπρόσθετες αποδείξεις για την εμπλοκή του Δημοσίου κατά το χρόνο λήψης καθενός των υπόψη μέτρων από την ΕΤΒΑ. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα διάφορα μέτρα που εφάρμοσε η ΕΤΒΑ είναι καταλογιστέα στο Δημόσιο.
- (61) Επικουρικά, η Επιτροπή επικαλείται επίσης τα ακόλουθα στοιχεία που επιβεβαιώνουν τη δυνατότητα καταλογισμού της συμπεριφοράς της ΕΤΒΑ στο Δημόσιο.
- (62) Πρώτον, το 1995 η ΕΤΒΑ πώλησε μόνον το 49 % - και ως εκ τούτου όχι το 100 % — των μετοχών της ΕΝΑΕ στους εργαζόμενους της εταιρείας. «Για να διατηρήσει το 51 % των μετοχών του ναυπηγείου, όπως επιτρέπεται από το άρθρο 10 της οδηγίας, η Ελλάδα επικαλέσθηκε τα στρατιωτικά της συμφέροντα στη ναυπηγική βιομηχανία.». Το άρθρο 10 παράγραφος 3 της οδηγίας αριθ. 90/684/ΕΟΚ του Συμβουλίου προβλέπει ότι «παρά την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 υποχρέωση εκποίησης των ναυπηγείων, η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να διατηρήσει την πλειοψηφία του 51 % σε κάποιο από τα ναυπηγεία αν η απόφαση αυτή δικαιολογείται για λόγους εθνικής άμυνας. ⁽⁵⁷⁾» Αυτό αποδεικνύει ότι η συμμετοχή της ΕΤΒΑ κατά 51 % στην ΕΝΑΕ αποσκοπούσε στο να επιτρέψει στο Δημόσιο να ελέγχει την ΕΝΑΕ με σκοπό τη διαφύλαξη των αμυντικών συμφερόντων της Ελλάδας. Είναι προφανές ότι στο πλαίσιο αυτό η διοίκηση της ΕΤΒΑ δεν μπορούσε να αναπτύξει με την ΕΝΑΕ σχέση σε εμπορική βάση. Καμία απόφαση σχετικά με την παροχή χρηματοδότησης στην ΕΝΑΕ και τους σχετικούς όρους της δεν μπορούσε να αντιβαίνει στα αμυντικά συμφέροντα της Ελλάδας. Συγκεκριμένα η Επιτροπή δεν αντιλαμβάνεται πως η διοίκηση της ΕΤΒΑ θα μπορούσε να αρνηθεί τη χορήγηση χρηματοδότησης στην ΕΝΑΕ ή θα μπορούσε να επιβάλει υψηλό επιτόκιο για την εκάστοτε χρηματοδότηση. Επιπλέον, εάν στόχος της Ελλάδας ήταν η διαφύλαξη των αμυντικών της συμφερόντων, μπορεί να θεωρηθεί ότι η κυβέρνηση είχε στην πράξη άμεση εποπτεία επί όλων των σημαντικών αποφάσεων της διοίκησης της ΕΝΑΕ και όλων των αποφάσεων της ΕΤΒΑ που αφορούσαν τη χρηματοδότηση της ΕΝΑΕ.
- (63) Δεύτερον, λόγω του ότι η αποστολή της ΕΤΒΑ ως «αναπτυξιακής τράπεζας» είχε καθοριστεί από το Δημόσιο, δύναται να συναχθεί ότι όλες οι δραστηριότητες της ΕΤΒΑ βάσει της αποστολής αυτής ήταν καταλογιστέες στο Δημόσιο. Ομοίως, από τη νομολογία απορρέει ότι προκειμένου να αναλυθεί ο καταλογισμός των μέτρων που λαμβάνονται από μια επιχείρηση «η φύση των δραστηριοτήτων της και η άσκηση τους στην αγορά υπό συνθήκες συνήθους ανταγωνισμού προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις» ⁽⁵⁸⁾ ενδέχεται να είναι κρίσιμες. Στο πλαίσιο αυτό οι ελληνικές αρχές παραδέχονται ότι «η ΕΤΒΑ από τη σύστασή της δεν λειτούργησε ως μια συνήθης εμπορική τράπεζα αλλά ως ειδικό αναπτυξιακό πιστωτικό ίδρυμα και δραστηριοποιήθηκε κυρίως στον τομέα της μακροπρόθεσμης πίστης, διαδραματίζοντας αποφασιστικό ρόλο στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.» ⁽⁵⁹⁾. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ΕΤΒΑ αγόρασε την ΕΝΑΕ το 1985. Η ανάμιξη της ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ, συνεπώς, πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της αποστολής της ως «αναπτυξιακής τράπεζας» και όχι στο πλαίσιο των εμπορικών της δραστηριοτήτων, τις οποίες δεν άρχισε πριν από το 1997. Δεδομένου ότι η ΕΤΒΑ μέχρι τότε όφειλε να στηρίζει την ΕΝΑΕ στο πλαίσιο της αποστολής της ως «αναπτυξιακής τράπεζας», δεν μπορούσε αίφνης από το 1997 και μετά να παύσει να χορηγεί τα δάνεια και τις εγγυήσεις που ζητούσε η ΕΝΑΕ και να αφήσει να πτωχεύσει το ναυπηγείο. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990, η ΕΤΒΑ έλαβε την άδεια να ασκήσει εμπορικές δραστηριότητες παράλληλα με τις αναπτυξιακές της δραστηριότητες και όχι σε αντικατάσταση των δραστηριοτήτων αυτών, τις οποίες έπρεπε να συνεχίσει.

- (64) Τρίτον, κατά τη νομολογία, «το νομικό καθεστώς της επιχείρησης, δηλαδή αν διέπεται από το δημόσιο δίκαιο ή το κοινό εταιρικό δίκαιο»⁽⁶⁰⁾ ενδέχεται να είναι κρίσιμο για να αποδειχθεί ο καταλογισμός. Από την άποψη αυτή, λόγω του ότι κύριος στόχος της ETBA, ως αναπτυξιακής τράπεζας ιδιοκτησίας του Δημοσίου, ήταν να προωθήσει την ανάπτυξη της χώρας χρηματοδοτώντας την ελληνική οικονομία, δεν υπαγόταν στις διατάξεις των τραπεζικών οδηγιών⁽⁶¹⁾. Μόνον όταν οι μετοχές της ETBA εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αθηνών, στις 12 Ιανουαρίου 2000, υπάχθηκε η ETBA στους συνήθεις εποπτικούς κανόνες που ισχύουν για τις εμπορικές τράπεζες.
- (65) Τέταρτον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, κατά την περίοδο 1996-2002, το Δημόσιο παρακολουθούσε με ιδιαίτερη προσοχή τις δραστηριότητες της ETBA. Πράγματι, το κράτος εξέδωσε τον νόμο 2359/95 προκειμένου να προβεί στην αναδιάρθρωση της ETBA και προέβη σε εισφορές κεφαλαίων αξίας εκατοντάδων δισεκατ. δραχμών στο πλαίσιο εκείνο. Το 1999 αποφάσισε να εισαχθεί ένα μέρος του κεφαλαίου στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Ένα χρόνο αργότερα αποφάσισε να ιδιωτικοποιήσει το μεγαλύτερο τμήμα του κεφαλαίου της ETBA. Η ιδιωτικοποίηση αυτή ολοκληρώθηκε το 2002. Αυτό δείχνει ότι, την περίοδο 1996-2002, το Δημόσιο ενδιαφερόταν πάρα πολύ για τις δραστηριότητες της ETBA. Τα δάνεια και οι εγγυήσεις που αυτή χορηγούσε στην ΕΝΑΕ ήταν τόσο υψηλά⁽⁶²⁾ που δεν θα ήταν δυνατό οι σχετικές αποφάσεις χορήγησης να ληφθούν από τη διοίκηση της ETBA χωρίς συναίνεση ή άμεση εντολή από μέρους του μοναδικού μετόχου της.
- (66) Στις ανωτέρω παραγράφους, η Επιτροπή απέδειξε ότι, κατά την περίοδο που προηγήθηκε της πώλησης της ETBA στην Τράπεζα Πειραιώς, τον Μάρτιο του 2002, σε όλα τα μέτρα που εφάρμοσε η ETBA ενεπλέκοντο κρατικοί πόροι και ότι όλα τα μέτρα που αυτή εφάρμοσε έναντι της ΕΝΑΕ ήταν δυνατό να καταλογισθούν στο Δημόσιο. Ως εκ τούτου, κατά τη μεμονωμένη αξιολόγηση των επιμέρους μέτρων που εφαρμόστηκαν από την ETBA, η Επιτροπή δεν θα ασχοληθεί πλέον με την απόδειξη των εν λόγω δύο σημείων.
- (67) Η Επιτροπή θα εξετάσει και πάλι τα εν λόγω δύο θέματα μόνον στο πλαίσιο της αξιολόγησης του μέτρου E18γ, διότι ορισμένα μέρη προβάλλουν τον ισχυρισμό ότι το μέτρο αυτό χορηγήθηκε από την ETBA τον Μάιο του 2002, ήτοι μετά την αγορά της ETBA από την Τράπεζα Πειραιώς.
- 3.3. Οριζόντιο θέμα 3: Έτρα ενίσχυσης που χρηματοδοτούν εν έρει τις στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ**
- (68) Στην απάντησή της για την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι διάφορα από τα μέτρα που ερευνήσε η Επιτροπή υποστήριζαν τις στρατιωτικές δραστηριότητες του ναυπηγείου. Η Ελλάδα, ως εκ τούτου, ισχυρίζεται ότι υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 296 της συνθήκης και ότι δεν δύνανται να εκτιμηθούν - πόσω μάλλον να ανακτηθούν - βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.
- (69) Για τον λόγο αυτόν η Επιτροπή πρέπει να αξιολογήσει αν ορισμένα μέτρα εμπίπτουν εν μέρει ή εν όλω στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης.
- (70) Κανένα από τα μέρη της παρούσας διαδικασίας δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι η ΕΝΑΕ αναπτύσσει τόσο μη στρατιωτικές όσο και στρατιωτικές δραστηριότητες. Κατά τα τελευταία δεκαπέντε έτη η κύρια μη στρατιωτική δραστηριότητα του ναυπηγείου ήταν η επισκευή εμπορικών πλοίων. Η ΕΝΑΕ έχει επίσης κατασκευάσει τροχαιο σιδηροδρομικό υλικό καθώς και κύπη εμπορικών πλοίων. Οι στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ συνίσταντο στην κατασκευή και επισκευή πλοίων και υποβρυχίων για το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό.
- (71) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η απόφαση επέκτασης της διαδικασίας έχει ήδη εντοπίσει ποια μέτρα αφορούσαν αποκλειστικά τη στήριξη στρατιωτικών δραστηριοτήτων του ναυπηγείου. Η απόφαση επέκτασης της διαδικασίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω μέτρα υπάγονται εξ ολοκλήρου στις διατάξεις του άρθρου 296 της συνθήκης και δεν υπόκεινται στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων. Η απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας δεν έχει προσβληθεί στο Δικαστήριο.
- (72) Ορισμένες από τις κρατικές ενισχύσεις που καλύπτονται από την παρούσα απόφαση δεν αφορούν συγκεκριμένη δραστηριότητα, δηλαδή δεν χορηγήθηκαν για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένου σχεδίου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να προσδιορίσει σε ποιο βαθμό οι εν λόγω κρατικές ενισχύσεις ωφέλησαν τις στρατιωτικές δραστηριότητες και σε ποιο βαθμό ωφέλησαν τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες. Ο υπολογισμός αυτός περιπλέκεται από το γεγονός ότι η ΕΝΑΕ δεν τηρούσε χωριστούς λογαριασμούς για τις στρατιωτικές και τις μη στρατιωτικές δραστηριότητές της. Υπό τις συνθήκες αυτές η Επιτροπή θα βασίσει την ανάλυσή της στο σχετικό μέγεθος των δύο δραστηριοτήτων. Ως εκ τούτου πρέπει να εκτιμήσει το σχετικό βάρος κάθε δραστηριότητας. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι όλες οι κρατικές ενισχύσεις (χρηματοδότηση, εισφορά κεφαλαίων κ.λπ.) προς την ΕΝΑΕ (οι οποίες δεν αφορούσαν τη χρηματοδότηση συγκεκριμένης δραστηριότητας) κάλυπταν παρελθούσες ζημιές (ήτοι ζημιές από προηγούμενες συμβάσεις) επιτρέποντας, ταυτόχρονα, στο ναυπηγείο να χρηματοδοτήσει μελλοντικές δραστηριότητες. Προκειμένου να προσδιορισθεί σε ποιο βαθμό μια κρατική ενίσχυση ωφέλησε τις μη στρατιωτικές ή τις στρατιωτικές δραστηριότητες, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανάλυση δεν πρέπει να περιορίζεται στην κατανομή μεταξύ στρατιωτικών και μη δραστηριοτήτων (ήτοι το σχετικό βάρος κάθε δραστηριότητας) κατά το έτος χορήγησης της εκάστοτε ενίσχυσης, αλλά ότι πρέπει να υπολογισθεί η κατά μέσο όρο κατανομή των δύο αυτών δραστηριοτήτων επί αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Το γεγονός ότι το σχετικό βάρος των δύο δραστηριοτήτων διαφέρει πολύ από έτος σε έτος δικαιολογεί επίσης τη χρήση ενός μέσου όρου ο οποίος καλύπτει περισσότερα έτη. Πράγματι, ένα συγκεκριμένο έτος μπορεί να μην είναι αντιπροσωπευτικό της μέσης κατανομής μεταξύ των δύο τύπων δραστηριότητας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

(73) Στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης των ενισχύσεων οι οποίες, με την απόφαση C 40/02, κρίθηκαν παράνομες και μη συμβιβάσιμες, η Ελλάδα υποστήριξε ότι οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες αντιστοιχούν στο 25 % και οι στρατιωτικές στο 75 % των δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ. Για να τεκμηριώσει τον ισχυρισμό αυτόν η Ελλάδα διαβίβασε στοιχεία σχετικά με τις εργατοώρες και τον κύκλο εργασιών (αξία πωλήσεων) για τις δύο δραστηριότητες την περίοδο 1997 έως 2005 ⁽⁶³⁾. Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, η Ελλάδα δεν αμφισβήτησε τα στοιχεία αυτά. Εκτός αυτού, η Επιτροπή είχε ήδη δεχθεί την κατανομή 25 % μη στρατιωτικές/75 % στρατιωτικές δραστηριότητες στην απόφαση N 513/2001, η οποία δεν έχει προσβληθεί στο Δικαστήριο. Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες αντιστοιχούσαν στο 25 % των δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ και οι στρατιωτικές στο 75 %.

(74) Όσον αφορά τις στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, η Επιτροπή δεχόταν πάντοτε σε προηγούμενες αποφάσεις ότι η υποστήριξη προς αυτές δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων ⁽⁶⁴⁾. Η Επιτροπή επανέλαβε την εκτίμηση αυτή στις παραγράφους 86 έως 90 της απόφασης για την επέκταση της διαδικασίας. Δεδομένου ότι τα μέτρα τα οποία καλύπτονται από την παρούσα απόφαση λήφθηκαν υπέρ της ΕΝΑΕ (δηλαδή του συνόλου της ΕΝΑΕ) κατά την ίδια περίοδο με εκείνη που εξετάστηκε στις εν λόγω προηγούμενες αποφάσεις, συνάγεται κατ' ανάγκη ότι το μέρος των μέτρων που στήριξε στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ επίσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης και εξαιρείται της εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

(75) Κατά την αξιολόγηση κάθε μεμονωμένου μέτρου, η Επιτροπή θα προσδιορίζει αν αφορούσε αποκλειστικά τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ ή αν χορηγήθηκε σε αυτήν χωρίς να προορίζεται για συγκεκριμένη χρήση ⁽⁶⁵⁾:

— Εάν υποστηρίζονταν μόνον μη στρατιωτικές δραστηριότητες, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 296 της συνθήκης και ότι ολόκληρο το μέτρο δύναται να αξιολογηθεί βάσει του άρθρου 87 της συνθήκης.

— Εάν υποστηριζόταν η ΕΝΑΕ ως σύνολο, η Επιτροπή θεωρεί ότι, καθώς το 75 % των δραστηριοτήτων του ναυπηγείου αφορά στρατιωτική παραγωγή, το 75 % της κρατικής υποστήριξης ωφέλησε στρατιωτικές δραστηριότητες και υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 296 της συνθήκης. Το υπόλοιπο 25 % της κρατικής υποστήριξης δύναται να αξιολογηθεί βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

4. ΤΑ ΜΕΤΡΑ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ, ΛΟΓΟΙ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ, ΔΗΦΘΕΙΣΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ, ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

(76) Όσον αφορά τις παρατηρήσεις της Ελλάδας και τρίτων μερών, η Επιτροπή επισημαίνει ότι καλύπτουν ευρύ φάσμα

επιχειρημάτων. Επί παραδείγματι, στις πολυάριθμες παρατηρήσεις τους προς την Επιτροπή, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας ισχυρίστηκαν ότι υφίστανται πολλοί λόγοι για τους οποίους τα μέτρα θα πρέπει να θεωρηθούν ως μη συμβιβάσιμη ενισχύσεις. Ομοίως, η Ελλάδα, η ΕΝΕΑ και η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ υποστήριξαν στις παρατηρήσεις που υπέβαλαν διαδοχικά στην Επιτροπή ότι υφίστανται πολλοί λόγοι για τους οποίους τα μέτρα θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά.

(77) Δυνάμει του άρθρου 253 της συνθήκης, οι αποφάσεις της Επιτροπής πρέπει να αιτιολογούνται. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να απαντήσει σε καθένα από τα επιχειρήματα που προβάλλουν τα μέρη. Συνεπώς, η παρούσα απόφαση θα πραγματευθεί ρητά μόνον τα μείζονα θέματα που εδίγησαν από τα μέρη. Ειδικότερα, η απόφαση δεν θα εξετάσει ορισμένους λόγους που επικαλέστηκαν τα μέρη οι οποίοι είναι προδήλως ασυμβίβαστοι με τα πραγματικά περιστατικά, αντιφάσκουν με επιχειρήματα που προέβαλε το ίδιο μέρος σε άλλη υποβολή παρατηρήσεων, ή είναι σαφές ότι δύναται να απορριφθούν βάσει των πραγματικών περιστατικών και της εκτίμησης που περιλαμβάνεται στην παρούσα απόφαση.

(78) Δεδομένου ότι η παρούσα έρευνα καλύπτει σημαντικό αριθμό μέτρων, πρέπει οπωσδήποτε να αριθμηθούν αυτά προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάγνωση και να μην υπάρξει σύγχυση. Κατόπιν τούτου, τα τέσσερα μέτρα που καλύπτονται από την απόφαση κίνησης της διαδικασίας αριθμούνται Δ1 έως Δ4. Τα δώδεκα μέτρα που καλύπτονται από την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας θα διατηρήσουν την αρίθμηση που έλαβαν στην εν λόγω απόφαση, με την προσαρμογή ενός Ε στην αρχή.

4.1. Καταχρηστική εφαρμογή της επενδυτικής ενίσχυσης που εγκρίθηκε το 1997 (μέτρο Δ1)

4.1.1. Περιγραφή του μέτρου

(79) Με την απόφαση N 401/97, η Επιτροπή ενέκρινε επενδυτική ενίσχυση ύψους 7,8 δισεκατ. δραχμών (22,9 εκατ. ευρώ), την οποία η Ελλάδα είχε κοινοποιήσει στις 20 Ιουνίου 1997. Στην εν λόγω απόφαση, η ενίσχυση αξιολογήθηκε βάσει του άρθρου 6 («Επενδυτικές ενισχύσεις») του κεφαλαίου II («Ενισχύσεις αναδιάρθρωσης») της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ, το οποίο αναφέρει ότι: «Οι ενισχύσεις επενδύσεων [...] δεν μπορούν να χορηγούνται [...] εκτός αν συνδέονται με πρόγραμμα αναδιάρθρωσης το οποίο δεν συνεπάγεται καμία αύξηση του κατασκευαστικού δυναμικού του ναυπηγείου αυτού [...]. Οι ενισχύσεις αυτές δεν μπορούν να χορηγούνται στα ναυπηγεία επισκευής των πλοίων, εκτός αν συνδέονται με πρόγραμμα αναδιάρθρωσης το οποίο να οδηγεί σε μείωση του συνολικού δυναμικού επισκευής πλοίων του οικείου κράτους μέλους». Η απόφαση N 401/97 αναφέρει ότι έχει καταρτισθεί επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας του ναυπηγείου μέσω της αύξησης της παραγωγικότητάς του και του εκσυγχρονισμού του. Ο πρώτος πυλώνας του εν λόγω σχεδίου περιλαμβάνει σημαντική αναδιοργάνωση και μείωση

του εργατικού δυναμικού. Συγκεκριμένα, προβλέπεται μείωση του αριθμού των εργαζομένων σε 2 000 άτομα έως τα τέλη του 1997 και η εισαγωγή πιο ευέλικτων μεθόδων εργασίας. Η απόφαση N 401/97 αναφέρει ότι το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης του εργατικού δυναμικού είχε ήδη λάβει χώρα κατά την έκδοσή της, πράγμα το οποίο θα συνέβαλε στην αύξηση της παραγωγικότητας. Ο δεύτερος πυλώνας του σχεδίου αναδιάρθρωσης είναι ένα επενδυτικό πρόγραμμα με σκοπό την αντικατάσταση του παλαιού και παρωχημένου εξοπλισμού με νέα σύγχρονη τεχνολογία. Η απόφαση αναφέρει ότι το πρόγραμμα προβλέπει ότι το ναυπηγείο θα ανακτήσει τη βιωσιμότητά του στο τέλος της εφαρμογής του επιχειρηματικού σχεδίου το έτος 2000. Το συνολικό κόστος του επενδυτικού προγράμματος εκτιμάτο σε 15,62 δισεκατ. δραχμές (45,9 εκατ. ευρώ). Το περιγραφικό μέρος της απόφασης αναφέρει ότι το πρόγραμμα θα χρηματοδοτηθεί ως εξής: 7,81 δισεκατ. δραχμές (22,9 εκατ. ευρώ) με κρατική ενίσχυση, 3,13 δισεκατ. δραχμές (9,2 εκατ. ευρώ) με αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, και 4,67 δισεκατ. δραχμές (13,7 εκατ. ευρώ) με τραπεζικά δάνεια. Η αύξηση του κεφαλαίου προβλεπόταν να πραγματοποιηθεί στην ίδια αναλογία με την αρχική κατανομή του κεφαλαίου, δηλαδή 51 % από την ΕΤΒΑ και 49 % από τους εργαζόμενους του ναυπηγείου. Η απόφαση προβλέπει ακόμη ότι τα τραπεζικά δάνεια θα ληφθούν με τους συνήθεις όρους της αγοράς χωρίς κρατικές εγγυήσεις. Στην εκτίμησή της η Επιτροπή σημειώνει ότι, σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, δεν αυξάνεται το ναυπηγικό δυναμικό και μειώνεται το επισκευαστικό δυναμικό. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης ότι η ένταση ενίσχυσης (50 %) παραμένει εντός των επιτρεπόμενων ορίων για την ένταση των περιφερειακών ενισχύσεων στην Ελλάδα. Η ένταση ενίσχυσης δικαιολογείται επίσης από την έκταση της αναδιάρθρωσης.

4.1.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (80) Η ανταλλαγή επιστολών μεταξύ Ελλάδας και Επιτροπής η οποία προηγήθηκε της κίνησης της διαδικασίας περιγράφηκε στο κεφάλαιο 1 («Διαδικασία») της παρούσας απόφασης.
- (81) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε υποψίες ότι ενδεχομένως να είχε γίνει καταχρηστική εφαρμογή της επενδυτικής ενίσχυσης που είχε εγκριθεί με την απόφαση N 401/97. Πρώτον, η Επιτροπή παρατήρησε ότι το επενδυτικό σχέδιο εφαρμόστηκε μόνον εν μέρει και με μεγάλες καθυστερήσεις. Οι ελληνικές αρχές παρέτειναν επανειλημμένα την προθεσμία εκτέλεσης του επενδυτικού σχεδίου μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1999 χωρίς να συνεννοηθούν με την Επιτροπή. Δεύτερον, ενώ η απόφαση N 401/97 αναφέρει ότι το επενδυτικό πρόγραμμα θα χρηματοδοτηθεί με τραπεζικά δάνεια υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς χωρίς κρατικές εγγυήσεις, η επιχείρηση φαίνεται ότι έλαβε δάνεια από τράπεζα κρατικής ιδιοκτησίας με επιτόκια που δεν ανταποκρίνονταν στα ισχύοντα στην αγορά, φαίνεται δε ότι ένα από τα δάνεια αυτά καλυπτόταν από κρατική εγγύηση. Τρίτον, οι ελληνικές αρχές δεν υπέβαλαν τις ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου, όπως απαιτεί η απόφαση N 401/97. Εξαιτίας των τριών αυτών παραβάσεων της απόφασης N 401/97, φαίνεται ότι υπήρξε καταχρηστική εφαρμογή της επενδυτικής ενίσχυσης.

4.1.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών

- (82) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υπογραμμίζουν ότι ο σεισμός, ο οποίος προβάλλεται ως δικαιολογία για την καθυστέρηση, συνέβη τον Σεπτέμβριο του 1999. Δηλαδή, τέσσερις μήνες πριν τη λήξη της προθεσμίας εφαρμογής του επενδυτικού σχεδίου, που ήταν η 31η Δεκεμβρίου 1999. Στα τέλη του 1999 η ΕΝΑΕ είχε εκτελέσει μόνον ένα μικρό μέρος του επενδυτικού σχεδίου. Αυτό δείχνει ότι η ΕΝΑΕ είχε ήδη σημειώσει σειρά σημαντικών καθυστερήσεων στην εφαρμογή του σχεδίου προτού συμβεί ο σεισμός και ότι η ΕΝΑΕ δεν μπορούσε να είχε ολοκληρώσει εγκαίρως το επενδυτικό πρόγραμμα ακόμη και εάν ο σεισμός δεν είχε συμβεί. Ομοίως, η ιδιωτικοποίηση της ΕΝΑΕ, η οποία προβάλλεται ως δικαιολογία για μια καθυστέρηση, έλαβε χώρα πολύ μετά τα τέλη του 1999 και ως εκ τούτου δεν μπορεί να δικαιολογήσει το ότι η ΕΝΑΕ δεν τήρησε την απόφαση N 401/97. Τέλος, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι η ΕΝΑΕ, λόγω του ότι έλαβε δάνειο εγγυημένο από το Δημόσιο, καθώς και δάνεια υπό όρους που διαφέρουν από τους συνήθεις όρους της αγοράς, παρέβη τους όρους που καθορίζει η απόφαση N 401/97. Συνεπώς, η επιπρόσθετη αυτή ενίσχυση, όπως και η επενδυτική ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί.
- (83) Η ΕΝΑΕ υπέβαλε τις ίδιες παρατηρήσεις με την Ελλάδα, οι οποίες συνοψίζονται στην ενότητα που ακολουθεί.

4.1.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (84) Στην επιστολή τους της 20ής Οκτωβρίου 2004, οι ελληνικές αρχές επιβεβαιώνουν ότι αρχικά είχαν καθορίσει ως προθεσμία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου την 31η Δεκεμβρίου 1999. Τον Δεκέμβριο του 1999, διεξήγαγαν τον πρώτο έλεγχο σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου, ο οποίος κάλυπτε τις δαπάνες που πραγματοποίησε η ΕΝΑΕ έως τις 30 Ιουνίου 1999. Διαπιστώθηκε ότι οι δαπάνες αυτές ανέρχονταν σε 2,7 δισεκατ. δραχμές (8,1 εκατ. ευρώ), που αντιπροσωπεύει το 17,7 % του συνόλου των δαπανών του επενδυτικού προγράμματος. Στις 27 Ιουλίου 2001, οι ελληνικές αρχές χορήγησαν παράταση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, εξαιτίας των ζημιών στις εγκαταστάσεις του ναυπηγείου λόγω του σεισμού της 7ης Σεπτεμβρίου 1999, οι οποίες καθυστέρησαν την εκτέλεση του επενδυτικού σχεδίου. Με απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 2001, οι ελληνικές αρχές χορήγησαν δεύτερη παράταση έως τις 30 Ιουνίου 2002 επειδή η διαδικασία ιδιωτικοποίησης, η οποία είχε αρχίσει τον Ιανουάριο του 2001 (και η οποία ολοκληρώθηκε τελικά στις 31 Μαΐου 2002) απαιτούσε το πάγωμα του επενδυτικού σχεδίου. Όταν οι ελληνικές αρχές προέβησαν στον δεύτερο έλεγχο, τον Μάιο του 2002, διαπίστωσαν ότι οι δαπάνες που είχε πραγματοποιήσει η ΕΝΑΕ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 ανέρχονταν σε 9,8 δισεκατ. δραχμές (28,9 εκατ. ευρώ), που αντιπροσώπευαν το 63 % του συνόλου των επενδυτικών δαπανών. Με απόφαση της 14ης Ιουνίου 2002, δόθηκε νέα παράταση έως τις 30 Ιουνίου 2004. Με απόφαση της 23ης Ιουλίου 2003, οι αρχές ενέκριναν

τροποποίηση του επενδυτικού σχεδίου. Στο πλαίσιο αυτό, η εταιρεία ζήτησε να διαγραφούν ορισμένες από τις επενδυτικές δαπάνες που είχαν πιστοποιηθεί κατά τον δεύτερο έλεγχο. Οι δαπάνες αυτές αφορούσαν προκαταβολές για επενδύσεις τις οποίες οι επιχειρήσεις είχε αποφασίσει να μην συμπεριλάβει στο επενδυτικό σχέδιο. Ως εκ τούτου, το συνολικό ύψος δαπανών που πιστοποιήθηκε μετά τον δεύτερο έλεγχο μειώθηκε σε 23,3 εκατ. ευρώ, δηλαδή 50,75 % του συνόλου. Με επιστολή της 30ής Ιουνίου 2004 το ναυπηγείο ζήτησε νέα παράταση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004. Μέχρι σήμερα, η επενδυτική ενίσχυση δεν έχει καταβληθεί στο ναυπηγείο.

- (85) Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι κατά τη χορήγηση των παρατάσεων θεωρούσαν καλόπιστα ότι κινούνταν εντός των ορίων της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής και ότι επρόκειτο για υφιστάμενη ενίσχυση για την οποία δεν απαιτείται νέα κοινοποίηση. Θεωρούσαν ότι στην πράξη δεν είναι δυνατόν να μην προβλέπεται δυνατότητα παράτασης ενός επενδυτικού σχεδίου τέτοιου μεγέθους και εμβέλειας, δεδομένης μάλιστα της απειρίας του ναυπηγείου ως προς την υλοποίηση σχεδίων τέτοιας φύσεως, όπως παραδέχθηκε η ίδια η Επιτροπή στην εγκριτική της απόφαση. Υποστηρίζουν, επίσης, ότι πληροφορήσαν την Επιτροπή σχετικά με την παράταση τον Νοέμβριο του 2002. Σχετικά με την τροποποίηση του επενδυτικού σχεδίου την οποία ενέκριναν το 2003, αυτή δεν μετέβαλε τη φύση, την ουσία και τον προορισμό της εγκεκριμένης ενίσχυσης. Απλώς απέβλεπε στην προσαρμογή του περιεχομένου του σχεδίου στις νέες συνθήκες: την ιδιωτικοποίηση του ναυπηγείου, τις απρόβλεπτες φύσεως νέες συμβάσεις (υποβρύχια), τον σεισμό του 1999 και την τεχνολογική πρόοδο. Οι ελληνικές αρχές δεν διακρίνουν, επίσης, τον λόγο για τον οποίο οι παρατάσεις θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ουσία της ενίσχυσης και, κατά συνέπεια, το συμβιβασμό της. Τέλος, υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή πρέπει να εκτιμήσει το συμβιβασμό της παράτασης του επενδυτικού σχεδίου βάσει του σημείου 52 των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων⁽⁶⁶⁾ (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999»). Στην προκειμένη περίπτωση, η ενίσχυση πρέπει να κριθεί συμβιβασίμη, δεδομένου ότι το αναθεωρημένο σχέδιο προβλέπει την επάνοδο στη βιωσιμότητα εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, δηλαδή πριν από τις 30 Ιουνίου 2004. Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ειδικότερα ότι για την καθυστέρηση δεν ευθύνεται η επιχείρηση, αλλά ότι αυτή οφείλεται σε *ανωτέρα βία* (στον σεισμό του 1999 και στην ιδιωτικοποίηση της επιχείρησης). Τέλος, δεν θα υπήρχε παράβαση της αρχής της «εφάπαξ ενίσχυσης» διότι η ενίσχυση θα γινόταν στο πλαίσιο της προσαρμογής υφιστάμενου σχεδίου αναδιάρθρωσης.

- (86) Όσον αφορά τη μη υποβολή ετήσιων εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου, η Ελλάδα θεωρεί ότι

το γεγονός αυτό δεν είναι αρκετά σημαντικό ώστε να εμποδίσει την τροποποίηση του σχεδίου.

4.1.5. Εκτίμηση

4.1.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (87) Προτού εκτιμηθεί το συμβιβασίμο βάσει του άρθρου 87 και 88 της συνθήκης, πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης. Ως προς αυτό το σημείο, η Επιτροπή παρατηρεί τα εξής: Πρώτον, το επενδυτικό σχέδιο είχε κοινοποιηθεί από την Ελλάδα το 1997 σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης. Κοινοποιώντας την ενίσχυση η Ελλάδα παραδέχθηκε ότι το επενδυτικό σχέδιο αφορούσε κυρίως μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ (ήτοι εργασίες επισκευής και ναυπήγησης), διότι εάν το σχέδιο αφορούσε στρατιωτικές δραστηριότητες και ήταν σημαντικό για την εθνική ασφάλεια, η Ελλάδα θα μπορούσε να έχει επικαλεστεί την εποχή εκείνη το άρθρο 296 της συνθήκης και δεν θα ήταν υποχρεωμένη να κοινοποιήσει την εν λόγω επενδυτική ενίσχυση⁽⁶⁷⁾. Επιπλέον η Ελλάδα δεν αμφισβήτησε την εγκριτική απόφαση με την οποία η Επιτροπή εκτίμησε την κοινοποιηθείσα ενίσχυση βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Τέλος, η Ελλάδα δεν επικαλέστηκε το άρθρο 296 στην απάντησή της σχετικά με την απόφαση κίνησης της διαδικασίας. Τα ανωτέρω στοιχεία είναι επαρκή ώστε να συναχθεί ότι το επενδυτικό σχέδιο δεν επηρέαζε τα συμφέροντα εθνικής ασφαλείας της Ελλάδας και ότι κάθε ενίσχυση για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού σχεδίου μπορεί να εξετασθεί βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων που θεσπίζουν τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης.

4.1.5.2. Ύπαρξη καταχρηστικής εφαρμογής της ενίσχυσης

- (88) Οι τρεις επιφυλάξεις που αναφέρονται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας θα αναλυθούν διαδοχικά.
- (89) Όσον αφορά την παράβαση του όρου ότι τα δάνεια πρέπει να συνάπτονται υπό τους όρους της αγοράς και χωρίς κρατικές εγγυήσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι η παράβαση αυτή επηρεάζει το συμβιβασίμο των δεύτερων μέτρων και όχι το συμβιβασίμο της επενδυτικής ενίσχυσης. Όντως, σκοπός ενός τέτοιου όρου είναι να αποφευχθεί η χορήγηση επιπρόσθετων ενισχύσεων υπέρ του επενδυτικού προγράμματος (ήτοι να αποφευχθεί η σωρευση ενισχύσεων ώστε να υπάρξει υπέρβαση της έντασης ενίσχυσης που καθορίζεται στην απόφαση Ν 401/97). Σε κάθε περίπτωση, όπως εξηγείται κατωτέρω στην παρούσα απόφαση, η Επιτροπή κρίνει, βάσει άλλων νομικών λόγων ότι η κρατική εγγύηση που παρεσχέθη στην ΕΝΑΕ συνιστά μη συμβιβασίμη ενίσχυση και πρέπει να ανακτηθεί. Όσον αφορά τα δάνεια, η Επιτροπή επίσης

κρίνει ότι το στοιχείο ενίσχυσης πρέπει να ανακτηθεί. Η ανάκτηση των στοιχείων ενίσχυσης θα εξασφαλίσει την επαναφορά στην προτέρα κατάσταση και το χρηματοδοτικό κόστος της ΕΝΑΕ δεν θα είναι χαμηλότερο από εκείνο της αγοράς. Με άλλα λόγια, μέσω της ανάκτησης των ποσών αυτών θα επιτευχθεί ο στόχος στον οποίο αποβλέπει ο όρος που προβλέπει η απόφαση Ν 401/97, δηλαδή θα αποφευχθεί η χορήγηση επιπρόσθετων ενισχύσεων μέσω χρηματοδότησης της ΕΝΑΕ με κόστος κατώτερο της αγοράς. Ως εκ τούτου η Επιτροπή απορρίπτει τον προαναφερόμενο ισχυρισμό των Ναυπηγείων Ελευσίνας ότι πρέπει να ανακτηθεί τόσο το στοιχείο ενίσχυσης που περιέχεται στα δάνεια και στην εγγύηση όσο και η επενδυτική ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση Ν 401/97.

(90) Όσον αφορά τη μη υποβολή ετήσιων εκθέσεων που θίγεται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή θεωρεί ότι η μη υποβολή των ετήσιων εκθέσεων δεν συνιστά, καθεαυτή, καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης. Πράγματι, δεν μεταβάλλει τα χαρακτηριστικά της ενίσχυσης, ούτε το αποτέλεσμα της, ούτε και τα χαρακτηριστικά του επενδυτικού προγράμματος. Ωστόσο, λόγω του ότι η Ελλάδα δεν διαβίβασε τις πληροφορίες αυτές εγκαίρως και ως εκ τούτου δεν πληροφόρησε την Επιτροπή σχετικά με τις καθυστερήσεις όταν αυτές σημειώθηκαν, δεν επέτρεψε στην Επιτροπή να λάβει απόφαση για τα θέματα αυτά την κατάλληλη στιγμή. Κατά συνέπεια, η έλλειψη εκθέσεων συνεπάγεται ότι η Ελλάδα φέρει το βάρος της απόδειξης ότι η Επιτροπή θα είχε εγκρίνει τις διαδοχικές παρατάσεις της περιόδου εφαρμογής του επενδυτικού προγράμματος.

(91) Όσον αφορά την καθυστέρηση της εφαρμογής του επενδυτικού σχεδίου, η οποία συνιστούσε την κύρια επιφύλαξη στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε στο ακόλουθο συμπέρασμα. Με την απόφαση Ν 401/97 η Επιτροπή ενέκρινε ενίσχυση για τη στήριξη επενδύσεων οι οποίες «συνδέονται με πρόγραμμα αναδιάρθρωσης», όπως απαιτεί το κεφάλαιο ΙΙΙ («Ενισχύσεις αναδιάρθρωσης») της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ. Όπως αναφέρεται στην περιγραφή του επιχειρηματικού σχεδίου στην απόφαση Ν 401/97, το επενδυτικό σχέδιο στην πράξη δεν συνδεόταν απλώς με την αναδιάρθρωση. Αποτελούσε το ίδιο έναν από τους δύο πυλώνες της αναδιάρθρωσης, διότι το ναυπηγείο δεν είχε προβεί σε επενδύσεις τα προηγούμενα έτη και είχε ανάγκη να αντικαταστήσει «παλαιό και παρωχημένο εξοπλισμό με νέα τεχνολογία» για να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά του. Στην ενότητα 2.1 της επιστολής τους της 20ής Οκτωβρίου 2004 οι ελληνικές αρχές επιβεβαιώνουν ότι το επενδυτικό πρόγραμμα αποσκοπούσε στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ΕΝΑΕ, μέσω της βελτιωμένης παραγωγικότητας και του εκσυγχρονισμού της, προκειμένου να καταστεί ανταγωνιστική τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η Ελλάδα επιβεβαιώνει, εξάλλου, ότι σκοπός ήταν να αντικατασταθεί ο απαρχαιωμένος και αχρησιμοποίητος εξοπλισμός με νέο εξοπλισμό σύγχρονης τεχνολογίας. Συνεπώς, από την ίδια την απόφαση Ν 401/97, καθώς και από τις επιστολές της Ελλάδας, απορρέει ότι το επενδυτικό πρόγραμμα διαδραμάτιζε αποφασιστικό ρόλο στο σχέδιο αναδιάρθρωσης και στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης (68). Δεδομένου ότι «συνδεόταν με πρόγραμμα αναδιάρθρωσης» και ήταν αποφασιστικής σημα-

σίας για την επάνοδο στη βιωσιμότητα, είναι πρόδηλο ότι η εφαρμογή του επενδυτικού προγράμματος δεν μπορούσε να έχει σημαντική καθυστέρηση. Μάλιστα, έπρεπε να εφαρμοσθεί επειγόντως προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης. Συνεπώς, η Επιτροπή ενέκρινε μια ενίσχυση για να στηρίξει ένα επενδυτικό πρόγραμμα το οποίο έπρεπε να εφαρμοσθεί σε δεδομένη περίοδο και όχι για να στηρίξει οποιοδήποτε επενδυτικό σχέδιο θα εφαρμοζόταν στο μέλλον.

(92) Όσον αφορά τον ακριβή χρόνο εφαρμογής του εν λόγω επενδυτικού προγράμματος, η απόφαση Ν 401/97 δεν περιλαμβάνει το προγραμματισθέν χρονοδιάγραμμα. Η απόφαση Ν 401/97 αναφέρει μόνον ότι «το ναυπηγείο θα επανακτήσει τη βιωσιμότητά του στο τέλος του επιχειρηματικού σχεδίου, το έτος 2000». Στην επιστολή της 20ής Οκτωβρίου 2004, οι ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση του Δεκεμβρίου 2007 με την οποία χορηγείται η επιχορήγηση, το επενδυτικό πρόγραμμα έπρεπε να ολοκληρωθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999 (69). Ωστόσο, η ημερομηνία αυτή δεν εμφανίζεται στην απόφαση Ν 401/97. Η Επιτροπή συνάγει ότι βάσει της απόφασης Ν 401/97, το επενδυτικό πρόγραμμα έπρεπε να ολοκληρωθεί το αργότερο έως τα τέλη του 2000.

(93) Με βάση τα ανωτέρω η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η τήρηση της προθεσμίας της 31ης Δεκεμβρίου 2000 ήταν σημαντική προκειμένου να εξασφαλισθεί η επιτυχία του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Επιπλέον, οποιαδήποτε επένδυση που θα εφαρμοζόταν αρκετά μετά το 2000 δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνδέεται με το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης που περιγράφεται στην απόφαση Ν 401/97, όπως απαιτεί η οδηγία 90/684/ΕΟΚ.

(94) Μετά την παρούσα ανάλυση της απόφασης Ν 401/97, η Επιτροπή πρέπει να κρίνει κατά πόσον θα είχε χορηγήσει παράταση της περιόδου εκτέλεσης των επενδύσεων, εάν η Ελλάδα είχε υποβάλει σχετικό αίτημα και είχε ενημερώσει δεόντως την Επιτροπή σχετικά με τις καθυστερήσεις. Τον Σεπτέμβριο του 1999, συνέβη σεισμός ο οποίος επέφερε ζημιές στις εξής εγκαταστάσεις του ναυπηγείου: τοιχοποιίες, στέγες, υαλοπίνακες, στον φέροντα οργανισμό τριών κτιρίων, σωληνώσεις, ηλεκτρολογικά δίκτυα, προβλήτες και σιδηροτροχιές γερανών. Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι ο σεισμός ανάγκασε το ναυπηγείο να διακόψει το επενδυτικό σχέδιο και να εστιασθεί στην επισκευή των ζημιών αυτών.

(95) Αποδίδοντας την καθυστέρηση στον σεισμό, το ναυπηγείο ζήτησε τον Νοέμβριο του 2000 μια πρώτη αναβολή της ημερομηνίας ολοκλήρωσης του επενδυτικού προγράμματος έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Το ζήτημα είναι αν η Επιτροπή θα είχε δεχθεί το αίτημα αυτό, εάν της είχε υποβληθεί. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι εάν είχε εφαρμόσει το

σημείο 52 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999, δεν θα είχε εγκρίνει την πρώτη παράταση, δεδομένου ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης που είχε εγκριθεί το 1997 ήταν σαφές ότι είχε καταστεί ανεπαρκές για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης ενόψει της κατάστασης που επικρατούσε τον Νοέμβριο του 2000 και δεδομένου ότι δεν υπήρχε άλλο σχέδιο αναδιάρθρωσης την εποχή εκείνη που να επιτρέπει την αποκατάσταση της βιωσιμότητας. Ωστόσο, η Επιτροπή αμφιβάλλει αν θα είχε εφαρμόσει την παράγραφο 52 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999, δεδομένου ότι η ενίσχυση δεν είχε εγκριθεί βάσει των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, ότι δεν υπήρχε «τροποποίηση» του περιεχομένου του σχεδίου αλλά μόνον παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσης των επενδύσεων και ότι δεν υπήρχαν σαφείς διατάξεις όσον αφορά την τροποποίηση της ημερομηνίας ολοκλήρωσης των επενδύσεων σύμφωνα με την απόφαση N 401/97 και την οδηγία 90/684/ΕΟΚ. Επιπλέον, δεδομένου ότι ένας μεγάλος σεισμός αποτελεί συμβάν για το οποίο δεν ευθύνεται ούτε το ναυπηγείο ούτε οι ελληνικές αρχές, το οποίο είναι έκτακτο και δεν σχετίζεται με την οικονομία και την επιχειρηματική δραστηριότητα, η Επιτροπή, κατά πάσα πιθανότητα, θα είχε θεωρήσει ότι δικαιολογούσε καθυστέρηση κάποιων μηνών. Εκτός αυτού, η εφαρμογή ενός επενδυτικού σχεδίου είναι δύσκολο εγχείρημα το οποίο μπορεί να απαιτήσει κάποιους επιπλέον μήνες. Συνεπώς, ακόμη και αν η παράταση κατά ένα έτος είναι μεγάλη, είναι εύλογο να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή θα την είχε ενδεχομένως δεχθεί.

- (96) Όσον αφορά τη δεύτερη παράταση που χορήγησαν οι ελληνικές αρχές, η Ελλάδα και η ΕΝΑΕ προέβλεψαν ως δικαιολογία την ιδιωτικοποίηση του ναυπηγείου, στη διάρκεια της οποίας το επενδυτικό σχέδιο είχε παγώσει⁽⁷⁹⁾. Με άλλα λόγια, η καθυστέρηση της εφαρμογής του επενδυτικού προγράμματος οφειλόταν σε συνειδητή απόφαση αναστολής της εφαρμογής του. Η Επιτροπή, σε καμία περίπτωση δεν δύναται να εγκρίνει την παράταση της περιόδου εφαρμογής ενός επενδυτικού προγράμματος, όταν έχει αποφασισθεί συνειδητά να διακοπεί η εφαρμογή του επί περισσότερα του ενός τρίμηνα. Σύμφωνα με το συμπέρασμα που συνάγεται ανωτέρω, η τήρηση του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης ήταν αποφασιστικής σημασίας. Η Επιτροπή ενέκρινε ενισχύσεις για την υποστήριξη ενός συγκεκριμένου σχεδίου αναδιάρθρωσης που θα εφαρμοζόταν σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Επικουρικά η Επιτροπή σημειώνει ότι εάν οι παρατάσεις πέραν της 31ης Δεκεμβρίου είχαν γίνει δεκτές, η περίοδος αναδιάρθρωσης θα ήταν τόσο παρατεταμένη ώστε οι επενδύσεις που θα πραγματοποιούνταν μετά την ημερομηνία εκείνη δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως «συνδεόμενες» –κατά την έννοια της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ– με την αναδιάρθρωση που είχε αρχίσει ήδη από το 1996. Το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης που εγκρίθηκε το 1997 ήταν ανεπαρκές για την αντιμετώπιση της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης του ναυπηγείου κατά τα μετά το 2001 έτη. Επιπλέον, την περίοδο 2001–2002 εφαρμόσθηκαν σημαντικά μέτρα αναδιάρθρωσης τα οποία ήταν καινούργια και δεν περιλαμβάνονταν στο σχέδιο αναδιάρθρωσης που περιγράφεται στην απόφαση N 401/97 (για παράδειγμα, πρόσθετη μείωση του εργατικού δυναμικού). Με

βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν θα είχε εγκρίνει την παράταση της περιόδου επενδύσεων πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 2001.

- (97) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι όλες οι ενισχύσεις για την υποστήριξη επενδυτικών δαπανών που πραγματοποιήθηκαν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης N 401/97.
- (98) Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι ακόμη και αν η Επιτροπή κρίνει ότι οι ενισχύσεις υπέρ ορισμένων επενδυτικών δαπανών δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης N 401/1997, οι εν λόγω ενισχύσεις πρέπει, παρά ταύτα, να θεωρηθούν συμβιβάσιμες ως ενισχύσεις αναδιάρθρωσης βάσει των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να αναλύσει αν οι ενισχύσεις υπέρ επενδυτικών δαπανών τις οποίες πραγματοποίησε η ΕΝΑΕ μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 μπορούν να κριθούν συμβιβάσιμες. Η Επιτροπή σημειώνει ότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ΕΝΑΕ ήταν προβληματική επιχείρηση μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Για παράδειγμα, οι ζημιές που συσσώρευσε τα προηγούμενα έτη ήταν τόσο σημαντικές ώστε τα ίδια κεφάλαιά της ήταν αρνητικά. Συνεπώς, οποιαδήποτε ενίσχυση προς την επιχείρηση, και ιδίως ενίσχυση για τον εκσυγχρονισμό παρωχημένου εξοπλισμού, θα έπρεπε να έχει θεωρηθεί ενίσχυση αναδιάρθρωσης. Η Επιτροπή θεωρεί, ωστόσο, ότι η επιχείρηση δεν συμμορφώθηκε με τους όρους λήψης ενισχύσεων που θέτουν οι κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999. Για παράδειγμα, υπήρξε παράβαση του όρου της «εφάπαξ ενίσχυσης» που θεσπίζει το σημείο 48 των κατευθυντήριων γραμμών διότι η Ελλάδα είχε ήδη χορηγήσει ενίσχυση αναδιάρθρωσης στην ΕΝΑΕ με υπουργική απόφαση του Δεκεμβρίου του 1997. Πράγματι, η επενδυτική ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση N 401/97 ήταν ενίσχυση αναδιάρθρωσης σύμφωνα με την οδηγία 90/684/ΕΟΚ και σύμφωνα με την ίδια την απόφαση N 401/97. Το σημείο 48 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 επιτρέπει εξαίρεση από τον όρο της «εφάπαξ ενίσχυσης» λόγω «συνθηκών εξαιρετικών, απρόβλεπτων που δεν μπορούν να καταλογιστούν στην επιχείρηση». Η Επιτροπή δεν διαπιστώνει συνθήκες εξαιρετικές, απρόβλεπτες που δεν μπορούν να καταλογιστούν στην επιχείρηση και οι οποίες θα δικαιολογούσαν τη χορήγηση ενίσχυσης αναδιάρθρωσης για επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Συγκεκριμένα, ο σεισμός του Σεπτεμβρίου 1999 μπορεί, σύμφωνα με το συμπέρασμα που συνάγεται ανωτέρω, να δικαιολογήσει μια περιορισμένη

καθυστέρηση στην εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου. Ωστόσο δεν αποτελεί την αιτία της καθυστέρησης της εφαρμογής του επενδυτικού σχεδίου μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Όσον αφορά το πάγωμα του σχεδίου κατά τη διαδικασία της ιδιωτικοποίησης, δεν ανταποκρίνεται στον ορισμό των «συνθηκών εξαιρετικών, απρόβλεπτων που δεν μπορούν να καταλογιστούν στην επιχείρηση». Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι δεν υπήρχε παράβαση της αρχής της «εφάπαξ ενίσχυσης», διότι η ενίσχυση θα πραγματοποιείτο στο πλαίσιο της προσαρμογής υφιστάμενου σχεδίου αναδιάρθρωσης. Σύμφωνα με τις εκτενείς εξηγήσεις που παρασχέθηκαν, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι επενδύσεις που έγιναν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001 δεν είναι μέρος του επενδυτικού προγράμματος που περιγράφεται στην απόφαση N 401/97. Επιπλέον, το σημείο 52 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 αναφέρει ότι «το αναθεωρημένο σχέδιο πρέπει να προβλέπει την αποκατάσταση της βιωσιμότητας πάντα σε εύλογο χρονικό διάστημα». Βάσει του αρχικού σχεδίου το ναυπηγείο έπρεπε να ανακτήσει τη βιωσιμότητά του έως το 2000. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η προγραμματιζόμενη αποκατάσταση της βιωσιμότητας για τον Ιούνιο του 2004 αντιπροσώπευε πολύ μεγάλη καθυστέρηση σε σχέση με το αρχικό σχέδιο και δεν εντασσόταν πλέον σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η αποδοχή μιας τόσο μεγάλης παράτασης της περιόδου αναδιάρθρωσης θα αποτελούσε παράκαμψη του όρου της «εφάπαξ ενίσχυσης».

- (99) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενίσχυση υπέρ των επενδυτικών δαπανών που πραγματοποιήθηκαν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 και αφορούσαν το επενδυτικό πρόγραμμα το οποίο περιγράφεται στην απόφαση N 401/97 μπορούν να θεωρηθούν ότι καλύπτονται από την εν λόγω απόφαση. Όλες οι άλλες ενισχύσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης N 401/97. Επιπλέον, οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση για τις λοιπές επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποιήσε η ENAE δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Δεδομένου ότι η Ελλάδα δήλωσε ότι η επενδυτική ενίσχυση δεν καταβλήθηκε ακόμη στην ENAE, δεν υφίσταται ανάγκη ανάκτησης ενίσχυσης από την ENAE.

4.2. Δάνειο ύψους 4,67 δισεκατ. δραχμών (13,72 εκατ. ευρώ) που χορηγήθηκε το 1999 και καλύπτεται από κρατική εγγύηση (μέτρο Δ2)

4.2.1. Περιγραφή του μέτρου

- (100) Η Ελλάδα αναφέρει ότι αυτό το οκταετές δάνειο ύψους 4,67 δισεκατ. δραχμών (13,72 εκατ. ευρώ) χορηγήθηκε από την ETBA για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος⁽⁷¹⁾. Με απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1999, η κυβέρνηση χορήγησε εγγύηση χρεώνοντας 100 μονάδες βάσης ως ετήσια προμήθεια εγγύησης. Η σύμβαση του δανείου πραγματοποιήθηκε στις 29 Δεκεμβρίου 1999 και καταβλήθηκε στην ENAE σε διαδοχικές δόσεις από την ημερομηνία εκείνη έως τις 26 Οκτωβρίου 2000 μέχρι το συνολικό ποσό των 12,76 εκατ. ευρώ⁽⁷²⁾ με επιτόκιο ATHIBOR (Euribor από την 1η Ιανουαρίου 2001) συν 25 μονάδες βάσης. Στις 31 Μαΐου 2002, η κρατική εγγύηση και το δάνειο παρατάθηκαν έως τις 30 Ιουνίου 2009 ενώ το επιτόκιο αυξήθηκε κατά 100 μονάδες βάσης. Η πρώτη πληρωμή για την εξόφληση του κεφαλαίου πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2003.

4.2.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (101) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας αναφέρεται ότι η κρατική εγγύηση ενδέχεται να συνιστά κρατική ενίσχυση, το συμβιβάζσιμο της οποίας είναι αμφίβολο. Επιπλέον, πέραν του χαρακτηρισμού της εγγύησης ως ενίσχυσης συμβιβάσιμης ή μη, η απόφαση N 401/1997 ανέφερε ότι, για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος, έπρεπε να εξευρεθούν τραπεζικά δάνεια υπό κανονικές συνθήκες αγοράς χωρίς κρατικές εγγυήσεις. Φαίνεται, ως εκ τούτου, ότι η εν λόγω απόφαση απαγόρευε τις κρατικές εγγυήσεις καθαυτές.

4.2.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών

- (102) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υπέβαλαν τις ακόλουθες παρατηρήσεις σχετικά με τα μέτρα Δ2, Δ3 και Δ4. Υπενθυμίζουν ότι δυνάμει της απόφασης N 401/1997 τα τραπεζικά δάνεια για τη χρηματοδότηση της ENAE έπρεπε να εξασφαλισθούν υπό κανονικές συνθήκες αγοράς χωρίς κρατικές εγγυήσεις. Μπορεί να αποδειχθεί ότι κανένα από τα τρία δάνεια δεν χορηγήθηκε υπό συνθήκες ανταγωνισμού. Πρώτον, τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν από το τέλος του 1999 και εξής, καθ' ην στιγμήν η οικονομική κατάσταση της ENAE ήταν καταστροφική και υπήρχε ο κίνδυνος να ανακληθεί η άδεια λειτουργίας της εταιρείας. Δεύτερον, τα δάνεια χορηγήθηκαν ενώ ήταν σαφές ότι η ENAE δεν είχε επιτύχει ούτε να εφαρμόσει το σχέδιο αναδιάρθρωσης/επενδυτικό σχέδιο ούτε να τηρήσει τους όρους της απόφασης N 401/97. Τρίτον, δεδομένων, αφενός, της καταστροφικής οικονομικής κατάστασης στην οποία είχε περιέλθει η επιχείρηση και, αφετέρου, του γεγονότος ότι δεν υπήρχε εξασφάλιση των δανείων υπό συνθήκες ανταγωνισμού, η ENAE δεν θα είχε μπόρεσει να εξασφαλίσει τα δάνεια αυτά από τον ιδιωτικό τομέα.

4.2.4. Οι παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (103) Οι ελληνικές αρχές (καθώς και η ENAE) υποστηρίζουν ότι η κρατική εγγύηση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση και προσφέρθηκε υπό κανονικές συνθήκες αγοράς. Βασίζουν την ανάλυσή τους στα ακόλουθα στοιχεία:

— Το ναυπηγείο θα μπορούσε να είχε συνάψει παρόμοιο δάνειο με οιαδήποτε άλλη τράπεζα προσφέροντας άλλα είδη εξασφαλίσεων, διαφορετικά από την κρατική εγγύηση. Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να είχε προσφέρει ως εξασφαλίσεις την εκχώρηση απαιτήσεων από σημαντικές συμβάσεις ή υποθήκες επί στοιχείων ενεργητικού.

— Η ετήσια προμήθεια εγγύησης ύψους 1 % αποτελεί την τιμή της αγοράς. Επιπλέον, δεν είναι επιλεκτική, δεδομένου ότι το Ελληνικό Δημόσιο χορήγησε διάφορες εγγυήσεις κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, και μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις, με πολύ χαμηλότερη προμήθεια.

— Ακόμη και εάν η Επιτροπή θεωρήσει ότι η προμήθεια εγγύησης ήταν κάτω του επιτοκίου της αγοράς, το Ελληνικό Δημόσιο ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής της ελεύθερης αγοράς, δεδομένου ότι ήταν μέτοχος της ENAE (μέσω της ETBA) και θα είχε ωφεληθεί από την αποκατάσταση της κερδοφορίας της επιχείρησης ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του επενδυτικού σχεδίου.

— Το γεγονός ότι η σύναψη του δανείου αποσκοπούσε στη χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου το οποίο είχε εγκριθεί από την Επιτροπή, θα έπρεπε να αποτελέσει επαρκώς ισχυρό λόγο ώστε η δανείζουσα τράπεζα και ο εγγυητής να θεωρήσουν ότι η ΕΝΑΕ θα ήταν σε θέση να εξοφλήσει το δάνειο.

— Η εξόφληση του δανείου πραγματοποιείται κανονικά και η προμήθεια εγγύησης καταβάλλεται.

4.2.5. Εκτίμηση

4.2.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (104) Πριν πραγματοποιηθεί εκτίμηση του συμβιβάσιμου της ενίσχυσης βάσει του άρθρου 87 της συνθήκης, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον είναι εφαρμοστέο το άρθρο 296 της συνθήκης. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, δυνάμει της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης, η ΕΝΑΕ υποχρεώθηκε να χρησιμοποιήσει το εγγυημένο δάνειο, καθώς και τα άλλα δύο δάνεια που καλύπτονται από την απόφαση κίνησης της διαδικασίας (δηλαδή τα μέτρα Δ3 και Δ4), για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος (⁷³). Όπως αναφέρεται στα συμπεράσματα της εκτίμησης του μέτρου Δ1, το επενδυτικό πρόγραμμα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης. Η Επιτροπή θεωρεί, ως εκ τούτου, ότι αυτά τα τρία δάνεια που προορίζονταν για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος υπόκεινται στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης.

4.2.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

- (105) Χρειάζεται να επαληθευτεί καταρχάς εάν η κρατική εγγύηση πληροί τους όρους της κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.
- (106) Για να αξιολογήσει την ύπαρξη ενίσχυσης στις διάφορες εγγυήσεις που εξετάζονται στην παρούσα απόφαση, η Επιτροπή θα κάνει χρήση της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων (⁷⁴) (εφεξής «ανακοίνωση για τις εγγυήσεις»), η οποία δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2000. Ωστόσο, όπως αναφέρεται στην ενότητα 1.4. της ανακοίνωσης, αυτή δεν συνιστά αλλαγή πολιτικής, απλώς επεξηγεί λεπτομερέστερα τη μέθοδο που χρησιμοποιούσε η Επιτροπή μέχρι τότε για την εκτίμηση των εγγυήσεων. Ως εκ τούτου, οι αρχές που καθορίζονται στην ανακοίνωση για τις εγγυήσεις μπορούν επίσης να εφαρμοστούν για την αξιολόγηση των εγγυήσεων που χορηγήθηκαν πριν τον Μάρτιο του 2000. Σύμφωνα με αυτό το συμπέρασμα, στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή χρησιμοποίησε την ανακοίνωση για τις εγγυήσεις για να αξιολογήσει το μέτρο Δ2. Η Ελλάδα δεν προέβαλε αντιρρήσεις στην εφαρμογή αυτής της αρχής. Αντίθετα η Ελλάδα την εφάρμοσε επίσης για την αξιολόγηση του μέτρου Δ2 (⁷⁵).
- (107) Πρώτον, για να εμπίπτει στο άρθρο 87 παράγραφος 1, ένα μέτρο πρέπει να περιλαμβάνει κρατικούς πόρους. Αυτό συμ-

βαίνει με το μέτρο Δ2, δεδομένου ότι, χορηγώντας την εν λόγω εγγύηση, το Ελληνικό Δημόσιο διακινδύνευσε κρατικούς πόρους.

- (108) Δεύτερον, χρειάζεται να διαπιστωθεί εάν το μέτρο είναι επιλεκτικό. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι το Ελληνικό Δημόσιο χορήγησε αρκετές εγγυήσεις σε άλλες επιχειρήσεις χρεώνοντας επίσης προμήθεια 1 %. Η Ελλάδα υπέβαλε κατάλογο αυτών των επιχειρήσεων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το γεγονός αυτό δεν αποδεικνύει ότι το μέτρο ήταν γενικού χαρακτήρα. Για να είναι γενικού χαρακτήρα, ένα μέτρο πρέπει να εφαρμόζεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς που δραστηριοποιούνται σε ένα κράτος μέλος. Πρέπει να εφαρμόζεται επί ίσοις όροις σε όλες τις επιχειρήσεις και το πεδίο του δεν μπορεί να περιορίζεται εκ των πραγμάτων, για παράδειγμα, μέσω της διακριτικής ευχέρειας του κράτους ως προς την εφαρμογή του ή μέσω άλλων στοιχείων που περιορίζουν το πρακτικό του αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, το υπό εξέταση μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί γενικού χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι ορισμένες επιχειρήσεις έλαβαν κρατική εγγύηση δεν συνεπάγεται ότι κάθε επιχείρηση θα μπορούσε να λάβει τέτοια εγγύηση. Η Ελλάδα δεν απέδειξε ότι η χορήγηση κρατικής εγγύησης εφαρμόζεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς επί ίσοις όροις. Επιπλέον, πολλές επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στον κατάλογο που υπέβαλε η Ελλάδα είναι κρατικές ή διεξάγουν στρατιωτικές δραστηριότητες. Φαίνεται επομένως ότι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν να είχαν λάβει τέτοια εγγύηση για τη χρηματοδότηση των κανονικών τους δραστηριοτήτων. Μάλιστα, η Ελλάδα δεν αναφέρει τη νομική βάση επί της οποίας ο υπουργός Οικονομικών αποφάσισε, στις 8 Δεκεμβρίου 1999, να χορηγήσει την εγγύηση. Είναι πιθανόν νομική βάση να ήταν ο νόμος 2322/1995, ο οποίος αποτελεί επιλεκτικό μέτρο, όπως θα εξηγηθεί κατά την αξιολόγηση του μέτρου Ε12β.

- (109) Τρίτον, πρέπει να αποδειχθεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος. Σύμφωνα με το σημείο 2.2.2. της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις, δεδομένου ότι η εγγύηση χορηγήθηκε πριν τη χορήγηση του δανείου, και όχι εκ των υστέρων, δεν υπάρχει τεκμήριο ενίσχυσης προς τον δανειστή. Συνεπώς, αυτή που πρέπει να ερευνηθεί είναι η ενίσχυση προς τον δανειζόμενο, όπως ορίζεται στο σημείο 2.1.1. της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει πλεονέκτημα, δεδομένου ότι η ΕΝΑΕ θα μπορούσε να εξασφαλίσει παρόμοιο δάνειο προσφέροντας στην τράπεζα άλλες εξασφαλίσεις αντί της κρατικής εγγύησης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να ερευνηθεί εάν, προσφέροντας άλλες εξασφαλίσεις, η ΕΝΑΕ θα μπορούσε να λάβει το δάνειο αυτό. Πράγματι, η Επιτροπή οφείλει να εκτιμήσει εάν η συγκεκριμένη πράξη την οποία εφάρμοσε το Ελληνικό Δημόσιο, δηλαδή η χορήγηση εγγύησης για δάνειο χωρίς εξασφάλιση, θα είχε γίνει αποδεκτή από ιδιώτη επενδυτή της ελεύθερης αγοράς. Εγγύηση για δάνειο που εξασφαλίζεται με δικαίωμα παρακράτησης επί στοιχείων ενεργητικού ή με την εκχώρηση απαιτήσεων συνιστά διαφορετική συναλλαγή. Όπως αναφέρεται στην ενότητα 2.1.1. της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις, ένα από τα δυναμικά πλεονεκτήματα της κρατικής εγγύησης είναι η δυνατότητα που παρέχεται στον δανειολήπτη «να προσφέρει λιγότερες ασφάλειες». Επιπλέον, ακόμα και εάν έπρεπε να αξιολογηθεί η δυνατότητα εξεύρεσης χρηματοδότησης προσφέροντας περισσότερες ασφάλειες,

η Επιτροπή, στην ενότητα 3.1 της παρούσας απόφασης, κατέληξε ήδη στο συμπέρασμα ότι μετά την 30ή Ιουνίου 1999 η ΕΝΑΕ δεν θα είχε λάβει δάνεια ή εγγυήσεις από ιδιωτική τράπεζα, ακόμα και εάν είχε προσφέρει κάποια εξασφάλιση στην τράπεζα. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, εφόσον η κρατική εγγύηση χορηγήθηκε τον Δεκέμβριο του 1999, συνιστούσε πλεονέκτημα για την ΕΝΑΕ δεδομένου ότι της προσέφερε χρηματοδότηση την οποία η επιχείρηση δεν θα μπορούσε να είχε λάβει από την αγορά.

- (110) Η Ελλάδα υποστηρίζει επίσης ότι η προμήθεια εγγύησης 1 % ήταν η επικρατούσα στην αγορά τιμή και, ως εκ τούτου, δεν παρέχεται πλεονέκτημα. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Ελλάδα δεν υπέβαλε στοιχεία της αγοράς που να αποδεικνύουν ότι οι τράπεζες ήταν διατεθειμένες να χορηγήσουν εγγύηση με αυτή την προμήθεια εγγύησης. Η Ελλάδα υπέβαλε απλώς κατάλογο των εγγυήσεων που χορήγησε το Ελληνικό Δημόσιο κατά την ίδια περίοδο με αυτή την προμήθεια εγγύησης. Η Επιτροπή αδυνατεί να κατανοήσει πώς ο συγκεκριμένος κατάλογος κρατικών εγγυήσεων μπορεί να αποδείξει ότι η προμήθεια εγγύησης που χρεώθηκε στην ΕΝΑΕ είναι σύμφωνη με τους όρους της αγοράς και δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω κατάλογος δεν μπορεί να θεωρηθεί «καθεστώς κρατικής εγγύησης το οποίο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1», δεδομένου ότι, όπως αποδεικνύει η εγγύηση υπέρ της ΕΝΑΕ, δεν πληροί πολλούς από τους όρους που προβλέπονται στην ενότητα 4.3 της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις. Επιπλέον, ακόμα και εάν η προμήθεια εγγύησης του 1 % ήταν, ενδεχομένως, σύμφωνη με τους όρους της αγοράς για άλλες (υγιείς) εταιρείες, δεν θα ήταν αυτομάτως σύμφωνη με τους όρους της αγοράς για μια προβληματική επιχείρηση όπως η ΕΝΑΕ.
- (111) Όσον αφορά το επιχείρημα ότι προμήθεια εγγύησης κάτω της αγοραίας τιμής θα μπορούσε να είναι αποδεκτή για ιδιώτη επενδυτή σε παρόμοιες περιστάσεις διότι το Ελληνικό Δημόσιο ήταν μέτοχος της ΕΝΑΕ, η Επιτροπή έχει ήδη απορρίψει το επιχείρημα αυτό στην ενότητα 3.1 της παρούσας απόφασης.
- (112) Στην ενότητα 3.1 εξηγείται επίσης ότι από την 30ή Ιουνίου 1999 υπήρχαν επαρκείς πληροφορίες ώστε να συναχθεί ότι η ΕΝΑΕ δεν είχε κατορθώσει να συνάψει αρκετές συμβάσεις ναυπηγικής ώστε να αποκατασταθεί η βιωσιμότητά της, και ότι θα αντιμετώπιζε σημαντικές ζημιές το 1999 και το 2000. Κατά συνέπεια, μολονότι το γεγονός ότι το δάνειο προοριζόταν για τη χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου, το οποίο είχε εγκριθεί από την Επιτροπή το 1997, θα μπορούσε να καθιστάσει το 1997 και το 1998 έναν ενδεχόμενο δανειστή, τον Δεκέμβριο του 1999 δεν θα μπορούσε να καθιστάσει μια τράπεζα δεδομένης της προφανούς αποτυχίας του επιχειρηματικού σχεδίου. Το σχετικό επιχείρημα της Ελλάδας πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί.
- (113) Τέλος, όσον αφορά το γεγονός που ανέφερε η Ελλάδα ότι η εξόφληση του δανείου πραγματοποιείται σύμφωνα με τους

όρους της σύμβασης, η Επιτροπή αδυνατεί να κατανοήσει πώς το γεγονός αυτό μπορεί να αποδείξει ότι μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε χορηγήσει το συγκεκριμένο δάνειο. Πράγματι, το ουσιαστικό στοιχείο είναι η κατάσταση της επιχείρησης και οι πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες κατά τη στιγμή που χορηγήθηκε η εγγύηση⁽⁷⁶⁾. Επικουρικά, η Επιτροπή παρατηρεί ότι σύμφωνα με τις πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες κατά τη στιγμή που χορηγήθηκε η εγγύηση, βάσει των οποίων ήταν δυνατό να αναμένεται ότι το ναυπηγείο θα υφίστατο σημαντικές ζημιές κατά τα επόμενα έτη, το ναυπηγείο πράγματι κατέγραψε μεγάλες ζημιές τα επόμενα έτη με αποτέλεσμα τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης να μειωθούν σε πολύ αρνητικά επίπεδα. Επιπλέον, η ΕΝΑΕ επέβισε (και, επομένως, είναι σε θέση να εξοφλήσει το δάνειο) αποκλειστικά και μόνον χάρη στη συνεχή στήριξή της με κρατικές ενισχύσεις.

- (114) Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο παρέχει πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ.
- (115) Το επιλεκτικό αυτό πλεονέκτημα προκαλεί στρέβλωση του ανταγωνισμού διότι παρέχει στην ΕΝΑΕ χρηματοδότηση σε περίοδο κατά την οποία η επιχείρηση, αφενός, δεν θα είχε εξεύρει χρηματοδότηση στην αγορά και, αφετέρου, ήταν προβληματική. Κατά συνέπεια, το μέτρο συνέβαλε στη διατήρηση της ΕΝΑΕ στη ζωή και στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της. Δεδομένου ότι ορισμένοι από τους ανταγωνιστές της ΕΝΑΕ είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη⁽⁷⁷⁾, η συγκεκριμένη στρέβλωση του ανταγωνισμού επηρεάζει τις μεταξύ των κρατών μελών συναλλαγές⁽⁷⁸⁾.
- (116) Δεδομένου ότι πληροί όλους τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, η εγγύηση συνιστά κρατική ενίσχυση. Εφόσον δε, κατά παράβαση του όρου που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, χορηγήθηκε χωρίς εκ των προτέρων κοινοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.
- (117) Δεδομένου ότι η Επιτροπή απέδειξε μόλις ότι το επιλεκτικό πλεονέκτημα που χορηγήθηκε στην ΕΝΑΕ προκαλεί στρέβλωση του ανταγωνισμού και των συναλλαγών, εφεξής η Επιτροπή δεν θα επαναλαμβάνει, κατά την αξιολόγηση των υπόλοιπων μέτρων, την ανάλυση της ύπαρξης στρέβλωσης του ανταγωνισμού και των συναλλαγών.
- 4.2.5.3. Συμβιβασμοί της ενίσχυσης
- (118) Όσον αφορά το συμβιβασμό βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 2 και 3 της συνθήκης, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι δεν εφαρμόζεται καμία από τις διατάξεις του άρθρου 87 παράγραφος 2 και του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχεία β) και δ). Όσον αφορά το συμβιβασμό βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχεία α), γ) και ε), από την 1η Ιανουαρίου 1999 οι ενισχύσεις στη ναυπηγική βιομηχανία ρυθμίζονται με τον κανονισμό αριθ. 1540/98 του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 περί των νέων κανόνων ενισχύσεων της ναυπηγικής βιομηχανίας⁽⁷⁹⁾ [εφεξής «κανονισμός (ΕΚ)

αριθ. 1540/98]. Δεδομένου ότι το εγγυημένο δάνειο προοριζόταν για τη χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου που αποτελούσε μέρος σχεδίου αναδιάρθρωσης, και επιπλέον δεδομένου ότι η ΕΝΑΕ ήταν προβληματική επιχείρηση, η κρατική εγγύηση πρέπει να αξιολογηθεί βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1540/98. Είναι σαφές ότι το μέτρο δεν πληροί τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο αυτό. Συγκεκριμένα, το άρθρο 5 αναφέρει ότι οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης «μπορούν κατ' εξαίρεση να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, όταν τηρούν τις γενικές κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων». Οι κατευθυντήριες γραμμές που ίσχυαν κατά τη στιγμή που χορηγήθηκε η ενίσχυση ήταν οι κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 9 Οκτωβρίου 1999⁽⁸⁰⁾ και τέθηκαν σε ισχύ την ίδια ημέρα. Αρκετοί από τους όρους για έγκριση ενίσχυσης, οι οποίοι προβλέπονται στο τμήμα 3.2.2 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, δεν πληρούνται. Επί παραδείγματι, όσον αφορά τον όρο β) «Αποκατάσταση της βιωσιμότητας», η Επιτροπή επισημαίνει ότι η κρατική εγγύηση χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου που αποτελούσε μέρος σχεδίου αναδιάρθρωσης το οποίο, τον Δεκέμβριο του 1999, ήταν πλέον απολύτως ανεπαρκές για να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της ΕΝΑΕ. Όσον αφορά τον όρο δ) «Περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο απαραίτητο», η Επιτροπή είχε ήδη αποφασίσει, στην απόφαση Ν 401/97, ότι μια κρατική ενίσχυση μπορεί να ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο στο 50 % του επενδυτικού κόστους, ενώ το υπόλοιπο 50 % θα έπρεπε να χρηματοδοτείται από κονδύλια που προέρχονται από τους μετόχους και από τραπεζικά δάνεια που χορηγούνται με όρους της αγοράς. Ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να χορηγηθεί πρόσθετη ενίσχυση υπέρ του σχεδίου, γιατί στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε υπέρβαση της μέγιστης έντασης ενίσχυσης του 50 %. Η κρατική εγγύηση χορηγήθηκε επίσης κατά παράβαση της αρχής της «εφάπαξ ενίσχυσης» που προβλέπεται στο τμήμα 3.2.3 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999, δεδομένου ότι με την απόφαση Ν 401/97 η Επιτροπή είχε εγκρίνει τη χορήγηση επενδυτικής ενίσχυσης η οποία, σύμφωνα με την οδηγία 90/684/ΕΟΚ, αποτελούσε είδος ενίσχυσης αναδιάρθρωσης. Η ενίσχυση αυτή είχε χορηγηθεί στην ΕΝΑΕ με την υπουργική απόφαση του Δεκεμβρίου 1997 (αλλά, όπως περιγράφεται στην παράγραφο (84) της παρούσας απόφασης, η Ελλάδα αναφέρει ότι δεν είχε καταβληθεί ακόμα στην ΕΝΑΕ).

(119) Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η κρατική εγγύηση συνιστά παράνομη και μη συμβιβάσιμη ενίσχυση η οποία πρέπει να ανακτηθεί. Εάν δεν έχει χορηγηθεί ακόμα κατά την έκδοση της παρούσας απόφασης, η κρατική ενίσχυση πρέπει να παύσει αμελλητί. Αυτό δεν θα αρκώσει, ωστόσο, για την επαναφορά στην κατάσταση που θα επικρατούσε χωρίς την κρατική εγγύηση, δεδομένου ότι η ΕΝΑΕ ωφελήθηκε για αρκετά χρόνια από δάνειο το οποίο δεν θα είχε εξασφαλίσει χωρίς την παρέμβαση του Ελληνικού Δημοσίου. Για να ανακτήσει αυτό το πλεονέκτημα, η Επιτροπή θεωρεί, σύμφωνα με το συμπέρασμα που συνάγεται στην ενότητα 3.1 της παρούσας απόφασης, ότι η διαφορά μεταξύ του συνολικού κόστους του εγγυημένου δανείου (επιτόκιο συν προμήθεια εγγύησης) και του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα αυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης πρέπει να ανακτηθεί για τα έτη κατά τα οποία ίσχυε η εγγύηση.

(120) Η Επιτροπή θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό θα αποκατασταθεί η κατάσταση που θα επικρατούσε χωρίς την κρατική εγγύηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εξαλείφεται η παραβίαση της απαγόρευσης χορήγησης κρατικών εγγυήσεων και χρηματοδότησης με επιτόκιο χαμηλότερο του επιτοκίου της αγοράς, η οποία επιβάλλεται με την απόφαση Ν 401/97.

4.3. Δάνειο ύψους 1,56 δισεκατ. δραχμών (4,58 εκατ. ευρώ) που χορηγήθηκε το 1999 (μέτρο Δ3)

4.3.1. Περιγραφή του μέτρου

(121) Το 1999, η ΕΝΑΕ έλαβε δάνειο ύψους 1,56 δισεκατ. δραχμών (4,58 εκατ. ευρώ) από την ΕΤΒΑ, η οποία ως εξασφάλιση έλαβε δικαίωμα επί της καταβολής της πρώτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την απόφαση Ν 401/97. Το δάνειο συνήφθη στις 28 Ιουλίου 1999 και κατεβλήθη πλήρως στην ΕΝΑΕ την επομένη. Αρχικώς, είχε διάρκεια έως την 31η Μαρτίου 2001. Κατόπιν διαδοχικών παρατάσεων, εξοφλήθηκε στις 2 Αυγούστου 2004. Το επιτόκιο του δανείου ήταν ΑΤΗΒΟΡ (Euribor από την 1η Ιανουαρίου 2001) συν 100 μονάδες βάσης⁽⁸¹⁾.

4.3.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

(122) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή αναφέρει ότι το δάνειο θα μπορούσε να συνιστά ενίσχυση αμφίβολης συμβατότητας. Επιπλέον, εάν αποδεικνυόταν ότι το δάνειο αυτό καλυπτόταν από κρατική εγγύηση, τότε θα υπήρχε παραβίαση της απόφασης Ν 401/97, η οποία προέβλεπε ότι για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος θα συνάπτονταν τραπεζικά δάνεια υπό κανονικές συνθήκες αγοράς χωρίς κρατικές εγγυήσεις.

4.3.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών

(123) Πέραν των παρατηρήσεων που υπέβαλαν προηγουμένως σχετικά με το μέτρο Δ2, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι, εφόσον τα μέτρα Δ3 και Δ4 χορηγήθηκαν καθ' ην στιγμήν ήταν σαφές ότι η ΕΝΑΕ ούτε είχε εφαρμόσει το σχέδιο αναδιάρθρωσης/επενδυτικό σχέδιο ούτε είχε τηρήσει τους όρους της απόφασης Ν 401/97, υπήρχε σημαντικός κίνδυνος η εξασφάλιση που είχε παρασχεθεί για τα δάνεια αυτά, δηλαδή η πληρωμή της συγκεκριμένης επενδυτικής ενίσχυσης, να ήταν παράνομη, και άρα άκυρη και μη εφαρμόσιμη.

4.3.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

(124) Οι ελληνικές αρχές (και η ΕΝΑΕ) υποστηρίζουν ότι το εν λόγω δάνειο χορηγήθηκε υπό όρους της αγοράς. Συγκεκριμένα, το επιτόκιο είναι παρόμοιο με το επιτόκιο που ίσχυε για ορισμένα δάνεια τα οποία χορήγησε η ΕΤΒΑ σε άλλες επιχειρήσεις την ίδια περίοδο. Η ΕΝΑΕ θα μπορούσε να λάβει δάνειο από οποιαδήποτε άλλη τράπεζα, όμως, όπως ήταν λογικό, προτίμησε την ΕΤΒΑ η οποία ήταν μέτοχός της. Επιπλέον, η εξασφάλιση που πρότεινε με τη μορφή της εκχώρησης απαιτήσεων επί της πρώτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης συνιστούσε ασφάλεια αποδεκτή από οποιαδήποτε τράπεζα. Τέλος, η Ελλάδα επισημαίνει ότι το δάνειο εξοφλήθηκε πλήρως στην τράπεζα.

4.3.5. Εκτίμηση

4.3.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (125) Η Επιτροπή, κατά την εκτίμηση του μέτρου Δ2, κατέληξε ήδη στο συμπέρασμα ότι το μέτρο Δ3 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης. Ως εκ τούτου, πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

4.3.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

- (126) Πρώτον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το δάνειο είχε χορηγηθεί από την ETBA χωρίς να καλύπτεται από κρατική εγγύηση.

- (127) Όσον αφορά την επιλεκτικότητα του μέτρου, η Ελλάδα παρατηρεί ότι και άλλες επιχειρήσεις έλαβαν δάνεια από την ETBA με παρόμοια επιτόκια. Ωστόσο, όπως εξηγήθηκε ήδη στην εκτίμηση του μέτρου Δ2, ένα μέτρο είναι γενικού χαρακτήρα μόνον εφόσον πληροί αυστηρούς όρους, οι οποίοι σαφώς δεν πληρούνται στην παρούσα υπόθεση. Επί παραδείγματι, το μέτρο δεν εφαρμόζεται σε όλες τις επιχειρήσεις επί ίσοις όροις, δεδομένου ότι εφαρμόζονται διαφορετικά επιτόκια στους δανειολήπτες αναλόγως της απόφασης της ETBA για τη χορήγηση ή μη του εκάστοτε δανείου, και των όρων που αυτή θέτει. Ως εκ τούτου, το μέτρο είναι επιλεκτικό.

- (128) Όσον αφορά την ύπαρξη πλεονεκτήματος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το εν λόγω δάνειο χορηγήθηκε μετά την 30ή Ιουνίου 1999, καθ' ην στιγμήν η επιχείρηση δεν είχε πλέον πρόσβαση στην πιστωτική αγορά, όπως εξηγείται στην ενότητα 3.1. της παρούσας απόφασης. Το γεγονός ότι η ETBA εφάρμοσε ανάλογο επιτόκιο για ορισμένα δάνεια που χορήγησε σε άλλες επιχειρήσεις την ίδια περίοδο, δεν αποδεικνύει ότι το συγκεκριμένο επιτόκιο θα ήταν αποδεκτό για ιδιωτική τράπεζα υπό παρόμοιες συνθήκες. Πρώτον, το επιτόκιο που ζητά μια ιδιωτική τράπεζα για συγκεκριμένο δάνειο εξαρτάται από τη φερεγγυότητα του δανειολήπτη. Η Ελλάδα δεν έχει αποδείξει ότι οι άλλοι δανειολήπτες που αναφέρονται στον κατάλογο διέτρεχαν κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής στον ίδιο βαθμό με την ENAE. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η κατάσταση της ENAE ήταν πολύ κακή τη συγκεκριμένη περίοδο. Είναι πιθανόν, επομένως, ότι ένας ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία αγοράς θα είχε ζητήσει υψηλότερο επιτόκιο προκειμένου να χορηγήσει δάνειο στην ENAE σε σύγκριση με δάνεια προς υγιείς επιχειρήσεις. Δεύτερον, ακόμα και εάν οι άλλοι δανειολήπτες παρουσίαζαν τον ίδιο κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής όπως η ENAE, ο κατάλογος που υπέβαλε η Ελλάδα θα εξακολουθούσε να είναι ανεπαρκής ως βάση για να συμπεράνει κανείς ότι το επιτόκιο που χρεώθηκε ήταν αυτό της αγοράς. Πράγματι, ο κατάλογος που υπέβαλε η

Ελλάδα περιλαμβάνει μόνο δάνεια που χορήγησε η ETBA, η οποία ήταν τράπεζα κρατικής ιδιοκτησίας (και μάλιστα αναπτυξιακή), γεγονός που σημαίνει ότι και τα άλλα δάνεια ενδέχεται να περιλαμβάνουν στοιχείο ενίσχυσης. Ως εκ τούτου, ο κατάλογος δεν αποδεικνύει ότι τα δάνεια αυτά θα ήταν αποδεκτά από ιδιωτική τράπεζα.

- (129) Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν επίσης ότι η εξασφάλιση που προσφέρθηκε υπό τη μορφή εκχώρησης απαιτήσεων επί της πρώτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης συνιστούσε ασφάλεια, η οποία θα καθιστούσε το δάνειο αποδεκτό για οιαδήποτε ιδιωτική τράπεζα. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης βάσει της οποίας εγκρίθηκε η επενδυτική ενίσχυση, η καταβολή της πρώτης δόσης της ενίσχυσης επρόκειτο να πραγματοποιηθεί μόλις η αρμόδια αρχή ελέγχου παρατηρούσε ότι οι επενδυτικές δαπάνες ανέρχονται σε 2,73 δισεκατ. δραχμές. Επιπλέον, η πληρωμή έπρεπε να πραγματοποιηθεί πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1999. Όπως αποκάλυψε ο έλεγχος που διενήργησαν οι ελληνικές αρχές τον Δεκέμβριο του 1999 (βλέπε παρατηρήσεις της Ελλάδας για το μέτρο Δ1), το ποσό των 2,73 δισεκατ. δραχμών είχε μόλις επιτευχθεί έως τις 30 Ιουνίου 1999. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι το δάνειο χορηγήθηκε τον Ιούλιο του 1999 και δεδομένου ότι τη χρονική εκείνη στιγμή μπορούσε πιθανόν ήδη να εκτιμηθεί ότι είχε επιτευχθεί ή επρόκειτο σύντομα να επιτευχθεί το όριο των 2,73 δισεκατ. δραχμών, η πιθανότητα εισπραχθείς της πρώτης δόσης της ενίσχυσης ήταν δυνατόν εκ πρώτης όψεως να θεωρηθεί ιδιαίτερα υψηλή. Ωστόσο, μπορούσαν ακόμα να προκύψουν διάφορα προβλήματα που θα εμπόδιζαν την καταβολή της ενίσχυσης. Πρώτον, σε περίπτωση χρεοκοπίας της ENAE, δεν ήταν βέβαιο ότι οι ελληνικές αρχές θα δέχονταν να καταβάλουν την επενδυτική ενίσχυση σε επιχείρηση που θα έπαυε να λειτουργεί⁽⁸²⁾. Στην περίπτωση αυτή, η τράπεζα θα έπρεπε να ασκήσει δαπανηρά και χρονοβόρα ένδικα μέσα για την ανάκτηση του δανείου. Δεύτερον, δεν είναι βέβαιο ότι οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές θα είχαν δεχθεί να πιστοποιήσουν τις επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν, βεβαιώνοντας π.χ. ότι το όριο που είχε τεθεί θα επιτυγχανόταν εν ευθέτω χρόνω. Τρίτον, θα μπορούσαν να προκύψουν άλλα διοικητικά προβλήματα. Αυτό ακριβώς συνέβη στην πραγματικότητα⁽⁸³⁾, καθώς οι ελληνικές αρχές επί σειρά ετών δεν κατέβαλαν την πρώτη δόση της ενίσχυσης. Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 1 με τίτλο «Διαδικασία» της παρούσας απόφασης, όταν η Επιτροπή πληροφορήθηκε αργότερα την καθυστέρηση στην εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου, ζήτησε την αναστολή της καταβολής της ενίσχυσης η οποία δεν είχε καταβληθεί ακόμα στην ENAE. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η καταβολή της πρώτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης από το Ελληνικό Δημόσιο ήταν πιθανή αλλά όχι βέβαιη. Δεδομένων των δυσχερειών που αντιμετώπιζε η ENAE, μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε ζητήσει εξασφαλίσεις οι οποίες θα μπορούσαν να εκτελεσθούν ταχέως και με βεβαιότητα, και δεν θα είχε αρκестεί σε μια εξασφάλιση η οποία, υπό ορισμένες συνθήκες, θα ήταν μηδενικής αξίας. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μια ιδιωτική τράπεζα δεν θα είχε δεχθεί να χορηγήσει αυτό το δάνειο. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τις ανεπιτυχείς προσπάθειες της ENAE να εξασφαλίσει χρηματοδότηση από επενδυτές σε οικονομία αγοράς.

(130) Η Ελλάδα υποστηρίζει επίσης ότι, εφόσον η ΕΤΒΑ ήταν ο μέτοχος της ΕΝΑΕ, ήταν προς το συμφέρον της να χορηγήσει το δάνειο αυτό στην ΕΝΑΕ. Στην ενότητα 3.1.3 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή απέρριψε ήδη αυτό το επιχείρημα.

(131) Τέλος, όσον αφορά το γεγονός ότι το δάνειο έχει εξοφληθεί, η Επιτροπή εξήγησε ήδη, στην εκτίμηση του μέτρου Δ2, γιατί το γεγονός αυτό δεν αποδεικνύει ότι μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε δεχθεί να χορηγήσει τη συγκεκριμένη χρηματοδότηση στην ΕΝΑΕ εκείνη την περίοδο.

(132) Για τους προαναφερόμενους λόγους, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το δάνειο παρέχει πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ, δεδομένου ότι η επιχείρηση δεν θα το είχε λάβει από την αγορά.

(133) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο Δ3 συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης. Δεδομένου ότι, παρά την απαίτηση που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, το μέτρο χορηγήθηκε χωρίς εκ των προτέρων κοινοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.

4.3.5.3. Συμβιβάσιμο της ενίσχυσης

(134) Ως μέτρο Δ2, το συμβιβάσιμο του υπό εξέταση μέτρου πρέπει να εκτιμηθεί βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1540/98. Δεδομένου ότι, ως μέτρο Δ2, το εν λόγω δάνειο αποσκοπούσε στη χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου το οποίο αποτελούσε μέρος σχεδίου αναδιάρθρωσης και δεδομένου ότι χορηγήθηκε σε προβληματική επιχείρηση, πρέπει να θεωρηθεί ενίσχυση αναδιάρθρωσης η οποία καλύπτεται από το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1540/98. Είναι προφανές ότι το μέτρο δεν πληροί τους όρους που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 5 προβλέπει ότι οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης «μπορούν κατ'εξάιρεση να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, όταν τηρούν τις γενικές κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων». Οι κατευθυντήριες γραμμές που ίσχυαν κατά τη στιγμή της χορήγησης του δανείου ήταν αυτές που είχαν δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 23ης Δεκεμβρίου 1994⁽⁸⁴⁾ και είχαν αρχίσει να εφαρμόζονται την ίδια ημέρα (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1994»). Αρκετοί από τους όρους για την έγκριση ενίσχυσης που προβλέπονται στην ενότητα 3.2.2 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών δεν πληρούνται. Επί παραδείγματι, όσον αφορά τον όρο i) «Αποκατάσταση της βιωσιμότητας», η Επιτροπή επισημαίνει ότι η κρατική εγγύηση χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου που ήταν μέρος σχεδίου αναδιάρθρωσης το οποίο, τον Ιούνιο του 1999, ήταν πλέον ανεπαρκές για να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της ΕΝΑΕ. Όσον αφορά τον όρο iii) «Ενισχύσεις ανάλογες με τις δαπάνες και τα οφέλη της αναδιάρθρωσης», η Επιτροπή είχε ήδη αποφασίσει, στην απόφαση Ν 401/97, ότι μια κρατική ενί-

σχυση μπορεί να ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο στο 50 % του επενδυτικού κόστους, ενώ το υπόλοιπο 50 % θα έπρεπε να χρηματοδοτείται από κονδύλια που προέρχονται από τους μετόχους και από τραπεζικά δάνεια που χορηγούνται με όρους της αγοράς. Ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να χορηγηθεί πρόσθετη ενίσχυση υπέρ του επενδυτικού σχεδίου, γιατί στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε υπέρβαση του προαναφερόμενου ποσοστού του 50 % και η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να θεωρήσει την ενίσχυση ανάλογη προς «τις δαπάνες και τα οφέλη της αναδιάρθρωσης».

(135) Για τους προαναφερόμενους λόγους, η Επιτροπή θεωρεί ότι το δάνειο συνιστά παράνομη και μη συμβιβάσιμη ενίσχυση, η οποία πρέπει να ανακτηθεί. Δεδομένου ότι μετά την 30ή Ιουνίου 1999 η ΕΝΑΕ δεν θα μπορούσε να είχε λάβει δάνειο από την αγορά, πρέπει να επιστραφεί ολόκληρο το δάνειο. Όμως αυτό δεν αρκεί για την επαναφορά στην κατάσταση που θα επικρατούσε χωρίς την ενίσχυση, δεδομένου ότι επί σειρά ετών η ΕΝΑΕ ωφελήθηκε από δάνειο το οποίο δεν θα είχε εξασφαλίσει χωρίς κρατική παρέμβαση. Για να ανακτήσει το πλεονέκτημα αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι, σύμφωνα με το συμπέρασμα που συνάγεται στην ενότητα 3.1 της παρούσας απόφασης, η διαφορά⁽⁸⁵⁾ μεταξύ του επιτοκίου του δανείου και του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα αυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης πρέπει να ανακτηθεί για κάθε έτος από την καταβολή του δανείου στην ΕΝΑΕ έως την εξόφλησή του.

(136) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι τον Μάρτιο του 2002 το Ελληνικό Δημόσιο προέβη στην πώληση της πλειοψηφίας των μετοχών της ΕΤΒΑ προς την Τράπεζα Πειραιώς. Επομένως, η ΕΤΒΑ δεν ανήκε πλέον στο Ελληνικό Δημόσιο κατά τα τελευταία δύο έτη του δανείου, το οποίο εξοφλήθηκε το 2004. Επομένως, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα (τόσο για το υπό εξέταση δάνειο όσο και για τα άλλα δάνεια και τις εγγυήσεις που είχε χορηγήσει η ΕΤΒΑ πριν τον Μάρτιο του 2002 και είχαν διάρκεια πέραν του Μαρτίου του 2002) εάν το μέρος της ενίσχυσης που αφορούσε την περίοδο μετά τον Μάρτιο του 2002 θα έπρεπε να εξοφληθεί στην ΕΤΒΑ και όχι στο Ελληνικό Δημόσιο. Για να απαντήσει στο ερώτημα αυτό, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι όταν το Ελληνικό Δημόσιο χορηγεί δάνειο με επιτόκιο κατώτερο του επιτοκίου της αγοράς, η ενίσχυση χορηγείται κατά τη στιγμή σύναψης του δανείου, ακόμα και εάν το πλεονέκτημα υλοποιείται μόνο κάθε φορά που καταβάλλεται ο τόκος, όταν ο δανειολήπτης επιβαρύνεται με χαμηλότερο επιτόκιο⁽⁸⁶⁾. Ομοίως, η αγοραία αξία δανείου το οποίο βαρύνεται με επιτόκιο που δεν αποτυπώνει καταλλήλως τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ο δανειολήπτης, μειώνεται πάραυτα⁽⁸⁷⁾ μετά την υπογραφή της σύμβασης του δανείου (δηλαδή όχι σε μεταγενέστερες ημερομηνίες, όταν ο δανειολήπτης πληρώνει τόκο με επιτόκιο χαμηλότερο από εκείνο της αγοράς). Με τη σειρά της, η αξία μιας τράπεζας εξαρτάται από την αξία των περιουσιακών στοιχείων που διαθέτει, ιδίως από το χαρτοφυλάκιο των ανεξοφλητών δανείων. Επομένως, η χορήγηση δανείων υπό όρους που δεν είναι σύμφωνοι με αυτούς της αγοράς μείωσε την αξία της ΕΤΒΑ και, ως εκ τούτου, μείωσε την τιμή που εισέπραξε αργότερα το Ελληνικό Δημόσιο όταν προέβη στην πώληση των μετοχών της ΕΤΒΑ⁽⁸⁸⁾, γεγονός που αποδεικνύει ότι το Ελληνικό Δημόσιο ανέλαβε το κόστος αυτών των μέτρων ενίσχυσης, ακόμα και για την περίοδο μετά τον Μάρτιο του 2002.

4.4. Δάνειο ύψους 13,75 εκατ. ευρώ που χορηγήθηκε το 2002 (μέτρο Δ4)

4.4.1. Περιγραφή του μέτρου

- (137) Η σύμβαση δανείου μεταξύ της ETBA και της ΕΝΑΕ υπεγράφη στις 31 Μαΐου 2002. Το ύψος του δανείου ήταν 13,75 εκατ. ευρώ, η διάρκεια του διετής και χορηγήθηκε με επιτόκιο Euribor συν 125 μονάδες βάσης. Το δάνειο προοριζόταν να χρησιμοποιηθεί ως προκαταβολή επί της δεύτερης και της τρίτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης. Το δάνειο εξασφαλίστηκε μέσω της εκχώρησης απαιτήσεων επί της πληρωμής της δεύτερης και της τρίτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης⁽⁸⁹⁾.

4.4.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (138) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή αναφέρει ότι το δάνειο ενδέχεται να συνιστά κρατική ενίσχυση, το συμβιβασίμο της οποίας είναι αμφίβολο. Επιπλέον, εάν αποδεικνυόταν ότι για το συγκεκριμένο δάνειο είχε παρασχεθεί κρατική εγγύηση, φαίνεται ότι το δάνειο παραβαίνει την απόφαση Ν 401/1997, η οποία προβλέπει ότι, για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος, θα συνάπτονταν τραπεζικά δάνεια υπό κανονικές συνθήκες αγοράς χωρίς κρατικές εγγυήσεις.

4.4.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών

- (139) Οι παρατηρήσεις των Ναυπηγείων Ελευσίνας επί του μέτρου είναι παρόμοιες με αυτές που υπέβαλε για το μέτρο Δ3.

4.4.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (140) Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι το εν λόγω δάνειο χορηγήθηκε υπό τους όρους της αγοράς. Συγκεκριμένα, το επιτόκιο είναι παρόμοιο με αυτό που ίσχυε για ορισμένα δάνεια τα οποία χορήγησε η ETBA σε άλλες επιχειρήσεις την ίδια περίοδο. Η ΕΝΑΕ θα μπορούσε να εξασφαλίσει δάνειο από οποιαδήποτε άλλη τράπεζα, όμως, όπως ήταν λογικό, προτίμησε την ETBA η οποία ήταν μέτοχός της. Επιπλέον, η εξασφάλιση που προσφέρθηκε υπό μορφή εκχώρησης απαιτήσεων επί της δεύτερης και τρίτης δόσης της επενδυτικής ενίσχυσης, συνιστούσε ασφάλεια αποδεκτή από οποιαδήποτε τράπεζα. Τέλος, το δάνειο δεν καταβλήθηκε ποτέ στην ΕΝΑΕ και επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά ενίσχυση υπέρ της ΕΝΑΕ. Μάλιστα, το γεγονός ότι η ETBA αρνήθηκε να καταβάλει το δάνειο όταν διαπίστωσε ότι η καταβολή της επενδυτικής ενίσχυσης είχε «παγώσει» για διαδικαστικούς λόγους και ότι η καταβολή της ενίσχυσης δεν ήταν βέβαιη, αποδεικνύει ότι η ETBA ενήργησε όπως θα είχε πράξει οποιαδήποτε άλλη τράπεζα.

4.4.5. Εκτίμηση

4.4.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (141) Η Επιτροπή, στην εκτίμηση του μέτρου Δ2, είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο Δ4 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης. Πρέπει, επομένως, να αξιολογηθεί βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

4.4.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

- (142) Πρώτον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το δάνειο είχε χορηγηθεί από την ETBA χωρίς να καλύπτεται από κρατική εγγύηση.
- (143) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, δεδομένου ότι η ETBA αρνήθηκε να καταβάλει το δάνειο στην ΕΝΑΕ, η ΕΝΑΕ δεν έλαβε ποτέ χρηματοδότηση βάσει της συγκεκριμένης σύμβασης δανείου. Επομένως, δεν παρασχεθήκε πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ, και η Επιτροπή μπορεί να συμπεράνει αμέσως ότι το μέτρο δεν συνιστά ενίσχυση.
- (144) Τα δύο στοιχεία που ακολουθούν σχετικά με το μέτρο Δ4, μολονότι δεν είναι κρίσιμα για την εκτίμηση του μέτρου, μπορεί να δημιουργήσουν αμφιβολίες ως προς την εγκυρότητα της εκτίμησης άλλων μέτρων. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή θα τα αναλύσει.
- (145) Πρώτον, η Ελλάδα υποστηρίζει πως το γεγονός ότι η ETBA, λόγω του κινδύνου μη καταβολής της επενδυτικής ενίσχυσης, αποφάσισε να μην προβεί στην καταβολή του δανείου στην ΕΝΑΕ, αποδεικνύει ότι η ETBA ενήργησε ως κανονικός ιδιώτης δανειστής χωρίς να προσφέρει ευνοϊκή μεταχείριση στην ΕΝΑΕ. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το επιχείρημα της Ελλάδας δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι όταν η ETBA αρνήθηκε να καταβάλει το δάνειο, δεν βρισκόταν πλέον υπό κρατικό έλεγχο αλλά υπό τον έλεγχο της Τράπεζας Πειραιώς. Επομένως, η άρνηση καταβολής του δανείου δεν μπορεί να θεωρηθεί ενδεικτική του τρόπου με τον οποίον η ETBA συμπεριφερόταν όταν βρισκόταν υπό κρατικό έλεγχο. Κατά συνέπεια, επιβεβαιώνεται η άποψη ότι μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε αποφύγει να χορηγήσει δάνειο στην ΕΝΑΕ.
- (146) Δεύτερον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το μέτρο Δ4 περιλαμβάνει το ίδιο είδος εξασφαλίσεων όπως το μέτρο Δ3. Το μέτρο Δ4 υπεγράφη όταν η Τράπεζα Πειραιώς είχε ήδη αποκτήσει τον έλεγχο της ETBA. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν αποδεικνύει ότι το μέτρο Δ3 ήταν όντως αποδεκτό για μια ιδιωτική τράπεζα. Πράγματι, οι δύο καταστάσεις δεν είναι συγκρίσιμες για αρκετούς λόγους. Η Επιτροπή επισημαίνει, για παράδειγμα, ότι όταν υπεγράφη η σύμβαση δανείου, στις 31 Μαΐου 2002, ήταν ήδη γνωστό (και οπωσδήποτε στην ETBA, η οποία ήταν ο μέτοχος της ΕΝΑΕ έως εκείνη την ημερομηνία) ότι η καταβολή της επενδυτικής ενίσχυσης είχε «παγώσει» για διοικητικούς λόγους⁽⁹⁰⁾. Επομένως, όταν η ETBA υπέγραψε τη σύμβαση, στις 31 Μαΐου 2002, ήταν ήδη σε θέση να αρνηθεί να καταβάλει το δάνειο⁽⁹¹⁾. Γνώριζε ότι είχε αυτή τη δυνατότητα. Πρόκειται για κατάσταση διαφορετική από εκείνη στην οποία βρισκόταν η ETBA όταν υπέγραψε τη σύμβαση του δανείου, τον Ιούλιο του 1999. Άλλη διαφορά με το μέτρο Δ3 αποτελεί το γεγονός ότι, όταν η σύμβαση δανείου υπεγράφη στις 31 Μαΐου 2002, δύο διεθνείς επιχειρήσεις είχαν ολοκληρώσει την εξαγορά της ΕΝΑΕ και επρόκειτο να επενδύσουν σε αυτήν. Με την εξαγορά αυξήθηκαν οι πιθανότητες επιβίωσης της επιχείρησης. Μια τέτοια εξαγορά δεν θα μπορούσε να είχε προβλεφθεί τον Ιούλιο του 1999.

4.5. Καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης ύψους 54 δισεκατ. δραχμών (160 εκατ. ευρώ) που εγκρίθηκε το 1997 (μέτρο E7)

4.5.1. Περιγραφή του μέτρου

- (147) Στις 15 Ιουλίου 1997, εκτός από την απόφαση N 401/97 με την οποία εγκρίθηκε η επενδυτική ενίσχυση, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C 10/94. Με την απόφαση αυτή περάτωσε τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 εγκρίνοντας, δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/97, τη διαγραφή χρεών ύψους 54 δισεκατ. δραχμών (160 εκατ. ευρώ), που αντιστοιχούσαν στα χρέη που συνδέονταν με τις μη στρατιωτικές εργασίες του ναυπηγείου. Η διαγραφή χρεών για στρατιωτικές εργασίες του ναυπηγείου, η οποία πραγματοποιήθηκε ταυτοχρόνως, δεν έχει εκτιμηθεί βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

4.5.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (148) Στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, η Επιτροπή εκφράζει αμφιβολίες όσον αφορά την τήρηση των δύο όρων που προβλέπονται στην απόφαση C 10/94. Πρώτον, η διαγραφή χρεών εγκρίθηκε υπό τον όρο της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης, ένας εκ των δύο πυλώνων του οποίου ήταν το επενδυτικό σχέδιο. Όπως εξήγησε η Επιτροπή στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας (βλέπε περιγραφή του μέτρου Δ1), η Επιτροπή αμφιβάλει κατά πόσον εφαρμόστηκε ορθώς το εν λόγω επενδυτικό σχέδιο. Δεύτερον, η απόφαση C 10/94 απαγορεύει τη χορήγηση πρόσθετης ενίσχυσης λειτουργίας για λόγους αναδιάρθρωσης. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα διάφορα μέτρα που περιλαμβάνονται στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας φαίνεται ότι συνιστούν πρόσθετη ενίσχυση αναδιάρθρωσης. Φαίνεται, επομένως, ότι ο όρος αυτός δεν τηρήθηκε.

4.5.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών

- (149) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι η παράβαση των δύο όρων που τίθενται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας συνιστά βάσιμο λόγο για να θεωρηθεί ότι υπήρξε καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης. Επιπλέον, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι η ιδιωτικοποίηση του 1995 δεν αποτέλεσε ποτέ πραγματική ιδιωτικοποίηση, ιδίως διότι, αφενός, οι εργαζόμενοι της επιχείρησης δεν ανέλαβαν ποτέ χρηματοοικονομικό κίνδυνο ως μέτοχοι δεδομένου ότι κατέβαλαν ένα μικρό μόνο μέρος από το ποσό που θα έπρεπε να είχαν πληρώσει, και, αφετέρου, οι συνεισφορές που όντως κατέβαλαν επεστράφησαν στο σύνολό τους από το Ελληνικό Δημόσιο όταν πραγματοποιήθηκε η ιδιωτικοποίηση του 2001–2002. Η Επιτροπή θα πρέπει να θεωρήσει την έλλειψη πραγματικής ιδιωτικοποίησης, η οποία αποτελούσε προϋπόθεση για τη διαγραφή χρεών, ως πρόσθετη παράβαση της απόφασης C 10/94.

4.5.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (150) Στις παρατηρήσεις που υπέβαλαν σχετικά με την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, η Ελλάδα και η ENAE⁽⁹²⁾ υπο-

στηρίζουν ότι η απαγόρευση πρόσθετης ενίσχυσης αναδιάρθρωσης απλώς καθιστά παράνομη οιαδήποτε νέα ενίσχυση. Η απαγόρευση αυτή, εφόσον παραβιαστεί, δεν έχει ως αποτέλεσμα να καθιστά μη συμβιβάσιμη την ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94. Επιπλέον, η Ελλάδα υπογραμμίζει ότι η απόφαση απαγορεύει τη χορήγηση πρόσθετης «ενίσχυσης λειτουργίας» (όπως ορίζεται στο άρθρο 5 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ του Συμβουλίου) για αναδιάρθρωση. Για τον λόγο αυτόν, αμφισβητεί ότι μετά το 1997 δεν επιτράπη η χορήγηση ενίσχυσης αναδιάρθρωσης στην ENAE.

- (151) Όσον αφορά το επενδυτικό σχέδιο, η Ελλάδα και η ENAE υποστηρίζουν ότι η απόφαση C 10/1994 δεν περιλάμβανε όρο όσον αφορά την εφαρμογή σχεδίου αναδιάρθρωσης. Επιπλέον, δεν μπορούσε να περιλαμβάνει τέτοιο όρο, δεδομένου ότι ούτε η οδηγία 90/684/ΕΟΚ ούτε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97, που αποτελούν τη νομική βάση της απόφασης, περιλάμβαναν τέτοιο όρο. Ο μόνος όρος που είχε τεθεί ήταν η μερική ιδιωτικοποίηση της ENAE και η υποβολή (δηλαδή όχι η εφαρμογή) ενός επενδυτικού σχεδίου.

4.5.5. Εκτίμηση

4.5.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (152) Το άρθρο 296 δεν εφαρμόζεται στο παρόν μέτρο, δεδομένου ότι αφορά τη διαγραφή χρεών που σχετίζονται αποκλειστικά με τις μη στρατιωτικές (εμπορικές) δραστηριότητες του ναυπηγείου. Εξάλλου, η απόφαση C 10/94 βασίζόταν στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και όχι στο άρθρο 296 της συνθήκης.

4.5.5.2. Εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου

- (153) Όσον αφορά την εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου, η Επιτροπή θεωρεί ότι αποτελούσε όρο που είχε τεθεί στην απόφαση C 10/94. Πράγματι, δύο παραγράφους πριν το τέλος της απόφασης, αναφέρεται ότι «Το επενδυτικό πρόγραμμα δεν έχει ακόμα αρχίσει [...]. Μόλις το εν λόγω πρόγραμμα υλοποιηθεί, η τρέχουσα αναδιάρθρωση θα ολοκληρωθεί και τα ναυπηγεία θα επανακτήσουν τη βιωσιμότητά τους». Στην προτελευταία παράγραφο, η Επιτροπή υπενθυμίζει την απαγόρευση διάθεσης περαιτέρω ενισχύσεων για αναδιάρθρωση. Τέλος, στην τελευταία παράγραφο αναφέρεται: «Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή αποφάσισε να περατώσει τη διαδικασία του άρθρου 93 παράγραφος 2 επιτρέποντας την ενίσχυση υπό τους όρους που περιγράφονται στην παρούσα επιστολή. Σε περίπτωση που η Επιτροπή θεωρήσει ότι δεν τηρείται κάποιος από τους όρους αυτούς, μπορεί να απαιτήσει την κατάργηση ή/και την επιστροφή της ενίσχυσης». Το γεγονός ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε τη λέξη «όρους» στον πληθυντικό αριθμό, σημαίνει ότι υπήρχε τουλάχιστον ένας ακόμα όρος πέραν της απαγόρευσης χορήγησης περαιτέρω ενισχύσεων για αναδιάρθρωση. Βάσει της δομής και του περιεχομένου της απόφασης, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου αποτελούσε όρο. Η Επιτροπή αξιολόγησε

ήδη λεπτομερώς την εφαρμογή της επενδυτικής ενίσχυσης όταν ανέλυσε το μέτρο Δ1. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ΕΝΑΕ δεν εφάρμοσε το επενδυτικό σχέδιο εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Στις 31 Δεκεμβρίου 2001 –μετά από παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου– η ΕΝΑΕ είχε εκτελέσει μόλις το 63 % του σχεδίου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο όρος αυτός δεν τηρήθηκε.

- (154) Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι η εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου δεν τίθεται ως όρος στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97, ο οποίος αποτελεί τη νομική βάση της απόφασης C 10/94. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ενίσχυση εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94. Επομένως, πρέπει να τηρούνται οι όροι που προβλέπονται στην εν λόγω απόφαση. Εάν η Ελλάδα θεωρούσε ότι οι όροι που τίθενται στην απόφαση C 10/1994 δεν ήταν σύμφωνοι με τους όρους που τίθενται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97, έπρεπε να είχε προβάλει την απόφαση C 10/94. Ωστόσο, δεν το έπραξε εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 230 της συνθήκης. Επικουρικά, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 αποτελεί απλώς τροποποίηση της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ του Συμβουλίου με σκοπό την αύξηση του ποσού της ενίσχυσης που μπορεί να χορηγηθεί σε τρεις ναυπηγικούς ομίλους. Όσον αφορά την ΕΝΑΕ, στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97 αναφέρεται: «Όλες οι υπόλοιπες διατάξεις της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ τυγχάνουν εφαρμογής επί του εν λόγω ναυπηγείου». Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ο κανονισμός 90/684/ΕΟΚ εγκρίνει ενισχύσεις σε ελληνικά ναυπηγεία εφόσον «χορηγούνται με σκοπό την οικονομική αναδιάρθρωση των ναυπηγείων στα πλαίσια συστηματικού και συγκεκριμένου προγράμματος αναδιάρθρωσης που συνδέεται με την εκποίηση των ναυπηγείων». Αυτό σημαίνει ότι το Συμβούλιο δεν θα μπορούσε να ικανοποιηθεί με την απλή υποβολή σχεδίου αναδιάρθρωσης αλλά θεωρούσε πραγματικά αναγκαία την εφαρμογή του. Πράγματι, πώς θα μπορούσε να χορηγηθεί ενίσχυση «στα πλαίσια συστηματικού και συγκεκριμένου προγράμματος αναδιάρθρωσης» εάν το πρόγραμμα αυτό δεν επρόκειτο να τεθεί σε εφαρμογή;

- (155) Εφόσον ο όρος δεν τηρήθηκε, υπήρξε καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης και, σύμφωνα με την τελευταία παράγραφο της απόφασης C 10/94, η ενίσχυση πρέπει να ανακληθεί.

4.5.5.3. Απαγόρευση διάθεσης «περαιτέρω ενισχύσεων λειτουργίας για αναδιάρθρωση»

- (156) Στην προτελευταία παράγραφο της απόφασης C 10/94 αναφέρεται ότι «η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 εκδόθηκε από το Συμβούλιο υπό τον όρο να μην διατεθούν περαιτέρω ενισχύσεις λειτουργίας για ανα-

διάρθρωση στα ναυπηγεία που καλύπτει ο κανονισμός. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να χορηγηθεί στο μέλλον τέτοια ενίσχυση αναδιάρθρωσης στο ναυπηγείο αυτό». Τα μέρη της παρούσας διαδικασίας διαφωνούν ως προς την ερμηνεία του συγκεκριμένου όρου. Η Ελλάδα και η ΕΝΑΕ θεωρούν ότι, βάσει του όρου αυτού, οιαδήποτε ενίσχυση λειτουργίας για αναδιάρθρωση χορηγήθηκε μετά την έκδοση της απόφασης θα ήταν αυτομάτως μη συμβίβαστη και έπρεπε να ανακληθεί. Σύμφωνα με τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, βάσει του όρου αυτού, οιαδήποτε ενίσχυση λειτουργίας για αναδιάρθρωση χορηγήθηκε μετά την έκδοση της απόφασης θα συνιστούσε καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94 και θα έπρεπε, κατά συνέπεια, να έχει οδηγήσει στην ανάκτηση της ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94, πέρα από την ανάκτηση της πρόσθετης ενίσχυσης λειτουργίας για αναδιάρθρωση.

- (157) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι σκοπός της απαγόρευσης της διάθεσης περαιτέρω ενίσχυσης λειτουργίας για αναδιάρθρωση είναι να αποφευχθεί η συσσώρευση ενισχύσεων πέραν του επιπέδου που προβλέπεται στην απόφαση. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται εάν ανακληθεί οιαδήποτε πρόσθετη ενίσχυση λειτουργίας χορηγήθηκε μετά την έκδοση της απόφασης C 10/94. Πράγματι, με την ανάκτηση της πρόσθετης ενίσχυσης, υπάρχει επαναφορά στην προτέρα κατάσταση και αποφεύγεται η σωρευση ενισχύσεων πέραν του επιπέδου που προβλέπεται στην απόφαση C 10/94. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η παροχή πρόσθετης ενίσχυσης λειτουργίας για αναδιάρθρωση μετά την έκδοση της απόφασης C 10/94 δεν συνεπάγεται υποχρέωση ανάκτησης της ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94, εφόσον ανακληθεί πραγματικά η πρόσθετη ενίσχυση.

- (158) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, για να διαπιστωθεί εάν η ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94 πρέπει να ανακληθεί, δεν είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί ποιο από τα μέτρα ενίσχυσης που εφαρμόστηκαν παράνομα μετά την έκδοση της απόφασης C 10/94 συνιστά «ενίσχυση λειτουργίας για αναδιάρθρωση». Πράγματι, στην παρούσα απόφαση, η Επιτροπή θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι όλα τα μέτρα ενίσχυσης που εφαρμόστηκαν παράνομα μετά την έκδοση της απόφασης C 10/94 πρέπει να ανακληθούν. Κατά συνέπεια, κάθε μέτρο το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να χαρακτηριστεί πρόσθετη ενίσχυση λειτουργίας για αναδιάρθρωση πρέπει να ανακληθεί. Με την ανάκτηση θα υπάρξει επαναφορά στην προτέρα κατάσταση και θα αποφευχθεί, ως εκ τούτου, ενδεχόμενη σωρευση ενισχύσεων αναδιάρθρωσης. Με τον τρόπο αυτόν, θα τηρηθεί ο όρος που προβλέπεται στην απόφαση C 10/94.

4.5.5.4. Μη καταβολή του τιμήματος αγοράς

(159) Κατά τη διάρκεια της ενδεδειγμένης ανάλυσης της υπόθεσης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή εντόπισε μία ακόμα παράβαση της απόφασης C 10/94: καθ' όλο το διάστημα κατά το οποίο οι εργαζόμενοι – ως κάτοχοι του 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ – συμμετείχαν στη διαχείριση της ΕΝΑΕ, δεν κατέβαλαν ποτέ το τίμημα αγοράς που είχαν αναλάβει να καταβάλουν βάσει της σύμβασης μερικής ιδιωτικοποίησης του Σεπτεμβρίου 1995.

(160) Για να γίνει κατανοητή αυτή η παράβαση της απόφασης C 10/94, πρέπει πρώτα να γίνει ανάλυση του κειμένου και της νομικής βάσης της εν λόγω απόφασης.

(161) Στο προοίμιο της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ αναφέρεται «ότι είναι αναγκαία η βραχυπρόθεσμη οικονομική αναδιάρθρωση της ελληνικής ναυπηγικής βιομηχανίας προκειμένου οι δημόσιοι οργανισμοί που είναι ιδιοκτήτες ναυπηγείων να αποκαταστήσουν την ανταγωνιστικότητά τους παραχωρώντας τα σε νέους ιδιοκτήτες». Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 10 της οδηγίας ορίζει: «2. Κατά το 1991, οι ενισχύσεις για τη λειτουργία των ναυπηγείων κατασκευής, μετατροπής και επισκευής πλοίων οι οποίες δεν συνδέονται με νέες συμβάσεις μπορούν να θεωρούνται συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά αν χορηγούνται με σκοπό την οικονομική αναδιάρθρωση των ναυπηγείων στα πλαίσια συστηματικού και συγκεκριμένου προγράμματος αναδιάρθρωσης που συνδέεται με την εκποίηση των ναυπηγείων. 3. Παρά την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 υποχρέωση εκποίησης των ναυπηγείων, η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να διατηρήσει την πλειοψηφία του 51 % σε κάποιο από τα ναυπηγεία αν η απόφαση αυτή δικαιολογείται για λόγους εθνικής άμυνας». Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η οδηγία χρησιμοποιεί την έκφραση «παραχωρώντας τα σε νέους ιδιοκτήτες» και όχι «δινοντάς τα» σε νέους ιδιοκτήτες. Αυτό σημαίνει ότι οι νέοι ιδιοκτήτες όφειλαν να καταβάλουν ένα τίμημα ως αντάλλαγμα για την ανάληψη της κυριότητας των ναυπηγείων. Η κυριότητα δεν παρέχεται δωρεάν. Η φράση «[προκειμένου] να αποκαταστήσουν την ανταγωνιστικότητά τους παραχωρώντας τα σε νέους ιδιοκτήτες» εξηγεί τον σκοπό του όρου αυτού. Καθ' όσον διάστημα τα ναυπηγεία τελούσαν υπό κρατική κυριότητα, δεν έλαβαν τα αναγκαία μέτρα για να αποκαταστήσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Ως εκ τούτου, είχαν διαρκώς την ανάγκη κρατικών ενισχύσεων. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής, η οποία είναι απαράδεκτη σύμφωνα με το άρθρο 87 της συνθήκης, το Συμβούλιο ενέκρινε τη χορήγηση ενίσχυσης για τελευταία φορά (δηλαδή ήταν δυνατή η χορήγηση ενίσχυσης το 1991) αλλά επέβαλε την πώληση των ναυπηγείων σε νέους ιδιοκτήτες ακολουθώντας το σκεπτικό ότι οι νέοι ιδιοκτήτες θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας, ώστε τα ναυπηγεία να μην χρειάζονται πλέον ενίσχυση λειτουργίας για αναδιάρθρωση⁽⁹³⁾.

(162) Όπως αναφέρεται στην ενότητα 2 με τίτλο «Προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου» της παρούσας απόφασης, τον Ιούλιο του 1995 η Επιτροπή εξέδωσε αρνητική απόφαση στη διαδικασία C 10/94 διότι η ΕΝΑΕ δεν είχε εκποιηθεί όπως ζητούσε η απόφαση 90/684/ΕΟΚ. Η

Ελλάδα ζήτησε την αναστολή της εν λόγω απόφασης υποστηρίζοντας ότι η εκποίηση επρόκειτο να πραγματοποιηθεί σύντομα. Η ίδια η Ελλάδα κατόπιν παρουσίασε τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 ως εκποίηση του ναυπηγείου. Επ' αυτής της βάσεως, η Επιτροπή ανακάλεσε την αρνητική της απόφαση.

(163) Το προοίμιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/97 αναφέρει: «ότι, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε η ελληνική κυβέρνηση να ιδιωτικοποιήσει όλα τα κρατικά ναυπηγεία της μέχρι τον Μάρτιο του 1993, η εταιρεία «Ελληνικά Ναυπηγεία» πωλήθηκε μόλις τον Σεπτέμβριο του 1995 σε συνεταιρισμό των εργαζομένων της, ενώ το κράτος διατηρεί τον έλεγχο της πλειοψηφίας των μετοχών, δηλαδή του 51 % για λόγους εθνικής άμυνας· ότι για τη χρηματοοικονομική βιωσιμότητα και την αναδιάρθρωση των «Ελληνικών Ναυπηγείων» απαιτείται η χορήγηση ενίσχυσης η οποία θα επιτρέψει στην εταιρεία να διαγράψει τα χρέη που είχαν σωρευθεί πριν από την καθυστερημένη της ιδιωτικοποίηση». Το άρθρο 1 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/97 αναφέρει: «Δύναται να θεωρηθεί ως συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά η χορήγηση ενίσχυσης υπό τη μορφή διαγραφής χρεών των «Ελληνικών ναυπηγείων» μέχρι ανωτάτου ποσού 54 525 εκατ. δραχμών το οποίο αντιστοιχεί σε χρέη από εργασίες του ναυπηγείου επί εμπορικών πλοίων, όπως αυτά είχαν διαμορφωθεί στις 31 Δεκεμβρίου 1991, επαυξημένα κατά τους τόκους και τις ποινές μέχρι τις 31 Ιανουαρίου 1996. Όλες οι υπόλοιπες διατάξεις της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ τυγχάνουν εφαρμογής επί του εν λόγω ναυπηγείου». Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 εκδόθηκε, επομένως, διότι, για να καταστεί βιώσιμη, η ΕΝΑΕ χρειαζόταν περισσότερη ενίσχυση από αυτή που είχε εγκριθεί δυνάμει του άρθρου 10 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 ενέκρινε τη διαγραφή των τόκων και των προστίμων σχετικά με χρέη που υπήρχαν στις 31 Δεκεμβρίου 1991 και είχαν έκτοτε αυξηθεί. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 εφαρμόζοταν έως την 31η Δεκεμβρίου 1998. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το Συμβούλιο χρησιμοποίησε και στην περίπτωση αυτή τις λέξεις «πωλήθηκε» και «ιδιωτικοποίηση» όσον αφορά την ΕΝΑΕ. Το Συμβούλιο ενέκρινε την ενίσχυση διότι θεώρησε ότι τον Σεπτέμβριο του 1995 είχε συναφθεί έγκυρη σύμβαση πώλησης, σύμφωνα με τον όρο που έδωσε η οδηγία 90/684/ΕΟΚ Με άλλα λόγια, η εκποίηση των ναυπηγείων δεν χρειαζόταν να τεθεί ως όρος, δεδομένου ότι υπήρχε ήδη έγκυρη σύμβαση πώλησης.

(164) Στην αρχή της απόφασης C 10/94 υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 10 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ απαιτεί την εκποίηση των ναυπηγείων. Στη συνέχεια, η απόφαση C 10/94 αναφέρει ότι τηρήθηκε ο όρος αυτός «με την πώληση στις 18 Σεπτεμβρίου 1995 του 49 % των μετοχών των ναυπηγείων σε συνεταιρισμό των εργαζομένων στα ναυπηγεία». Ωστόσο, δεδομένου ότι το ποσό της ενίσχυσης είναι μεγαλύτερο από αυτό που εγκρίθηκε με την οδηγία 90/684/ΕΟΚ, «η Επιτροπή δεν μπορούσε να δώσει την έγκρισή της βάσει των διατάξεων της 7ης οδηγίας», η οποία για τον λόγο αυτό τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97, ώστε να αυξηθεί το ποσό της ενίσχυσης που μπορούσε να χορηγηθεί στην ΕΝΑΕ. Δεδομένου ότι τηρήθηκαν οι όροι που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97 και στην οδηγία 90/684/ΕΟΚ, η απόφαση C 10/94 ενέκρινε την ενίσχυση. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι στην απόφαση C 10/94 χρησιμοποιείται και πάλι η λέξη

«πώληση» και θεώρησε ότι η σύμβαση μεταξύ της ETBA και των εργαζομένων για την πώληση του 49 % των μετοχών της ENAE συνιστούσε έγκυρη πώληση. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι είχε λάβει αντίγραφο της σύμβασης πώλησης πριν εκδώσει την απόφαση C 10/94 και, ως εκ τούτου, γνώριζε το περιεχόμενό της. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, όταν εξέδωσε την απόφαση C 10/94, η Επιτροπή δεν είχε λόγο να ζητήσει την πώληση της ENAE (δηλαδή να τη θέσει ρητώς ως όρο που έπρεπε να τηρηθεί στο μέλλον), δεδομένου ότι τον Σεπτέμβριο του 1995 είχε ήδη υπογραφεί έγκυρη σύμβαση πώλησης.

(165) Ωστόσο, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η σύμβαση που υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο του 1995 περιλάμβανε ασυνήθεις διατάξεις σχετικά με την καταβολή του τιμήματος πώλησης: το τίμημα πώλησης ύψους 8,1 δισεκατ. δραχμών (24 εκατ. ευρώ) δεν επρόκειτο να καταβληθεί από τους εργαζομένους αμέσως, αλλά σε 13 ετήσιες δόσεις μετά από διετή περίοδο χάριτος, δηλαδή από το 1998 έως το 2010. Παρ' όλα αυτά, η κυριότητα των μετοχών θα μεταβιβαζόταν αμέσως στους εργαζομένους. Έως την καταβολή του τιμήματος αγοράς από τους εργαζομένους, η ETBA θα διατηρούσε ενέχυρο επί των μετοχών. Για να χρηματοδοτήσει την πληρωμή των ετήσιων δόσεων στην ETBA, η ENAE θα παρακρατούσε μέρος του μισθού και των επιδομάτων των εργαζομένων. Λίγους μήνες μετά τον Σεπτέμβριο του 1995, υπεγράφη σύμβαση μεταξύ της ETBA, της ENAE, του συνεταιρισμού των εργαζομένων και κάθε εργαζομένου της ENAE ατομικά (η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 είχε συναφθεί μεταξύ της ETBA και του συνεταιρισμού των εργαζομένων). Δυνάμει της σύμβασης αυτής, κάθε εργαζόμενος συμφωνούσε να αγοράσει συγκεκριμένο αριθμό μετοχών σύμφωνα με τους όρους που προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Σε αυτές τις συμβάσεις επαναλαμβάνεται επίσης ότι η ENAE θα παρακρατά μέρος του μισθού και του επιδόματος Χριστουγέννων και Πάσχα για τη χρηματοδότηση της πληρωμής των ετήσιων δόσεων.

(166) Η Επιτροπή έχει πλέον εξακριβώσει ότι οι εργαζόμενοι δεν κατέβαλαν ποτέ τις ετήσιες δόσεις, δηλαδή δεν τις έχουν πληρώσει μολονότι συμμετείχαν στη διαχείριση των ναυπηγείων ως κάτοχοι του 49 % των μετοχών. Οι τρεις πρώτες δόσεις τις οποίες προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 – αυτές που έπρεπε να είχαν καταβληθεί το 1998, το 1999 και το 2000 – δεν καταβλήθηκαν. Το 2001, στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης της ENAE, οι εργαζόμενοι και η ETBA συνήψαν σύμβαση διά της οποίας οι εργαζόμενοι παραιτήθηκαν του δικαιωμάτων τους επί του 49 % του προϊόντος της πώλησης των μετοχών της ENAE στην HDW/Ferrostaal. Ως αντάλλαγμα, η ETBA παραιτήθηκε της απαίτησής της έναντι των εργαζομένων όσον αφορά την καταβολή του τιμήματος για την αγορά του 49 % των μετοχών της ENAE που έπρεπε να καταβάλουν οι εργαζόμενοι σύμφωνα με τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι εργαζόμενοι ως ιδιοκτήτες δεν ανέλαβαν κανένα χρηματοοικονομικό κίνδυνο όσον αφορά την επιτυχία ή την αποτυχία της αναδιάρθρωσης.

κονομικό κίνδυνο όσον αφορά την επιτυχία ή την αποτυχία της αναδιάρθρωσης.

(167) Η Επιτροπή ανέφερε στην Ελλάδα και στην ENAE ότι η μη καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους φαίνεται ότι συνιστά καταχρηστική εφαρμογή της απόφασης C 10/94, δεδομένου ότι εξαιτίας της δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ η μερική ιδιωτικοποίηση με σκοπό την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας των ναυπηγείων.

(168) Η Ελλάδα και η ENAE αμφισβητούν αυτά τα συμπεράσματα. Μεταξύ άλλων, επικαλούνται τους ακόλουθους τρεις λόγους απόρριψης των αμφιβολιών της Επιτροπής.

(169) Ως πρώτο λόγο, η Ελλάδα επικαλείται το ότι η ιδιωτικοποίηση είναι «πραγματική» και «γνήσια». Συγκεκριμένα, η ελληνική κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι: «Οι εργαζόμενοι απέκτησαν την ιδιότητα του μετόχου σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας. Καταχωρήθηκαν στο βιβλίο μετόχων της εταιρείας και απέκτησαν όλα τα σχετικά δικαιώματα ως μέτοχοι, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συμμετοχής και ψήφου στις γενικές συνελεύσεις ασκώντας, κατά τον τρόπο αυτόν, έλεγχο και επιρροή στην καθημερινή διοίκηση των ναυπηγείων. Επιπλέον, η απόκτηση των μετοχών ενείχε τον κίνδυνο απώλειας της αξίας τους». «Οι εργαζόμενοι άσκησαν το δικαίωμα προαίρεσης, το οποίο προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία, και συμμετείχαν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αναλόγως του μεριδίου που κατείχαν επί του μετοχικού κεφαλαίου, και ως εκ τούτου ιδιωτικά κεφάλαια επενδύθηκαν στα ναυπηγεία»⁽⁹⁴⁾.

(170) Ως δεύτερο λόγο, η Ελλάδα επικαλείται το γεγονός ότι η καταβολή του τιμήματος πώλησης δεν είχε τεθεί ως όρος στην απόφαση C 10/94, αλλά ακόμα και εάν είχε τεθεί, η Επιτροπή θεώρησε ότι ο όρος αυτός είχε ήδη τηρηθεί. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα υπενθυμίζει ότι «Η Επιτροπή ανέφερε στην απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 1995 ότι θα συνεχίσει να εξετάζει στα πλαίσια της διαδικασίας που είχε ανοίξει όλες τις ενέργειες της ελληνικής κυβέρνησης για την εφαρμογή της συμφωνίας μεταβίβασης του 49 % των μετοχών στο συνεταιρισμό των εργαζομένων, καθώς και το περιεχόμενο της πριν λάβει τελική απόφαση για την έγκριση διαγραφής χρεών. Έτσι και έπραξε καταλήγοντας το 1997 να εγκρίνει τη διαγραφή, λαμβάνοντας τελική απόφαση, χωρίς να θέτει τον όρο της ιδιωτικοποίησης. Το 1997 δηλαδή η Επιτροπή είχε ήδη εξετάσει το περιεχόμενο της συμφωνίας και είχε καταλήξει ότι πρόκειται για ιδιωτικοποίηση, πριν εγκρίνει τη διαγραφή χρεών»⁽⁹⁵⁾.

(171) Ως τρίτο λόγο, η Ελλάδα επικαλείται το γεγονός ότι η ΕΤΒΑ είχε εφαρμόσει ορθώς τη σύμβαση πώλησης. Πράγματι, οι εργαζόμενοι, δεδομένου ότι είχε ήδη χρειασθεί να συμμετάσχουν σε τρεις αυξήσεις κεφαλαίου με σκοπό τη χρηματοδότηση του επενδυτικού σχεδίου⁽⁹⁶⁾, «περιήλθαν σε αδυναμία εκπλήρωσής της υποχρέωσης για καταβολή του τιμήματος αγοράς των μετοχών. Η ΕΤΒΑ δεν επεδίωξε με αναγκαστικά μέτρα την είσπραξη του τιμήματος από ένα έκαστο των 2 000 εργαζομένων, δεδομένου ότι δεν υπήρχε ρεαλιστική δυνατότητα τελεσφορήσεως των σχετικών ενεργειών [...]. Αντί να αποδωθεί σε μια δαιδαλώδη, χρονοβόρα, εξαιρετικά δαπανηρή και τελικώς ατελέσφορη δικαστική επιδίωξη των απαιτήσεών της αυτών [...], η ΕΤΒΑ βασιζόμενη στο ενέχυρο των πωληθεισών και μη αποπληρωθεισών μετοχών αυτών, επεδίωξε και επέτυχε να εισπράξει την απαίτησή της από το προϊόν πώλησής των ενεχυρασμένων αυτών μετοχών ιδιοκτησίας των εργαζομένων, στον βαθμό που το προϊόν αυτό εκάλυπτε τη σχετική οφειλή»⁽⁹⁷⁾. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ το 2001-2002 η ΕΤΒΑ εισέπραξε από την HDW/Ferrostaal το 100 % του τιμήματος πώλησης – και όχι μόνον το 51 % – «τελικά όπως διαφαίνεται, το τίμημα εισπράχθηκε. Είναι προφανές ότι η εξόφληση του τιμήματος των μετοχών των εργαζομένων μέσω της πώλησής ικανοποίησε την αξίωση της ΕΤΒΑ να εισπράξει το τίμημα [...]. [...] δεν τίθεται ζήτημα μη πληρωμής του τιμήματος εξαγοράς»⁽⁹⁸⁾. Επιπλέον, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το ότι η πώληση των ναυπηγείων στην HDW/Ferrostaal αποτελεί πραγματική ιδιωτικοποίηση.

(172) Η Επιτροπή κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η απόφαση C 10/1994 και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, εφόσον οι μετοχές της ΕΝΑΕ είχαν πωληθεί στους εργαζομένους με τη σύμβαση του 1995, επληρούτο ο όρος της εκποίησης των ναυπηγείων που προβλέπεται στο άρθρο 10 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, σκοπός του όρου αυτού ήταν η μεταβίβαση της κυριότητας σε ιδιώτες, οι οποίοι, δεδομένου ότι θα επιδίωκαν τη μεγιστοποίηση της αξίας της επένδυσής τους, θα λάμβαναν τα αναγκαία μέτρα για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας των ναυπηγείων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έκανε δεκτή τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 ως έγκυρη πώληση διότι έδωσε ως συμβατική υποχρέωση στους εργαζομένους να καταβάλουν 24 εκατ. ευρώ ως τίμημα για την απόκτηση του 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ. Ως συνέπεια του τιμήματος που έπρεπε να καταβάλουν, συμμετέχοντας στη διαχείριση των ναυπηγείων, οι εργαζόμενοι θα φρόντιζαν να διατηρήσουν και να αυξήσουν την αξία της επένδυσής τους⁽⁹⁹⁾. Φαίνεται τώρα ότι η ΕΤΒΑ, η οποία βρισκόταν υπό τον έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου, ποτέ δεν προσπάθησε σοβαρά να εισπράξει την πληρωμή εκείνου του μέρους του τιμήματος πώλησης το οποίο, σύμφωνα με τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, όφειλαν να

είχαν καταβάλει οι εργαζόμενοι το 1998, το 1999 και το 2000. Η ΕΤΒΑ διέθετε αρκετά μέσα για να εξασφαλίσει την καταβολή του τιμήματος πώλησης. Η ΕΤΒΑ είχε τον έλεγχο της ΕΝΑΕ, η οποία είχε το νόμιμο δικαίωμα να εισπράξει το ποσό αυτό από τους μισθούς και τα επιδόματα των εργαζομένων⁽¹⁰⁰⁾. Επιπλέον, η ΕΝΑΕ και ο συνεταιρισμός των εργαζομένων είχαν επίσης αναλάβει συμβατική υποχρέωση έναντι της ΕΤΒΑ μέσω των ατομικών συμφωνιών που είχαν υπογραφεί με κάθε εργαζόμενο μετά τον Σεπτέμβριο του 1995. Η ΕΤΒΑ θα μπορούσε επομένως να ασκήσει ένδικα μέσα κατά της ΕΝΑΕ και του συνεταιρισμού των εργαζομένων και δεν χρειαζόταν να το πράξει κατά κάθε εργαζόμενου ατομικά, όπως υποστήριξαν οι ελληνικές αρχές. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ελληνικές αρχές σκοπίμως δεν ζήτησαν την πληρωμή των ετήσιων δόσεων από τους εργαζομένους. Τηρώντας τη στάση αυτή, η Ελλάδα έδειξε ότι δεν είχε την πρόθεση να εξασφαλίσει την καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους, γεγονός που άλλαξε άρδην την κατάσταση των εργαζομένων: αντί να αναγκασθούν οι εργαζόμενοι να καταβάλουν το τίμημα αγοράς, δεν χρειάσθηκε να θέσουν σε κίνδυνο αυτό το ποσό των χρημάτων τους, με αποτέλεσμα όταν συμμετείχαν στη διοίκηση των ναυπηγείων να δίνουν λιγότερη σημασία στη διατήρηση και την αύξηση της αξίας των μετοχών και στην αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας (και να ενδιαφέρονται περισσότερο για τη διατήρηση της απασχόλησης και των συνθηκών εργασίας). Επιπλέον, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι δεν κατέβαλαν το τίμημα αγοράς, ήταν αναμενόμενο ότι, μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, η ΕΤΒΑ θα προέβιαι σε αναγκαστική εκτέλεση βάσει του ενέχυρου της επί των μετοχών και ότι, κατά συνέπεια, οι εργαζόμενοι απλώς δεν θα διέθεταν πλέον μετοχικά μερίδια στα ναυπηγεία. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή αδυνατεί να καταλάβει πώς ήταν δυνατόν να ενδιαφερθούν οι εργαζόμενοι για τη διατήρηση και την αύξηση της αξίας της ΕΝΑΕ και για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητάς της. Η Επιτροπή θεωρεί, επομένως, πως το γεγονός ότι το Ελληνικό Δημόσιο δεν επιδίωξε να εξασφαλίσει την καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους, όπως προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, άλλαξε άρδην την κατάσταση των εργαζομένων τη στιγμή που αυτοί συμμετείχαν στη διοίκηση του ναυπηγείου. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η ΕΤΒΑ δεν ζήτησε την καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους, η μεταβίβαση κυριότητας που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1995 δεν συνιστούσε πραγματική «εκποίηση», με σκοπό την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας των ναυπηγείων, όπως απαιτούσε η οδηγία 90/684/ΕΟΚ. Εν κατακλείδι, εφόσον δεν ζήτησε την καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους, η Ελλάδα έκανε κατάχρηση της απόφασης C 10/94. Πράγματι, η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε από την Επιτροπή, η οποία ευλόγως υπέθεσε ότι η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 θα εφαρμοζόταν από την κρατική τράπεζα ΕΤΒΑ, και ιδίως ότι η ΕΤΒΑ θα εισέπραττε το τίμημα πώλησης από τους εργαζομένους της ΕΝΑΕ όπως προέβλεπαν ρητώς οι διατάξεις της σύμβασης, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι νέοι ιδιοκτήτες θα είχαν οικονομικό συμφέρον να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των ναυπηγείων. Η Επιτροπή δεν μπορούσε να προβλέψει ότι η Ελλάδα, έχοντας η ίδια παρουσιάσει τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 ως πώληση της ΕΝΑΕ, σκοπίμως δεν θα προέβιαι στην είσπραξη του τιμήματος πώλησης από τον αγοραστή, παρά την ύπαρξη αρκετών συμβατικών και νομικών διατάξεων οι οποίες επέτρεπαν την είσπραξη του τιμήματος. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμπεριφορά αυτή είναι

παρόμοια με την υποβολή ανακριβών πληροφοριών στην Επιτροπή και με καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης. Ως εκ τούτου, η ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94 πρέπει να ανακτηθεί από την ΕΝΑΕ.

(173) Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι τρεις λόγοι που επικαλέσθηκαν η Ελλάδα και η ΕΝΑΕ, οι οποίοι παρουσιάστηκαν συνοπτικά ανωτέρω, πρέπει να απορριφθούν.

(174) Όσον αφορά τον πρώτο λόγο – «η ιδιωτικοποίηση ήταν γνήσια και πραγματική διότι οι εργαζόμενοι ανέλαβαν την κυριότητα των μετοχών και τον αντίστοιχο έλεγχο επί της ΕΝΑΕ» – η Επιτροπή παρατηρεί ότι η μεταβίβαση της κυριότητας αποτελούσε αναγκαίο αλλά όχι ικανό όρο. Πράγματι, η απόφαση C 10/1994 και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 βασίζονται στο γεγονός της «πώλησης» των μετοχών στους εργαζομένους τον Σεπτέμβριο του 1995. Με άλλα λόγια, βασίζονται στην υπόθεση ότι οι εργαζόμενοι θα κατέβαλλαν το τίμημα αγοράς σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης του Σεπτεμβρίου 1995. Δεν βασίζονται στο γεγονός ότι οι μετοχές «μεταβιβάσθηκαν» ή «δόθηκαν» στους εργαζομένους. Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, είναι λογικό η Επιτροπή και το Συμβούλιο να θεωρήσουν την καταβολή του τιμήματος πώλησης ως αποφασιστικής σημασίας, δεδομένου ότι ώθησε τους εργαζομένους να διοικήσουν τα ναυπηγεία με γνώμονα την αξία των μετοχών. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, εφόσον δεν χρειάστηκε να καταβάλουν το τίμημα αυτό, ήταν σε διαφορετική κατάσταση από έναν ιδιοκτήτη της ελεύθερης αγοράς. Όσον αφορά το επιχείρημα της Ελλάδας ότι «η απόκτηση των μετοχών ενείχε τον κίνδυνο απώλειας της αξίας τους», η Επιτροπή επισημαίνει ότι, μολονότι δεν αμφισβητείται το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι κατέστησαν τυπικώς ιδιοκτήτες των μετοχών, τους απασχολούσε πολύ λιγότερο η εξέλιξη της αξίας των μετοχών λόγω του ότι δεν χρειάστηκε να καταβάλουν υψηλό τίμημα (δηλαδή μείωση μισθών και επιδομάτων) επί 12 έτη) για την απόκτησή τους. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι δεν κατέβαλλαν το τίμημα αγοράς, έπρεπε να αναμένουν ότι η ΕΤΒΑ θα προέβαινε σε αναγκαστική εκτέλεση βάσει του ενεχύρου της επί των μετοχών, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να απολέσουν την κυριότητα των εν λόγω μετοχών. Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα της Ελλάδας ότι «οι εργαζόμενοι [...] συμμετείχαν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αναλόγως του μεριδίου που κατείχαν επί του μετοχικού κεφαλαίου, και ως εκ τούτου ιδιωτικά κεφάλαια επενδύθηκαν στα ναυπηγεία», η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι οι εργαζόμενοι συμμετείχαν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (αυτό θα περιγραφεί στην περιγραφή και την εκτίμηση του μέτρου Ε10). Ωστόσο, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, η συμμετοχή στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν παρείχε στους εργαζομένους το δικαίωμα απόκτησης νέων μετοχών της ΕΝΑΕ. Η Επιτροπή αδυνατεί να καταλάβει, επομένως, πώς η συμμετοχή αυτή καθ αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει τους εργαζομένους να διοικήσουν τα ναυπηγεία με τρόπο που να εξασφαλίζει τη διατήρηση ή την αύξηση της αξίας των μετοχών, δεδομένου ότι η συμμετοχή αυτή δεν τους παρείχε νέες μετοχές⁽¹⁰¹⁾. Η Επιτροπή αδυνατεί επίσης να καταλάβει πώς η συμμετοχή αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει «εκποίηση» της ΕΝΑΕ δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι δεν έλαβαν πρό-

σθετες μετοχές ως αντάλλαγμα για τις επενδύσεις τους. Παρεμπιπτόντως, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το συνολικό ποσό που επένδυσαν οι εργαζόμενοι κατά τις τρεις αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου ήταν πολύ κατώτερο αυτού που θα έπρεπε να επενδύσουν εάν είχαν συμμετάσχει σε αυτές τις αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου και είχαν καταβάλει το τίμημα αγοράς σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης του Σεπτεμβρίου 1995. Υπενθυμίζεται ότι η απόφαση C 10/1994 και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 βασίζονται στην υπόθεση ότι η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 θα εφαρμόζοταν, δηλαδή ότι οι εργαζόμενοι θα κατέβαλλαν το τίμημα αγοράς και τη συμμετοχή τους στις αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου. Δεδομένου ότι το χρηματικό ποσό που έπρεπε να επενδύσουν οι εργαζόμενοι ήταν πολύ κατώτερο αυτού που ευλόγως ανέμενε η Επιτροπή όταν εξέδωσε την απόφαση C 10/94 (και αυτού που ανέμενε το Συμβούλιο όταν εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97), η Επιτροπή θεωρεί ότι το ποσό αυτό δεν αποτελούσε επαρκές κίνητρο ώστε οι εργαζόμενοι να δώσουν τη δέουσα σημασία στην αξία των μετοχών και στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ΕΝΑΕ.

(175) Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο που επικαλέστηκε η Ελλάδα – «η καταβολή του τιμήματος πώλησης δεν είχε τεθεί ως όρος στην απόφαση C 10/94, αλλά ακόμα και εάν είχε τεθεί, η Επιτροπή, αφού εξέτασε τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, θεώρησε ότι ο όρος αυτός είχε ήδη τηρηθεί» – η Επιτροπή υπενθύμισε προηγουμένως ότι η εκποίηση του ναυπηγείου είχε τεθεί ως όρος στην οδηγία 90/684/ΕΟΚ και εξήγησε για ποιο λόγο είχε τεθεί ο όρος αυτός. Η Επιτροπή εξήγησε ήδη επίσης ότι έλαβε αρνητική απόφαση τον Ιούλιο 1995 διότι τα ναυπηγεία δεν είχαν πωληθεί. Ήταν, επομένως, προφανές για την Ελλάδα ότι η Επιτροπή δεν θα είχε ικανοποιηθεί από μια απλή μεταβίβαση κυριότητας τους εργαζομένους, και τελικώς η Επιτροπή έκανε δεκτή τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 μόνον επειδή αποτελούσε πραγματική πώληση, δηλαδή οι εργαζόμενοι θα κατέβαλλαν σημαντικό τίμημα αγοράς και, ως εκ τούτου, θα είχαν πραγματικό συμφέρον να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα. Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 τροποποίησε την οδηγία 90/684/ΕΟΚ μόνον ως προς την ένταση της ενίσχυσης λειτουργίας για αναδιάρθρωση που μπορούσε να χορηγηθεί στην ΕΝΑΕ. Δεδομένου ότι η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 είχε ήδη υποβληθεί στην Επιτροπή και το Συμβούλιο όταν εκδόθηκαν ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 και η απόφαση C 10/1994, οι συγκεκριμένες νομικές πράξεις δεν χρειάστηκε να επαναλάβουν τον όρο της εκποίησης των ναυπηγείων. Υπενθυμίζουν απλώς ότι οι μετοχές της ΕΝΑΕ έχουν «πωληθεί». Επ' αυτής της βάσεως, η απόφαση C 10/94 καταλήγει ότι «τηρήθηκαν οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 10 της οδηγίας [...]». Με άλλα λόγια, η αξιολόγηση που πραγματοποίησε η Επιτροπή στην απόφαση C 10/94 (καθώς και η αξιολόγηση του Συμβουλίου στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/97) λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη της σύμβασης του Σεπτεμβρίου 1995, την οποία η Ελλάδα παρουσίασε ως εκποίηση, και η οποία, κυρίως, επιβάλλει στους εργαζομένους τη συμβατική υποχρέωση να καταβάλουν 24 εκατ. ευρώ στην ΕΤΒΑ για την αγορά του 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ και καθορίζει επακριβώς με ποιον τρόπο αυτό το τίμημα αγοράς έπρεπε να εισπραχθεί από τους εργαζομένους και να καταβληθεί στην ΕΤΒΑ. Δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των

μερών καθορίστηκαν επακριβώς με σύμβαση, δεδομένου ότι η ίδια η Ελλάδα παρουσίασε τη σύμβαση ως εκποίηση της ΕΝΑΕ, και δεδομένου ότι η ίδια η ελληνική κυβέρνηση θέσπισε νόμο με τον οποίο υποχρεώνονται οι εργαζόμενοι να καταβάλουν το τίμημα αγοράς στην ΕΤΒΑ (βλέπε υποσημείωση 100), η Επιτροπή δεν είχε λόγους να αμφιβάλλει ότι το Ελληνικό Δημόσιο θα εφαρμόζε ορθώς τη σύμβαση. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν μπορούσε να αναμένει ότι το ίδιο το κράτος θα παρέλειπε σκοπίμως να εισπράξει το τίμημα αγοράς από τον αγοραστή. Η Επιτροπή είχε κάθε λόγο να θεωρήσει ότι η ΕΝΑΕ είχε εκποιηθεί και δεν χρειαζόταν να επαναλάβει ότι η ΕΝΑΕ έπρεπε να εκποιηθεί.

δεν μπορεί να εισπράξει το τίμημα αγοράς από τον αγοραστή)⁽¹⁰³⁾. Σε αυτή την περίπτωση, η Επιτροπή οφείλει να θεωρήσει ότι η απόφαση C 10/94 βασίστηκε σε παραπληροφορίες που υπέβαλε η Ελλάδα και πρέπει επομένως να την ανακαλέσει.

- (176) Όσον αφορά τον τρίτο λόγο που επικαλέστηκε η Ελλάδα για να διαλύσει τις αμφιβολίες της Επιτροπής –«η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 είχε εφαρμοστεί ορθώς», η Επιτροπή παρατηρεί ότι η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 ανέφερε σαφώς ότι θα καταβάλλετο το τίμημα αγοράς. Η καταβολή των ετήσιων δόσεων θα άρχιζε το 1998 και η χρηματοδότησή τους θα γίνονταν μέσω παρακράτησης μέρους των μισθών και των επιδομάτων Χριστουγέννων και Πάσχα. Δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι είχαν αποδεχθεί μείωση των μελλοντικών μισθών και επιδομάτων τους, η ΕΤΒΑ δεν χρειαζόταν να εισπράξει το τίμημα αγοράς από κάθε εργαζόμενο ατομικά: η ΕΝΑΕ ήταν σε θέση να παρακρατεί απευθείας ένα μέρος του μισθού τους. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, η Επιτροπή αδυνατεί να καταλάβει πώς η μη καταβολή των ετήσιων δόσεων μπορεί να δικαιολογηθεί εκ του γεγονότος ότι «οι εργαζόμενοι περιήλθαν σε αδυναμία εκπληρώσεως της υποχρέωσής τους για καταβολή του τιμήματος αγοράς των μετοχών». Η ΕΤΒΑ όφειλε απλώς να εξασφαλίσει την παρακράτηση από την ΕΝΑΕ των αντίστοιχων ποσών από τα επιδόματα και τους μισθούς. Η ΕΤΒΑ, ως πλειοψηφών μέτοχος, είχε τον έλεγχο της ΕΝΑΕ. Επιπλέον, η ΕΝΑΕ όφειλε να παρακρατά τα εν λόγω ποσά σύμφωνα με τους όρους των συμφωνιών που είχαν συναφθεί μεταξύ της ΕΤΒΑ, της ΕΝΑΕ, του συνεταιρισμού των εργαζομένων και κάθε εργαζομένου ατομικά. Επομένως, η ΕΤΒΑ μπορούσε να ασκήσει αγωγή κατά της ΕΝΑΕ εάν η τελευταία δεν τηρούσε τους όρους της σύμβασης⁽¹⁰²⁾. Η Επιτροπή καταλήγει, επομένως, στο συμπέρασμα ότι η ΕΤΒΑ, η οποία βρισκόταν υπό τον έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου, δεν προσπάθησε να εξασφαλίσει την καταβολή του τιμήματος πώλησης ως όφειλε σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης πώλησης του Σεπτεμβρίου 1995. Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, το γεγονός αυτό συνιστά καταχρηστική εφαρμογή της απόφασης C 10/94, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή βασίμως υπέθετε την ορθή εφαρμογή της εν λόγω σύμβασης. Επικουρικά, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, ακόμα και εάν ευσταθούσε το επιχειρήμα της Ελλάδας ότι η ΕΤΒΑ δεν ήταν σε θέση να εισπράξει το τίμημα αγοράς από τους εργαζομένους, παρ' όλα αυτά θα χρειαζόταν η ανάκτηση της ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94. Πράγματι, εάν το εν λόγω επιχειρήμα ευσταθεί, αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα κοινοποίησε στην Επιτροπή σύμβαση πώλησης η οποία ευθύς εξαρχής δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστεί (δηλαδή το Ελληνικό Δημόσιο
- (177) Όσον αφορά τον τρίτο λόγο που επικαλέστηκε η Ελλάδα, η Επιτροπή απορρίπτει επίσης το επιχειρήμα ότι η αναγκαστική εκτέλεση βάσει του ενεχύρου επί των μη καταβληθεισών μετοχών και η πώληση αυτών στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης του 2001–2002 είναι όμοια με την εισπράξη από τους εργαζομένους της πληρωμής που όφειλαν σύμφωνα με τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Πρώτον, δεδομένου ότι η ΕΤΒΑ δεν επιδίωξε να εισπράξει το τίμημα πώλησης από τους εργαζομένους, αυτοί δεν ανέμεναν ότι θα έπρεπε πραγματικά να επενδύσουν το αντίστοιχο χρηματικό ποσό και, κατά συνέπεια, δεν κινδύνευαν να ζημιωθούν σε περίπτωση απαξίωσης των μετοχών. Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, το γεγονός αυτό έρχεται σε διάσταση με την απόφαση C 10/94, η οποία εξελάμβανε ότι η ΕΝΑΕ είχε «εκποιηθεί», δηλαδή ότι ιδιώτης επενδυτής διακινδύνευσε συγκεκριμένο και σημαντικό ποσό των χρημάτων του αγοράζοντας μετοχές της ΕΝΑΕ και ότι, για τον λόγο αυτόν, θα είχε συμφέρον να διαχειριστεί τα ναυπηγεία με στόχο τη μεγιστοποίηση της αξίας του χαρτοφυλακίου του. Δεύτερον, τα χρήματα που εισέπραξε η ΕΤΒΑ – και επομένως το Ελληνικό Δημόσιο – είναι εντελώς διαφορετικά. Με την αναγκαστική εκτέλεση βάσει του ενεχύρου επί των μετοχών, η ΕΤΒΑ ανέλαβε το 100 % του κινδύνου σχετικά με την αξία της ΕΝΑΕ (αναστρέφοντας έτσι τη μερική ιδιωτικοποίηση). Επιπλέον, η ΕΤΒΑ εισέπραξε μόνον 6,1 εκατ. ευρώ όταν διέθεσε το 100 % των μετοχών της ΕΝΑΕ στην HDW/Ferrostaal, δηλαδή η ΕΤΒΑ εισέπραξε μόνο 3 εκατ. ευρώ από την πώληση του 49 % των μετοχών. Το ποσό αυτό είναι πολύ χαμηλότερο του ποσού που έπρεπε να εισπράξει η ΕΤΒΑ από τους εργαζομένους σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης του Σεπτεμβρίου 1995, δηλαδή 24 εκατ. ευρώ καταβλητέα σε ετήσιες δόσεις από τον Δεκέμβριο του 1998 έως τον Δεκέμβριο του 2010.
- (178) Τέλος, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το επιχειρήμα ότι πραγματοποιήθηκε πραγματική ιδιωτικοποίηση όταν η HDW/Ferrostaal απέκτησε το 100 % των μετοχών της ΕΝΑΕ. Υπενθυμίζει, ωστόσο, ότι το άρθρο 10 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ ενέκρινε μόνο τη χορήγηση ενίσχυσης που συνδέεται με την εκποίηση των ναυπηγείων. Ομοίως, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/97 και η απόφαση C 10/94 ενέκριναν την ενίσχυση διότι τα ναυπηγεία είχαν «εκποιηθεί». Επομένως, η ενίσχυση έπρεπε να χορηγηθεί στο πλαίσιο της πώλησης των ναυπηγείων. Δεν μπορούσε να χορηγηθεί για πώληση που πρόκειται να πραγματοποιηθεί μετά από αρκετά έτη. Επομένως,

το γεγονός ότι η ΕΝΑΕ ιδιωτικοποιήθηκε πραγματικά μέσω της πώλησής της στην HDW/Ferrostaal δεν ανατρέπει το συμπέρασμα ότι υπήρξε καταχρηστική εφαρμογή της απόφασης C 10/94. Υπενθυμίζεται επίσης ότι, κατά τη στιγμή της πώλησης στην HDW/Ferrostaal, είχαν ήδη παρέλθει αρκετά έτη από τη λήξη ισχύος τόσο της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ όσο και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/97. Επομένως, η ΕΝΑΕ δεν θα ήταν σε θέση να λάβει την ενίσχυση που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94 στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης του 2001–2002.

- (179) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι κανένας από τους λόγους που επικαλέστηκε η Ελλάδα δεν μπορεί να ανατρέψει το προηγούμενο συμπέρασμα ότι, μη επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους, η κρατικής ιδιοκτησίας ΕΤΒΑ εφήρμοσε καταχρηστικά την απόφαση C 10/94. Το γεγονός αυτό συνιστά, επομένως, δεύτερη κατάχρηση – πέραν της μη εφαρμογής του επενδυτικού σχεδίου – της απόφασης C 10/94 και δεύτερο λόγο για την ανάκτηση της ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την εν λόγω απόφαση.

4.5.5.5. Αιτιολόγηση της διαδικασίας που επέλεξε η Επιτροπή

- (180) Στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ότι οι εργαζόμενοι δεν έχουν καταβάλλει το τίμημα αγοράς του 49 % της ΕΝΑΕ. Ωστόσο, οι αμφιβολίες αυτές εκφράστηκαν στο πλαίσιο της εκτίμησης του μέτρου E10 (το οποίο ονομάζεται «μέτρο 10» στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας). Τέτοιες αμφιβολίες δεν εκφράσθηκαν στην εκτίμηση του μέτρου E7 (το οποίο ονομάζεται «μέτρο 7» στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας). Κατά συνέπεια, η απόφαση επέκτασης της διαδικασίας δεν αναφέρει ότι η μη καταβολή του τιμήματος αγοράς θα μπορούσε να συνιστά καταχρηστική εφαρμογή της απόφασης C 10/94. Μπορούσε επομένως να τεθεί το ερώτημα εάν, σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, η Επιτροπή θα έπρεπε να είχε εκδώσει νέα απόφαση με την οποία θα επεξετίε για δεύτερη φορά την επίσημη διαδικασία έρευνας ώστε να εκφράσει αμφιβολίες επί του σημείου αυτού. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι αυτό ακριβώς συμβαίνει⁽¹⁰⁴⁾.

- (181) Η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι ήταν υποχρεωμένη να επεκτείνει για δεύτερη φορά τη διαδικασία έρευνας σε αυτή τη συγκεκριμένη υπόθεση. Πρώτον, όπως προαναφέρθηκε, οι αμφιβολίες σχετικά με το ακριβές γεγονός (δηλαδή την καταβολή ή μη του τιμήματος αγοράς από τους εργαζομένους) εκφράσθηκαν στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, και επομένως τα ενδιαφερόμενα μέρη είχαν την ευκαιρία να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά. Δεύτερον, όσον αφορά το νομικό σκεπτικό ότι το γεγονός αυτό θα μπορούσε να συνιστά καταχρηστική εφαρμογή του μέτρου E7, η Επιτροπή

κατέληξε σε αυτό το συμπέρασμα μόνο στο πλαίσιο της ενδεδειγμένης ανάλυσης όλων των πραγματικών περιστατικών και των νόμων, την οποία πραγματοποίησε στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας έρευνας. Σε μια τόσο ευρεία και περίπλοκη υπόθεση, η οποία αφορά ακόμα και μέτρα τα οποία εφαρμόστηκαν προ δεκαετίας, η διαδικασία έρευνας, επειδή οδηγεί σε καλύτερη γνώση των πραγματικών περιστατικών και των νομικών πτυχών της υπόθεσης, θα επιτρέπει σχεδόν αυτομάτως στην Επιτροπή να προβεί σε λεπτομερέστερη ανάλυση. Τρίτον, η Ελλάδα υπέβαλλε επί μακρόν συγκεχυμένες πληροφορίες όσον αφορά την καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους. Ακόμα και πρόσφατα, στην απάντησή τους στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, η Ελλάδα και η ΕΝΑΕ υποστήριξαν ότι οι εργαζόμενοι είχαν αρχίσει να καταβάλουν το τίμημα αγοράς το 1998, όπως προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995⁽¹⁰⁵⁾. Ωστόσο, στο πλαίσιο της διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή συγκέντρωσε αποδείξεις περί του αντιθέτου. Για το λόγο αυτό, ζήτησε από την Ελλάδα και την ΕΝΑΕ να υποβάλουν αδιάσειστα στοιχεία προς επίρρωση των θέσων τους⁽¹⁰⁶⁾. Τέλος, η ΕΝΑΕ και η Ελλάδα παραδέχθηκαν ότι οι εργαζόμενοι δεν κατέβαλλαν τις ετήσιες δόσεις όπως προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Η Επιτροπή, αφού αποσαφήνισε τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, ήταν πλέον σε θέση να εκτιμήσει εάν υπήρξαν καταχρήσεις προηγούμενων αποφάσεων.

- (182) Η Επιτροπή υπογραμμίζει επίσης ότι, για να επιτρέψει στην Ελλάδα και στην ΕΝΑΕ να συμμετάσχουν ουσιαστικά στη διαδικασία και για να εξασφαλίσει τον σεβασμό του δικαιώματος υπεράσπισης, πρόσφερε τη δυνατότητα στην Ελλάδα και στην ΕΝΑΕ (δηλαδή στα μόνο μέρη τα οποία είχαν υποβάλει παρατηρήσεις επί του μέτρου E10, πέραν των Ναυπηγείων Ελευσίνας, τα οποία στις παρατηρήσεις τους είχαν ήδη αναφέρει ότι θεωρούσαν πως, εφόσον δεν είχε καταβληθεί το τίμημα αγοράς, η Επιτροπή όφειλε να διατάξει την ανάκτηση της ενίσχυσης που εγκρίθηκε με την απόφαση C 10/94) να σχολιάσουν την εκτίμησή της ότι η μη πληρωμή μπορούσε να θεωρηθεί καταχρηστική εφαρμογή της απόφασης C 10/94⁽¹⁰⁷⁾. Τόσο η Ελλάδα όσο και η ΕΝΑΕ υπέβαλαν εκτενείς παρατηρήσεις⁽¹⁰⁸⁾.

4.6. Καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης ύψους 29,5 εκατ. ευρώ για το κλείσιμο εγκαταστάσεων που είχε εγκριθεί το 2002 (μέτρο E8)

4.6.1. Περιγραφή του μέτρου

- (183) Στις 5 Ιουνίου 2002, με την απόφαση N 513/01 εγκρίθηκε ενίσχυση ύψους 29,5 εκατ. ευρώ για την εθελούσια έξοδο εργαζομένων της ΕΝΑΕ από τα ναυπηγεία. Η Επιτροπή έκρινε ότι η ενίσχυση ύψους 29,5 εκατ. ευρώ αποτελούσε συμβιβάσιμη ενίσχυση για το κλείσιμο εγκαταστάσεων κατά την έννοια του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1540/98 και δέχθηκε ως ικανή μείωση της παραγωγικής ικανότητας τον περιορισμό της ετήσιας επισκευαστικής ικανότητας των ναυπηγείων σε 420 000 άμεσες ανθρωποώρες, περιλαμβανόμενων και των υπεργολάβων.

4.6.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (184) Στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες κατά πόσον εφαρμόστηκε η μείωση της παραγωγικής ικανότητας. Δεν είχε γίνει σεβαστή η υποχρέωση υποβολής εξαμηνιαίων εκθέσεων. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές διεπίβασαν συγκεκριμένα στοιχεία όταν εκλήθησαν να υποβάλουν τις σχετικές πληροφορίες.

4.6.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών

- (185) Σύμφωνα με τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, ο κύκλος εργασιών της ΕΝΑΕ και ο αριθμός των πλοίων που επισκευάζονται ετησίως στα ναυπηγεία είναι τόσο υψηλός ώστε καθιστά αδύνατη την εφαρμογή της μείωσης της παραγωγικής ικανότητας σε 420 000 ανθρωπόωρες.

4.6.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (186) Σύμφωνα με την Ελλάδα και την ΕΝΑΕ, τα ναυπηγεία προσφεύγουν συχνά σε υπηρεσίες υπεργολάβων, οι οποίοι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Πρώτον, «υπεργολάβοι της ΕΝΑΕ», οι οποίοι επιλέγονται και πληρώνονται από την ΕΝΑΕ. Δεύτερον, «εργολάβοι τρίτων» οι οποίοι επιλέγονται από τους πλοιοκτήτες και διαπραγματεύονται απευθείας με

αυτούς την τιμή. Οι εργολάβοι τρίτων καταβάλλουν ένα ποσό στην ΕΝΑΕ για τη χρήση των εγκαταστάσεων της. Σύμφωνα με την Ελλάδα, μόνον η πρώτη κατηγορία εργολάβων οφείλει να τηρήσει την υποχρέωση μείωσης της παραγωγικής ικανότητας που προβλέπεται στην απόφαση Ν 513/01. Ωστόσο, η ΕΝΑΕ δεν γνωρίζει πόσες ώρες εργάζονται αυτοί οι «υπεργολάβοι της ΕΝΑΕ» διότι πληρώνονται κατ' αποκοπή. Για τον λόγο αυτόν, η Ελλάδα προτείνει μια μέθοδο για την κατά προσέγγιση εκτίμηση του αριθμού ωρών που εργάστηκαν: καταρχάς, από το άθροισμα της αξίας των συμβάσεων που έχει καταβληθεί σε αυτούς αφαιρείται ποσοστό 15 %, που αντιπροσωπεύει το περιθώριο κέρδους, καθώς και ποσοστό 20 % ⁽¹⁰⁹⁾, που αντιπροσωπεύει τις έμμεσα παραγωγικές εργατοώρες. Το ποσό που προκύπτει διαιρείται εν συνεχεία «με τον ετήσιο συντελεστή κόστους εργατοώρας, όπως αυτός προκύπτει για την ίδια την ΕΝΑΕ από τα τηρούμενα από αυτή επίσημα βιβλία» ⁽¹¹⁰⁾. Εφαρμόζοντας τη μέθοδο αυτή, η Ελλάδα καταλήγει σε συνολικό αριθμό εργατοωρών κάτω των 420 000 για κάθε έτος από το 2002 έως το 2006. Η Ελλάδα καταλήγει, συνεπώς, στο συμπέρασμα ότι τηρήθηκε η υποχρέωση μείωσης της παραγωγικής ικανότητας. Η μέθοδος παρουσιάζεται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα.

	1.1.2002– 31.12.2002	1.1.2003– 30.9.2003	1.10.2003– 30.9.2004	1.10.2004– 30.9.2005	1.10.2005– 31.8.2006
A. Άμεσα παραγωγικές εργατοώρες των εργαζομένων της ΕΝΑΕ	51 995	42 155	[...] (*)	[...]	[...]
B. Αμοιβή υπεργολάβων της ΕΝΑΕ (σε ευρώ)	3 798 728	16 471 322	[...]	[...]	[...] (έως τις 30.6.2006)
Γ. = Β αφαιρουμένων του εμπορικού κέρδους (15 %) και των έμμεσα παραγωγικών εργ/ωρών (20 %)	2 469 173	10 179 134	[...]	[...]	[...]
Δ. Ωριαία αμοιβή (σε ευρώ) των εργαζομένων της ΕΝΑΕ	25,97	27,49	[...]	[...]	[...]
Ε. Υπολογισμός των άμεσα παραγωγικών εργατοωρών που πραγματοποιήσαν οι εργαζόμενοι των υπεργολάβων της ΕΝΑΕ (= Γ διά Δ)	95 077	370 284	[...]	[...]	[...]
ΣΤ. Σύνολο άμεσα παραγωγικών εργατοωρών που εμπίπτουν στην απόφαση Ν 513/2001 (= Α + Ε)	147 073	412 440	[...]	[...]	[...]

(*) στοιχεία που καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο

4.6.5. Εκτίμηση

4.6.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (187) Ως προς το εάν δύναται να εφαρμοστεί ή όχι το άρθρο 296 στο παρόν μέτρο, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η κατανομή μεταξύ στρατιωτικών και μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων

γίνεται ήδη στην απόφαση Ν 513/01, η οποία θεωρεί ότι το μέρος της κρατικής ενίσχυσης που υπόκειται στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων ανέρχεται σε 25 %. Η ενίσχυση ύψους 29,5 εκατ. ευρώ αφορούσε, επομένως, αποκλειστικά τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ και μπορεί να αξιολογηθεί βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

4.6.5.2. Ύπαρξη καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης

- (188) Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι καθένα από τα ακόλουθα στοιχεία αποτελεί από μόνο του ικανό λόγο για να συναχθεί ότι ο περιορισμός που προβλέπεται στην εγκριτική απόφαση δεν τηρήθηκε και ότι, ως εκ τούτου, υπήρξε καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης.
- (189) Πρώτον, δεδομένου ότι της είχε επιβληθεί περιορισμός του αριθμού εργατωρών, η ΕΝΑΕ όφειλε να εφαρμόσει ένα μηχανισμό για τον ακριβή υπολογισμό αυτών των εργατωρών. Μη εφαρμόζοντας μηχανισμό για τον ακριβή υπολογισμό των εργατωρών που πραγματοποιήσαν οι υπεργολάβοι, και μη επιτρέποντας, με τον τρόπο αυτόν, τον ακριβή υπολογισμό των εργατωρών που πραγματοποίησαν τα ναυπηγεία, η ΕΝΑΕ εφήρμοσε καταχρηστικά την απόφαση N 513/01, δεδομένου μάλιστα ότι η ίδια η Ελλάδα είχε προτείνει τη χρήση των «εργατωρών» ως δείκτη για να αποδείξει ότι η ΕΝΑΕ μείωνε την παραγωγική της ικανότητα.
- (190) Δεύτερον, η Επιτροπή αμφισβητεί το επιχείρημα της Ελλάδας ότι οι «εργολάβοι τρίτων» δεν καλύπτονται από τον περιορισμό των εργατωρών. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι δεν είχε συμβατική σχέση με αυτούς πέραν της μίσθωσης των εγκαταστάσεων. Πρώτον, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποδοχή αυτού του σκεπτικού θα αποτελούσε εύκολο τρόπο παράκαμψης του περιορισμού: η ΕΝΑΕ, αντί να υπογράψει συμβάσεις με υπεργολάβους, θα ζητούσε από τους πλοιοκτήτες να τις υπογράψουν, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σύμβαση μεταξύ της ΕΝΑΕ και των υπεργολάβων. Δεύτερον, σκοπός του περιορισμού ήταν η μείωση των δραστηριοτήτων εντός των ναυπηγείων. Είναι, επομένως, λογικό το συμπέρασμα ότι, όταν η απόφαση N 513/01 αναφέρει πως η μείωση της παραγωγικής ικανότητας των ναυπηγείων περιλαμβάνει τους «εργαζόμενους βάσει συμβάσεων υπεργολαβίας», καλύπτονται τόσο οι υπεργολάβοι της ΕΝΑΕ όσο και οι υπεργολάβοι των πλοιοκτητών οι οποίοι εργάζονται στα ναυπηγεία. Τρίτον, μετά από λεπτομερείς ερωτήσεις που της απηύθυνε η Επιτροπή⁽¹¹¹⁾, η Ελλάδα παραδέχθηκε ότι η ΕΝΑΕ διαχειρίζεται τις πληρωμές προς ορισμένους «εργολάβους τρίτων»: αυτοί συμβάλλονται με τους πλοιοκτήτες όσον αφορά τις εργασίες που πρέπει να εκτελέσουν και την αμοιβή, αλλά στη συνέχεια οι πλοιοκτήτες πληρώνουν την ΕΝΑΕ, η οποία με τη σειρά της μεταβιβάζει αυτό το ποσό στους εργολάβους. Στις περιπτώσεις αυτές, υφίσταται συμβατική σχέση μεταξύ ΕΝΑΕ και εργολάβων, και τα ποσά που καταβάλλουν οι πλοιοκτήτες για το έργο των εργολάβων εμφανίζονται στην κατάσταση εσόδων —εξόδων της ΕΝΑΕ ως έσοδα (δηλαδή περιλαμβάνονται στις πωλήσεις/στον κύκλο εργασιών της ΕΝΑΕ). Κατά συνέπεια, δεν χωρά αμφιβολία ότι αυτές τουλάχιστον οι συμβάσεις με «εργολάβους τρίτων» εμπύπτον στον περιορισμό. Η Ελλάδα ούτε υπολόγισε ούτε κοινοποίησε στην Επιτροπή τον αριθμό εργατωρών που πραγματοποίησαν αυτοί οι «εργολάβοι τρίτων», γεγονός που συνιστά πρόσθετη παράβαση της απόφασης N 513/01. Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο κύκλος εργασιών των επισκευαστικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ αυξήθηκε ταχέως από το 2002. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή δεν αντανακλάται καθόλου στον συνολικό αριθμό εργατωρών που κοινοποίησε η Ελλάδα. Είναι, επομένως, πιθανόν να έχει αυξηθεί

σημαντικά ο αριθμός εργατωρών που πραγματοποίησαν εργολάβοι τρίτων οι οποίοι αμείβονταν από την ΕΝΑΕ. Δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που υπέβαλε η Ελλάδα, η ΕΝΑΕ βρισκόταν ελάχιστα κάτω από το όριο των 420 000 ωρών το 2003, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι, εάν οι αμειβόμενοι από την ΕΝΑΕ εργολάβοι τρίτων συμπεριληφθούν στον συνολικό αριθμό εργατωρών που πραγματοποίησε η ΕΝΑΕ, μπορεί εύλογως να υποτεθεί ότι ο περιορισμός δεν τηρήθηκε κατά τα επόμενα έτη.

- (191) Τρίτον, έστω και εάν γίνει δεκτό ότι οι «εργολάβοι τρίτων» δεν υπόκεινται στον περιορισμό των εργατωρών που προβλέπει η απόφαση N 513/01 (πράγμα που δεν ισχύει) και ότι οι εργατοώρες που πραγματοποίησαν οι «υπεργολάβοι της ΕΝΑΕ» μπορούν να υπολογιστούν κατά προσέγγιση διαιρώντας την αμοιβή τους διά του ωριαίου εργατικού κόστους, η υποχρέωση του περιορισμού δεν τηρείται. Πράγματι, ο «ετήσιος συντελεστής κόστους εργατοώρας, όπως αυτός προκύπτει για την ίδια την ΕΝΑΕ από τα τηρούμενα από αυτή επίσημα βιβλία», ο οποίος εφαρμόζεται από την Ελλάδα, αποτελεί ακατάλληλη μέθοδο για τον κατά προσέγγιση υπολογισμό του ωριαίου κόστους των ατόμων που εργάζονται για λογαριασμό υπεργολάβων. Πράγματι, οι σημαντικές διακυμάνσεις των εν λόγω αριθμητικών στοιχείων (π.χ. από 27 ευρώ ανέρχονται σε [...] ευρώ το επόμενο έτος) αποδεικνύουν ότι ο ετήσιος συντελεστής κόστους εργατοώρας, όπως αυτός προκύπτει για την ίδια την ΕΝΑΕ από τα τηρούμενα από αυτή επίσημα βιβλία δεν αναφέρει πόσο κοστίζει ένας εργαζόμενος ανά ώρα⁽¹¹²⁾. Πράγματι, η ωριαία ακαθάριστη αμοιβή σε ένα κλάδο δεν εξελίσσεται σε καμία περίπτωση με τέτοιο τρόπο: αυξάνει μεν διαρκώς με την πάροδο του χρόνου, όμως δεν μπορεί να διπλασιαστεί μέσα σε ένα χρόνο. Επιπλέον, τα ναυπηγεία προσφεύγουν σε υπεργολάβους ακριβώς διότι τους κοστίζει λιγότερο από το να προσλάβουν προσωπικό τα ίδια. Κατά συνέπεια, με τη χρήση του ετήσιου συντελεστή κόστους εργατοώρας, όπως αυτός προκύπτει για την ίδια την ΕΝΑΕ από τα τηρούμενα από αυτή επίσημα βιβλία υπερεκτιμάται το ανά εργατοώρα κόστος των εργαζομένων που απασχολούν οι υπεργολάβοι. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε από τον σύμβουλο στον οποίο απευθύνθηκε η Επιτροπή. Εάν ληφθούν υπόψη περισσότερο εύλογες εκτιμήσεις του ωριαίου κόστους, αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός των εργατωρών που πραγματοποίησαν οι υπεργολάβοι⁽¹¹³⁾, με αποτέλεσμα να μην τηρείται ο περιορισμός των 420 000 το 2003 και το 2005.

- (192) Τέταρτον, στη μέθοδο που πρότεινε η Ελλάδα, η εταιρική χρήση του 2003 ήταν 9μηνη μόνο, διαρκούσε δηλαδή έως τον Σεπτέμβριο του 2003. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι από τότε η εταιρική χρήση άρχισε να υπολογίζεται από Οκτώβριο σε Οκτώβριο. Δεν μπορεί να γίνει δεκτή η εφαρμογή ετήσιου ανώτατου ορίου σε μόλις 9μηνη δραστηριότητα. Η Επιτροπή κάλεσε την Ελλάδα να υποβάλει αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τη δραστηριότητα κατά τους τελευταίους τρεις μήνες του 2003, όμως η Ελλάδα δεν υπέβαλε τα στοιχεία που της ζητήθηκαν⁽¹¹⁴⁾. Εάν η δραστηριότητα των τελευταίων τριών μηνών του ημερολογιακού έτους 2003 υπολογισθεί κατά προσέγγιση ως το ένα τέταρτο της δραστηριότητας της εταιρικής χρήσης του 2004, είναι σαφές ότι υπήρξε παράβαση της υποχρέωσης περιορισμού των εργατωρών.

(193) Λόγω της ύπαρξης διαφόρων, ανεξάρτητων μεταξύ τους λόγων από τους οποίους μπορεί να συναχθεί ότι υπήρξε κατάχρηση, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί.

4.7. Εισφορά κεφαλαίου 8,72 δις δραχμών (25,6 εκατ. ευρώ) από το ελληνικό Δημόσιο ή την ΕΤΒΑ την περίοδο 1996–1997 (μέτρο Ε9)

4.7.1. Περιγραφή του μέτρου

(194) Το 1996-1997, η ΕΤΒΑ πραγματοποίησε εισφορά κεφαλαίου ύψους 8,72 δις δραχμών (25,6 εκατ. ευρώ) στην ΕΝΑΕ.

4.7.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

(195) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας διατυπώνονται αμφιβολίες για το κατά πόσον η συγκεκριμένη εισφορά κεφαλαίου ανταποκρίνεται στη συμπεριφορά ενός επενδυτή σε οικονομία αγοράς. Κατά πρώτον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Ελλάδα προέβλεψε αντιφατικούς ισχυρισμούς για το θέμα, αναφέροντας αρχικά ότι το υπόψη ποσό είχε χορηγηθεί από το κράτος για να συμψηφίσει το κόστος μείωσης του προσωπικού κατά 1 000 άτομα, ενώ μεταγενέστερα αναίρεσε την εξήγηση αυτή, υποστηρίζοντας ότι η εν λόγω εισφορά κεφαλαίου είχε πραγματοποιηθεί από την ΕΤΒΑ. Κατά δεύτερον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι εργαζόμενοι της εταιρείας, οι οποίοι κατείχαν το 49 % των μετοχών, δεν συμμετείχαν στη συγκεκριμένη εισφορά κεφαλαίου. Πέραν αυτού, προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η υπόψη εισφορά κεφαλαίου από μέρους της ΕΤΒΑ δεν οδήγησε σε αύξηση του ποσοστού συμμετοχής της στην ΕΝΑΕ.

(196) Η Επιτροπή επεσήμει επίσης ότι, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι το συγκεκριμένο μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση, είναι αμφίβολο κατά πόσον θα μπορούσε να αποτελεί συμβίβασιμη ενίσχυση.

4.7.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

(197) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας αναφέρουν ότι το 1996 το 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ ανήκε στους εργαζομένους. Αν η ΕΤΒΑ προέβλεπε σε εισφορά κεφαλαίου χωρίς συμμετοχή κατ' αναλογία (*pro rata*) των εργαζομένων, η συμμετοχή της στο κεφάλαιο θα αυξανόταν σε ποσοστό μεγαλύτερο από το 51 %, πράγμα που απαγορευόταν από τον νόμο και το οποίο δεν συνέβη. Εξ αυτού συνάγεται ότι η ΕΤΒΑ δεν απέκτησε νέες μετοχές ως αντάλλαγμα για τη συγκεκριμένη εισφορά κεφαλαίου. Ένα τέτοιο σενάριο δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό από έναν ιδιώτη επενδυτή.

4.7.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

(198) Η Ελλάδα επιβεβαιώνει ότι η ΕΤΒΑ πραγματοποίησε το 1996-1997 εισφορά κεφαλαίου ύψους 8,72 δις δραχμών (25,6 εκατ. ευρώ) και ότι εισέπραξε αντίστοιχο ποσό από το Δημόσιο. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι το Δημόσιο ενήργησε ως επενδυτής σε οικονομία αγοράς, διότι η μείωση του εργατικού δυναμικού η οποία χρηματοδοτήθηκε από την εισφορά κεφαλαίου βελτίωσε σημαντικά την αποτελεσματι-

κότητα του ναυπηγείου και τη μελλοντική του κερδοφορία. Η ΕΝΑΕ εξηγεί ότι τα ποσά που εισέρευσαν στην εταιρεία δεν οδήγησαν στην έκδοση νέων μετοχών και ότι, από τυπική άποψη, δεν αποτελούσαν εισφορά κεφαλαίου. Το στοιχείο αυτό εξηγεί και το γιατί η συμμετοχή του Δημοσίου δεν αυξήθηκε σε ποσοστό άνω του 51 %. Σε περίπτωση όμως που η Επιτροπή θεωρήσει παρ' όλα αυτά ότι το υπό εξέταση μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση, η Ελλάδα πιστεύει ότι πρόκειται για συμβίβασιμη ενίσχυση για το κλείσιμο επιχειρήσης κατά την έννοια του άρθρου 7 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ.

4.7.5. Εκτίμηση

4.7.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

(199) Το υπό εξέταση μέτρο χρησίμευσε για τη χρηματοδότηση του συνόλου της δραστηριότητας του ναυπηγείου και δεν προοριζόταν αποκλειστικά και μόνο για τη στήριξη των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Αν ληφθεί υπόψη ότι, όπως συμπεραίνεται στην ενότητα 3.3 της παρούσας απόφασης, το 75 % των εργασιών του ναυπηγείου έχουν στρατιωτικό χαρακτήρα και ότι η Ελλάδα επικαλείται το άρθρο 296 της συνθήκης, μόνον το 25 % του μέτρου, το οποίο ισούται με 2,18 δις δραχμών (6,4 εκατ. ευρώ), μπορεί να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων.

4.7.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

(200) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το κράτος, μέσω της ΕΤΒΑ, χορήγησε κεφάλαια στην ΕΝΑΕ χωρίς να λάβει νέες μετοχές, ενώ κατείχε μόνο το 51 % της ΕΝΑΕ. Ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα είχε κάνει ένα τέτοιο δώρο στους άλλους μετόχους. Θα είχε ζητήσει νέες μετοχές ή θα είχε αξιώσει εισφορά κεφαλαίου κατ' αναλογία (*pro rata*) από μέρους των υπολοίπων μετόχων. Κατά συνέπεια, ένας ιδιώτης επενδυτής, υπό ανάλογες συνθήκες, δεν θα είχε προβεί στην υπό εξέταση εισφορά κεφαλαίου.

(201) Δεδομένου ότι το κράτος παρέσχε πόρους στην ΕΝΑΕ τους οποίους η τελευταία δεν θα είχε εξασφαλίσει από την αγορά, το μέτρο προσπόρισε επιλεκτικό πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ. Επομένως, το μέτρο συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης. Επειδή δε, κατά παράβαση της απαίτησης που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, αποτελεί παράνομη ενίσχυση.

4.7.5.3. Συμβίβασιμο με την κοινή αγορά

(202) Σε ό,τι αφορά το συμβίβασιμο της υπό εξέταση ενίσχυσης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι δεν αμφισβητείται το γεγονός ότι το εργατικό δυναμικό της ΕΝΑΕ μειώθηκε από 3 022 άτομα το 1995 σε 1 977 άτομα το 1997. Η μείωση αυτή του εργατικού δυναμικού επισημαινόταν επίσης στις δύο αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1997 (αποφάσεις C 10/94 και N 401/97), καθώς αποτελούσε έναν από τους πύλους του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Με την απόφαση N 401/97 επετράπη η χορήγηση επενδυτικής ενίσχυσης, η οποία, σύμφωνα

με την οδηγία 90/684/ΕΟΚ, μπορεί να θεωρηθεί συμβιβασίμη μόνον εφόσον «συνδέεται με πρόγραμμα αναδιάρθρωσης το οποίο να οδηγεί σε μείωση του συνολικού δυναμικού επισκευής πλοίων» και «δεν συνεπάγεται καμία αύξηση του κατασκευαστικού δυναμικού του ναυπηγείου». Η απόφαση Ν 401/97 θεωρεί ότι υπάρχει «μείωση της επισκευαστικής δυναμικότητας του ναυπηγείου που ισοδυναμεί με τη μείωση του αριθμού των εργαζομένων, η οποία δεν θα είναι δυνατόν να αντισταθμιστεί από τη σχεδιαζόμενη αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση δεξαμενισμού για τα εμπορικά σκάφη.» Στην απόφαση επισημαίνεται επίσης ότι υπάρχει μικρή μείωση της ναυπηγικής δυναμικότητας. Επειδή η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε στην απόφαση Ν 401/97 ότι η μείωση του εργατικού δυναμικού, σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μέτρα τα οποία πρότειναν οι ελληνικές αρχές, θα οδηγούσε σε μείωση τόσο της ναυπηγικής δυναμικότητας όσο και της επισκευαστικής δυναμικότητας, η Επιτροπή θεωρεί ότι υπήρξε όντως μείωση της δυναμικότητας, όπως επιτάσσει το άρθρο 7 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ. Σε ό,τι αφορά το ποσό και την ένταση της ενίσχυσης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ενίσχυση ανήλθε σε 25,6 εκατ. ευρώ για μείωση του εργατικού δυναμικού κατά 1 000 άτομα. Το 2002, δηλαδή μόλις έξι έτη αργότερα, η Επιτροπή έκρινε συμβατό

τετραπλάσιο ποσό ενίσχυσης για μικρότερης έκτασης μείωση του εργατικού δυναμικού. Η Επιτροπή θεωρεί επομένως ότι το ποσό και η ένταση της ενίσχυσης είναι δικαιολογημένα. Εν κατακλείδι, η Επιτροπή θεωρεί ότι τηρήθηκαν οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ και ως εκ τούτου συμπεραίνει ότι η ενίσχυση είναι συμβιβασίμη με την κοινή αγορά.

4.8. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου την περίοδο 1998–2000 με σκοπό τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος (μέτρο Ε10)

4.8.1. Περιγραφή του μέτρου

- (203) Σύμφωνα με την πρόβλεψη που διατυπωνόταν στην απόφαση Ν 401/97, τα έτη 1998, 1999 και 2000 πραγματοποιήθηκαν τρεις αυξήσεις κεφαλαίου, συνολικού ύψους 2,98 δις δραχμών (8,7 εκατ. ευρώ), με στόχο τη χρηματοδότηση μέρους του επενδυτικού προγράμματος της ΕΝΑΕ. Οι αυξήσεις αυτές χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΤΒΑ και από τους εργαζόμενους της ΕΝΑΕ κατ' αναλογία των μετοχών που διέθεταν στην ΕΝΑΕ.

σε εκατ. δραχμών (σε εκατ. EUR)

	Σύνολο	Συνεισφορά της ΕΤΒΑ (51 %)	Συνεισφορά των εργαζομένων (49 %)
20 Μαΐου 1998	1 569 (4,6)	800 (2,3)	769 (2,3)
24 Ιουνίου 1999	630 (1,8)	321 (0,9)	309 (0,9)
22 Μαΐου 2000	780 (2,3)	397 (1,2)	382 (1,1)

- (204) Το 2001, το ελληνικό Δημόσιο κατέβαλε στους εργαζόμενους ποσό ίσο με τη συνεισφορά τους στις τρεις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου (βλέπε σημείο αιτιολογική σκέψη 33), όπου περιγράφεται ο νόμος 2941/2001).

4.8.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (205) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέφραζε την υπόνοια ότι η συμμετοχή της ΕΤΒΑ στις αυξήσεις κεφαλαίου συνιστά μη συμβιβασίμη ενίσχυση. Παρά το γεγονός ότι η απόφαση Ν 401/1997, που εκδόθηκε στις 15 Ιουλίου 1997, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η μελλοντική συμμετοχή της ΕΤΒΑ στις αυξήσεις κεφαλαίου μπορεί καταρχήν να θεωρηθεί ως μη εμπεριέχουσα ενίσχυση στο πλαίσιο της υλοποίησης του σχεδίου αναδιάρθρωσης, η εν λόγω συμμετοχή ενδέχεται παρ' όλα αυτά να αποτελούσε ενίσχυση όταν πραγματοποιήθηκε τα έτη 1998, 1999 και 2000. Ειδικότερα, η κατάσταση της ΕΝΑΕ χειρότερησε κατά την προαναφερθείσα χρονική περίοδο. Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας αναφέρεται ακόμη ότι το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι συμμετείχαν στην αύξηση κεφαλαίου κατ' αναλογία της συμμετοχής τους στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΝΑΕ δεν αποκλείει την ύπαρξη ενίσχυσης. Πρώτον, δεν είναι βέβαιο ότι πράγματι κατέβαλαν στην ΕΤΒΑ το αντίτιμο για την απόκτηση του 49 % της ιδιοκτη-

σίας της ΕΝΑΕ, όπως προέβλεπε η συμφωνία μερικής ιδιωτικοποίησης του Σεπτεμβρίου 1995. Δεύτερον, δεν αποκλείεται να ανέλαβε το κράτος μυστικά τη δέσμευση να επιστρέψει στους εργαζόμενους οποιοδήποτε ποσό επρόκειτο να συνεισφέρουν στο κεφάλαιο της ΕΝΑΕ. Μία τέτοια δέσμευση θα σήμαινε ότι οι εργαζόμενοι δεν ανέλαβαν εν προκειμένω κανέναν κίνδυνο.

4.8.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

- (206) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας συμφωνούν με τις επιφυλάξεις που διατυπώνονται στην απόφαση για την κίνηση διαδικασίας, υπενθυμίζουν τη νομολογία Alitalia⁽¹¹⁵⁾ όσον αφορά τη συμμετοχή εργαζομένων στην αύξηση κεφαλαίου της δικής τους επιχείρησης και συμπεραίνουν ότι η συμμετοχή της ΕΤΒΑ στις αυξήσεις κεφαλαίου συνιστούσε μη συμβιβασίμη ενίσχυση.

4.8.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (207) Οι ελληνικές αρχές υπενθυμίζουν ότι η συμμετοχή της ΕΤΒΑ και των εργαζομένων στην αύξηση κεφαλαίου ρυθμιζόταν συμβατικά στη συμφωνία μερικής ιδιωτικοποίησης του Σεπτεμβρίου 1995. Στην απόφαση Ν 401/97 αναφερόταν

επίσης ότι επρόκειτο να πραγματοποιηθούν οι σχετικές αυξήσεις κεφαλαίου με συμμετοχή της ETBA και των εργαζομένων της ENAE σε ποσοστό 51 % και 49 %, αντιστοίχως, χωρίς να καταλήγει η απόφαση στο συμπέρασμα ότι η συμμετοχή της ETBA θα αποτελούσε ενίσχυση. Τέλος, οι ελληνικές αρχές και η ENAE αντικρούουν τόσο την υπόθεση ότι οι εργαζόμενοι δεν κατέβαλαν εντέλει το τίμημα αγοράς στην ETBA, όσο και την ύπαρξη μυστικής συμφωνίας βάσει της οποίας το κράτος υποσχόταν στους εργαζόμενους να τους επιστρέψει το τυχόν ποσό που θα κατέβαλλαν για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος. Η ENAE ισχυρίζεται ότι, σε περίπτωση που η Επιτροπή θεωρήσει το συγκεκριμένο μέτρο ως ενίσχυση, θα πρόκειται για συμβιβαστική ενίσχυση αναδιάρθρωσης.

4.8.5. Εκτίμηση

4.8.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (208) Αναφορικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι αυξήσεις κεφαλαίου είχαν ως σκοπό τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος. Όπως έχει ήδη συναχθεί στο πλαίσιο της εκτίμησης των μέτρων Δ1, Δ2, Δ3 και Δ4, το εν λόγω επενδυτικό πρόγραμμα και η κρατική στήριξη για τη χρηματοδότησή του μπορούν να αξιολογηθούν υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων.

4.8.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

- (209) Η Επιτροπή κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα. Βάσει της συμφωνίας του Σεπτεμβρίου 1995 για τη μερική ιδιωτικοποίηση της επιχείρησης, η ETBA είχε τη συμβατική υποχρέωση να συμμετάσχει σε ποσοστό 51 % στη μελλοντική αύξηση κεφαλαίου της ENAE, ενώ το υπόλοιπο 49 % θα το εισέφεραν οι εργαζόμενοι. Η αύξηση κεφαλαίου ήταν απαραίτητη για τη μερική χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος. Στην απόφαση N 401/97 σχετικά με την επενδυτική ενίσχυση, η Επιτροπή έκρινε σιωπηρά ότι η εν λόγω συμμετοχή της ETBA στη μελλοντική αύξηση κεφαλαίου της ENAE δεν θα συνιστά κρατική ενίσχυση. Το συμπέρασμα αυτό ήταν σύμφωνο και με την απόφαση C 10/94, που εκδόθηκε την ίδια ημέρα και στην οποία η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι η πώληση του 49 % των μετοχών της ENAE στους εργαζόμενους αποτελούσε έγκυρη μερική ιδιωτικοποίηση και ότι μπορούσε να αναμένεται επάνοδος στη βιωσιμότητα.
- (210) Σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή της ETBA στις αυξήσεις κεφαλαίου της 20ής Μαΐου 1998, η Επιτροπή πιστεύει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς λόγοι για να παρεκκλίνει από τη σιωπηρή εκτίμηση περί της μη ύπαρξης ενίσχυσης που υπήρχε στην απόφαση N 401/97. Ειδικότερα, οι περιστάσεις που ίσχυαν τον Μάιο του 1998 δεν ήταν αρκετά διαφορετικές από τις περιστάσεις που προβλέπονταν κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή δεν ανακάλυψε κανένα αποδεικτικό στοιχείο για την ύπαρξη (μυστικής) δεσμευσης του κράτους να επιστρέψει στους εργαζόμενους οποιοδήποτε ποσό που θα κατέβαλλαν στο πλαίσιο των αυξήσεων κεφαλαίου.

- (211) Αντιθέτως, κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της αύξησης κεφαλαίου της 24ης Ιουνίου 1999 και της 22ας Μαΐου 2000, είχαν παύσει να υφίστανται ορισμένα στοιχεία θεμελιώδους σημασίας στα οποία στηριζόταν το συμπέρασμα της 15ης Ιουλίου 1997 περί μη ύπαρξης ενίσχυσης:

- Πρώτον, όπως εξηγείται παραπάνω, αμφότερες οι αποφάσεις που εκδόθηκαν στις 15 Ιουλίου 1997 στηρίζονταν στο ότι η Ελλάδα θα εφάρμοζε τη συμφωνία μερικής ιδιωτικοποίησης του Σεπτεμβρίου 1995, καθώς και, ειδικότερα, στο ότι οι εργαζόμενοι θα κατέβαλαν το τίμημα αγοράς στην ETBA, όπως όριζε η σχετική σύμβαση, αναλαμβάνοντας με τον τρόπο αυτό έναν χρηματοοικονομικό κίνδυνο που θα τους παρείχε κίνητρο να στηρίξουν τα μέτρα που ήταν αναγκαία για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας. Μολονότι οι εργαζόμενοι έπρεπε να καταβάλουν την πρώτη δόση του τιμήματος αγοράς στην ETBA πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1998, δεν πραγματοποιήθηκε καμία πληρωμή. Το δε Δημόσιο δεν επεδίωξε να τη λάβει. Όπως αναφέρεται στην εκτίμηση του μέτρου E7, το γεγονός αυτό σήμαινε ότι οι εργαζόμενοι δεν βρέθηκαν στη θέση επενδυτών που οφείλουν να καταβάλουν συνολικά 8,17 δις δραχμών (24 εκατ. ευρώ) κατά τη διάρκεια της επόμενης δωδεκαετίας, σε αντίθεση με αυτό που ανέμενε η Επιτροπή τον Ιούλιο του 1997, όταν εκδόθηκαν οι δύο αποφάσεις. Αυτή η μη πληρωμή σήμαινε ακόμη ότι οι εργαζόμενοι δεν είχαν τηρήσει την υποχρέωση την οποία υπείχαν βάσει της σύμβασης μερικής ιδιωτικοποίησης του Σεπτεμβρίου 1995. Η ETBA είχε παύσει να δεσμεύεται συμβατικά από τη συμφωνία μερικής ιδιωτικοποίησης⁽¹¹⁶⁾, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι την είχαν αθετήσει. Εν κατακλείδι, σε αντίθεση με ό,τι μπορούσε βασίμως να αναμένει κανείς κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης N 401/97 με βάση τις υφιστάμενες συμβάσεις, δεν υπήρξε στην πράξη μερική ιδιωτικοποίηση, και η σύμβαση είχε παύσει να είναι δεσμευτική για την ETBA. Η Επιτροπή θεωρεί ότι υπάρχουν μείζονες διαφορές σε σύγκριση με αυτά που ανέμενε κατά τον χρόνο που εξέδωσε την απόφαση N 401/97 με βάση τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Το στοιχείο αυτό είναι ικανός λόγος για την αναθεώρηση του συμπεράσματος περί μη ύπαρξης ενίσχυσης που είχε εξαχθεί τότε.

- Δεύτερον, όπως έχει ήδη εξηγηθεί αναλυτικά στην ενότητα 3.1 της παρούσας απόφασης, η εμπορική και οικονομική επιτυχία που σχεδiazόταν κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης N 401/97 δεν επαληθεύτηκε. Η επιχείρηση δεν κατάφερε να συγκροτήσει μεγάλο και κερδοφόρο βιβλίο παραγγελιών το 1997 και το 1998. Κατά συνέπεια, από τα τέλη του 1998, άρχισε σταδιακά να καθίσταται όλο και πιο βέβαιο ότι το ναυπηγείο θα ήταν ζημιολόγο κατά τα επόμενα έτη. Η Επιτροπή όρισε την 30ή Ιουνίου 1999 ως ημερομηνία από την οποία δεν μπορούσε να αναμένει κανείς βασίμως επάνοδο στη βιωσιμότητα. Είναι βέβαιο ότι στις αρχές Ιουνίου του 1999 ήταν ήδη γνωστές οι περισσότερες κακές ειδήσεις και ότι η επάνοδος στη βιωσιμότητα είχε πολύ αβέβαιο χαρακτήρα με βάση το υπάρχον σχέδιο αναδιάρθρωσης.

(212) Επί τη βάση των προεκτεθέντων, η Επιτροπή θεωρεί ότι, αν ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς είχε βρεθεί στην ίδια κατάσταση με την ETBA, δεν θα είχε επενδύσει εκ νέου στην ENAE ⁽¹¹⁷⁾.

(213) Δεδομένου ότι η εισφορά κεφαλαίου προσπορίζει επιλεκτικό πλεονέκτημα στην ENAE, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η συμμετοχή της ETBA στη δεύτερη και την τρίτη αύξηση κεφαλαίου συνιστά κρατική ενίσχυση προς όφελος της ENAE. Σε ό,τι αφορά τη συμμόρφωση με το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ουδέποτε εξέδωσε απόφαση στην οποία ρητώς να αξιολογεί και να εγκρίνει τη συμμετοχή της ETBA στις αυξήσεις κεφαλαίου της ENAE. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενίσχυση τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης.

(214) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι το υπό εξέταση μέτρο επετράπη με την απόφαση N 401/1997 (στην απόφαση N 401/1997 εξηγείται ότι η ETBA θα συμμετάσχει στις αυξήσεις κεφαλαίου της ENAE και, καθώς δεν διατυπώνονται αμφιβολίες όσον αφορά τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων, εννοείται ότι η συμμετοχή αυτή δεν θα αποτελούσε ενίσχυση), τούτο δεν θα μετέβαλλε το συμπέρασμα που ακολουθεί, σύμφωνα με το οποίο είναι επιβεβλημένη η ανάκτηση της συγκεκριμένης ενίσχυσης. Ειδικότερα, σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η κρατικής ιδιοκτησίας τράπεζα ETBA εφάρμοσε καταχρηστικά την υπόψη απόφαση, δεδομένου ότι δεν εισέπραξε το τίμημα αγοράς από τους εργαζόμενους, όπως προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Πράγματι, το συμπέρασμα ότι η συμμετοχή της ETBA στις μελλοντικές αυξήσεις κεφαλαίου δεν αποτελούσε ενίσχυση, βασιζόταν στην προσδοκία ότι οι εργαζόμενοι θα πλήρωναν το τίμημα αγοράς, όπως προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Πρέπει, επομένως, να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι έχει εφαρμοσθεί καταχρηστικά το τμήμα της απόφασης N 401/97 με το οποίο εγκρίνεται η συμμετοχή της ETBA και ότι συνεπώς πρέπει να ανακτηθεί από την ENAE η συμμετοχή της ETBA.

4.8.5.3. Συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά

(215) Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι το υπό εξέταση μέτρο αποτελεί ενδεχομένως συμβιβάσιμη ενίσχυση αναδιάρθρωσης. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι αυξήσεις κεφαλαίου είχαν ως στόχο τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος. Στο πλαίσιο της εκτίμησης του μέτρου Δ2 και του μέτρου Δ3, η Επιτροπή έχει ήδη εξηγήσει γιατί δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά η χορήγηση πρόσθετων ενισχύσεων αναδιάρθρωσης για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματος.

(216) Επειδή οι δύο αυξήσεις κεφαλαίου αποτελούν μη συμβιβάσιμη ενίσχυση, επιβάλλεται η ανάκτησή τους από την ENAE.

4.9. Κρατική αντεγγύηση σε συνάρτηση με συμβάσεις της ENAE με τον ΟΣΕ και τον ΗΣΑΠ (μέτρο E12β)

4.9.1. Περιγραφή του μέτρου

(217) Στο πλαίσιο συμβάσεων που συνήψε η ENAE με τον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) και με τους Ηλεκτρικούς Σιδηρόδρομους Αθηνών-Πειραιώς (ΗΣΑΠ) για την προμήθεια τροχαίου υλικού, η ETBA παρέσχε εγγυήσεις για προκαταβολές και για την καλή εκτέλεση των συμβάσεων (στο εξής: «εγγυήσεις για προκαταβολές»). Η ETBA παρέσχε τις μεν εγγυήσεις για προκαταβολές που αφορούσαν τη σύμβαση με τον ΗΣΑΠ τον Φεβρουάριο του 1998 και τον Ιανουάριο του 1999, τις δε εγγυήσεις που αφορούσαν τη σύμβαση με τον ΟΣΕ τον Αύγουστο του 1999. Η ETBA, με τη σειρά της, έλαβε αντίστοιχες αντεγγυήσεις από το κράτος. Οι εγγυήσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο των συμβάσεων με τον ΟΣΕ και τον ΗΣΑΠ ανέρχονταν σε 29,4 εκατ. ευρώ και 9,4 εκατ. ευρώ, αντιστοίχως.

4.9.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

(218) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας, η Επιτροπή διατύπωνε επιφυλάξεις για το κατά πόσον μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε παράσχει τις υπό εξέταση αντεγγυήσεις υπό τους ίδιους όρους. Λόγω των δυσχερειών που αντιμετώπιζε η ENAE, εύλογα ανακύπτει το ερώτημα αν μια τράπεζα θα είχε καν παράσχει τις αντεγγυήσεις αυτές.

4.9.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

(219) Τα Ναυπηγεία Έλευσίνας επικροτούν τις επιφυλάξεις της Επιτροπής. Ειδικότερα, το κράτος δεν ενήργησε εν προκειμένω ως ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία αγοράς λόγω του ότι ανέλαβε πολλαπλό κίνδυνο, υπό την έννοια ότι, εκτός από πλειοψηφικός μέτοχος της ENAE, επιπλέον ήταν ο μοναδικός πιστωτής και εγγυητής της και έφερε σχεδόν το σύνολο του κινδύνου που συνδεόταν με τη λειτουργία της.

4.9.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

(220) Οι ελληνικές αρχές και η ENAE υποστηρίζουν ότι, καίτοι οι κρατικές αντεγγυήσεις τυπικώς χορηγήθηκαν τον Δεκέμβριο του 1999, η υπόσχεση γι' αυτές είχε ήδη δοθεί στην ETBA, όταν αυτή η τελευταία παρέσχε τις εγγυήσεις για τις προκαταβολές που αφορούσαν τη σύμβαση με τον ΗΣΑΠ, τον Φεβρουάριο του 1998 και τον Ιανουάριο του 1999, καθώς και τις εγγυήσεις που αφορούσαν τη σύμβαση με τον ΟΣΕ, τον Αύγουστο του 1999. Οι ελληνικές αρχές ισχυρίζονται ότι οι εν λόγω αντεγγυήσεις δεν αποτελούσαν μέτρα επιλεκτικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, χορηγήθηκαν δυνάμει του νόμου 2322/1995 ⁽¹¹⁸⁾, βάσει του οποίου χορηγήθηκαν εγγυήσεις του κράτους σε πλειάδα επιχειρήσεων. Επιπλέον,

οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι η ετήσια προμήθεια 0,05 % ήταν κατάλληλη αμοιβή για την ανάληψη του κινδύνου. Σε ό,τι αφορά τη συμπεριφορά της ETBA, αυτή ήταν αποδεκτή για ιδιωτική τράπεζα, δεδομένου ότι εξασφάλισε αντεγγύηση από το κράτος και χρέωσε προμήθεια 0,4 % ⁽¹¹⁹⁾. Η ΕΝΑΕ έχει καταθέσει έκθεση εταιρείας συμβούλων (πρόκειται για την πρώτη έκθεση της Deloitte), η οποία επιβεβαιώνει το ανωτέρω επιχείρημα. Στην ίδια έκθεση υποστηρίζεται επίσης ότι, χωρίς αντεγγύηση του κράτους, η ΕΝΑΕ θα μπορούσε παρ' όλα αυτά να εξασφαλίσει από ιδιωτική τράπεζα εγγύηση ανάλογη εκείνης που της χορήγησε η ETBA, με την προσφορά εμπράγματης ασφάλειας («lien») επί ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της ως εξασφάλιση. Τέλος, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι δικαιούχος των κρατικών αντεγγυήσεων είναι ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ και όχι η ΕΝΑΕ.

4.9.5. Εκτίμηση

4.9.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (221) Το υπό εξέταση μέτρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης λόγω του ότι αφορά την άμεση στήριξη μη στρατιωτικής δραστηριότητας.

4.9.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

- (222) Είναι απαραίτητο να αποσαφηνισθεί καταρχάς ποιο από τα δύο είδη μέτρων, δηλαδή οι εγγυήσεις για προκαταβολές τις οποίες χορήγησε η ETBA ή οι αντεγγυήσεις που το κράτος χορήγησε στην ETBA, θα μπορούσε να αποτελεί κρατική ενίσχυση. Δεδομένου ότι οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι η ETBA είχε ήδη λάβει κατηγορηματική υπόσχεση για τη λήψη των κρατικών αντεγγυήσεων, όταν παρέσχε τις εγγυήσεις για τις προκαταβολές, πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, όταν η ETBA παρέσχε τις εγγυήσεις, καλυπτόταν πλήρως από τις κρατικές αντεγγυήσεις. Ως εκ τούτου, αν ληφθεί υπόψη ότι η ETBA δεν αναλάμβανε κανέναν κίνδυνο (χάρη στις κρατικές αντεγγυήσεις) και παράλληλα εισέπραττε προμήθεια 0,4 % ανά τρίμηνο, το υπό εξέταση μέτρο θα ήταν αποδεκτό υπό παρόμοιες συνθήκες για έναν επενδυτή σε οικονομία αγοράς. Αντιθέτως, το κράτος χορήγησε αντεγγυήσεις που δεν καλύπτονταν από κανενός είδους εξασφάλιση και για τις οποίες εισέπραττε εγγυητική προμήθεια μόλις 0,05 %. Αυτό το δεύτερο μέτρο μετά βεβαιότητας δεν θα ήταν αποδεκτό για έναν επενδυτή σε οικονομία αγοράς. Επομένως, το εν λόγω δεύτερο μέτρο είναι αυτό που συνιστά κρατική ενίσχυση. Η Επιτροπή επισημαίνει ωστόσο ότι, επειδή η ETBA ανήκε κατά 100 % στο Δημόσιο και όλα τα μέτρα τα οποία εφάρμοσε η εν λόγω τράπεζα μπορούν να καταλογισθούν στο Δημόσιο, ο διαχωρισμός των δύο μέτρων (δηλαδή εγγυήσεων και αντεγγυήσεων) είναι κατά κάποιον τρόπο τεχνητός.

- (223) Επειδή οι ελληνικές αρχές ισχυρίζονται ότι δικαιούχος του μέτρου ήταν ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ, πρέπει να αποσαφηνισθεί ποιος είναι εν προκειμένω ο δικαιούχος. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο συμβάσεων με αντικείμενο την προμήθεια τροχαίου υλικού, ο πωλητής συνήθως καλείται να παράσχει στον αγοραστή τραπεζικές εγγυήσεις για τις προκαταβολές του τελευταίου. Ειδικότερα, ο αγοραστής θέλει να έχει τη βεβαιότητα ότι θα ανακτήσει τα σχετικά ποσά σε περίπτωση που ο πωλητής δεν του παραδώσει το υλικό, παραδείγματος χάρη λόγω πτώχευσης. Κατά συνέπεια, ο πωλητής είναι αυτός ο οποίος πρέπει να εξασφαλίσει τις απαραίτητες εγγυήσεις από τράπεζα και να επωμισθεί το σχετικό κόστος. Αυτό σημαίνει ότι πρόκειται για σύννηδες έξοδο το οποίο επιβαρύνει τον προμηθευτή τροχαίου υλικού. Στην παρούσα υπόθεση, η αντεγγύηση του κράτους επέτρεψε στην ΕΝΑΕ να εξασφαλίσει από την ETBA εγγυήσεις έναντι τιμήματος που δεν υπερέβαινε το 0,4 % ανά τρίμηνο. Όπως θα καταδειχθεί παρακάτω, χωρίς κρατική αντεγγύηση, μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε χρεώσει τουλάχιστον 480 μονάδες βάσης ετησίως για εγγυήσεις χορηγηθείσες προ της 30ής Ιουνίου 1999. Μετά την εν λόγω ημερομηνία, καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα είχε χορηγήσει τέτοιες εγγυήσεις. Είναι συνεπώς σαφές ότι κατά το χρονικό διάστημα προ της 30ής Ιουνίου 1999 οι κρατικές αντεγγυήσεις επέτρεψαν στην ΕΝΑΕ να εξασφαλίσει εγγυήσεις έναντι χαμηλότερου τιμήματος. Κατά το χρονικό διάστημα μετά τις 30 Ιουνίου 1999, οι κρατικές αντεγγυήσεις επέτρεψαν στην ΕΝΑΕ να εξασφαλίσει εγγυήσεις τις οποίες δεν θα είχε καν μπορούσει να λάβει στην αγορά. Το συμπέρασμα είναι ότι δικαιούχος της ενίσχυσης είναι η ΕΝΑΕ.

- (224) Προκειμένου για τον ισχυρισμό της Ελλάδας ότι το μέτρο δεν έχει επιλεκτικό χαρακτήρα, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, για να είναι γενική φύσεως ένα μέτρο, πρέπει να έχουν σ' αυτό πραγματική και επί ίσοις όροις πρόσβαση όλοι οι οικονομικοί παράγοντες που δραστηριοποιούνται σε ένα κράτος μέλος και να μην περιστελλεται εκ των πραγμάτων το πεδίο εφαρμογής του, παραδείγματος χάρη με την άσκηση διακριτικής ευχέρειας από το κράτος για τη χορήγησή του ή μέσω άλλων παραγόντων που περιορίζουν το πρακτικό του αποτέλεσμα. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο νόμος 2322/1995 απέχει πολύ από το να ανταποκρίνεται στον ανωτέρω ορισμό. Πρώτον, το άρθρο 1 του νόμου ορίζει ότι η παροχή εγγυήσεων γίνεται από τον Υπουργό Οικονομικών μετά από σύμφωνη γνώμη τριμελούς Διευρυμένης Επιτροπής. Επομένως, η παροχή της εγγυήσης υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των αρχών. Δεύτερον, κρατική εγγύηση βάσει του υπόψη νόμου μπορεί να παρασχεθεί σε ιδιωτική επιχείρηση μόνον εφόσον αυτή εδρεύει σε απομακρυσμένη περιοχή και με σκοπό την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής αυτής και όχι της συγκεκριμένης επιχείρησης (άρθρο 1ββ) ή εφόσον έχει πληγεί από θεομηνία (άρθρο 1γγ). Από την άλλη πλευρά, επιχειρήσεις οι οποίες ανήκουν στο Δημόσιο κατά 100 % ή κατά απόλυτη πλειοψηφία μπορούν να λάβουν κρατική εγγύηση για γενικούς λόγους, όπως είναι η κάλυψη υποχρεώσεών τους (άρθρο 1β). Είναι επομένως σαφές ότι οι επιχειρήσεις ιδιοκτησίας του Δημοσίου έχουν πολύ πιο ευρεία πρόσβαση στις κρατικές εγγυήσεις εν συγκρίσει με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από την ανάλυση της σειράς των δανείων για τα οποία χορηγήθηκε εγγύηση, που παρατίθεται στην πρώτη έκδοση της Deloitte ⁽¹²⁰⁾. Τρίτον, οι εγγυήσεις δεν παρέχονται επί ίσοις όροις. Ειδικότερα, το άρθρο 1 παράγραφος 4 του νόμου ορίζει ότι κατά την παροχή εγγύησης το Δημόσιο δύναται να ζητήσει επαρκείς εξασφαλίσεις (σύσταση εμπράγματης ασφάλειας επί πάγιων στοιχείων ενεργητικού της επιχείρησης). Η απόφαση για το αν θα ζητηθεί ή όχι ασφάλεια υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Οικονομικών. Στην παρούσα υπόθεση, το Δημόσιο δεν αξίωσε ασφάλεια κατά τη χορήγηση του μέτρου E12β. Σε ό,τι αφορά τη μη πρόσβαση επί ίσοις όροις στο μέτρο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η προμήθεια εγγύησης δεν είναι ίδια για όλα τα δάνεια. Παραδειγματός χάρις, η προμήθεια εγγύησης ήταν μόλις 0,05 % στην υπό εξέταση περίπτωση. Στην περίπτωση του μέτρου E14, το οποίο ομοίως χορηγήθηκε επί τη βάση του νόμου 2322/1995, η προμήθεια ήταν 1 %. Στα δάνεια με εγγύηση που απαριθμούνται στην πρώτη έκδοση της Deloitte, η προμήθεια για ορισμένα ήταν επίσης 0,1 % και 0,5 %. Εν κατακλείδι, η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό της Ελλάδας ότι ο νόμος 2322/1995 είναι γενικό μέτρο.

- (225) Όσον αφορά τον ισχυρισμό που διατυπώνεται στην πρώτη έκδοση της Deloitte ότι η ΕΝΑΕ θα μπορούσε να έχει εξασφαλίσει τις επίμαχες εγγυήσεις για τις προκαταβολές από ιδιωτική τράπεζα με την παροχή στην τράπεζα εμπράγματης ασφάλειας επί ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της αντί της παροχής κρατικής αντεγγύησης, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο συγκεκριμένος ισχυρισμός δεν είναι πρόσφορος για την ανάλυση του μέτρου. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή οφείλει να διερευνήσει κατά πόσον οι όροι των μέτρων που πράγματι χορηγήθηκαν από το κράτος συνιστούσαν ενίσχυση προς το ναυπηγείο. Η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να εξακριβώσει κατά πόσον, με την παροχή μεγαλύτερης ασφάλειας, το ναυπηγείο θα μπορούσε να είχε εξασφαλίσει την ίδια εγγύηση στην αγορά. Όπως αναφέρεται στην ενότητα 2.1.1 της ανακοίνωσης σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων, ένα από τα δυνητικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από μια κρατική εγγύηση είναι η δυνατότητα του δανειολήπτη «να προσφέρει λιγότερες ασφάλειες». Στην παρούσα υπόθεση, καμιά από τις κρατικές αντεγγυήσεις δεν εξασφαλιζόταν με τη σύσταση εμπράγματης ασφάλειας επί ορισμένων στοιχείων ενεργητικού του ναυπηγείου. Επομένως, η αντεγγύηση με την παροχή ασφάλειας επί στοιχείου του ενεργητικού αποτελεί διαφορετική πράξη, η οποία δεν χρήζει αξιολόγησης. Επικουρικά, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, ακόμη και αν ο ισχυρισμός που διατυπώνεται στην πρώτη έκδοση της Deloitte έρχοζε διερεύνησης, η ΕΝΑΕ δεν θα ήταν σε θέση να πείσει, με την παροχή ασφαλειών, μια ιδιωτική τράπεζα να της χορηγήσει παρόμοιες εγγυήσεις για προκαταβολές. Πράγματι, το ενεργητικό της επιχείρησης βαρυνόταν ήδη με ασφάλειες και είχε χαμηλή αξία ρευστοποίησης (βλέπε τη δεύτερη και την τρίτη περίπτωση που αναλύονται στην υποσημείωση αριθ. 44). Επομένως, ακόμη και η παροχή εξασφάλισης υπό τη μορφή εμπράγματης ασφάλειας επί ορισμένων στοιχείων ενεργητικού της ΕΝΑΕ δεν θα αρκούσε για να πεισθεί ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς να χορηγήσει δάνειο στην ΕΝΑΕ.

- (226) Η Επιτροπή, σε προηγούμενο σημείο της παρούσας απόφασης, έχει προσδιορίσει το επιτόκιο που θα είχε χρεώσει μια ιδιωτική τράπεζα για να χορηγήσει δάνειο στην ΕΝΑΕ. Για την περίοδο μέχρι τις 30 Ιουνίου 1999, κρίθηκε ότι, επειδή η ΕΝΑΕ παρουσίαζε αυξημένο κίνδυνο, ήταν απαραίτητη η προσθήκη επασφάλιστρου κινδύνου ίσου με 400 μονάδες βάσης τουλάχιστον επιπλέον του επιτοκίου που θα χρεωνόταν για τη δανειοδότηση μιας υγιούς επιχείρησης. Προκειμένου να εφαρμοσθεί η ίδια αρχή όσον αφορά τις εγγυήσεις για προκαταβολές, επιβάλλεται να καθορισθεί η προμήθεια που ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς θα χρέωνε για την παροχή εγγύησης για προκαταβολή σε μία υγιή επιχείρηση. Κανένα από τα μέρη της παρούσας διαδικασίας δεν έχει αναφέρει ένα αξιόπιστο αγοραίο τίμημα για τέτοιου είδους εγγυήσεις. Σε διάφορα καθεστώτα κρατικών εγγυήσεων στον κλάδο της ναυπηγικής βιομηχανίας τα οποία εξετάστηκαν και εγκρίθηκαν από την Επιτροπή ως μη περιέχοντα στοιχεία ενίσχυσης ⁽¹²¹⁾, η ετήσια εγγυητική προμήθεια για τον δανειολήπτη με τον χαμηλότερο πιστωτικό κίνδυνο ορίστηκε σε 0,8 %, δηλαδή σε 80 μονάδες βάσης. Καθώς δεν είναι διαθέσιμοι άλλοι αξιόπιστοι δείκτες, η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει το ποσοστό αυτό για την εκτίμηση της ελάχιστης ετήσιας εγγυητικής προμήθειας που κατέβαλαν κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα οι υγιείς ναυπηγικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Παρά το γεγονός ότι οι συμβάσεις με τον ΟΣΕ και τον ΗΣΑΠ δεν αφορούν τη ναυπηγική βιομηχανία αλλά την κατασκευή τροχαίου υλικού, η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει ως μέτρο σύγκρισης το 0,8 %, δεδομένου ότι η κατασκευή τροχαίου υλικού παρέμενε λίαν περιορισμένης σημασίας δραστηριότητα για την ΕΝΑΕ, ενώ ο κύριος όγκος των εργασιών της, και επομένως ο κύριος κίνδυνος που αντιπροσώπευε η εν λόγω εταιρεία, αφορούσε τη ναυπήγηση και επισκευή πλοίων. Κατά συνέπεια, όσον αφορά τις εγγυήσεις για προκαταβολές οι οποίες χορηγήθηκαν στην ΕΝΑΕ προ της 30ής Ιουνίου 1999, η ύπαρξη και το ποσό της ενίσχυσης θα αξιολογηθούν συγκρίνοντας την ετήσια προμήθεια που όντως κατέβαλε η ΕΝΑΕ (συμπεριλαμβανομένης της προμήθειας αντεγγύησης που κατεβλήθη στο κράτος) με μια προμήθεια ίση προς 480 μονάδες βάσης (ήτοι 80 μονάδες βάσης προσαυξημένες κατά 400 μονάδες βάσης). Σε ό,τι αφορά το χρονικό διάστημα μετά την 30ή Ιουνίου 1999, η Επιτροπή κατέληξε σε προηγούμενο σημείο της παρούσας απόφασης στο συμπέρασμα ότι το ναυπηγείο δεν είχε πλέον πρόσβαση στη χρηματοπιστωτική αγορά και ότι το στοιχείο ενίσχυσης προς ανάκτηση στο πλαίσιο δανείου ισούται με τη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που πράγματι κατέβαλε η ΕΝΑΕ και του επιτοκίου αναφοράς προσαυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης. Στην περίπτωση των εγγυήσεων για προκαταβολές, η ενίσχυση προς ανάκτηση θα υπολογισθεί, συνεπώς, συγκρίνοντας την πραγματική προμήθεια που κατέβαλε η ΕΝΑΕ (συμπεριλαμβανομένης της προμήθειας αντεγγύησης που κατεβλήθη στο κράτος) με μια προμήθεια 680 μονάδων βάσης (ήτοι 80 μονάδες βάσης προσαυξημένες κατά 600 μονάδες βάσης).

- (227) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι ελληνικές αρχές ισχυρίζονται πως όταν η ΕΤΒΑ χορήγησε τις εγγυήσεις για προκαταβολές, είχε ήδη λάβει υπόσχεση για τη χορήγηση των αντεγγυήσεων. Επομένως, οι αντεγγυήσεις για τις προκαταβολές του ΗΣΑΠ χορηγήθηκαν πριν από τα τέλη Ιουνίου του 1999.

Το συνολικό ετήσιο κόστος των εν λόγω εγγυήσεων (δηλαδή το άθροισμα της εγγυητικής προμήθειας που κατεβλήθη στην ETBA και της προμήθειας αντεγγύησης που κατεβλήθη στο κράτος) ήταν πολύ μικρότερο από 480 μονάδες βάσης. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω εγγυήσεις εμπεριέχουν κρατική ενίσχυση, η οποία ισούται με τη διαφορά μεταξύ της τελευταίας αυτής προμήθειας και του συνολικού κόστους των εγγυήσεων για την ΕΝΑΕ (προμήθεια που κατεβλήθη στην ETBA⁽¹²²⁾ συν προμήθεια που κατεβλήθη στο κράτος). Επειδή, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.

- (228) Οι αντεγγυήσεις για τις προκαταβολές του ΟΣΕ χορηγήθηκαν μετά τον Ιούνιο 1999, σε μία χρονική στιγμή κατά την οποία καμία τράπεζα δεν θα είχε δεχθεί να χορηγήσει νέα εγγύηση. Συνεπώς, όλες αυτές οι αντεγγυήσεις συνιστούν ενίσχυση. Επειδή δε η ενίσχυση αυτή, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι τα συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης συνιστούν μη συμβίβασιμη ενίσχυση και εξακολουθούν να βρίσκονται σε ισχύ, θα πρέπει να καταργηθούν πάραυτα. Τούτο όμως δεν θα αρκούσε για την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, δεδομένου ότι η ΕΝΑΕ θα έχει επωφεληθεί επί σειρά ετών από μια εγγύηση που δεν θα ήταν σε θέση να εξασφαλίσει στην ελεύθερη αγορά. Για το χρονικό διάστημα μέχρι την απόσβεση της εγγύησης, θα ήταν επίσης επιβεβλημένο να ανακτηθεί ενίσχυση ίση προς τη διαφορά μεταξύ 680 μονάδων βάσης και των προμηθειών που πράγματι κατέβαλε η ΕΝΑΕ.

4.9.5.3. Συμβίβασιμο με την κοινή αγορά

- (229) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η υπό εξέταση ενίσχυση αποτελεί ενίσχυση λειτουργίας, δεδομένου ότι μειώνει τα έξοδα τα οποία υπό κανονικές συνθήκες θα ήταν αναγκασμένη να επωμισθεί η ΕΝΑΕ στο πλαίσιο συμβάσεων στην ελεύθερη αγορά. Επειδή δεν επιτρεπόταν η χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας στον κλάδο της παραγωγής τροχαίου υλικού, η ενίσχυση δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί συμβίβασιμη με την κοινή αγορά και συνεπώς είναι επιβεβλημένη η ανάκτησή της.

4.10. Αναβολή/αναδιάταξη υποχρεώσεων και διαγραφή ποινικών ρητρών προς τον ΟΣΕ και τον ΗΣΑΠ (μέτρο E12γ)

4.10.1. Περιγραφή του μέτρου

- (230) Η ΕΝΑΕ δεν ήταν σε θέση να τηρήσει τις υποχρεώσεις της βάσει των όρων των συμβάσεων προμήθειας τροχαίου υλικού που είχε συνάψει με τον ΟΣΕ και τον ΗΣΑΠ. Ειδικότερα, η ΕΝΑΕ δεν κατάφερε να κατασκευάσει το τροχαίο υλικό σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που είχε συμφωνηθεί. Για τον λόγο αυτό, την περίοδο 2002-2003, μερικές από τις συμβάσεις αποτέλεσαν αντικείμενο αναδιαπραγμάτευσης και

συμφωνήθηκε νέο χρονοδιάγραμμα παραδόσεων. Επιπλέον, υπάρχουν ενδείξεις ότι η εφαρμογή των ποινικών ρητρών και των τόκων υπερημερίας που καθορίζονταν στις αρχικές συμβάσεις ματαιώθηκε ή αναβλήθηκε.

4.10.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (231) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας, η Επιτροπή διατυπώνει αμφιβολίες για το κατά πόσον η συμπεριφορά του ΟΣΕ και του ΗΣΑΠ, δηλαδή δύο επιχειρήσεων ιδιοκτησίας του Δημοσίου, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν την περίοδο 2002-2003 θα ήταν αποδεκτή υπό ανάλογες συνθήκες για μια ιδιωτική επιχείρηση. Ενδέχεται η εφαρμογή ή/και αναδιαπραγμάτευση των συμβάσεων από μέρους τους να ήταν ευνοϊκή για την ΕΝΑΕ, πράγμα που θα ισοδυναμούσε με τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης στην ΕΝΑΕ.

4.10.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

- (232) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ δεν επεδίωξαν την ολοσχερή είσπραξη των ποινικών ρητρών και των τόκων υπερημερίας που προέκυψαν εξαιτίας των καθυστερήσεων, ούτε ενεργοποίησαν τις εγγυήσεις που είχαν παρασχεθεί εξ ονόματος της ΕΝΑΕ για την καλή εκπλήρωση των συμβατικών της υποχρεώσεων.

4.10.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (233) Οι ελληνικές αρχές διατείνονται ότι η ΕΝΑΕ πλήρωσε στο ακέραιο τις ποινικές ρήτρες και τους σχετικούς τόκους υπερημερίας σύμφωνα με τις συμβατικές της υποχρεώσεις, καθώς επίσης ότι η όποια αναδιαπραγμάτευση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την αποδεκτή εμπορική πρακτική. Ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ ουδέποτε διέγραψαν ποινικές ρήτρες και τόκους υπερημερίας.

- (234) Σε ό,τι αφορά τις συμβάσεις μεταξύ του ΟΣΕ και της ΕΝΑΕ, στα τέλη του 1997 υπεγράφησαν οι ακόλουθες έξι προγραμματικές συμφωνίες (στο εξής: «ΠΣ»): ΠΣ 33 ΣΔ 33, ΠΣ 33 ΣΔ 33α, ΠΣ 35 ΣΔ 35, ΠΣ 37 ΣΔ 37α, ΠΣ 39 ΣΔ 39 και ΠΣ 41 ΣΔ 41α. Οι προγραμματικές συμφωνίες ενεργοποιήθηκαν τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 1999 με την καταβολή από πλευράς ΟΣΕ των προκαταβολών που είχαν συμφωνηθεί στις συμβάσεις του 1997. Ο ΟΣΕ αξίωσε την έγκαιρη εφαρμογή των συμφωνιών από το 2000 και εντεύθεν, μετά τις πρώτες καθυστερήσεις που παρατηρήθηκαν το εν λόγω έτος στην παράδοση του παραγελθέντος υλικού. Οι κοινοπραξίες στις οποίες συμμετείχε η ΕΝΑΕ πρότειναν την τροποποίηση των έξι συμβάσεων με τους ακόλουθους όρους:

— καταβολή από τις κοινοπραξίες των γεγεννημένων ποινικών ρητρών και τόκων υπερημερίας σε χρήμα ή σε είδος κατ' επιλογήν του ΟΣΕ,

— εξέλιξη του τύπου αναπροσαρμογής τιμήματος βάσει των συμβατικών χρονοδιαγραμμάτων παραδόσεως των συμβάσεων διαρκείας και όχι βάσει των νέων χρονοδιαγραμμάτων παραδόσεως που πρότειναν οι κοινοπραξίες, προκειμένου να γίνουν τα τελευταία αυτά χρονοδιαγράμματα αποδεκτά,

- χορήγηση στον ΟΣΕ προς χρήση, χωρίς αντάλλαγμα, ισοδυνάμου τροχαίου υλικού, προκειμένου αφενός να γίνουν αποδεκτά τα νέα προτεινόμενα χρονοδιαγράμματα παραδόσεως και αφετέρου για να σταματήσει η περαιτέρω εξέλιξη των ποινικών ρητρών και τόκων υπερημερίας. Η ΠΣ 39 (ηλεκτράμαξες) εξαιρέθηκε από τη χορήγηση ισοδυνάμου τροχαίου υλικού λόγω της μη ολοκλήρωσης από τον ΟΣΕ του ηλεκτροδοτούμενου δικτύου του άξονα Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη, η δε ΠΣ 35 εξαιρέθηκε, διότι η κοινοπραξία επιθυμούσε να συνεχισθεί η προβλεπόμενη από τη σύμβαση εξέλιξη των ποινικών ρητρών και των τόκων υπερημερίας,
- σε περίπτωση μη προσκόμισης του ισοδυνάμου τροχαίου υλικού, καθώς και σε περίπτωση εκπρόθεσμης παράδοσης (του συμβατικώς προβλεπόμενου υλικού), οι ποινικές ρήτρες και οι τόκοι υπερημερίας θα εξακολουθούσαν να εξελίσσονται, με επανεκκίνηση από το σημείο διακοπής τους στις 31.12.2002.
- (235) Στις 7.1.2003, το διοικητικό συμβούλιο του ΟΣΕ ενέκρινε τις προταθείσες τροποποιήσεις. Τρεις ΠΣ (οι 33α, 35 και 39) τροποποιήθηκαν το πρώτο τετράμηνο του 2003, και οι αντίστοιχες τροποποιητικές συμβάσεις υπεγράφησαν στις 28.2.2003, 17.4.2003 και 28.2.2003, αντιστοίχως ⁽¹²³⁾.
- (236) Αντιμέτωπος με το δίλημμα να επιλέξει μεταξύ της καταγγελίας και της τροποποίησης των ΠΣ και ενόψει των αναγκών του για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, ο ΟΣΕ έκρινε ότι το επιχειρηματικό του συμφέρον εξυπηρετείτο καλύτερα με την αποδοχή της πρότασης των κοινοπραξιών για την τροποποίηση των συμφωνιών αντί της καταγγελίας τους. Τυχόν καταγγελία θα είχε ως συνέπεια να στερηθεί ο ΟΣΕ την παραλαβή πρόσθετου νέου τροχαίου υλικού, δεδομένου ότι θα απαιτούνταν τουλάχιστον 3 ή 4 έτη για να τελεσφορήσουν τυχόν νέες διαδικασίες προμήθειας τροχαίου υλικού. Οι τροποποιητικές συμβάσεις ήταν νόμιμες και σύμφωνες με τις αρχικές.
- (237) Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών, οι ανωτέρω πληροφορίες καταδεικνύουν ότι οι κοινοπραξίες και, κατ' επέκταση, η ΕΝΑΕ ουδέποτε έτυχαν προνομιακής μεταχείρισης σε σύγκριση με άλλους προμηθευτές του ΟΣΕ, καθώς και ότι οι ποινικές ρήτρες και οι τόκοι υπερημερίας απαιτήθηκαν και εισπράχθηκαν σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις ⁽¹²⁴⁾. Η σύμβαση δεν περιείχε πρόβλεψη για τόκους υπερημερίας ή για ποινικές ρήτρες, αλλά ο ΟΣΕ απαιτήσε τους σχετικούς τόκους και τους καταλόγισε στις κοινοπραξίες.
- (238) Ανάλογα ισχύουν και για τα ποσά που αφορούν τον ΗΣΑΠ, τα οποία αντιστοιχούν σε πραγματικές καταβολές από την ΕΝΑΕ και όχι σε βελλόμενες. Επιπλέον τονίζεται ότι δεν υπήρξε αναδιαπραγμάτευση αλλά ούτε και τροποποίηση της προγραμματικής συμφωνίας 1/97 ⁽¹²⁵⁾. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε τη μελέτη, κατασκευή, παράδοση και θέση σε λειτουργία 40 ημισυρμών των 3 οχημάτων έκαστος. Οι συρμοί παραδόθηκαν με καθυστέρηση και για τον λόγο αυτό επεβλήθησαν και παρακρατήθηκαν οι εκ της προγραμματικής συμφωνίας προβλεπόμενες ποινικές ρήτρες και τόκοι ⁽¹²⁶⁾.
- 4.10.5. Εκτίμηση
- 4.10.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης
- (239) Το υπό εξέταση μέτρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης, διότι αφορά αποκλειστικά και μόνο μη στρατιωτικές δραστηριότητες.
- 4.10.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης
- (240) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι ελληνικές αρχές προσκόμισαν αναλυτικά πληροφοριακά στοιχεία για τις υπό εξέταση συμβάσεις, όπως ζητείτο στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας. Επί τη βάση των στοιχείων αυτών, οι επιφυλάξεις της Επιτροπής έχουν πλέον παραμεριστεί. Συγκεκριμένα, η ΕΝΑΕ κατέβαλε τις ποινικές ρήτρες και τα συναφή ποσά τόκων σε συμμόρφωση με τις συμβατικές της υποχρεώσεις. Εξάλλου, για τις περιπτώσεις αναδιαπραγμάτευσης συμβάσεων, η Επιτροπή δεν διαπίστωσε την ύπαρξη στοιχείων που να αποδεικνύουν ότι η αναδιαπραγμάτευση αυτή δεν διεξήχθη σύμφωνα με την αποδεκτή εμπορική πρακτική. Όπως παραδέχονται τα ίδια τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, οι καθυστερήσεις της εκτέλεσης των συμβάσεων κόστισαν στην ΕΝΑΕ δεκάδες εκατ. ευρώ, ακριβώς λόγω του ότι ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ απαιτήσαν την καταβολή των σχετικών ποινικών ρητρών και των τόκων υπερημερίας ή, εναλλακτικά, την παροχή ισοδυνάμου τροχαίου υλικού. Όσον αφορά τον ισχυρισμό των Ναυπηγείων Ελευσίνας ότι, αν ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ ήταν ιδιωτικές επιχειρήσεις, θα είχαν απορρίψει όλες τις προταθείσες από τις κοινοπραξίες τροποποιήσεις, θα είχαν επομένως απαιτήσει την ολοσχερή καταβολή των σχετικών ποινικών ρητρών και των τόκων υπερημερίας και θα είχαν απαιτήσει ταχέως πληρωμή σε μετρητά αντί των τμηματικών πληρωμών σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι κάτι τέτοιο φαίνεται εξαιρετικά απίθανο. Πράγματι, αν ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ υιοθετούσαν μία τόσο άκαμπτη στάση πριν από την ολοκλήρωση της πώλησης της ΕΝΑΕ, το στοιχείο αυτό θα είχε κατά πάσα πιθανότητα αποτρέψει τον νέο ιδιοκτήτη από την αγορά του ναυπηγείου. Χωρίς την εν λόγω αγορά, το ναυπηγείο, όπως εξηγείται στην ανάλυση του μέτρου Ε18γ, θα είχε κατά πάσα πιθανότητα κηρυχθεί σε πτώχευση. Ακόμη και μετά την αγορά του ναυπηγείου από την HDW/Ferrostaal, η οικονομική του κατάσταση δεν βελτιώθηκε. Επομένως, αν ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ είχαν υιοθετήσει μια απολύτως άκαμπτη στάση, υφίστατο πραγματικός κίνδυνος πτώχευσης της ΕΝΑΕ. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε διακοπή της εκτέλεσης των υφιστάμενων συμβάσεων. Ακολούθως, ο ΟΣΕ και ο ΗΣΑΠ θα ήταν αναγκασμένοι να προκηρύξουν νέο διαγωνισμό, οι συμβάσεις θα ανατίθεντο σε νέο προμηθευτή και η παράδοση θα καθυστέρουσε για αρκετά έτη. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή θεωρεί ότι ένας αγοραστής σε οικονομία αγοράς είναι πιθανό να αποδεχθεί μερική αναδιαπραγμάτευση η οποία διασφαλίζει την ολοκλήρωση της εκτέλεσης της υφιστάμενης σύμβασης εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, έτσι ώστε ο αγοραστής να παραλάβει τελικά με περιορισμένη καθυστέρηση το τροχαίο υλικό που έχει παραγγείλει. Σχετικά με το θέμα αυτό, η Επιτροπή επισφαιρίζει ότι η πιθανότητα ολοκλήρωσης της εκτέλεσης των σχετικών συμβάσεων εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος αξιολογήθηκε όταν ιδιωτικοποιήθηκε η ΕΝΑΕ, και τούτο επειδή ο νέος ιδιώτης ιδιοκτήτης διέθετε πείρα στον τομέα της διαχείρισης περίπλοκων σχεδίων και ήταν ιδιωτική επιχείρηση που ενεργούσε με σκοπό το κέρδος, άρα διατεθειμένη να περιορίσει την καθυστέρηση, προκειμένου να περιορισθούν και οι εξ' αυτής δυσμενείς οικονομικές συνέπειες.

(241) Εν κατακλείδι, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υπάρχουν πειστικά στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν ότι η συμπεριφορά του ΟΣΕ και του ΗΣΑΠ δεν θα ήταν αποδεκτή υπό παρόμοιες συνθήκες για μια ιδιωτική εταιρεία. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι ο τρόπος εκτέλεσης των συμβάσεων με τον ΟΣΕ και τον ΗΣΑΠ και οι περιορισμένες έκτασης τροποποιήσεις των συμβάσεων αυτών τις οποίες απεδέχθη ο ΟΣΕ την περίοδο 2002-2003 δεν εμπεριέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.

4.11. Δάνειο της ETBA με σκοπό τη χρηματοδότηση της σύμβασης Στρίντζη (μέτρο E13a)

4.11.1. Περιγραφή του μέτρου

(242) Στις 29 Οκτωβρίου 1999, η ETBA χορήγησε δάνειο ύψους 16,9 δις δραχμών (49,7 εκατ. ευρώ) στην ΕΝΑΕ με σκοπό τη χρηματοδότηση της κατασκευής δύο επιβατηγών/οχηματογωγών πλοίων τα οποία είχαν παραγγελθεί από την εταιρεία Στρίντζη. Το σχετικό επιτόκιο ισούτο με το LIBOR⁽¹²⁷⁾ συν 100 μονάδες βάσης. Τον Ιούνιο του 2001, ενεγράφη προτιμώμενη ναυτική υποθήκη επί των δύο ναυπηγούμενων πλοίων. Το δάνειο εξοφλήθηκε ολοσχερώς στη δανειοδότηα τράπεζα στις 8 Οκτωβρίου 2004.

4.11.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

(243) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας διατυπώνονταν αμφιβολίες για το κατά πόσον η παραχώρηση υποθήκης επί των πλοίων και σχετικών ασφαλιστικών αποζημιώσεων συνιστούσε επαρκή εξασφάλιση. Επιπροσθέτως, συνάγεται ότι το δάνειο καταβλήθηκε αμέσως στην ΕΝΑΕ, ενώ έπρεπε να είχε καταβληθεί τμηματικά και εκ παραλλήλου με τα έξοδα κατασκευής. Εξάλλου, το σχετικό επιτόκιο κρίνεται ανεπαρκές με γνώμονα τις δυσχέρειες που αντιμετώπιζε το ναυπηγείο. Τέλος, από τον συνδυασμό του συγκεκριμένου δανείου με το επόμενο μέτρο (μέτρο E13β) συνάγεται ότι η ETBA επωμίστηκε σημαντικό μέρος της χρηματοδότησης των δύο πλοίων που είχαν παραγγελθεί από τη Στρίντζη.

4.11.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

(244) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα είχε χορηγήσει το συγκεκριμένο δάνειο. Καταρχάς, η ETBA δεν διέθετε καμία εξασφάλιση κατά τον χρόνο σύναψης του δανείου, δεδομένου ότι η ναυτική υποθήκη επί των πλοίων συνεστήθη πολύ αργότερα. Εξάλλου, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας συμφωνούν ότι η αγοραία αξία ενός υπό ναυπήγηση κύτους πλοίου είναι χαμηλή.

4.11.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

(245) Οι ελληνικές αρχές και η ΕΝΑΕ υπογραμμίζουν ότι οι όροι του υπό εξέταση δανείου ήταν συνήθεις για το συγκεκριμένο χρονικό σημείο. Η έκθεση της Deloitte επιβεβαιώνει ότι τόσο η συγκεκριμένη τράπεζα (ETBA) όσο και, γενικότερα, οι ελληνικές τράπεζες χορηγούσαν δάνεια σε επιχειρήσεις έναντι ανάλογου επιτοκίου. Η ΕΝΑΕ παρέχει λεπτομερή στοιχεία για τις ασφάλειες που δόθηκαν στην ETBA κατά τον χρόνο συνολοδότησης του δανείου (εκχώρηση του τιμήμα-

τος των δύο πλοίων, των ασφαλιστικών αποζημιώσεων και κάθε απαίτησης κατά τρίτου που θα προέκυπτε από τη ναύλωση ή γενικά την εκμετάλλευση των πλοίων) αλλά και μεταγενέστερα (σύσταση ναυτικής υποθήκης επί των πλοίων), και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ασφάλειες αυτές ήταν επαρκείς. Η Ελλάδα διευκρινίζει επίσης το χρονοδιάγραμμα βάσει του οποίου έγινε η καταβολή του δανείου από την ETBA στην ΕΝΑΕ και το οποίο καταδεικνύει ότι οι αναλήψεις του δανείου έγιναν ανάλογα με την πορεία των εξόδων κατασκευής.

4.11.5. Εκτίμηση

4.11.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

(246) Το υπό εξέταση μέτρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης λόγω του ότι αφορά την άμεση στήριξη μη στρατιωτικής δραστηριότητας.

4.11.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

(247) Η Επιτροπή κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα. Το υπό εξέταση δάνειο συνήφθη μετά τον Ιούνιο του 1999, δηλαδή σε χρόνο κατά τον οποίο καμία τράπεζα δεν θα δεχόταν πλέον να χορηγήσει δάνειο στην ΕΝΑΕ. Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι οι ασφάλειες που συνόδευαν το δάνειο περιόριζαν τον σχετικό κίνδυνο σε τέτοιο βαθμό ώστε ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε δεχθεί να χορηγήσει το δάνειο. Ο ισχυρισμός αυτός δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Η εκχώρηση του τιμήματος αγοράς των πλοίων αποτελεί αξιόπιστη ασφάλεια μόνον εφόσον το ναυπηγείο ολοκληρώσει πράγματι επιτυχώς τη ναυπήγηση των πλοίων, πράγμα το οποίο είναι αβέβαιο. Αν το ναυπηγείο πτωχεύσει κατά τη διάρκεια της κατασκευής του πλοίου, η συγκεκριμένη ασφάλεια χάνει την αξία της, δεδομένου ότι δεν θα είναι δυνατό να απαιτηθεί από τη Στρίντζη να καταβάλει το τίμημα, αφού δεν θα της έχουν παραδοθεί τα παραγγελθέντα πλοία⁽¹²⁸⁾. Αυτό σημαίνει ότι η ασφάλεια θα ήταν άνευ αξίας ακριβώς στην περίπτωση για την οποία θα ήταν απαραίτητη. Σε ό,τι αφορά τη σύσταση υποθήκης επί εκάστου εκ των υπό ναυπήγηση πλοίων, σημειώνεται ότι αυτή παραχωρήθηκε στην ETBA μόλις τον Ιούνιο του 2001, δηλαδή αρκετό χρόνο μετά την καταβολή του δανείου στην ΕΝΑΕ. Πέραν αυτού, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η αξία ενός υπό ναυπήγηση πλοίου είναι σχετικά χαμηλή και ότι η πώληση τέτοιων πλοίων είναι δυσχερής. Το στοιχείο αυτό αποδεικνύεται από την παρούσα υπόθεση. Συγκεκριμένα, η ΕΝΑΕ δεν κατάφερε να ολοκληρώσει τη ναυπήγηση των δύο πλοίων, γεγονός που οδήγησε στην καταγγελία της σύμβασης με τη Στρίντζη τον Ιούλιο του 2002. Η ΕΝΑΕ χρειάστηκε δύο και πλέον έτη για να μπορέσει να πωλήσει τα υπό ναυπήγηση πλοία, ενώ το τίμημα που εισέπραξε γι' αυτά ήταν μόλις 14 εκατ. ευρώ, ποσό που ισοδυναμεί μόνο με το ένα τρίτο του ποσού το οποίο είχε δανεισθεί από την ETBA για τη χρηματοδότηση της κατασκευής τους.

(248) Αναφορικά με το επιχείρημα των ελληνικών αρχών, της ΕΝΑΕ και της Deloitte ότι το επιτόκιο του δανείου που χορηγήθηκε στην ΕΝΑΕ ήταν παρόμοιο με το επιτόκιο πλειάδας άλλων δανείων που είχαν χορηγηθεί κατά την ίδια χρονική περίοδο από την ETBA και από άλλες ελληνικές

τράπεζες, δεν αποδεικνύει ότι το δάνειο που χορηγήθηκε στην ENAE δεν αποτελεί ενίσχυση. Συγκεκριμένα, οι ελληνικές αρχές, η ENAE και η Deloitte δεν προέβησαν σε σχετική ανάλυση ούτε κατέδειξαν ότι η οικονομική κατάσταση των άλλων δανειοληπτών που χρησιμοποιήθηκαν εν προκειμένω ως μέτρο σύγκρισης ήταν παρόμοια με εκείνη της ENAE, δηλαδή ότι η οικονομική τους κατάσταση ήταν τόσο κακή όσο η κατάσταση της ENAE. Επομένως, δεν κατέδειξαν ότι ιδιωτικές τράπεζες ήταν διατεθειμένες να χορηγήσουν δάνεια σε προβληματικές επιχειρήσεις έναντι επιτοκίου ανάλογου με εκείνο που ίσχυε για το υπό εξέταση δάνειο. Είναι ατελέσφορη και άνευ νοήματος η σύγκριση του επιτοκίου δανείων που χορηγήθηκαν σε διαφορετικές επιχειρήσεις χωρίς να εξακριβωθεί αν ήταν ανάλογος ο κίνδυνος που ανέλαβαν εν προκειμένω οι δανειοδότες τράπεζες. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι κανείς επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα είχε χορηγήσει υπό παρόμοιες συνθήκες το επίμαχο δάνειο στην ENAE και ότι ως εκ τούτου το δάνειο συνιστά ενίσχυση. Επειδή δε, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.

4.11.5.3. Συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά

- (249) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η υπό εξέταση ενίσχυση αποτελεί ενίσχυση λειτουργίας, δεδομένου ότι μειώνει τα έξοδα τα οποία υπό κανονικές συνθήκες θα ήταν αναγκασμένη να επωμισθεί η ENAE στο πλαίσιο εμπορικών συμβάσεων. Όπως συμπεραίνεται παραπάνω, το υπό εξέταση δάνειο ουσιαστικά επέτρεψε στην ENAE να αναλάβει τη συγκεκριμένη εμπορική σύμβαση, την οποία δεν θα ήταν σε θέση να χρηματοδοτήσει αντλώντας κεφάλαια από την ελεύθερη αγορά. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1540/98, επιτρεπόταν η χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας προς εκτέλεση συμβάσεων ναυπήγησης που θα υπογράφονταν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000. Πλην όμως, η ENAE δεν δικαιούτο να λάβει ενίσχυση για τη σύμβαση με τη Στρίντζης, επειδή ουδέποτε αποπεράτωσε τα πλοία, με αποτέλεσμα αυτά να μην παραδοθούν ποτέ και να λυθεί η συγκεκριμένη σύμβαση⁽¹²⁹⁾. Επιπλέον, τα υπό ναυπήγηση πλοία πωλήθηκαν σε νέο αγοραστή μόλις το 2004, δηλαδή αρκετά έτη μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2000.
- (250) Επειδή η ενίσχυση είναι παράνομη και ασυμβίβαστη, επιβάλλεται να ανακτηθεί. Λαμβανομένου υπόψη ότι το δάνειο έχει εξοφληθεί, έχει ήδη αρθεί ένα μέρος του πλεονεκτήματος που αποκόμισε από αυτό η ENAE. Παρ' όλα αυτά, χάρη στο συγκεκριμένο δάνειο της ETBA, η ENAE είχε στη διάθεσή της επί σειρά ετών το ποσό του δανείου, ένα ποσό το οποίο διαφορετικά δεν θα είχε στη διάθεσή της τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Το εν λόγω πλεονέκτημα πρέπει ομοίως να ανακτηθεί. Η Επιτροπή θεωρεί επομένως ότι επιβάλλεται να ανακτηθεί ενίσχυση που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που καταβλήθηκε στην ETBA και του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα⁽¹³⁰⁾ συν 600 μονάδες βάσης για το χρονικό διάστημα από την καταβολή του δανείου στην ENAE μέχρι την ημερομηνία σύστασης της υποθήκης επί των υπό ναυπήγηση πλοίων προς εξασφάλιση του δανείου. Για το μετέπειτα χρονικό διάστημα και μέχρι την εξόφληση του δανείου, η ενίσχυση προς ανάκτηση ισούται με τη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που καταβλήθηκε στην ETBA και του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα συν

400 μονάδες βάσης. Η μείωση κατά το ένα τρίτο του εν λόγω επαφαιστρού κινδύνου αντανακλά το γεγονός ότι η υποθήκη επί των υπό ναυπήγηση πλοίων θα είχε περιορίσει εν μέρει τη ζημία του δανειοδότη σε περίπτωση υπερημερίας της ENAE, πράγμα που σημαίνει ότι περιόριζε και τον κίνδυνο του δανείου για την ETBA. Συγκεκριμένα, όπως μόλις επισημάνθηκε, η ENAE κατάφερε να πωλήσει τα υπό ναυπήγηση πλοία έναντι τιμήματος περίπου ίσου με το ένα τρίτο του ποσού που είχε δανειστεί από την ETBA.

4.12. Εγγύηση της ETBA για τη σύμβαση με τη Στρίντζης (μέτρο E13β)

4.12.1. Περιγραφή του μέτρου

- (251) Το 1999, η ENAE έκανε χρήση δύο εγγυήσεων της ETBA οι οποίες είχαν παρασχεθεί προς εξασφάλιση προκαταβολών της Στρίντζης, ύψους 6,6 εκατ. ευρώ. Οι εν λόγω εγγυήσεις αποσβέστηκαν τον Ιούλιο του 2002 κατά τη λύση της σύμβασης ναυπήγησης που είχε συναφθεί με τη Στρίντζης.

4.12.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (252) Η απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας θεωρεί ότι οι δύο εγγυήσεις, των οποίων οι όροι δεν ήταν γνωστοί κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης, ενδέχεται να συνιστούν ενίσχυση.

4.12.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

- (253) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υπογραμμίζουν το γεγονός ότι το κράτος/η ETBA έχουν συγχρόνως επωμισθεί τον ρόλο εγγυητή, δανειστή, μετόχου και σημαντικότερου πελάτη της ENAE. Με τον τρόπο αυτό, το κράτος επέλεξε να αναλάβει σοβαρό χρηματοοικονομικό κίνδυνο. Με την ανάληψη του πολλαπλού αυτού ρόλου, το κράτος παρείχε στην ουσία χρηματοδότηση χωρίς καμία εξασφάλιση, εφόσον σε περίπτωση υπερημερίας ή/και αφερεγγυότητας της εταιρείας, το κράτος δεν θα είχε στη διάθεσή του κανένα μέσο διεκδίκησης του συμφέροντός του και θα υφίστατο οριστική ζημία, αφού η αξία του ενεργητικού του ναυπηγείου θα εδωρείτο ανεπαρκώς για την ικανοποίηση όλων των υποχρεώσεων του.

4.12.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (254) Οι ελληνικές αρχές επισημαίνουν ότι η πρώτη εγγύηση χορηγήθηκε στις 4 Μαρτίου 1999 και η δεύτερη στις 17 Ιουνίου 1999. Σύμφωνα με την πρώτη έκδοση της Deloitte την οποία υπέβαλε η ENAE, το ποσό των εν λόγω εγγυήσεων ήταν 3,26 εκατ. ευρώ και 3,38 εκατ. ευρώ, αντιστοίχως. Η Ελλάδα υπενθυμίζει ότι η ETBA δεν κατέβαλε κανένα ποσό στο πλαίσιο των συγκεκριμένων εγγυήσεων μετά την ακύρωση της σύμβασης με τη Στρίντζης το 2002. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι η ENAE δεν ήταν δανειολήπτης με υψηλό κίνδυνο υπερημερίας. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές και η ENAE αναφέρουν ότι η ETBA έλαβε ως ασφάλεια για τις προαναφερθείσες εγγυήσεις ύψους 6,6 εκατ. ευρώ την εκχώρηση των εσόδων της ENAE που θα προέκυπταν από τη συμφωνία υπ' αριθ. 39 την οποία είχε συνάψει με τον ΟΣΕ και της οποίας το συμβατικό τίμημα για την ENAE ήταν 8,5 εκατ. ευρώ. Η ρηθείσα εταιρεία συμβούλων επιβεβαιώνει ότι η ENAE μπορούσε να έχει λάβει τις δύο εγγυήσεις από ιδιωτική τράπεζα.

4.12.5. Εκτίμηση

4.12.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (255) Το υπό εξέταση μέτρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης λόγω του ότι αφορά την άμεση στήριξη μη στρατιωτικής δραστηριότητας.

4.12.5.2. Υπαρξη ενίσχυσης

- (256) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι αμφότερες οι εγγυήσεις χορηγήθηκαν πριν από τις 30 Ιουνίου 1999. Όπως έχει εξηγηθεί παραπάνω, η Επιτροπή θεωρεί ότι την εποχή εκείνη η ΕΝΑΕ εξακολουθούσε να έχει πρόσβαση στη χρηματοπιστωτική αγορά, αλλά έναντι τιμήματος αντίστοιχου με την πολύ επιφανή οικονομική της κατάσταση.

- (257) Οι ελληνικές αρχές και η ΕΝΑΕ ισχυρίζονται ότι η εκχώρηση των εσόδων που θα προέκυπταν από τη συμφωνία υπ' αριθ. 39 με τον ΟΣΕ αποτελούσε επαρκή ασφάλεια, ικανή να καταστήσει τη χορήγηση εγγύησης αποδεκτή για έναν ιδιώτη επενδυτή. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σε περίπτωση πτώχευσης της ΕΝΑΕ, η συγκεκριμένη ασφάλεια δεν θα είχε επιτρέψει σε μια τράπεζα να ανακτήσει χρήματα. Συγκεκριμένα, αν η ΕΝΑΕ είχε κηρυχθεί σε πτώχευση, η κατασκευή του τροχαίου υλικού θα είχε διακοπεί, δεν θα είχε πραγματοποιηθεί καμία παράδοση υλικού στον ΟΣΕ και δεν θα μπορούσε να ζητηθεί από τον ΟΣΕ καμία πληρωμή βάσει της ρηθείσας συμφωνίας⁽¹³¹⁾. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αδυνατεί να αντιληφθεί πώς η συγκεκριμένη ασφάλεια μείωνε σε σημαντικό βαθμό τον κίνδυνο της χορήγησης δανείου στην ΕΝΑΕ.

- (258) Η ΕΝΑΕ δεν μπόρεσε να καταστήσει σαφές ούτε στην Επιτροπή ούτε στη δική της εταιρεία συμβούλων (βλέπε την πρώτη έκδοση της Deloitte, σ. 4-9) κατά πόσον ήταν συμβατικά υποχρεωμένη να καταβάλει προμήθεια εγγύησης στην ΕΤΒΑ και ποιο ήταν το ύψος της προμήθειας αυτής. Όπως εξηγείται στην εκτίμηση του μέτρου Ε12β, η ΕΝΑΕ θα έπρεπε κανονικά να έχει καταβάλει ετήσια προμήθεια τουλάχιστον 480 μονάδων βάσης για μια τέτοια εγγύηση. Με γνώμονα το ύψος των υπόλοιπων προμηθειών εγγύησης που κατέβαλε στην ΕΤΒΑ η ΕΝΑΕ, είναι εξαιρετικά απίθανο να κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ προμήθεια εγγύησης της τάξεως των 480 μονάδων βάσης. Επομένως, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η εγγύηση την οποία χορήγησε η ΕΤΒΑ αποτελεί κρατική ενίσχυση, η οποία ισούται με τη διαφορά μεταξύ της ετήσιας προμήθειας εγγύησης που όντως κατέβληθη στην ΕΤΒΑ και προμήθειας εγγύησης ύψους 480 μονάδων βάσης. Επειδή δε, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.

4.12.5.3. Συμβιβασίμο με την κοινή αγορά

- (259) Όπως επισημαίνεται στην εκτίμηση του μέτρου Ε13α, η Επιτροπή φρονεί ότι οι ενισχύσεις του συγκεκριμένου τύπου αποτελούν ενισχύσεις λειτουργίας, οι οποίες δεν μπο-

ρούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1540/98. Επομένως, πρόκειται για παράνομη και μη συμβιβάσιμη ενίσχυση, της οποίας επιβάλλεται η ανάκληση.

4.13. Κρατική εγγύηση για δάνειο ύψους 10 δις δραχμών (29,3 εκατ. ευρώ) (μέτρο Ε14)

4.13.1. Περιγραφή του μέτρου

- (260) Μετά τον σεισμό του Σεπτεμβρίου 1999, συγκεκριμένα στις 13 Ιανουαρίου 2000, η ΕΤΒΑ χορήγησε στην ΕΝΑΕ δάνειο ύψους 10 δις δραχμών (29,3 εκατ. ευρώ), το οποίο εξασφαλιζόταν με κρατική εγγύηση, παρασχεθείσα με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών της 8ης Δεκεμβρίου 1999. Εν προκειμένω, η ΕΤΒΑ χρέωσε ως επιτόκιο το Euribor συν 125 μονάδες βάσης⁽¹³²⁾, ενώ το Δημόσιο χρέωσε προμήθεια εγγύησης ίση προς 100 μονάδες βάσης.

4.13.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (261) Δεδομένης της οικονομικής κατάστασης της ΕΝΑΕ κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, είναι αμφίβολο αν ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς θα είχε αποδεχθεί τους όρους της εγγύησης. Σε ό,τι αφορά το συμβιβασίμο του μέτρου με το άρθρο 87 παράγραφος 2 στοιχείο β), η Ελλάδα δεν έχει καταδείξει ότι το μέγεθος του μέτρου ήταν ανάλογο της ζημίας την οποία είχε υποστεί η ΕΝΑΕ.

4.13.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

- (262) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας θεωρούν ότι καμία τράπεζα δεν θα είχε χορηγήσει δάνειο στην ΕΝΑΕ τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, και τούτο εξαιτίας της οικονομικής της κατάστασης. Η εγγύηση πρέπει να θεωρηθεί συμβιβάσιμη μόνον εφόσον περιορίζεται στα ποσά που ήταν απολύτως απαραίτητα για την αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας από συγκεκριμένη θεομηνία.

4.13.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (263) Οι ελληνικές αρχές και η ΕΝΑΕ αμφισβητούν ότι το υπό εξέταση μέτρο έχει επιλεκτικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι η εγγύηση χορηγήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2322/1995, όπου καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση εγγύησης από μέρος του Ελληνικού Δημοσίου σε επιχειρήσεις που υποβάλλουν σχετική αίτηση. Επιπροσθέτως, ισχυρίζονται ότι η προμήθεια εγγύησης 1 % θα ήταν αποδεκτή για έναν ιδιώτη επενδυτή. Εξάλλου, η ΕΝΑΕ θα μπορούσε να είχε εξασφαλίσει δάνειο στην ελεύθερη αγορά χωρίς κρατική εγγύηση, κάνοντας χρήση ασφαλειών άλλου είδους, π.χ. με την εκχώρηση απαιτήσεων από συμβάσεις μεγάλης αξίας και με τη σύσταση εμπράγματης ασφάλειας επί στοιχείων του ενεργητικού της. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι το μέτρο αποτελεί πράγματι ενίσχυση, είναι εν μέρει συμβιβάσιμο επί τη βάση του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο β), δεδομένου ότι τα σχετικά κεφάλαια παρασχεθήκαν για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη η ΕΝΑΕ εξαιτίας του σεισμού. Ακόμη, το μέτρο εμπίπτει εν μέρει στο άρθρο 296 της συνθήκης, στον βαθμό που σχετίζεται άμεσα με το τμήμα στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ.

4.13.5. Εκτίμηση

4.13.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (264) Σε ό,τι αφορά το κατά πόσον είναι εφαρμοστέο το άρθρο 296, το κείμενο της απόφασης με την οποία η ΕΤΒΑ αποφάσισε να χορηγήσει το καλυπτόμενο από εγγύηση δάνειο αποδεικνύει ότι η ΕΤΒΑ ενδιαφερόταν μεταξύ άλλων για τη συνέχιση των στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ. Παρ' όλα αυτά, δεν υπάρχει συμβατική διάταξη η οποία να υποχρεώνει την ΕΝΑΕ να χρησιμοποιήσει το εγγυημένο δάνειο με σκοπό τη χρηματοδότηση των στρατιωτικών της δραστηριοτήτων. Επομένως, η ΕΤΒΑ επεδίωκε μεν να διατηρήσει εν ζωή την ΕΝΑΕ προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέχιση των στρατιωτικών δραστηριοτήτων, αλλά δεν έθεσε ως όρο τη χρήση του εγγυημένου δανείου με σκοπό τη χρηματοδότηση συγκεκριμένης δραστηριότητας. Η ΕΝΑΕ ήταν ελεύθερη να χρησιμοποιήσει τα χρήματα όπως επιθυμούσε. Όπως έχει ήδη εξηγηθεί, για τα μέτρα τα οποία έχουν χορηγηθεί στο σύνολο του ναυπηγείου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το 25 % του εγγυημένου δανείου χρησιμοποιήθηκε για εμπορικές δραστηριότητες και το 75 % για στρατιωτικές δραστηριότητες. Συνεπώς, μόνο το 25 % της κρατικής εγγύησης (ήτοι αρχικά ποσό 2,5 δις δραχμών (7,34 εκατ. ευρώ)) πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων και ενδέχεται να ανακτηθεί σε περίπτωση που κριθεί ότι αποτελεί ασυμβίβαστη ενίσχυση. Το 75 % της κρατικής εγγύησης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης και δεν υπόκειται στη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων.

4.13.5.2. Υπαρξη ενίσχυσης

- (265) Σε ό,τι αφορά τον επιλεκτικό χαρακτήρα του μέτρου, η Επιτροπή έχει ήδη καταδείξει στο πλαίσιο της εκτίμησης του μέτρου Ε12β ότι ο νόμος 2322/1995 δεν αποτελεί μέτρο γενικού χαρακτήρα.
- (266) Σχετικά με το θέμα της ύπαρξης πλεονεκτήματος, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το εγγυημένο δάνειο χορηγήθηκε τον Ιανουάριο του 2000, δηλαδή σε χρονική στιγμή κατά την οποία κανείς επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα δεχόταν πλέον να χορηγήσει δάνειο ή εγγύηση στην ΕΝΑΕ, όπως έχει συναχθεί παραπάνω. Επομένως, χωρίς κρατική εγγύηση καμία τράπεζα δεν θα είχε χορηγήσει δάνειο στην ΕΝΑΕ. Ως εκ τούτου, η επίμαχη κρατική εγγύηση προσεπόρισε αδιαμφισβήτητο πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ.

- (267) Εν κατακλείδι, το τμήμα της κρατικής εγγύησης το οποίο δεν υπάγεται στο άρθρο 296 της συνθήκης συνιστά ενίσχυση. Επειδή δε, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, πρόκειται για παράνομη ενίσχυση.

4.13.5.3. Συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά

- (268) Σε ό,τι αφορά το συμβιβάσιμο της υπό εξέταση ενίσχυσης επί τη βάση του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο β) της συνθήκης, κανένα από τα μέρη δεν αμφισβητεί ότι ο σεισμός του Σεπτεμβρίου 1999 ήταν «θεομηνία». Μολονότι η σύμβαση για τη χορήγηση του δανείου υπεγράφη μόλις στις

13 Ιανουαρίου 2000, η ΕΝΑΕ είχε ζητήσει από την ΕΤΒΑ να της διαθέσει τα σχετικά κεφάλαια ήδη εντός των πρώτων εβδομάδων μετά τον σεισμό. Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η ζημία την οποία υπέστη το ναυπηγείο συνίστατο, πρώτον, στο κόστος επισκευής των υλικών εγκαταστάσεων και, δεύτερον, στα έξοδα που συνεπαγόταν η καθυστερημένη εκτέλεση των συμβάσεων. Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα δεν έχει υποβάλει κατ' εκτίμηση υπολογισμό αυτού του δεύτερου είδους ζημίας. Αν οι ελληνικές αρχές επιθυμούσαν να αποζημιώσουν την ΕΝΑΕ για το προαναφερθέν δεύτερο είδος εξόδων, θα έπρεπε, αν μη τι άλλο, να προσπαθήσουν να υπολογίσουν το ύψος τους, και μάλιστα εφαρμόζοντας για τον σκοπό αυτό επαληθεύσιμη μέθοδο υπολογισμού. Επειδή δεν το έπραξαν και επειδή μια ενίσχυση μπορεί να θεωρηθεί συμβιβάσιμη βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο β), μόνον εφόσον περιορίζεται αυστηρά στην αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα υποδεικνυόμενα αυτά έξοδα δεν στοιχειοθετούν έγκυρο λόγο που καθιστά την ενίσχυση συμβιβάσιμη⁽¹³³⁾. Σε ό,τι αφορά το πρώτο είδος εξόδων, δηλαδή για την επίσκεψη της υλικής υποδομής, η Επιτροπή επισημαίνει ότι δεν συγκροτήθηκε μηχανισμός με τον οποίο διασφαλίζεται ότι το ύψος της κρατικής εγγύησης θα μειωνόταν αφ' ης στιγμής προσδιορίζονταν επακριβώς η έκταση των ζημιών που είχε υποστεί η επιχείρηση και καταβάλλονταν οι σχετικές αποζημιώσεις στην ΕΝΑΕ από τις ασφαλιστικές εταιρείες. Στην επιστολή τους με ημερομηνία 20 Οκτωβρίου 2004⁽¹³⁴⁾, οι ελληνικές αρχές διατύπωσαν την εκτίμηση ότι οι ζημιές στην υλική υποδομή της ΕΝΑΕ ανέρχονταν σε 3 δις δραχμές (8,8 εκατ. ευρώ) περίπου. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι το πέραν των αριθμών αυτών ποσό, ήτοι 20,5 εκατ. ευρώ, δεν σχετιζόταν με τις ζημιές που προκάλεσε ο σεισμός. Αντιθέτως, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το ποσό των 8,8 εκατ. ευρώ αντιστοιχεί στις ζημιές που προκλήθηκαν, αλλά μόνο μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2002, δηλαδή μέχρι την καταβολή από τις ασφαλιστικές εταιρείες αποζημίωσης 3,52 εκατ. ευρώ⁽¹³⁵⁾. Από την ημερομηνία αυτή και μετά, η κρατική εγγύηση έπρεπε να είχε μειωθεί κατά αντίστοιχο ποσό. Συνεπώς, από τη συγκεκριμένη ημερομηνία, μόνο το υπόλοιπο (8,8 εκατ. ευρώ μείον 3,5 εκατ. ευρώ = 5,3 εκατ. ευρώ) θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αντιστοιχεί στις ζημιές που υπέστη η επιχείρηση (ήτοι προκληθείσες ζημιές μείον τις αποζημιώσεις που η ΕΝΑΕ εισέπραξε από τις ασφαλιστικές εταιρείες).

- (269) Όπως έχει ήδη επισημανθεί, επειδή το 75 % του εγγυημένου δανείου θεωρείται ότι χρησίμευσε για τη χρηματοδότηση του τμήματος στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ, μόνο το 25 % της εγγύησης υπόκειται σε έλεγχο με βάση τη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων και κρίθηκε ότι αποτελεί κρατική ενίσχυση. Εντούτοις, είναι επίσης εύλογο να υποτεθεί ότι μόνον το 25 % της ζημίας που υπέστη η ΕΝΑΕ αφορούσε το μη στρατιωτικό τμήμα της, εφόσον ο σεισμός προκάλεσε ζημιές στην υποδομή της ΕΝΑΕ χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ στρατιωτικού τμήματος, μη στρατιωτικού τμήματος και τμήματος μεικτού χαρακτήρα (στρατιωτικού και μη στρατιωτικού). Επομένως, δεν υπάρχει λόγος να θεωρηθεί ότι το 100 % της ζημίας που υπέστη η ΕΝΑΕ θα έπρεπε να χρηματοδοτηθεί με το 25 % της κρατικής εγγύησης που συνιστά κρατική ενίσχυση. Κατά συνέπεια, μόνο το 25 % της ζημίας μπορεί να ληφθεί υπόψη για να διαπιστωθεί κατά πόσον η κρατική ενίσχυση είναι ανάλογη της ζημίας που υπέστη η επιχείρηση. Εν κατακλείδι, επί του συνόλου της κρατικής ενίσχυσης, ποσό που ισούται με το 25 % του μέρους της κρατικής εγγύησης που θεωρείται ότι αντιστοιχεί

στις ζημιές που υπέστη η επιχείρηση (όπως προσδιορίζεται στην προηγούμενη παράγραφο) αποτελεί συμβιβάσιμη ενίσχυση βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο β). Συνεπώς, από το τμήμα της κρατικής εγγύησης που αποτελεί ενίσχυση, τα 750 εκατ. δραχμές (2,20 εκατ. ευρώ), δηλαδή το 25 % των 3 δις δραχμών (8,8 εκατ. ευρώ), κρίνονται συμβιβάσιμα μέχρι την καταβολή των αποζημιώσεων από τις ασφαλιστικές εταιρείες το πρώτο τρίμηνο του 2002. Μετά όμως από το συγκεκριμένο χρονικό σημείο, μόνο ποσό 1,32 εκατ. ευρώ, δηλαδή το 25 % των 3 δις δραχμών (8,8 εκατ. ευρώ) μείον 3,52 εκατ. ευρώ, κρίνεται συμβιβάσιμο. Το υπόλοιπο τμήμα της ενίσχυσης είναι δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

- (270) Σε περίπτωση που η κρατική εγγύηση εξακολουθεί να υφίσταται, το μέρος της εγγύησης αυτής που συνιστά μη συμβιβάσιμη ενίσχυση (δηλαδή το 25 % της εγγύησης που εξακολουθεί να υφίσταται μείον το ποσό των 1,32 εκατ. ευρώ, που κρίνεται συμβιβάσιμο) πρέπει να καταργηθεί πάραυτα. Η κατάργηση της μη συμβιβάσιμης εγγύησης δεν αρκεί για την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση. Πράγματι, χάρη στη μη συμβιβάσιμη κρατική εγγύηση, η ΕΝΑΕ είχε στη διάθεσή της επί σειρά ετών ένα δάνειο το οποίο διαφορετικά δεν θα είχε εξασφαλίσει. Με σκοπό την ανάκτηση της συγκεκριμένης πρόσθετης μη συμβιβάσιμης ενίσχυσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι, για το χρονικό διάστημα από τη χορήγηση του εγγυημένου δανείου μέχρι την απόσβεση της μη συμβιβάσιμης κρατικής εγγύησης, πρέπει να ανακτηθεί ενίσχυση ίση προς τη διαφορά μεταξύ του συνολικού κόστους του εγγυημένου δανείου (επιτόκιο συν εγγυητική προμήθεια την οποία κατέβαλε η ΕΝΑΕ) και του επιτοκίου αναφοράς που ίσχυε για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης. Το ποσό αυτό πρέπει να υπολογισθεί σε σχέση με το τμήμα της κρατικής εγγύησης το οποίο αποτελούσε μη συμβιβάσιμη ενίσχυση.

4.14. Δάνεια χορηγηθέντα από την ΕΤΒΑ το 1997 και το 1998 (μέτρο E16)

4.14.1. Περιγραφή του μέτρου

- (271) Το υπό εξέταση μέτρο συνίσταται σε τρία δάνεια τα οποία χορηγήθηκαν από την ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ το 1997 και το 1998.
- (272) Πρώτον, στις 25 Ιουλίου 1997, η ΕΤΒΑ χορήγησε πιστωτική γραμμή 1,99 δις δραχμών (5,9 εκατ. ευρώ), ενώ ως ημερομηνία λήξης της είχε προσδιορισθεί η 31η Οκτωβρίου 1997. Το σχετικό επιτόκιο ήταν το ATHIBOR συν 200 μονάδες βάσης, η δε χορήγηση της πιστωτικής γραμμής αποσκοπούσε στην κάλυψη των αναγκών της ΕΝΑΕ σε κεφάλαια κίνησης. Προς εξασφάλιση εκχωρήθηκαν απαιτήσεις έναντι του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού.
- (273) Δεύτερον, στις 15 Οκτωβρίου 1997, η ΕΤΒΑ χορήγησε πιστωτική γραμμή 10 εκατ. USD, ομοίως προς κάλυψη των αναγκών της ΕΝΑΕ σε κεφάλαια κίνησης⁽¹³⁶⁾. Το επιτόκιο του υπόψη δανείου ήταν το LIBOR συν 130 μονάδες βάσης και προς εξασφάλισή του εκχωρήθηκαν οι απαιτήσεις από τη σύμβαση με το Πολεμικό Ναυτικό. Στις 19 Μαΐου

1999, η ΕΤΒΑ έλαβε και πρόσθετη ασφάλεια για το δάνειο, με την εκχώρηση σ' αυτήν κάθε απαίτησης σχετικής με την Προγραμματική συμφωνία 1/97, την οποία η ΕΝΑΕ είχε συνάψει με τον ΗΣΑΠ με αντικείμενο την κατασκευή και προμήθεια 125 αυτοκινηταμαξών. Το δάνειο αυτό εξοφλήθηκε τον Ιανουάριο του 2000.

- (274) Τρίτον, στις 27 Ιανουαρίου 1998, η ΕΤΒΑ χορήγησε πιστωτική γραμμή 5 εκατ. USD, ομοίως με επιτόκιο το LIBOR συν 130 μονάδες βάσης. Σκοπός ήταν και πάλι η κάλυψη των αναγκών της ΕΝΑΕ σε κεφάλαια κίνησης. Καμία ασφάλεια δεν παρεσχέθη προς εξασφάλιση αυτής της τρίτης πιστωτικής γραμμής.

4.14.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (275) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας αναφέρεται ότι τα υπό εξέταση δάνεια φαίνεται να συνιστούν κρατική ενίσχυση αμφίβολης συμβατότητας. Πέραν αυτού, το γεγονός ότι τα δύο πρώτα δάνεια εξασφαλιζόνταν με απαιτήσεις έναντι του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι τα δάνεια αυτά υπάγονται στο άρθρο 296 της συνθήκης.

4.14.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

- (276) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι, λόγω της οικονομικής κατάστασης του ναυπηγείου κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, καμία ιδιωτική τράπεζα δεν θα είχε χορηγήσει τα υπόψη δάνεια στην ΕΝΑΕ.

4.14.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (277) Οι ελληνικές αρχές και η ΕΝΑΕ διατείνονται ότι η ΕΤΒΑ έλαβε επαρκή ασφάλεια υπό τη μορφή εκχώρησης απαιτήσεων έναντι του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού. Οι ελληνικές αρχές επισημαίνουν ότι τα τρία δάνεια αποπληρώθηκαν ολοσχερώς προς τη δανείστρια τράπεζα και ισχυρίζονται ότι, ως εκ τούτου, η όποια παράνομη κρατική ενίσχυση, *quod non*, έχει ανακτηθεί μέσω της αποπληρωμής του δανείου. Τέλος, οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι, λόγω του είδους ασφαλειών που παραχωρήθηκαν στη δανείστρια τράπεζα και του γεγονότος ότι η ΕΝΑΕ δραστηριοποιείται κυρίως στον αμυντικό τομέα, η Επιτροπή δεν νομιμοποιείται να εξετάσει τα υπόψη μέτρα με βάση το άρθρο 88 της συνθήκης, αλλά είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 298 της ίδιας συνθήκης.

4.14.5. Εκτίμηση

4.14.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (278) Προκειμένου για την εφαρμογή των άρθρων 296 και 298 της συνθήκης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι δύο πιστωτικές διευκολύνσεις οι οποίες χορηγήθηκαν το 1997 εξασφαλίστηκαν με απαιτήσεις απορρέουσες από σύμβαση με αντικείμενο αμυντικό εξοπλισμό. Παρ' όλα αυτά, το γεγονός αυτό από μόνο του δεν αποδεικνύει ότι οι διευκολύνσεις χορηγήθηκαν με σκοπό τη χρηματοδότηση της εκτέλεσης των

συγκεκριμένων στρατιωτικών συμβάσεων. Οι ελληνικές αρχές δεν έχουν προσκομίσει στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι υπήρχε συμβατική υποχρέωση βάσει της οποίας τα σχετικά κεφάλαια θα έπρεπε υποχρεωτικά να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση της εκτέλεσης στρατιωτικών συμβάσεων. Απεναντίας, οι ελληνικές αρχές επισημαίνουν ότι τα δύο δάνεια χορηγήθηκαν με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της ΕΝΑΕ σε κεφάλαια κίνησης. Η πρώτη έκθεση της Deloitte επιβεβαιώνει ότι τα δάνεια χορηγήθηκαν με σκοπό την κάλυψη αναγκών σε κεφάλαια κίνησης και δεν αναφέρει ότι προορίζονταν ειδικά για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένης δραστηριότητας. Τούτο πιστοποιείται και από το γεγονός ότι για την πιστωτική διευκόλυνση των 10 εκατ. USD παρασχέθηκε επιπρόσθετη ασφάλεια η οποία αφορούσε μια μη στρατιωτικού χαρακτήρα σύμβαση (πρόκειται για τη σύμβαση με τον ΗΣΑΠ). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα υπό εξέταση τρία δάνεια χρηματοδότησαν το ναυπηγείο στο σύνολό του και όχι αποκλειστικά το τμήμα του με στρατιωτικές δραστηριότητες. Όπως επισημαίνεται στην ενότητα 3.3, η Επιτροπή θεωρεί εν τωιαύτη περιπτώσει ότι το 25 % των δανείων χρηματοδότησε το μη στρατιωτικό τμήμα της ΕΝΑΕ, δεν καλύπτεται από το άρθρο 296 της συνθήκης και μπορεί, συνεπώς, να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων.

4.14.5.2. Ύπαρξη ενίσχυσης

(279) Σε ό,τι αφορά τις ασφάλειες που παρασχέθηκαν, δηλαδή την εκχώρηση απαιτήσεων που θα καθίσταντο εισπρακτέες στο πλαίσιο των συμβάσεων με το Πολεμικό Ναυτικό και με τον ΗΣΑΠ, η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτές δεν παρείχαν πλήρη προστασία έναντι των ζημιών που θα προέκυπταν σε περίπτωση πτώχευσης της ΕΝΑΕ. Συγκεκριμένα, σε μια τέτοια περίπτωση η ΕΝΑΕ θα διέκοπτε τη λειτουργία της και ταυτόχρονα θα διεκόπτετο η εκτέλεση των υφισταμένων συμβάσεων με το Πολεμικό Ναυτικό και τον ΗΣΑΠ. Καθώς δεν θα γινόταν καμία παράδοση προϊόντων στο Πολεμικό Ναυτικό και στον ΗΣΑΠ, οι εν λόγω αντισυμβαλλόμενοι της ΕΝΑΕ δεν θα υπείχαν καμία υποχρέωση να της καταβάλουν το τίμημα αγοράς⁽¹³⁷⁾. Σε ό,τι αφορά την ύπαρξη απαιτήσεων για προϊόντα τα οποία είχαν ενδεχομένως παραδοθεί ήδη στο Πολεμικό Ναυτικό και στον ΗΣΑΠ, οι ελληνικές αρχές δεν έχουν αποδείξει, πρώτον, ότι όντως υπήρχαν τέτοιες απαιτήσεις ούτε, δεύτερον, ότι ήταν εισπραξιμες ούτε, τρίτον, ότι αντιπροσώπευαν -συνεχώς καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου- ποσό αρκετά μεγάλο ώστε να μετριάξει τον κίνδυνο ζημιών σε περίπτωση πτώχευσης της ΕΝΑΕ.

(280) Όπως συμπεραίνεται στην ενότητα 3.1, το 1997 και το 1998 μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε χρεώσει επιτόκιο ίσο προς το επιτόκιο αναφοράς συν 400 μονάδες βάσης, δηλαδή το ΑΤΗΒΟΡ συν 700 μονάδες βάσης. Δεν υπάρχει επιτόκιο αναφοράς σε δολάρια. Εντούτοις, επειδή το επιτόκιο αναφοράς για τα ισχυρά νομίσιμα προσδιοριζόταν με την

προσαύξηση του διαπραγματευτικού επιτοκίου κατά 75 μονάδες βάσης⁽¹³⁸⁾ και λαμβανομένου υπόψη ότι τα δύο δάνεια σε δολάρια είχαν μεταβλητό επιτόκιο το οποίο αποτελούσε συνάρτηση του LIBOR, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι λογικό με βάση την προαναφερθείσα μέθοδο να υπολογισθεί το ποσό ενίσχυσης με βάση το US LIBOR συν 475 μονάδες βάσης (ήτοι US LIBOR συν 75 μονάδες βάσης, πράξη από την οποία προκύπτει το επιτόκιο αναφοράς, συν επαφάλλιστρο κινδύνου ίσο προς 400 μονάδες βάσης, που αντιστοιχεί στον ειδικό κίνδυνο της χορήγησης δανείου στην ΕΝΑΕ). Επί τη βάση των προεκτεθέντων, προκύπτει ότι η προμήθεια που χρεώθηκε για τα τρία υπό εξέταση δάνεια είναι χαμηλότερη από την τιμή που θα είχε χρεώσει ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς.

(281) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το τμήμα των εν λόγω τριών δανείων που δεν υπάγεται στο άρθρο 296, δηλαδή το 25 % του ποσού των δανείων, εμπεριέχει κρατική ενίσχυση. Η ενίσχυση αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που χρέωσε η ΕΤΒΑ και του επιτοκίου που θα είχε εφαρμόσει ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς, όπως αυτό προσδιορίζεται παραπάνω. Επειδή δε, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.

4.14.5.3. Συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά

(282) Τα υπό εξέταση τρία δάνεια χορηγήθηκαν με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της ΕΝΑΕ σε κεφάλαια κίνησης. Επομένως, αποτελούν ενίσχυση λειτουργίας, δηλαδή ενίσχυση χορηγηθείσα με σκοπό τη χρηματοδότηση της εν γένει λειτουργίας του ναυπηγείου και όχι συγκεκριμένου σχεδίου. Τα δάνεια χορηγήθηκαν σε μια εποχή κατά την οποία οι ενισχύσεις προς τη ναυπηγική βιομηχανία εξακολουθούσαν να διέπονται από τις διατάξεις της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ. Τα άρθρα 4 και 5 της εν λόγω οδηγίας ορίζουν ότι ενισχύσεις λειτουργίας επιτρέπεται να χορηγούνται για δραστηριότητες ναυπήγησης και μετατροπής πλοίων, οι οποίες αμφοτέρως ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας. Ωστόσο, κατά τα έτη που χορηγήθηκαν τα δάνεια, δηλαδή το 1997 και το 1998, η ΕΝΑΕ δεν ασκούσε τέτοιες δραστηριότητες. Η οδηγία 90/684/ΕΟΚ απαγόρευε τις ενισχύσεις για επισκευή πλοίων, που αποτελούσε την κύρια μη στρατιωτικού χαρακτήρα δραστηριότητα της ΕΝΑΕ το 1997 και το 1998. Για τον λόγο αυτό, η υπό εξέταση ενίσχυση δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά και, εφόσον χορηγήθηκε παράνομα, πρέπει να ανακτηθεί.

(283) Όπως έχουν τονίσει οι ελληνικές αρχές, τα δάνεια έχουν αποπληρωθεί. Συνεπώς, επιβάλλεται να ανακτηθεί η ενίσχυση που προσδιορίζεται πιο πάνω, για το χρονικό διάστημα από την καταβολή των δανείων στην ΕΝΑΕ μέχρι την εξόφλησή τους.

4.15. Διεπίδότηση μεταξύ των στρατιωτικών και των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων έως το 2001 (μέτρο E17)

4.15.1. Περιγραφή του μέτρου

- (284) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας αναφέρεται ότι υπάρχουν ενδείξεις για την ύπαρξη διεπίδότησης μεταξύ των στρατιωτικών και των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Ειδικότερα, σε αυτήν περιγράφονται δύο περιπτώσεις κατά τις οποίες η ΕΝΑΕ, στο πλαίσιο στρατιωτικών συμβάσεων, έλαβε μεγάλου ύψους προκαταβολές οι οποίες υπερέβαιναν τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες της από την εκτέλεση της εκάστοτε σύμβασης, γεγονός που επέτρεψε στην ΕΝΑΕ να χρησιμοποιήσει τα σχετικά ρευστά διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση άλλων δραστηριοτήτων. Πρώτον, η διαχειριστική έκθεση της ΕΝΑΕ για το 2001 αναφέρει ότι «ποσό ως 81,3 εκατ. ευρώ ελήφθη ως προκαταβολή για στρατιωτικές δραστηριότητες, αλλά χρησιμοποιήθηκε κυρίως για άλλες δραστηριότητες και λειτουργικά κόστη της εταιρείας». Δεύτερον, η κοινοπραξία HDW/Ferrostaal, μεταξύ των στοιχείων που κατέθεσε στο πλαίσιο αγωγής της ενώπιον ελληνικού δικαστηρίου, αναφέρει ότι τουλάχιστον ένα τμήμα (που κατά την εκτίμηση των Ναυπηγείων Ελευσίνας υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ) των πόρων που χορηγήθηκαν στην ΕΝΑΕ για την κατασκευή πυραυλακάτων (η σχετική σύμβαση υπεγράφη στις 21 Δεκεμβρίου 1999) χρησιμοποιήθηκε για άλλους σκοπούς.

4.15.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

- (285) Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας υποστηρίζεται ότι όταν ορισμένα έγγραφα αναφέρονται ρητώς στη χρήση για «άλλες δραστηριότητες» κεφαλαίων που ελήφθησαν για την εκτέλεση στρατιωτικών συμβάσεων, η Επιτροπή νομιμοποιείται να αμφιβάλει αν τα κεφάλαια αυτά εμπήκουν στο άρθρο 296 και δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1. Στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας γίνεται επίσης σύσταση για την καθιέρωση χωριστών λογαριασμών στις οικονομικές καταστάσεις για τις μη στρατιωτικές και στρατιωτικές δραστηριότητες, προκειμένου να αποφεύγεται η χρηματοδότηση εμπορικών δραστηριοτήτων με κρατικούς πόρους που παρέχονται για τις στρατιωτικές δραστηριότητες.

4.15.3. Παρατηρήσεις ενδιαφερομένων

- (286) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας υποστηρίζουν ότι η ανίχνευση τυχόν διεπίδότησης είναι δυσχερής λόγω του ότι δεν υπάρχει λογιστικός διαχωρισμός των στρατιωτικών και των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ. Παρ' όλα αυτά, αν αναλύσει κανείς τις εργασίες που εκτελέστηκαν από το ναυπηγείο το 2001, διαπιστώνει ότι οι στρατιωτικού τύπου εργασίες ήταν περιορισμένες. Είναι επομένως σαφές ότι οι «άλλες δραστηριότητες» οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν σύμφωνα με τη διαχειριστική έκθεση ήταν ως επί το πλείστον εμπορικές δραστηριότητες.
- (287) Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ, η οποία έχει υποβάλει παρατηρήσεις μόνο για το συγκεκριμένο μέτρο και για το αμέσως επόμενο (μέτρο E18γ), υποστηρίζει ότι το άρθρο 296 παράγραφος 1 στοιχείο α) της συνθήκης αναγνωρίζει ότι μπορεί να δικαιολογηθούν ορισμένοι περιορισμοί ως προς την κοινο-

λόγηση πληροφοριών. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν δύναται να αξιώσει από την Ελλάδα να αποκαλύψει πληροφορίες οι οποίες σχετίζονται, παραδείγματος χάρι, με τα ακριβή ποσά τα οποία δαπανήθηκαν για διάφορα στρατιωτικά προγράμματα. Δεύτερον, η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει νομική βάση ικανή να στηρίξει την απαίτηση για τον διαχωρισμό των λογιστικών καταστάσεων του τμήματος μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων και του στρατιωτικού τμήματος της επιχείρησης.

4.15.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

- (288) Οι ελληνικές αρχές ισχυρίζονται ότι, στο μέτρο που τα ποσά για τα οποία γίνεται λόγος στην καταγγελία συνδέονταν με το τμήμα αμυντικών εργασιών του ναυπηγείου, η διαδικασία που έχει κινήσει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης είναι λανθασμένη και *ultra vires*. Αν η Επιτροπή πιστεύει ότι τα συγκεκριμένα μέτρα νόθευσαν τον ανταγωνισμό, οφείλει να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 298 της συνθήκης. Η ΕΝΑΕ προσθέτει ότι δεν υφίσταται νομική υποχρέωση εκ μέρους της για τήρηση χωριστών λογιστικών καταστάσεων. Επομένως, κατ' αυτήν, το αίτημα της Επιτροπής στερείται νομικής βάσεως.

4.15.5. Εκτίμηση

4.15.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

- (289) Για να απαντηθεί το ερώτημα κατά πόσον είναι εφαρμοστέα εν προκειμένω τα άρθρα 296 και 298 της συνθήκης, επιβάλλεται να εξακριβωθούν τα πραγματικά περιστατικά. Με βάση τα έγγραφα που μνημονεύονται στην απόφαση για την κίνηση διαδικασίας, επί αρκετά τρίμηνα τουλάχιστον οι επίμαχες προκαταβολές δεν χρησιμοποιήθηκαν με σκοπό την εκτέλεση της σχετικής στρατιωτικής σύμβασης. Ούτε οι ελληνικές αρχές ούτε η ΕΝΑΕ έχουν αμφισβητήσει τα αποστάσματα εγγράφων που παρατίθενται στην απόφαση για την κίνηση διαδικασίας. Επιπλέον, οι λογιστικές καταστάσεις της ΕΝΑΕ επιβεβαιώνουν ότι η εν λόγω εταιρεία εισέπραξε κατά τα έτη 2000 και 2001 από το Πολεμικό Ναυτικό προκαταβολές οι οποίες υπερέβαιναν κατά πολύ τα κεφάλαια που απαιτούνταν βραχυπρόθεσμα για τη χρηματοδότηση της εκτέλεσης των αντίστοιχων στρατιωτικών συμβάσεων. Επί παραδείγματι, από τον ισολογισμό της 31ης Δεκεμβρίου 2000⁽¹³⁹⁾ προκύπτει ότι οι προκαταβολές τις οποίες εισέπραξε η ΕΝΑΕ για τη σύμβαση με αντικείμενο τις πυραυλακάτους και για τη σύμβαση με αντικείμενο τα υποβρύχια ανερχόταν σε 49,1 εκατ. ευρώ και 33,1 εκατ. ευρώ, αντίστοιχως. Την ίδια ημερομηνία, το άθροισμα των αποθεμάτων, των τρεχουσών εργασιών, των προκαταβολών για αγορά αποθεμάτων και των εμπορικών οφειλετών (στη λογιστική, τα προαναφερθέντα στοιχεία καλούνται «κυκλοφορούν ενεργητικό») σε σχέση με τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί με το Πολεμικό Ναυτικό ανερχόταν σε 14,8 εκατ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι οι προκαταβολές υπερέβαιναν κατά 67,4 εκατ. ευρώ το κυκλοφορούν ενεργητικό που έπρεπε να χρηματοδοτηθεί. Καθώς δεν έχουν αμφισβητηθεί τα χρηματικά ποσά που παρατίθενται στην απόφαση για την επέκταση της διαδικασίας και εφόσον από διαφορετική πηγή προκύπτει ότι τα ποσά αυτά φαίνεται να αποτυπώνουν κατά εύλογη προσέγγιση την πραγματικότητα, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι, επί ένα έτος τουλάχιστον, οι επίμαχες προκαταβολές δεν χρησιμοποιήθηκαν με σκοπό την εκτέλεση των οικείων στρατιωτικών συμβάσεων.

(290) Όσον αφορά την εφαρμογή των άρθρων 296 και 298 της συνθήκης, η Επιτροπή απορρίπτει το επιχείρημα της Ελλάδας ότι κάθε προκαταβολή η οποία καταβάλλεται στο πλαίσιο σύμβασης αμυντικών εργασιών καλύπτεται αυτοδικαίως από το άρθρο 296. Ειδικότερα, στην υπό εξέταση υπόθεση η ίδια η διοίκηση της ΕΝΑΕ παραδέχθηκε ότι ορισμένες προκαταβολές υπερέβησαν κατά πολύ τα ποσά που απαιτούνταν βραχυπρόθεσμα για την εκτέλεση των σχετικών συμβάσεων και ότι συνεπώς χρησιμοποιήθηκαν προσωρινά για άλλους σκοπούς. Ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 μόνον εφόσον η Ελλάδα θεωρεί ότι το μέτρο αυτό είναι «αναγκαίο για την προστασία ουσιαστικών συμφερόντων της ασφάλειάς της που αφορούν την παραγωγή ή την εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού». Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Ελλάδα δεν έχει εξηγήσει γιατί το τμήμα των προκαταβολών που υπερέβαινε τα απαιτούμενα κεφάλαια για την εκτέλεση των σχετικών αμυντικών προγραμμάτων θα συντελούσε στην «προστασία ουσιαστικών συμφερόντων της ασφάλειάς της». Η ίδια η Επιτροπή αδυνατεί να αντιληφθεί γιατί θα μπορούσε να ισχύει κάτι τέτοιο, δεδομένου ότι το ναυπηγείο δεν χρειαζόταν τα επίμαχα κεφάλαια για την παραγωγή του υπόψη πολεμικού υλικού και δεν τα χρησιμοποίησε για τον σκοπό αυτό. Σε μια τέτοια περίπτωση, όπου τα πραγματικά περιστατικά υποδηλώνουν ότι δεν είναι εφαρμοστέο εν προκειμένω το άρθρο 296, η Ελλάδα έπρεπε να είχε εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους, παρ' όλα αυτά, οι επίμαχες υπέρογκες προκαταβολές έχουν συμβάλει στην εθνική της ασφάλεια. Επειδή κάτι τέτοιο δεν έγινε, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι οι εν λόγω προκαταβολές, κατά το χρονικό διάστημα στο οποίο δεν ήταν απαραίτητες για την εκτέλεση των σχετικών συμβάσεων αμυντικών εργασιών, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης.

(291) Επειδή οι προκαταβολές χρησιμοποιήθηκαν σε πρώτη φάση για τη χρηματοδότηση του συνόλου των δραστηριοτήτων του ναυπηγείου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το 75 % των εν λόγω προκαταβολών χρησιμοποιήθηκε για τη χρηματοδότηση στρατιωτικών δραστηριοτήτων και το 25 % για τη χρηματοδότηση εμπορικών δραστηριοτήτων. Επομένως, επί ένα έτος τουλάχιστον, το 25 % των 81,3 εκατ. ευρώ και το 25 % των 40 εκατ. ευρώ υπάγονταν στη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων.

4.15.5.2. Υπαρξη ενίσχυσης

(292) Οι προαναφερθείσες υπέρογκες προκαταβολές συνιστούν άτοκα δάνεια τα οποία χορήγησε το κράτος. Υπό αυτή την έννοια, προσπορίζουν επιλεκτικό πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί κανείς ότι, αν το κράτος αγοράζει προϊόντα υπό όρους που θα ήταν αποδεκτοί για μια ιδιωτική επιχείρηση, η σχετική σύμβαση αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της προκαταβολής και των λοιπών όρων της, δεν είναι δυνατό να προσπορίζει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον παραγωγό. Πλην όμως, στο πλαίσιο των συμβάσεων αμυντικών εργασιών που ανατέθηκαν στην ΕΝΑΕ, το κράτος σε καμία περίπτωση δεν συμπεριφέρθηκε κατά τρόπο αποδεκτό για ιδιωτική επιχείρηση η οποία ενδιαφέρεται να αγορά-

σει αγαθά. Συγκεκριμένα, μια ιδιωτική επιχείρηση θα επεδίωκε να καταβάλει το χαμηλότερο δυνατό τίμημα, συγκρίνοντας όλους τους δυνατούς προμηθευτές παγκοσμίως. Απεναντίας, η Ελλάδα ανέκαθεν περιορίζει τις επιλογές της σε προμηθευτές που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (ή σε κοινοπραξίες των οποίων ένα μέλος δραστηριοποιείται στην Ελλάδα), και τούτο προκειμένου να υποστηριχθεί η απασχόληση στην Ελλάδα και για να διατηρηθεί η ικανότητα παραγωγής αμυντικού εξοπλισμού στην Ελλάδα⁽¹⁴⁰⁾. Συνεπώς, μια ιδιωτική επιχείρηση δεν θα είχε συνάψει τις επίμαχες συμβάσεις αγοράς. Πέραν αυτού, μια ιδιωτική επιχείρηση δεν θα είχε δεχθεί να πληρώσει προκαταβολές υπερβαίνουσες το ποσό που ήταν αναγκαίο για την εκτέλεση των παραγγελιών της, αλλά θα είχε προσπαθήσει να τις περιορίσει στο ελάχιστο δυνατό ποσό.

(293) Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι υπό εξέταση υπέρογκες προκαταβολές συνιστούν άτοκο δάνειο. Τα προαναφερθέντα έγγραφα αποδεικνύουν ότι επί ένα έτος τουλάχιστον τα σχετικά κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν για άλλες δραστηριότητες και όχι για την εκτέλεση των οικείων συμβάσεων⁽¹⁴¹⁾. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι ισοδυναμούν με δάνειο διάρκειας ενός έτους άνευ τόκου. Με βάση την ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας της ΕΝΑΕ η οποία αναπτύσσεται στην ενότητα 3.1, το ποσό ενίσχυσης που εμπεριέχουν τα συγκεκριμένα δάνεια τα οποία χορηγήθηκαν μετά την 30ή Ιουνίου 1999 ισούται με το επιτόκιο αναφοράς για την Ελλάδα συν 600 μονάδες βάσης. Επειδή δε, κατά παράβαση της απαίτησης που διατυπώνεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη γνωστοποίηση, συνιστά παράνομη ενίσχυση.

4.15.5.3. Συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά

(294) Η Επιτροπή δεν βρήκε κάποιο έρεισμα βάσει του οποίου να μπορεί η συγκεκριμένη ενίσχυση να θεωρηθεί συμβιβάσιμη. Επειδή η ενίσχυση αυτή στηρίζει τη συνολική λειτουργία του ναυπηγείου, φαίνεται να αποτελεί ενίσχυση λειτουργίας, αλλά, όπως έχει ήδη εξηγηθεί στο πλαίσιο της προηγηθείσας εκτίμησης άλλων μέτρων, το συγκεκριμένο ναυπηγείο δεν δικαιούτο να λάβει ενισχύσεις λειτουργίας κατά τα έτη 1999, 2000 και 2001.

(295) Επειδή η ενίσχυση είναι παράνομη και μη συμβιβάσιμη, πρέπει να ανακτηθεί.

(296) Σε ό,τι αφορά τον διαχωρισμό των λογιστικών καταστάσεων, η Επιτροπή θα ασχοληθεί με το συγκεκριμένο ζήτημα στο τέλος της παρούσας απόφασης.

4.16. Ρήτρα αποζημίωσης υπέρ της HDW/Ferrostaal σε περίπτωση ανάκτησης παράνομων ενισχύσεων από την ΕΝΑΕ (μέτρο E18γ)

4.16.1. Περιγραφή του μέτρου

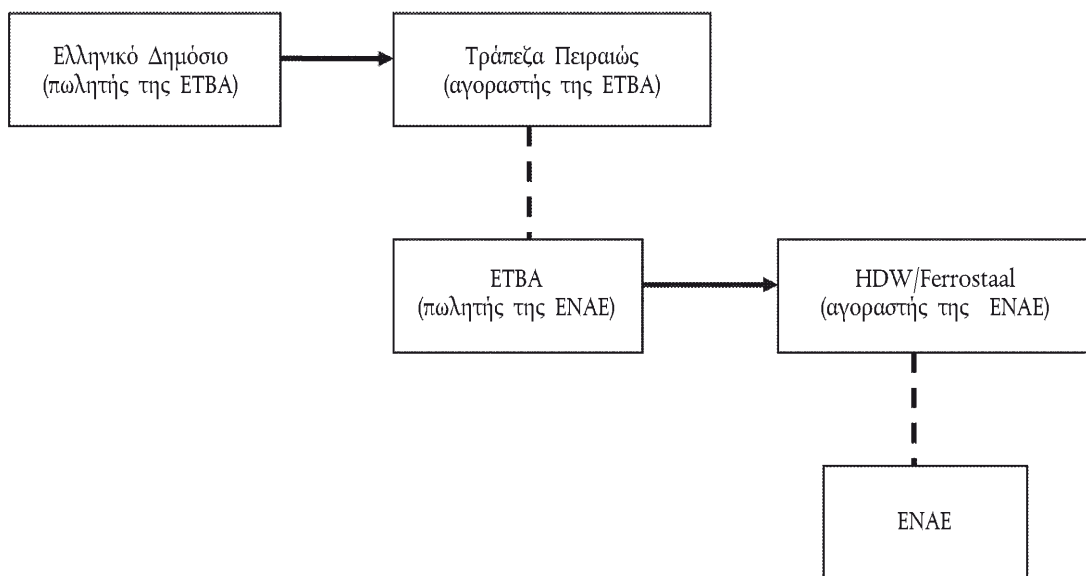
(297) Στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας αναφέρεται ότι το Ελληνικό Δημόσιο υποσχέθηκε να αποζημιώσει τον αγοραστή της ΕΝΑΕ (δηλαδή την HDW/Ferrostaal) σε περίπτωση ανάκτησης από την ΕΝΑΕ τυχόν ασυμβίβαστων ενισχύσεων πριν από την ιδιωτικοποίηση και στη διάρκεια της. Από νομική άποψη, η εγγύηση αυτή χορηγήθηκε μέσω ενός μηχανισμού που περιλαμβάνει δύο στάδια:

— Αφενός, η ΕΤΒΑ παρέσχε εγγύηση στον αγοραστή της ΕΝΑΕ (δηλαδή την HDW/Ferrostaal). Σύμφωνα με την εν λόγω εγγύηση αποζημίωσης, η ΕΤΒΑ θα αποζημιώνει την HDW/Ferrostaal για τυχόν ενισχύσεις που θα ανακτώντο από την ΕΝΑΕ. Στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας υπογραμμίζεται ότι στη συμφωνία πώλησης των μετοχών της ΕΝΑΕ (στο εξής «ΣΠΜ της ΕΝΑΕ») που συνήφθη μεταξύ της ΕΤΒΑ και της HDW/Ferrostaal στις 11 Οκτωβρίου 2001, η ΕΤΒΑ, η οποία την εποχή εκείνη

βρισκόταν ακόμη υπό τον έλεγχο του Δημοσίου, είχε ήδη υποσχεθεί να παράσχει αυτή την εγγύηση στην HDW/Ferrostaal. Επομένως, η εγγύηση που χορηγήσε η ΕΤΒΑ φαίνεται ότι πρέπει να καταλογιστεί στο Δημόσιο.

— Αφετέρου, το Δημόσιο παρέσχε εγγύηση στον αγοραστή του 57,7 % των μετοχών της ΕΤΒΑ (δηλαδή στην Τράπεζα Πειραιώς). Σύμφωνα με την εν λόγω εγγύηση αποζημίωσης, το Δημόσιο θα κατέβαλε στην Τράπεζα Πειραιώς το 100 % κάθε ποσού που θα κατέβαλε τυχόν η ΕΤΒΑ στον αγοραστή της ΕΝΑΕ συνεπεία της εγγύησης αποζημίωσης που παρέσχε η ΕΤΒΑ στον αγοραστή της ΕΝΑΕ.

(298) Στη γραφική παράσταση που ακολουθεί απεικονίζεται ο μηχανισμός αυτής της εγγύησης σε δύο βαθμίδες, όπως περιγράφεται στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας (οι συνεχόμενες γραμμές δείχνουν τις ροές αποζημίωσης σε κάθε ένα από τα δύο στάδια της εγγύησης, ενώ η διακεκομμένη γραμμή δείχνει την ιδιοκτησία μετά την ολοκλήρωση της πώλησης της ΕΝΑΕ και του 57,7 % των μετοχών της ΕΤΒΑ).

4.16.2. Λόγοι κίνησης της διαδικασίας

(299) Στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας αναφέρεται ότι ένας ιδιώτης πωλητής δεν θα είχε παράσχει τέτοια εγγύηση, δεδομένου ότι είναι απεριόριστη χρονικά και ποσοτικά. Επιπλέον, ένας μέτοχος σε οικονομία αγοράς θα είχε προτιμήσει να αφήσει την ΕΝΑΕ να πτωχεύσει και να τεθεί υπό εκκαθάριση παρά να την πωλήσει υπό τις συνθήκες αυτές. Πράγματι, η τιμή πώλησης που έλαβε το Δημόσιο ήταν μόνο 6 εκατ. ευρώ, ενώ τα ποσά των αποζημιώσεων που ανεμένετο να καταβάλει βάσει της εγγύησης ήταν πολύ μεγαλύτερα.

(300) Ενώ ο νόμιμος δικαιούχος αυτής της εγγύησης σε δύο βαθμίδες είναι η HDW/Ferrostaal, στην απόφαση για επέκταση

της διαδικασίας τονίζεται ότι αυτός που πράγματι επωφελείται από τον όλο μηχανισμό είναι η ΕΝΑΕ. Χωρίς την εν λόγω ρήτρα κρατικής αποζημίωσης, κανένας επενδυτής δεν θα ήταν πρόθυμος να αγοράσει την ΕΝΑΕ. Το ελληνικό κράτος αναγνώρισε ρητά το γεγονός αυτό. Επομένως, είναι πιθανό ότι, χωρίς την εν λόγω εγγύηση, η ΕΝΑΕ δεν θα είχε πωληθεί ούτε θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει τις οικονομικές της δυσχέρειες, και θα είχε πτωχεύσει.

(301) Στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας αναφέρεται επίσης ότι η εν λόγω εγγύηση κρίνεται μη συμβίβασμη per se, δεδομένου ότι μειώνει την πρακτική αποτελεσματικότητα («effet utile») κάθε απόφασης ανάκτησης.

4.16.3. Παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών

- (302) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας ισχυρίζονται, σύμφωνα και με την αρχική εκτίμηση της Επιτροπής, ότι κανένας ιδιώτης πωλητής δεν θα είχε χορηγήσει τόσο απεριόριστη εγγύηση. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι κανένας επενδυτής δεν θα ήταν πρόθυμος να αγοράσει το ναυπηγείο χωρίς τη σχετική ρήτρα, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας τον αμφισβητούν, δεδομένου ότι τα ίδια, που συμμετείχαν στη διαδικασία του σχετικού διαγωνισμού και ήθελαν να αγοράσουν την ΕΝΑΕ, δεν έδωσαν αυτό τον όρο στην προσφορά τους για την ΕΝΑΕ και ήταν πρόθυμα να την αγοράσουν χωρίς την εν λόγω εγγύηση. Σύμφωνα με τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, η εγγύηση χορηγήθηκε αποκλειστικά στην HDW/Ferrostaal. Η τελευταία και η ΕΝΑΕ είναι, επομένως, εκείνες που επωφελούνται από την εγγύηση.
- (303) Η Τράπεζα Πειραιώς, η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις μόνο σχετικά με το μέτρο αυτό, επειδή είναι το μόνο στο οποίο ενέχεται άμεσα, υπέβαλε διάφορα έγγραφα, από τα οποία προκύπτει ότι η ΕΤΒΑ συμφωνούσε να τεθεί η ρήτρα αποζημίωσης υπέρ της HDW/Ferrostaal ήδη κατά τον χρόνο σύναψης της ΣΠΜ της ΕΝΑΕ τον Οκτώβριο του 2001, ενώ η ΕΤΒΑ ελεγχόταν ακόμη από το κράτος. Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε συμβάσεις, έγγραφα και άρθρα του τύπου, από τα οποία προκύπτει ότι το Δημόσιο ήταν εκείνο που διαχειρίστηκε τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ. Η συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Τράπεζας Πειραιώς, με ημερομηνία 20 Μαρτίου 2002, προβλέπει ότι, παρόλο που η Τράπεζα Πειραιώς κατέστη πλειοψηφικός μέτοχος της ΕΤΒΑ, το Δημόσιο θα εξακολουθεί να διαχειρίζεται τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ. Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς αποκαλύπτει ότι στην πρόσκληση υποβολής προσφορών που εστάλη στους υποψήφιους τον Ιούλιο του 2001 δηλωνόταν ρητά ότι, σε περίπτωση που επιβληθεί στην ΕΝΑΕ η ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων λόγω ενδεχόμενης παραβίασης της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, ο πλειοδότης δεν θα είναι υπεύθυνος για την καταβολή των εν λόγω ποσών.
- (304) Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ αναφέρει ότι στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με την ΕΤΒΑ για την αγορά της ΕΝΑΕ, κατέστη σαφές ότι η τελευταία είχε λάβει οικονομική στήριξη από το ελληνικό Δημόσιο. Ωστόσο, οι υποψήφιοι αγοραστές δεν γνώριζαν ούτε την έκταση αυτών των μέτρων ούτε τις ακριβείς συνθήκες υπό τις οποίες είχαν ληφθεί. Στη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών, οι υποψήφιοι αγοραστές είχαν ελάχιστη ενημέρωση σχετικά με τα διάφορα μέτρα τα οποία αποτελούν αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι οι υποψήφιοι αγοραστές δεν μπορούσαν να ποσοτικοποιήσουν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις των κρατικών ενισχύσεων για την ΕΝΑΕ. Προκειμένου να αποφύγει την έκθεσή της σε οποιοδήποτε κίνδυνο από παλαιότερες ή παρούσες ενισχύσεις, η HDW/Ferrostaal επέμεινε να δοθεί εκ μέρους της Επιτροπής έγκριση ή επιστολή θέσης στο αρχείο/αρνητική πιστοποίηση σχετικά με τις παλαιότερες ενισχύσεις. Σε περίπτωση που αυτό δεν ήταν δυνατόν, ο αγοραστής θα πρότεινε μια αποδεκτή μορφή εγγύησης στον πωλητή. Κατόπιν επαφών με την Επιτροπή, κατέστη σαφές ότι η τελευταία δεν ήταν διατεθειμένη να απευθύνει την εν λόγω επιστολή/αρνητική πιστοποίηση. Στην απόφαση με την οποία εγκρίνει την εξαγορά της ΕΝΑΕ από την HDW/Ferrostaal, η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι δεν ήταν γνωστή η έκταση των επιχορηγήσεων. Υπό τις συνθήκες αυτές, στις 31 Μαΐου 2002 συμφωνήθηκε, και προσαρτήθηκε στην ΣΠΜ της ΕΝΑΕ, η ρήτρα αποζημίωσης, με την οποία η ΕΤΒΑ, ως πωλητής της ΕΝΑΕ, εγγυήθηκε την κάλυψη κάθε οικονομικής ζημίας που θα υφίστατο ο αγοραστής σε περίπτωση ανάκτησης ενισχύσεων από την ΕΝΑΕ. Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ συνάγει ότι κανένας επενδυτής δεν θα είχε δεχθεί να αγοράσει την ΕΝΑΕ χωρίς την εν λόγω εγγύηση. Ο ισχυρισμός αυτός επιβεβαιώθηκε και με τη δεύτερη έκθεση Deloitte που υπέβαλε η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ τον Ιούνιο του 2007.
- (305) Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ θεωρεί ότι το μέτρο δεν μπορεί να καταλογισθεί στο Δημόσιο, δεδομένου ότι η εγγύηση δόθηκε από την ΕΤΒΑ, ενώ δεν ήταν πλέον υπό τον έλεγχο του Δημοσίου. Πράγματι, με βάση την ΣΠΜ της ΕΝΑΕ, που συνάφθηκε τον Οκτώβριο του 2001, η ΕΤΒΑ δεν είχε συμβατική υποχρέωση να αποζημιώσει την ΕΝΑΕΧ. Η ΕΤΒΑ δεν αποφάσισε να χορηγήσει την εγγύηση πριν από τον Μάιο του 2002. Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ ισχυρίζεται επίσης ότι η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο ενήργησαν ως ιδιώτες πωλητές. Η πιθανότητα να υποχρεωθούν σε καταβολή της εγγύησης ήταν σχετικά μικρή. Αντίθετα, εάν το ναυπηγείο ετίθετο υπό εκκαθάριση, οι ζημιές από τα δάνεια και τις εγγυήσεις που είχαν χορηγηθεί στην ΕΝΑΕ θα αντιπροσώπευαν πολύ μεγαλύτερα ποσά. (Ο υπολογισμός με τον οποίο τεκμηριώνεται ο ισχυρισμός αυτός περιλαμβάνεται στη δεύτερη έκθεση Deloitte που υπέβαλε η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ). Επιπλέον, η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ θεωρεί ότι η εγγύηση που παρέσχε το Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς στις 20 Μαρτίου 2002 προβλέπει ότι το Δημόσιο θα καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς αποζημίωση που ανέρχεται μόνο στο 57,7 % κάθε ποσού το οποίο θα καταβάλει η ΕΤΒΑ στον αγοραστή της ΕΝΑΕ (δηλαδή στην HDW/Ferrostaal). Αντίθετα, η εγγύηση που χορήγησε η ΕΤΒΑ στην HDW/Ferrostaal στις 31 Μαΐου 2002 προβλέπει ότι η ΕΤΒΑ θα καταβάλει στην HDW/Ferrostaal αποζημίωση που ανέρχεται στο 100 % του ποσού των τυχόν ενισχύσεων που θα ανακτηθούν από την ΕΝΑΕ. Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ συνάγει ότι η εγγύηση που δόθηκε από την ΕΤΒΑ στις 31 Μαΐου 2002 είναι ευρύτερη από εκείνη που έλαβε η Τράπεζα Πειραιώς στις 20 Μαρτίου 2002. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να αποτελούν ένα ενιαίο μηχανισμό εγγύησης, και το γεγονός ότι η ΕΤΒΑ χορήγησε ευρύτερη εγγύηση αποδεικνύει ότι ενήργησε ως ιδιώτης πωλητής.
- (306) Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ δεν μπορεί να κατανοήσει για ποιο λόγο μια τέτοια ρήτρα αποζημίωσης μπορεί να αποτελεί καταστρατήγηση της ανάκτησης των ενισχύσεων. Πράγματι, εάν ανακτηθούν ενισχύσεις από την ΕΝΑΕ, το Δημόσιο δεν θα αποζημιώσει την ΕΝΑΕ, αλλά τον αγοραστή της (δηλαδή την ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ, που είναι ο διάδοχος της HDW/Ferrostaal).
- (307) Η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ⁽¹⁴²⁾ θεωρεί επίσης ότι η εγγύηση που χορήγησε το Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς ενδέχεται να αποτελεί ενίσχυση προς την Τράπεζα Πειραιώς και την ΕΤΒΑ.

4.16.4. Παρατηρήσεις της Ελλάδας

(308) Σύμφωνα με την Ελλάδα και την ΕΝΑΕ, η ρήτρα αποζημίωσης δεν αποτελεί ενίσχυση. Πρώτον, δεν μπορεί να καταλογισθεί στο Δημόσιο, δεδομένου ότι χορηγήθηκε από την ETBA, ενώ δεν βρισκόταν πλέον υπό κρατικό έλεγχο. Δεύτερον, η Ελλάδα και η ΕΝΑΕ ισχυρίζονται ότι το Ελληνικό Δημόσιο ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής κατά την πώληση της συμμετοχής του στην ΕΝΑΕ, με την ιδιότητά του ως βασικού μετόχου της ETBA. Η εγγύηση που χορηγήθηκε στον αγοραστή από τους πωλητές της ΕΝΑΕ αποτελεί τυποποιημένο και συνήθη όρο σε εμπορικές συμφωνίες. Πράγματι, η Ελλάδα υπενθυμίζει ότι δεν παρέσχε εγγύηση έναντι της ευθύνης επιστροφής παράνομων κρατικών ενισχύσεων στην ΕΝΑΕ, αλλά στον αγοραστή της. Η εν λόγω αποζημίωση βαρύνει τον πωλητή, ανεξάρτητα αν περιληφθεί ή όχι σαν ρήτρα στην εμπορική συμφωνία. Η επισήμανση της Επιτροπής ότι το Ελληνικό Δημόσιο γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι υπάρχει σημαντικός αριθμός και άλλων δυναμικών παράνομων και μη συμβιβάσιμων κρατικών ενισχύσεων και ότι θα πρέπει ενδεχομένως να ανακτηθούν τα σχετικά ποσά ενεργοποιώντας έτσι τη ρήτρα αποζημίωσης, είναι αβάσιμη. Κατά την περίοδο που δόθηκε η ρήτρα αποζημίωσης, δεν υπήρχε καμία απόφαση της Επιτροπής που κρίνει παράνομες τις κρατικές ενισχύσεις προς την ΕΝΑΕ. Επιπλέον, το κλείσιμο και η εκκαθάριση της ΕΝΑΕ θα στοιχίζε περισσότερο στο Δημόσιο, λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό κόστος.

(309) Επιπλέον, η ΕΝΑΕ δεν κατανοεί πώς μπορούσε να έχει οικονομικό όφελος από μια εγγύηση που συνάφθηκε μεταξύ της ETBA και της HDW/Ferrostaal ή από μια εγγύηση που συνάφθηκε μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Τράπεζας Πειραιώς. Ακόμη και αν αποζημιωνόταν η HDW/Ferrostaal, η κοινοπραξία δεν έχει καμία υποχρέωση να εισφέρει το ποσό αυτό στην ΕΝΑΕ. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί επίσης να αποδείξει γιατί η ρήτρα αποζημίωσης θα εξουδετέρωνε μια απόφαση ανάκτησης. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, με την επιστροφή της ενίσχυσης, ο αποδέκτης χάνει το σχετικό πλεονέκτημα και μπορεί να υπάρξει επαναφορά στην προ της χορήγησης της ενίσχυσης κατάσταση.

(310) Τέλος, εάν Επιτροπή θεωρήσει τη ρήτρα αποζημίωσης ως κρατική ενίσχυση, η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι θα είχαν εφαρμογή τα άρθρα 296 έως 298 της συνθήκης ΕΚ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΝΑΕ επισημάνει ότι, εφόσον το Ελληνικό Ναυτικό υπήρξε πάντοτε ο σημαντικότερος πελάτης του ναυπηγείου, η διαδικασία και οι όροι ιδιωτικοποίησης, περιλαμβανομένης της έναρξης ισχύος του νόμου 2941/2001, θα έπρεπε να εξετασθούν υπό το πρίσμα του κράτους-πελάτη, ο οποίος για λόγους εθνικής άμυνας ενδιαφέρεται για τη συνέχιση της λειτουργίας και για τη βιωσιμότητα του ναυπηγείου. Στην προκειμένη περίπτωση, το Ελληνικό Δημόσιο έλαβε τα μέτρα που θα είχε λάβει οποιαδήποτε ιδιωτική επιχείρηση της οποίας τα συμφέροντα εξαρτώνται από τη βιωσιμότητα άλλης επιχείρησης. Επιπλέον, η εκτίμηση αυτή έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία σε περίπτωση που το κράτος είναι υπο-

χρεωμένο να φέρει τα βάρη και τις ζημιές από τη λύση και εκκαθάριση της εταιρείας, πράγμα που θα κόστιζε περισσότερο και επομένως δεν θα απέφερε κέρδος.

4.16.5. Εκτίμηση

4.16.5.1. Άρθρο 296 της συνθήκης

(311) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης. Πράγματι, ο μηχανισμός αποζημίωσης εφαρμόζεται σε περίπτωση ανάκτησης κρατικών ενισχύσεων από την ΕΝΑΕ. Όπως ισχυρίστηκε η Ελλάδα, και συμφώνησε συστηματικά η Επιτροπή⁽¹⁴³⁾, οι στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ είναι σημαντικές για την εθνική ασφάλεια της Ελλάδας, εμπίπτουν στο άρθρο 296 και επομένως οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων δεν έχουν εφαρμογή έναντι αυτών. Δεδομένου ότι όλες οι κρατικές ενισχύσεις που παρέχονται για τις στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ απαλλάσσονται από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, η ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων δεν μπορεί να αφορά παρά μόνο εκείνες που χορηγήθηκαν για τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ. Συνεπώς, η παρούσα εγγύηση αφορά άμεσα και αποκλειστικά τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ.

(312) Ορισμένα μέρη ισχυρίζονται ότι, χωρίς την εγγύηση αυτή, κανείς επενδυτής δεν θα είχε αγοράσει την ΕΝΑΕ, και το ναυπηγείο κατά πάσα πιθανότητα θα είχε πτωχέυσει. Επομένως, ακόμη και αν αφορά αποκλειστικά τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, το μέτρο αυτό ήταν παρά ταύτα απαραίτητο για να εξασφαλισθεί η επιβίωση των στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ, και επομένως εμπίπτει στο άρθρο 296. Η Επιτροπή δεν μπορεί να δεχθεί αυτό το επιχείρημα. Με βάση το άρθρο 296, η Ελλάδα θα μπορούσε να έχει παράσχει την απαιτούμενη οικονομική στήριξη στις στρατιωτικές δραστηριότητες για να εξασφαλίσει τη συνέχισή τους. Η Ελλάδα θα μπορούσε, ως εκ τούτου, να είχε αποφύγει τη διακοπή των στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Εναλλακτικά, η Ελλάδα θα μπορούσε να έχει χορηγήσει την αναγκαία οικονομική στήριξη για να καταστήσει ελκυστικές τις στρατιωτικές δραστηριότητες για ένα δυναμικό επενδυτή ώστε να αγορασθούν και να εξασφαλισθεί έτσι η συνέχισή τους. Ο επενδυτής που θα αγόραζε τις στρατιωτικές δραστηριότητες δεν θα χρειαζόταν εγγύηση όπως η προκειμένη, δεδομένου ότι, όπως ήδη εξηγήθηκε, δεν θα μπορούσε να ανακτηθεί καμία ενίσχυση προς τις στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ. Συνεπώς, το παρόν μέτρο ήταν αναγκαίο αποκλειστικά και μόνο για να βρεθεί αγοραστής για το σύνολο της ΕΝΑΕ, περιλαμβανομένων των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Το παρόν μέτρο είχε έτσι ως αποτέλεσμα να επιτρέψει την εξεύρεση αγοραστή για τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, και συνεπώς την εξασφάλιση της συνέχισης αυτών των δραστηριοτήτων. Δεν ήταν αναγκαίο για την εξασφάλιση της συνέχισης των στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Συνεπώς, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης.

4.16.5.2. Υπαρξη ενίσχυσης

(313) Δεδομένου ότι ορισμένα από τα μέρη αμφισβητούν ότι οι δύο εγγυήσεις –εκείνη που χορηγήθηκε από το Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς και εκείνη που χορηγήθηκε από την ETBA στην HDW/Ferrostaal– συνιστούν ενιαίο μηχανισμό εγγυήσεων και ότι η ΕΝΑΕ επωφελείται και από τις δύο εγγυήσεις, η Επιτροπή θα αξιολογήσει χωριστά πρώτα την εγγύηση που χορήγησε η ETBA στην HDW/Ferrostaal και θα αποδείξει ότι συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.

(314) Για να συνιστά κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, το μέτρο πρέπει να μπορεί να καταλογισθεί στο Δημόσιο. Ορισμένα από τα μέρη αμφισβητούν ότι η εγγύηση που χορηγήθηκε από την ETBA στην HDW/Ferrostaal μπορεί να καταλογισθεί στο Δημόσιο. Ισχυρίζονται ότι η απόφαση για χορήγηση της εν λόγω εγγύησης λήφθηκε ανεξάρτητα και ελεύθερα από την ETBA. Ισχυρίζονται, συγκεκριμένα, ότι η ενίσχυση χορηγήθηκε στις 31 Μαΐου 2002 με σχετικό προσάρτημα στην ΣΠΜ της ΕΝΑΕ, ενώ η ETBA δεν βρισκόταν πλέον υπό κρατικό έλεγχο, αλλά υπό τον έλεγχο της Τράπεζας Πειραιώς. Η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό αυτό και θεωρεί ότι υπάρχουν άφθονες αποδείξεις ότι το μέτρο δύναται να καταλογισθεί στο Δημόσιο:

— Πρώτον, στη διάρκεια της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ, η εγγύηση αυτή αναφερόταν στα έγγραφα που υποβλήθηκαν στους υποψήφιους αγοραστές⁽¹⁴⁴⁾. Αυτό σημαίνει ότι, ήδη κατά τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης δόθηκε υπόσχεση ότι ο αγοραστής της ΕΝΑΕ θα αποζημιωνόταν για τυχόν ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων από την τελευταία. Επιπλέον, στις 14 Σεπτεμβρίου 2001, η ETBA δεσμεύθηκε ρητά και ανεπιφύλακτα να παράσχει την εγγύηση αυτή στην HDW/Ferrostaal, εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ενέκρινε τις παρούσες και παλαιότερες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην ΕΝΑΕ⁽¹⁴⁵⁾. Η ρήτρα 1.2.3. της ΣΠΜ της ΕΝΑΕ, που υπογράφηκε στις 11 Οκτωβρίου 2001, παραπέμπει ρητά στο έγγραφο που υπογράφηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 2001. Οι συζητήσεις σχετικά με τη συγκεκριμένη διατύπωση της εγγύησης συνεχίστηκαν τους επόμενους μήνες⁽¹⁴⁶⁾. Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν απηύθυνε επιστολή θέσης στο αρχείο/αρνητική πιστοποίηση σχετικά με τις παλαιότερες και παρούσες ενισχύσεις προς την ΕΝΑΕ, η ETBA ήταν υποχρεωμένη στις 31 Μαΐου 2002 να παράσχει εγγύηση υπέρ της HDW/Ferrostaal, όπως είχε συμφωνηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη στις 14 Σεπτεμβρίου 2001 και όπως προβλεπόταν στη ρήτρα 1.2.3. της ΣΠΜ της ΕΝΑΕ. Από όλα τα παραπάνω είναι προφανές ότι, παρόλο που το παράρτημα που περιέχει την εγγύηση προς την HDW/Ferrostaal υπογράφηκε στις 31 Μαΐου 2002, η ETBA

είχε ήδη δεσμευθεί να χορηγήσει την εγγύηση αυτή, εάν η ΕΕ δεν ενέκρινε τις παλαιότερες και παρούσες ενισχύσεις, από την εποχή κατά την οποία βρισκόταν υπό κρατικό έλεγχο. Αυτό σημαίνει ότι το παράρτημα της 31ης Μαΐου 2002 συνιστά εκτέλεση συμβάσεως που είχε συναφθεί από την ETBA όταν ακόμη βρισκόταν υπό κρατικό έλεγχο. Όπως αποδεικνύεται στην ενότητα 3.2 της παρούσας απόφασης, όλα τα μέτρα που έλαβε η ETBA έναντι της ΕΝΑΕ, όταν βρισκόταν υπό κρατικό έλεγχο, μπορούν να καταλογισθούν στο Δημόσιο⁽¹⁴⁷⁾. Όλα αυτά τα στοιχεία επιβεβαιώθηκαν από την Ελλάδα στην επιστολή της 23ης Μαΐου 2005⁽¹⁴⁸⁾.

— Δεύτερον, ακόμη και αν εδωρείτο ότι με βάση τις προαναφερθείσες πράξεις που συνήψε η ETBA ενώ βρισκόταν υπό κρατικό έλεγχο (δηλαδή μέχρι το τέλος Μαρτίου του 2002), δεν υπήρχε καμία συμβατική υποχρέωση εκ μέρους της να παράσχει την εγγύηση αυτή στην HDW/Ferrostaal, το μέτρο θα έπρεπε και πάλι να καταλογισθεί στο Δημόσιο. Πράγματι, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η Ελλάδα συνέχισε να διαχειρίζεται την πώληση της ΕΝΑΕ ακόμη και μετά την πώληση της ETBA στην Τράπεζα Πειραιώς. Το άρθρο 8.2.2 της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου 2002 μεταξύ Δημοσίου και Τράπεζας Πειραιώς προβλέπει ότι η ETBA δεν θα είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία πώλησης της ΕΝΑΕ, την οποία θα εξακολουθούσε να διαχειρίζεται το Δημόσιο. Το άρθρο 8.2.2.(β), για παράδειγμα, προβλέπει ότι το Δημόσιο «θα αναλάβει τον έλεγχο, τη μέριμνα και την ευθύνη των ενεργειών και διαβουλεύσεων με τον τρίτο αγοραστή της συμμετοχής στα Ελληνικά Ναυπηγεία». Σύμφωνα με το άρθρο 8.2.2 της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου 2002, η Τράπεζα Πειραιώς ζήτησε με επιστολή της 28ης Μαΐου 2002 τη συγκατάθεση του Δημοσίου σχετικά με την εγγύηση την οποία επρόκειτο να χορηγήσει η ETBA στην HDW/Ferrostaal. Το Δημόσιο έδωσε τη συγκατάθεσή του με επιστολή της 31ης Μαΐου 2002. Από όλα αυτά προκύπτει ότι η χορήγηση της εγγύησης καταλογίζεται στο Δημόσιο.

— Τρίτον, ακόμη και αν τα δύο προαναφερθέντα σημεία απορριφθούν, η εγγύηση θα πρέπει και πάλι να καταλογισθεί στο Δημόσιο. Η Επιτροπή παρατηρεί, πράγματι, ότι το κράτος αποφάσισε να ιδιωτικοποιήσει την ΕΝΑΕ⁽¹⁴⁹⁾. Όταν η Τράπεζα Πειραιώς ανέλαβε τον έλεγχο της ETBA, ανέλαβε και τη νομική υποχρέωση να ιδιωτικοποιήσει την ΕΝΑΕ. Όπως αναγνώρισε και η ίδια η TKMS/ENAEX, η HDW/Ferrostaal δεν θα είχε αγοράσει την ΕΝΑΕ, εάν δεν είχε λάβει την εν λόγω εγγύηση. Δεδομένου ότι το κράτος έκρινε ότι έπρεπε να πωληθεί η ΕΝΑΕ, και εφόσον η παροχή της εγγύησης ήταν απαραίτητη για την πώληση αυτή, μπορεί να συναχθεί ότι το κράτος έφερε την ETBA σε θέση όπου ήταν υποχρεωμένη να παράσχει την εγγύηση. Ως εκ τούτου, ακόμη και αν συναχθεί ότι η ETBA αποφάσισε να χορηγήσει την εγγύηση τον Μάρτιο του 2002 χωρίς καμία άμεση ανάμειξη του Δημοσίου, το μέτρο θα καταλογιζόταν και πάλι στο Δημόσιο.

- Τέταρτον, ακόμη και αν απορριφθούν τα προηγούμενα σημεία, θα πρέπει να συναχθεί ότι η ETBA δέχθηκε να χορηγήσει την εγγύηση στις 31 Μαΐου 2002, για τον λόγο και μόνο ότι ο πλειοψηφών μέτοχος της (δηλαδή η Τράπεζα Πειραιώς) είχε λάβει από το Δημόσιο εγγύηση που τον προστάτευε έναντι κάθε οικονομικής ζημίας που θα προέκυπτε από την εγγύηση αυτή. Πράγματι, όπως θα αποδειχθεί, ένας ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα είχε ποτέ χορηγήσει την εν λόγω εγγύηση χωρίς να λάβει αντεγγύηση από το Δημόσιο. Η χορήγηση της εγγύησης έγινε μόνο επειδή το Δημόσιο είχε προστατεύσει την οικονομική μονάδα (δηλαδή τον όμιλο) παρέχοντάς του εγγύηση έναντι τυχόν αρνητικών συνεπειών (με τη χορήγηση αντεγγύησης). Σε τέτοια περίπτωση, όπου μια επιχείρηση απλώς μεταβιβάζει την ενίσχυση σε μια δεύτερη επιχείρηση, η θέσπιση του μέτρου καταλογίζεται στο κράτος.
- (315) Για να συνιστά ένα μέτρο κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, πρέπει να χρηματοδοτείται με κρατικούς πόρους. Η ανακοίνωση για τις εγγυήσεις επισημαίνει ότι «Η ενίσχυση χορηγείται όταν παρέχεται η εγγύηση, και όχι όταν η εγγύηση καταπίπτει ή όταν πραγματοποιούνται οι πληρωμές σύμφωνα με τους όρους της εγγύησης. Η εκτίμηση του κατά πόσο μία εγγύηση συνιστά κρατική ενίσχυση [...] πρέπει να πραγματοποιείται κατά τη στιγμή που παρέχεται η εγγύηση.» Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ETBA ανέλαβε συμβατική υποχρέωση να χορηγήσει την εν λόγω εγγύηση στην HDW/Ferrostaal σε χρονική στιγμή κατά την οποία το κράτος εξακολουθούσε να κατέχει τη μεγάλη πλειοψηφία των μετοχών της ETBA. Δεδομένου ότι η ανακοίνωση για τις εγγυήσεις αναφέρει ότι η ύπαρξη της ενίσχυσης πρέπει να αναλύεται κατά τον χρόνο παροχής της εγγύησης και όχι αργότερα, όταν η εγγύηση καταπίπτει, μπορεί να συναχθεί ότι, δεσμευόμενο να χορηγήσει την εγγύηση, το Δημόσιο έθεσε σε κίνδυνο κρατικούς πόρους, και επομένως η εγγύηση περιέχει κρατικούς πόρους. Το γεγονός ότι η ETBA πωλήθηκε σύντομα στην Τράπεζα Πειραιώς δεν επηρεάζει το συμπέρασμα αυτό. Πράγματι, αν το κράτος ενημέρωσε σωστά τους υποψήφιους αγοραστές σχετικά με τις συμβατικές υποχρεώσεις της ETBA –ιδίως για τη δέσμευσή της να παράσχει εγγύηση στην HDW/Ferrostaal, σε περίπτωση που η Επιτροπή δεν απηύθυνε επιστολή θέσης στο αρχείο– οι υποψήφιοι πρέπει να έλαβαν υπόψη τη δέσμευση αυτή της ETBA. Θα πρέπει, συνεπώς, να αναδεώρησαν προς τα κάτω το τίμημα που ήσαν διατεθειμένοι να καταβάλουν για την αγορά της ETBA. Αυτό σημαίνει ότι το κράτος πώλησε την ETBA σε χαμηλότερη τιμή, και επομένως απώλεσε πόρους. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ακόμη και αν συναγόταν ότι η ETBA, όταν ανήκε ακόμη στο Δημόσιο, δεν δεσμεύθηκε συμβατικά για την παροχή της εγγύησης, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Δημόσιο, αποφασίζοντας να ιδιωτικοποιήσει την ENAE τον Ιανουάριο του 2001 –ενώ η ETBA εξακολουθούσε να βρίσκεται στην ιδιοκτησία του– έφερε την ETBA σε θέση όπου ήταν υποχρεωμένη να παράσχει την εν λόγω εγγύηση, δεδομένου ότι η τελευταία ήταν απαραίτητη για την ανεύρεση αγοραστή της ENAE. Αυτό σημαίνει ότι, όταν οι υποψήφιοι αγοραστές υπέβαλαν την προσφορά τους για την ETBA, πρέπει να έλαβαν υπόψη το γεγονός ότι η τελευταία θα ήταν υποχρεωμένη να παράσχει την εν λόγω εγγύηση. Ως εκ τούτου, πρότειναν χαμηλότερο τίμημα για την αγορά της ETBA, πράγμα που οδηγεί επίσης στο συμπέρασμα ότι υπήρξε απώλεια κρατικών πόρων.
- (316) Ακόμη και αν συναγόταν ότι κατά τον χρόνο πώλησης της ETBA από το Δημόσιο δεν υπήρχε υποχρέωση (ούτε συμβατική ούτε εκ των πραγμάτων) για την παροχή της εν λόγω εγγύησης, μπορεί και πάλι να αποδειχθεί ότι η εγγύηση που χορηγήθηκε από την ETBA περιέχει κρατικούς πόρους. Πράγματι, το Δημόσιο παρέσχε στον αγοραστή της ETBA (την Τράπεζα Πειραιώς) εγγύηση με την οποία το Δημόσιο υπόσχεται να επιστρέψει στην Τράπεζα Πειραιώς ολόκληρο (100 %) το ποσό το οποίο τυχόν θα υποχρεωνόταν η ETBA να καταβάλει βάσει της εγγύησης την οποία αυτή θα παρείχε υπέρ της HDW/Ferrostaal. Αυτή η αντεγγύηση χορηγήθηκε με διαδοχικές συμβάσεις. Στη συμφωνία της 18ης Δεκεμβρίου 2001 μεταξύ του Δημοσίου και της Τράπεζας Πειραιώς για την πώληση του 57,7 % της ETBA, το Δημόσιο δεσμεύθηκε να καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς το 57,7 % κάθε ποσού το οποίο θα κατέβαλε η ETBA στον αγοραστή της ENAE. Στη συμφωνία της 20ής Μαρτίου 2002 μεταξύ των ιδίων συμβαλλομένων, με την οποία τροποποιήθηκε η συμφωνία της 18ης Δεκεμβρίου 2001, το Δημόσιο δεσμεύθηκε να καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς το 100 % οποιουδήποτε ποσού το οποίο θα υποχρεωνόταν να καταβάλει η ETBA στον αγοραστή της ENAE ⁽¹⁵⁰⁾. Με επιστολή της 31ης Μαΐου 2002 προς την Τράπεζα Πειραιώς, το Δημόσιο επιβεβαίωσε στην τελευταία ότι θα κατέβαλε το 100 % οποιουδήποτε ποσού κατέβαλε η ETBA στον αγοραστή της ENAE ⁽¹⁵¹⁾. Αυτό σημαίνει ότι, όταν η ETBA υπέγραψε τις 31 Μαΐου 2002 το προσάρτημα της ΣΠΜ της ENAE, η Τράπεζα Πειραιώς είχε λάβει εγγύηση από το Δημόσιο ότι θα αποζημιωνόταν ολοσχερώς (100 %) για οποιοδήποτε ποσό υποχρεωνόταν να καταβάλει η ETBA συνεπεία της εγγύησης που επρόκειτο να χορηγήσει στην HDW/Ferrostaal ⁽¹⁵²⁾. Αυτό αποδεικνύει ότι κάθε ποσό που θα κατέβαλε η ETBA επρόκειτο εντέλει να χρηματοδοτηθεί από τον κρατικό προϋπολογισμό και ότι η εγγύηση εμπεριέχει κρατικούς πόρους.
- (317) Προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, πρέπει να αποδειχθεί ότι το κράτος δεν συμπεριφέρθηκε όπως θα συμπεριφερόταν ένας ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία της αγοράς υπό ανάλογες συνθήκες. Ως προς αυτό, η Ελλάδα, η ENAE και η TKMS/ENAEX ισχυρίζονται ότι, υπό ανάλογες συνθήκες, ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε δεχθεί να παράσχει την εν λόγω εγγύηση υπέρ της HDW/Ferrostaal. Ισχυρίζονται ότι το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία της αγοράς θα πρέπει να εφαρμοσθεί έναντι της ETBA, η οποία ήταν το νομικό πρόσωπο στο οποίο πωλήθηκε η ENAE, και έναντι της ελληνικής κυβέρνησης, η οποία ήταν ο πωλητής της ETBA.
- (318) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, όπως αναφέρθηκε στην ενότητα 3.2, όταν η ETBA αγόρασε την ENAE και προέβη αμέσως σε εισφορά κεφαλαίου για να παραμείνει η τελευταία βιώσιμη, δεν ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής, αλλά ως δημόσια αρχή που χορηγεί ενίσχυση για να τη διατηρήσει εν ζωή μια

επιχείρηση που θεωρείται σημαντική για την ελληνική οικονομία. Ως εκ τούτου, κανένας ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία της αγοράς δεν θα είχε βρεθεί στη θέση της ETBA. Κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε βρεθεί σε θέση να πωλήσει αυτές τις μετοχές της ΕΝΑΕ. Επομένως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στην παρούσα υπόθεση για να δικαιολογήσει το γεγονός ότι το Δημόσιο διακινδύνευσε πρόσθετους κρατικούς πόρους (με τη χορήγηση της εγγύησης).

(319) Ακόμη και αν, παρ' όλα αυτά, θεωρήσει κανείς ότι θα πρέπει να εφαρμοσθεί το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία της αγοράς, η Επιτροπή θεωρεί ότι, εάν το κράτος ήταν ιδιωτική επιχείρηση που ενεργεί υπό κανονικές συνθήκες οικονομίας αγοράς, δεν θα είχε δεχθεί να χορηγήσει την εγγύηση. Για να αποδειχθεί αυτό, αρκεί να γίνει δεκτό ένα από τα τρία ακόλουθα επιχειρήματα.

(320) Πρώτον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ETBA (και μέσω αυτής το Δημόσιο), ενώ είχε μόνο 51 % συμμετοχή στην ΕΝΑΕ (το υπόλοιπο 49 % κατείχαν οι εργαζόμενοι ⁽¹⁵³⁾, υποσχέθηκε να καταβάλει στον αγοραστή της ΕΝΑΕ (δηλαδή στην HDW/Ferrostaal) το 100 % κάθε ενίσχυσης που θα ανακτάτο από την ΕΝΑΕ. Ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε δεχθεί να καλύψει ολοσχερώς (100 %) τις ζημιές της πωλούμενης επιχείρησης. Υπό ορισμένες συνθήκες, ένας ιδιώτης επενδυτής μπορεί να δεχθεί να αναλάβει ορισμένες από τις μελλοντικές υποχρεώσεις της πωλούμενης επιχείρησης, αλλά μόνο σε ποσοστό ίσο με τη συμμετοχή του, η οποία στην προκειμένη περίπτωση ήταν 51 %. Ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε ζητήσει από τους υπόλοιπους μετόχους να αναλάβουν την ευθύνη για το υπόλοιπο 49 % των εν λόγω υποχρεώσεων. Αποδεχόμενη να καλύψει κατά 100 % τις ενδεχομένως τεράστιες υποχρεώσεις (υπενθυμίζεται ότι η σύμβαση δεν προσδιορίζει ανώτατο όριο για την καταβολή αποζημίωσης) της πωλούμενης επιχείρησης, η ETBA προέβη σε δωρεά έναντι των υπολοίπων μετόχων της ΕΝΑΕ (δηλαδή των εργαζομένων). Ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε δεχθεί να προβεί σε τέτοια δωρεά αναλαμβάνοντας τεράστιες ενδεχομένως υποχρεώσεις της πωλούμενης επιχείρησης σε ποσοστό που υπερβαίνει κατά πολύ τη συμμετοχή του. Επομένως, από το γεγονός και μόνο ότι η εγγύηση αποζημίωσης που χορήγησε η ETBA στην HDW/Ferrostaal ανέρχεται στο 100 % (και όχι στο 51 %) των ενισχύσεων που θα μπορούσαν να ανακτηθούν από την ΕΝΑΕ, μπορεί να συναχθεί ότι κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε χορηγήσει την εν λόγω εγγύηση.

(321) Δεύτερον, η Ελλάδα, η ΕΝΑΕ και η TKMS/ENAEX ισχυρίζονται ότι, στην περίπτωση της ΕΝΑΕ, το καθαρό προϊόν της πώλησής της (δηλαδή τα έσοδα μείον το κόστος) ήταν υψηλότερο –περιλαμβανομένων των αναμενόμενων πληρωμών βάσει της εγγύησης– απ' ότι εάν αυτή είχε εκκαθαριστεί. Η TKMS/ENAEX υποστηρίζει τον ισχυρισμό της επικαλούμενη τη δεύτερη έκθεση Deloitte. Στην εν λόγω έκθεση συγκρίνεται το καθαρό κόστος σε δύο σενάρια. Η ανάλυση

αυτή γίνεται όσον αφορά την ETBA και εν συνεχεία όσον αφορά το κράτος. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η εφαρμογή του κριτηρίου έναντι της ETBA γίνεται καταχρηστικά. Πράγματι, όπως αναλύθηκε στην ενότητα 3.2, η ιδιωτικοποίηση αποφασίσθηκε και στηρίχθηκε οικονομικά –βλέπε για παράδειγμα τις κρατικές ενισχύσεις που προβλέπονται στον νόμο 2941/2001 ⁽¹⁵⁴⁾– από την κυβέρνηση, και η ETBA δεν διαδραμάτισε ποτέ ρόλο ανεξάρτητης οικονομικής μονάδας ελεύθερης να σχεδιάσει την πώληση της ΕΝΑΕ κατά τρόπο ώστε να μεγιστοποιήσει τα έσοδά της και να ελαχιστοποιήσει τις ζημιές της. Επομένως, αυτό που πρέπει να εξετασθεί ενδελεχώς είναι η παρέμβαση του κράτους ως σύνολο, και όχι η συμπεριφορά ενός από τα τμήματά του.

(322) Εφόσον, παρ' όλα αυτά, το κριτήριο εφαρμοσθεί όσον αφορά την ETBA, θα πρέπει κανείς να συγκρίνει το καθαρό προϊόν (δηλαδή τα έσοδα μείον το κόστος) για την ETBA σε περίπτωση εκκαθάρισης και σε περίπτωση πώλησης της ΕΝΑΕ. Σε περίπτωση εκκαθάρισης της ΕΝΑΕ, θα πρέπει να διαπιστωθεί ποιο θα ήταν το κόστος για την ETBA. Η TKMS/ENAEX ισχυρίζεται ότι οι ζημιές θα ισοδυναμούσαν τουλάχιστον με τα δάνεια και τις εγγυήσεις που χορήγησε η ETBA στην ΕΝΑΕ και για τα οποία το Δημόσιο δεν παρέσχε αντεγγύηση. Η Επιτροπή παρατηρεί, ωστόσο, ότι κανένα από αυτά τα δάνεια και τις εγγυήσεις δεν αποτελεί συνήθη δαπάνη κατά τη λύση και εκκαθάριση μιας επιχείρησης ⁽¹⁵⁵⁾. Πράγματι, όλα αυτά τα δάνεια και οι εγγυήσεις χορηγήθηκαν από την ETBA ως δημόσια αρχή, επειδή είτε αποτελούσαν κρατικές ενισχύσεις για τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες είτε αποτελούσαν μέτρα για την προστασία της εθνικής ασφάλειας της Ελλάδας σύμφωνα με το άρθρο 296 της συνθήκης ⁽¹⁵⁶⁾. Τα εν λόγω δάνεια και εγγυήσεις δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να ληφθούν υπόψη κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη πωλητή σε οικονομία αγοράς. Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι η ETBA ως φορέας σε οικονομία αγοράς δεν θα έπρεπε να αναλάβει σημαντικά έξοδα σε περίπτωση εκκαθάρισης της ΕΝΑΕ. Σε περίπτωση πώλησης της τελευταίας, η ETBA θα εισέπραττε το τίμημα της πώλησης ύψους 6 εκατ. ευρώ. Όσον αφορά τα έξοδα που συνεπαγόταν η πώληση της ΕΝΑΕ, η ETBA έπρεπε να παράσχει την υπό εξέταση εγγύηση, η οποία ήταν απεριόριστη ως προς το ύψος και, επομένως, συνεπαγόταν ενδεχόμενη πληρωμή δεκάδων ή ακόμη και εκατοντάδων εκατ. ευρώ. Συγκρίνοντας τα δύο αυτά σενάρια, αποδεικνύεται ότι ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε προτιμήσει να θέσει το ναυπηγείο σε εκκαθάριση ⁽¹⁵⁷⁾. Η ETBA, επομένως, δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία αγοράς. Εάν η σύγκριση μεταξύ της πώλησης της ΕΝΑΕ και της εκκαθάρισής της γίνει στο επίπεδο του κράτους, οδηγούμαστε ακριβώς στα ίδια συμπεράσματα. Η εκκαθάριση της ΕΝΑΕ δεν θα είχε μεγάλο κόστος για το κράτος υπό την ιδιότητά του ως επιχειρηματία/ιδιοκτήτη, δεδομένου ότι όλα τα δάνεια και οι εγγυήσεις του Δημοσίου (απευθείας ή μέσω της ETBA) στην ΕΝΑΕ, έχουν χορηγηθεί από το κράτος ως δημόσια αρχή, επειδή είτε αποτελούν κρατικές ενισχύσεις στις εμπορικές δραστηριότητες είτε μέτρα για την προστασία της εθνικής ασφάλειας της Ελλάδας σύμφωνα με το άρθρο 296 της συνθήκης. Σε περίπτωση πώλησης της ΕΝΑΕ, το κράτος θα εισέπραττε απλώς λίγα εκατ. ευρώ, ενώ, λόγω της εγγύησης που παρέσχε, διέτρεχε τον κίνδυνο να υποχρεωθεί σε καταβολή δεκάδων ή εκατοντάδων εκατ. ευρώ. Συμπερασματικά, το κράτος δεν ενήργησε κατά τρόπο αποδεκτό για μια ιδιωτική επιχείρηση υπό αντίστοιχες συνθήκες.

- (323) Η Ελλάδα, η ΕΝΑΕ και η ΤΚΜΣ/ΕΝΑΕΧ ισχυρίζονται ότι ο κίνδυνος να υποχρεωθεί η ΕΝΑΕ να επιστρέψει κρατικές ενισχύσεις ήταν πολύ περιορισμένος, δεδομένου ότι την εποχή εκείνη η Επιτροπή δεν έχει κινηθεί διαδικασίες έρευνας. Ισχυρίζονται, ως εκ τούτου, ότι ο κίνδυνος να υποχρεωθεί η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο να καταβάλουν αποζημίωση βάσει της εγγύησης ήταν μικρός. Η Επιτροπή δεν μπορεί να δεχθεί τον ισχυρισμό αυτό. Είναι σαν να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η χορήγηση της εγγύησης ήταν επιτρεπτή, δεδομένου ότι η Ελλάδα όλα τα προηγούμενα χρόνια είχε επιτύχει να αποκρύψει τη χορήγηση παράνομων και ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων προς την ΕΝΑΕ, καθώς και την καταχρηστική εφαρμογή των ενισχύσεων τις οποίες είχε προηγουμένως εγκρίνει η Επιτροπή. Επικουρικά, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η HDW/Ferrostaal επέμενε να λάβει την εν λόγω εγγύηση και δεν ήταν διατεθειμένη να υπογράψει την ολοκλήρωση της πώλησης της ΕΝΑΕ πριν εξασφαλίσει την εγγύηση. Η σημασία που αποδίδει στην εγγύηση η HDW/Ferrostaal αποδεικνύει ότι ο ιδιώτης αυτός επενδυτής έκρινε ότι δεν ήταν μικρή η πιθανότητα να υποχρεωθεί η ΕΝΑΕ να επιστρέψει κρατικές ενισχύσεις. Το γεγονός ότι, από την αρχή της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης, η Ελλάδα δεσμεύτηκε να χορηγήσει την εγγύηση στον πλειοδότη αποδεικνύει επίσης ότι η Ελλάδα θεωρούσε ότι η εν λόγω εγγύηση θα κρινόταν πολύ σημαντική από ένα ιδιώτη επενδυτή (κρίσιμος *-sine qua non-* όρος, σύμφωνα με την επιστολή της Ελλάδας της 23ης Μαΐου 2005, που αναφέρεται στην υποσημείωση 148 της παρούσας απόφασης και σύμφωνα με τη δεύτερη έκθεση Deloitte), πράγμα που συμβαίνει μόνο εάν ο ιδιώτης επενδυτής θεωρεί ότι η πιθανότητα ανάκτησης δεν είναι πολύ περιορισμένη.
- (324) Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι, στο πλαίσιο αυτό, όπου ήταν δύσκολο να εκτιμηθεί το ποσό των ενισχύσεων που θα μπορούσαν να ανακτηθούν από την ΕΝΑΕ, μια επιχείρηση σε οικονομία αγοράς που πωλεί την ΕΝΑΕ θα είχε τουλάχιστον εισαγάγει στη σύμβαση πώλησης ένα ανώτατο όριο για το ποσό που θα καταβαλλόταν ενδεχομένως στον αγοραστή. Μια τέτοια επιχείρηση δεν θα είχε αποδεχθεί τον κίνδυνο να υποχρεωθεί σε καταβολή εκατοντάδων εκατ. ευρώ, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η πιθανότητα καταβολής ενός τόσο μεγάλου ποσού ήταν πολύ περιορισμένη. Επομένως, το γεγονός ότι δεν τέθηκε κανένα ανώτατο όριο στην εγγύηση αποτελεί πρόσθετη απόδειξη ότι η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο δεν συμπεριφέρθηκαν κατά τρόπο αποδεκτό για μια επιχείρηση σε οικονομία αγοράς.
- (325) Τρίτον, για να εκτιμηθεί κατά πόσον το κράτος ενήργησε ως επενδυτής σε οικονομία αγοράς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της κρατικής παρέμβασης. Στην παρούσα υπόθεση, το Δημόσιο χορήγησε πολλές μεγάλες ενισχύσεις για τη διευκόλυνση της ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ (και συγκεκριμένα τις προβλεπόμενες στον νόμο 2941/2001⁽¹⁵⁸⁾). Επέστρεψε, ιδίως, στους εργαζόμενους της ΕΝΑΕ το ποσό των 4,3 εκατ. ευρώ που είχαν επενδύσει στο πλαίσιο των τριών αυξήσεων κεφαλαίου της ΕΝΑΕ. Το μέτρο αυτό, που σκοπό είχε να μην εμποδιστεί η πώληση της ΕΝΑΕ από τους εργαζόμενους, δεν θα ήταν αποδεκτό για ένα επενδυτή σε οικονομία αγοράς, μεταξύ άλλων, επειδή δεν υπήρχε σχετική συμβατική υποχρέωση και, επιπλέον,
- επειδή οι εργαζόμενοι εξακολουθούσαν να οφείλουν στην ΕΤΒΑ 24 εκατ. ευρώ, που ήταν το τίμημα για την αγορά των μετοχών. Τέλος, το Δημόσιο ζήτησε από τους υποψήφιους αγοραστές να καταβάλουν ένα μέρος του τιμήματος της ΕΝΑΕ υπό μορφή αύξησης του κεφαλαίου⁽¹⁵⁹⁾. Όλα αυτά τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι, στη διάρκεια της πώλησης της ΕΝΑΕ, το κράτος δεν συμπεριφέρθηκε με στόχο τη μεγιστοποίηση των εσόδων και την ελαχιστοποίηση του κόστους του, αλλά επιδίωξε τη διευκόλυνση της πώλησης της ΕΝΑΕ και τη συνέχιση της λειτουργίας του ναυπηγείου. Επομένως, κατά την εν λόγω πώληση, το ελληνικό Δημόσιο δεν ενήργησε ως επενδυτής σε οικονομία αγοράς.
- (326) Βασίζομενη σε καθεμία από τις τρεις προαναφερθείσες εκτιμήσεις, η Επιτροπή συνάγει ότι ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα είχε χορηγήσει την εγγύηση.
- (327) Όσον αφορά την ύπαρξη πλεονεκτήματος και τη διαπίστωση του επωφελούμενου από αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι κανένας επενδυτής δεν θα είχε αγοράσει ολόκληρη την ΕΝΑΕ (δηλαδή περιλαμβανομένων των μη στρατιωτικών της δραστηριοτήτων) χωρίς την εγγύηση. Στη δεύτερη έκθεση Deloitte επιβεβαιώνεται το συμπέρασμα αυτό: «Με βάση την εμπειρία μας και την παραπάνω ανάλυση, τείνουμε να πιστεύουμε ότι κανείς ορθολογικός επενδυτής δεν θα ήταν διατεθειμένος να αγοράσει τα Ελληνικά Ναυπηγεία και παράλληλα να αναλάβει κάθε πρόσθετο κίνδυνο που σχετίζεται με κρατικές ενισχύσεις (ο οποίος την εποχή εκείνη δεν ήταν ούτε βέβαιος ούτε ποσοτικά προσδιορισμένος από την ΕΚ), για την εταιρεία, η οποία α) βρισκόταν επί αρκετά χρόνια υπό την ιδιοκτησία και τη διαχείριση μιας υπό κρατικό έλεγχο εταιρείας (ΕΤΒΑ), και ταυτοχρόνως β) είχε σημαντικά αρνητικά ίδια κεφάλαια, μεταξύ άλλων λειτουργικών προβλημάτων (όπως χαμηλή παραγωγικότητα, υψηλές δαπάνες λειτουργίας, πλεονάζον προσωπικό κ.λπ.)». Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από το γεγονός ότι η Ελλάδα, προβλέποντας ότι η εν λόγω εγγύηση θα ήταν αναγκαία για την προσέλκυση ιδιωτών επενδυτών, υποσχέθηκε στα έγγραφα του διαγωνισμού ότι ο πλειοδότης θα λάμβανε σχετική εγγύηση⁽¹⁶⁰⁾. Είναι λογικό να συναχθεί ότι η εγγύηση ήταν αναγκαία για την ανεύρεση αγοραστή της ΕΝΑΕ, δεδομένου ότι ένας επενδυτής, εξετάζοντας με τη δέουσα επιμέλεια την κατάσταση σχετικά με την ΕΝΑΕ, θα διαπίστωνε ότι η τελευταία είχε επωφεληθεί από διάφορα μέτρα που συνιστούσαν ενδεχομένως ενισχύσεις και των οποίων η Επιτροπή θα μπορούσε να ζητήσει την ανάκτηση⁽¹⁶¹⁾. Σε αντίθεση με το συμπέρασμα αυτό, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας ισχυρίζονται ότι η εγγύηση αυτή δεν ήταν αναγκαία, και συγκεκριμένα ότι θα ήταν πρόθυμα να αγοράσουν την ΕΝΑΕ χωρίς την εγγύηση, πράγμα που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι στην προσφορά τους για την εξαγορά της ΕΝΑΕ, δεν έθεταν την εγγύηση ως προϋπόθεση για την εν λόγω αγορά. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο ισχυρισμός αυτός των Ναυπηγείων Ελευσίνας δεν είναι βάσιμος. Η Επιτροπή υπενθυμίζει, πρώτον, ότι ακόμη και αν αληθεύει ότι τα Ναυπηγεία Ελευσίνας δεν ζήτησαν τη λόγω εγγύηση στην προσφορά τους, αυτό δεν αποδεικνύει ότι, εάν είχαν επιλεγεί ως ο προτιμότερος υποψήφιος αγοραστής, δεν θα είχαν ζητήσει την εγγύηση σε μεταγενέστερο στάδιο των διαπραγματεύσεων με τον πωλητή⁽¹⁶²⁾. Είναι πολύ πιθανό να το

είχαν κάνει αυτό τα Ναυπηγεία Ελευσίνας. Πράγματι, μόλις η ΕΝΑΕ πωλήθηκε στην HDW/Ferrostaal, τα Ναυπηγεία Ελευσίνας άρχισαν να υποβάλλουν καταγγελίες στην Επιτροπή, ισχυριζόμενα ότι η ΕΝΑΕ είχε λάβει πολλές και μεγάλες ενισχύσεις, τις οποίες θα έπρεπε να ανακτήσει η Επιτροπή. Ένας επενδυτής πεπεισμένος ότι μια επιχείρηση έχει λάβει δεκάδες εκατ. ευρώ παράνομες ενισχύσεις δεν αναλαμβάνει ο ίδιος τον κίνδυνο αγοράς της, εκτός αν του δοθεί σχετική εγγύηση. Η Επιτροπή, συνεπώς, απορρίπτει τον ισχυρισμό των Ναυπηγείων Ελευσίνας και θεωρεί ότι, χωρίς την εγγύηση αυτή, κανένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα είχε αγοράσει ολόκληρη την ΕΝΑΕ, δηλαδή περιλαμβανομένων των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, εάν η ΕΝΑΕ δεν είχε πωληθεί, η Ελλάδα θα εξακολουθούσε να στηρίζει τις στρατιωτικές δραστηριότητες με βάση το άρθρο 296 της συνθήκης. Αντίθετα, δυνάμει του άρθρου 87 της συνθήκης, δεν θα είχε επιτραπεί στην Ελλάδα να παρέχει οικονομική στήριξη στις μη στρατιωτικές δραστηριότητες. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η οικονομική κατάσταση της ΕΝΑΕ επιδεινώθηκε θεαματικά μεταξύ 1998 και 2002. Ακόμη και αν η ΕΝΑΕ δεν δημοσιεύει χωριστούς λογαριασμούς για τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες, μπορεί εύλογα να υποτεθεί ότι οι εν λόγω δραστηριότητες υπήρξαν εξαιρετικά ζημιογόνες όλα αυτά τα χρόνια. Εκτός της ναυπηγοεπισκευαστικής δραστηριότητας, οι τρεις κυριότερες συμβάσεις μη στρατιωτικού περιεχομένου που εκτελέσθηκαν στη διάρκεια αυτών των ετών ήταν οι συμβάσεις με τις ΗΣΑΠ, ΟΣΕ και Στρίντζης. Όπως επεξηγήθηκε στην παρούσα απόφαση (βλέπε περιγραφή και αξιολόγηση του μέτρου E12γ), οι συμβάσεις με τον ΗΣΑΠ και τον ΟΣΕ εκτελέσθηκαν με σημαντικές καθυστερήσεις, υποχρεώνοντας την ΕΝΑΕ να καταβάλει υψηλές ποινικές ρήτρες και να προμηθεύσει δωρεάν τροχαίο υλικό, πράγμα που αντιπροσώπευε γι' αυτήν υψηλό κόστος. Είναι, επομένως, σαφές ότι οι συμβάσεις αυτές υπήρξαν πολύ ζημιογόνες. Όπως επεξηγήθηκε επίσης στην παρούσα απόφαση, η σύμβαση που είχε συναφθεί με την Στρίντζης στις αρχές του 1999 υπήρξε μεγάλη αποτυχία για την ΕΝΑΕ. Η σύμβαση λύθηκε το 2002, η ΕΝΑΕ αναγκάστηκε να καταβάλει τη συμβατική αποζημίωση στην Στρίντζης και πώλησε τα σκάφη το 2004 σε τιμή η οποία αντιστοιχούσε σε κλάσμα των δεκάδων εκατ. ευρώ που κόστισε στην ΕΝΑΕ η κατασκευή τους. Η σύμβαση αυτή, επομένως, ήταν επίσης πολύ ζημιογόνα. Τέλος, η τελευταία εμπορική δραστηριότητα ήταν η ναυπηγοεπισκευαστική. Πρόκειται για δραστηριότητα με μικρά περιθώρια κέρδους, δεδομένου ότι υπάρχει οξύτατος ανταγωνισμός μεταξύ των ναυπηγείων. Η Επιτροπή, ως εκ τούτου, αμφιβάλλει αν η δραστηριότητα αυτή ήταν κερδοφόρα, και σε καμία περίπτωση δεν ήταν ικανή να αντισταθμίσει τις μεγάλες ζημιές από τις συμβάσεις με τις ΗΣΑΠ, ΟΣΕ και Στρίντζης. Είναι, συνεπώς, εύλογο να υποτεθεί ότι οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες ήταν σοβαρά ζημιογόνες μέχρι το 2002. Όπως αποδείχθηκε στην παρούσα απόφαση, οι δραστηριότητες αυτές υποστηρίζονταν πάγια με ενισχύσεις, μέρος των οποίων πρέπει τώρα να ανακτηθεί. Και το κυριότερο, η αδυναμία καλής εκτέλεσης των συμβάσεων με τις ΗΣΑΠ, ΟΣΕ και Στρίντζης αποδεικνύει ότι οι εμπορικές δραστηριότητες θα εξακολουθούσαν να είναι ζημιογόνες, αν δεν είχαν εξαγορασθεί από μια μεγάλη επιχείρηση και επωφεληθεί από τις τεχνικές και διαχειριστικές ικανότητες της τελευταίας. Στη δεύτερη έκθεση Deloitte επιβεβαιώνεται ότι η ΕΝΑΕ είχε λειτουργικά προβλήματα (χαμηλή παραγωγικότητα, υψηλό λειτουργικό κόστος, πλεονάζον προσωπικό κ.λπ.). Συνεπώς, αν οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες δεν είχαν πωληθεί, θα είχαν παύσει σύντομα (εκτός αν η Ελλάδα εξακολουθούσε να χορηγεί παράνομες και ασυμβίβαστες εν-

ισχύσεις στις δραστηριότητες αυτές). Συνοπτικά, η Επιτροπή απέδειξε στο σημείο αυτό ότι χωρίς την εγγύηση κανένας επενδυτής δεν θα είχε αγοράσει τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, οι οποίες, αν δεν είχαν αγορασθεί, σύντομα θα είχαν σταματήσει. Η Επιτροπή συνάγει ότι η επωφελούμενη από την εγγύηση είναι η ΕΝΑΕ και ότι το πλεονέκτημα είναι ότι καθίσταται δυνατή η συνέχιση των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων.

- (328) Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας διαφωνούν με το προηγούμενο συμπέρασμα όσον αφορά τον ωφελούμενο από το μέτρο. Ισχυρίζονται ότι, εκτός από την ΕΝΑΕ, η HDW/Ferrostaal επωφελήθηκε επίσης από την εγγύηση που χορήγησε η ETBA. Η Επιτροπή διαφωνεί με την εκτίμηση αυτή. Όπως αποδείχθηκε, στα έγγραφα του διαγωνισμού που υποβλήθηκαν στους υποψήφιους αγοραστές αναφερόταν ήδη ότι επρόκειτο να αποζημιωθούν σε περίπτωση ανάκτησης κρατικών ενισχύσεων από την ΕΝΑΕ. Συνεπώς, όταν η HDW/Ferrostaal υπέβαλε την προσφορά της για την αγορά της ΕΝΑΕ, θεωρούσε δεδομένο ότι, σε περίπτωση τυχόν ανάκτησης ενισχύσεων από την ΕΝΑΕ, θα αποζημιωνόταν ανάλογα από την ETBA⁽¹⁶³⁾. Αυτό σημαίνει ότι στην τιμή αγοράς που πρότεινε η HDW/Ferrostaal είχε ήδη λάβει υπόψη την εγγύηση αποζημίωσης. Επομένως, η εγγύηση δεν ευνόησε την HDW/Ferrostaal.
- (329) Η Επιτροπή συνάγει ότι η εγγύηση που χορήγησε η ETBA στην HDW/Ferrostaal αποτελεί κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης και αποδέκτης της ενίσχυσης αυτής είναι η ΕΝΑΕ. Δεδομένου δε ότι, σε αντίθεση με την απαίτηση που προβλέπει το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η ενίσχυση χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση, αποτελεί παράνομη ενίσχυση.
- (330) Όσον αφορά την εγγύηση που χορήγησε το Ελληνικό Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς, συνιστά επίσης ενίσχυση. Πρόκειται για επιλεκτικό μέτρο, που χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους. Ένας επενδυτής που πωλεί την ETBA σε συνθήκες οικονομίας αγοράς δεν θα χορηγούσε την εν λόγω εγγύηση. Πράγματι, η μόνη αιτιολογία για τη χορήγηση της εγγύησης ήταν η εγγύηση της ETBA προς την HDW/Ferrostaal. Εάν δεν είχε χορηγηθεί η τελευταία αυτή εγγύηση, δεν θα ήταν αναγκαία η παροχή εγγύησης στην Τράπεζα Πειραιώς. Εφόσον, όπως επεξηγήθηκε, κανένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα χορηγούσε την εγγύηση που χορήγησε η ETBA, η οποία συνιστά κρατική ενίσχυση, κανένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς δεν θα χορηγούσε ούτε την εγγύηση στην Τράπεζα Πειραιώς (δεδομένου ότι αυτή η τελευταία εγγύηση δεν θα ήταν αναγκαία, δηλαδή δεν θα ήταν κρίσιμη). Όσον αφορά τη διαπίστωση του ωφελούμενου από την εγγύηση που χορήγησε το Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η παρούσα διαδικασία αφορά τις δυνητικές κρατικές ενισχύσεις

προς την ΕΝΑΕ. Στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας δεν αναφέρεται κανένας άλλος δυνητικός αποδέκτης. Επομένως, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας εξετάζονται μόνον οι ενισχύσεις προς την ΕΝΑΕ. Εάν η εγγύηση που χορήγησε το Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς θεωρηθεί ότι συνιστά ενίσχυση προς την ΕΝΑΕ, δεν θα συνιστούσε πρόσθετη κρατική ενίσχυση επιπλέον εκείνης που εμπεριέχεται στην εγγύηση της ETBA προς την HDW/Ferrostaal. Πράγματι, ακριβώς χάρις στην τελευταία αυτή εγγύηση ένας ιδιώτης επενδυτής δέχθηκε να αγοράσει την ΕΝΑΕ, της οποίας διασώθηκαν με τον τρόπο αυτό οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες. Αυτό σημαίνει ότι η εγγύηση που χορήγησε το Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς δεν παρέχει πρόσθετο πλεονέκτημα στην ΕΝΑΕ, και συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί πρόσθετη ενίσχυση προς αυτή: όλα τα πλεονεκτήματα που παρέχονται στην ΕΝΑΕ εμπεριέχονται στην εγγύηση που χορήγησε η ETBA στην HDW/Ferrostaal. Στην παρούσα διαδικασία, η οποία αφορά τις δυνητικές κρατικές ενισχύσεις προς την ΕΝΑΕ, η Επιτροπή δεν χρειάζεται, επομένως, να διαμορφώσει οριστική γνώμη σχετικά με το ποιος ωφελείται από την εγγύηση που χορήγησε το Ελληνικό Δημόσιο στην Τράπεζα Πειραιώς ούτε να διερευνήσει περαιτέρω αυτή την τελευταία εγγύηση. Αρκεί να ερευνηθεί την πρώτη εγγύηση –της ETBA προς την HDW/Ferrostaal– και να την ακυρώσει, εάν συνιστά ασυμβίβαστη ενίσχυση προς την ΕΝΑΕ.

4.16.5.3. Συμβιβασίμο με την κοινή αγορά

- (331) Όσον αφορά την εγγύηση που παρέσχε η ETBA στην HDW/Ferrostaal, η Επιτροπή δεν αντιλαμβάνεται πώς θα μπορούσε η ενίσχυση αυτή να κριθεί συμβιβασίμη βάσει του άρθρου 87 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης. Όσον αφορά το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ), της συνθήκης η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ΕΝΑΕ αποτελούσε προβληματική επιχείρηση. Όπως έχει ήδη επισημάνει η Επιτροπή, οι ενισχύσεις στη ναυπηγική βιομηχανία διέπονται από την 1η Ιανουαρίου 1999 από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1540/98 του Συμβουλίου. Το άρθρο 5 του κανονισμού αναφέρει ότι οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης «μπορούν κατ' εξαίρεση να θεωρηθούν συμβιβασίμες με την κοινή αγορά, όταν τηρούν τις γενικές κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων». Οι κατευθυντήριες γραμμές που ίσχυαν τότε για τη χορήγηση εγγυήσεων ήταν οι κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις διάσωσης και την αναδιάρθρωσης του 1999. Η εγγύηση σαφώς δεν πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις προκειμένου να επιτραπεί η ενίσχυση, που προβλέπονται στο σημείο 3.2.2 των κατευθυντήριων γραμμών. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την προϋπόθεση β) «Αποκατάσταση της βιωσιμότητας», η χορήγηση ενίσχυσης «προϋποθέτει την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης το οποίο, για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση, επικυρώνεται από την Επιτροπή». Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η χορήγηση της εγγύησης δεν προϋπέθετε την εφαρμογή σχεδίου αναδιάρθρωσης. Επιπλέον, εφόσον δεν είχε υποβληθεί στην Επιτροπή το σχέδιο αυτό, δεν είχε εγκριθεί από αυτή. Οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν επίσης ότι «το σχέδιο πρέπει να υποβληθεί στην Επιτροπή με όλες τις αναγκαίες διευκρινίσεις». Η προηγούμενη διαβούλευση με την Επιτροπή ήταν ιδιαίτερα αναγκαία στην παρούσα υπόθεση, καθόσον η Επιτροπή είχε ήδη εγκρίνει ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης το 1997, το οποίο δεν πέτυχε να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα

της ΕΝΑΕ. Η εγγύηση παραβίασε επίσης την αρχή της «εφάπαξ ενίσχυσης» («one time, last time»), που προβλέπεται στο σημείο 3.2.3 των κατευθυντήριων γραμμών για τις ενισχύσεις διάσωσης και την αναδιάρθρωσης του 1999. Πράγματι, με την απόφαση N 401/1997, η Επιτροπή είχε επιτρέψει, βάσει της οδηγίας 90/684/ΕΟΚ του Συμβουλίου, τη χορήγηση επενδυτικών ενισχύσεων που αποτελούσαν ένα είδος ενισχύσεων αναδιάρθρωσης (164). Όπως επισημαίνεται στην ανάλυση του μέτρου Δ1, το κράτος χορήγησε την ενίσχυση αυτή τον Δεκέμβριο του 1997 (αλλά δεν την κατέβαλε). Όπως αποδεικνύεται στην παρούσα απόφαση, η επιχείρηση έλαβε επίσης πολλές μη κοινοποιηθείσες και μη συμβιβασίμες ενισχύσεις κατά τα έτη που προηγήθηκαν της ιδιωτικοποίησης του 2001–2002. Οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης που εγκρίθηκαν με την απόφαση C 10/94 χορηγήθηκαν στο ναυπηγείο, αλλά δεν τηρήθηκαν οι όροι που συνόδευαν την εν λόγω έγκριση.

- (332) Δεδομένου ότι η εγγύηση που χορηγήθηκε από την ETBA στην HDW/Ferrostaal συνιστά μη συμβιβασίμη ενίσχυση υπέρ της ΕΝΑΕ, η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να παύσει αμέσως.

4.16.5.4. Απαγόρευση της εγγύησης αυτής καθ'αυτής (per se)

- (333) Όπως αναφέρεται στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας, η εγγύηση που χορηγήθηκε στην HDW/Ferrostaal δεν είναι συμβιβασίμη με την κοινή αγορά και για ένα δεύτερο λόγο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν είναι συμβιβασίμη καθ'αυτή (per se), δεδομένου ότι, αποτρέποντας την πρακτική αποτελεσματικότητα («effet utile») οιασδήποτε ανάκτησης ενίσχυσης από την ΕΝΑΕ, δεν επιτρέπει την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.
- (334) Η TKMS/ENAEX και η ΕΝΑΕ αμφισβητούν την άποψη αυτή. Συγκεκριμένα, υπενθυμίζουν ότι σε περίπτωση καταβολής αποζημίωσης, αυτή δεν θα εισπραχθεί από την ΕΝΑΕ. Πράγματι, η εγγύηση που χορηγήθηκε από την ETBA εξασφαλίζει την HDW/Ferrostaal και όχι την ΕΝΑΕ. Επομένως, αν η Επιτροπή διατάξει την επιστροφή ενίσχυσης, θα πρέπει να την επιστρέψει η ΕΝΑΕ, ώστε να γίνει επαναφορά στην προτέρα κατάσταση. Η TKMS/ENAEX δεν κατανοεί για ποιο λόγο η αποζημίωσή της (ως διαδόχου της HDW/Ferrostaal) θα ακύρωνε την έκβαση αυτή. Πράγματι, η TKMS/ENAEX δεν έχει καμία υποχρέωση να επανεπενδύσει στην ΕΝΑΕ την αποζημίωση που θα λάβει.
- (335) Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το 100 % των μετοχών της ΕΝΑΕ αγοράστηκαν από την HDW/Ferrostaal και τώρα ανήκουν στην TKMS/ENAEX. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και αν η ΕΝΑΕ και ο μέτοχός της είναι δύο διαφορετικές νομικές οντότητες, αποτελούν μία ενιαία οικονομική μονάδα. Χάρη στην εγγύηση, η οικονομική αυτή μονάδα θα αποζημιωθεί ολοσχερώς (100 %) για κάθε ενίσχυση που θα υποχρεωθεί να επιστρέψει στο κράτος. Η Επιτροπή, επομένως, θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό καταργείται η πρακτική αποτελεσματικότητα (effet utile) κάθε απόφασης ανάκτησης.

(336) Όσον αφορά την απουσία νομικής διάταξης που υποχρεώνει την TKMS/ENAE να επανεισφέρει στην ENAE κάθε αποζημίωση που λαμβάνει, η Επιτροπή δεν μπορεί να κατανοήσει με ποιο τρόπο αυτό ακυρώνει το προηγούμενο συμπέρασμα. Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, εάν δεν υπάρχει υποχρέωση, δεν υπάρχει ούτε απαγόρευση για την ενέργεια αυτή. Επομένως, η TKMS/ENAE θα μπορούσε να εισφέρει στην ENAE την αποζημίωση που θα εισπράξει. Επιπλέον, μπορεί κανείς εύλογα να θεωρήσει ότι, εφόσον η TKMS αποτελεί επιτυχημένο ιδιωτικό όμιλο επιχειρήσεων, οι οικονομικοί της πόροι διατίθενται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις διάφορες νομικές οντότητες του ομίλου. Επομένως, είναι εύλογο να υποτεθεί ότι, αν μια νομική οντότητα του ομίλου οφείλει να πληρώσει πρόστιμο και μια άλλη λαμβάνει αποζημίωση για το πρόστιμο αυτό, η διοίκηση του ομίλου θα αποφασίσει να μεταβιβάσει το τελευταίο αυτό ποσό στην πρώτη οντότητα, αποκαθιστώντας έτσι τη βέλτιστη κατανομή των πόρων μεταξύ των διαφόρων νομικών οντοτήτων του ομίλου. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και αν η TKMS/ENAE δεν έχει υποχρέωση να επανεισφέρει τους πόρους στην ENAE, φαίνεται πιθανό αυτό να αποφασισθεί από τη διοίκηση.

(337) Η Επιτροπή συνάγει ότι η ενίσχυση που χορηγήθηκε από την ETBA στην HDW/Ferrostaal είναι αυτή καθαυτή (per se) ασυμβίβαστη με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

(338) Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, από τα δεκαέξι μέτρα που αφορούσε η επίσημη διαδικασία έρευνας, ορισμένα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1, ορισμένα συνιστούν συμβιβάσιμη ενίσχυση, αρκετά συνιστούν μη συμβιβάσιμες ενισχύσεις, ενώ αρκετές ενισχύσεις που είχαν εγκριθεί από την Επιτροπή κατά το παρελθόν εφαρμόστηκαν καταχρηστικά. Για τις περιπτώσεις μη συμβιβάσιμων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, και για τις περιπτώσεις καταχρηστική εφαρμογής ενισχύσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι οι εν ενισχύσεις αυτές πρέπει να ανακτηθούν.

(339) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το πρόβλημα εκτιμάται εν συνεχεία ενδέχεται να εμποδίσει την αποτελεσματική ανάκτηση των ενισχύσεων αυτών και ότι πρέπει να επιβληθούν πρόσθετοι όροι προκειμένου να αποφευχθεί αυτό το ενδεχόμενο. Το θέμα αυτό θα αναλυθεί στην επόμενη ενότητα.

5.1. Ανάγκη να διασφαλισθεί ότι η επιστροφή των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ENAE δεν θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει από τις στρατιωτικές δραστηριότητες

(340) Όπως επεξηγείται στην ενότητα 3.3 και ισχύει για τα αντίστοιχα μέτρα, η Επιτροπή δέχθηκε ότι, σε περίπτωση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων στο ναυπηγείο χωρίς να προορίζονται για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένης δραστηριότητας, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι στρατιωτικές δραστηριότητες επωφελήθηκαν από το 75 % των ενισχύσεων αυτών και οι μη

στρατιωτικές δραστηριότητες από το 25 %. Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται στο γεγονός ότι η ENAE δεν έχει χωριστούς λογαριασμούς, και επομένως δεν μπορεί να εξακριβωθεί ο τρόπος χρήσης των σχετικών πόρων.

(341) Πάντως, αν Επιτροπή δεχθεί ότι με το 75 % κάθε εισροής κρατικών πόρων χρηματοδοτούνται οι στρατιωτικές δραστηριότητες του ναυπηγείου, πρέπει επίσης να συναγάγει ότι το 75 % κάθε εκροής χρημάτων από το ναυπηγείο θα βαρύνει το τμήμα αμυντικών εργασιών της ENAE. Αυτό σημαίνει ότι τα 75 λεπτά του κάθε ευρώ που ανακτάται από το ναυπηγείο θα βαρύνει το τμήμα αμυντικών εργασιών της ENAE. Η απαίτηση από την ENAE να επιστρέψει τις ενισχύσεις που δόθηκαν στις μη στρατιωτικές δραστηριότητες του ναυπηγείου, θα οδηγήσει σε επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, μόνο εάν η Ελλάδα υποβάλει στην Επιτροπή βάσιμα αποδεικτικά στοιχεία ότι η εν λόγω επιστροφή χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από το μη στρατιωτικό τμήμα του ναυπηγείου.

(342) Αυτό σημαίνει ότι, εφόσον οι περισσότερες από τις δραστηριότητες της ENAE είναι στρατιωτικού χαρακτήρα, και η ENAE δεν τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για τις μη στρατιωτικές της δραστηριότητες, σαφώς υπάρχει κίνδυνος η επιστροφή των ενισχύσεων που δόθηκαν στις μη στρατιωτικές δραστηριότητες να χρηματοδοτηθεί κατά κύριο λόγο από κεφάλαια τα οποία διαφορετικά θα χρηματοδοτούσαν τις στρατιωτικές δραστηριότητες. Η ανάκτηση, η οποία θα έπρεπε να βαρύνει εξολοκλήρου το τμήμα μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων του ναυπηγείου, θα βαρύνει κατά κύριο λόγο το τμήμα στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Δεδομένου ότι το κράτος έχει παράσχει ευρεία και επανειλημμένη οικονομική στήριξη και χρηματοδότηση στις στρατιωτικές δραστηριότητες της ENAE⁽¹⁶⁵⁾, η χρησιμοποίηση πόρων –οι οποίοι διαφορετικά θα χρηματοδοτούσαν τις στρατιωτικές δραστηριότητες– για τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες ισοδυναμεί με μεταβίβαση των κρατικών ενισχύσεων στις μη στρατιωτικές δραστηριότητες του ναυπηγείου. Αυτό σημαίνει ότι ένα μέρος της οικονομικής στήριξης των στρατιωτικών δραστηριοτήτων από το κράτος στην πραγματικότητα θα στηρίξει τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ENAE (και επομένως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης. Πράγματι, οι πόροι αυτοί δεν μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίοι για τη χρηματοδότηση των στρατιωτικών εργασιών, εφόσον δεν χρησιμοποιούνται για τον σκοπό αυτό). Επομένως, δεν θα υπάρξει επαναφορά των αγορών μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων στην προτέρα κατάσταση, και επιπλέον θα χορηγηθούν αυτομάτως και άλλες ασυμβίβαστες ενισχύσεις στις μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ENAE.

(343) Συνεπώς, για την επαναφορά της κατάστασης που θα επικρατούσε χωρίς την κρατική ενίσχυση και για να αποτραπεί η χορήγηση και άλλων ενισχύσεων στις εμπορικές δραστηριότητες, η Ελλάδα θα πρέπει να εξασφαλίσει την ανάκτηση της ενίσχυσης αποκλειστικά από το εμπορικό τμήμα του ναυπηγείου⁽¹⁶⁶⁾,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Οι ενισχύσεις για τις επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποίησε η ΕΝΑΕ πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2001 στο πλαίσιο του επενδυτικού προγράμματος που περιγράφεται στην απόφαση της Επιτροπής της 15ης Ιουλίου 1997 σχετικά με την υπόθεση N 401/97 (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο Δ1 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης της Επιτροπής της 15ης Ιουλίου 1997.

Κάθε ενίσχυση για άλλες επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποιήσε η ΕΝΑΕ –και ιδίως επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2001– δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης της 15ης Ιουλίου 1997 και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

Η εγγύηση που χορήγησε η Ελλάδα στην ETBA με απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1999 και η οποία καλύπτει δάνειο ύψους 4,67 δισεκατ. δραχμών (13,72 εκατ. ευρώ) που χορήγησε η ETBA στην ΕΝΑΕ (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο Δ2 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) συνιστά ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Αν η εγγύηση εξακολουθεί να ισχύει κατά την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας απόφασης, η κρατική εγγύηση πρέπει να διακοπεί αμέσως. Επιπλέον, πρέπει να ανακτηθούν οι ενισχύσεις για το χρονικό διάστημα από την ολοσχερή αποπληρωμή του εγγυημένου δανείου προς την ΕΝΑΕ μέχρι την απόσβεση της εγγύησης.

Το ύψος της προς ανάκτηση εγγύησης αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς που ισχύει για την Ελλάδα προσαυξημένο κατά 600 μονάδες βάσης, και του συνολικού κόστους του εγγυημένου δανείου (επιτόκιο συν προμήθεια για την εγγύηση που κατέβαλε η ΕΝΑΕ).

Άρθρο 3

Το δάνειο ύψους 1,56 δισεκατ. δραχμών (4,58 εκατ. ευρώ) που χορηγήθηκε τον Ιούλιο του 1999 από την ETBA στην ΕΝΑΕ και εξοφλήθηκε το 2004 (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο Δ3 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) συνιστά ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Για το χρονικό διάστημα από την ολοσχερή καταβολή του δανείου στην ΕΝΑΕ μέχρι την εξοφλήσή του, το ύψος της προς ανάκτηση εγγύησης αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης, και του επιτοκίου του δανείου.

Άρθρο 4

Το διετές δάνειο ύψους 13,75 εκατ. ευρώ, το οποίο συνάφθηκε στις 31 Μαΐου 2002 μεταξύ της ETBA και της ΕΝΑΕ και δεν καταβλήθηκε ποτέ στην ΕΝΑΕ (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο Δ4 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης), δεν συνιστά ενίσχυση.

Άρθρο 5

Η ενίσχυση ύψους 54 δισεκατ. δραχμών (160 εκατ. ευρώ), η οποία εγκρίθηκε με απόφαση της Επιτροπής της 15ης Ιουνίου 1997 σχετικά με την υπόθεση κρατικής ενίσχυσης C 10/1994 (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο E7 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) εφαρμόστηκε καταχρηστικά και πρέπει να ανακτηθεί.

Άρθρο 6

Η ενίσχυση ύψους 29,5 εκατ. ευρώ, η οποία εγκρίθηκε με απόφαση της Επιτροπής της 5ης Ιουνίου 2002 σχετικά με την υπόθεση N 513/2001 (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο E8 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης), εφαρμόστηκε καταχρηστικά και πρέπει να ανακτηθεί.

Άρθρο 7

Το 75 % της εισφοράς κεφαλαίου ύψους 8,72 δισεκατ. δραχμών (25,6 εκατ. ευρώ) από την ETBA προς την ΕΝΑΕ στη διάρκεια των ετών 1996 και 1997 (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο E9 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) διέπεται από το άρθρο 296 της συνθήκης. Το υπόλοιπο 25 % συνιστά ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Άρθρο 8

Η εισφορά κεφαλαίου ύψους 800 εκατ. δραχμών (2,3 εκατ. ευρώ) από την ETBA προς την ΕΝΑΕ στις 20 Μαΐου 1998 (αυτή η αύξηση κεφαλαίου, καθώς και οι δύο επόμενες, ονομάστηκαν μέτρο E10 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) δεν συνιστά ενίσχυση.

Οι εισφορές κεφαλαίου ύψους 321 εκατ. δραχμών (0,9 εκατ. ευρώ) και 397 εκατ. δραχμών (1,2 εκατ. ευρώ) από την ETBA προς την ΕΝΑΕ στις 24 Ιουνίου 1999 και στις 22 Μαΐου 2000, αντίστοιχα, συνιστούν ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Η ενίσχυση αυτή πρέπει να ανακτηθεί.

Άρθρο 9

Οι αντεγγυήσεις που χορήγησε το Δημόσιο στην ETBA για να εγγυηθεί τις εγγυήσεις τις οποίες παρέσχε η ETBA στο πλαίσιο των συμβάσεων που συνήψε η ΕΝΑΕ με τον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) και με τους Ηλεκτρικούς Σιδηροδρόμους Αθηνών-Πειραιώς (ΗΣΑΠ) (τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρο E12β στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) συνιστούν ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Στην περίπτωση των αντεγγυήσεων που αφορούν τις συμβάσεις με τον ΗΣΑΠ, η ενίσχυση αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ μιας ετήσιας προμήθειας 480 μονάδων βάσης (δηλαδή 4,8 %) και των προμηθειών που κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ (δηλαδή προμήθεια εγγύησης που κατέβαλε στην ETBA συν προμήθεια εγγύησης που κατέβαλε στο Δημόσιο). Η ενίσχυση αυτή πρέπει να ανακτηθεί για το χρονικό διάστημα μέχρι την απόσβεση των αντεγγυήσεων του Δημοσίου.

Στην περίπτωση των αντεγγυήσεων που αφορούν τις συμβάσεις με τον ΟΣΕ, εφόσον εξακολουθούν να ισχύουν, πρέπει να διακοπούν αμέσως. Επιπλέον, πρέπει να ανακτηθούν οι ενισχύσεις για την περίοδο από την έναρξη ισχύος των αντεγγυήσεων. Οι προς ανάκτηση εγγυήσεις αντιστοιχούν στη διαφορά μεταξύ μιας ετήσιας προμήθειας 680 μονάδων βάσης (δηλαδή 6,8 %) και των προμηθειών που κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ (δηλαδή προμήθεια εγγύησης που κατέβαλε στην ΕΤΒΑ συν προμήθεια εγγύησης που κατέβαλε στο Δημόσιο).

Άρθρο 10

Η εφαρμογή των συμβάσεων που έχουν συναφθεί μεταξύ της ΕΝΑΕ, αφενός, και του ΟΣΕ και του ΗΣΑΠ, αφετέρου, καθώς και οι τροποποιήσεις των συμβάσεων που έγιναν δεκτές από τον ΟΣΕ κατά το διάστημα 2002-2003 (τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρο E12γ στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) δεν συνιστούν ενίσχυση.

Άρθρο 11

Το δάνειο ύψους 16,9 δισεκατ. δραχμών (49,7 εκατ. ευρώ) που χορηγήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 1999 από την ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ και εξοφλήθηκε το 2004 (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο E13α στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) συνιστά ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Η προς ανάκτηση ενίσχυση για την περίοδο μέχρι τον Ιούνιο του 2001 αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς που ισχύει για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης, και του επιτοκίου που κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ στην ΕΤΒΑ.

Για το επόμενο χρονικό διάστημα μέχρι την εξόφληση του δανείου, η προς ανάκτηση ενίσχυση αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 400 μονάδες βάσης, και του επιτοκίου που κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ στην ΕΤΒΑ.

Άρθρο 12

Οι εγγυήσεις ύψους 3,26 εκατ. ευρώ και 3,38 εκατ. ευρώ που χορήγησε η ΕΤΒΑ στις 4 Μαρτίου 1999 και στις 17 Ιουνίου 1999, αντίστοιχα, και οι οποίες ακυρώθηκαν το 2002 (τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρο E13β στο προοίμιο της παρούσας απόφασης), συνιστούν ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Η προς ανάκτηση ενίσχυση για το χρονικό διάστημα μέχρι την κατάργηση των εγγυήσεων αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ ετήσιας προμήθειας εγγυήσεων 480 μονάδων βάσης (4,8 %) και της προμήθειας εγγυήσεων που κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ.

Άρθρο 13

Το 75 % της εγγύησης του Δημοσίου που χορηγήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 1999 για την εξασφάλιση δανείου ύψους 10 δισεκατ. δραχμών (29,3 εκατ. ευρώ) που χορήγησε η ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο E14 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης.

Το υπόλοιπο 25 % της εγγύησης του Δημοσίου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης και συνιστά ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88

παράγραφος 3 της συνθήκης. Ποσό ύψους 750 εκατ. δραχμών (2,20 εκατ. ευρώ) της ενίσχυσης αυτής συμβιβαζόταν με την κοινή αγορά μέχρι τις 31 Μαρτίου 2002. Μετά την ημερομηνία αυτή, μόνο ποσό 1,32 εκατ. ευρώ ήταν συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά. Το υπόλοιπο της ενίσχυσης δεν είναι συμβιβάσιμο.

Αν η εγγύηση του Δημοσίου ισχύει ακόμη, το μέρος της εγγύησης αυτής που συνιστά μη συμβιβάσιμη ενίσχυση (δηλαδή το 25 % της τρέχουσας ακόμη εγγύησης, μείον 1,32 εκατ. ευρώ, που είναι συμβιβάσιμα) πρέπει να διακοπεί αμέσως.

Επιπλέον, για το χρονικό διάστημα από την καταβολή του εγγυημένου δανείου στην ΕΝΑΕ μέχρι τη λήξη της μη συμβιβάσιμης εγγύησης του Δημοσίου, πρέπει να ανακτηθεί ενίσχυση το ύψος της οποίας αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 600 μονάδες βάσης, και του συνολικού κόστους του εγγυημένου δανείου (επιτόκιο συν προμήθεια εγγύησης που κατέβαλε η ΕΝΑΕ).

Η ενίσχυση αυτή υπολογίζεται σε σχέση με το μέρος της κρατικής εγγύησης που συνιστούσε μη συμβιβάσιμη ενίσχυση.

Άρθρο 14

Το 75 % των δανείων ύψους 1,99 δισεκατ. δραχμών (5,9 εκατ. ευρώ), 10 εκατ. δολαρίων ΗΠΑ και 5 εκατ. δολαρίων ΗΠΑ που χορήγησε η ΕΤΒΑ στην ΕΝΑΕ στις 25 Ιουλίου 1997, στις 15 Οκτωβρίου 1997 και στις 27 Ιανουαρίου 1998 αντίστοιχα (τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρο E16 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 296 της συνθήκης.

Το υπόλοιπο 25 % των εν λόγω δανείων συνιστά ενίσχυση.

Η ενίσχυση που περιλαμβάνεται στο πρώτο δάνειο, το οποίο εκφραζόταν σε δραχμές, αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αναφοράς για την Ελλάδα προσαυξημένου κατά 400 μονάδες βάσης, και του επιτοκίου που κατέβαλε πράγματι η ΕΝΑΕ. Η ενίσχυση που περιέχεται στο δεύτερο και το τρίτο δάνειο, που είχαν εκφραστεί σε δολάρια ΗΠΑ, αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του LIBOR για συναλλαγές δολαρίου ΗΠΑ προσαυξημένου κατά 475 μονάδες βάσης και του επιτοκίου που κατέβαλε η ΕΝΑΕ.

Και στις τρεις περιπτώσεις, η ενίσχυση τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Οι ενισχύσεις αυτές πρέπει, επομένως, να ανακτηθούν.

Άρθρο 15

Το 25 % από τα 81,3 εκατ. ευρώ και τα 40 εκατ. ευρώ, που αποτελούν κατά προσέγγιση εκτιμήσεις των προκαταβολών που κατέβαλε το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό κατά τα έτη 2000 και 2001 καθ' υπέρβαση των δαπανών της ΕΝΑΕ για την εκτέλεση των αντίστοιχων συμβάσεων κατά την περίοδο εκείνη (τα μέτρα αυτά ονομάστηκαν μέτρο E17 στο προοίμιο της παρούσας απόφασης), συνιστά ενίσχυση επί ένα έτος.

Η ενίσχυση αυτή τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Η ενίσχυση που πρέπει να ανακτηθεί αντιστοιχεί στο επιτόκιο αναφοράς για την Ελλάδα προσαυξημένο κατά 600 μονάδες βάσης, το οποίο πρέπει να υπολογισθεί στη διάρκεια ενός έτους.

Άρθρο 16

Η εγγύηση αποζημίωσης που χορήγησε η ETBA στην HDW/Ferrostaal και προβλέπει ότι η ETBA θα αποζημιώσει την HDW/Ferrostaal για κάθε κρατική ενίσχυση που θα ανακτηθεί από την ΕΝΑΕ (το μέτρο αυτό ονομάστηκε μέτρο E18γ στο προοίμιο της παρούσας απόφασης) συνιστά ενίσχυση η οποία τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης και δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Επιπλέον, η εγγύηση δεν συμβιβάζεται *per se* με την κοινή αγορά και πρέπει, επομένως, να διακοπεί αμέσως.

Άρθρο 17

Δεδομένου ότι από την προς ανάκτηση ενίσχυση, όπως ορίζεται στα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 15, ωφελήθηκαν αποκλειστικά και μόνο οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, η ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί από το τμήμα μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ. Σχετικά μ' αυτό, η Ελλάδα πρέπει να υποβάλει λεπτομερή αποδεικτικά στοιχεία –περιλαμβανομένης βεβαίωσης από την ανεξάρτητη εταιρεία που ελέγχει τους λογαριασμούς της– για το ότι η επιστροφή χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από το τμήμα μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ.

Άρθρο 18

1. Η Ελλάδα θα ανακτήσει από την ΕΝΑΕ τις προς ανάκτηση ενισχύσεις, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 15.
2. Τα προς ανάκτηση ποσά φέρουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση της ΕΝΑΕ μέχρι την πραγματική ανάκτησή τους.
3. Ο τόκος υπολογίζεται με τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με το κεφάλαιο V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής⁽¹⁶⁷⁾.
4. Η ανάκτηση της ενίσχυσης είναι άμεση και πραγματική.

5. Η Ελλάδα εξασφαλίζει την εκτέλεση της παρούσας απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.

Άρθρο 19

1. Εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, η Ελλάδα υποβάλει τις ακόλουθες πληροφορίες στην Επιτροπή:
  - α) το ποσό (κεφάλαιο και τόκοι ανάκτησης) που θα ανακτηθεί από τον αποδέκτη·
  - β) λεπτομερή περιγραφή των ήδη ληφθέντων και των σχεδιαζόμενων μέτρων για τη συμμόρφωση με την παρούσα απόφαση·
  - γ) έγγραφα που αποδεικνύουν ότι ο αποδέκτης έχει διαταχθεί να επιστρέψει την ενίσχυση.
2. Η Ελλάδα τηρεί την Επιτροπή ενήμερη σχετικά με την πρόοδο των εθνικών μέτρων που λαμβάνονται για την εκτέλεση της παρούσας απόφασης μέχρι την ολοκλήρωση της ανάκτησης της ενίσχυσης. Υποβάλλει αμέσως, μετά από απλή αίτηση της Επιτροπής, πληροφορίες σχετικά με τα ήδη ληφθέντα και τα σχεδιαζόμενα μέτρα για τη συμμόρφωση με την παρούσα απόφαση. Υποβάλλει επίσης λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα ποσά της ενίσχυσης και τους τόκους ανάκτησης που έχουν ήδη ανακτηθεί από τον αποδέκτη.

Άρθρο 20

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 2 Ιουλίου 2008.

Για την Επιτροπή
Neelie KROES
Μέλος της Επιτροπής

- (¹) Η κίνηση της διαδικασίας ανακοινώθηκε στην ΕΕ C 202 της 10.8.2004, σ. 3. Η επέκταση της διαδικασίας ανακοινώθηκε στην ΕΕ C 236 της 30.9.2006, σ. 40.
- (²) ΕΕ C 47 της 12.2.1998, σ. 3. Η απόφαση εστάλη στην Ελλάδα την 1η Αυγούστου 1997 [επιστολή SG(97)D 6556].
- (³) ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.
- (⁴) ΕΕ C 202 της 10.8.2004, σ. 3.
- (⁵) Βλέπε υποσημείωση 1.
- (⁶) Βλέπε υποσημείωση 1.
- (⁷) Βλέπε υποσημείωση 1.
- (⁸) Πράγματι, υπενθυμίζεται ότι οι παρατηρήσεις ενδιαφερομένων μερών πρέπει να διαβιβάζονται στην Ελλάδα για σχολιασμό. Η Ελλάδα έχει στη διάθεσή της ένα μήνα για να απαντήσει. Στις περιπτώσεις εκτεταμένων παρατηρήσεων, η Ελλάδα θα μπορούσε να ζητήσει περισσότερο χρόνο για να απαντήσει. Εάν ορισμένοι ισχυρισμοί δεν τεκμηριώνονται επαρκώς, οι υπηρεσίες της Επιτροπής δύνανται να ζητήσουν περισσότερα έγγραφα για την υποστήριξή τους. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής δύνανται επίσης να υποβάλουν λεπτομερείς ερωτήσεις στην Ελλάδα σχετικά με νέα ζητήματα διγόμενα στις παρατηρήσεις του ενδιαφερόμενου μέρους.
- (⁹) Η εν λόγω επιστολή έχει 65 σελίδες, συν 290 σελίδες παραρτήματα. Η επιστολή της 24ης Απριλίου έχει 35 σελίδες, συν 900 σελίδες παραρτήματα και η επιστολή της 2ας Ιουνίου έχει 63 σελίδες, συν 1 750 σελίδες παραρτήματα.
- (¹⁰) Οι πληροφορίες που παρέχονται στην παρούσα ενότητα προέρχονται κατά μεγάλο μέρος από το έγγραφο: «Hellenic Shipyards SA – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas» του Μαρτίου 2001, το οποίο διανεμήθηκε στους ενδιαφερόμενους υποψηφίους αγοραστές. Αντίγραφο της εν λόγω έκθεσης διαβιβάσθηκε από την TKMS/ENAEX με την επιστολή της, της 21ης Ιουνίου 2007.
- (¹¹) ΕΕ L 380 της 31.12.1990, σ. 27. Οι ειδικές διατάξεις που αφορούν την Ελλάδα προβλέπονται στο άρθρο 10.
- (¹²) ΕΕ C 88 της 30.3.1993, σ. 6.
- (¹³) ΕΕ C 138 της 20.5.1994, σ. 2.
- (¹⁴) PV(95) 1258 της 26.7.1995, SEC(95) 1322/2 της 24.7.1995.
- (¹⁵) ΕΕ C 68 της 6.3.1996, σ. 4.
- (¹⁶) ΕΕ C 80 της 13.3.1997, σ. 8.
- (¹⁷) ΕΕ L 148 της 6.6.1997, σ. 1.
- (¹⁸) ΕΕ C 306 της 8.10.1997, σ. 5.
- (¹⁹) Η συγκέντρωση εγκρίθηκε από την Επιτροπή βάσει της απόφασης M.2772 της 25.4.2002 (ΕΕ C 143 της 15.6.2002, σ. 7).
- (²⁰) Η συγκέντρωση εγκρίθηκε από την Επιτροπή βάσει της απόφασης M.3596 της 10.12.2004 (ΕΕ C 103 της 29.4.2006, σ. 30).
- (²¹) Η συγκέντρωση εγκρίθηκε από την Επιτροπή βάσει της απόφασης M.3932 της 10.11.2005, (ΕΕ C 287 της 18.11.2005, σ. 5).
- (²²) ΕΕ C 186 της 6.8.2002, σ. 5.
- (²³) ΕΕ L 75 της 22.3.2005, σ. 44.
- (²⁴) Οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν την αξιολόγηση αυτή στην επιστολή τους με ημερομηνία 20 Οκτωβρίου 2004.
- (²⁵) Ενότητα 2.1 της επιστολής της 20ής Οκτωβρίου 2004.
- (²⁶) Προκειμένου να αξιολογηθούν οι ίδιοι πόροι της εταιρείας, τα ίδια κεφάλαια είναι πολύ σημαντικότερα από το μετοχικό κεφάλαιο. Πράγματι, τα ίδια κεφάλαια λαμβάνουν υπόψη τα κέρδη και τις ζημιές των προηγούμενων ετών, τα οποία αντιστοίχως αυξάνουν ή μειώνουν τους ίδιους πόρους της επιχείρησης.
- (²⁷) ΕΕ C 273 της 9.9.1997, σ. 3.

- (²⁸) Η Επιτροπή επισμαίνει ότι η ΕΝΑΕ προσπάθησε ανεπιτυχώς να δανεισθεί κεφάλαια από την αγορά με χαμηλότερο επιτόκιο. Αυτό προκύπτει από τα πρακτικά του διοικητικού συμβουλίου της ΕΝΑΕ με ημερομηνίες 1 Δεκεμβρίου 1998 και 27 Ιανουαρίου 1999, αντίγραφα των οποίων παρασχεθήκαν από την TKMS/ENAEX με την επιστολή της 21ης Ιουνίου 2007. Η προσπάθεια δανεισμού από την αγορά αναφέρθηκε και στον Τύπο («Τα Ελληνικά Ναυπηγεία ζητούν το πρώτο δάνειο στην αγορά του ευρώ» («Hellenic Shipyards set first euromarket loan») *Reuters News*, 19 Μαρτίου 1999).
- (²⁹) Χάρη στη διαγραφή χρεών από μέρους του Δημοσίου, η ΕΝΑΕ ήταν σχεδόν απαλλαγμένη από χρέη με αποτέλεσμα οι δαπάνες για τόκους (ήτοι καταβαλλόμενοι τόκοι στις τράπεζες που της παρείχαν δάνεια) να είναι πολύ χαμηλές το 1997 και το 1998 (αυξήθηκαν θεαματικά τα επόμενα έτη). Εάν το 1997 και το 1998 οι δαπάνες για τόκους ήταν σε κανονικότερα επίπεδα, τα οικονομικά αποτελέσματα θα ήταν λιγότερο ευνοϊκά και, κατά πάσα πιθανότητα, δεν θα είχε καταγραφεί κέρδος το 1998.
- (³⁰) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε επίσης θεαματική αύξηση των δραστηριοτήτων μετατροπής πλοίων μετά το 1998. Η ΕΝΑΕ δεν κατάφερε να επιτύχει τον στόχο αυτό.
- (³¹) Επρόκειτο στην πράξη για την πρώτη ναυπηγική σύμβαση που είχε συναφθεί με ιδιωτική επιχείρηση σε δύο σχεδόν δεκαετίες.
- (³²) Από το πρώτο έτος, οι λογαριασμοί της ΕΝΑΕ περιλάμβαναν πρόβλεψη για προβλεπόμενες ζημιές από την εκτέλεση της εν λόγω σύμβασης. Κατά τα επόμενα έτη το ποσό αυτής της πρόβλεψης αυξανόταν κάθε χρόνο. Επιπλέον, φαίνεται ότι οι προβλέψεις αυτές ήταν ανεπαρκείς, λόγω του ότι η TKMS/ENAEX είχε προσφύγει κατά του πωλητή της ΕΝΑΕ σχετικά με το θέμα αυτό. Όσον αφορά τους λόγους σύναψης μιας σύμβασης η οποία, καθεαυτή, δεν είναι κερδοφόρα, η Επιτροπή σημειώνει ότι, με τη σύναψη της η διοίκηση της επιχείρησης κατά πάσα πιθανότητα ανέμενε να καλύψει ένα μέρος του παγίου κόστους του ναυπηγείου (το βιβλίο παραγγελιών για ναυπηγικές εργασίες ήταν άδειο εκείνη την εποχή) και, ως εκ τούτου, να μειώσει τις αναμενόμενες ζημιές του ναυπηγείου.
- (³³) Η σύμβαση αυτή αναφέρθηκε στον Τύπο. Βλέπε π.χ. άρθρο «Τα Ελληνικά Ναυπηγεία κερδίζουν κρίσιμη σύμβαση για υποβρύχια» («Hellenic lands crucial submarine contract»), *Lloyd's List International*, 30 Ιουλίου 1999.
- (³⁴) Σύμφωνα με τη σελίδα 5-12 της έκθεσης της Deloitte Financial Advisory Services (εφεξής «πρώτη έκθεση Deloitte»), την οποία υπέβαλε η ΕΝΑΕ προς υποστήριξη των παρατηρήσεών της σχετικά με την απόφαση επέκτασης, η κατασκευή των υποβρυχίων δεν θα άρχιζε πριν από το 2003.
- (³⁵) Σύμφωνα με άρθρα που δημοσιεύθηκαν στον Τύπο, η διοίκηση της ΕΝΑΕ προειδοποίησε τους μετόχους ήδη τον Οκτώβριο του 1998 όσον αφορά τα αναμενόμενα προβλήματα (βλέπε άρθρο που αναφέρεται στην υποσημείωση 38). Σύμφωνα με τα πρακτικά του διοικητικού συμβουλίου της ΕΝΑΕ της 1ης Δεκεμβρίου 1998, το 1999 αναμενόταν ζημιές. Η διοίκηση της ΕΝΑΕ παραδέχθηκε δημόσια στις αρχές Δεκεμβρίου του 1999 ότι το ναυπηγείο θα κατέγραφε ζημιές ύψους 10 δισεκατ. GRD (29 εκατ. ευρώ) για το 1999 και το 2000 («Ο επικεφαλής των Ελληνικών Ναυπηγείων αναμένει κέρδη το 2001» («Hellenic boss expects profit in 2001»), *Lloyd's List*, 6 Δεκεμβρίου 1999). Η πιθανότητα τόσο μεγάλων ζημιών για το 1999 είχε ήδη αναφερθεί στον Τύπο τον Νοέμβριο του 1999 («Αποπομπή της ομάδας της Brown & Root από τα Ελληνικά Ναυπηγεία» («Brown & Root team ousted from Hellenic»), *Lloyd's List*, 19 Νοεμβρίου 1999).
- (³⁶) Εκτός εάν το Δημόσιο χορηγούσε επιπρόσθετες (μη συμβιβασίμες) ενισχύσεις για τη στήριξη των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων του ναυπηγείου και παρείχε μεγάλη στήριξη για τις στρατιωτικές δραστηριότητες.
- (³⁷) Ως εκ τούτου, το ναυπηγείο διέτρεχε κίνδυνο να μην λάβει τις επενδυτικές ενισχύσεις που είχαν υποσχεθεί οι ελληνικές αρχές, οι οποίες είχαν θέσει ως όριο τις 31 Δεκεμβρίου 1999 για την ολοκλήρωση του προγράμματος. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, για να δοθεί παράταση στην προθεσμία αυτή, έπρεπε να είχε πραγματοποιηθεί τουλάχιστον το 50 % των δαπανών.
- (³⁸) Στο έγγραφο «Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ - Υπόμνημα με εμπιστευτικές πληροφορίες - Alpha Finance/Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδας/ΚΡΜΓ/Ηλίας Σπ. Παρασκευάς» («Hellenic Shipyards SA - Confidential Information Memorandum - Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/ΚΡΜΓ/Ελίας Σπ. Παρασκευάς») του Μαρτίου 2001, το οποίο τέθηκε στη διάθεση των ενδιαφερομένων υποψηφίων αγοραστών (αντίγραφο του εγγράφου διαβιβάσθηκε από την TKMS/ENAEX στην επιστολή της με ημερομηνία 21 Ιουνίου 2007), εμφανίζεται η ακόλουθη περιγραφή: «Ωστόσο, το 1999 τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης έγιναν και πάλι αρνητικά. Η Brown & Root επέμενε να προβεί στις διαρθρωτικές αλλαγές στο προσωπικό. Οι αλλαγές αυτές δεν έγιναν δεκτές από τους μετόχους (ΕΤΒΑ και εργαζόμενους) και η σύμβαση με την Brown & Root λύθηκε.» (σελίδα 15). Τα άρθρα στον Τύπο είναι σαφέστερα: «Πιστεύεται ότι η διοίκηση ενημέρωσε τους ιδιοκτήτες της Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ ήδη από τον περασμένο Οκτώβριο ότι το τρέχον έτος θα ήταν κακό, εκτός εάν λαμβάνονταν μέτρα για τον εξορθολογισμό του προσωπικού, το οποίο είναι συνδιοικητής του ναυπηγείου μαζί με μια κρατική τράπεζα. Λόγω του ότι μετά από πολλά χρόνια δαπανήθηκαν χρήματα για τον εκσυγχρονισμό των Ελληνικών Ναυπηγείων, ο νέος εξοπλισμός ενέτεινε το αναφερόμενο πρόβλημα του υπερπληθυσμού προσωπικού, αλλά οι μέτοχοι έχουν μέχρι στιγμής απορρίψει προτάσεις για την κατάργηση τουλάχιστον 250 θέσεων κυρίως υπαλληλικού προσωπικού. Ταυτόχρονα, η διοίκηση ζήτησε μεγαλύτερη ευελιξία στις μεθόδους εργασίας του ναυπηγείου. Ωστόσο, το κυριότερο αποτέλεσμα φαίνεται ότι ήταν η σύγκρουση με τους επικεφαλής των συνδικαλιστικών οργανώσεων, που ζήτησαν την απομάκρυνση της οκταμελούς ομάδας διοίκησης, με επικεφαλής τον κ. Groves, η οποία βρίσκεται εκεί με απόσπαση από τη βρετανική Brown & Root.»

- (³⁹) Αιτιολογική σκέψη 68 της απόφασης της Επιτροπής της 16ης Ιουνίου 2004 σχετικά με τα μέτρα που έθεσε σε εφαρμογή η Ισπανία υπέρ της Siderúrgica Añón SA (EE L 311 της 26.11.2005, σ. 22): Αιτιολογική σκέψη 42 της απόφασης της Επιτροπής της 11ης Δεκεμβρίου 2002 σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία χορήγησε η Ισπανία στη Sniace SA (EE L 108 της 30.4.2003, σ. 35).
- (⁴⁰) Βλέπε υποσημείωση 34.
- (⁴¹) Σελίδες 5-19 της έκθεσης.
- (⁴²) Βλέπε υποσημείωση 288.
- (⁴³) Η Επιτροπή περιγράφει εδώ μια σειρά λαθών που εμφανίζονται στο κεφάλαιο 5.0 της πρώτης έκθεσης της Deloitte «Φερεγγυότητα της Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ» («Credit Worthiness of Hellenic Shipyards SA»). Πρώτον, όσον αφορά την «Εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου (τρέχουσα κατάσταση και εξέλιξη)» («Implementation of the Investment Plan (Status and Evolution)»), η πρώτη έκθεση Deloitte περιέχει στη σελίδα 5-4 τον ισχυρισμό ότι στις 30 Ιουνίου 1999 «το πιστοποιημένο ποσό υπερέβη το 50 % της συνολικής επένδυσης». Ωστόσο στην πραγματικότητα το πιστοποιημένο ποσό στις 30 Ιουνίου 1999 αντιστοιχούσε στο 18 % του συνολικού επενδυτικού προγράμματος. Αυτό δείχνει ότι η εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου ήταν βραδεία. Η «τρέχουσα κατάσταση και εξέλιξη» («Status and Evolution») του σχεδίου ήταν ως εκ τούτου μάλλον «αρνητικός» παράγον στον πίνακα της σελίδας 5-2 της έκθεσης. Δεύτερον, όσον αφορά τα κριτήρια «Διαθεσιμότητα περιουσιακών στοιχείων επί των οποίων θα μπορούσαν να συσταθούν ασφάλειες» («Availability of property that could be encumbered») (σελίδα 5-5 και 5-6), η Επιτροπή θεωρεί ότι το στοιχείο αυτό δεν υπεισέρχεται στην αξιολόγηση του εάν μια ιδιωτική τράπεζα θα μπορούσε να είχε χορηγήσει τα δάνεια και τις εγγυήσεις που είχαν χορηγήσει η ΕΤΒΑ και το Δημόσιο. Πράγματι, τα εν λόγω δάνεια και εγγυήσεις δεν είχαν εξασφαλιστεί με εμπράγματα ασφαλείες. Κατά την αξιολόγηση του εάν ένα δάνειο ή εγγύηση από μέρος του Δημοσίου συνιστά ενίσχυση, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αν ακριβώς αυτή η συναλλαγή θα ήταν αποδεκτή για έναν ιδιώτη επενδυτή. Η Επιτροπή δεν οφείλει να αξιολογήσει αν η ΕΝΑΕ, με τη σύναψη σύμβασης άλλου τύπου που παρέχει περισσότερα δικαιώματα στον δανειοδότη, θα ήταν σε θέση να λάβει τα δάνεια και τις εγγυήσεις. Ακόμη και αν ήταν κρίσιμη η ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων επί των οποίων θα μπορούσαν να συσταθούν ασφάλειες, η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα υφιστάμενα περιουσιακά στοιχεία βαρύνονταν ήδη με ασφάλειες για ποσό 199 εκατ. ευρώ έως το 1998 και για ποσό 51 εκατ. ευρώ έως το 2003. Συνεπώς, ένας δυνητικός δανειοδότης θα ήταν σε θέση να αποκτήσει προνόμιο προηγούμενο κατά σειρά μόνον επί περιορισμένου μέρους των περιουσιακών στοιχείων. Πέραν αυτού, τα πάγια στοιχεία της ΕΝΑΕ ήταν μικρής αξίας ρευστοποίησης. Αυτό επιβεβαιώνεται από την ίδια την Deloitte Financial Advisory Services, στις σελίδες 8-8 και 8-9 της δεύτερης έκθεσης που συντάχθηκε στις 18 Ιουνίου 2007 (εφεξής «δύτηρη έκθεση Deloitte») και υποβλήθηκε από την TKMS/ENAEX προς στήριξη της επιστολής της προς την Επιτροπή με ημερομηνία 21 Ιουνίου 2007. Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι «η διαθεσιμότητα περιουσιακών στοιχείων επί των οποίων θα μπορούσαν να συσταθούν ασφάλειες» δεν έχει θέση στην αξιολόγηση των μέτρων και ότι, ακόμη και αν είχε θέση, ένας δυνητικός δανειοδότης δεν θα ελάμβανε υπόψη το στοιχείο αυτό το ίδιο θετικά όσο αναφέρει η πρώτη έκθεση Deloitte. Τρίτον η «διαθεσιμότητα κατασκευών που εντάσσονται στα ημιτελή προϊόντα και επί των οποίων θα μπορούσαν να συσταθούν ασφάλειες» («Availability of construction relating to work in progress that could be encumbered») (σελίδα 5-7) δεν προσφέρει πλήρη προστασία στους πιστωτές σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων από μέρους της ΕΝΑΕ και παύση των δραστηριοτήτων της. Πράγματι, η αγοραία αξία ενός ημιτελούς προϊόντος είναι συνήθως χαμηλή σε σύγκριση με τα κεφάλαια που έχει δανειοδοθεί η επιχείρηση για την κατασκευή τους και σε σύγκριση με τη συμβατική αξία. Αυτό αποδείχθηκε στην περίπτωση των δύο οχηματογωγών που είχε παραγγείλει η Strintzis lines, τα οποία πωλήθηκαν σε χαμηλή τιμή και μόνον (δηλαδή όχι νομίμως) δύο έτη μετά από την ακύρωση της ναυπηγικής σύμβασης. Όσον αφορά τη μεταβίβαση απαιτήσεων της ΕΝΑΕ σε δανειοδότρια τράπεζα, και πάλι δεν πρόκειται για πλήρη προστασία, διότι εάν το ναυπηγείο παύσει τις δραστηριότητές του ο αγοραστής δεν θα λάβει το προϊόν που αφορά η παραγγελία και, συνεπώς, δεν θα υποχρεούται να καταβάλει την τιμή αγοράς. Αυτό σημαίνει ότι ακριβώς στην περίπτωση στην οποία θα ήταν αναγκαία, η ασφάλεια δεν θα είχε καμία αξία. Επομένως, η μεταβίβαση απαιτήσεων από συμβάσεις δεν επιτρέπει στη δανειοδότρια τράπεζα να ανακτήσει μεγάλο μέρος των χρημάτων σε περίπτωση πτώχευσης της ΕΝΑΕ (βλέπε π.χ. τις υποσημειώσεις 128 και 131 της παρούσας απόφασης). Ως εκ τούτου, ένας δυνητικός δανειοδότης δεν θα ελάμβανε υπόψη το στοιχείο αυτό το ίδιο θετικά όσο αναφέρει η πρώτη έκθεση Deloitte. Τέταρτον, όσον αφορά «τον δείκτη συνολικών τραπεζικών δανείων προς το μετοχικό κεφάλαιο και τις εκκρεμούσες οφειλές», «τις υπογεγραμμένες παραγγελίες πελατών (το βιβλίο παραγγελιών της ΕΝΑΕ)», την «εξέλιξη των εσόδων» και την «εξέλιξη της κερδοφορίας» («Total bank loans to shareholder's Equity ratio & debt obligations outstanding at the time», «Signed Client Contracts (HS's orderbook)», «Evolution of revenue generation» and «Evolution of profitability»), η Επιτροπή παραπέμπει στις παρατηρήσεις που αναπτύσσονται προηγουμένως στην παρούσα απόφαση. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ήδη από το τελευταίο τρίμηνο του 1998 μπορούσε να προβλεφθεί ότι η ΕΝΑΕ θα σημείωνε ζημιές το 1999. Τους μήνες που ακολούθησαν κατέστη σαφές ότι το μέγεθος των ζημιών αυτών θα ήταν μεγάλο, και ότι μεγάλες ζημιές θα έπρεπε να αναμένονται και το 2000, και μάλιστα τέτοιες που σχεδόν θα εξαντλούσαν τα ίδια κεφάλαια της ΕΝΑΕ. Εν περιλήψει, η Επιτροπή θεωρεί ότι η πρώτη έκθεση Deloitte δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι τα αρνητικά αποτελέσματα των ετών 1999 και 2000 ήταν ήδη προβλεψίμα πριν από την αρχή καθενός από τα έτη αυτά. Πέμπτον και τελευταίο, όπως ήδη εξηγήθηκε, κάθε δυνητικός δανειοδότης θα είχε εκλάβει τις περιστάσεις και τους λόγους αποπομπής της υφιστάμενης διοίκησης της ΕΝΑΕ ως αρνητικό παράγοντα. Ως εκ τούτου, η ταξινόμηση ως «απροσδιόριστο» στη σελίδα 5-2 δεν μπορεί να γίνει δεκτή από την Επιτροπή.

- (44) Το σημείο αυτό αναπτύσσεται στην επόμενη ενότητα (ενότητα 0) όπου η Επιτροπή αναλύει τη δυνατότητα καταλογισμού της συμπεριφοράς της ETBA στο Δημόσιο. Η μόνη αποστολή της την εποχή εκείνη ήταν να ενεργεί ως αναπτυξιακή τράπεζα. Οι ελληνικές αρχές αναφέρουν στην υποσημείωση 63 της απάντησής τους στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας: «Η ETBA ήταν η μοναδική αναπτυξιακή τράπεζα στην Ελλάδα και επομένως όσον αφορά την αναπτυξιακή δραστηριότητα δεν υπάρχει μέτρο σύγκρισης προς άλλα πιστωτικά ιδρύματα»
- (45) Βλέπε υποσημείωση 52.
- (46) Όσον αφορά την περίοδο μετά τις 30 Ιουνίου 1999, η Επιτροπή επίσης αδυνατεί να κατανοήσει ποια «αξία» είχε η μετοχή της ΕΝΑΕ και, κατ' επέκταση, ποια «αξία» προσπαθούσε να διαφυλάξει η ETBA. Πράγματι, η οικονομική κατάσταση ήταν τόσο κακή ώστε είναι αδύνατο να κατανοηθεί σε ποιο βαθμό οι μετοχές θα μπορούσαν να έχουν οποιαδήποτε σημαντική αξία.
- (47) ΔΕΚ, υπόθεση C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής («Stardust»), Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 52.
- (48) Επιστολή της 5ης Οκτωβρίου 2006, παράγραφος 156.
- (49) Επιστολή της 5ης Οκτωβρίου 2006, παράγραφος 156.
- (50) Η συμφωνία αγοράς μετοχών υπογράφηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2001 και τροποποιήθηκε στις 20 Μαρτίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε (έκλεισε) η πώληση.
- (51) Υπάρχουν πολλά άρθρα του Τύπου που αναφέρονται στην ανάμειξη της κυβέρνησης στην εν λόγω απόφαση. Βλέπε για παράδειγμα «Προθεσμία για ελληνικό ναυπηγείο/Η κυβέρνηση πρόκειται να λάβει απόφαση για την αγορά των Ελληνικών Ναυπηγείων» («Deadline for Greek shipyard/Government to decide on purchase of Hellenic Shipyards»), Financial Times, 19 Απριλίου 1985, «Σύμφωνα με τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Ναυτιλίας της Ελλάδας, κ. Γ. Αρσένη, ασκούνται πιέσεις στην κυβέρνηση να αγοράσει τα Ελληνικά Ναυπηγεία εξαιτίας της διάρθρωσης της ελληνικής βιομηχανίας» («According to the Greek minister of national economy and shipping, Mr G Arsenis, the government is under pressure to buy the Hellenic Shipyards because of the structure of Greek industry»), Lloyd's List International, 29 Ιουνίου 1985, «Αγορά των προβληματικών Ελληνικών Ναυπηγείων από την κυβέρνηση» («Government to buy ailing Greek shipyard»), Financial Times, 17 Ιουλίου 1985, «Ο κ. Α. Δροσογιάννης, υπουργός Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας ανακοίνωσε ότι όλες οι μελλοντικές παραγγελίες για νέα πλοία του πολεμικού ναυτικού θα ανατεθούν στα Ελληνικά Ναυπηγεία» («Mr A Drossoyannis, the Greek Minister for National Defence, has announced that all future naval newbuilding orders will be placed with Hellenic Shipyards»), Lloyd's List International, 26 Ιουλίου 1985, «Ανεργοί εργάτες ναυπηγείων πραγματοποιούν πορεία στην Αθήνα» («Jobless shipyard workers march in Athens»), The Wall Street Journal, 12 Ιουλίου 1985.
- (52) Με επιστολή της 25 Νοεμβρίου 1986, η Ελλάδα κοινοποίησε στην Επιτροπή εισφορά κεφαλαίου στην ΕΝΑΕ ύψους 58,3 εκατ. USD από μέρους της ETBA. Η υπόθεση καταχωρήθηκε υπό τον αριθμό N 230/86. Με επιστολή της 20ής Μαρτίου 1987 (αριθ. αναφ. SG (87) D/3738), η Επιτροπή πληροφόρησε την Ελλάδα ότι έκρινε ότι η εισφορά κεφαλαίου από μέρους της ETBA συνιστά κρατική ενίσχυση η οποία, ωστόσο, συμβιβάζεται/συμβαίβαστη με την κοινή αγορά.
- (53) Κεφάλαιο E (άρθρα 12-15) του νόμου 2367/1995.
- (54) Για παράδειγμα το άρθρο 13 του νόμου 2367/1995 προβλέπει μείωση του εργατικού δυναμικού της εταιρείας κατά 600 άτομα και καθορίζει λεπτομερώς τα σχετικά κίνητρα. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 14 του ίδιου νόμου, το 99 % των υφιστάμενων την εποχή εκείνη χρεών της ΕΝΑΕ διαγράφεται.
- (55) Όπως αναφέρεται προηγουμένως, πράγματι, το Δημόσιο άρχισε να παρέχει μεγάλες ενισχύσεις στην ΕΝΑΕ αμέσως μόλις την απέκτησε.
- (56) Όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, η ΕΝΑΕ δεν διέθετε πρόσβαση στις τράπεζες από τις 30 Ιουνίου 1999 και μετά. Δεδομένου ότι η ΕΝΑΕ δεν μπορούσε να δανεισθεί κεφάλαια από την αγορά και ότι ήταν σε επισφαλή οικονομική κατάσταση, εάν η ETBA ηρνεύτο να της χορηγήσει τα δάνεια ή είχε απαιτήσει υψηλότερα επιτόκια, αυτό θα επιδείνωνε τις δυσχέρειες της ΕΝΑΕ (και μπορούσε ακόμη να δώσει το έναυσμα για την πτώχευσή της), πράγμα το οποίο θα ήταν απαράδεκτο για το Δημόσιο. Συνεπώς, λόγω της επιρροής του Δημοσίου, η ETBA δεν είχε άλλη επιλογή από το να χορηγήσει τα δάνεια που ζητούσε η ΕΝΑΕ.
- (57) Ανακοίνωση της Επιτροπής, βάσει του άρθρου 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, προς τα άλλα κράτη μέλη και τους λοιπούς ενδιαφερόμενους σχετικά με την ενίσχυση που η ελληνική κυβέρνηση σχεδίαζε να χορηγήσει στα Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ(ΕΕ C 80 της 13.3.1997, σ. 8).
- (58) ΔΕΚ, υπόθεση C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής («Stardust»), Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 56.
- (59) Επιστολή των ελληνικών αρχών με ημερομηνία 18 Σεπτεμβρίου 2002 (που καταχωρήθηκε από την Επιτροπή στις 23 Σεπτεμβρίου 2002 με τον αριθμό Α/36895), η οποία εστάλη στο πλαίσιο της υπόθεσης CP 101/02.
- (60) ΔΕΚ, C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής («Stardust»), Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 56.

- (⁶¹) Επιστολή των ελληνικών αρχών με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 2003, η οποία εστάλη στο πλαίσιο της υπόθεσης CP 101/02.
- (⁶²) Επιπλέον, χορηγήθηκαν επιπροσθέτως της ήδη υφιστάμενης ανάμειξης της ETBA στην ENAE, ούτως ώστε το συνολικό άνοιγμα της ETBA έναντι της ENAE να είναι σημαντικό. Απόδειξη της σπουδαιότητας του ανοίγματος αυτού είναι ότι η ετήσια έκθεση της ETBA για το 2000 αναγνωρίζει τις ζημιές που είχε η τράπεζα από την ανάμειξη της στην ENAE (σ. 42-43).
- (⁶³) Επιστολή της Ελλάδας με ημερομηνία 15 Ιουνίου 2006 (αριθμός της διαδικασίας ανάκτησης: CR 40/02).
- (⁶⁴) Στην απόφαση C 10/1994, η Επιτροπή δεν εξετάζει τη διαγραφή χρεών που απορρέουν από «την κατασκευή στρατιωτικών σκαφών» διότι πρόκειται για «δραστηριότητα η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της συνθήκης ΕΚ». Ομοίως στην απόφαση N 513/2001, η Επιτροπή δεν εξετάζει το 75 % των κρατικών ενισχύσεων ύψους 118 εκατ. ευρώ, διότι αφορούν στρατιωτικές ναυπηγικές δραστηριότητες.
- (⁶⁵) Υπενθυμίζεται ότι η ENAE δεν τηρούσε χωριστούς λογαριασμούς για τις στρατιωτικές και τις μη στρατιωτικές της δραστηριότητες κατά τα υπό εξέταση έτη. Συνεπώς, ένα μέτρο μπορεί να θεωρηθεί ότι χρηματοδοτεί συγκεκριμένη δραστηριότητα μόνον εφόσον η απόφαση χορήγησής του αναφέρει επακριβώς τη χρηματοδοτούμενη δραστηριότητα.
- (⁶⁶) ΕΕ C 288 της 9.10.1999, σ. 2.
- (⁶⁷) Το ίδιο έτος, η διαγραφή χρεών για τις στρατιωτικές δραστηριότητες του ναυπηγείου δεν εκτιμήθηκε από την Επιτροπή βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.
- (⁶⁸) Αυτό καθίσταται σαφές και από τη διατύπωση της απόφασης C 10/1994.
- (⁶⁹) Αυτή ήταν και η πληροφορία που δόθηκε στους ενδιαφερόμενους υποψηφίους κατά τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης του 2001, όπως προκύπτει από την έκθεση περί «Δέουσας επιμέλειας» («Due Diligence») της 19ης Ιουνίου 2001 που κατήρτισε η Arthur Andersen για τις HDW και Ferrostaal, σ. 23 (η οποία διαβιβάστηκε ως παράρτημα C της έκθεσης που υπέβαλαν η TKMS και η ENAEX στην επιστολή τους της 21ης Ιουνίου 2007).
- (⁷⁰) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ιδιωτικοποίηση του 200–2002 –και ακόμη λιγότερο το πάγωμα του επενδυτικού προγράμματος κατά τη διαδικασία εκείνη– δεν ήταν κάτι το οποίο είχε ζητήσει η ίδια.
- (⁷¹) Τμήμα 1.3.β. της επιστολής της 20ής Οκτωβρίου 2004.
- (⁷²) Ποσό που δήλωσαν σε ευρώ οι ελληνικές αρχές.
- (⁷³) Οι πληροφορίες αυτές αναφέρονται στην ενότητα 1.3 και στα παραρτήματα 4, 5 και 6 της επιστολής της Ελλάδας της 20ής Οκτωβρίου 2004.
- (⁷⁴) ΕΕ C 71 της 11.3.2000, σ. 14.
- (⁷⁵) Βλέπε υποσημείωση 14 στην επιστολή της Ελλάδας της 20ής Οκτωβρίου 2004.
- (⁷⁶) Στο σημείο 2.1.2 της ανακοίνωσης για τις εγγυήσεις αναφέρεται ότι «ακόμη και αν το κράτος δεν χρειαστεί ποτέ να προβεί σε πληρωμές στο πλαίσιο της εγγύησης, μπορεί εντούτοις να υπάρχει κρατική ενίσχυση βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1. Η ενίσχυση χορηγείται όταν παρέχεται η εγγύηση, και όχι όταν η εγγύηση καταπίπτει ή όταν πραγματοποιούνται οι πληρωμές σύμφωνα με τους όρους της εγγύησης. Η εκτίμηση του κατά πόσο μία εγγύηση συνιστά κρατική ενίσχυση, και, αν ναι, ο προσδιορισμός του ποσού της κρατικής ενίσχυσης, πρέπει να πραγματοποιείται κατά τη στιγμή που παρέχεται η εγγύηση».
- (⁷⁷) Για παράδειγμα, η «Portugal shipyards» αναφέρεται ως ανταγωνιστής της ENAE στη σελίδα 10 του εγγράφου με τίτλο «Hellenic Shipyards SA – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas» του Μαρτίου 2001, το οποίο διανεμήθηκε στους υποψηφίους αγοραστές. Αντίγραφο της έκθεσης αυτής υπέβαλε η TKMS/GNS στην επιστολή της της 21ης Ιουνίου 2007.
Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι στον τίτλο «Ορισμός της γεωγραφικής αγοράς» της απόφασης που εξέδωσε στην υπόθεση συγκέντρωσης αριθ. COMP/M.2772 – HDW/FERROSTAAL/ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ αναφέρεται: «Τα μέρη υποστηρίζουν ότι η αγορά κατασκευών, επισκευών και μετατροπών όλων των ειδών εμπορικών σκαφών είναι παγκόσμια ως προς το γεωγραφικό της πεδίο δεδομένου ότι το κόστος των θαλάσσιων μεταφορών είναι σχετικά χαμηλό και δεν υπάρχουν σημαντικοί φραγμοί στο εμπόριο».
- (⁷⁸) Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου σχετικά με κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στην ENAE βασίζονταν στην ύπαρξη στρέβλωσης του ανταγωνισμού και επηρεασμού του εμπορίου. Οι αποφάσεις αυτές δεν αμφισβητήθηκαν ποτέ. Επομένως, κατά την αξιολόγηση των μέτρων που εφαρμόστηκαν την ίδια περίοδο, δεν χρειάζεται να πραγματοποιείται εκτενής επαλήθευση του κατά πόσον πληρούνται τα δύο αυτά κριτήρια.

- (⁷⁹) ΕΕ L 202 της 18.7.1998, σ. 1.
- (⁸⁰) ΕΕ C 288 της 9.10.1999, σ. 2.
- (⁸¹) Τις πληροφορίες αυτές υπέβαλε η Ελλάδα στην ενότητα 1.3.α και στο παράρτημα 4 της επιστολής της της 20ής Οκτωβρίου 2004.
- (⁸²) Εάν τα ναυπηγεία διέκοπταν τη λειτουργία τους, οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές θα μπορούσαν να αποφασίσουν να μη διενεργήσουν κανένα έλεγχο σχετικά με την εφαρμογή του σχεδίου, οπότε δεν θα είχε τηρηθεί ο όρος της καταβολής της πρώτης δόσης.
- (⁸³) Στην ενότητα 1.2.2 με τίτλο «Διενέργεια Α' ελέγχου από τα αρμόδια όργανα» της επιστολής τους της 20ής Οκτωβρίου 2004, οι ελληνικές αρχές εξηγούν ότι το ΥΠΕΘΟ καθυστέρησε τη σύνταξη του Φύλλου Ελέγχου, με αποτέλεσμα να παρέλθει η προθεσμία της 31ης Δεκεμβρίου 1999 που είχε καθοριστεί από την ελληνική εγκριτική απόφαση. Προκειμένου να καταβληθεί η ενίσχυση μετά την ημερομηνία αυτή έπρεπε να προηγηθεί η παράταση από τις ελληνικές αρχές της προθεσμίας για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου. Η έκδοση απόφασης παράτασης του επενδυτικού σχεδίου με τη σειρά της προϋπέθετε την παράταση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής, γεγονός που κατέστη δύσκολο λόγω νομοθετικών αλλαγών.
- (⁸⁴) ΕΕ C 368 της 23.12.1994, σ. 12.
- (⁸⁵) Η διαφορά μεταξύ των δύο επιτοκίων πρέπει να πολλαπλασιασθεί επί το οφειλόμενο κεφάλαιο του δανείου (δηλαδή το μη εξοφληθέν μέρος του κεφαλαίου) κατά το υπό εξέταση έτος.
- (⁸⁶) Ομοίως, στην ανακοίνωση για τις ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων αναφέρεται ότι η ενίσχυση χορηγείται όταν παρέχεται η εγγύηση και όχι σε μεταγενέστερη ημερομηνία (βλέπε υποσημείωση 76).
- (⁸⁷) Πράγματι, η αγοραία αξία ενός δανείου εξαρτάται από την παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών, οι οποίες ανάγονται στην παρούσα αξία με τη χρησιμοποίηση επιτοκίου ανάλογου προς τον κίνδυνο του δανείου. Εάν το επιτόκιο που προβλέπεται στη σύμβαση δανειοδότησης είναι κατώτερο αυτού του επιτοκίου, η αγοραία αξία μειώνεται αμέσως σε επίπεδο χαμηλότερο από την ονομαστική αξία του δανείου.
- (⁸⁸) Εάν ο νέος ιδιοκτήτης της ΕΤΒΑ αποφάσιζε μετά την ιδιωτικοποίηση να παρατείνει πέραν της αρχικής προθεσμίας λήξης δάνειο που δεν ήταν εγγυημένο από το Ελληνικό Δημόσιο, δεν υπάρχει ενίσχυση κατά την περίοδο πέραν της αρχικής προθεσμίας λήξης του δανείου δεδομένου ότι δεν ενέχονται κρατικοί πόροι σύμφωνα με αυτή τη συλλογιστική.
- (⁸⁹) Τις πληροφορίες αυτές υπέβαλε η Ελλάδα στην ενότητα 1.3 και στο παράρτημα 6 της επιστολής της της 20ής Οκτωβρίου 2004.
- (⁹⁰) Βλέπε υποσημείωση 83.
- (⁹¹) Μπορεί να τενθεί το ερώτημα γιατί υπέγραψε η ΕΤΒΑ τη σύμβαση δανείου στις 31 Μαΐου 2002 εάν δεν είχε την πρόθεση να καταβάλει το αντίστοιχο ποσό στη ΕΝΑΕ. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης συμπίπτει απολύτως με την ημερομηνία ολοκλήρωσης της πώλησης της ΕΝΑΕ. Είναι επομένως πιθανόν ότι οι αγοραστές της ΕΝΑΕ πίεσαν την ΕΤΒΑ να χορηγήσει περισσότερη χρηματοδότηση στην ΕΝΑΕ απειλώντας την ότι σε αντίθετη περίπτωση δεν θα έκαναν δεκτή την ολοκλήρωση της πώλησης. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, η ΕΤΒΑ δέχθηκε πιθανώς να συνάψει αυτό το δάνειο, όμως περιέλαβε στη σύμβαση διατάξεις που της παρείχαν την ευχέρεια να αρνηθεί την καταβολή του δανείου όταν η ΕΝΑΕ ζητούσε να το εισπράξει. Όπως θα εξηγηθεί στην εκτίμηση του μέτρου Ε18γ, βάσει του τμήματος 8.2.2 της σύμβασης της 20ής Μαρτίου 2002, η Τράπεζα Πειραιώς υποτίθετο ότι θα βοηθούσε το Ελληνικό Δημόσιο να ολοκληρώσει την πώληση της ΕΝΑΕ. Σε αυτή τη βάση, το Ελληνικό Δημόσιο πιθανόν να πίεσε επίσης την ΕΤΒΑ να υπογράψει τη σύμβαση δανείου προκειμένου να διευκολύνει την ολοκλήρωση της πώλησης της ΕΝΑΕ.
- (⁹²) Η ΕΝΑΕ υπέβαλε παρατηρήσεις σχετικά με την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας με επιστολή της 30ής Οκτωβρίου 2006. Στην παράγραφο 4 της επιστολής αναφέρεται: «Δεδομένου του ότι η ΕΝΑΕ συνεργάστηκε στενά με το ελληνικό κράτος για τη διατύπωση της απάντησης που υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η επιχείρηση δεν θεωρεί αναγκαίο να υποβάλει εκ νέου πληροφορίες οι οποίες έχουν ήδη υποβληθεί από το ελληνικό κράτος, ούτε να εκθέσει τα ίδια επιχειρήματα, το περιεχόμενο των οποίων υποστηρίζει πλήρως, αλλά προκειμένου η απάντηση να είναι πλήρης και για να βοηθήσει το έργο της Επιτροπής, θα συνοψίσει τα επιχειρήματα που εξέθεσε ήδη και θα υποβάλει οιαδήποτε νέα αποδεικτικά στοιχεία συγκέντρωσε στο διάστημα που πέρασε από την απάντηση της Ελλάδας μέχρι την παρούσα απάντηση και θα παρουσιάζει οιαδήποτε νέα ή συμπληρωματικά επιχειρήματα». Ως εκ τούτου, για να μην επαναλαμβάνονται τα ίδια επιχειρήματα, στην παρούσα απόφαση, οι παρατηρήσεις της ΕΝΑΕ και της Ελλάδας σχετικά με την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας θα συγχωνευθούν.
- (⁹³) Σύμφωνα με την οδηγία 90/684/ΕΟΚ, οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης (κεφάλαιο III) κατανομούνται σε ενισχύσεις επενδύσεων (άρθρο 6), ενισχύσεις για το κλείσιμο επιχειρήσεων (άρθρο 7), ενισχύσεις για την έρευνα και την ανάπτυξη (άρθρο 8) και ενισχύσεις λειτουργίας με σκοπό την αναδιάρθρωση (άρθρα 9 και 10).
- (⁹⁴) Επιστολή των ελληνικών αρχών της 15ης Φεβρουαρίου 2008, παράγραφος 26.

- (⁹⁵) Επιστολή των ελληνικών αρχών της 19ης Μαρτίου 2007. Επαναλαμβάνεται σε επιστολή της 29ης Ιουνίου 2007, παράγραφοι 62 και 63.
- (⁹⁶) Οι λεπτομέρειες για τη συμμετοχή αυτή θα δοθούν κατά την ανάλυση του μέτρου E10.
- (⁹⁷) Επιστολή των ελληνικών αρχών της 31ης Μαρτίου 2003, απόσπασμα από την απάντηση στην ερώτηση 5.
- (⁹⁸) Επιστολή των ελληνικών αρχών της 29ης Ιουνίου 2007, απόσπασμα από τις παραγράφους 49, 50 και 51.
- (⁹⁹) Η Επιτροπή δεν μπορούσε να αγνοήσει – και δεν αγνόησε – το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι έχουν στόχους όπως η διατήρηση των θέσεων εργασίας και προσπαθούν, για τον λόγο αυτό, να εξασφαλίζουν τους στόχους αυτούς όταν διαχειρίζονται την επιχείρηση που τους ανήκει. Ωστόσο, εξαιτίας του υψηλού τιμήματος αγοράς, σημαντικός στόχος για τους εργαζομένους κατέστη και η διατήρηση και η αύξηση της αξίας των μετοχών τους.
- (¹⁰⁰) Υπενθυμίζεται ότι η πληρωμή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους μέσω παρακράτησης μέρους των μισθών και των επιδομάτων τους δεν προβλεπόταν μόνο στη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, αλλά και στο άρθρο 12 του νόμου 2367/1995.
- (¹⁰¹) Υπενθυμίζεται ότι η ΕΤΒΑ μπορούσε να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση βάσει του ενεχύρου της επί των μετοχών εάν οι εργαζόμενοι δεν κατέβαλλαν το τίμημα αγοράς, όπως προέβλεπε η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995.
- (¹⁰²) Υπενθυμίζεται ότι η καταβολή του τιμήματος πώλησης από τους εργαζομένους μέσω παρακράτησης επί των μισθών και των επιδομάτων τους, δεν προβλέπεται μόνο στη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, αλλά και στο άρθρο 12 του νόμου 2367/1995.
- (¹⁰³) Στη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995 αναφέρεται σαφώς ότι οι εργαζόμενοι όφειλαν να καταβάλουν παράλληλα το τίμημα αγοράς και τη συνεισφορά τους στην αύξηση κεφαλαίου. Αυτή η διπλή πληρωμή δεν ήταν, επομένως, μη αναμενόμενη. Αποτελεί ουσιώδες μέρος της σύμβασης του 1995. Η Ελλάδα όφειλε να εξακριβώσει εάν ήταν εφικτές οι βασικές διατάξεις της σύμβασης πριν την παρουσίαση στην Επιτροπή ως ιδιωτικοποίηση. Εάν ουσιώδεις διατάξεις μιας σύμβασης την οποία η ίδια η Ελλάδα υπέβαλε στην Επιτροπή αποδεικνύονται μη εφαρμόσιμες, θα πρέπει να συναχθεί ότι η απόφαση C 10/94 είχε βασιστεί σε παραπλανητικές πληροφορίες που υπέβαλε η Ελλάδα, και η απόφαση αυτή πρέπει να ανακληθεί.
- (¹⁰⁴) Παράγραφοι 59 και 60 της επιστολής των ελληνικών αρχών της 29ης Ιουνίου 2007.
- (¹⁰⁵) Στην παράγραφο 191 της επιστολής της Ελλάδας της 5ης Οκτωβρίου 2006 αναφέρεται: «Από τις 31.12.1998, έως και την πώληση των μετοχών της ΕΝΑΕ στην Κοινοπραξία HDW/FS (11.10.2001), παρακρατούταν, μέρος από το μισθό των εργαζομένων-μετόχων για την αποπληρωμή προς την ΕΤΒΑ του τιμήματος αγοράς των μετοχών του 49 %». Παρόμοια δήλωση έκανε η ΕΝΑΕ στις παραγράφους 35 και 36 της επιστολής της της 31ης Οκτωβρίου 2006. Πριν την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, οι ελληνικές αρχές είχαν κάνει παρόμοιες δηλώσεις στο 8ο κεφάλαιο της επιστολής τους της 26ης Μαΐου 2005. Επιπλέον, σε μια σειρά επιστολών η Ελλάδα ανέφερε ότι οι εργαζόμενοι κατείχαν το 49 % των μετοχών. Με τον τρόπο αυτόν, η Ελλάδα έδωσε την εντύπωση ότι είχε εφαρμοστεί η σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995. Μόνο μετά την κίνηση της διαδικασίας διαπίστωσε η Επιτροπή ότι η Ελλάδα δεν είχε εφαρμόσει την ίδια της τη νομοθεσία (δηλαδή τον νόμο 2367/1995), δεδομένου ότι είχε μεν μεταβιβάσει την κυριότητα του 49 % της ΕΝΑΕ στους εργαζομένους, αλλά δεν είχε εφαρμόσει το υπόλοιπο της σύμβασης και συγκεκριμένα δεν είχε απαιτήσει την καταβολή του τιμήματος πώλησης από αυτούς. Αντιθέτως, στην επιστολή τους της 31ης Μαρτίου 2003, οι ελληνικές αρχές είχαν αφήσει να εννοηθεί ότι οι εργαζόμενοι (ή μέρος αυτών) δεν είχαν καταβάλει τις προβλεπόμενες ετήσιες δόσεις (ή μέρος αυτών).
- (¹⁰⁶) Επιστολή της Επιτροπής της 27ης Απριλίου 2007 προς την Ελλάδα (ερώτηση 3) και επιστολή της Επιτροπής της 23ης Αυγούστου 2007 προς την ΕΝΑΕ.
- (¹⁰⁷) Επιστολή της Επιτροπής της 27ης Απριλίου 2007 προς την Ελλάδα (ερώτηση 4) και επιστολή της Επιτροπής της 23ης Αυγούστου 2007 προς την ΕΝΑΕ. Η τελευταία επιστολή εστάλη στην Ελλάδα για παρατηρήσεις στις 13 Νοεμβρίου 2007, δίνοντας την ευκαιρία στην Ελλάδα να υποβάλει για δεύτερη φορά παρατηρήσεις.
- (¹⁰⁸) Σημεία 2.3.γ και 2.4 της επιστολής της Ελλάδας της 29ης Ιουνίου 2007, επιστολή της ΕΝΑΕ της 9ης Οκτωβρίου 2007, και επιστολές της Ελλάδας της 14ης Δεκεμβρίου 2007 και της 15ης Φεβρουαρίου 2008.
- (¹⁰⁹) Όσον αφορά την επισκευή του πλοίου KEYMAR τους πρώτους μήνες του 2003, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι, επειδή στη συγκεκριμένη περίπτωση η επισκευή ήταν περισσότερο πολύπλοκη και εξειδικευμένη από άλλες περιπτώσεις, ήταν λογικό να θεωρηθεί ότι το ποσοστό των εργατοωρών ήταν 25 % και όχι 20 %.
- (¹¹⁰) Παράγραφος 144 της επιστολής της Ελλάδας της 5ης Οκτωβρίου 2006.
- (¹¹¹) Επιστολή της Επιτροπής της 27ης Απριλίου 2004 (ερώτηση 2.2), στην οποία η Ελλάδα απάντησε με επιστολή της 29ης Ιουνίου 2007.

(112) Κατά πάσα πιθανότητα, ο αριθμός αυτός δείχνει πόσο κοστίζει μια ώρα παραγωγής των εργαζομένων της ΕΝΑΕ για την επιχείρηση σε μια δεδομένη χρήση. Ο αριθμός των ωρών παραγωγής που πραγματοποιεί ένας εργαζόμενος αποτελεί μέρος μόνον του αριθμού ωρών για τις οποίες αμειβεται από την ΕΝΑΕ ο εργαζόμενος. Ο αριθμός αυτός εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, και ιδίως από τη δομή και την αποτελεσματικότητα των ναυπηγείων. Κατά συνέπεια, οι υπερβολάβοι βρίσκονται σε ανταγωνισμό μεταξύ τους. Για τον λόγο αυτόν, χρειάζεται να είναι ανταγωνιστικοί και ευέλικτοι. Έχουν περιορισμένο πάγιο κόστος (δηλαδή μόνιμους εργαζομένους) και πρέπει να κρατήσουν το κόστος τους χαμηλό. Τα ναυπηγεία προσφεύγουν σε υπερβολάβους ακριβώς διότι τους κοστίζει λιγότερο από το να προσλάβουν προσωπικό τα ίδια.

(113) Ο σύμβουλος παρατηρεί:

«Ο αριθμός των εργατοωρών των υπερβολάβων μπορεί να προκύψει από το κόστος, χρησιμοποιώντας το μέσο κόστος ανά εργατοώρα, το οποίο είναι συγκρίσιμο μεταξύ υπερβολάβων από τον ίδιο κλάδο και την ίδια χώρα.

Βάσει της έκθεσης με τίτλο "Η εξέλιξη των μισθών το 2006" που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, ο κατώτατος μηνιαίος ακαθάριστος μισθός ανέρχεται σε 625,97 ευρώ στην Ελλάδα και σε 1 254,28 ευρώ στη Γαλλία.

Η μέση αγοραία τιμή της εργατοώρας στον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο της Γαλλίας κυμαίνεται από 40 έως 50 ευρώ. Εφαρμόζοντας τον συντελεστή 2, οποίος ισχύει μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας για τους κατώτατους μισθούς, θα μπορούσε να αναμένεται τιμή από 20 έως 25 ευρώ ανά εργατοώρα στον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο της Ελλάδας.

Ως αποτέλεσμα των ερευνών που πραγματοποιήσαμε, φαίνεται ότι οι τιμές αυτές κυμαίνονταν μεταξύ 30 και 36 ευρώ στις αρχές του 2007. Πρόκειται για την τιμή που τιμολογείται για κάθε άμεση εργατοώρα και περιλαμβάνει όλες τις σχετικές δαπάνες: έμμεσες εργατοώρες, ώρες διαχείρισης, γενικές δαπάνες και πάγια έξοδα.

Καθώς δεν μπορέσαμε να διαπιστώσουμε πώς διαμορφώνονται οι μέσοι μισθοί στον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο έναντι των ελάχιστων μισθών στις δύο χώρες, προτιμήσαμε να χρησιμοποιήσουμε συντηρητική εκτίμηση κάνοντας τους υπολογισμούς μας βάσει τιμών εργατοώρας οι οποίες κυμαίνονται από 30 έως 36 ευρώ/ώρα.

Οι τιμές της εργατοώρας των υπερβολάβων, όπως αναφέρονται στο παράρτημα 6 των παρατηρήσεων που υπέβαλε η Ελλάδα στην Επιτροπή, διαμορφώνονται ως εξής

(σε EUR)

Έτος	Άμεσες	Συμπεριλαμβανομένου του εμπορικού κέρδους (15 %) και του έμμεσου κόστους (20 %), βάσει της μεθόδου που αναφέρεται στο παράρτημα 6 των παρατηρήσεων της Ελλάδας
2002	25,97	40
2003	27,49	42,3
2004	[...]	[...]
2005	[...]	[...]
2006	[...]	[...]

Εάν υπολογίσουμε τον αριθμό των εργατοωρών των υπερβολάβων βάσει κόστους εργατοώρας μεταξύ 30 και 36 EUR το 2006 και, για τα προηγούμενα έτη, εφαρμόζοντας στις τιμές αυτές τον δείκτη κλιμάκωσης κόστους της Eurostat, προκύπτουν οι ακόλουθες τιμές:

ΔΕΙΚΤΗΣ: Im-Ici-tot	2002	2003 (9 μήνες)	2004	2005	2006
Δείκτης ΕΕ-27	108,9	112,8	116,5	119,7	121,6
Δείκτης Ελλάδας	113,5	116,6	127,0	127,7	133,9
Σύνολικό κόστος υπερβολαβικού προσωπικού	3 804 891	16 471 323	[...]	[...]	[...]
Εκτίμηση του συμβούλου					
Κόστος εργατοώρας (κατώτ. τιμή)	25,4	26,1	28,5	28,6	30
Άμεσες εργατοώρες υπερβολάβου (ανώτ. εκτίμηση)	149 598	630 388	[...]	[...]	[...]
Εκτίμηση συμβούλου					
Κόστος εργατοώρας (ανώτ. τιμή)	30,5	31,4	34,2	34,3	36
Άμεσες εργατοώρες υπερβολάβου (κατώτ. εκτίμηση)	124 665	525 324	[...]	[...]	[...]
Στοιχεία ΕΝΑΕ					
Κόστος εργατοώρας	25,97	27,49	[...]	[...]	[...]
Κόστος εργατοώρας + έμμεσο + κέρδος	40,0	44,5	[...]	[...]	[...]
Άμεσες εργατοώρες υπερβολάβου	95 232	370 142	[...]	[...]	[...]

- (¹¹⁴) Επιστολή της Επιτροπής της 27ης Απριλίου 2004 (ερώτηση 2.2.δ) στην οποία η Ελλάδα απάντησε με επιστολή της 29ης Ιουνίου 2007.
- (¹¹⁵) Υπόθεση T-296/97 Alitalia κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3871, σκέψεις 82 και 84.
- (¹¹⁶) Ειδικότερα, η ETBA δεν μπορεί, αφενός, να μην εφαρμόζει το τμήμα της σύμβασης του Σεπτεμβρίου 1995 σχετικά με την καταβολή του τιμήματος αγοράς (δηλαδή να μην αξιώνει τις αντίστοιχες ετήσιες πληρωμές) και, αφετέρου, να ισχυρίζεται ότι βάσει της ίδιας αυτής σύμβασης ήταν υποχρεωμένη να συμμετάσχει στις αυξήσεις κεφαλαίου. Επομένως, επειδή η ETBA και οι ελληνικές αρχές είχαν αποφασίσει να μην εφαρμόσουν με τον προσηκόντα τρόπο σημαντικές διατάξεις της σύμβασης, δεν νομιμοποιούνται την ίδια στιγμή να επικαλούνται επιλεκτικά άλλες διατάξεις της συγκεκριμένης σύμβασης προς επίρρωση του ισχυρισμού τους ότι η ETBA ήταν συμβατικώς υποχρεωμένη να προβεί σε ορισμένες ενέργειες (δηλαδή να συμμετάσχει στις αυξήσεις κεφαλαίου).
- (¹¹⁷) Οι εργαζόμενοι της ΕΝΑΕ συμμετείχαν στην αύξηση κεφαλαίου. Παρ' όλα αυτά, η κατάστασή τους διέφερε από εκείνη της ETBA. Συγκεκριμένα, είχαν ήδη παραβεί τη σύμβαση του Σεπτεμβρίου 1995, υπό την έννοια ότι δεν κατέβαλαν το τμήμα αγοράς στην ETBA. Επιπλέον, η κατάστασή τους διέφερε από την κατάσταση τόσο της ETBA όσο και ενός επενδυτή σε οικονομία αγοράς. Συγκεκριμένα, ενδιαφέρονταν για τη διαφύλαξη των θέσεων εργασίας τους, πράγμα που αποτελούσε γι' αυτούς κίνητρο να επενδύσουν στην ΕΝΑΕ, έστω και αν η αναμενόμενη οικονομική απόδοση δεν ήταν επαρκής προκειμένου να πεισθεί ένας επενδυτής σε οικονομία αγοράς να επενδύσει στη συγκεκριμένη επιχείρηση.
- (¹¹⁸) Η Ελλάδα προσκόμισε αντίγραφο του εν λόγω νόμου ως παράρτημα 10 της επιστολής της με ημερομηνία 5 Οκτωβρίου 2006.
- (¹¹⁹) Δεν είναι απολύτως σαφές με βάση τα στοιχεία που έχουν υποβάλει οι ελληνικές αρχές και η ΕΝΑΕ (συμπεριλαμβανομένης της πρώτης έκθεσης της Deloitte) κατά πόσον η προμήθεια ανερχόταν σε 0,4 % σε ετήσια βάση, αλλά καταβάλλονταν ανά τρίμηνο ή ανερχόταν σε 0,4 % ανά τρίμηνο. Μολονότι το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης, δεν μεταβάλλει το συμπέρασμα στην παρούσα απόφαση.
- (¹²⁰) Η εν λόγω απαρίθμηση παρατίθεται στη σελίδα 3–11 και 3–12 της έκθεσης, ως μέρος της ανάλυσης του δανείου ύψους 10 δις δραχμών, για το οποίο χορηγήθηκε κρατική εγγύηση βάσει του νόμου 2322/1995 (μέτρο E14 της παρούσας απόφασης).
- (¹²¹) Η Επιτροπή έχει εγκρίνει κατά το παρελθόν ορισμένα καθεστώτα εγγυήσεων στον κλάδο της ναυπηγικής βιομηχανίας τα οποία δεν εμπεριείχαν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, στα εξής κράτη μέλη: Γερμανία (ΕΕ C 62 της 11.3.2004, σ. 3), Κάτω Χώρες (ΕΕ C 228 της 17.9.2005, σ. 10), Γαλλία (ΕΕ C 259 της 27.10.2006, σ. 14) και Φινλανδία (ΕΕ C 152 της 6.7.2007, σ. 6). Τα δύο τελευταία καθεστώτα συμπεριλαμβάνουν ρητώς εγγυήσεις για προκαταβολές.
- (¹²²) Δεδομένου ότι η ETBA ανήκε κατά 100 % στο Δημόσιο, όταν η τράπεζα χορήγησε τις εγγυήσεις για προκαταβολές, η εγγυητική προμήθεια που η ΕΝΑΕ κατέβαλε στην ETBA αποτελούσε ήδη αμοιβή για το Δημόσιο.
- (¹²³) Οι τροποποιήσεις ήταν οι εξής:
Προγραμματική συμφωνία 33α – ΣΔ 33α (προμήθεια 20 ΗΑ/Α): υπολογίστηκαν οι ποινικές ρήτρες μέχρι τις 31.12.2002 και καταγράφησαν στις τροποποιήσεις ως γεγεννημένα ποσά. Συμφωνήθηκε αυτές να καταβληθούν σε 10 δόσεις αρχής γενομένης από την παράδοση του πρώτου οχήματος, ενώ οι υπόλοιπες εννιά δόσεις θα καταβάλλονταν με την παράδοση καθεμιάς εκ των 9 τελευταίων ηλεκτραμαζών. Συμφωνήθηκε ότι η εξέλιξη των ποινικών ρητρών θα σταματούσε από τις 1.1.2003, υπό την προϋπόθεση ότι η κοινοπραξία (Siemens AG, Siemens SA και ΕΝΑΕ) θα παρείχε στον ΟΣΕ το ισοδύναμο τροχαίο υλικό. Η κοινοπραξία ανταποκρίθηκε μόνον μερικώς στον συγκεκριμένο όρο, οπότε οι ποινικές ρήτρες υπολογίστηκαν και καταλογίστηκαν από τον ΟΣΕ για όλο το χρονικό διάστημα.
Προγραμματική συμφωνία 39 – ΣΔ 39 (προμήθεια 24 ηλεκτραμαζών): υπολογίστηκαν οι ποινικές ρήτρες μέχρι τις 31.12.2002 και καταγράφησαν στις τροποποιήσεις ως γεγεννημένα ποσά. Συμφωνήθηκε αυτές να καταβληθούν σε 10 δόσεις αρχής γενομένης από την παράδοση του πρώτου οχήματος, ενώ οι υπόλοιπες εννιά δόσεις θα καταβάλλονταν με την παράδοση καθεμιάς εκ των 9 τελευταίων ηλεκτραμαζών. Προβλέφθηκε χρονικό διάστημα ως παράταση του χρόνου παράδοσης, χωρίς ποινική ρήτρα. Δεν υπήρξε πρόβλεψη για την παροχή ισοδύναμου τροχαίου υλικού στην περίπτωση της ΠΣ 39 ΣΔ 39, αλλά τροποποιήθηκε το χρονοδιάγραμμα παραδόσεων. Ο ΟΣΕ απαίτησε τα ποσά ποινικών ρητρών που είχαν γεννηθεί μέχρι τις 31/12/2002 και τα εισέπραξε πράγματι από την κοινοπραξία (Siemens AG, Siemens SA και ΕΝΑΕ).
Προγραμματική συμφωνία 35 – ΣΔ 35 (προμήθεια 29 rail bus): δεν προβλέφθηκε χρονικό διάστημα χωρίς ποινική ρήτρα. και κατά συνέπεια ο ΟΣΕ απαίτησε και εισέπραξε τα ποσά ποινικών ρητρών. Για το χρονικό διάστημα καθυστέρησης καταβολής των ποινικών ρητρών, καταλογίστηκαν και απαιτήθηκαν τόκοι υπερημερίας.
- (¹²⁴) Μέχρι την ημερομηνία της επιστολής των ελληνικών αρχών της 5ης Οκτωβρίου 2006, είχε ήδη παρακρατηθεί το ποσό των 9 932 511,99 ευρώ και υπολειπόταν προς παρακράτηση το ποσό των 826 556 EUR.
- (¹²⁵) Η κοινοπραξία που είχε συνάψει τη συγκεκριμένη προγραμματική συμφωνία αποτελείτο από την ΕΝΑΕ, τη Siemens AG και την ABB Daimler-Benz Transportation (μετονομασθείσα σε Bombardier Transportation από την 1.5.2001). Τα ποσοστά υλοποίησης για την εν λόγω συμφωνία ήταν 22,06 % του συνολικού τελικού καταβληθέντος τιμήματος για την ΕΝΑΕ και 77,94 % για τις υπόλοιπες εταιρείες.

- (126) Η εν λόγω συμφωνία προέβλεπε ακόμη τη διασκευή και εγκατάσταση συστήματος αυτόματης προστασίας και αναγνώρισης συρμών σε 50 ημισυρμούς. Το σχετικό χρονοδιάγραμμα προέβλεπε ως χρόνο ολοκλήρωσης των εργασιών τον Ιανουάριο του 2004. Το διοικητικό συμβούλιο αποφάσισε ομόφωνα με την υπ' αριθ. 578/4/4-9-2002 απόφασή του την παράταση του χρόνου παράδοσης ως τις 19.5.2004, δεδομένου ότι η καθυστέρηση δεν οφειλόταν στην κοινοπραξία. Τελικά, οι εργασίες ολοκληρώθηκαν στις 4.6.2004. Βάσει της παραγράφου 14 της προγραμματικής συμφωνίας, οι κυρώσεις λόγω μη τήρησης των συμφωνηθέντων χρόνων παράδοσης άρχιζαν 40 ημέρες μετά τη συμβατική ημερομηνία παράδοσης και μόνο στην περίπτωση μη τήρησης των χρόνων αυτών ένεκα υπαιτιότητας του προμηθευτή. Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε λόγος επιβολής ποινικών ρητρών και τόκων εξαιτίας αυτής της καθυστέρησης.
- (127) Δεν είναι απολύτως σαφές με βάση τα στοιχεία που έχουν υποβάλει οι ελληνικές αρχές και η ΕΝΑΕ (συμπεριλαμβανομένης της πρώτης έκθεσης της Deloitte) κατά πόσον το δάνειο ήταν αρχικά εκπεφρασμένο σε δραχμές ή σε ευρώ. Στην απάντηση της Ελλάδας στην απόφαση για την κίνηση διαδικασίας παρατίθενται μόνο ποσά σε ευρώ και προσδιορίζεται το επιτόκιο με βάση το επιτόκιο Euribor τριμήνου. Απεναντίας, στην πρώτη έκθεση της Deloitte αναφέρεται ότι το δάνειο ανερχόταν σε 16,92 δις δραχμές και το επιτόκιο βασιζόταν στο Libor. Το συγκεκριμένο ζήτημα μπορεί να αποσαφηνισθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης.
- (128) Στην επιστολή τους της 21ης Ιουνίου 2007, οι TKMS και GNSH υποβάλλουν τη δεύτερη έκθεση της Deloitte. Το προσάρτημα C της εν λόγω έκθεσης τιτλοφορείται «Έκθεση δέουσας επιμέλειας σχετικά με τα Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ – Αντίγραφο προς παρουσίαση» και περιλήψη καταρτίσθηκε από την Arthur Andersen, με ημερομηνία 19 Ιουνίου 2001». Στη σ. 7 της εν λόγω έκθεσης δέουσας επιμέλειας αναλύονται οι απαιτήσεις της ΕΝΑΕ και επισημαίνεται ότι η εμπορική οφειλή της Στρίντζης Lines «καθίσταται εισπράξιμη μόλις από της παραδόσεως των πλοίων το 2002». Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει ότι, με εξαίρεση τις περιορισμένες προκαταβολές, οι οποίες ούτως ή άλλως είχαν ήδη καταβληθεί τότε και συνεπώς είχαν παύσει να είναι εισπράξιμες, το υπόλοιπο του τιμήματος αγοράς δεν ήταν εισπράξιμο πριν από την παράδοση των πλοίων.
- (129) Οι ελληνικές αρχές, στις επιστολές τους της 21ης Οκτωβρίου 2004 και της 17ης Δεκεμβρίου 2004 σχετικά με την υπόθεση CP 71/02, επιβεβαίωναν ότι η ΕΝΑΕ υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση ενίσχυσης λειτουργίας 9 % για τα δύο πλοία και ότι η αίτηση αυτή έγινε δεκτή από το αρμόδιο Υπουργείο. Ωστόσο, οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωναν ότι τελικά δεν καταβλήθηκε ενίσχυση, επειδή η ΕΝΑΕ δεν ολοκλήρωσε την κατασκευή των πλοίων. Οι σχετικές εγκριτικές αποφάσεις εντέλει ανακλήθηκαν. Το μέτρο 13γ) της απόφασης για την επέκταση της διαδικασίας αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα.
- (130) Βλέπε υποσημείωση 127.
- (131) Σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα εισπράξης εσόδων κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης (δηλαδή πριν από την παράδοση), η Επιτροπή παραπέμπει και πάλι στο έγγραφο για το οποίο γίνεται λόγος στην υποσημείωση 128 της παρούσας απόφασης, όπου επισημαίνεται ότι στις 31 Δεκεμβρίου 2000 η εμπορική οφειλή σε σχέση με τις συμβάσεις με τον ΟΣΕ ανερχόταν σε μόλις 0,5 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται: «Οι απαιτήσεις αυτές θα συμψηφισθούν με τις αντίστοιχες εισπραχθείσες προκαταβολές». Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή δεν ήταν πληρωτέο κανένα ποσό από πλευράς ΟΣΕ.
- (132) Το αρχικό περιθώριο ήταν 25 μονάδες βάσης και αυξήθηκε σε 125 μονάδες βάσης από την 1η Απριλίου 2000. Η Επιτροπή στηρίζει το σκεπτικό της στην πρώτη έκθεση της Deloitte.
- (133) Το εξής άρθρο στον Τύπο υποδηλώνει ότι η δραστηριότητα επισκευής πλοίων δεν είχε υποστεί σοβαρή διαταραχή: «Contracts – Hellenic declares business as usual after Athens earthquake» («Συμβάσεις – η ΕΝΑΕ δηλώνει ότι οι εργασίες της συνεχίζονται κανονικά μετά τον σεισμό των Αθηνών»), Lloyd's List International, 14 Σεπτεμβρίου 1999.
- (134) Πρόκειται για την επιστολή με την οποία οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους επί της απόφασης για την κίνηση διαδικασίας.
- (135) Το ποσό αυτό αναφέρεται στην επιστολή της Ελλάδας με ημερομηνία 29 Ιουνίου 2007.
- (136) Στις 19 Μαΐου 1999, η συγκεκριμένη πιστωτική γραμμή μετετράπη από USD σε EUR.
- (137) Αναφορικά με τη δυνατότητα εισπράξης χρημάτων πριν από την παράδοση των προϊόντων, η Επιτροπή παραπέμπει στο έγγραφο για το οποίο γίνεται λόγος στην υποσημείωση 128, αλλά και στην υποσημείωση 123. Η εν λόγω έκθεση δέουσας επιμέλειας αναφέρεται σε χρονικό διάστημα μετά την εξόφληση των υπό εξέταση δανείων. Παρ' όλα αυτά, είναι χρήσιμο να καταστεί σαφές ότι, προ της παράδοσης ενός προϊόντος, δεν είναι δυνατό να εισπραχθεί σχεδόν κανένα χρηματικό ποσό. Η εν λόγω έκθεση δέουσας επιμέλειας καταδεικνύει, ειδικότερα, ότι στις 31 Δεκεμβρίου 2000 δεν υφίστατο σχεδόν καμία εισπράξιμη απαίτηση έναντι της Στρίντζης, του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, του ΟΣΕ και του ΗΣΑΠ.
- (138) Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (EE C 273 της 9.9.1997, σ. 3).
- (139) Ο συγκεκριμένος ισολογισμός εμφανίζεται στα έγγραφα που έχουν υποβάλει οι TKMS και GNSH και τα οποία περιγράφονται στην υποσημείωση αριθ. 129 της παρούσας απόφασης.
- (140) Στην περίπτωση των υποβρυχίων και λόγω των όρων τους οποίους έθεσε το Ελληνικό Δημόσιο, το πρώτο υποβρύχιο θα κατασκευαζόταν εξ ολοκλήρου στο Κίελο της Γερμανίας, ενώ τα επόμενα δύο θα συναρμολογηθούν στις εγκαταστάσεις της ΕΝΑΕ (βλέπε σημείο (44) της παρούσας απόφασης). Θα ήταν κατά πάσα πιθανότητα φθηνότερο και πιο αποτελεσματικό να παραχθούν και τα τρία υποβρύχια στη Γερμανία. Εκτός αυτού, θα ήταν πιο ορθολογικό να μη συμπεριληφθεί στη σχετική κοινοπραξία η ΕΝΑΕ, η οποία ήταν προβληματική επιχείρηση και επιπλέον δεν διέθετε πείρα στον τομέα των υποβρυχίων.

- (¹⁴¹) Σε δεδομένη χρονική στιγμή, τα επίμαχα κεφάλαια πρέπει να ήταν απαραίτητα για την κάλυψη του κόστους εκτέλεσης των οικείων συμβάσεων αμυντικών εργασιών. Τότε, όμως, τα κεφάλαια δεν ήταν πλέον διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση άλλων δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ. Με άλλα λόγια, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή ένα μέρος του πλεονεκτήματος, το οποίο είχε παράσχει το κράτος, είχε ήδη αναιρεθεί. Το λοιπό πλεονέκτημα συνίσταται στο ότι κατά τα προηγούμενα τρίμηνα το ναυπηγείο είχε στη διάθεσή του τα σχετικά κεφάλαια δωρεάν, ενώ δεν θα ήταν σε θέση να τα εξασφαλίσει υπό μορφή δανείου από τράπεζες.
- (¹⁴²) Σελίδα 30 της επιστολής της 30ής Οκτωβρίου 2006.
- (¹⁴³) Π.χ., η πολύ μεγάλη διαγραφή χρεών από στρατιωτικές δραστηριότητες αναφέρθηκε στην απόφαση C 10/94, αλλά δεν αξιολογήθηκε βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων· οι δαπάνες διακοπής λειτουργίας οι σχετιζόμενες με τις στρατιωτικές δραστηριότητες αναφέρθηκαν στην απόφαση N 513/01, αλλά δεν αξιολογήθηκαν βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, και το ίδιο συνέβη με πολλά μέτρα στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας.
- (¹⁴⁴) Για παράδειγμα, στην πρόσκληση υποβολής δεσμευτικών προσφορών για την αγορά μετοχών της Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ της 2ας Ιουλίου 2001 αναφέρεται: «Διευκρινίζεται ότι τυχόν επιβολή χρηματικής ποινής σχετικά με τυχόν παράβαση διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων δεν θα βαρύνει τον πλειοδότη. Η εξασφάλιση αυτή θα προηγηθεί της ολοκλήρωσης της μεταβίβασης των μετοχών.»
- (¹⁴⁵) Τα πρακτικά της συνεδρίασης που πραγματοποιήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 2001, τα οποία υπογράφονται από τους συμμετέχοντες, αναφέρουν: «Συμφωνείται ότι η έγκριση από την ΕΕ θα αποτελεί προαπαιτούμενο όρο για την ολοκλήρωση της σύμβασης μετά την υπογραφή της. Εναλλακτικά, σε περίπτωση που καθυστερήσει η σχετική απόφαση από την ΕΕ [...] ή δεν είναι ικανοποιητική, τα μέρη συμφωνούν ότι η ΕΤΒΑ θα αναλάβει την υποχρέωση να παράσχει εγγύηση στην HDW-Ferrostaal όσον αφορά όλα τα εκκρεμή ζητήματα σχετικά με την ΕΕ για τυχόν παλαιότερες ή παρούσες κρατικές ενισχύσεις στην ΕΝΑΕ.»
- (¹⁴⁶) Για παράδειγμα, σε επιστολή της 6ης Δεκεμβρίου 2001 που απηύθυνε στην HDW με αντίγραφο στην Ferrostaal, η Alpha Finance, η οποία ήταν σύμβουλος του κράτους και της ΕΤΒΑ, αναφέρει: «Λάβαμε οδηγίες από το Υπουργείο Ανάπτυξης και την ΕΤΒΑ να σας υποβάλουμε συνημμένα τη διατύπωση που προτείνει η ΕΤΒΑ για την [...]εγγυητική επιστολή που θα παράσχει η ΕΤΒΑ στην HDW/Ferrostaal σε περίπτωση μη εκπλήρωσης της ρήτρας 1.2.3 της συμφωνίας». Σε μηνύματα που έστειλε η HDW με φαξ στην Alpha Finance στις 23 Ιανουαρίου 2002, στις 31 Ιανουαρίου 2002 και στις 8 Μαρτίου 2002, διατυπώνει παρατηρήσεις σχετικά με την ακριβή διατύπωση της εγγύησης.
- (¹⁴⁷) Η Τράπεζα Πειραιώς υπέβαλε διάφορα άρθρα του τύπου που αναφέρονται στην περίοδο μεταξύ Οκτωβρίου 2001 και Μαΐου 2002, από τα οποία προκύπτει ότι η κυβέρνηση είχε άμεση ανάμειξη στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ.

(¹⁴⁸) Στην επιστολή της 23ης Μαΐου 2005 αναφέρονται τα εξής:

«Η πώληση της ΕΝΑΕ συντελέστηκε με τη διαδικασία της αποκρατικοποίησης (ν. 2001/1990). Προηγήθηκε της καταρτίσεως αρχικά της ενοχικής δικαιοπραξίας της 11.10.2001 και στη συνέχεια της εκποιητικής δικαιοπραξίας της 31.5.2002) η διαδικασία της διακήρυξης, που περιελάμβανε όλους τους ουσιώδεις όρους της μεταβίβασης, και επίσης την παράδοση αναλυτικού υπονύμφατος (με ημερομηνία Απρίλιος του 2001) και την υποβολή προσφορών. Σε όλα αυτά τα στάδια, κατά τα οποία όλοι οι ενδιαφερόμενοι (και μεταξύ αυτών ο καταγγέλλων) είχαν πρόσβαση στα στοιχεία, διατυπώθηκε ο όρος της εγγυήσεως.

Πρόκειται, επομένως, όπως υπογραμμίζεται και στην επιστολή της 17.12.2004, για όρο όχι μόνο νόμιμο και συναλλακτικά συνήθη, αλλά και για όρο που εντάσσεται εξ αρχής στις διαπραγματεύσεις για την ιδιωτικοποίηση του ναυπηγείου και μάλιστα με τη μορφή κρισιμού (sine qua non) όρου, χωρίς τη θέσπιση του οποίου δεν θα ήταν δυνατή η ολοκλήρωση της αγοραπωλησίας των μετοχών της ΕΝΑΕ. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όπως προαναφέρθηκε, ο όρος αυτός, με διαφορετικές διατυπώσεις αλλά τον ίδιο πάντοτε στόχο, δηλαδή την έλλογη διευκόλυνση της συναλλαγής στο πλαίσιο των κανόνων της αγοράς, εμφανίζεται από την αρχή της διαδικασίας της ιδιωτικοποίησης στα εξής κείμενα:

Στη διακήρυξη του συμβούλου

Στην πρόσκληση για υποβολή δεσμευτικών προσφορών

Στην προσφορά της αγοράστριας κοινοπραξίας (χωρίς μάλιστα να περιληφθεί στη δήλωση παραίτησης από τους όρους της) Σε κείμενα των διαπραγματεύσεων και, εντέλει,

Στην ίδια τη σύμβαση αγοραπωλησίας της 11ης Οκτωβρίου 2001.

Επομένως, η εγγυητική δήλωση που περιλαμβάνεται στην από 31.5.2002 προσθήκη της εγγυητικής σύμβασης, απευθυνόταν εξ αρχής στον υποψήφιο πλειοδότη και δεν συνιστά κρατική ενίσχυση προς την τελική αγοράστρια. Ο ίδιος όρος θα ίσχυε για κάθε πλειοδότη, αφού κατά τα προλεχθέντα είχε περιληφθεί στη διαδικασία της αποκρατικοποίησης. Ευνόητο είναι, ακόμη, ότι εφόσον η διαδικασία της αποκρατικοποίησης ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2001 (σε χρόνο κατά τον οποίο πλειοψηφών μέτοχος της τότε πωλήτριας τράπεζας ΕΤΒΑ ΑΕ ήταν το Ελληνικό Δημόσιο), το Δημόσιο, ως πωλητής της ΕΤΒΑ προς την Τράπεζα Πειραιώς όφειλε να παράσχει και παρέσχε, επίσης, τη δική του εγγυητική δήλωση προς την αγοράστρια των μετοχών του στην ΕΤΒΑ, Τράπεζα Πειραιώς, σε ό,τι αφορούσε το προς πώληση περιουσιακό στοιχείο δηλαδή τα ναυπηγεία, διότι ως πωλητής όφειλε να δώσει τέτοια δήλωση. Οι εγγυητικές αυτές δηλώσεις, οι οποίες, όπως ήδη τονίσθηκε, περιλαμβάνονται με απόλυτη διαφάνεια και σαφήνεια σε όλα τα συμβατικά κείμενα της αποκρατικοποίησης, και κυρίως στην ενοχική σύμβαση της 11.10.2001, προσήκουν στο χαρακτήρα της συναλλαγής (πώληση ορισμένου περιουσιακού στοιχείου) ισχύουν για όλους τους υποψηφίους πλειοδότες και δεν πορίζουν κανένα επιπλέον όφελος προς οποιονδήποτε. Με βάση τα παραπάνω αποδεικνύεται η πραγματική φύση της εγγυητικής αυτής δηλώσεως (ως αναγκαίου για τη συναλλαγή και συνήθους κατά τους κανόνες της αγοράς όρου), και ο δεσμευτικός χαρακτήρας της με βάση όλη την διαδικασία της ιδιωτικοποίησης, αλλά και την ίδια την αγοραπωλητική σύμβαση των μετοχών της ΕΝΑΕ της 11.10.2001, την οποία, στη συνέχεια, ακολούθησε η αγοραπωλητική σύμβαση των μετοχών της ΕΤΒΑ της 18.10.2001 μεταξύ ΕΤΒΑ και Ελληνικού Δημοσίου. Το θεμελιώδες, όμως, είναι, και αυτό τονίζεται με έμφαση, ότι ο περί εγγυήσεως όρος περιλαμβάνεται σε όλη τη διαδικασία της αποκρατικοποίησης και δεν διατυπώνεται για πρώτη φορά μετά την κατάρτιση της σύμβασης. Δεν αποτελεί, λοιπόν, όπως θέλει να το εφανίσει ο καταγγέλλων, «εφεύρημα» της τελευταίας στιγμής με στόχο την παράκαψη των κοινοτικών κανόνων για το θέμα των κρατικών ενισχύσεων.

Το Ελληνικό Δημόσιο ως πωλητής των μετοχών της ΕΤΒΑ, όφειλε, όχι μόνο κατά τη σύμβαση της 18.10.2001, αλλά και κατά τον νόμο, να μεταβιβάσει στην Τράπεζα Πειραιώς τις μετοχές του της ΕΤΒΑ απαλλαγμένες από κάθε βάρος και υποχρέωση. Δεδομένου δε ότι η Τράπεζα Πειραιώς δεν είχε ανάμειξη στη διαδικασία αποκρατικοποίησης της ΕΝΑΕ, έπρεπε κατά τον νόμο και τα συναλλακτικά ήθη να εξασφαλιστεί από οποιαδήποτε υποχρέωση απορρέουσα από τη σύμβαση μεταβίβασης της ΕΝΑΕ προς την οποία ήταν αιετοχή. Και αυτή την εξασφάλιση της παρέχει η περί εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου δήλωση της 18.3.2002. Η δήλωση αυτή εγγυήσεως είναι αυτονόητη και νόμιμη. Το Ελληνικό Δημόσιο την έδωσε ως είχε συμβατική υποχρέωση, ενεργώντας έναντι της αγοράστριας Τράπεζας Πειραιώς ως αντισυμβαλλόμενος, δηλαδή ως fiscus, και όχι ως φορέας δημόσιας εξουσίας.»

Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά τον χρόνο της επιστολής αυτής, η Ελλάδα, σχολιάζοντας τον ισχυρισμό των Ναυπηγείων Ελευσίνας ότι η εγγύηση συνιστά ενίσχυση προς την HDW/Ferrostaal, ήθελε να αποδείξει ότι η εγγύηση αυτή δεν συνιστά πλεονέκτημα που παρέχεται επιλεκτικά στην HDW/Ferrostaal, αλλά προσφέρθηκε σε όλους τους υποψηφίους αγοραστές (περιλαμβανομένης και της ίδιας) που συτείχων στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης της ΕΝΑΕ. Στις επόμενες παρατηρήσεις που υπέβαλε προς την Επιτροπή, η Ελλάδα, συνειδητοποιώντας ότι Επιτροπή μπορεί να θεωρούσε την εγγύηση αυτή ως ενίσχυση προς την ΕΝΑΕ προσπάθησε να θέσει σε αμφισβήτηση τη δυνατότητα καταλογισμού του μέτρου στο Δημόσιο, ισχυριζόμενη ότι η εγγύηση δεν είχε χορηγηθεί παρά τον Μάιο του 2002, πράγμα που αντιφάσκει πλήρως με τους ισχυρισμούς που διατυπώνονται στην επιστολή της 23ης Μαΐου 2005.

(¹⁴⁹) Όπως αναφέρθηκε στην αιτιολογική 59, η ιδιωτικοποίηση αποφασίστηκε με την απόφαση αριθ. 14/3-1-2001 της αρμόδιας Διυπουργικής Επιτροπής Αποκρατικοποιήσεων.

- (¹⁵⁰) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η διατύπωση και η διάρθρωση της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου 2002 προκαλεί σύγχυση. Το άρθρο 8.2.4. της εν λόγω συμφωνίας ορίζει ότι, όσον αφορά την ενίσχυση που προβλέπεται στα άρθρα 3 έως 6 του νόμου 2941/2001 (βλέπε σημείο (33) της παρούσας απόφασης, όπου περιγράφεται ο εν λόγω νόμος), το Δημόσιο υποχρεούται να καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς το 100 % κάθε ποσού που θα κατέβαλε η ETBA στην HDW/Ferrostaal. Ωστόσο, σε περίπτωση ανάκτησης ενισχύσεων που δεν προβλέπονται στα άρθρα 3 έως 6 του νόμου 2941/2001, το άρθρο 8.2.4 της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου δεν έχει εφαρμογή. Επομένως, εφαρμόζεται το άρθρο 8.2.1. Το άρθρο αυτό προβλέπει ότι το Δημόσιο θα καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς μόνο το 57,7 % του ποσού που θα καταβάλει η ETBA στην HDW/Ferrostaal. Ωστόσο, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το άρθρο 8.2.2 της συμφωνίας αναφέρει ότι, παρά την πώληση της πλειοψηφίας των μετοχών της ETBA στην Τράπεζα Πειραιώς, αυτός που θα διαχειρίζεται τη διαδικασία πώλησης της ENAE είναι το Δημόσιο -και όχι η Τράπεζα Πειραιώς/ETBA. Το άρθρο αυτό, και ιδίως το σημείο 8.2.2.(δ), αναφέρει ότι το Δημόσιο αναλαμβάνει την υποχρέωση ότι ο αγοραστής δεν θα υποστεί οποιαδήποτε ζημία σε σχέση με την ιδιωτικοποίηση των Ελληνικών Ναυπηγείων. Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 8.2.4 (και από το άρθρο 7.4 της συμφωνίας της 18ης Δεκεμβρίου 2001) η συμφωνία βασίζεται στην παραδοχή ότι Τράπεζα Πειραιώς και η ETBA πρόκειται σύντομα να συγχωνευθούν, η δέσμευση που ανέλαβε το Δημόσιο στο άρθρο 8.2.2 δεν επρόκειτο να τηρηθεί, εάν κατέβαλε στην Τράπεζα Πειραιώς μόνο το 57,7 % του ποσού που θα κατέβαλε η ETBA στην HDW/Ferrostaal. Αυτό σημαίνει ότι, προκειμένου να τηρηθεί η δέσμευση που αναλαμβάνεται στο σημείο 8.2.2 –και συγκεκριμένα η εξασφάλιση ότι η Τράπεζα Πειραιώς δεν θα έχει ζημία από την πώληση της ENAE– ο μηχανισμός που προβλέπεται στο άρθρο 8.2.4 πρέπει να εφαρμοστεί σε όλες τις περιπτώσεις ανάκτησης ενισχύσεων, και όχι μόνο σε εκείνες που απορρέουν από τον νόμο 2941/2001.
- (¹⁵¹) Με επιστολή της 28ης Μαΐου 2002, η Τράπεζα Πειραιώς ζήτησε τη γνώμη της κυβέρνησης σχετικά με τη διατύπωση της εγγύησης την οποία επρόκειτο να παράσχει η ETBA στην HDW/Ferrostaal και ζήτησε διαβεβαίωση ότι, σε περίπτωση κατάρτησης της εν λόγω εγγύησης, θα εφαρμόζονταν η διάταξη του άρθρου 8.2.4 της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου 2002. Με επιστολή της 31ης Μαΐου 2002, η κυβέρνηση έδωσε τη συγκατάθεσή της στην ETBA για τη χορήγηση της εν λόγω εγγύησης και διαβεβαίωσε ότι, σε περίπτωση κατάρτησής της, θα εφαρμόζονταν η διάταξη του άρθρου 8.2.4. Αυτό σημαίνει ότι εάν, σε αντίθεση με το προαναφερθέν συμπέρασμα, το Δημόσιο ήταν υποχρεωμένο βάσει της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου 2002 να καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς μόνο το 57,7 % του ποσού που θα κατέβαλε η ETBA στην HDW/Ferrostaal, αυτό άλλαξε με την επιστολή της κυβέρνησης της 31ης Μαΐου 2002, η οποία δηλώνει ανεπιφύλακτα ότι εφαρμόζεται ο μηχανισμός που προβλέπει το άρθρο 8.2.4 της συμφωνίας της 20ής Μαρτίου 2002 (δηλαδή αποζημίωση 100 %).
- (¹⁵²) Απαντώντας σε συγκεκριμένο ερώτημα της Επιτροπής που διατυπώθηκε με επιστολή της 12ης Φεβρουαρίου 2008, η Ελλάδα επιβεβαίωσε σε επιστολή της 3ης Μαρτίου 2008 ότι θα ήταν υποχρεωμένη να καταβάλει στην Τράπεζα Πειραιώς ολόκληρο (δηλαδή το 100 % και όχι το 57,7 %) το ποσό που θα κατέβαλε η ETBA στην HDW/Ferrostaal.
- (¹⁵³) Όπως αναφέρθηκε κατά την αξιολόγηση του μέτρου E7, οι εργαζόμενοι κατείχαν αυτές τις μετοχές, αλλά δεν είχαν πληρώσει το τίμημα αγοράς που θα έπρεπε να καταβάλουν στην ETBA.
- (¹⁵⁴) Βλέπε σημείο αιτιολογική σκέψη 33 για την περιγραφή του νόμου.
- (¹⁵⁵) Υπόθεση C-334/99, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Επιτροπής, σκέψεις 133 έως 141.
- (¹⁵⁶) Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, εξ όσων γνωρίζει, κανένα από τα δάνεια και τις εγγυήσεις που καλύπτει το άρθρο 296 δεν είναι σύμφωνο με τους όρους που αναφέρονται στην ενότητα 3.1 της παρούσας απόφασης. Επομένως, δεν θα είχαν γίνει δεκτά από έναν επενδυτή σε οικονομία αγοράς.
- (¹⁵⁷) Λαμβάνοντας υπόψη την αποστροφή κινδύνου εκ μέρους των οικονομικών φορέων, η πώληση της ENAE θα ήταν προτιμότερη από την εκκαθάριση της, μόνο εάν οι στατιστικά πιθανές πληρωμές βάσει της εγγύησης υπολείπονταν σημαντικά των 6 εκατ. ευρώ.
- (¹⁵⁸) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 33 για την περιγραφή του νόμου.
- (¹⁵⁹) Αυτό έχει ήδη αναλυθεί από την Επιτροπή στην απόφαση επέκτασης της διαδικασίας, και συγκεκριμένα στην περιγραφή και αξιολόγηση του μέτρου 18α. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι στη δεύτερη έκθεση Deloitte αναφέρονται τα εξής: «Η παραπάνω ρήτρα δ) σχετικά με την κατανομή του ανταλλάγματος μεταξύ του ποσού που προορίζεται για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και του τιμήματος που θα προσφερθεί για την εξαγορά των υπαρχουσών μετοχών με αναλογία 2:1, από την εμπειρία μας σε παρόμοιες συναλλαγές δεν αποτελεί ιδιαίτερα συνήθη όρο. Πάντως, λαμβάνοντας υπόψη τα σημαντικά λειτουργικά προβλήματα και την επιδεινούμενη χρηματοοικονομική θέση της εταιρείας, πιστεύουμε ότι η απόφαση που έλαβαν οι πωλητές (και οι σύμβουλοί τους) να θέσουν αυτούς τους όρους ήταν τόσο εύλογη όσο και λογική.» (σ. 9 - 2). Σύμφωνα με την ερμηνεία της Επιτροπής, στο σημείο αυτό επιβεβαιώνεται ότι ο εν λόγω τρόπος διάθεσης του τιμήματος αποτελούσε λογική και εύλογη απαίτηση του κράτους, εάν θεωρηθεί ότι στόχος του ήταν η εξασφάλιση της συνέχισης των δραστηριοτήτων της ENAE μακροπρόθεσμα (στόχος δημόσιας αρχής), και όχι αν θεωρηθεί ότι στόχος του ήταν η μεγιστοποίηση των εσόδων από την πώληση (στόχος επενδυτή σε οικονομία αγοράς).
- (¹⁶⁰) Βλέπε υποσημείωση 148.
- (¹⁶¹) Η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι ένας έλεγχος της κατάστασης με τη δέουσα επιμέλεια θα είχε επιτρέψει να διαπιστωθούν όλες οι ενισχύσεις οι οποίες πρέπει να ανακτηθούν σύμφωνα με την παρούσα απόφαση, αλλά ορισμένες από αυτές. Στην επιστολή της 21ης Ιουνίου 2007, η TKMS/GNSH υπέβαλε ορισμένες εκθέσεις νομικού ελέγχου (δέουσας επιμέλειας) που πραγματοποιήθηκαν το 2001 από την Arthur Andersen για λογαριασμό της HDW/Ferrostaal. Η Arthur Andersen επισημαίνει στις εκθέσεις αυτές ότι δεν αποκλείεται η ENAE να έχει λάβει κρατικές ενισχύσεις οι οποίες πρέπει να ανακτηθούν στο μέλλον.

- (¹⁶²) Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η ETBA και η Ελλάδα είχαν υποσχεθεί στα έγγραφα του διαγωνισμού που υποβλήθηκαν στους υποψήφιους αγοραστές, να χορηγήσουν την εν λόγω εγγύηση, το γεγονός ότι η εγγύηση δεν αναφέρθηκε ως όρος στα έγγραφα των προσφορών που υποβλήθηκαν από τα Ναυπηγεία Ελευσίνας, δεν θα την εμπόδιζε να το ζητήσει αργότερα κατά τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων.
- (¹⁶³) Το σημείο αυτό υποστηρίζεται στη δεύτερη έκθεση Deloitte, όπου αναφέρεται ότι, αν η HDW/Ferrostaal έπρεπε να φέρει τον κίνδυνο να υποχρεωθεί να επιστρέψει κρατικές ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί στην ENAE τα προηγούμενα χρόνια, δεν θα την είχε αγοράσει.
- (¹⁶⁴) Αυτό είναι σαφές από το κείμενο της εβδομης οδηγίας για τις ενισχύσεις στη ναυπηγική βιομηχανία και από τη δομή της, όπου οι «επενδυτικές ενισχύσεις» υπάγονται στο κεφάλαιο III για τις «ενισχύσεις αναδιάρθρωσης».
- (¹⁶⁵) Βλέπε διαγραφή πολύ μεγάλων χρεών που αναφέρεται στην απόφαση C 10/94, κάλυψη δαπανών για το κλείσιμο εγκαταστάσεων που αναφέρεται στην απόφαση N 513/01, και όλες οι μορφές χρηματοδοτικής στήριξης που παρέσχε το Δημόσιο βάσει του άρθρου 296 και που αναφέρονται στην απόφαση για επέκταση της διαδικασίας.
- (¹⁶⁶) Για παράδειγμα, όσον αφορά την κρατική χρηματοδοτική στήριξη που δόθηκε στην ENAE χωρίς να προορίζεται για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένης δραστηριότητας, η Επιτροπή θεώρησε ότι οι μη στρατιωτικές δραστηριότητες επωφελήθηκαν μόνο από το 25 % των κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, αν ανακτηθεί μόνο το 25 % των κρατικών ενισχύσεων, στην πραγματικότητα μόνο 6,25 % (δηλαδή 25 % από 25 %) από αυτές θα ανακτηθούν από τις μη στρατιωτικές δραστηριότητες. Έτσι, δεν θα εξασφαλισθεί η επαναφορά των μη στρατιωτικών δραστηριοτήτων της ENAE στην προτέρα κατάσταση, εφόσον έλαβαν το 25 % της κρατικής στήριξης και θα επιστρέψουν μόνο το 6,25 %.
- (¹⁶⁷) ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1.
-

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 8ης Ιουλίου 2008

σχετικά με τα μέτρα C 58/02 (πρώην N 118/02) που προτίθεται να εφαρμόσει η Γαλλία προς όφελος της Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM)

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2008) 3182]

(Το κείμενο στη γαλλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2009/611/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α)

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις διατάξεις των προαναφερθέντων άρθρων ⁽¹⁾ και έλαβε υπόψη αυτές τις παρατηρήσεις,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Στις 18 Φεβρουαρίου 2002, η Γαλλική Δημοκρατία κοινοποίησε στην Επιτροπή σχέδιο ενίσχυσης για την αναδιάρθρωση της εταιρείας Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (στη συνέχεια «η SNCM») ⁽²⁾, η οποία συμπληρώθηκε στις 3 Ιουλίου ⁽³⁾. Η κοινοποιηθείσα ενίσχυση αναδιάρθρωσης συνίστατο στη νέα κεφαλαιοποίηση της SNCM μέσω της Compagnie Générale Maritime et Financière (στη συνέχεια «η CGMF») ⁽⁴⁾ για ποσό 76 εκατ. EUR.
- (2) Με επιστολή της 19ης Αυγούστου 2002, η Επιτροπή κοινοποίησε στις γαλλικές αρχές την απόφασή της να κινηθεί επίσημη διαδικασία έρευνας κατ' εφαρμογή του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ ⁽⁵⁾.
- (3) Στις 8 Οκτωβρίου 2002 ⁽⁶⁾, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους επί της απόφασης της 19ης Αυγούστου 2002 ⁽⁷⁾.
- (4) Με αίτηση των γαλλικών αρχών, διοργανώθηκαν συνεδριάσεις εργασίας με τις υπηρεσίες της Επιτροπής στις 24 Οκτωβρίου 2002, στις 3 Δεκεμβρίου 2002 και στις 25 Φεβρουαρίου 2003.
- (5) Στο πλαίσιο της κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις εκ μέρους δύο επιχειρήσεων, της Corsica Ferries France (στη συνέχεια «CFF») στις 8 Ιανουαρίου 2003 ⁽⁸⁾ και του ομίλου Stef-TFE στις 7 Ιανουαρίου 2003, καθώς και από διάφορους γαλλικούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης

και περιφερειακής διοίκησης, στις 18 Δεκεμβρίου 2002 και στις 9 και 10 Ιανουαρίου 2003. Διαβίβασε τις παρατηρήσεις αυτές στη Γαλλία για να υποβάλει σχόλια, με επιστολές στις 13 και 16 Ιανουαρίου και στις 5 και 21 Φεβρουαρίου 2003.

- (6) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τα σχόλιά τους επί των παρατηρήσεων της CFF και του Stef-TFE στις 13 Φεβρουαρίου 2003 ⁽⁹⁾ και στις 27 Μαΐου 2003 ⁽¹⁰⁾.
- (7) Στις 16 Ιανουαρίου 2003, οι υπηρεσίες της Επιτροπής απέστειλαν αίτηση συμπληρωματικών πληροφοριών στην οποία οι γαλλικές αρχές απάντησαν στις 21 Φεβρουαρίου 2003.
- (8) Με επιστολή της 10ης Φεβρουαρίου 2003 ⁽¹¹⁾, οι γαλλικές αρχές ανέπτυξαν επιχειρήματα για να αποδείξουν ότι το σχέδιο ενίσχυσης ήταν σε όλα απολύτως σύμφωνο με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων ⁽¹²⁾ (στη συνέχεια «οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999»).
- (9) Στις 25 Φεβρουαρίου 2003 ⁽¹³⁾, οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν, μετά από αίτημα της Επιτροπής, αντίγραφο του συμφώνου συμμετοχής που συνδέει την SNCM με τον όμιλο Stef-TFE.
- (10) Με την απόφαση 2004/166/ΕΚ, της 9ης Ιουλίου 2003 (στη συνέχεια «η απόφαση του 2003») ⁽¹⁴⁾, η Επιτροπή ενέκρινε, με ορισμένους όρους, τη χορήγηση ενίσχυσης αναδιάρθρωσης υπέρ της SNCM καταβλητέας σε δύο δόσεις, η μία ύψους 66 εκατ. EUR και η άλλη ανώτατου ποσού 10 εκατ. EUR που θα καθοριζόταν σε συνάρτηση με το καθαρό προϊόν εκποίησης στοιχείων ενεργητικού η οποία θα πραγματοποιούνταν μετά την έκδοση της απόφασης του 2003.
- (11) Στις 13 Οκτωβρίου του 2003, η CFF υπέβαλε προσφυγή ακυρώσεως της απόφασης του 2003 στο Πρωτοδικείο των ΕΚ (στη συνέχεια «το Πρωτοδικείο») (υπόθεση T-349/03).
- (12) Στις 8 Σεπτεμβρίου 2004, η Επιτροπή αποφάσισε ότι οι τροποποιήσεις που ζήτησε η Γαλλία στις 23 Ιουνίου 2004, συγκεκριμένα η αντικατάσταση του πλοίου Aliso με το πλοίο Asco στο στόλο των πλοίων που επιτρεπόταν να χρησιμοποιήσει η SNCM μετά την απόφαση του 2003 και η πώληση του πλοίου Aliso αντί του πλοίου Asco, δεν έθιταν υπό αμφισβήτηση το συμβατό με την κοινή αγορά και την επιτραπεύσια με την απόφαση του 2003 ενίσχυση αναδιάρθρωσης ⁽¹⁵⁾.

- (13) Με απόφαση της 16ης Μαρτίου 2005 (στη συνέχεια «απόφαση του 2005»), η Επιτροπή ενέκρινε την καταβολή δεύτερης δόσης της ενίσχυσης αναδιάρθρωσης, ποσού 3,3 εκατ. EUR και έτσι το συνολικό ποσό της επιτρεπόμενης ενίσχυσης αναδιάρθρωσης ανήλθε σε 69 292 400 EUR.
- (14) Στις 15 Ιουνίου 2005, στην υπόθεση T-349/03, το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση του 2003 λόγω εσφαλμένης εκτίμησης του ελάχιστου χαρακτήρα της ενίσχυσης. Η απόφαση αυτή ανάγκασε την Επιτροπή να επανέλθει στο στάδιο της επίσης διαδικασίας έρευνας που κινήθηκε με την απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002 και να ακυρώσει τις αποφάσεις της 8ης Σεπτεμβρίου 2004 και 16ης Μαρτίου 2005, οι οποίες είχαν βασιστεί στην ακυρωθείσα απόφαση του 2003.
- (15) Στις 25 Οκτωβρίου 2005 ⁽¹⁶⁾, οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή στοιχεία σχετικά με τη δημοσιονομική κατάσταση της εταιρείας μετά την κοινοποίηση του σχεδίου ενίσχυσης αναδιάρθρωσης της 18ης Φεβρουαρίου 2002.
- (16) Στις 17 Νοεμβρίου 2005 ⁽¹⁷⁾, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στοιχεία σχετικά με την επικαιροποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης του 2002 και την ανασύσταση των ιδίων κεφαλαίων της SNCM ⁽¹⁸⁾.
- (17) Στις 15 Μαρτίου 2006, οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή συνοπτική περίληψη σχετικά με την αγορά, το επιχειρηματικό σχέδιο (μέρος που αφορά τα έσοδα) και τα προβλεπόμενα αποτελέσματα χρήσης ⁽¹⁹⁾. Στις 28 Μαρτίου και στις 7 Απριλίου 2006 ⁽²⁰⁾ διαβιβάστηκαν και άλλα έγγραφα στις υπηρεσίες της Επιτροπής. Με τα τελευταία έγγραφα, οι γαλλικές αρχές καλούσαν την Επιτροπή να θεωρήσει ότι, λόγω του χαρακτήρα της ως «αποζημίωση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας», μέρος της ενίσχυσης αναδιάρθρωσης του 2002, ιδίως το ποσό των 53,48 εκατ. EUR, δεν συνιστά μέτρο που ελήφθη στο πλαίσιο ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης, αλλά μη ενίσχυση βάσει της νομολογίας στην υπόθεση *Altmark* ⁽²¹⁾ ή αυτόνομο και ανεξάρτητο μέτρο του σχεδίου αναδιάρθρωσης βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.
- (18) Στις 21 Απριλίου 2006, σχέδιο συγκέντρωσης, με το οποίο οι επιχειρήσεις Veolia Transport (στη συνέχεια «VT») ⁽²²⁾ και Butler Capital Partners (στη συνέχεια «BCP») απέκτησαν από κοινού τον έλεγχο της SNCM ⁽²³⁾, κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου ⁽²⁴⁾. Η Επιτροπή έλαβε απόφαση με την οποία ενέκρινε αυτήν την πράξη συγκέντρωσης στις 29 Μαΐου 2006 ⁽²⁵⁾.
- (19) Στις 21 Ιουνίου 2006 ⁽²⁶⁾, οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή την απόφαση της 26ης Μαΐου 2006 του Υπουργείου Οικονομίας, Οικονομικών και Βιομηχανίας για την έγκριση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που πραγματοποιήσε η εταιρεία CGMF, το διάταγμα αριθ. 2006-606 της 26ης Μαΐου 2006 για την ιδιωτικοποίηση της SNCM καθώς και το διάταγμα της 26ης Μαΐου 2006 για την έγκριση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που πραγματοποιήσε η SNCF.
- (20) Στοιχεία σχετικά με τη σύμβαση ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας και τις ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα όσον αφορά τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή στις 7 Ιουνίου 2006 ⁽²⁷⁾.
- (21) Στις 13 Σεπτεμβρίου 2006, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ διαδικασία όσον αφορά τα νέα μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή υπέρ της SNCM, συμπεριλαμβάνοντας στην έρευνα το σχέδιο αναδιάρθρωσης που κοινοποιήθηκε το 2002 ⁽²⁸⁾ (στη συνέχεια απόφαση του 2006).
- (22) Στις 16 Νοεμβρίου 2006, η Γαλλία κοινοποίησε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της στο πλαίσιο της απόφασης του 2006 ⁽²⁹⁾.
- (23) Κατόπιν αιτήματος ορισμένων ενδιαφερομένων μερών να παραταθεί κατά ένα μήνα η προθεσμία υποβολής των παρατηρήσεών τους ⁽³⁰⁾, η Επιτροπή αποφάσισε να χορηγήσει αυτή την πρόσθετη προθεσμία σε όλους τους ενδιαφερόμενους ⁽³¹⁾.
- (24) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις της CFF ⁽³²⁾ και της STIM d'Orbigny (στη συνέχεια «STIM») ⁽³³⁾ που διαβιβάστηκαν στις γαλλικές αρχές με επιστολή της 20ής Φεβρουαρίου 2007. Ένας τρίτος ενδιαφερόμενος κοινοποίησε επίσης τις παρατηρήσεις του, οι οποίες διαβιβάστηκαν και αυτές στις γαλλικές αρχές, αλλά τις ανακάλυψε στις 28 Μαΐου 2008.
- (25) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν τις παρατηρήσεις τους για τα σχόλια των ενδιαφερομένων τρίτων μερών στις 30 Απριλίου 2007 ⁽³⁴⁾.
- (26) Στις 20 Δεκεμβρίου 2007, η CFF υπέβαλε κατά της SNCM καταγγελία για τις κρατικές ενισχύσεις συμπληρωματικά προς τις πληροφορίες που κοινοποιήθηκαν στις 15 Ιουνίου 2007 και στις 30 Νοεμβρίου 2007. Η καταγγελία αυτή αφορά το άρθρο 3 της νέας σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας που υπεγράφη τον Ιούνιο του 2007 μεταξύ της περιφερειακής αρχής της Κορσικής και του ομίλου *Compagnie Méridionale de Navigation-SNCM* για την περίοδο 2007-2013. Κατά την άποψη της CFF, η εφαρμογή αυτής της ρήτρας συνεπαγόταν τη διάθεση νέων χρηματοδοτικών πόρων για την SNCM της τάξης των 10 εκατ. EUR για το έτος 2007. Επιπλέον, η καταβληθείσα στην SNCM αποζημίωση για τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας ισοδυναμούσε με κρατική ενίσχυση, παράνομη και για τον πρόσθετο λόγο ότι δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή.
- (27) Ορισμένες πληροφορίες που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή μετά τη λήξη της προθεσμίας η οποία είχε αρχικά οριστεί στις 13 Φεβρουαρίου 2007 ⁽³⁵⁾, η Επιτροπή ενημέρωσε τα ενδιαφερόμενα μέρη για την απόφασή της να παρατείνει την προθεσμία υποβολής των παρατηρήσεων των τρίτων μερών στις 14 Μαρτίου 2008.
- (28) Η Επιτροπή διαβίβασε στις 26 Μαρτίου 2008 τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων τρίτων στη Γαλλία, η οποία κοινοποίησε τα σχόλιά της στις 28 Μαρτίου 2008, στις 10 Απριλίου 2008 και τις 28 Απριλίου 2008.

2. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ

- (29) Ο δικαιούχος των καλυπτόμενων από την παρούσα απόφαση μέτρων είναι η *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée* (SNCM) η οποία έχει διάφορες θυγατρικές στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών και η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της θαλάσσιας μεταφοράς επιβατών, αυτοκινήτων και βαρέων οχημάτων στις θαλάσσιες συνδέσεις μεταξύ της ηπειρωτικής Γαλλίας και της Κορσικής, της Ιταλίας (Σαρδηνία) και των χωρών του Μαγκρέμπ (Αλγερία και Τυνησία).
- (30) Η SNCM είναι ανώνυμη εταιρεία που δημιουργήθηκε το 1969 από τη συγχώνευση της *Compagnie générale transatlantique* και της *Compagnie de navigation mixte*, οι οποίες είχαν ιδρυθεί και οι δύο το 1850. Την εποχή εκείνη ονομαζόταν *Compagnie générale transmediterranéenne*, μετονομάστηκε σε *Société nationale maritime Corse-Méditerranée* το 1976, αφού προηγουμένως η *Société nationale des chemins de fer* (SNCF) απέκτησε συμμετοχή στο κεφάλαιο της. Πράγματι, η εταιρεία είχε επιλεγεί από τη γαλλική κυβέρνηση να υλοποιήσει στην πράξη την αρχή της εδαφικής συνοχής με την Κορσική, δηλαδή την ευθυγράμμιση των ναύλων των θαλάσσιων μεταφορών με τις τιμές των σιδηροδρομικών μεταφορών της SNCF, με σύμβαση που υπεγράφη στις 3 Μαρτίου 1976 για διάρκεια 25 ετών. Η γαλλική κυβέρνηση είχε ήδη αναθέσει στην *Compagnie générale transatlantique* τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής με προγενέστερη σύμβαση της 23ης Δεκεμβρίου 1948.
- (31) Όταν κοινοποιήθηκε η νέα κεφαλαιοποίηση το 2002, η SNCM είχε το 20 % και η CGMF το 80 % του μετοχικού κεφαλαίου της SNCM. Μετά την προσφορά μετοχών της SNCM στους υπαλλήλους της, στις 30 Μαΐου 2006 (βλέπε σημείο 18 της παρούσας απόφασης), η BCP και η VT κατέχουν αντίστοιχα το 38 % και το 28 % του κεφαλαίου της SNCM, ενώ η CGMF συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο με 25 % (9 % του κεφαλαίου κατέχεται από τους μισθωτούς).
- (32) Οι βασικές θυγατρικές της SNCM είναι η *Compagnie Méridionale de Navigation* (στη συνέχεια «CMN») ⁽³⁶⁾, η *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH) ⁽³⁷⁾, *Aliso Voyage* ⁽³⁸⁾, *Sud-Cargos* ⁽³⁹⁾, η *Société Aubagnaise de Restauration et d'Approvisionnement* (SARA) ⁽⁴⁰⁾, *Ferry-tour* ⁽⁴¹⁾ και *Les Comptoirs du Sud* ⁽⁴²⁾.
- (33) Μετά την πώληση των πλοίων υψηλής ταχύτητας *Aliso* τον Σεπτέμβριο του 2004 και *Asco* ⁽⁴³⁾ τον Μάιο του 2005, ο στόλος της SNCM αποτελείται από δέκα πλοία [πέντε οχηματαγωγά ⁽⁴⁴⁾, τέσσερα μεικτά (μεταφοράς εμπορευμάτων και επιβατών) ⁽⁴⁵⁾ και ένα πλοίο μεγάλης ταχύτητας (NGV) που αναχωρεί κατά κύριο λόγο από το λιμένα της Νίκαιας ⁽⁴⁶⁾], επτά εκ των οποίων είναι της απόλυτης ιδιοκτησίας της ⁽⁴⁷⁾.
- (34) Για να δώσουμε την πλήρη εικόνα, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι οι υπηρεσίες τακτικών θαλάσσιων μεταφορών μεταξύ των λιμένων της ηπειρωτικής Γαλλίας και της Κορσικής διενεργούνται από το 1948 στο πλαίσιο δημόσιας υπηρεσίας, της οποίας η SNCM και CMN ήταν παραχωρησιούχοι από το 1976 έως το 2001 με σύμβαση- πλαίσιο που είχε αρχικά συναφθεί για εικοσιπέντε έτη. Σύμφωνα με τους ισχύοντες

κοινοτικούς κανόνες ⁽⁴⁸⁾ και με τη διενέργεια ευρωπαϊκού διαγωνισμού ⁽⁴⁹⁾ που οργάνωσε η Περιφέρεια της Κορσικής ⁽⁵⁰⁾, ανατέθηκε στη SNCM και τη CMN η από κοινού Ανάθεση Δημόσιας Υπηρεσίας (η οποία στη συνέχεια αποκαλείται «ΑΔΥ») για τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής από το λιμένα της Μασσαλίας έναντι οικονομικής αποζημίωσης κατά την περίοδο 2002-2006.

- (35) Επειδή η ΑΔΥ έληξε στα τέλη του 2006, η προαναφερθείσα δημόσια υπηρεσία θαλάσσιων μεταφορών, για την οποία διενεργήθηκε νέος διαγωνισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο ⁽⁵¹⁾, ανατέθηκε στον όμιλο SNCM - CMN από την 1η Μαΐου 2007 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2013 με επιδότηση περίπου 100 εκατ. EUR ετησίως.
- (36) Παράλληλα, επιβλήθηκαν υποχρεώσεις ως προς τη συχνότητα των δρομολογίων σε όλες τις επιχειρήσεις οι οποίες εξυπηρετούν το νησί από τους λιμένες της Τουλόν και της Νίκαιας. Σε αυτές τις γραμμές, οι μόνιμοι κάτοικοι της Κορσικής καθώς και άλλες κατηγορίες επιβατών λαμβάνουν από το 2002 και μέχρι το 2013 κοινωνικές ενισχύσεις που έχουν τεθεί σε εφαρμογή βάσει των αποφάσεων της Επιτροπής της 2ας Ιουλίου 2002 ⁽⁵²⁾ και της 24ης Απριλίου 2007 ⁽⁵³⁾.

3. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

- (37) Η SNCM δραστηριοποιείται κυρίως σε δύο χωριστές αγορές, τόσο της μεταφοράς επιβατών όσο και της μεταφοράς εμπορευμάτων: στις θαλάσσιες μεταφορές με την Κορσική και τις χώρες του Μαγκρέμπ με αφετηρία τη Γαλλία, αφενός, και, δευτερευόντως, στις θαλάσσιες μεταφορές με την Ιταλία και την Ισπανία.

3.1. Οι θαλάσσιες μεταφορές με την Κορσική

Η μεταφορά επιβατών

- (38) Η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής για τη μεταφορά επιβατών είναι αγορά με έντονα εποχικό χαρακτήρα. Πράγματι, κύριο χαρακτηριστικό της είναι οι περίοδοι αιχμής κατά τις οποίες ο αριθμός των επιβατών μπορεί να είναι έως και δέκα φορές μεγαλύτερος από τον αριθμό των επιβατών κατά τους άλλους μήνες, γεγονός που επιβάλλει στους επιχειρηματίες να διαθέτουν ένα στόλο διαστάσεων που θα είναι σε θέση να ικανοποιεί τις περιόδους αιχμής. Το ήμισυ του κύκλου εργασιών πραγματοποιείται τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Επιπλέον, υπάρχει ανισορροπία όσον αφορά την κατεύθυνση της διαδρομής, ακόμη και σε περιόδους αιχμής: τον Ιούλιο, παραδείγματος χάρι, κατά την αναχώρηση από την ηπειρωτική χώρα τα πλοία είναι πλήρη, ενώ κατά την επιστροφή είναι σχεδόν άδεια, με αποτέλεσμα τα μέσα ποσοστά ετήσιας πληρότητας να είναι σχετικά χαμηλά.
- (39) Η SNCM είναι ο φορέας που συνδέει παραδοσιακά την Κορσική με την ηπειρωτική Γαλλία. Σχηματικά, τα δύο τρίτα της δραστηριότητάς της αφορούν τη σύνδεση μεταξύ Μασσαλίας και Κορσικής στο πλαίσιο ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας· το υπόλοιπο ένα τρίτο της δραστηριότητάς της συνίσταται σε συνδέσεις μεταξύ άλλων σημείων αφετηρίας ή προορισμού (Νίκαια – Κορσική, Τουλόν – Κορσική, διεθνείς συνδέσεις προς τη Σαρδηνία ή τις χώρες του Μαγκρέμπ).

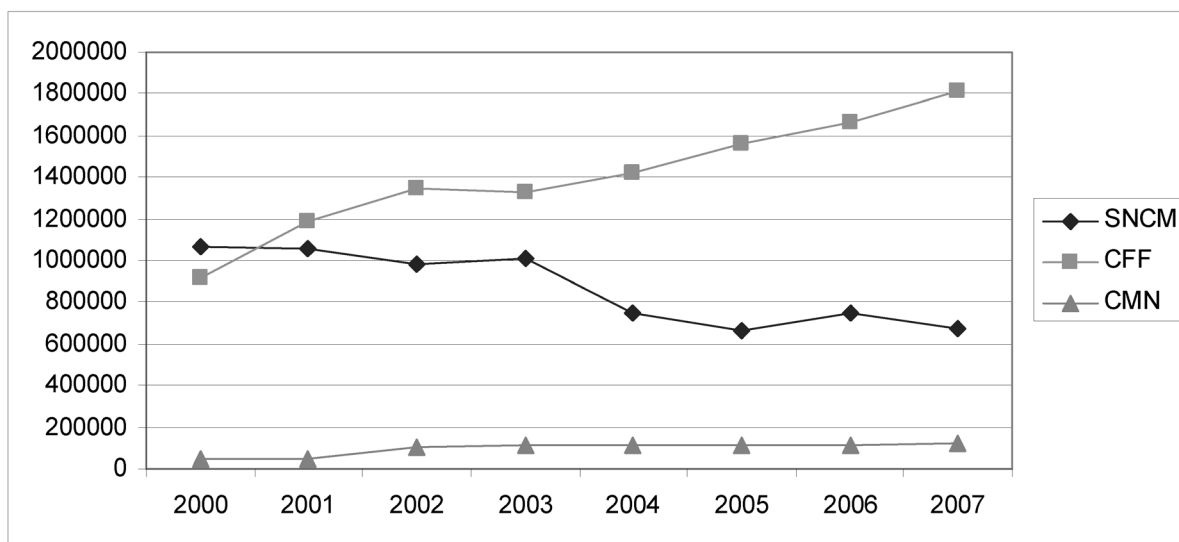
(40) Η SNCM επωφελούνταν για μεγάλο διάστημα από κατάσταση μονοπωλίου στην κύρια δραστηριότητά της. Από το 1996, ωστόσο, αντιμετωπίζει ένα ταχύτατα αναπτυσσόμενο ανταγωνισμό. Έτσι, η εταιρεία *Corsica Ferries France* (CFF) είναι σήμερα ο κυρίαρχος φορέας θαλάσσιων μεταφορών μεταξύ της ηπειρωτικής χώρας και της Κορσικής με συνεχώς αυξανόμενο μερίδιο αγοράς. Ενώ η παρουσία της σε αυτή την αγορά άρχισε μόλις το 1996, η δραστηριότητα μεταφοράς επιβατών της CFF αυξανόταν κατά [...] (Πληροφορία που καλύπτεται από το επαγγελματικό απόρρητο) ετησίως από το 2000 έως το 2005 και η αύξηση αυτή συνεχίζεται. Έτσι, σήμερα, περίπου [...] επιβάτες εισέρχονται στην ηπειρωτική Γαλλία και την Κορσική διά θαλάσσης με πλοία της

CFF, ενώ μόνο [...] επιβάτες χρησιμοποιούν πλοία της SNCM και η CMN μεταφέρει τους υπόλοιπους επιβάτες, δηλαδή [...].

(41) Η θέση που έχει κατακτήσει τα τελευταία επτά έτη η CFF στην εξεταζόμενη αγορά εκφράζεται επίσης και με τον αριθμό των μεταφερόμενων επιβατών ανά εποχή μεταξύ Κορσικής και ηπειρωτικής Γαλλίας. Το κατωτέρω διάγραμμα δείχνει ότι το μερίδιο αγοράς της CFF αυξήθηκε από 45 % το 2000 σε [...] % το 2007 και το μερίδιο της SNCM από 53 % σε [...] % κατά την ίδια περίοδο, με διαφορά που υπερβαίνει το ένα εκατ. μεταφερόμενους επιβάτες.

Διάγραμμα 1

Αριθμός μεταφερόμενων επιβατών ανά εποχή (Μάιος — Σεπτέμβριος) μεταξύ της ηπειρωτικής Γαλλίας και της Κορσικής — περιόδοι 2000 έως 2007

Πηγή: Observatoire régional des transports de la Corse

(42) Οι άλλοι ήσσονος σημασίας ανταγωνιστές της SNCM στα δρομολόγια της Κορσικής είναι οι εταιρείες *Compagnie Méridionale de Navigation* (CMN), Moby Lines, Happy Lines και TRIS.

σιών το 2007 παρέχει εγγυήσεις για τη βιωσιμότητα της επιχείρησής, αν και αυτή έχει απολέσει σημαντικά μερίδια αγοράς προς όφελος του μοναδικού ανταγωνιστή της ο οποίος κατέχει σήμερα πολύ υψηλότερο μερίδιο αγοράς.

(43) Την τελευταία διετία, η προσφορά της SNCM και τα μερίδια αγοράς της για τις συνδέσεις με την Κορσική μειώθηκαν κατά [...] % σε προσφορά θέσεων (− [...] % για τα δρομολόγια από Νίκαια και − [...] % για τα δρομολόγια από τη Μασσαλία).

(45) Η αγορά των θαλάσσιων μεταφορών επιβατών μεταξύ της ηπειρωτικής Γαλλίας και της Κορσικής αυξάνεται κατά μέσο όρο κατά 4 % τα τελευταία 15 έτη· η αύξηση αυτή εκτιμάται ότι θα συνεχιζόταν, κατά [...] % το 2008 και στη συνέχεια κατά μικρότερο ποσοστό τα επόμενα έτη. Παρ' όλα αυτά, δεν φαίνεται να υπάρχουν νέες επιχειρήσεις που να επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν σε αυτή την αγορά. Επ' ευκαιρία της πρόσκλησης υποβολής προσφορών που προκήρυξε η Υπηρεσία μεταφορών της Κορσικής για να αναθέσει για την περίοδο 2007-2013 την παροχή δημόσιας υπηρεσίας θαλάσσιων μεταφορών σε ορισμένους λιμένες της Κορσικής, καμία άλλη εταιρεία εκτός από την CFF και την SNCM-CMN δεν εκδήλωσε ενδιαφέρον, ενώ υπήρχε δυνατότητα ακόμη και για μερική συμμετοχή σε μία συγκεκριμένη γραμμή.

(44) Εντούτοις, η συνεχιζόμενη μείωση των μεριδίων αγοράς δείχνει ότι η ανάκτηση της εμπιστοσύνης των επιβατών, η οποία είχε πληγεί εξαιρετικά από τις απεργίες και τις ταραχές που προκλήθηκαν από τις κοινωνικές συγκρούσεις της περιόδου 2004 και 2005, ιδίως λόγω της ιδιωτικοποίησης της επιχείρησης, πραγματοποιείται με πολύ αργό ρυθμό. Αυτό αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να σταματήσει η μείωση του μεριδίου αγοράς της SNCM που διαπιστώθηκε τα τελευταία έτη. Η αύξηση, υπό αυτές τις συνθήκες, του κύκλου εργα-

(46) Όσον αφορά τον κύριο ανταγωνιστή της SNCM, την CFF, η προσφορά θέσεων αυτής της εταιρείας σημείωσε μεγάλη αύξηση από 500 000 θέσεις σε [...] εκατ. από το 1999 έως το 2007 (εκ των οποίων [...] % αύξηση μεταξύ του 2006 και του 2007), γεγονός που της επέτρεψε να αυξήσει τα έσοδά της από τους ναύλους (από [...] εκατ. το 2005 σε [...] εκατ. το 2007) και το μερίδιο αγοράς της. Η πολιτική αυτή εκφράζεται, ωστόσο, με χαμηλότερα από διαρθρωτική άποψη ποσοστά πληρότητας για την CFF και για την SNCM, με μέσο ποσοστό πληρότητας το 2007 [...] %, το οποίο είναι φυσιολογικό, εάν ληφθεί υπόψη ο έντονα εποχικός χαρακτήρας της αγοράς (βλέπε ανωτέρω).

Η μεταφορά εμπορευμάτων

(47) Όσον αφορά τη μεταφορά εμπορευμάτων στην Κορσική, η SNCM κατείχε το 2005 περίπου το [...] % της αγοράς στις γραμμές Μασσαλίας-Τουλόν προς την Κορσική.

(48) Για τη μεταφορά γενικών εμπορευμάτων (ασυνόδευτων), η SNCM και η CMN κατέχουν οιονεί μονοπώλιο εκ των πραγμάτων. Στο πλαίσιο της σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, οι δύο εταιρείες πραγματοποιούν τακτικά δρομολόγια από τη Μασσαλία προς όλους τους λιμένες της Κορσικής.

(49) Για τα συνοδευόμενα ρυμουλκούμενα που φορτώνονται στα οχηματαγωγά, τα οποία αντιπροσωπεύουν συνολικά το 24 % της μεταφοράς γενικής φύσεως εμπορευμάτων μετρούμενης σε γραμμικά μέτρα, υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ όλων των εταιρειών μεταφοράς επιβατών. Η SNCM και η CMN κατέχουν επίσης το μεγαλύτερο μερίδιο των μεταφορών συνοδευόμενων εμπορευμάτων. Οι άλλες επιχειρήσεις, ιδίως η CFF, κατέχουν το 10 % ή το 2 % των συνολικών μεταφορών.

(50) Όσον αφορά τα συνοδευόμενα αυτοκίνητα⁽⁵⁴⁾, που φορτώνονται στα οχηματαγωγά (περίπου το 24 % της κίνησης γενικής φύσεως εμπορευμάτων το 2003), η SNCM και η CMN κατέχουν επίσης το μεγαλύτερο μερίδιο της εν λόγω αγοράς. Όμως, από το 2002 και μετά, η CFF ανέπτυξε προσφορά και κατέχει περίπου το [...] % της αγοράς.

3.2. Η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση των χωρών του Μαγκρέμπ

(51) Η Τυνησία και η Αλγερία αποτελούν μια σημαντική αγορά, περίπου 5 εκατ. επιβατών, στην οποία κυριαρχούν οι αεροπορικές μεταφορές. Υπό αυτές της συνθήκες, οι θαλάσσιες μεταφορές αντιπροσωπεύουν περίπου το 15 % των ροών. Ενώ η Αλγερία αντιπροσωπεύει σημαντική αγορά θαλάσσιων μεταφορών της τάξης των 560 000 επιβατών, η Τυνησία αποτελεί λιγότερο σημαντική αγορά με 250 000 επιβάτες.

(52) Η αγορά των θαλάσσιων μεταφορών της Γαλλίας προς τις χώρες του Μαγκρέμπ παρουσιάζει σταθερή αύξηση κατά τα τελευταία έτη, της τάξης του 13 % από το 2001 έως το 2005. Εάν ληφθούν υπόψη οι προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού προς αυτή την περιοχή, οι θαλάσσιες μεταφορές εκτιμάται ότι θα παρουσιάζουν ετήσια αύξηση της τάξης του 4 % μέχρι το 2010.

(53) Στην Αλγερία, η SNCM κατέχει τη δεύτερη θέση στην εξατάξομη αγορά μετά την *Entreprise Nationale de Transport Maritime de Voyageurs* (ENTMV), αλγερινή δημόσια επιχείρηση. Το μερίδιο αγοράς της SNCM αυξήθηκε από 24 % το 2001 σε [...] % το 2005.

(54) Η SNCM κατέχει τη δεύτερη θέση στην αγορά θαλάσσιων μεταφορών προς την Τυνησία μετά την *Compagnie tunisienne de navigation* (CTN). Αν και, από το 2001, η SNCM έχει απολέσει μερίδιο αγοράς προς όφελος της CTN από 44 % σε [...] % το 2004, το 2005 παρουσίασε ωστόσο αύξηση ([...]).

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ

4.1. Η νέα κεφαλαιοποίηση της SNCM του 2002

4.1.1. Περιγραφή

(55) Μετά την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2003 η οποία επέτρεπε τη χορήγηση ενίσχυσης διάσωσης στην SNCM⁽⁵⁵⁾, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή, στις 18 Φεβρουαρίου 2002 σχέδιο ενίσχυσης αναδιάρθρωσης υπέρ της SNCM. Το μέτρο συνίστατο στη νέα κεφαλαιοποίηση της SNCM μέσω της μητρικής της εταιρείας, της CGMF, για ποσό 76 εκατ. EUR, εκ των οποίων τα 46 εκατ. EUR ως έξοδα αναδιάρθρωσης⁽⁵⁶⁾. Αυτή η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου είχε στόχο την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της SNCM από 30 εκατ. EUR σε 106 εκατ. EUR.

(56) Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999, οι γαλλικές αρχές υπέβαλαν στην Επιτροπή σχέδιο αναδιάρθρωσης⁽⁵⁷⁾ για την SNCM που αφορά πέντε σημεία:

i) μείωση του αριθμού των δρομολογίων και αναδιάταξη των πλοίων της σε διαφορετικές γραμμές (μείωση των δρομολογίων προς την Κορσική και ενίσχυση των δρομολογίων με τις χώρες του Μαγκρέμπ)⁽⁵⁸⁾.

ii) μείωση του στόλου της κατά τέσσερα πλοία, γεγονός που θα της απέφερε ρευστότητα 21 εκατ. EUR·

iii) την πώληση ορισμένων ακινήτων·

iv) μείωση του προσωπικού⁽⁵⁹⁾ κατά 12 % περίπου η οποία, σε συνδυασμό με μια ορθολογική μισθολογική πολιτική, θα επέτρεπε να μειωθούν τα έξοδα πληρωμάτων από 61,8 εκατ. EUR το 2001 σε [...] εκατ. EUR κατά μέσο όρο από το 2003 έως το 2006 και τα έξοδα χερσαίων υπηρεσιών από 50,3 εκατ. EUR το 2001 σε [...] εκατ. EUR κατά την ίδια περίοδο·

v) η κατάργηση δύο από τις θυγατρικές της, της *Compagnie Maritime Toulonnaise* και της εταιρείας *Corsica Maritima*, τις υπολειπόμενες δραστηριότητες των οποίων θα αποκτούσε η SNCM.

- (57) Μετά τις παρατηρήσεις της Επιτροπής στην απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002, οι γαλλικές αρχές περιέγραψαν, στην επιστολή τους της 31ης Ιανουαρίου 2003, τις βελτιώσεις που επήλθαν στο σχέδιο αναδιάρθρωσης ως προς τα ακόλουθα σημεία:
- δεσμεύσεις και διευκρινήσεις σχετικά με τη μισθολογική πολιτική,
  - σχέδιο περικοπής δαπανών σε ενδιάμεσες αγορές,
  - ανάληψη της δέσμευσης ότι η SNCM δεν θα ξεκινούσε πόλεμο τιμών με τους ανταγωνιστές της στα δρομολόγια της Κορσικής.
- (58) Ως προς το τελευταίο σημείο, οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι «η SNCM αναλαμβάνει αυτή τη δέσμευση ανεπιφύλακτα, διότι θεωρεί ότι ένας πόλεμος τιμών από την πλευρά της δεν θα ήταν σύμφωνος ούτε με τη στρατηγική της θέση, ούτε τα συμφέροντά της θα εξυπηρετούσε, διότι θα προκαλούσε μείωση των εσόδων της, αλλά ούτε και με τις συνήθειες πρακτικές της και με την τεχνογνωσία της».
- (59) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης που υπέβαλαν οι γαλλικές αρχές στην Επιτροπή περιείχε αναλυτικό οικονομικό σχέδιο της περιόδου 2002-2007 βάσει της ενδιάμεσης εκδοχής που επιλέχθηκε όσον αφορά μια σειρά μεταβλητών⁽⁶⁰⁾. Από τις χρηματοοικονομικές προβολές συνάγεται, μεταξύ άλλων, επάνοδος σε θετικά τρέχοντα αποτελέσματα από το 2003.

Πίνακας 1

Οικονομικό σχέδιο περιόδου 2002-2007

(σε εκατ. EUR)

	2000	2001	2002	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	εκτελε- σθέν	εκτελε- σθέν	πρό- βλεψη	εκτελε- σθέν	πρό- βλεψη	πρό- βλεψη	πρό- βλεψη	πρό- βλεψη	πρό- βλεψη
Κύκλος εργασιών	204,9	204,1	178	205,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Επιδότησεις λειτουργίας	85,4	86,7	74,5	77,7	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Τρέχον αποτέλεσμα	- 14,7	- 5,1	1,2	- 5,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Καθαρό αποτέλεσμα	- 6,2	- 40,4	23	4,2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ίδια κεφάλαια	67,5	29,7	119	33,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Καθαρά χρέη (πλην χρηματοδοτικής μίσθωσης)	135,8	134,5	67,7	144,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Οικονομικοί δείκτες					[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Τρέχον αποτέλεσμα/Κύκλος εργασιών + επιδοτήσεις	- 5 %	- 2 %	0 %	- 2 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ίδια κεφάλαια/Χρέη ισολογισμού	50 %	22 %	176 %	23 %	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Στοιχεία 2000, 2001 και 2002 έχουν ληφθεί από τις ετήσιες εκθέσεις 2001 και 2002 της SNCM.

(60) Η εισροή κεφαλαίου 76 εκατ. EUR καθώς και η αποκατάσταση της κερδοφορίας που είχε προβλεφθεί ήδη από το 2003 εκτιμάται ότι θα επιτρέψουν, κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων από το επίπεδο των 30 εκατ. EUR περίπου στο τέλος του 2001 σε 120 εκατ. EUR βραχυπρόθεσμα (2003) και στη συνέχεια σε [...] εκατ. EUR στη λήξη του σχεδίου (2006-2007). Εκτιμάται ότι αυτό θα συμβάλει στη μείωση του χρέους από 145 εκατ. EUR το 2002 σε επίπεδα [...] σε [...] εκατ. EUR από το 2003 έως το 2005. Κατά τα τελευταία έτη του σχεδίου, η εταιρεία είχε προβλέψει αύξηση του χρέους για την ανανέωση ενός ή δύο πλοίων αποκλειστικής ιδιοκτησίας της.

(61) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν επίσης μελέτη ευαισθησίας των αναμενόμενων αποτελεσμάτων σε σχέση με τις υποθέσεις εργασίας όσον αφορά την κίνηση στις διάφορες γραμμές θαλάσσιων μεταφορών. Σε αυτή τη βάση, από τις διάφορες προσομοιώσεις προκύπτει ότι η SNCM θα επανερχόταν σε τροχιά αποδοτικότητας στις υποθέσεις που ελήφθησαν υπόψη.

4.1.2. Καθορισμός του ποσού της νέας κεφαλαιοποίησης

- (62) Η μέθοδος που επέλεξαν οι γαλλικές αρχές ⁽⁶¹⁾ για να καθορίσουν το ποσό της νέας κεφαλαιοποίησης συνίσταται στον υπολογισμό της ανάγκης χρηματοδότησης με βάση τη μέση αναλογία ιδίων κεφαλαίων προς χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που διαπιστώθηκε το 2000 σε πέντε ευρωπαϊκές εταιρείες θαλάσσιων μεταφορών. Παρά τα διαφορετικά μεγέθη των ισολογισμών αυτών των επιχειρήσεων, η μέση κράτηση από τις γαλλικές αρχές ανέρχεται στο 79 %. Οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι από τις δημοσιονομικές προβολές στην περίοδο από το 2002 έως το 2007 προκύπτουν μέση αναλογία ιδίων κεφαλαίων προς οφειλές 77 % και ίδια κεφάλαια 169 εκατ. EUR το 2007. Αυτό το επίπεδο ιδίων κεφαλαίων θα έπρεπε να ληφθεί με τη νέα κεφαλαιοποίηση των 76 εκατ. EUR και με την επιτυχία των ενεργειών που προβλέπει το σχέδιο αναδιάρθρωσης.

4.2. Μέτρα μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

4.2.1. Προκαταρκτική παρατήρηση

- (63) Η νέα κεφαλαιοποίηση και το σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002 δεν απέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα και, από το 2004, η οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση της SNCM επιδεινώθηκε σοβαρά. Η επιδείνωση αυτή οφείλεται τόσο σε εσωτερικούς (κοινωνικές συγκρούσεις, ανεπαρκής και καθυστερημένη επίτευξη των στόχων παραγωγικότητας, απώλεια μεριδίων αγοράς) όσο και εξωγενείς παράγοντες της SNCM (μείωση της ελκυστικότητας της Κορσικής ως τόπου προορισμού, απώλεια μεριδίων αγοράς προς όφελος της CFE, διαχειριστικά σφάλματα εκ μέρους του κράτους ⁽⁶²⁾) καθώς και η αύξηση του κόστους των καυσίμων.
- (64) Έτσι, το τρέχον αποτέλεσμα της SNCM διαμορφώθηκε σε - 32,6 εκατ. EUR το 2004 και σε - 25,8 εκατ. EUR το 2005. Το καθαρό αποτέλεσμα ήταν - 29,7 εκατ. EUR το 2004 και - 28,8 εκατ. EUR το 2005.
- (65) Η υποβάθμιση της οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης της SNCM οδήγησε τις γαλλικές αρχές στο να εκχωρήσουν στοιχεία ενεργητικού πέρα από αυτά που είχαν αρχικά προβλεφθεί στο σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002 και απαιτήθηκαν με την απόφαση του 2003 καθώς και στο να κινηθούν διαδικασία αναζήτησης ιδιωτικών εταίρων.

Πίνακας 2

Κατάλογος εκποιηθέντων στοιχείων ενεργητικού της SNCM από το 2002 ⁽⁶³⁾

	Καθαρό προϊόν εκχωρήσεων	Ημερομηνία
Προταθείσες εκποιήσεις στην κοινοποίηση του 2002 (σε EUR)	25 165 000	
Aliso (σε αντικατάσταση του Asco, σύμφωνα με την απόφαση της 8.9.2004 της Επιτροπής)	[...]	30.9.2004
Napoléon	[...]	6.5.2002
Monte Rotondo	[...]	31.7.2002
Liberté	[...]	27.1.2003
Ensemble immobilier Schuman	[...]	20.1.2003
Πρόσθετες εκποιήσεις που επέβαλε η Επιτροπή στη απόφασή της 9.7.2003 (σε EUR)	5 022 600	
SCI Espace Schuman	[...]	24.6.2003
Southern Trader	[...]	22.7.2003
Someca	[...]	30.4.2004
Amadeus	[...]	12.10.2004
CCM	[...] (!)	—

	Καθαρό προϊόν εκχωρήσεων	Ημερομηνία
Πρόσθετες εκποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν από την απόφαση του Ιουλίου 2003 και μετά (σε εκατ. EUR)	12,6	
Asco	[...]	24.5.2005
Sud Cargos	[...]	15.9.2005
Πώληση διαμερισμάτων από το σύνολο των ακινήτων της SNCM (που στο παρελθόν κατείχε το προσωπικό της SNCM)	[...]	9.2003 έως 2006
Σύνολο (σε εκατ. EUR)	42,385	
(¹) [...]		

4.2.2. Τα μέτρα μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

- (66) Μετά από διαδικασία ανοικτής, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις επιλογής⁽⁶⁴⁾, επιτεύχθηκε τελικά συμφωνία, στις 13 Οκτωβρίου 2005, μεταξύ του κράτους, της BCP και της VT σε ένα εξαιρετικά δυσμενές κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο. Η VT είναι ο βιομηχανικός φορέας της SNCM (συμμετοχή κατά 28 %) ενώ η BCP είναι ο μέτοχος αναφοράς με συμμετοχή 38 %. Το κράτος δεσμεύθηκε, κυρίως έναντι των μισθωτών, να παραμείνει μέτοχος της εταιρείας κατά το 25 %⁽⁶⁵⁾. Η BCP και η VT εκπόνησαν επιχειρηματικό σχέδιο για την SNCM το οποίο κοινοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 7 Απριλίου 2006.

Το περιεχόμενο του πρωτοκόλλου συμφωνίας

- (67) Το πρωτόκολλο συμφωνίας, βάσει του οποίου το 75 % του κεφαλαίου της SNCM παραχωρήθηκε σε ιδιώτες, υπεγράφη στις 16 Μαΐου 2006 μεταξύ των μερών (BCP, VT και CGMF).
- (68) Το τμήμα II του πρωτοκόλλου συμφωνίας περιέχει δέσμευση της CGMF να εγκρίνει, να εγγράψει και να αποδεσμεύσει εξ ολοκλήρου αύξηση κεφαλαίου της SNCM, συνολικού ποσού 142,5 εκατ. EUR.
- (69) Μετά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου προβλέπεται μείωση του εταιρικού κεφαλαίου της SNCM με ακύρωση μετοχών, ώστε να βρεθεί στο ελάχιστο επιτρεπόμενο για μια μη εισηγμένη ανώνυμη εταιρεία.
- (70) Εκτός από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, η CGMF δεσμεύθηκε να διαθέσει στην SNCM, υπό μορφή προκαταβολής σε λογαριασμό όψεως, το ποσό των 38,5 εκατ. EUR. Η εν λόγω προκαταβολή σε λογαριασμό όψεως, η οποία θα κατατεθεί από την SNCM σε μεσεγγυούχο (την τράπεζα CIC), προορίζεται για χρηματοδότηση του μέρους του επανομαζόμενου κόστους «γενναιοδωρίας», το οποίο θα καταβληθεί επιπλέον των οφειλομένων ποσών σύμφωνα με τις νομικές και συμβατικές διατάξεις, εάν οι αγοραστές προβούν σε μείωση του προσωπικού⁽⁶⁶⁾. Η καταβολή των πρόσθετων αποζημιώσεων εκτός από τις εισπραττόμενες αποζημιώσεις κατ' εφαρμογή των νομικών και συμβατικών διατάξεων γίνεται σε ατομική και ονομαστική βάση και αντιστοιχεί σε

μισθωτούς οι οποίοι έχουν φύγει από την επιχείρηση και των οποίων η σύμβαση εργασίας έχει λυθεί.

- (71) Μετά από αυτές τις πράξεις, το τμήμα III του πρωτοκόλλου συμφωνίας προβλέπει την εκχώρηση των μετοχών της CGMF στους ιδιώτες αγοραστές, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 75 % των μετοχών που αποτελούν το εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης, και του [...] που προορίζεται για τη χρηματοδότηση του σκέλους του σχεδίου κοινωνικών μέτρων της επιχείρησης πέρα από τις συμβατικές και νομικές υποχρεώσεις της.
- (72) Το τμήμα III του πρωτοκόλλου συμφωνίας προβλέπει επίσης την κοινή και ταυτόχρονη εγγραφή από τους αγοραστές και την CGMF νέων μετοχών για συνολικό ποσό 35 εκατ. EUR και κατάθεση σε λογαριασμό όψεως ποσού 8,75 εκατ. EUR από την BCP/VT, που τίθεται στη διάθεση της SNCM για την κάλυψη ταμειακών αναγκών της. Η παράγραφος III.2.7 του πρωτοκόλλου συμφωνίας προβλέπει ότι η αξία των μετοχών της CGMF είναι ίση, ανά πάσα στιγμή, με την αρχική ονομαστική αξία τους προσαυξημένη κατά το [...] % της αποδεσμευθείσας ονομαστικής της αξίας, πολλαπλασιασμένης επί J/365, όπου J είναι ο αριθμός ημερών από την ημέρα της υλοποίησης, αφού αφαιρεθούν όλα τα εισπραχθέντα ποσά (όπως τα μερίσματα). Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση διαδικασίας εξυγίανσης ή εκκαθάρισης της εταιρείας με δικαστική απόφαση.
- (73) Το πρωτόκολλο συμφωνίας (τμήμα III.5) περιέχει ρήτρα υπαναχώρησης ως προς τη μεταβίβαση της SNCM, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί ταυτόχρονα από τους αγοραστές, εάν συμβεί μία από τις ακόλουθες υποθέσεις, εφόσον αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να τεθεί υπό αμφισβήτηση η αξιοπιστία του επιχειρηματικού τους σχεδίου και η αποκατάσταση της βιωσιμότητας της εταιρείας:
- η μη ανάθεση της σύμβασης δημόσιας υπηρεσίας θαλάσσιας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης της Κορσικής για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 [...],
  - οιαδήποτε αρνητική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή απόφαση του Πρωτοδικείου ή του Δικαστηρίου των ΕΚ, όπως η απόρριψη της πράξης ή η επιβολή όρων που θα είχαν σημαντική επίπτωση στην αξία της εταιρείας, [...].

- (74) Το τμήμα VII του πρωτοκόλλου συμφωνίας προβλέπει ότι η CGMF αναλαμβάνει μέρος των κοινωνικών υποχρεώσεων της SNCM για δαπάνες ταμείων αλληλοβοήθειας των συνταξιούχων της για ποσό που εκτιμάται σε 15,5 εκατ. EUR από την ημέρα μεταβίβασης της ιδιοκτησίας της επιχείρησης.
- (75) Οι μέθοδοι εταιρικής διακυβέρνησης της επιχείρησης ορίζονται στο τμήμα IV του πρωτοκόλλου συμφωνίας. Προβλέπεται τροποποίηση του τρόπου διαχείρισης της SNCM, η οποία θα μετατραπεί σε ανώνυμη εταιρεία με διευθυντικά και εποπτικά όργανα. Το εποπτικό συμβούλιο θα αποτελείται αρχικά από 10 και στη συνέχεια από 14 μέλη. Χρέη προεδρίας θα ασκεί προσωρινά εκπρόσωπος του κράτους. Εάν η ΑΔΥ ανατεθεί στην SNCM, ο πρόεδρος του εποπτικού συμβουλίου θα αντικατασταθεί από αντιπρόσωπο της BCP. Αποστολή του διοικητικού συμβουλίου είναι η διασφάλιση της επιχειρησιακής διαχείρισης της SNCM.
- (76) Στις 26 Μαΐου 2006, η γαλλική κυβέρνηση ενέκρινε τη μεταβίβαση της SNCM καθώς και τα προαναφερθέντα μέτρα.

Τα μέτρα

- (77) Με βάση τα ανωτέρω, το πρωτόκολλο συμφωνίας περιέχει τρεις τύπους κρατικών μέτρων που δικαιολογούν τη διενέργεια έρευνας σε σχέση με το κοινοτικό καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων:
- η εκχώρηση του 100 % της SNCM σε αρνητική τιμή 158 εκατ. EUR (εισφορά κεφαλαίου 142,5 εκατ. EUR και ανάληψη δαπανών ταμείων αλληλοβοήθειας για ποσό 15,5 εκατ. EUR),
  - η προκαταβολή σε λογαριασμό όψεως από την CGMF ποσού 38,5 εκατ. EUR υπέρ των απολυμένων της SNCM,
  - η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 8,75 εκατ. EUR που ενέγραψε από κοινού και ταυτόχρονα η CGMF στην εισφορά των 26,25 εκατ. EUR που πραγματοποιήσαν οι VT και BCP.

5. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

- (78) Η παρούσα τελική απόφαση αφορά τα μέτρα που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της SNCM από τις 18 Φεβρουαρίου 2002 και μετά, και συγκεκριμένα:
- την εισφορά κεφαλαίου της CGMF στην SNCM ύψους 76 εκατ. EUR το 2002 (εκ των οποίων 53,48 εκατ. EUR έναντι υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και το υπόλοιπο για ενισχύσεις αναδιάρθρωσης),
  - την τιμή αρνητικής πώλησης της SNCM από την CGMF για ποσό 158 εκατ. EUR,
  - την εισφορά 8,75 εκατ. EUR της CGMF,
  - την ανάληψη εκ μέρους της CGMF ορισμένων συμπληρωματικών κοινωνικών μέτρων ύψους 38,5 εκατ. EUR.

- (79) Η παρούσα απόφαση δεν αφορά την εξέταση των οικονομικών αποζημιώσεων που εισέπραξε ή θα εισπράξει η SNCM για υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας την περίοδο 2007-2013, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο χωριστής διαδικασίας.

6. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΝΑ ΕΚΔΩΣΕΙ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ 2002 ΚΑΙ ΤΟΥ 2006

6.1. Η κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας του 2002

- (80) Στην απόφασή της για την κίνηση της διαδικασίας της 19ης Αυγούστου 2002, η Επιτροπή, αν και αναγνώρισε τη δυσχερή θέση στην οποία βρισκόταν η SNCM, εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το συμβιβάσιμο του κοινοποιηθέντος μέτρου με τα κριτήρια που παρατίθενται στο σημείο 3.2.2 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 που ίσχυαν εκείνη την εποχή.
- (81) Η Επιτροπή διατύπωσε ορισμένες αμφιβολίες σχετικά με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, δεδομένης της έλλειψης ανάλυσης των αιτιών για τις ζημιές της επιχείρησης. Ειδικότερα, η Επιτροπή έθεσε ερωτήματα όσον αφορά τη σχέση ανάμεσα στις ζημιές και τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, την επίπτωση που είχε στους ισολογισμούς της SNCM η πολιτική αγοράς πλοίων και τα προβλεπόμενα μέτρα για την αύξηση της παραγωγικότητας της επιχείρησης.
- (82) Επίσης, η Επιτροπή επισήμανε ορισμένες ελλείψεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης, ιδίως την έλλειψη συγκεκριμένων μέτρων για τη μείωση του ποσού της ενδιάμεσης κατανάλωσης και την απουσία αναφοράς στη μελλοντική τιμολογιακή πολιτική της SNCM.
- (83) Η Επιτροπή διερωτήθηκε επίσης σχετικά με την καταλληλότητα της μεθόδου υπολογισμού που επέλεξαν οι κρατικές αρχές για να καθορίσουν το ποσό της νέας κεφαλαιοποίησης και με ορισμένες υποθέσεις που ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό των χρηματοοικονομικών προσομοιώσεων.

6.2. Η επέκταση του πεδίου της επίσημης διαδικασίας έρευνας του 2006

- (84) Με την απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2006, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει το πεδίο της επίσημης διαδικασίας έρευνας του 2002 για να περιληφθούν τα μέτρα που είχαν προβλεφθεί στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης της SNCM.
- (85) Καταρχάς, όσον αφορά την πρόσκληση των γαλλικών αρχών της 7ης Απριλίου 2006 (βλέπε σημείο 17 της παρούσας απόφασης) να εξετάσει μέρος του ποσού της εισφοράς κεφαλαίου του 2002 με βάση τη νομολογία στην υπόθεση *Altmark*, η Επιτροπή εξέφρασε, ως προς αυτό, αμφιβολίες όσον αφορά την τήρηση των όρων (ιδίως του δεύτερου και του τέταρτου) τους οποίους έθεσε ο κοινοτικός δικαστής στην εν λόγω απόφαση ⁽⁶⁷⁾.

- (86) Στην περίπτωση που το ποσό αυτό θα χαρακτηριζόταν ενίσχυση συμβατή βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή ενέκρινε, στην απόφασή της του 2006, ότι το νέο ποσό της ενίσχυσης που έπρεπε να υπολογιστεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης θα ανερχόταν σε 15,81 εκατ. EUR. Εφόσον το ποσό της ενίσχυσης στην αναδιάρθρωση θα ήταν σημαντικά χαμηλότερο από αυτό που κοινοποιήθηκε το 2002 και εγκρίθηκε το 2003, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες ως προς τη σκοπιμότητα διατήρησης του συνόλου των αντισταθμιστικών μέτρων που επιβλήθηκαν στην SNCM με την απόφαση του 2003.
- (87) Η Επιτροπή εξέφρασε επίσης αμφιβολίες ως προς την τήρηση των όρων που επιβλήθηκαν με την απόφαση του 2003, δηλαδή με την αρχή του «πρώτου στις τιμές» και του αριθμού των δρομολογίων με επιστροφή στην Κορσική.
- (88) Όσον αφορά την αρνητική τιμή πώλησης της SNCM, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες αν η νέα κεφαλαιοποίηση από το κράτος πριν από την εκχώρηση της SNCM είναι σύμφωνη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή σε καθεστώς οικονομίας της αγοράς. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες για την εγκυρότητα του υπολογισμού του κόστους εκκαθάρισης το οποίο θα όφειλε να καταβάλει το κράτος ως μέτοχος σε περίπτωση εκκαθάρισης της SNCM.
- (89) Η Επιτροπή αμφισβήτησε το γεγονός ότι τα οικονομικά μέτρα μπορούν να αιτιολογηθούν βάσει των κατευθυντήριων γραμμών για τις ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης.
- (90) Εξάλλου, εξέφρασε τις αμφιβολίες της και για τη δεύτερη νέα κεφαλαιοποίηση κατά 8,75 εκατ. EUR όσον αφορά την τήρηση των αρχών της χρονικής σύμπτωσης ανάμεσα στην ιδιωτική και τη δημόσια επένδυση και την ταυτότητα των όρων εγγραφής κατά την έννοια της νομολογίας.
- (91) Τέλος, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες αν τα πρόσθετα κοινωνικά μέτρα της βοήθειας των 38,5 εκατ. EUR στο προσωπικό μπορούν να αποτελέσουν έμμεσο πλεονέκτημα υπέρ της επιχείρησης. Επισήμανε επίσης τον κίνδυνο ο συνυπολογισμός των συμπληρωματικών αποζημιώσεων απόλυσης να μην είναι συμβατός με τους κινδύνους που αναλαμβάνει ένας συνετός επενδυτής.
- (92) Στην επιστολή τους της 7ης Απριλίου 2006, και στο πλαίσιο των παρατηρήσεων που υπέβαλαν μετά την απόφαση του 2006, οι γαλλικές αρχές καλούν την Επιτροπή να διαπιστώσει ότι, λόγω του χαρακτήρα της ως «αποζημίωσης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας» την περίοδο 1991-2001, μέρος της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου του 2002, ύψους 53,48 εκατ. EUR, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση με βάση τη νομολογία *Altmark*, διότι θεωρούν ότι οι τέσσερις όροι που καθόρισε η εν λόγω απόφαση πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση.
- (93) Ειδικότερα, όσον αφορά τον δεύτερο όρο της απόφασης *Altmark*, οι γαλλικές αρχές επισημαίνουν ότι, με βάση την απόφαση *Altmark*, μόνο οι παράμετροι του υπολογισμού πρέπει να καθορίζονται εκ των προτέρων με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, διευκρινίζουν ότι το ποσό των 53,48 εκατ. EUR καταβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2003 βάσει παραμέτρων υπολογισμού που καθορίστηκαν πριν από την εξεταζόμενη περίοδο (1991-2001) ⁽⁶⁸⁾.
- (94) Συνεπώς, κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, το γεγονός ότι η εκ των υστέρων καταβολή του επανεκτιμηθέντος ποσού λόγω ελλιπούς αποζημίωσης δεν θέτει υπό αμφισβήτηση το συμπέρασμά τους ότι οι παράμετροι υπολογισμού βάσει των οποίων υπολογίστηκε η αποζημίωση των 53,48 εκατ. EUR είχαν καθοριστεί σαφώς με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο πριν από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας.
- (95) Όσον αφορά την τέταρτο όρο της απόφασης *Altmark*, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι αυτός αφορά τα χαρακτηριστικά μιας επιχείρησης στην οποία έχει ανατεθεί αποστολή δημόσιας υπηρεσίας που να ανταποκρίνεται στο χαρακτηρισμό ενός ορθού μέσου διαχειρίσιμη, αλλά δεν περιέχει καμία απολύτως αναφορά σε οιαδήποτε απαίτηση ελάχιστης ή μέσης αποδοτικότητας της εν λόγω επιχείρησης.
- (96) Ως προς αυτό, οι γαλλικές αρχές πιστεύουν ότι η SNCM μπορεί να ευνοηθεί από την «εικασία της ορθής διαχείρισης» για την περίοδο 1991 έως 2001 και ότι δεν θα έπρεπε να επιβαρυνθεί με την παραμικρή «εικασία της κακής διαχείρισης» εξαιτίας μόνο του γεγονότος της οικονομικής ζημίας που υπέστη κατά την περίοδο 1991-2001. Σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές, οι ζημιές της SNCM δεν θα μπορούσαν να καταλογιστούν σε κακή διαχείριση, αλλά στους αυστηρούς όρους των συμβάσεων που υπεγράφησαν το 1991 και ο 1996 καθώς και στην αιφνίδια ανατροπή των όρων μιας ιστορικής αγοράς αυτής της εταιρείας που οφείλεται στη μετάβαση από ένα καθεστώς μονοπωλίου σε συνθήκες ισχυρού ανταγωνισμού. Η SNCM έπρεπε, λοιπόν, να θεωρηθεί ως εταιρεία με συνήθη σωστή διαχείριση.
- (97) Η Γαλλία επισημαίνει ότι ο δημόσιος φορέας ήταν η μόνη επιχείρηση που θα μπορούσε να διασφαλίσει την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων σε όρους τακτικής διεξαγωγής σε ετήσια βάση και συχνότητας της παροχής της υπηρεσίας και αυτό παρά την εμφάνιση το 1996 ενός ιδιώτη επιχειρηματία ο οποίος εκμεταλλευόταν μόνο ορισμένες γραμμές και αποκλειστικά κατά την περίοδο αιχμής. Εξάλλου, δεν υφίστατο με τη στενή έννοια του όρου επιχείρηση τα έξοδα της οποίας θα μπορούσαν να αποτελέσουν βάση αναφοράς για να καθοριστεί αν το επίπεδο της αποζημίωσης που χορηγήθηκε στην SNCM υπερέβαινε ή όχι τα έξοδα με τα οποία επιβαρυνόταν αναγκαστικά λόγω της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Θα ήταν συνεπώς παρακινδυνευμένο, κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, να γίνει σύγκριση ανάμεσα στη διάρθρωση των εξόδων της SNCM και των εξόδων των άλλων εταιρειών θαλάσσιων μεταφορών, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της δραστηριότητας αυτής της εταιρείας και της αγοράς στην οποία δραστηριοποιείται.

7. ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

7.1. Σχετικά με τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

7.1.1. Ως προς το ποσό των 53,48 εκατ. EUR με βάση τη νομολογία στην υπόθεση *Altmark*

7.1.1.1. Η τήρηση των τεσσάρων κριτηρίων της απόφασης *Altmark*

- (92) Στην επιστολή τους της 7ης Απριλίου 2006, και στο πλαίσιο των παρατηρήσεων που υπέβαλαν μετά την απόφαση του 2006, οι γαλλικές αρχές καλούν την Επιτροπή να διαπιστώσει ότι, λόγω του χαρακτήρα της ως «αποζημίωσης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας» την περίοδο 1991-2001, μέρος της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου του 2002, ύψους 53,48 εκατ. EUR, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση με βάση τη νομολογία *Altmark*, διότι θεωρούν ότι οι τέσσερις όροι που καθόρισε η εν λόγω απόφαση πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση.

- (98) Αν και είναι πρακτικά αδύνατο να βρεθεί μια επιχείρηση που θα μπορούσε να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την εν λόγω περίοδο, η Γαλλία θεωρεί ότι είναι αναγκασμένη να παράσχει, στο πλαίσιο των ανταλλαγών με την Επιτροπή το 2005 και το 2006, αντικειμενικά και αντιολογήσιμα στοιχεία που επιτρέπουν να αποδοθεί στην SNCM ο χαρακτηρισμός μιας «μέσης επιχείρησης με σωστή διαχείριση και επαρκή εξοπλισμό» και να διαπιστωθεί ότι ικανοποιείται το τέταρτο κριτήριο της απόφασης *Altmark* ⁽⁶⁹⁾.
- (99) Επιπλέον, η Γαλλία θεωρεί ότι μια σύγκριση που βασίζεται στα διαθέσιμα στοιχεία που αφορούν τη διάρθρωση των δαπανών της CFF και αυτών της SNCM δεν είναι σε καμία περίπτωση αντίθετη με την εικασία της ορθής διαχείρισης της SNCM, κυρίως διότι με κανένα τρόπο τα στοιχεία αυτά δεν επιτρέπουν να ληφθεί υπόψη ένα μη αμελητέο μέρος των δαπανών δραστηριότητας δημόσιας υπηρεσίας η οποία αφορά τη μεταφορά εμπορευμάτων.
- (100) Εξάλλου, η Γαλλία ισχυρίζεται ότι, σε μια περίπτωση όπως η παρούσα, επιτρέπεται να θεωρηθεί ότι η νομολογία στην οποία βασίστηκε η απόφαση *Altmark* (ιδίως η απόφαση *Ferring*) πρέπει να θεωρηθεί ως επαλήθευση μόνο της μη ύπαρξης υπεραποζημίωσης. Σχετικά, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι οι χορηγηθείσες επιδοτήσεις δεν υπερέβησαν τις δαπάνες με τις οποίες πράγματι επιβαρύνθηκε η SNCM λόγω της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας που της ανατέθηκε, όπως αναφέρει η Επιτροπή στην απόφαση της 30ής Οκτωβρίου 2001 ⁽⁷⁰⁾.
- (101) Τέλος, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν πως το γεγονός ότι η νομολογία *Altmark* εφαρμόζεται στη σύμβαση ΑΔΥ του 2002-2006 θα έπρεπε να άρει τις αμφιβολίες σχετικά με το εφαρμοστέο αυτής της νομολογίας στις αποζημιώσεις του κόστους παροχής δημόσιας υπηρεσίας για την περίοδο από το 1991 έως το 2001. Πράγματι, κατά τις γαλλικές αρχές, οι αποζημιώσεις που χορηγήθηκαν από το 1991 έως το 2001 και από το 2002 έως το 2006 ήταν της ίδια φύσης, εφόσον οι παράμετροι του καθορισμού τους, δηλαδή οι επαχθείς όροι παροχής της δημόσιας υπηρεσίας, το γεγονός ότι μία μόνο επιχείρηση θα μπορούσε να τους ικανοποιήσει και το σύστημα συνυπολογισμού των λειτουργικών δαπανών είναι ταυτόσημες.
- (102) Εν κατακλείδι, η Γαλλία υποστηρίζει ότι η ύπαρξη υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, σε συνδυασμό με την απουσία υπεραντιστάθμισης την περίοδο 1991-2001, επιβεβαιώνει ότι πληρούνται οι τέσσερις όροι της νομολογίας *Altmark*.
- 7.1.1.2. Το συμβατό του ποσού των 53,48 εκατ. EUR με βάση το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ
- (103) Εάν η Επιτροπή συμπεράνει ότι η εξεταζόμενη παρέμβαση συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι αυτό το αυτόνομο και ανεξάρτητο μέτρο του σχεδίου αναδιάρθρωσης του 2002 είναι συμβατό με το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, εφόσον το Πρωτοδικείο δεν αμφισβήτησε στην απόφαση του 2005 αυτή τη βάση συμβατότητας.
- (104) Οι γαλλικές αρχές εμμένουν στο γεγονός ότι, στην παρούσα περίπτωση, το εν λόγω ποσό είναι μέτρο που δεν θα έπρεπε να εκτιμηθεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης του 1999 ή του 2004 και, κυρίως, δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση των όρων που επιβλήθηκαν στο σχέδιο του 2002. Πράγματι, σύμφωνα με την άποψη των γαλλικών αρχών, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης του 2004 (σημείο 6) δεν θα δικαιολογούσαν να χαρακτηριστεί το ποσό των 53,47 εκατ. EUR ενίσχυση αναδιάρθρωσης.
- (105) Ως προς αυτό, η Γαλλία ισχυρίζεται ότι το ποσό των 53,48 εκατ. EUR που καλύπτει τις αντιστάθμισεις του κόστους παροχής δημόσιας υπηρεσίας την περίοδο 1991 έως 2001 δεν είναι μέτρο που χορηγήθηκε κατά την αναδιάρθρωση, είτε με βάση το σχέδιο αναδιάρθρωσης που κοινοποιήθηκε το 2002 είτε με βάση την επίκαιρη έκδοσή του, αλλά μέτρο που ελήφθη πριν από τα σχέδια αναδιάρθρωσης. Ακόμη, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι ένα μέτρο το οποίο αποσκοπεί στην αντιστάθμιση του κόστους που βαρύνει επιχειρήσεις λόγω υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας δεν έχει χαρακτήρα ενίσχυσης αναδιάρθρωσης, όπως αυτή ορίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές.
- (106) Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι, ακόμη και αν το ποσό αυτό κοινοποιήθηκε ως ενίσχυση αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο μιας γενικής χρηματοδότησης, η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από τους χαρακτηρισμούς που υιοθετούν τα κράτη μέλη, αλλά αντίθετα οφείλει να αποφασίζει εκ νέου, κατά περίπτωση, ότι ένα μέτρο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση ή, αντίστροφα, ότι συνιστά κρατική ενίσχυση, έστω και αν το οικείο κράτος μέλος το έχει παρουσιάσει ως διαφορετικό.
- 7.1.2. Σχετικά με το υπόλοιπο που κοινοποιήθηκε ως ενισχύσεις αναδιάρθρωσης
- (107) Με βάση τα ανωτέρω, η Γαλλία θεωρεί ότι, εάν το ποσό των 53,48 εκατ. EUR κριθεί ότι δεν περιέχει στοιχεία ενίσχυσης ή αν χαρακτηριστεί ενίσχυση συμβατή με το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, το ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να θεωρηθεί ως ενίσχυση αναδιάρθρωσης βάσει της κοινοποίησης του 2002 δεν θα ανερχόταν πλέον σε 76 εκατ. EUR αλλά σε 15,81 εκατ. EUR.
- 7.2. Σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002
- (108) Η Γαλλία υπενθυμίζει, εξ αρχής, ότι η σοβαρότητα των κοινωνικών κινήματων της περιόδου 2004-2005 και η υποβάθμιση της οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης της SNCM οδήγησαν το κράτος μέτοχο να κινήσει τον Ιανουάριο του 2005 διαδικασία επιλογής ιδιωτών επενδυτών και να θέσει σε εφαρμογή επείγοντα μέτρα [ιδίως την πώληση του Asco και της συμμετοχής της στη Sud Cargos ⁽⁷¹⁾].

7.2.1. Σχετικά με την αρνητική τιμή πώλησης της SNCM

- (109) Κατ' εφαρμογή της κοινοτικής νομολογίας στο εξεταζόμενο θέμα, οι γαλλικές αρχές καλούν την Επιτροπή να θεωρήσει ότι η αρνητική τιμή πώλησης της SNCM των 158 εκατ. EUR δεν περιέχει κανένα μέτρο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, αφού το γαλλικό κράτος ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία της αγοράς.
- (110) Ως προεισαγωγική παρατήρηση, η Γαλλία δηλώνει ότι η τελική τιμή των 158 εκατ. EUR, η οποία είναι κατώτερη από την αρνητική τιμή που ζητούσαν αρχικά οι αγοραστές μετά τον έλεγχο που διενήργησαν στην SNCM, είναι αποτέλεσμα διαπραγμάτευσης για τη μεταβίβαση του ελέγχου η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ανοικτού, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις διαγωνισμού και, ως και τούτου, είναι μια αγοραία τιμή.
- (111) Η Γαλλία θεωρεί ότι, εφόσον η αναζήτηση ενός ιδιώτη εταιρού για την SNCM πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ανοικτού, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις διαγωνισμού, κατά το πέρας της οποίας επελέγη η πλέον συμφέρουσα προσφορά, η τιμή πώλησης είναι μια αγοραία τιμή.
- (112) Κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, η πώληση στην αρνητική τιμή των 158 εκατ. EUR πραγματοποιήθηκε με τους ευνοϊκότερους δυνατούς όρους για το κράτος, σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία και την πρακτική λήψης αποφάσεων της Επιτροπής και δεν περιέχει κανένα στοιχείο ενίσχυσης. Πράγματι, η Γαλλία θεωρεί ότι η εν λόγω αρνητική τιμή είναι κατώτερη από το κόστος εκκαθάρισης με το οποίο θα επιβαρύνονταν το κράτος σε περίπτωση εκκαθάρισης της επιχείρησης.
- (113) Το συμπέρασμα αυτό θα ήταν επιβεβλημένο τόσο με βάση την προσέγγιση που προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [στη συνέχεια νομολογία Gröditzer ⁽⁷²⁾] όσο και με την προσέγγιση που βασίζεται στην ανάλυση του πραγματικού κόστους εκκαθάρισης της SNCM [απόφαση ABX ⁽⁷³⁾].
- (114) Όσον αφορά την πρώτη μέθοδο που βασίζεται στη νομολογία Gröditzer, η Γαλλία υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή επιβεβαιώνει την εκτίμηση της απόφασης της Επιτροπής της 8ης Ιουλίου 1999 σύμφωνα με την οποία «μόνο η τιμή εκκαθάρισης [...] των στοιχείων ενεργητικού, πρέπει να ληφθεί υπόψη ως κόστος εκκαθάρισης» ⁽⁷⁴⁾.
- (115) Ως προς αυτό, οι εκθέσεις της SNCM ⁽⁷⁵⁾ και Oddo-Hastings ⁽⁷⁶⁾ υπολογίζουν την τιμή εκκαθάρισης των στοιχείων ενεργητικού σε τουλάχιστον [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005 ⁽⁷⁷⁾.
- (116) Κατά συνέπεια, εφόσον το κράτος ως μέτοχος μιας εταιρείας είναι υπεύθυνο μόνο για τα χρέη της μέχρι την τιμή εκκαθάρισης των περιουσιακών στοιχείων της [νομολογία «Hytasa» ⁽⁷⁸⁾], η Γαλλία ισχυρίζεται ότι η τιμή εκκαθάρισης των στοιχείων ενεργητικού της εταιρείας που εκτιμάται τουλάχιστον σε [...] εκατ. EUR είναι σαφώς ανώτερη από την αρνητική τιμή πώλησης των 158 εκατ. EUR.
- (117) Ως προς τη δεύτερη μέθοδο, η Γαλλία αναφέρει ότι αυτή απορρέει από την απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε το Βέλγιο υπέρ της ABX Logistics, στην οποία η Επιτροπή εξέτασε μια αρνητική τιμή πώλησης η οποία παρουσιάζει, όπως και στην παρούσα περίπτωση, το χαρακτήρα μιας αγοραίας τιμής, σε σύγκριση με το κόστος το οποίο θα βάρυνε πραγματικά το κράτος ως μέτοχο στο πλαίσιο μιας φιλικής ή δικαστικής εκκαθάρισης, όπως αυτό εκτιμήθηκε από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα. Κατά τη Γαλλία, η Επιτροπή αναγνωρίζει ιδίως σε αυτή την απόφαση την εγκυρότητα ορισμένων εξόδων που θα μπορούσαν να προκύψουν από μια αγωγή εκ μέρους των πιστωτών για κάλυψη του παθητικού ή από την εκποίηση στους άλλους κλάδους δραστηριότητας του ομίλου ο οποίος πραγματοποιεί την εκκαθάριση της θυγατρικής του.
- (118) Με βάση τις προαναφερθείσες εκθέσεις της CGMF και της Oddo-Hastings, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι το σύνολο των πραγματικών εξόδων με τα οποία θα ήταν αναγκασμένη να επιβαρυνθεί ως μέτοχος η Γαλλική Δημοκρατία θα ανέρχονταν από [...] έως [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005.
- (119) Η μέθοδος αυτή λαμβάνει ιδίως υπόψη τον κίνδυνο καταδίκης του γαλλικού κράτους να «καλύψει το παθητικό», σε περίπτωση που κρινόταν από δικαστήριο ως εκ των πραγμάτων διαχειριστής της SNCM. Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι ο κίνδυνος να ασκηθεί αγωγή για κάλυψη του παθητικού δεν μπορεί να αποκλειστεί, ιδίως με βάση προηγούμενη απόφαση του Cour de Cassation (Ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου) της Γαλλίας ⁽⁷⁹⁾. Έτσι, σε πολλές επιστολές προς την Επιτροπή, οι γαλλικές αρχές υποστήριξαν ότι μια καταδίκη του κράτους από ένα εθνικό δικαστήριο για κάλυψη του παθητικού της επιχείρησης την οποία διαχειρίζεται ήταν κάτι περισσότερο από πιθανή υπόθεση και ότι αυτό θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του πραγματικού κόστους μιας ενδεχόμενης εκκαθάρισης της SNCM.
- (120) Στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, η υπολειμματική αξία του ενεργητικού της SNCM ([...] εκατ. EUR) ήταν, μετά την εξυπηρέτηση προνομιακών απαιτήσεων, [...] εκατ. EUR. Τα άλλα στοιχεία του κόστους που λαμβάνονται υπόψη σε περίπτωση αγωγής κατά του κράτους για να καλύψει το παθητικό περιλαμβάνουν ιδίως τα έξοδα λύσης των βασικών συμβάσεων εκμετάλλευσης, τα έξοδα που συνδέονται με την ακύρωση της χρηματοδοτικής μίσθωσης των πλοίων και την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων μειωμένης προτεραιότητας· αυτό θα οδηγούσε σε ανεπάρκεια των στοιχείων ενεργητικού ύψους [...] εκατ. EUR. Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι το κράτος θα καταδικαζόταν να επιβαρυνθεί με το [...] έως [...] % αυτού του ποσού.
- (121) Εξάλλου, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι, λόγω της σχέσης εξάρτησης με την SNCM και σύμφωνα με μια άλλη γαλλική νομολογία ⁽⁸⁰⁾, η εκκαθάριση της επιχείρησης θα οδηγούσε ενδεχομένως τον δικαστή να διατάξει την καταβολή αποζημιώσεων και τόκων στους μισθωτές. Με βάση αυτή τη νομολογία, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι κατά πάσα πιθανότητα ένας δικαστής θα καθόριζε το ποσό των πρόσθετων αποζημιώσεων με βάση τις αποζημιώσεις που θα καταβάλλονταν στο πλαίσιο ενός κοινωνικού σχεδίου που υποβάλλεται πριν από την εκκαθάριση.

(122) Με την εφαρμογή της νομολογίας *Asprocom* στην παρούσα περίπτωση, η Γαλλία θεωρεί ότι το κράτος θα αναγκαζόταν να καταβάλει συμπληρωματικές αποζημιώσεις απόλυσης συνολικού ύψους από [...] έως [...] εκατ. EUR, γεγονός που θα είχε ως τελικό αποτέλεσμα το συνολικό κόστος εκκαθάρισης με το οποίο θα επιβαρυνόταν το κράτος να ανέλθει από [...] έως [...] εκατ. EUR.

(123) Σύμφωνα με αυτή τη διαδικασία, από την ανάλυση των πραγματικών δαπανών με τις οποίες θα επιβαρυνόταν το κράτος μέτοχος συνάγεται ότι το κόστος για το κράτος από την πώληση της SNCM σε αρνητική τιμή 158 εκατ. EUR είναι κατώτερο από το πραγματικό κόστος με το οποίο θα επιβαρυνόταν σε περίπτωση δικαστικής εκκαθάρισης της επιχείρησης.

(124) Εν κατακλείδι, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι το ποσό αυτό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί κρατική ενίσχυση.

7.2.2. Σχετικά με την κοινή εισφορά κεφαλαίου των μετόχων

(125) Η Γαλλία θεωρεί ότι, μέσω αυτής της απόκτησης συμμετοχής, ενήργησε ως συνετός επενδυτής διότι, αφενός, παρενέβη ταυτόχρονα και μειοψηφικά μαζί με την BCP και την VT και, αφετέρου, η συμμετοχή αυτή αποδίδει σε πάγιο κεφάλαιο [...] % ετησίως, γεγονός που απαλλάσσει το κράτος από τον κίνδυνο εκτέλεσης του επιχειρηματικού σχεδίου. Πράγματι, η Γαλλία υποστηρίζει ότι αυτό το ποσοστό αποδοτικότητας είναι πολύ ικανοποιητικό για ένα ιδιώτη επενδυτή⁽⁸¹⁾. Διευκρινίζει, ωστόσο, ότι καμία αμοιβή δεν θα οφειλόταν σε περίπτωση εξυγίανσης ή εκκαθάρισης της SNCM με δικαστική απόφαση ή εφαρμογής της ρήτρας υπαναχώρησης εκ μέρους των αγοραστών.

7.2.3. Σχετικά με τα πρόσθετα κοινωνικά μέτρα (ενίσχυση στο προσωπικό)

(126) Επικαλούμενη το σκεπτικό των αποφάσεων της Επιτροπής, η Γαλλία θεωρεί, ιδίως στην υπόθεση *SFP - Société française de production*⁽⁸²⁾, ότι η χρηματοδότηση αυτή συνιστά ενίσχυση σε πρόσωπα και όχι προς όφελος της επιχείρησης. Συνεπώς, η εφαρμογή με δημόσια κεφάλαια συμπληρωματικών μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα υπέρ των απολυμένων, χωρίς τα μέτρα αυτά να απαλλάσσουν τον εργοδότη από τις τυπικές του υποχρεώσεις, εντάσσονται στην κοινωνική πολιτική των κρατών μελών και δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση.

7.2.4. Συμπέρασμα

(127) Εάν η Επιτροπή όφειλε, ωστόσο, να χαρακτηρίσει κρατική ενίσχυση το σύνολο ή μέρος των νέων μέτρων, η Γαλλία εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι τα νέα μέτρα, τα οποία εξασφαλίζουν την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της SNCM, θα επέτρεπαν να διατηρηθεί ο ανταγωνισμός στις εξεταζόμενες αγορές, και ιδίως στην αγορά των θαλάσσιων μεταφορών με την Κορσική. Το στοιχείο αυτό, κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, είναι μία από τις αρχές των κατευθυντήριων γραμμών για τη διάσωση μιας προβληματικής επιχείρησης, όπως ανέφεραν η Επιτροπή στην παρούσα υπόθεση (παράγραφος 283 της ακυρωθείσας απόφασης της) και από Πρωτοδικείο στην απόφασή του της

15ης Ιουνίου 2005. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε ότι η Επιτροπή μπορούσε να κρίνει, ασκώντας την ευρεία διακριτική της ευχέρεια εκτίμησης, ότι η παρουσία μιας επιχείρησης ήταν απαραίτητη για να προληφθεί η δημιουργία μιας κατάστασης έντονης ολιγοπωλιακής διάρθρωσης των εν λόγω αγορών.

(128) Όσον αφορά τον καθορισμό των ενδεχόμενων αντισταθμιστικών μέτρων που πρέπει να επιβληθούν στην SNCM, η Γαλλία προτείνει η Επιτροπή να λάβει υπόψη τη διάρθρωση της αγοράς. Έτσι, μία μείωση του δυναμικού της SNCM θα ενίσχυε τη δεσπόζουσα θέση που κατέχει πλέον η CFF στην αγορά των θαλάσσιων μεταφορών με την Κορσική⁽⁸³⁾.

(129) Σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές, το επικαιροποιημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης είναι σύμφωνο με τα κριτήρια συμβατότητας που όρισε η Επιτροπή στις κατευθυντήριες γραμμές του 1999 και του 2004. Το σύνολο των μέτρων που έχουν αναφερθεί στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης της SNCM επιτρέπουν επίσης να αποκατασταθεί από τα τέλη του 2009 η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της SNCM και θα περιοριστούν στο ελάχιστο απαραίτητο για την επιστροφή στη βιωσιμότητα.

7.3. Σχετικά με την άρση των περιορισμών που επιβλήθηκαν με την καταργηθείσα απόφαση του 2003

(130) Οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν, αφενός, ότι όλοι οι όροι που επέβαλε η απόφαση του 2003 εφαρμόστηκαν και τηρήθηκαν κατά την περίοδο 2003-2006. Αφετέρου, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι τα μέτρα αυτά δεν είναι πλέον απαραίτητα για την πρόληψη στρέβλωσης του ανταγωνισμού και η διατήρησή τους θα ήταν αντίθετη με την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου του περιορισμού του ποσού των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης, το οποίο έχει μειωθεί σε 15,81 εκατ. EUR. Συγκεκριμένα, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι πρέπει να αρθούν οι όροι που εξακολουθούν ενδεχομένως να εφαρμόζονται, δηλαδή οι όροι που αφορούν την απαγόρευση του εκσυγχρονισμού του στόλου της SNCM, την τήρηση της αρχής του «πρώτου στις τιμές» σε θέματα τιμολογιακής πολιτικής και τη διατήρηση συγκεκριμένου αριθμού δρομολογίων.

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

8.1. Σχετικά με την απόφαση για την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας του 2002

8.1.1. Παρατηρήσεις της Corsica Ferries (CFF)

(131) Αμφισβητώντας καταρχάς ότι η SNCM είναι μια προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών⁽⁸⁴⁾, η CFF διερωτάται πώς είναι ικανή η SNCM να ξαναγίνει κερδοφόρα στις μη επιδοτούμενες γραμμές της. Ακόμη, η CFF αμφισβητεί, σε αντίθεση με όσα αναφέρονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης⁽⁸⁵⁾, ότι εξακολουθεί να υφίσταται η σύνδεση με το Λιβόρνο.

(132) Σχετικά με το ζήτημα της μείωσης του κόστους, η CFF εκφράζει την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι δεν έχει πρόσβαση σε ορισμένα στοιχεία του σχεδίου αναδιάρθρωσης για το οποίο οι αντιπρόσωποί της διατύπωσαν επικρίσεις⁽⁸⁶⁾.

- (133) Η CFF έχει την άποψη ότι ο υπολογισμός των γαλλικών αρχών που οδηγεί στο ποσοστό των 76 εκατ. EUR είναι καθαρά εικονικός, ⁽⁸⁷⁾ ενώ ποσοστό ιδίων κεφαλαίων προς τις οφειλές του 79 % που όρισαν οι γαλλικές αρχές είναι υπερβολικό ⁽⁸⁸⁾. Όσον αφορά τις συμμετοχές της SNCM, η CFF επισημαίνει ότι ορισμένες θυγατρικές δεν είναι χρήσιμες για τις δραστηριότητες μιας ναυτιλιακής εταιρείας ⁽⁸⁹⁾.
- (134) Εν κατακλείδι, κατά την άποψη της CFF, το σχέδιο ενίσχυσης αποσκοπεί στην καταστρατήγηση του κανονισμού για τις εσωτερικές μεταφορές (καμποτάζ) και καθιστά άσκοπο το διαγωνισμό που προκηρύχθηκε για τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής από τη Μασσαλία. Η CFF επιμένει ότι η προτεινόμενη ενίσχυση δεν πρέπει τελικά να επιτρέψει μια περισσότερο επιθετική εμπορική προσφορά εκ μέρους της SNCM. Η ίδια προτείνει τη χορήγηση ενίσχυσης για αναδιάρθρωση μόνο το 2007 και μόνο αν η SNCM δεν αναδειχθεί ανάδοχος κατά τον προσεχή διαγωνισμό του 2006, μοναδική εκδοχή που κατ' αυτήν θα μπορούσε να προκαλέσει πραγματικές δυσχέρειες στη δημόσια ναυτιλιακή εταιρεία.

8.1.2. Παρατηρήσεις του ομίλου Stef-TFE ⁽⁹⁰⁾

- (135) Ο όμιλος Stef-TFE υποστηρίζει ότι οι συμμετοχές της SNCM στην CMN πρέπει να αναλυθούν ως καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Κατά την άποψη του ομίλου Stef-TFE, η CMN και η SNCM είναι ανεξάρτητες και ανταγωνιστικές σε άλλες γραμμές εκτός από αυτές με αφετηρία τη Μασσαλία, παρά το γεγονός ότι και οι δύο είναι από κοινού ανάδοχοι της σύμβασης παροχής δημόσιας υπηρεσίας.
- (136) Η επιστολή αναφέρει ότι ο όμιλος Stef-TFE θα αναλάμβανε τη δέσμευση «να εξαγοράσει, το σύνολο ή μέρος, και κατά προτίμηση το σύνολο των συμμετοχών της SNCM στην CMN», την αξία των οποίων εκτιμά σε 15 έως 17 εκατ. EUR, εάν η Επιτροπή έκρινε, με τους όρους που θα μπορούσε να επιβάλει στην τελική απόφασή της, ότι «αυτή η μεταβίβαση είναι απαραίτητη για την ισορροπία του σχεδίου αναδιάρθρωσης».

8.1.3. Παρατηρήσεις των εκπροσώπων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης

- (137) Ο δήμαρχος της Μασσαλίας, ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου της περιφέρειας *Bouches-du-Rhône* και ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου της περιφέρειας *Provence-Alpes-Côte d'Azur* επισημαίνουν την οικονομική σημασία της SNCM για την περιφερειακή οικονομία.
- (138) Ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου *Provence-Alpes-Côte d'Azur* αναφέρει ότι, κατά την άποψή του, πληρούνται οι όροι ώστε το σχέδιο αναδιάρθρωσης της SNCM να εγγυηθεί τη βιωσιμότητα της επιχείρησής.
- (139) Ο πρόεδρος του εκτελεστικού συμβουλίου της Συνέλευσης της Κορσικής διαβίβασε απόφαση αυτού του σώματος, της 18ης Δεκεμβρίου του 2002, στην οποία η Συνέλευση της Κορσικής διατύπωσε «ευνοϊκή γνώμη» για το σχέδιο νέας κεφαλαιοποίησης της SNCM.

8.1.4. Παρατηρήσεις της Υπηρεσίας Μεταφορών της Κορσικής

- (140) Η Υπηρεσία Μεταφορών της Κορσικής (OTC) ⁽⁹¹⁾ Προς υπόμνηση, η OTC είναι, από κοινού με το φορέα περιφερειακής

διοίκησης της Κορσικής, η εκχωρούσα αρχή της σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας. επισημαίνει ότι για τη σύμβαση ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας υποβλήθηκε μία μόνο προσφορά, αυτή του ομίλου CMN και SNCM. Μεριμνώντας για τη διατήρηση μιας αξιόπιστης συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης υψηλής ποιότητας, ο φορέας περιφερειακής διοίκησης της Κορσικής περιέλαβε στη σύμβαση μηχανισμούς οικονομικής αποζημίωσης ή διόρθωσης σε συνάρτηση με την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία των υπηρεσιών. Τέλος, υπενθυμίζεται ότι η Περιφέρεια της Κορσικής έλαβε υπόψη την εξέλιξη της προσφοράς από το 19996 στις εξυπηρετούμενες γραμμές από τους λιμένες της ηπειρωτικής Γαλλίας για να μην περιοριστούν οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας μόνο στα δρομολόγια που πραγματοποιούνται από τη Μασσαλία.

- (141) Η OTC ανέφερε επίσης ότι, εφόσον η SNCM είναι σήμερα η μόνη εταιρεία που μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της σύμβασης όσον αφορά τη μεταφορά επιβατών, η εξαφάνισή της θα προκαλούσε άμεσα σημαντική μείωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Υπενθυμίζει επίσης το βάρος της SNCM στην οικονομία της Κορσικής.

8.2. Σχετικά με την απόφαση επέκτασης της διαδικασίας του 2006

8.2.1. Παρατηρήσεις της Corsica Ferries (CFF)

- (142) Η CFF επισημαίνει τη σημασία των υπό εξέταση χρηματικών ποσών, το δυσανάλογο χαρακτήρα τους σε σχέση με τον κύκλο εργασιών της SNCM και το γεγονός ότι καταβλήθηκαν στην SNCM πριν η Επιτροπή λάβει απόφαση βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.
- (143) Η CFF εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι η στήριξη του γαλλικού κράτους στην SNCM έχει στρατηγική σημασία για την ανάπτυξη της CFF. Τα μη επιτρεπόμενα αυτά μέτρα θα έδιναν στη SNCM τη δυνατότητα να ακολουθήσει μια επιθετικότερη τιμολογιακή πολιτική στις γραμμές στις οποίες έχει κατακτήσει θέση η CFF εδώ και 10 έτη και στις οποίες, για πρώτη φορά από την εγκατάστασή της, θα έχανε μερίδια αγοράς.

- (144) Η CFF θεωρεί ότι υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες προς την παρουσία της SNCM σε όλες τις εξεταζόμενες γραμμές, εντός ΑΔΥ και εκτός ΑΔΥ, που παρουσίαζαν πολλά πλεονεκτήματα τόσο για την SNCM όσο και για τον ανταγωνισμό γενικά. Όσον αφορά την ΑΔΥ ⁽⁹²⁾, η CFF εκτιμά ότι η SNCM θα μειώσει την προσφορά της για τις γραμμές τις οποίες εξυπηρετεί στο πλαίσιο της ΑΔΥ για να μην προβεί σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης την οποία κατέχει σε αυτή την αγορά, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι νέες επενδύσεις και να θέσει σε εφαρμογή κοινωνικό σχέδιο που περιορίζεται σε 120 θέσεις εποχικής απασχόλησης, χωρίς να πρέπει να καταργήσει τις συμβάσεις ενδιάμεσης διάρκειας που είναι δαπανηρότερες. Όσον αφορά τις γραμμές εκτός ΑΔΥ, η CFF προτείνει να αποσύρει η SNCM ένα πλοίο που λειτουργεί σε εποχική βάση.

8.2.1.1. Σχετικά με τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

- (145) Όσον αφορά το ποσό των 53,48 εκατ. EUR, η CFF διερωτάται για ενδεχόμενη διπλή προσμέτρηση κατά τον υπολογισμό της αποζημίωσης των 787 εκατ. EUR που επέτρεψε η απόφαση της Επιτροπής του 2001.
- (146) Η CFF θεωρεί ότι, παρά το γεγονός ότι η απόφαση στην υπόθεση *Altmark* ελήφθη μετά την υπογραφή της ΑΔΥ, οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν στο πλαίσιο αυτής πρέπει να εξεταστούν με βάση τα κριτήρια που θέσπισε η εν λόγω απόφαση. Ως προς αυτό, η CFF θεωρεί ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια της απόφασης *Altmark*, εκτός από το πρώτο.
- (147) Ιδίως όσον αφορά το τέταρτο κριτήριο της απόφασης *Altmark*, η CFF συζητεί τις αμφιβολίες της Επιτροπής για το γεγονός ότι η SNCM θα μπορούσε να θεωρηθεί επιχείρηση με σωστή διαχείριση και επαρκή εξοπλισμό. Ως προς αυτό, η CFF εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι το 50 % περίπου της ζημίας της SNCM θα είναι συγκεντρωμένο στα έτη 2000 και 2001, γεγονός που οδηγεί στη σκέψη ότι οι απώλειες της SNCM δεν θα μπορούσαν να καταλογιστούν αποκλειστικά στις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας.
- (148) Όσον αφορά τη δυνατότητα εκτίμησης αυτού του ποσού με βάση το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, η CFF θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο θα καλούσε την Επιτροπή να περιοριστεί στο χαρακτηρισμό αυτού του ποσού ως ενίσχυση και όχι να το απιολογήσει βάσει του ίδιου άρθρου. Η Επιτροπή θα όφειλε να ελέγξει αν το ποσό αυτό είναι υπερβολικό σε σχέση με το πρόσθετο κόστος που επέφερε η επιβολή υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

8.2.1.2. Σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

- (149) Όσον αφορά τη διαδικασία ανοιχτού διαγωνισμού για τη μεταβίβαση της εταιρείας, η CFF θεωρεί ότι αυτή δεν ήταν πλήρως διαφανής, εφόσον η επιχείρηση που επελέγη, δηλαδή η BCP, δεν είναι πλέον υπό τον επιχειρησιακό έλεγχο της SNCM, έχοντας εκχωρήσει τη θέση της στον όμιλο VT. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι οικονομικοί όροι έχουν γίνει πολύ ευνοϊκότεροι για τους αγοραστές, η CFF διερωτάται αν τηρήθηκε η αρχή της ίσης μεταχείρισης των επενδυτών που θα έπρεπε να διέπει την όλη διαδικασία.
- (150) Όσον αφορά την αρνητική τιμή πώλησης των 158 εκατ. EUR, η CFF αμφιβάλει αν εφαρμόστηκε στην προκειμένη περίπτωση το κριτήριο του συνετού επενδυτή σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Αφενός, η CFF διερωτάται αν μπορεί να θεωρηθεί ότι η εν λόγω συναλλαγή διεκπεραιώθηκε από το κράτος παράλληλα με μια σημαντική και ταυτόχρονη παρέμβαση των εμπλεκόμενων ιδιωτικών επιχειρήσεων σε όρους συγκρίσιμους τη στιγμή που το κράτος πρόβλεψε νέα κεφαλαιοποίηση της εταιρείας πριν την κοινή νέα κεφαλαιοποίηση των μετόχων και το νέο σχέδιο αναδιάρθρωσης. Αφετέρου, η CFF θεωρεί ότι, λόγω των σοβαρών οικονομικών συνθηκών της SNCM, ένας συνετός επενδυτής θα είχε παρέμβει νωρίτερα για να αποτρέψει την απαξίωση της επένδυσής του ⁽⁹³⁾.

- (151) Η CFF θεωρεί ότι η παραπομπή στην υπόθεση «ABX Logistics» δεν είναι σωστή. Εκτός από το γεγονός ότι οι περιστάσεις αυτής της υπόθεσης δεν είναι δυνατό να μεταφερθούν στην προκειμένη περίπτωση, η CFF επισημαίνει τη σημαντική συνεισφορά του δικαιούχου των ενισχύσεων σε αυτή την υπόθεση, το οποίο προδήλως δεν υφίσταται στην περίπτωση της SNCM. Εξάλλου, κατά την άποψη της CFF, η απόφαση της Επιτροπής του 2006 δεν έλαβε υπόψη το κόστος που συνδέεται με τον κίνδυνο δικαστικών ενεργειών στο πλαίσιο μιας εκκαθάρισης της εν λόγω επιχείρησης. Ως προς αυτό, η CFF θεωρεί ότι η εθνική νομολογία την οποία επικαλείται η Γαλλία για να δικαιολογήσει το κόστος το οποίο θα συνδεόταν με την εκκαθάριση της SNCM δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση ⁽⁹⁴⁾.
- (152) Η CFF θεωρεί ότι η εφαρμογή στην παρούσα περίπτωση της κοινοτικής νομολογίας στις υποθέσεις «Gröditzter» και «Hytasa» θα οδηγούσε αναγκαστικά στο συμπέρασμα ότι το κράτος δεν ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής εφόσον, σύμφωνα με την εν λόγω νομολογία, η εισφορά κεφαλαίου του κράτους συνδέθηκε με την πώληση του 75 % της συμμετοχής του στην SNCM, μειώνοντας κατά το ίδιο ποσοστό τις προοπτικές απόδοσης του επένδυσης.
- (153) Τέλος, η CFF θεωρεί ότι η σύγκριση ανάμεσα στο κόστος εκκαθάρισης και το κόστος μιας νέας κεφαλαιοποίησης πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αξία των στοιχείων ενεργητικού η οποία, και στις δύο περιπτώσεις, μεταβιβάζεται στον αγοραστή. Η CFF θεωρεί ότι η αξία των μεταβιβασθέντων στοιχείων ενεργητικού στους αγοραστές κυμαινόταν μεταξύ 640 εκατ. EUR και 755 εκατ. EUR ⁽⁹⁵⁾, λαμβανομένης υπόψη της αγοραίας αξίας του στόλου που χρησιμοποιεί η SNCM, την οποία η CFF εκτιμά μεταξύ 644 και 664 εκατ. EUR τον Αύγουστο του 2006.
- (154) Όσον αφορά την εκτίμηση ότι τα μέτρα που ελήφθησαν μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2006 συνιστούν ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, η CFF εκτιμά ότι, εάν η SNCM πληροί τους όρους για να θεωρηθεί προβληματική επιχείρηση με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του 2004 κατά την περίοδο πριν από την πρώτη κεφαλαιοποίηση με 142,5 εκατ. EUR, ο χαρακτηρισμός αυτός είναι εξαιρετικά αμφισβητήσιμος όσον αφορά την περίοδο πριν από τη δεύτερη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 8,75 εκατ. EUR, εφόσον έγινε ανασύσταση ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης.
- (155) Αναφορικά με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης, η CFF επισημαίνει ότι η μεταβίβαση της SNCM είναι μερική και δεν είναι αμετάκλητη, εάν ληφθούν υπόψη οι ρήτρες υπαναχώρησης που συμφωνήθηκαν με τους αγοραστές. Τα στοιχεία αυτά αντιπροσωπεύουν μεγάλη αβεβαιότητα ως προς τη βούληση και την ικανότητα των αγοραστών να εξυγιάνουν την SNCM και υπονομεύουν εξ αρχής τις προοπτικές μιας μακροχρόνιας βιωσιμότητας της επιχείρησης. Επιπλέον, η CFF αναφέρει ότι, σε αντίθεση με τις απαιτήσεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2004, οι γαλλικές αρχές δεν πρόβλεψαν εγκατάλειψη των δραστηριοτήτων που θα εξακολουθούσαν να παρουσιάζουν διαρθρωτικά ελλείμματα ακόμη και μετά την αναδιάρθρωση ⁽⁹⁶⁾. Επιπλέον, η CFF εκφράζει επιφυλάξεις για το σχέδιο μείωσης του κόστους τη στιγμή που ο στόλος της SNCM θα αυξανόταν ⁽⁹⁷⁾ και για το σχέδιο μείωσης του προσωπικού, κυρίως λόγω της αποτυχίας του κοινωνικού σχεδίου του 2002.

(156) Η CFF εκφράζει τις αμφιβολίες της ότι οι νέες ενισχύσεις περιορίζονται στο ελάχιστο λόγω, αφενός, έλλειψης σαφούς ως προς το τι καλύπτουν οι κοινωνικές δαπάνες και, αφετέρου, του περιεχομένου των πρακτικών της Συνέλευσης της SNCM της 28ης Απριλίου 2006, από το οποίο προκύπτει ότι μέρος αυτών των ενισχύσεων θα χρησιμοποιούνταν για την κάλυψη λειτουργικών ζημιών της εταιρείας το 2006 και το 2007. Η CFF θεωρεί επίσης ότι οι αγοραστές της SNCM δεν συμβάλλουν ουσιαστικά στην αναδιάρθρωση της επιχείρησης.

(157) Για να αποτραπούν αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, η CFF θεωρεί απαραίτητο να παραταθούν και να διευκρινιστούν τα αντισταθμιστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στην SNCM το 2003 και να προστεθούν νέα μέτρα για τη μείωση της παρουσίας της SNCM στην αγορά⁽⁹⁸⁾. Η CFF θεωρεί επίσης ότι ορισμένα από τα μέτρα που επιβλήθηκαν στην SNCM με την απόφαση του 2003 δεν τηρήθηκαν⁽⁹⁹⁾.

(158) Όσον αφορά το χαρακτήρα της δεύτερης ανακεφαλαιοποίησης κατά 8,75 εκατ. EUR, η CFF θεωρεί ότι, εκτός από την ταυτόχρονη δημόσια και ιδιωτική επένδυση, η ιδιωτική παρέμβαση πρέπει να είναι σημαντική και να υλοποιείται με όρους συγκρίσιμους για να επιβεβαιώνεται η παρέμβαση του κράτους. Στην προκειμένη περίπτωση, δεν πληρούνται αυτοί οι δύο όροι. Αφενός, η συμμετοχή των αγοραστών, που συνδέεται αυστηρά με την πρώτη αύξηση κεφαλαίου κατά 142,5 εκατ. EUR, δεν είναι σημαντική. Αφετέρου, η παρέμβαση των αγοραστών δεν πραγματοποιήθηκε με όρους συγκρίσιμους με αυτούς του κράτους, κυρίως εξαιτίας των ακυρωτικών ρητρών και της προσδοκώμενης αποδοτικότητας της μειοψηφικής συμμετοχής της CGMF.

(159) Ως προς τα κοινωνικά μέτρα ποσού 38,5 εκατ. EUR, η CFF αμφισβητεί τον χαρακτηρισμό αυτού του ποσού ως ενίσχυσης σε πρόσωπα. Πράγματι, αν και το ποσό αυτό ωφελεί άμεσα τους απασχολούμενους της SNCM, η CFF επισημαίνει ότι το μέτρο αυτό θα μπορούσε να έχει έμμεσα θετικά αποτελέσματα για την SNCM, ιδίως σε όρους κατευνασμού του κοινωνικού κλίματος.

8.2.2. Παρατηρήσεις της STIM d'Orbigny (Όμιλος Steff-TFE)

8.2.2.1. Σχετικά με τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

(160) Η STIM επισημαίνει ότι μέσω της καταβολής ποσού 53,48 εκατ. EUR ως αποζημίωση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, το κράτος αποζημίωσε την SNCM δύο φορές για τις ίδιες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Ακόμη, η STIM θεωρεί ότι η καταβολή αυτού του ποσού δεν είναι σύμφωνη με τα κριτήρια που θεσπίστηκαν στην απόφαση *Altmark*.

(161) Ειδικότερα όσον αφορά το δεύτερο και το τέταρτο κριτήριο της απόφασης *Altmark*, η STIM αμφισβητεί αφενός την ύπαρξη παραμέτρων προκαθορισμένων με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο και, αφετέρου τη συμβατότητα των ποσοστών της SNCM και της CMN την περίοδο 1991-2001⁽¹⁰⁰⁾ και ισχυρίζεται, ως προς αυτό, ότι τα στοιχεία που δόθηκαν στην Επιτροπή ήταν προδήλως μεροληπτικά⁽¹⁰¹⁾.

8.2.2.2. Σχετικά με τα μέτρα που ελήφθησαν μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

(162) Όσον αφορά την αρνητική τιμή πώλησης των 158 εκατ. EUR, η STIM θεωρεί ότι η τιμή αυτή δεν συνιστά αγοραία αξία που προέκυψε μετά από διαδικασία ανοικτού και χωρίς διακρίσεις διαγωνισμού, διότι η νέα κεφαλαιοποίηση έγινε με διαφορετικούς όρους από αυτούς που θα έπρεπε φυσιολογικά να καθοδηγούν έναν ιδιώτη επενδυτή. Η STIM θεωρεί πράγματι ότι η επανεκτιμώμενη καθαρή λογιστική αξία ενεργητικού θα επέτρεπε, με τις χειρότερες υποθέσεις, εκκαθάριση χωρίς κόστος για το κράτος, ακόμα και την ύπαρξη υπεραξίας από την εκκαθάριση, ότι η τιμή πώλησης είναι ευτελής σε σχέση με την αξία της επιχείρησης (την οποία η STIM εκτιμά σε 350 εκατ. EUR) και ότι το ύψος της ενίσχυσης είναι δυσανάλογα μεγάλο σε σχέση με τις ανάγκες της επιχείρησης.

(163) Η STIM εφιστά επίσης την προσοχή της Επιτροπής στον εξωφρενικό χαρακτήρα της ακυρωτικής ρήτρας της μεταβίβασης στον ιδιωτικό τομέα.

(164) Τέλος, η STIM αμφισβητεί την αιτιολόγηση της πώλησης σε αρνητική τιμή με το ελάχιστο πειστικό επιχείρημα ότι η εκκαθάριση θα ήταν από κοινωνική άποψη δύσκολη.

(165) Όσον αφορά τη δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση κατά 8,75 εκατ. EUR, η STIM θεωρεί ότι αυτή η εισφορά κεφαλαίου δεν τηρεί την αρχή του ιδιώτη επενδυτή σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς, λόγω ανεπάρκειας των εγγυήσεων απόδοσης της επένδυσης. Η STIM αμφισβητεί το επιχείρημα ότι η χρονική σύμπτωση της ιδιωτικής και της δημόσιας επένδυσης αφαιρεί από αυτή την εισφορά κεφαλαίου την ιδιότητα της κρατικής ενίσχυσης. Μια τέτοια χρονική σύμπτωση, εφόσον διαπιστωθεί, δεν είναι τίποτα περισσότερο από απλή ένδειξη και δεν είναι δυνατό να αποτελέσει από μόνη της κριτήριο χαρακτηρισμού⁽¹⁰²⁾. Τέλος, η STIM ισχυρίζεται ότι η εν λόγω εισφορά κεφαλαίου ισοδυναμούσε με παροχή εγγύησης εκ μέρους της γαλλικής κυβέρνησης προς τους αγοραστές ότι η SNCM θα ήταν πράγματι ο ανάδοχος της ΑΔΥ για τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής.

(166) Όσον αφορά τις ενισχύσεις των 38,5 εκατ. EUR σε πρόσωπα, η STIM θεωρεί ότι το ποσό αυτό στην πραγματικότητα έχει στόχο να παράσχει στην SNCM τα μέσα για να τηρήσει ορισμένα βασικά στοιχεία του σχεδίου εξυγίανσης που υποβλήθηκε στην Επιτροπή, ιδίως τη μείωση του προσωπικού, τα οποία δεν τηρήθηκαν.

8.2.2.3. Σχετικά με το συμβατό με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2004

(167) Η STIM θεωρεί ότι οι ενισχύσεις που εισέπραξε η SNCM δεν περιορίζονται στο ελάχιστο. Η συνεισφορά της SNCM και των αγοραστών στο σχέδιο αναδιάρθρωσης είναι ανεπαρκής σε σχέση με τους όρους που επιβάλλουν οι κατευθυντήριες γραμμές του 2004 και δεν αποδεικνύεται ότι η SNCM βρισκόταν σε τόσο έκτακτη κατάσταση που να δικαιολογεί χαμηλότερο επίπεδο ίδιας συνεισφοράς. Επίσης, η STIM επισημαίνει το δυσανάλογο χαρακτήρα των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν το 2006, εφόσον αυτές επέτρεψαν στην SNCM να συστήσει αποθεματικά για να καλύψει μελλοντικές απώλειες. Τέλος, το γεγονός ότι η SNCM δεν εκποίησε στοιχεία ενεργητικού τα οποία δεν είναι απαραίτητα για την επιβίωσή της είναι αντίθετο προς τις απαιτήσεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2004.

- (168) Η STIM θεωρεί ότι η καταβολή αυτών των ποσών παραβιάζει την αρχή του ενιαίου συστήματος που θέσπισαν οι κατευθυντήριες γραμμές του 2004. Η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και οι κοινωνικές συγκρούσεις δεν είναι δυνατό να θεωρηθούν ως περιστάσεις έκτακτες, μη προβλέψιμες και μη καταλογιστέες στη δικαιούχο επιχείρηση.
- (169) Κατά συνέπεια, η STIM απαιτεί πρόσθετες αποζημιώσεις μέχρι το ήμισυ του ποσού των ενισχύσεων οι οποίες χορηγήθηκαν, ήτοι 98,25 εκατ. EUR μέσω της μεταβίβασης ενός ακόμη πλοίου καθώς και των άμεσων και έμμεσων συμμετοχών της SNCM στην CMN. Ως προς αυτό, η STIM ισχυρίζεται ότι οι συμμετοχές αυτές δεν είναι στρατηγικού χαρακτήρα με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, διότι δεν είναι «απαραίτητες για την επιβίωση της επιχείρησης» ούτε έχουν το χαρακτήρα αναπαιλωτήριου στοιχείου ενεργητικού.
- (170) Η STIM ισχυρίζεται επίσης ότι οι εικαζόμενες συνέργειες ανάμεσα στην SNCM και την CMN δεν υφίστανται, εφόσον η SNCM δεν έχει καμία πραγματική συμμετοχή στη διαχείριση και την ανάπτυξη της CMN. Τέλος, η STIM επισημαίνει ότι η σύμβαση μετόχων που συνδέει τις δύο επιχειρήσεις δεν υφίσταται πλέον από τις 15 Μαρτίου 2006, ημερομηνία κατά την οποία την κατήγγειλε η CMN, όπως διαπίστωσε το Εφετείο των Παρισίων.
- 8.2.3. Παρατηρήσεις της SNCM**
- (171) Η SNCM κοινοποίησε στην Επιτροπή φάκελο με τα στοιχεία της τρέχουσας οικονομικής και ανταγωνιστικής της κατάστασης· ο φάκελος συνοδεύεται με νομική γνωμοδότηση η οποία εκτιμά ότι υπήρχε κίνδυνος, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας εκκαθάρισης, να χαρακτηριστεί το κράτος με δικαστική απόφαση ως εκ των πραγμάτων διαχειριστής της εταιρείας κατά την περίοδο πριν από την ιδιωτικοποίηση.
- (172) Η εταιρεία νομικών συμβούλων [...], τη γνώμη της οποίας ζήτησε η SNCM, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, με βάση τα έγγραφα της εταιρείας, τις σχετικές επιστολές, τις εισηγήσεις και τα πρακτικά των συνεδριάσεων των ελεγκτικών οργάνων, το γαλλικό κράτος [...] ⁽¹⁰³⁾ ⁽¹⁰⁴⁾ ⁽¹⁰⁵⁾. Η έκθεση επισημαίνει ακόμα ότι [...] ⁽¹⁰⁶⁾. Τέλος, η ίδια έκθεση αναφέρει ότι [...].
- (173) Με βάση τα ανωτέρω, ο σύμβουλος της SNCM συμπεραίνει ότι κατά πάσα πιθανότητα το Εμποροδικείο της Μασσαλίας θα υιοθετούσε το χαρακτηρισμό του γαλλικού κράτους ως εκ των πραγμάτων διαχειριστή της εταιρείας.
- (174) Επιπλέον, από τα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά παρουσιάζονται ιδίως στις εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου, συνάγεται ότι διαχειριστικά λάθη που διέπραξε το γαλλικό κράτος ⁽¹⁰⁷⁾, εκ των πραγμάτων διαχειριστής της SNCM, συνέβαλαν στη διαπιστωθείσα ανεπάρκεια ενεργητικού της SNCM. Η ζημία που οφείλεται σε διαχειριστικά λάθη του κράτους ανέρχεται σε [...].
- (175) Με αυτά τα δεδομένα, κατά την άποψη του συμβούλου της SNCM δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι, εάν ασκούνταν αγωγή για κάλυψη παθητικού, το κράτος θα καταδικαζόταν να επιβαρυνθεί με το σύνολο ή μέρος της ανεπάρκειας ενεργητικού λόγω της ισχυρής συμμετοχής του στη διαχείριση της SNCM, των πρόδηλων διαχειριστικών σφαλμάτων και του μεγέθους των οικονομικών πόρων του κράτους.

γνητικού λόγω της ισχυρής συμμετοχής του στη διαχείριση της SNCM, των πρόδηλων διαχειριστικών σφαλμάτων και του μεγέθους των οικονομικών πόρων του κράτους.

- (176) Με βάση τη σχετική νομολογία, ο σύμβουλος της SNCM συμπεραίνει ότι, εάν είχε γίνει εκκαθάριση της SNCM, το κράτος θα καταδικαζόταν οπωσδήποτε να αναλάβει το σύνολο των κοινωνικών υποχρεώσεων της SNCM. Αυτό θα είχε σαν αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί το κράτος μέτοχος κατά ποσοστό από [...] έως [...] % της διαπιστωθείσας ανεπάρκειας ενεργητικού (δηλαδή από [...] έως [...] εκατ. EUR). Κατά συνέπεια, με την απόφασή του να ιδιωτικοποιήσει την SNCM, αφού προηγουμένως προέβη σε αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της κατά 158 εκατ. EUR, το γαλλικό κράτος ενήργησε ως συνετός επενδυτής.

9. ΣΧΟΛΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝΔΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

9.1. Σχόλια της Γαλλίας επί των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων σχετικά με την απόφασή της να κινηθεί την επίσημη διαδικασία έρευνας του 2002

9.1.1. Σχετικά με τις παρατηρήσεις της Corsica Ferries

- (177) Οι γαλλικές αρχές ανέφεραν ότι ορισμένα από τα στοιχεία που προσκόμισε η CFF σχετικά με την προσφορά της SNCM είναι ανακριβή.
- (178) Το γαλλικό κράτος κρίνει, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η CFF, ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης καταρτίστηκε έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η εξυγίανση της SNCM το συντομότερο δυνατό και να δημιουργηθούν οι όροι της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς της. Οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι σημαντικό μέρος του προγράμματος περικοπής δαπανών έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή ⁽¹⁰⁸⁾. Ακόμη, η SNCM διέθεσε το 2001 ποσό 21,3 εκατ. EUR για τη χρηματοδότηση μέτρων αναδιάρθρωσης, και ιδίως για το σχέδιο διασφάλισης των θέσεων απασχόλησης.
- (179) Αναφορικά με τον καθορισμό του ποσού της ενίσχυσης, οι γαλλικές αρχές επιβεβαιώνουν ότι η αναλογία 0,79 των ιδίων κεφαλαίων προς τις συνολικές οφειλές είναι πολύ συνήθης στους ισολογισμούς των περισσότερων ναυτιλιακών εταιρειών, πλην εκτάκτων καταστάσεων ⁽¹⁰⁹⁾.
- #### 9.1.2. Σχετικά με τις παρατηρήσεις της Stef-TFE
- (180) Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι ο τρόπος με τον οποίο η Stef-TFE περιγράφει τις σχέσεις μεταξύ της SNCM και της CMN στο πλαίσιο της εκτέλεσης της σύμβασης δημόσιας υπηρεσίας δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.
- (181) Κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, η επιλογή της μορφής της προσωρινής κοινοπραξίας, στην οποία η SNCM και η CMN είναι από κοινού εντολοδόχοι και όχι αλληλεγγύως υπεύθυνες, κατά κανένα τρόπο «δεν κατέστη υποχρεωτική από τον συνολικό χαρακτήρα της διαβούλευσης», σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της Stef-TFE. Η επιλογή της σύστασης μιας κοινοπραξίας SNCM-CMN είναι αποτέλεσμα ανάλυσης των δύο εταιρειών, σύμφωνα με την οποία η συνέχιση της ιστορικής και φυσικής εταιρικής του σχέσης με

αυτή τη μορφή τους παρείχε στο βαθμό του δυνατού τα περισσότερα πλεονεκτήματα, ιδίως σε όρους ανταγωνιστικότητας, στο πλαίσιο των προσκλήσεων υποβολής προσφορών. Η είσοδος της CMN σε αυτή την κοινοπραξία ήταν, συνεπώς, αποτέλεσμα συνειδητής επιλογής από την πλευρά της, βάσει εκτίμησης του δικού της συμφέροντος και όχι υποχρέωσης που προέκυψε από τα τυπικά στοιχεία της πρόσκλησης υποβολής προσφορών.

- (182) Οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η *Stef-TFE*, οι εταιρείες SNCM και CMN δεν είναι ούτε ανεξάρτητες ούτε άμεσα ανταγωνιστικές. Μια τέτοια κατάσταση θα ήταν αντίθετη προς το πνεύμα της ίδιας της σύμβασης ανάθεσης ενιαίας δημόσιας υπηρεσίας την οποία συνυπέγραψαν.
- (183) Οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή της SNCM στο κεφάλαιο της CMN δεν μπορεί να θεωρηθεί αμιγώς χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όπως φαίνεται να ισχυρίζεται η *Stef-TFE*. Η Γαλλία υποστηρίζει ότι οι συμμετοχές της SNCM στην CMN έχουν εξόχως στρατηγικό χαρακτήρα. Η εκποίησή τους θα ήταν, κατά την άποψή της, όχι μόνο αντίθετη με την επιχειρηματική λογική αλλά θα αποτελούσε πράγματι και μείζον στρατηγικό λάθος.

9.1.3. Σχόλια της Γαλλίας επί των παρατηρήσεων των αντιπροσώπων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης

- (184) Αν και η Γαλλία εγκρίνει συνολικά το περιεχόμενο της επιστολής του προέδρου της Περιφέρειας Προβηγκίας-Άλπεων-Κυανής Ακτής, οφείλει ωστόσο να δηλώσει ότι, σε αντίθεση με τα όσα αναφέρονται στο σημείο 2 της εν λόγω επιστολής⁽¹¹⁰⁾, η προσφορά για τη συγκοινωνιακή σύνδεση της ηπειρωτικής Γαλλίας με την Κορσική δεν είναι «υπερβολική σε σχέση με τη ζήτηση» και ότι η τιμολογιακή πολιτική της SNCM είναι σύμφωνη με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει να μην ξεκινήσει η ίδια πόλεμο τιμών και να μην διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον καθορισμό τιμών («*price leader*»).

9.2. Σχόλια της Γαλλίας επί των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων μερών σχετικά με την απόφαση του 2006

- (185) Γενικά, η Γαλλία επισημαίνει ότι πολλές από τις παρατηρήσεις της SNCM και της CFF είναι ταυτόσημες με τις παρατηρήσεις που οι ίδιες εταιρείες είχαν ήδη διατυπώσει στην Επιτροπή το 2003. Συγκεκριμένα, αναφέρουν ότι οι παρατηρήσεις της CFF υποβλήθηκαν στο Πρωτοδικείο στο πλαίσιο της προσφυγής αναίρεσης της απόφασης της Επιτροπής της 9ης Ιουλίου 2003 και, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, απορρίφθηκαν τόσο από την Επιτροπή όσο και από το Πρωτοδικείο.
- (186) Όσον αφορά τη σύμβαση ΑΔΥ για τις συνδέσεις Μασσαλίας-Κορσικής, η Γαλλία αμφισβητεί κάθε επιχείρημα που υπονοεί ότι η διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης αυτής ήταν παράτυπη. Ακόμη, σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές, η εκδίκαση ζητημάτων που αφορούν τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης ΑΔΥ από τους αρμόδιους εθνικούς δικαστές ως κοινοτικοί δικαστές του κοινού δικαίου σημαίνει ότι δεν παρο-

σιάζουν κοινοτικό ενδιαφέρον ώστε να τα εξετάσει η Επιτροπή.

9.2.1. Σχετικά με την πρόωρη εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονταν στο πρώτο σχέδιο αναδιάρθρωσης και τις τροποποιήσεις του

- (187) Στη γενική παρατήρηση σχετικά με την πρόωρη εφαρμογή από τη Γαλλία των μέτρων που χαρακτηρίζονται ενίσχυσεις, οι γαλλικές αρχές απαντούν ότι η εν λόγω εφαρμογή δικαιολογείται λόγω της ιδιαιτερότητας της διαδικασίας, δηλαδή της ακύρωσης το 2005 της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής της 9ης Ιουλίου 2003 και όχι από την πρόθεση των γαλλικών αρχών να αδειήσουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη συνθήκη ΕΚ. Επίσης, η Γαλλία διευκρινίζει ότι ενημέρωνε πάντοτε την Επιτροπή σχετικά με την εξέλιξη της υπόθεσης και για τα διάφορα μέτρα που λαμβάνονταν από τον Ιανουάριο του 2005, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη και την Επιτροπή.
- (188) Όσον αφορά τα τελευταία μέτρα, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι, εφόσον κανένα από αυτά δεν συνιστά ενίσχυση, δεν εφαρμόζεται *in fine* σε αυτά το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ και, ως εκ τούτου, δεν υφίσταται καμία απολύτως υποχρέωση αναστολής της εκτέλεσής τους.

9.2.2. Σχετικά με τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

- (189) Καταρχάς, οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι δεν αμφισβήτησαν το εφαρμοστέο της απόφασης *Altmark*, αν και υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες εφαρμογής της δοκιμής που ορίζει αυτή η απόφαση, εφόσον το εν λόγω ποσό υπήρχε πριν από την έκδοση αυτής της απόφασης και δεν θα μπορούσε να είχε λάβει υπόψη αυτά τα νέα κριτήρια.
- (190) Η Γαλλία διευκρινίζει ότι το ποσό των 53,48 εκατ. EUR είναι μέρος των 69,3 εκατ. EUR που η Επιτροπή έκρινε συμβατά το 2003. Οι αμφισβησίες που εξέφρασε η Επιτροπή στην απόφασή της για την κίνηση διαδικασίας του 2006 δεν αφορούν, συνεπώς, τη συμβατότητα αυτών των μέτρων, η οποία δεν αμφισβητείται, όπως φαίνεται να ισχυρίζεται η STIM στις παρατηρήσεις της, αλλά αφορούν στον χαρακτήρα ενίσχυσης αυτού του ποσού που χορηγήθηκε ως αντιστάθμιση του κόστους παροχής δημόσιας υπηρεσίας.
- (191) Κατά την άποψη των γαλλικών αρχών οι παρατηρήσεις της CFF και της STIM δεν αμφισβητούν το εφαρμοστέο στην προκειμένη περίπτωση του πρώτου και του δεύτερου όρου της απόφασης *Altmark*.
- (192) Αναφορικά με το τρίτο κριτήριο της απόφασης *Altmark*, οι γαλλικές αρχές απορρίπτουν το επιχείρημα της CFF και της STIM ότι η καταβολή αυτού του ποσού θα συνιστούσε αναγκαστικά υπεραναπλήρωση, επειδή η Επιτροπή επέτρεψε, με την απόφασή της 30ής Οκτωβρίου 2001, την καταβολή ποσού 787 εκατ. EUR ως αντιστάθμιση των επιβαρύνσεων από την παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Ως προς αυτό, η Γαλλία διευκρινίζει ότι η Επιτροπή, στην απόφασή της του 2003, διαπίστωσε πράγματι ότι δεν υπήρξε επαρκής αποζημίωση γι' αυτές τις υποχρεώσεις και ότι το ποσό των 53,48 εκατ. EUR ήταν δικαιολογημένο ως αντιστάθμιση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας.

(193) Σχετικά με τον τέταρτο όρο της απόφασης *Altmark*, οι γαλλικές αρχές τονίζουν ότι, παρά την έλλειψη επιχείρησης αναφοράς και, κατά συνέπεια, το γεγονός ότι είναι αδύνατο να γίνει συνολική σύγκριση ανάμεσα στην SNCM και σε άλλες επιχειρήσεις, όπως διαπιστώνει και η CFF, προσπάθησαν να δώσουν στοιχεία που θα επέτρεπαν την όσο το δυνατόν ακριβέστερη σύγκριση με όμοιες επιχειρήσεις, κυρίως την CMN. Η Γαλλία αμφισβητεί επίσης το επιχείρημα της STIM και της CFF ότι τα διαρθρωτικά έξοδα της SNCM είναι μεγαλύτερα από αυτά της CMN. Ακόμη και αν αυτό ήταν αληθές, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι οι δείκτες παραγωγικότητας της SNCM είναι πολύ παραπλήσιοι με αυτούς τους CMN. Εν κατακλείδι, η διαχείριση της SNCM ήταν εξίσου καλή με τη διαχείριση της CMN την οποία ουδέποτε η STIM χαρακτήρισε ως επιχείρηση υπό κακή διαχείριση.

(194) Η Γαλλία διευκρινίζει ότι οι ζημίες που σημειώθηκαν από το 1991 έως το 2001 δεν οφείλονται μόνο στην ΑΔΥ, όπως υπονοεί η CFF, αλλά οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας εμπόδισαν την SNCM να προσαρμοστεί στη μεταβολή του ανταγωνιστικού πεδίου. Οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν επίσης ότι οι ζημίες αυτές δεν είναι συγκεντρωμένες την περίοδο 2000-2001, αλλά επιταχύνθηκαν αυτό το διάστημα λόγω της αύξησης των δρομολογίων με επιστροφή της CFF.

(195) Όσον αφορά το συμβατό των 53,48 εκατ. EUR που καταβλήθηκαν ως αποζημίωση του κόστους παροχής δημόσιας υπηρεσίας με το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, στην απόφαση του 2003, η Επιτροπή είχε ήδη κρίνει ότι το ποσό αυτό ήταν συμβατό με το εν λόγω άρθρο, αφενός, και ότι το Πρωτοδικείο δεν την αμφισβήτησε στην απόφασή του της 15ης Ιουνίου 2005, αφετέρου.

9.2.3. Όσον αφορά τα μέτρα μετά τη νέα κεφαλαιοποίηση του 2002

(196) Όσον αφορά τη διαδικασία μεταβίβασης, η Γαλλία διευκρινίζει ότι προέβλεψε ήδη εξ αρχής τα κλασικά κριτήρια επιλογής βασισμένη κυρίως στην προταθείσα τιμή για να αποτιμήσει τους τίτλους της SNCM και επικουρικά σε άλλες παραμέτρους (βιομηχανικό σχέδιο, σχέδιο κοινωνικών μέτρων κ.λπ.)· ένα από τα κριτήρια ήταν και το ποσό που οι υποψήφιοι αγοραστές ήταν διατεθειμένοι να επενδύσουν στην εταιρεία στο πλαίσιο μιας νέας κεφαλαιοποίησης. Η Γαλλία αμφισβητεί κατηγορηματικά το επιχείρημα τρίτων μερών ότι η διαδικασία της πώλησης δεν ήταν διαφανής και υπενθυμίζει ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το κράτος τήρησε με το παραπάνω τις ήδη ισχυρές και δεσμευτικές νομικές και κανονιστικές υποχρεώσεις που προβλέπονται για την εκποίηση συμμετοχών του δημοσίου. Η Γαλλία υπενθυμίζει ότι η εξέλιξη που υπήρξε μετά την προσφορά της BCP να αγοράσει το 100 % των τίτλων της SNCM σημειώθηκε σε δυσκολότατο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο και ότι η σύνδεση της VT με την προσφορά της BCP δεν μετέβαλε τους εμπορικούς και οικονομικούς όρους της συναλλαγής (πλην της κατανομής του κεφαλαίου).

(197) Όσον αφορά την αρνητική τιμή πώλησης των 158 εκατ. EUR, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, λαμβανομένης

υπόψη της οικονομικής κατάστασης της SNCM στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, η επιχείρηση πωλήθηκε σε τιμή της αγοράς και ότι η πώληση ήταν οικονομικά συμφερότερη από μια εκκαθάριση της επιχείρησης. Ως προς αυτό, οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι η εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή σε περίπτωση μεταβίβασης μιας επιχείρησης που βρίσκεται κοντά στην εκκαθάριση δεν πρέπει να θεωρείται ως επιδίωξη της «αποδοτικότητας της δημόσιας παρέμβασης» αλλά ως αποτροπή σημαντικότερων απωλειών τις οποίες θα υφίστατο ο μέτοχος μέσω μιας επαχθέστερης εκκαθάρισης.

(198) Όσον αφορά το καταβληθέν τίμημα, η Γαλλία αμφισβητεί τον ισχυρισμό ότι η τιμή πώλησης της SNCM δεν αντιστοιχούσε στην πραγματική της αξία ⁽¹¹¹⁾.

(199) Οι γαλλικές αρχές απορρίπτουν επίσης τον ισχυρισμό της CFF ότι υποεκτίμησε την αγοραία αξία του στόλου της SNCM, την οποία η CFF εκτιμά μετάξι 406,5 εκατ. EUR και 426,5 εκατ. EUR. Οι γαλλικές αρχές δηλώνουν ότι τα πλοία που έλαβε υπόψη η CFF για τον υπολογισμό της δεν είναι αυτά που είχε στην αποκλειστική της κυριότητα η SNCM στις 30 Σεπτεμβρίου 2005. Η μη εφαρμογή εκπτώσεων στην αγοραία αξία των πλοίων δεν ελάμβανε υπόψη το πλαίσιο στο οποίο θα πραγματοποιούνταν μια ενδεχόμενη δικαστική εκκαθάριση αυτών των περιουσιακών στοιχείων και, τέλος, η ημερομηνία που επελέγη για τον υπολογισμό αυτής της αγοραίας αξίας, δηλαδή ο Αύγουστος του 2006, δεν είναι η ημερομηνία δυνητικής εκκαθάρισης της SNCM η οποία θα έπρεπε να ληφθεί ως ημερομηνία αναφοράς, εφόσον αυτή ήταν η 30ή Σεπτεμβρίου 2005. Εξάλλου, η Γαλλία επισημαίνει ότι, εάν επιλεγόταν η ημερομηνία που προτείνει η CFF, η αρνητική τιμή θα ήταν τρεις φορές χαμηλότερη από την τιμή εκκαθάρισης των στοιχείων ενεργητικού με βάση την απόφαση στην υπόθεση *Gröditzer*, η οποία θα ήταν ευνοϊκότερη από τις υποθέσεις που υπέβαλαν στην Επιτροπή οι γαλλικές αρχές.

(200) Στο επιχείρημα της CFF που αμφισβητεί ότι εφαρμόστηκε η νομολογία *Gröditzer*, αναφερόμενη στο γεγονός ότι η εισφορά κεφαλαίου του κράτους στην SNCM ήταν συνδεδεμένη με την πώληση του 75 % της συμμετοχής του, με αποτέλεσμα την αντίστοιχη μείωση των προοπτικών απόδοσης της επένδυσης, οι γαλλικές αρχές απαντούν ότι η αρνητική τιμή πώλησης των 158 εκατ. EUR αντιστοιχεί πράγματι στη μεταβίβαση του συνολικού κεφαλαίου της SNCM που ακολουθήθηκε από νέα επένδυση του κράτους ύψους 25 % με απόδοση [...] % ετησίως. Συνεπώς, η Γαλλία θεωρεί ότι η απόδοση της επένδυσης εξακολουθεί να είναι εγγυημένη λόγω της συμμετοχής της στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας κατά 25 %, εφόσον η συμμετοχή αυτή έχει την εγγύηση υψηλότερης απόδοσης.

(201) Η Γαλλία αμφισβητεί επίσης το επιχείρημα της CFF ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην παρούσα περίπτωση το σκεπτικό της απόφασης *ABX*, που βασίζεται κυρίως στην ανάλυση των πραγματικών εξόδων εκκαθάρισης της SNCM και στον κίνδυνο να θεωρηθεί το κράτος υπεύθυνο για το παθητικό της επιχείρησης σε περίπτωση αγωγής για κάλυψη παθητικού, όπως προβλέπουν οι συλλογικές διαδικασίες της Γαλλίας

- και σύμφωνα με την εθνική νομολογία (απόφαση του Εφετείου της Ρουέν της 22ας Μαρτίου 2005). Αν και οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι η συμπεριφορά τους ως διαχειριστές της SNCM δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί «πλημμελής» στο πλαίσιο αυτού του μέτρου, επιμένουν ότι υπήρχε πολύ υψηλός κίνδυνος καταδίκης του κράτους από ένα εθνικό δικαστήριο για ανεπάρκεια ενεργητικού της SNCM λόγω ελαστικών κριτηρίων χαρακτηρισμού της πλημμελούς διαχείρισης κατά την έννοια του άρθρου L.651-2 του εμπορικού κώδικα και βάσει της προαναφερθείσας νομολογίας η οποία θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην προκειμένη περίπτωση.
- (202) Όσον αφορά τη νέα κεφαλαιοποίηση κατά 8,75 εκατ. EUR, η Γαλλία υπενθυμίζει ότι, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της CFF και της STIM, η εν λόγω εισφορά κεφαλαίου δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση λόγω της χρονικής σύμπτωσης αυτής της επένδυσης, της ομοιότητας των όρων εγγραφής και της υψηλότερης από τη μέση αμοιβής που έλαβε το κράτος μέσω της CGMF.
- (203) Ειδικότερα, οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι η παρουσία ακυρωτικών ρητρών δεν θα μπορούσε να διακυβεύσει την αρχή της ισότητας των επενδυτών, εφόσον οι ρήτρες αυτές είχαν προβλεφθεί στο πλαίσιο της μεταβίβασης του 100 % της SNCM και όχι στο πλαίσιο της μεταγενέστερης νέας κεφαλαιοποίησης των 35 εκατ. EUR.
- (204) Επιπλέον, η Γαλλία υπενθυμίζει ότι η επένδυσή της είναι σαφώς κατώτερη από την επένδυση των αγοραστών, εφόσον μόνο το ποσό των 8,75 εκατ. EUR πρέπει να συγκριθεί με την επένδυση των αγοραστών (26,25 εκατ. EUR). Πράγματι, η εξέταση της πρώτης νέας κεφαλαιοποίησης των 142,5 εκατ. EUR θα έπρεπε να γίνει μόνο στο πλαίσιο της σύγκρισης με την τιμή εκκαθάρισης.
- (205) Τέλος, η Γαλλία αμφισβητεί τον ισχυρισμό της STIM ότι αυτή η εισφορά κεφαλαίου συνιστούσε παροχή εγγύησης στους ιδιώτες αγοραστές ότι η SNCM θα ήταν ο ανάδοχος της ΑΔΥ για τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής. Οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι η εν λόγω αύξηση κεφαλαίου είναι πράξη συνετή και ανεξάρτητη από την επίδοση της επιχείρησης και ότι η ανάθεση της ΑΔΥ στην SNCM δεν θα βελτιώνει την αναμενόμενη αποδοτικότητα αυτής της επένδυσης.
- (206) Όσον αφορά το ποσό των 38,5 εκατ. EUR για μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα, η Γαλλία επαναλαμβάνει το επιχειρήμα ότι τα μέτρα αυτά συνιστούν ενισχύσεις σε πρόσωπα και η ανάληψη αυτού του ποσού από το κράτος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παροχή έμμεσου πλεονεκτήματος στην επιχείρηση, εφόσον τα μέτρα αυτά έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα προς τις νομικές και συμβατικές διατάξεις που βαρύνουν την SNCM. Ακόμη, η Γαλλία υπενθυμίζει ότι τα μέτρα αυτά δεν επέτρεπαν την απόλυση των εργαζομένων διότι, και χωρίς τη λήψη των μέτρων, η SNCM θα διατηρούσε την ευθύνη της απέναντί τους.
- (207) Σε αντίθεση με τον ισχυρισμό της CFF, οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι το ποσό των 38,5 εκατ. EUR δεν αντιστοιχεί στο κόστος της μείωσης προσωπικού που προβλεπόταν στο πλαίσιο του κοινωνικού σχεδίου του 2003, διότι αυτές οι περικοπές προσωπικού είχαν ήδη τεθεί σε εφαρμογή, έστω και καθυστερημένα. Το νέο κοινωνικό σχέδιο έχει, συνεπώς, συμπληρωματικό χαρακτήρα προς τα πρώτα κοινωνικά μέτρα του 2003.
- 9.2.4. Σχετικά με τη συμβατότητα με τις κατευθυντήριες γραμμές
- (208) Η Γαλλία θεωρεί ότι, σύμφωνα με τα ανωτέρω, το ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να υπολογισθεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές είναι 15,81 εκατ. EUR.
- (209) Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της CFF, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι, με βάση το σημείο 11 των κατευθυντήριων γραμμών του 2004, αν και η πρώτη νέα κεφαλαιοποίηση επέτρεψε την ανασύσταση των ιδίων κεφαλαίων της SNCM, δεν είχε σαν αποτέλεσμα να πάψει να θεωρείται πλέον προβληματική επιχείρηση, εφόσον αυτή η νέα κεφαλαιοποίηση είχε στόχο να διασφαλίσει τη διατήρηση της δραστηριότητας της εταιρείας.
- (210) Η Γαλλία αρνείται τους ισχυρισμούς της CFF ότι δεν έπρεπε να κάνει νέες εισφορές κεφαλαίου στην επιχείρηση, διότι η SNCM θα μπορούσε να προσφύγει στον τραπεζικό δανεισμό. Ως προς αυτό, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, στις 24 Αυγούστου 2005, οι τράπεζες είχαν αρνηθεί να χορηγήσουν στην SNCM νέες γραμμές ταμειακής διευκόλυνσης και, ως εκ τούτου, οι μοναδικές εναλλακτικές δυνατότητες απέμειναν ήταν η ιδιωτικοποίηση ή η εκκαθάριση της επιχείρησης.
- (211) Η Γαλλία αμφισβητεί τους ισχυρισμούς της CFF και της STIM περί αποτυχίας του σχεδίου αναδιάρθρωσης του 2002 το οποίο, παρά τη σχετική καθυστέρηση, τέθηκε σε εφαρμογή και συνέβαλε στο να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι το 2005. Το γεγονός ότι στη συνέχεια επιδεινώθηκε η οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση της SNCM εξαιτίας παραγόντων εξωγενών προς την επιχείρηση κατέστησε αναγκαία την παράταση της εφαρμογής του σχεδίου που κοινοποιήθηκε το 2002 και τη θέσπιση νέων μέτρων.
- (212) Η Γαλλία θεωρεί ότι η SNCM έχει καλές προοπτικές εξυγίανσης και ότι τα μέτρα που προέβλεψαν οι νέοι μέτοχοι, ιδίως η εφαρμογή του κοινωνικού σχεδίου, η αναδιάταξη των δρομολογίων και η ανανέωση ορισμένων πλοίων, θα συμβάλουν στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης. Ως προς αυτό, η Γαλλία παρατηρεί ότι, λόγω των εσόδων που προέρχονται από την ΑΔΥ (περίπου [...] του κύκλου εργασιών της SNCM) και λαμβανομένης υπόψη της σημασίας των πάγιων εξόδων και των δυσκολιών αναδιάταξης των έξι πλοίων που χρησιμοποιούνται στα δρομολόγια Μασσαλίας-Κορσικής, η ΑΔΥ αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της στρατηγικής της επιχείρησης και της βιωσιμότητάς της.
- (213) Όσον αφορά τον περιορισμό της ενίσχυσης στο ελάχιστο, η Γαλλία θεωρεί ότι περιόρισε στο απολύτως ελάχιστο το κόστος της αναγκαίας αναδιάρθρωσης για να επιτρέψει την πραγματοποίηση της αναδιάρθρωσης. Σχετικά, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, όπως αναγνώρισε η Επιτροπή στην απόφασή της του 2003, η ίδια η επιχείρηση συνεισέφερε επαρκώς στο σχέδιο αναδιάρθρωσης με δικούς της πόρους εκποιώντας περιουσιακά στοιχεία της αξίας 30,2 εκατ. EUR. Επιπλέον, λαμβανομένων υπόψη και άλλων μεταβιβάσεων που πραγματοποιήσε η SNCM για ποσό 12,2 εκατ. EUR, το σύνολο των ιδίων συνεισφορών της επιχείρησης ανέρχεται σε 42,4 εκατ. EUR. Η Γαλλία θεωρεί ότι το ποσό αυτό είναι κατά πολύ υψηλότερο από το ποσό των ιδίων συνεισφορών που απαιτούνται για την έγκριση ενισχύσεων αναδιάρθρωσης, οι οποίες ανήλθαν τελικά σε 15,81 εκατ. EUR, εφόσον τα άλλα μέτρα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση.

9.2.5. Σχετικά με τους όρους που επιβλήθηκαν με την απόφαση της Επιτροπής του 2003 και με τις ενδεχόμενες νέες αντισταθμίσεις

- (214) Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της STIM και της CFF, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι τήρησαν όλους τους όρους που επιβλήθηκαν με την απόφαση του 2003, στους οποίους ήταν προσηλωμένες μέχρι τα τέλη του 2006, και συγκεκριμένα τη διατήρηση του στόλου των 11 πλοίων και την εφαρμογή χαμηλότερων τιμών από τις τιμές των ανταγωνιστών της.
- (215) Εξάλλου, η Γαλλία θεωρεί ότι, στο πλαίσιο της νέας τελικής απόφασης, το επίπεδο των αντισταθμιστικών μέτρων που θα επιβληθούν στην SNCM πρέπει να είναι προσαρμοσμένο, εφόσον το ποσό των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης ανέρχεται πλέον σε 15,81 εκατ. EUR και όχι σε 69,3 εκατ. EUR.
- (216) Ως προς αυτό, η Γαλλία αμφισβητεί τις παρατηρήσεις της STIM σχετικά με την πιθανότητα να επιβάλει η Επιτροπή στην SNCM ως αντιστάθμιση τη μεταβίβαση της συμμετοχής της στην CMN. Η Γαλλία αμφισβητεί το επιχείρημα της STIM ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 2004 αμφισβήτησαν τον ορισμό των στρατηγικών στοιχείων ενεργητικού σε σχέση με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999.
- (217) Όσον αφορά τα μέτρα που επικαλείται η CFF, τα οποία αποσκοπούν στη μείωση της παρουσίας της SNCM στην αγορά, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, όπως εξάλλου αναφέρει και η Επιτροπή στην απόφασή της του 2003 (σημείο 87), δεν υφίσταται υπερβάλλουσα ικανότητα στις σχετικές αγορές (Γαλλία – Κορσική – χώρες του Μαγκρέμπ) και ότι μια αναδιάρθρωση των δρομολογίων που εξυπηρετούν την Κορσική στο πλαίσιο και εκτός της ΑΔΥ θα έθετε σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της επιχείρησης.
- (218) Αναφορικά με το επιχείρημα της CFF ότι η εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων προς όφελος της SNCM ενείχε σοβαρό κίνδυνο να εξαφανιστεί ο βασικός ανταγωνιστής της, δηλαδή η CFF, από την αγορά των θαλάσσιων μεταφορών μεταξύ της ηπειρωτικής Γαλλίας και της Κορσικής, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι, με βάση τη σημερινή κατάσταση σε αυτή την αγορά στην οποία η CFF κατέχει πλέον μεγαλύτερο μερίδιο, η διατήρηση μιας ανταγωνιστικής δομής εξαρτάται από την έγκριση του σχεδίου αναδιάρθρωσης της SNCM και την παρουσία αυτής της εταιρείας στην εξεταζόμενη αγορά.

10. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

- (219) Το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ προβλέπει ότι «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα συνθήκη ορίζει άλλως».
- (220) Ο χαρακτηρισμός ενός εθνικού μέτρου ως κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθή-

κης ΕΚ προϋποθέτει ότι πληρούνται συγκεντρωτικά οι ακόλουθοι όροι: 1) το εξεταζόμενο μέτρο παρέχει επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα· 2) το πλεονέκτημα αυτό πρέπει να χρηματοδοτείται με πόρους του κράτους· 3) το πλεονέκτημα αυτό νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και, τέλος, 4) το πλεονέκτημα αυτό επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών⁽¹¹²⁾.

- (221) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η SNCM εισέπραξε κρατικούς πόρους συνολικού ποσού 274,54 εκατ. EUR μέσω της CGMF η οποία κατέχεται κατά 100 % από το γαλλικό κράτος.
- (222) Εφόσον η SNCM δραστηριοποιείται στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, ο οποίος είναι ανοικτός στον ενδοκοινοτικό ανταγωνισμό, το δυνητικό οικονομικό πλεονέκτημα που έλαβε είναι δυνατό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.
- (223) Το γεγονός ότι η αγορά των θαλάσσιων ενδομεταφορών (καμποτάζ) με τα νησιά της Μεσογείου είχε προσωρινά εξαιρεθεί, μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999, από την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3577/92 του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 1992, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές στο εσωτερικό των κρατών μελών (θαλάσσιες ενδομεταφορές-καμποτάζ)⁽¹¹³⁾ δεν επιτρέπει να αποκλειστεί εκ προοιμίου το ενδεχόμενο ότι οι προηγούμενες επιδοτήσεις για την εξυπηρέτηση εσωτερικών γραμμών με τα νησιά της Μεσογείου στο πλαίσιο της ΑΔΥ θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.
- (224) Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν οι χορηγούμενες επιδοτήσεις για την εξυπηρέτηση εσωτερικών γραμμών θα μπορούσαν να μην επηρεάσουν τις συναλλαγές και να μη προκαλέσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού πριν την 1η Ιανουαρίου 1999, η κατάσταση μετά από την ημερομηνία εκείνη άλλαξε, εφόσον, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3577/92, οι δραστηριότητες ενδομεταφορές είναι πλέον ανοικτές για όλες τις κοινοτικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι η SNCM δεν ασκεί αποκλειστικά δραστηριότητες εσωτερικών μεταφορών, αλλά δραστηριοποιείται και στην αγορά των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών η οποία απελευθερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4055/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών⁽¹¹⁴⁾.
- (225) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση πληρούνται τα τρία τελευταία κριτήρια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ που απαριθμούνται στην παράγραφο 220 της παρούσας απόφασης. Στα ακόλουθα τμήματα εξετάζονται διαδοχικά για κάθε μέτρο η ύπαρξη επιλεκτικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και, κατά περίπτωση, η συμβατότητα με την κοινή αγορά των μέτρων που χαρακτηρίζονται κρατική ενίσχυση.

10.1. Η εισφορά κεφαλαίου 53,48 εκατ. EUR ως αποζημίωση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας

- (226) Αν και, στην απόφασή της του 2003, η Επιτροπή αναγνώρισε το χαρακτήρα αποζημίωσης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας ως προς ένα μέρος αυτών των 76 εκατ. EUR, δηλαδή για 53,48 εκατ. EUR, για τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής από το 1991 έως το 2001, η Επιτροπή είχε λάβει υπόψη το σύνολο της εισφοράς κεφαλαίου, δηλαδή το ποσό των 76 εκατ. EUR, ως ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, εφόσον το ποσό αυτό είχε κοινοποιηθεί από τις γαλλικές αρχές ως τέτοιο. Στην απόφασή της της 15ης Ιουνίου 2005 με την οποία ακύρωσε την απόφαση της Επιτροπής του 2003, ο κοινοτικός δικαστής κάλεσε την Επιτροπή να εξετάσει το ποσό των 53,48 εκατ. EUR με βάση την απόφαση του δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003 στην υπόθεση *Altmark*.
- (227) Εξάλλου, οι γαλλικές αρχές παρακάλεσαν την Επιτροπή να θεωρήσει ότι μέρος της ενίσχυσης αναδιάρθρωσης του 2002 δεν συνιστά ενίσχυση με βάση τη νομολογία στην υπόθεση *Altmark*, λόγω του χαρακτήρα της ως «αποζημίωση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας».
- (228) Επειδή οι γαλλικές αρχές επικαλέστηκαν την εφαρμογή στη συγκεκριμένη περίπτωση της νομολογίας στην υπόθεση *Altmark* και, κατά περίπτωση, την εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή οφείλει να αποφασίσει επ' αυτού, εφόσον τα επιχειρήματα αυτά έχουν καθοριστική σημασία στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας της Γαλλίας ⁽¹¹⁵⁾.

10.1.1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Σχετικά με την εφαρμογή της νομολογίας *Altmark* στην προκειμένη περίπτωση

- (229) Προεισαγωγικά, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, παρά το γεγονός ότι η έκδοση της απόφασης *Altmark* πραγματοποιήθηκε μετά την εφαρμογή του προαναφερθέντος μέτρου, τα κριτήρια που θέσπισε ο κοινοτικός δικαστής σε αυτή την απόφαση είναι εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση.
- (230) Πράγματι, όπως υπενθύμισε πρόσφατα το Πρωτοδικείο ⁽¹¹⁶⁾, το Δικαστήριο δεν έθεσε χρονικό περιορισμό στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της απόφασης *Altmark*. Ελλείψει ενός τέτοιου χρονικού περιορισμού, οι εν λόγω διατάξεις

που προκύπτουν από ερμηνεία του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ είναι, συνεπώς, πλήρως εφαρμοστέες στην πραγματολογική και νομική κατάσταση της παρούσας υπόθεσης.

Σχετικά με τον καθορισμό του ποσού της εισπραχθείσας αποζημίωσης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας

- (231) Πρέπει καταρχάς να επισημανθεί ότι η SNCM υπέστη σημαντικές ζημιές από το 1991 έως το 2001 για το σύνολο των δρομολογίων της Κορσικής που υπόκεινται σε υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας, παρά τις κρατικές επιδοτήσεις που επετράπησαν με την απόφαση της Επιτροπής του 2001 ⁽¹¹⁷⁾. Η Επιτροπή διαπίστωσε, πράγματι, στην παράγραφο 105 αυτής της απόφασης, ότι η συσσωρευμένη ζημία προ φόρων κατά την περίοδο 1991-1999 για τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής ⁽¹¹⁸⁾, όπως καθορίστηκε στην έκθεση του εντεταλμένου συμβούλου της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων των εισπραχθεισών επιδοτήσεων, ανερχόταν σε 217 εκατ. γαλλικά φράγκα, ήτοι σε 33,08 εκατ. EUR.
- (232) Όσον αφορά τα έτη 2000 και 2001 ⁽¹¹⁹⁾, η Επιτροπή ακολούθησε την ίδια μέθοδο με αυτήν της προαναφερθείσας έκθεσης πραγματογνωμοσύνης και υπολόγισε εκ νέου, με βάση τους κοινοποιηθέντες αναλυτικούς λογαριασμούς αποτελεσμάτων, το αποτέλεσμα προ φόρων αφαιρώντας τις προβλέψεις για την αναδιάρθρωση που καταλογίστηκαν ήδη στις κοινοποιηθείσες δαπάνες αναδιάρθρωσης. Εξάλλου, η Επιτροπή επαλήθευσε με βάση τους ετήσιους λογαριασμούς της επιχείρησης, ότι δεν υπήρξε εκποίηση ναυτικού εξοπλισμού κατά τη διάρκεια αυτών των δύο ετών.
- (233) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ζημία του έτους 2000 από τη γραμμή Μασσαλία-Κορσική δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη λόγω του γεγονότος ότι, από την 1η Ιανουαρίου 2002, οι ναύλοι για τα δρομολόγια της Κορσικής από τη Μασσαλία και τα ποσά της οικονομικής αποζημίωσης καθορίστηκαν σε συνεννόηση μεταξύ των δημόσιων αρχών και της SNCM με σύμβαση, σε αντίθεση με τα όσα ίσχυαν για τις συμβάσεις του 1991 και του 1996.
- (234) Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την προσέγγιση και την αιτιολόγηση της απόφασης του 2001, η Επιτροπή καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Πίνακας 3

Αναλυτικά αποτελέσματα χρήσεων της περιόδου 1991-2001

Δίκτυο Κορσικής	2001		2000		1991-1999 ⁽¹⁾		Σύνολο 1991-2001	
	εκατ. FRF	εκατ. EUR	εκατ. FRF	εκατ. EUR	εκατ. FRF	εκατ. EUR	εκατ. FRF	εκατ. EUR
Αποτέλεσμα προ φόρων	- 302,575	- 46,127	- 40,256	- 6,137	- 216,98	- 33,078	- 559,811	- 85,343
Προβλέψεις χορηγήσεων/απόσβεση <i>Liamone</i> ⁽²⁾	96,895	14,771	0,000	0,000	0,000	0,000	96,895	14,771
Προβλέψεις χορηγήσεων/κοινωνικό σχέδιο	112,110	17,091	0,000	0,000	0,000	0,000	112,110	17,091

Δίκτυο Κορσικής	2001		2000		1991-1999 ⁽¹⁾		Σύνολο 1991-2001	
	εκατ. FRF	εκατ. EUR	εκατ. FRF	εκατ. EUR	εκατ. FRF	εκατ. EUR	εκατ. FRF	εκατ. EUR
Διόρθωση υπεραξίας επί των πλοίων	0,000	0,000	0,000	0,000	182,100	27,761	182,100	27,761
Αποτέλεσμα προ φόρων και εκτός υπεραξίας και αναδιάρθρωσης	- 93,571	- 14,265	- 40,256	- 6,137	- 216,980	- 33,078	- 350,807	- 53,480

⁽¹⁾ Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από την απόφαση 2002/149/EK.

⁽²⁾ Το 2001 καταβλήθηκε ποσό 14,8 εκατ. EUR για το NGV Liamone. Είχε στόχο να μειωθεί η ετήσια επιβάρυνση του πλοίου στο επίπεδο ενός πλοίου προσαρμοσμένου στους νέους περιορισμούς που επιβλήθηκαν σε αυτή τη γραμμή και χρηματοδοτούνται με τους ίδιους όρους. Η προκαταβολή αυτή κατατέθηκε σύμφωνα με τους λογιστικούς κανόνες βάσει των οποίων μια επιχείρηση οφείλει να διορθώσει τον ισολογισμό της εγγράφοντας έκτακτη απόσβεση μόλις διαπιστώσει ότι η πραγματική ή η αγοραία αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού της είναι κατώτερη από τη λογιστική αξία του.

(235) Συνολικά, η συσσωρευμένη ζημία που παρουσίασε η SNCM στη γραμμή Μασσαλίας-Κορσικής πέρα από τις επιδοτήσεις του κράτους που επιτράπησαν με την απόφαση του 2001 και διορθωμένη με τις υπεραξίες επί των πλοίων που πωλήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου και με τα έξοδα αναδιάρθρωσης, ανέρχεται σε 53,48 εκατ. EUR για το σύνολο της περιόδου 1991-2001.

(236) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι, από την εισφορά κεφαλαίου των 76 εκατ. EUR που κοινοποιήθηκε το 2002 ⁽¹²⁰⁾, τα 53,48 εκατ. EUR μπορούν να θεωρηθούν αποζημίωση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας.

10.1.2. Η ύπαρξη ενός οικονομικού πλεονεκτήματος με βάση τη νομολογία στην υπόθεση *Altmark*

(237) Σύμφωνα με το Δικαστήριο, στο βαθμό που μια κρατική παρέμβαση πρέπει να θεωρηθεί ως αποζημίωση που αντιπροσωπεύει την αντιστάθμιση για παρασχεθείσες υπηρεσίες από τη δικαιούχο επιχείρηση προκειμένου να εκτελέσει υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, με τρόπο που η εν λόγω επιχείρηση να μην ωφελείται στην πραγματικότητα με οικονομικό πλεονέκτημα και η εν λόγω παρέμβαση να μην έχει, συνεπώς, ως αποτέλεσμα να βρεθεί η εν λόγω επιχείρηση σε ευνοϊκότερη ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, μια τέτοια παρέμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(238) Εντούτοις, για να είναι δυνατό να μην χαρακτηριστεί μια τέτοια αποζημίωση κρατική ενίσχυση, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά ορισμένοι όροι (βλέπε υποσημείωση αριθ. 68 της παρούσας απόφασης).

(239) Όσον αφορά ιδίως το τέταρτο κριτήριο που όρισε το Δικαστήριο στην απόφαση *Altmark*, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η SNCM δεν επέλεξε μετά από διαδικασία δημόσιου διαγωνισμού που επέτρεπε την επιλογή του υποψηφίου ο οποίος θα ήταν σε θέση να παράσχει αυτές τις υπηρεσίες με το χαμηλότερο κόστος προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

(240) Ελλείψει διαδικασίας δημόσιου διαγωνισμού, η Επιτροπή θεωρεί ότι το κράτος μέλος φέρει το βάρος της αποδείξεως

ότι το επίπεδο της χορηγηθείσας αποζημίωσης στην SNCM δεν υπερβαίνει το κόστος που θα βάρυνε μια μέση επιχείρηση με σωστή διαχείριση και επαρκή εξοπλισμό, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός εύλογου περιθωρίου κέρδους για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομολογίας του Δικαστηρίου.

(241) Στην προκειμένη περίπτωση, οι γαλλικές αρχές αναγνωρίζουν και οι ίδιες στο έγγραφο τους της 16ης Νοεμβρίου 2006 ότι είναι στην πράξη αδύνατο να βρεθεί μια επιχείρηση που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως σημείο αναφοράς για την περίοδο 1991-2001, επειδή οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας βάρυναν την SNCM, εφόσον αυτή ήταν η μόνη επιχείρηση που ήταν σε θέση να εκπληρώσει αυτή την υποχρέωση. Υπό αυτές τις περιστάσεις, οι γαλλικές αρχές προσπάθησαν να προσκομίσουν στοιχεία που θα επέτρεπαν να γίνει σύγκριση με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια με παρόμοιες επιχειρήσεις, ιδίως με τη CMN, επισημαίνοντας ωστόσο ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν λειτουργούσαν με τους ίδιους όρους εκμετάλλευσης με αυτούς που επιβλήθηκαν στην SNCM από τις συμβάσεις υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας από το 1991 έως το 2001.

(242) Από αυτή την άποψη, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι γαλλικές αρχές δεν απέδειξαν με τα επιχειρήματά τους πώς οι επιχειρήσεις που οι ίδιες θεωρούν παρόμοιες θα αποτελούσαν σημείο αναφοράς, όπως απαιτεί η κοινοτική νομολογία. Υπό αυτούς τους όρους, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα δεδομένα που διαβίβασε η Γαλλία σχετικά με αυτές τις επιχειρήσεις δεν της επιτρέπουν να αξιολογήσει τον εικαζόμενο βαθμό ομοιότητας ούτε να αναλύσει την επίπτωση των εικαζόμενων διαφορετικών όρων εκμετάλλευσης στη σύγκριση που θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί για την εφαρμογή του προαναφερθέντος τέταρτου κριτηρίου.

(243) Υπό αυτές τις περιστάσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι, με βάση τις πληροφορίες και τα δεδομένα που διαβίβασαν οι γαλλικές αρχές στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, αυτές δεν επαρκούν για να διευκρινιστεί αν ικανοποιείται το τέταρτο κριτήριο της απόφασης *Altmark*.

(244) Με βάση τα ανωτέρω επιχειρήματα, η Επιτροπή θεωρεί ότι το εξεταζόμενο μέτρο προσέδωσε οικονομικό πλεονέκτημα στην SNCM. Δεδομένου ότι το μέτρο αυτό ωφέλησε μόνο την SNCM, το υπό εξέταση οικονομικό πλεονέκτημα είναι επιλεκτικό. Συνεπώς, η αποζημίωση που χορηγήθηκε στην SNCM στο πλαίσιο των συμβάσεων του 1991 και του 1996, συνολικού ποσού 53,48 εκατ. EUR, συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

10.1.3. Συμβατότητα του εξεταζόμενου μέτρου με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ

(245) Επειδή οι γαλλικές αρχές επικαλέστηκαν την προβλεπόμενη στο άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ εξαίρεση, η Επιτροπή θα ακολουθήσει την ίδια προσέγγιση και την ίδια αιτιολόγηση με αυτές που περιέχονται στην απόφαση του 2001 για να αξιολογήσει το εν λόγω μέτρο.

(246) Βάσει αυτού του άρθρου, η καταβολή κρατικής ενίσχυσης μπορεί να εξαιρεθεί από την απαγόρευση του άρθρου 87 της συνθήκης ΕΚ, υπό την προϋπόθεση ότι μοναδικός στόχος της εν λόγω ενίσχυσης είναι να αντισταθμίσει τις πρόσθετες δαπάνες που απορρέουν από την εκπλήρωση της ειδικής αποστολής της επιχείρησης στην οποία έχει ανατεθεί η διαχείριση μιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος και η χορήγηση της ενίσχυσης κρίνεται απαραίτητη για να μπορέσει η εν λόγω επιχείρηση να εκπληρώσει την υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε συνθήκες οικονομικής ισορροπίας.

(247) Λαμβανομένης υπόψη της ισχύουσας νομολογίας την περίοδο 1991-2001 ⁽¹²¹⁾, η Επιτροπή οφείλει, όπως έπραξε και στην απόφασή της του 2001:

— να ελέγξει αν οι υπηρεσίες η διαχείριση των οποίων ανατέθηκε στην SNCM εμπίπτουν στον ορισμό της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος και

— να εξετάσει αν το ποσό των επιδοτήσεων που χορηγήθηκαν στην SNCM στο πλαίσιο των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας για τη θαλάσσια συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής αντιστοιχεί στο πρόσθετο κόστος με το οποίο επιβαρύνθηκε η SNCM για να ικανοποιήσει τις βασικές απαιτήσεις της σύμβασης παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

Αιτιολόγηση της δημόσιας υπηρεσίας

(248) Στην προκειμένη περίπτωση, όσον αφορά τις αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν την περίοδο 1991-2001, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή στην απόφασή της του 2001, οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που επιβλήθηκαν στην SNCM και στην CMN απορρέουν από δύο πενταετείς συμβάσεις που υπέγραψαν αυτές οι εταιρείες μαζί με τον οργανισμό μεταφορών της Κορσικής (OTC). Οι συμβάσεις αυτές, νομική βάση των οποίων είναι η σύμβαση-πλαίσιο 1976-2001, καθόρισαν τους όρους εκτέλεσης της δημόσιας υπηρεσίας για τις περιόδους 1991-1996 και 1996-2001 αντίστοιχα καθώς και τις αρχές καταβολής της κατ' αποκοπήν

επιδότησης η οποία παρακρατείται από την επιχορήγηση εδαφικής συνοχής σε αντιστάθμιση της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που έχουν επιβληθεί.

(249) Όσον αφορά το ερώτημα αν οι υποχρεώσεις αυτές ανταποκρίνονται σε μια πραγματική ανάγκη δημόσιας υπηρεσίας, η Επιτροπή διαπίστωσε στην προαναφερθείσα απόφασή της του 2001 ότι η σύμβαση-πλαίσιο και οι πενταετείς συμβάσεις ανταποκρίνονται στην αρχή της εδαφικής συνοχής η οποία έχει στόχο τον περιορισμό των μειονεκτημάτων που συνεπάγεται ο νησιωτικός χαρακτήρας και στη διασφάλιση της συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης της Κορσικής με όρους όσο το δυνατό πλησιέστερους με τις συγκοινωνιακές συνδέσεις της ηπειρωτικής χώρας. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι η επίτευξη αυτού του στόχου, ο οποίος συνδέεται με ένα θεμιτό δημόσιο συμφέρον, δεν στάθηκε από ιστορική άποψη δυνατή μέσω του ανταγωνισμού των δυνάμεων της αγοράς ⁽¹²²⁾.

(250) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το σύστημα συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης που προβλέπεται από τη σύμβαση-πλαίσιο και τις πενταετείς συμβάσεις αντιστοιχεί σε μια πραγματική ανάγκη δημόσιας υπηρεσίας.

Μη κατ' αποκοπήν χαρακτήρας της αποζημίωσης

(251) Όπως διαπίστωσε η Επιτροπή στην απόφασή της του 2001, η SNCM εισέπραξε κατά την περίοδο 1991-2001 βάσει του προαναφερθέντος νομικού πλαισίου ετήσια κατ' αποκοπήν επιδότηση το ποσό της οποίας καθοριζόταν για πέντε έτη και επανεξεταζόταν κάθε έτος σε συνάρτηση με την εξέλιξη του αγοραίου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος καθώς και με τις πληροφορίες και τους συμβατικούς αναλυτικούς λογαριασμούς που υπέβαλε η SNCM.

(252) Η παράγραφος 30 της απόφασης του 2001, η Επιτροπή επισημαίνει το γεγονός ότι «σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 4 της σύμβασης του 1976 ⁽¹²³⁾, το ποσό της ετήσιας επιδότησης καταβάλλεται με τη μορφή 12 ίσων μηνιαίων προκαταβολών. Για να καταστεί δυνατή η οριστική εκκαθάριση της επιχορήγησης, η SNCM οφείλει να υποβάλει, την 1η Ιουλίου κάθε έτους το αργότερο, τα θεωρημένα από τον κρατικό ελεγκτή αποτελέσματά της για το προηγούμενο οικονομικό έτος. Τα ποσά των πιθανών επιστροφών με τα οποία επιβαρύνεται η SNCM αφαιρούνται από τον λογαριασμό ή τους αντίστοιχους λογαριασμούς του τρέχοντος οικονομικού έτους. Οι ρυθμίσεις για την τακτοποίηση των προκαταβολών προβλέπουν επίσης τα συμπληρωματικά ποσά που καταβάλλονται ενδεχομένως από το κράτος. Στις συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται στη συνέχεια θεσπίζονται αντιστοιχώς ποινικές ρήτρες, εάν, κατά τη διάρκεια ενός έτους, ο αριθμός των βασικών διασυνδέσεων που δεν εκτελέστηκαν από την SNCM υπερβαίνει ποσοστό 2 % του αριθμού των βασικών διασυνδέσεων οι οποίες προβλέπονται στη σύμβαση. Η αρμόδια αρχή η οποία εκχωρεί τη σχετική άδεια δύναται επίσης να γνωστοποιήσει στην SNCM την παρακράτηση επί του κατ' αποκοπήν ποσού της επιχορήγησης για την εδαφική συνέχεια, στις περιπτώσεις που σημαντικά περιστατικά συνεπάγονται τη διακοπή της επιτελούμενης δημόσιας υπηρεσίας».

(253) Στην παράγραφο 82 της ίδιας απόφασης, η Επιτροπή αναφέρει ότι στο δεύτερο μέρος του ίδιου σημείου IV ορίζεται ότι «Στην υποθετική περίπτωση που οι οικονομικοί όροι, και ιδίως τα βάρη εκμετάλλευσης και τα επίπεδα του όγκου κυκλοφορίας που αποτέλεσαν το υπόβαθρο για τον υπολογισμό της επιχορήγησης επιδεινωθούν ριζικά, η SNCM και η OTC θα προσέλθουν σε διαβουλεύσεις για να διερευνήσουν από κοινού τα μέτρα που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή στα θέματα της εξυπηρέτησης των δρομολογίων, των εφαρμοζόμενων ναύλων ή της αναπροσαρμογής προς τα άνω του ποσού του κονδυλίου, για να αποκατασταθεί η οικονομική ισορροπία της εταιρείας».

(254) Με βάση τα ανωτέρω, και όπως συμπεράνε στην απόφασή της του 2001, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποζημίωση των 53,84 εκατ. EUR που καταβλήθηκε από το κράτος δεν είναι κατ' αποκλίση λόγω του μηχανισμού που επιτρέπει την κάλυψη του αρνητικού χρηματοδοτικού ισοζυγίου το οποίο οφείλεται στην έλλειψη συμφωνίας μεταξύ των πραγματικών βαρών εκμετάλλευσης και των επιβαρύνσεων που αποτέλεσαν τη βάση υπολογισμού της επιδότησης.

Επάρκεια των αποζημιώσεων του κόστους της παροχής δημόσιας υπηρεσίας

(255) Όπως διαπίστωσε η Επιτροπή στην απόφασή της του 2001⁽¹²⁴⁾, οι χρηματικές αποζημιώσεις που εισέπραττε η SNCM την εποχή εκείνη βάσει των πενταετών συμβάσεων του 1991 και του 1996 δεν της επέτρεψαν να καλύψει πλήρως τις απώλειες που οφείλονταν στην υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Η Επιτροπή έκρινε ότι αυτή η ελλιπής αντιστάθμιση ανερχόταν σε 53,48 εκατ. EUR.

(256) Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι το ποσό των 53,48 εκατ. EUR που κατέβαλε το κράτος είναι ίσο προς την ελλιπή αντιστάθμιση που παρατηρήθηκε για την περίοδο 1991-2001 και είναι, κατά συνέπεια, επαρκής σε σχέση με τις καθαρές δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για την εκπλήρωση της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας η οποία ανατέθηκε στην SNCM.

10.1.4. Συμπέρασμα

(257) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι το εν λόγω μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση συμβατή με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ. Επειδή το μέτρο αυτό τέθηκε σε εφαρμογή στις 14 Νοεμβρίου 2003, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι αυτή η κρατική ενίσχυση είναι παράνομη.

(258) Υπό αυτές τις συνθήκες, το ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να θεωρηθεί ως ενίσχυση αναδιάρθρωσης βάσει της κοινοποίησης του 2002 ανέρχεται σε 22,52 εκατ. EUR⁽¹²⁵⁾. Το ποσό αυτό θα προστεθεί στα μέτρα που κοινοποιήθηκαν το 2006 στο βαθμό που αυτά περιλάμβαναν ενισχύσεις αναδιάρθρωσης (βλέπε τμήμα 10.5 της παρούσας απόφασης).

10.2. Η μεταβίβαση της SNCM με αρνητική τιμή πώλησης 158 εκατ. EUR

(259) Στην εξεταζόμενη περίπτωση, η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει αν η κρατική εισφορά κεφαλαίου των 158 εκατ. EUR πριν από τη μεταβίβαση της SNCM στους ιδιώτες αγοραστές,

δηλαδή αν η αρνητική τιμή πώλησης της επιχείρησης προς ισοδύναμο ποσό είναι απαλλαγμένη από στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.

(260) Μια ανοικτή, διαφανής και χωρίς διακρίσεις διαδικασία επιλογής με την οποία το κράτος μεταβιβάζει την επιχείρηση μετά από προηγούμενη ανακεφαλαίωση (για ποσό μεγαλύτερο από την τιμή πώλησης) δεν επιτρέπει αναγκαστικά να αποκλειστεί η ύπαρξη ενίσχυσης που θα μπορούσε να ωφελήσει ταυτόχρονα την ιδιωτικοποιούμενη επιχείρηση και τον αγοραστή της⁽¹²⁶⁾.

10.2.1. Νομικό πλαίσιο αναφοράς

(261) Για να επαληθεύσει αν μια επιχείρηση έχει επωφεληθεί από οικονομικό πλεονέκτημα από εισφορά κεφαλαίου του κράτους, η Επιτροπή εφαρμόζει, κατά κανόνα, το κριτήριο του «ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς» (στη συνέχεια «το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή»). Το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή είναι επανάληψη της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα που απορρέει από το άρθρο 295 της συνθήκης ΕΚ. Βάσει αυτής της αρχής, τα κεφάλαια που διατίθεται σε μια επιχείρηση από το κράτος, άμεσα ή έμμεσα, σε συνθήκες που αντιστοιχούν στους συνήθεις όρους της αγοράς, δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν κρατικές ενισχύσεις⁽¹²⁷⁾.

(262) Προς τούτο, η Επιτροπή μπορεί ιδίως να αξιολογήσει αν ο φορέας που διαθέτει τους πόρους έχει ενεργήσει ως ιδιώτης επενδυτής που εφαρμόζει μια διαρθρωτική πολιτική, συνολική ή τομεακή, με γνώμονα τις προοπτικές μακροπρόθεσμης απόδοσης των επενδυμένων κεφαλαίων. Η ορθότητα αυτής της προσέγγισης έχει αναγνωριστεί από τον κοινοτικό δικαστή σε διάφορες υποθέσεις⁽¹²⁸⁾.

(263) Κατά πάγια νομολογία, η εισφορά κεφαλαίου από δημόσιο επενδυτή χωρίς καμία προοπτική κέρδους, έστω και μακροπρόθεσμη, συνιστά κρατική ενίσχυση⁽¹²⁹⁾.

(264) Ο κοινοτικός δικαστής έκρινε επίσης ότι ένας ιδιώτης επενδυτής που εφαρμόζει σφαιρικά ή σε συγκεκριμένο τομέα μια διαρθρωτική πολιτική στηριζόμενη σε προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας, δεν μπορεί λογικά να αποφασίσει, μετά από σειρά ετών με συνεχείς ζημιές, να προβεί σε εισφορά κεφαλαίου η οποία όχι μόνον αποδεικνύεται από οικονομική άποψη περισσότερο ζημιολόγητη από την εκποίηση του ενεργητικού, αλλά επιπλέον συνδέεται και με την πώληση της επιχείρησης, γεγονός που αφαιρεί κάθε προοπτική, έστω και μελλοντική, ύπαρξης κέρδους⁽¹³⁰⁾.

(265) Ειδικότερα, στην απόφασή της στην υπόθεση «Gröditzer», το Δικαστήριο έκρινε ότι, για να προσδιοριστεί αν η ιδιωτικοποίηση μιας επιχείρησης σε αρνητική τιμή πώλησης περιλαμβάνει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης: «πρέπει να εξακριβωθεί αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ένας ιδιώτης επιχειρηματίας μεγέθους συγκρίσιμου προς το μέγεθος των οργανισμών που διαχειρίζονται τον δημόσιο τομέα θα μπορούσε να λάβει την απόφαση να προβεί σε εισφορές κεφαλαίων τέτοιας εκτάσεως στο πλαίσιο της πώλησής της εν λόγω επιχείρησης ή θα επιθυμούσε τη θέση της υπό εκκαθάριση»⁽¹³¹⁾.

10.2.2. Εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση

(266) Με βάση τα ανωτέρω, για να προσδιορίσει αν το εν λόγω μέτρο συνιστά ενίσχυση, η Επιτροπή οφείλει «να εξετάσει εάν η λύση που επέλεξε το κράτος είναι η λιγότερο δαπανηρή, τόσο σε απόλυτες τιμές, όσο και σε σχέση με κάθε άλλη λύση, συμπεριλαμβανομένης της μη παρέμβασης. Εφόσον η απάντηση είναι θετική, το συμπέρασμα που εξάγεται είναι το κράτος ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής»⁽¹³²⁾.

10.2.2.1. Σχετικά με την τήρηση της αρχής του ιδιώτη μετόχου σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς

(267) Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να επισημανθεί ότι οι μεγάλοι όμιλοι επιχειρήσεων δεν θα μπορούσαν να μην ενδιαφέρονται σήμερα, κατά το κλείσιμο εγκαταστάσεων ή την εκκαθάριση θυγατρικών, για τις κοινωνικές συνέπειες από το κλείσιμο ή την εκκαθάριση επιχειρήσεων.

(268) Για το λόγο αυτό εφαρμόζουν συνήθως προγράμματα κοινωνικών μέτρων που περιλαμβάνουν ενδεχομένως μέτρα αλλαγής δραστηριότητας του προσωπικού, ενισχύσεις για την αναζήτηση απασχόλησης, αποζημιώσεις απόλυσης, ακόμη και δράσεις στο επίπεδο του τοπικού οικονομικού ιστού, που υπερβαίνουν τα επιβαλλόμενα από το νόμο και τις συλλογικές συμβάσεις.

(269) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η SNCM είναι εταιρεία ελεγχόμενη από το κράτος μέσω του ομίλου CGMF (Compagnie Maritime Générale et Financière).

(270) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, σε περίπτωση εκκαθάρισης της SNCM⁽¹³³⁾, παρόμοια μέτρα θα είχαν τεθεί σε εφαρμογή πέραν των νομικών υποχρεώσεων, για να μην υπονομευθεί η εικόνα της εταιρείας και του τελικού μετόχου της⁽¹³⁴⁾.

(271) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η προοπτική εκκαθάρισης της επιχείρησης προκάλεσε το 2004 πολλές και έντονες κοινωνικές ταραχές. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη σοβαρή κοινωνική σύγκρουση του Σεπτεμβρίου 2004 που ακινητοποίησε τον στόλο της SNCM επί 16 ημέρες. Η Επιτροπή προσθέτει ότι οι γαλλικές αρχές απέδειξαν βάσει αριθμητικών στοιχείων ότι αυτά τα κοινωνικά κινήματα του 2004 έπληξαν την εικόνα της επιχείρησης στην πελατεία και προκάλεσαν σημαντική μείωση του αριθμού των επιβατών της SNCM και, κατ'επέκταση, στον κύκλο εργασιών της. Ακόμη, η Επιτροπή επισημαίνει ότι λόγω της έκρυθμης κοινωνικής κατάστασης το καλοκαίρι του 2004 που επιδείνωσε την οικονομική κατάσταση της SNCM, ο μέτοχος της επιχείρησης έδωσε σε εφαρμογή, την άνοιξη του 2005, πρόγραμμα κοινωνικών μέτρων, η εφαρμογή του οποίου αναστάλη τον Απρίλιο του 2005 σε συνεννόηση με τα συνδικάτα. Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι έχει αποδειχθεί ότι, σε περίπτωση εκκαθάρισης της SNCM, η μη ανάληψη από τον όμιλο CGMF των συμπληρωματικών αποζημιώσεων για απολύσεις θα έπληττε αδιαμφισβήτητα το κύρος της εταιρείας και του τελικού μετόχου της.

(272) Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι δαπάνες για την εφαρμογή αυτών των μέτρων πρέπει να περιληφθούν στον υπολογισμό του κόστους μιας εκκαθάρισης. Οι εν λόγω δαπάνες

θα καταλογίζονταν στην τιμή εκκαθάρισης της SNCM, εάν αυτή ήταν θετική ή/και θα βάρυναν άμεσα την CGMF/το κράτος ως μέτοχο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οποιαδήποτε άλλη λύση θα αγνοούσε την κοινωνική πραγματικότητα με την οποία είναι σήμερα αντιμέτωποι οι μεγάλοι όμιλοι επιχειρήσεων⁽¹³⁵⁾.

(273) Για να προσδιορίσει ποσοτικά το κόστος μιας εκκαθάρισης για το μέτοχο, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη μια υπόθεση *a minima* η οποία αντιστοιχεί μόνο στις πρόσθετες αποζημιώσεις απόλυσης.

(274) Ως προς αυτό, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι, βάσει του σχεδίου κοινωνικών μέτρων του 2005, το οποίο βασιζόταν στο σχέδιο κοινωνικών μέτρων του 2002, τα οικονομικά μεγέθη που πρέπει να ληφθούν υπόψη κυμαίνονται από [...] έως [...] EUR ανά μισθωτό, ήτοι συνολικό ποσό που κυμαίνεται μεταξύ [...] εκατ. EUR και [...] εκατ. EUR. Οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι το κατώτερο όριο του προαναφερόμενου φάσματος λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι το κόστος του κοινωνικού σχεδίου αναφοράς προσαυξάνεται με το σημαντικότερο ποσοστό των μισθωτών που πλησιάζουν την ηλικία συνταξιοδότησης, η αποχώρηση των οποίων πραγματοποιείται σε ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες. Ακόμη, λαμβάνεται επίσης υπόψη το γεγονός ότι το πλαίσιο εκκαθάρισης της εταιρείας και απόλυσης του συνόλου των απασχολούμενων της δεν είναι συγκρίσιμο με αυτό της προσαρμογής των εργαζομένων που επιτρέπει τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του κοινωνικού σχεδίου αναφοράς.

(275) Ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής έκανε συγκριτική ανάλυση των αριθμητικών δεδομένων που κοινοποίησαν οι γαλλικές αρχές με τα σχέδια κοινωνικών μέτρων που εφάρμοσε πρόσφατα η Γαλλία. Το σχέδιο κοινωνικών μέτρων της Hewlett Packard το 2003 κόστισε 214 000 EUR ανά άτομο και το 2005 κυμάνθηκε από 50 000 έως 400 000 EUR. Το 2004, το κόστος του σχεδίου κοινωνικών μέτρων που εφάρμοσε η Réchiney, μετά τη συγχώνευση με την Alcan, ανήλθε σε 128 000 EUR ανά άτομο. Στην περίπτωση του κοινωνικού σχεδίου της Giat Industries το 2004, το συνολικό κόστος ανά μισθωτό ήταν της τάξης των 162 000 EUR έναντι 71 000 EUR της εταιρείας Gemplus το 2002 και 69 000 EUR της Danone (δραστηριότητα παραγωγής μπισκότων) το 2001. Το 2002, η Yves Saint Laurent Haute Couture εξήγγειλε κοινωνικό σχέδιο κόστους 115 000 EUR ανά μισθωτό. Το σχέδιο της Power 8 που ανήγγειλε η Airbus France τον Φεβρουάριο του 2007 προέβλεπε κόστος ανά μισθωτό 68 000 EUR⁽¹³⁶⁾. Το 2008, το κόστος του κοινωνικού σχεδίου της Michelin ανερχόταν σε 157 400 EUR ανά μισθωτό.

(276) Όσον αφορά τους λιμενεργάτες, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, στη θεματική έκθεσή του που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2006 «Οι γαλλικοί λιμένες ενόψει των ριζικών αλλαγών των θαλάσσιων μεταφορών: η επείγουσα δράση» αναφέρει ότι το συνολικό κόστος του συνολικού σχεδίου του 2004, δηλαδή 145 000 EUR ανά αποχώρηση για τους αυτόνομους λιμένες και 209 000 EUR ανά αποχώρηση από το λιμένα της Μασσαλίας.

- (277) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η απόφασή της της 17ης Ιουλίου 2002 σχετικά με την Société Française de Production επιτρέπει τον υπολογισμό του «κόστους γενναιοδωρίας» στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης προβληματικών επιχειρήσεων. Έτσι, το «κόστος της γενναιοδωρίας» για το κράτος ανήλθε σε 43,1 εκατ. EUR (ή 151 000 EUR ανά μισθωτό, ενώ το σχέδιο προέβλεπε την αποχώρηση 285 μισθωτών) που προστίθεται στο κόστος των 5,3 εκατ. EUR στο πλαίσιο νομικών και συμβατικών υποχρεώσεων (ήτοι συνολικό κόστος 169 000 EUR ανά μισθωτό).
- (278) Με βάση την ανωτέρω συγκριτική ανάλυση, η Επιτροπή θεωρεί ότι η υπόθεση της καταβολής [...] EUR σε κάθε απασχολούμενο ως πρόσθετες αποζημιώσεις απόλυσης είναι σύμφωνη με το κόστος ανά απολυόμενο εργαζόμενο των προγραμμάτων κοινωνικών μέτρων που εφάρμοσαν ιδιωτικές επιχειρήσεις την ίδια περίοδο.
- (279) Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι η υπόθεση της απόλυσης του συνόλου του προσωπικού της SNCM σε περίπτωση εκκαθάρισης της επιχείρησης είναι και η πιθανότερη, κυρίως επειδή δεν είχε ακόμη δημοσιευτεί η προκήρυξη υποβολής προσφορών για την ανάθεση της ΑΔΥ για την περίοδο 2007-2013 και, ως εκ τούτου, δεν είχε ληφθεί τελική απόφαση. Ακόμη, δεδομένης της ανησυχητικής οικονομικής κατάστασης της SNCM, είναι πράγματι απίθανο να καταρτιζόταν σχέδιο συνέχισης της δραστηριότητας έτσι ώστε να τενδρεί η επιχείρηση υπό καθεστώς εξυγίανσης με δικαστική απόφαση και να αποφευχθούν οι απολύσεις.
- (280) Με βάση τα ανωτέρω στοιχεία, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το συνολικό ποσό των [...] εκατ. EUR το οποίο θα όφειλε να διαθέσει η CGMF (το κράτος) για πρόσθετες αποζημιώσεις λόγω απολύσεων.
- (281) Στο παρόν στάδιο της ανάλυσης, η Επιτροπή οφείλει να καθορίσει την αξία εκκαθάρισης της SNCM χωρίς τις συμπληρωματικές αποζημιώσεις για απολύσεις. Πράγματι, το στοιχείο που πρέπει να συγκριθεί με την αρνητική τιμή πώλησης, για να εξακριβωθεί αν το κράτος ενήργησε ως ιδιώτης επενδυτής σε οικονομία της αγοράς, είναι η διαφορά ανάμεσα στην αξία εκκαθάρισης, εφόσον είναι θετική, και στις συμπληρωματικές αποζημιώσεις για απολύσεις. Για να κάνει τη σύγκριση, η Επιτροπή βασίζεται στην αναπροσαρμογή των καθαρών στοιχείων ενεργητικού. Σύμφωνα με τη μέθοδο αναπροσαρμογής της αξίας των καθαρών στοιχείων ενεργητικού, η ανεπάρκεια ενεργητικού διαπιστώνεται όταν η οικονομική αξία των πραγματικών στοιχείων ενεργητικού (που γενικά είναι ανώτερη από την καθαρή λογιστική αξία) δεν καλύπτει την οικονομική αξία των πραγματικών οφειλών.
- (282) Για να διαπιστώσει την ανεπάρκεια ενεργητικού στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή επαλήθευσε, με τη βοήθεια του συμβούλου της ⁽¹³⁷⁾, όπως εξηγείται στη συνέχεια, ότι στις 30 Σεπτεμβρίου 2005 η αξία των περιουσιακών στοιχείων της SNCM δεν ήταν αρκετή για την ικανοποίηση των αξιώσεων των προνομιακών πιστωτών και των μη προνομιακών πιστωτών (στους οποίους περιλαμβάνονται και οι μισθωτοί βάσει κλασικών απαιτήσεων).
- Σχετικά με την επιλογή της μεθόδου αξιολόγησης
- (283) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποτίμηση της αξίας του καθαρού ενεργητικού είναι μια μέθοδος που εφαρμόζεται για την αποτίμηση των εταιρειών στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών. Εξάλλου, κρίνει ότι η μέθοδος αυτή ενδείκνυται κατ'εξοχήν στην περίπτωση της SNCM, εφόσον η μόνη εναλλακτική επιλογή του μετόχου αναφοράς της εκτός από τη μεταβίβαση της επιχείρησης είναι η αίτηση για κήρυξη της υπό εκκαθάριση εταιρείας σε πτώχευση.
- (284) Όσον αφορά τις άλλες μεθόδους αποτίμησης, ιδίως τη μέθοδο της παρούσας αξίας των ελεύθερων λειτουργικών ταμειακών ροών, η Επιτροπή θεωρεί ότι, δεδομένου του γεγονότος ότι αυτή προϋποθέτει τη συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρείας, το οποίο δεν ισχύει στην περίπτωση της SNCM, δεν είναι κατάλληλη για την προκειμένη περίπτωση.
- Σχετικά με την ημερομηνία αναφοράς
- (285) Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη την ημερομηνία της 30ής Σεπτεμβρίου 2005 ως ημερομηνία αναφοράς για την αποτίμηση της SNCM, εφόσον είναι η ημερομηνία κατά την οποία έγινε πράγματι η επιλογή ανάμεσα στην αποδοχή της προσφοράς εξαγοράς ή της εκκαθάρισης της εταιρείας, ενώ η επιλογή της BCP είχε αποφασιστεί στις 27 Σεπτεμβρίου 2005.
- Σχετικά με την αξία του ενεργητικού της SNCM
- (286) Η Επιτροπή παρατηρεί ιδίως ότι ο μέτοχος της SNCM πρόβη, σε συνεργασία με την εταιρεία συμβούλων Ernst & Young, σε ποσοτικό υπολογισμό του κόστους εκκαθάρισης της επιχείρησης (η προαναφερθείσα έκθεση της CGMF) στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, και σε μια δεύτερη πραγματογνωμοσύνη από την Oddo Corporate Finance και την εταιρεία συμβούλων Paul Hastings. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η προαναφερθείσα έκθεση της Oddo-Hastings αποτίμησε την αξία των στοιχείων ενεργητικού της SNCM σε [...] εκατ. EUR.
- (287) Όσον αφορά την αποτίμηση του στόλου αποκλειστικής ιδιοκτησίας ⁽¹³⁸⁾, εφόσον η ακαθάριστη αγοραία αξία των πλοίων της SNCM είχε αξιολογηθεί από την ειδικευμένη εταιρεία αξιολογητών BRS σε [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, ο στόλος της SNCM αποτιμήθηκε από την έκθεση Oddo σε [...] εκατ. EUR μετά από έκπτωση ⁽¹³⁹⁾, προμήθεια διαμεσολάβησης ⁽¹⁴⁰⁾ και πρόβλεψη αστάθμητου δικαστικού παράγοντα ⁽¹⁴¹⁾.

Πίνακας 4

Εναλλακτικές υποθέσεις αποτίμησης των στοιχείων ενεργητικού της SNCM στις 30 Σεπτεμβρίου 2005

(σε εκατ. EUR)

	Αξία στοιχείων ενεργητικού κατά την έκθεση Oddo	Αξία ενεργητικού κατά την έκθεση συμβούλων της Επιτροπής
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	—	—
Υλικά πάγια στοιχεία ενεργητικού		
— Στόλος αποκλειστικής κατοχής	[...]	[...]
— Κτίρια ⁽¹⁾	[...]	[...]
Πάγια χρηματοπιστωτικά στοιχεία ⁽²⁾	[...]	[...]
Πάγια στοιχεία ενεργητικού	[...]	[...]
Αποθέματα	—	—
Προκαταβολές και χρηματικές διευκολύνσεις	—	—
Απαιτήσεις κατά πελατών	[...]	[...]
Άλλες απαιτήσεις ⁽³⁾	[...]	[...]
Καθαρή ταμειακή κατάσταση	[...]	—
Λογαριασμοί διακανονισμού	—	—
Άλλα στοιχεία ενεργητικού	[...]	[...]
Σύνολο στοιχείων ενεργητικού	[...]	[...]

⁽¹⁾ Όσον αφορά τα ακίνητα (μεταξύ των οποίων η εταιρική έδρα της SNCM), οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι η καθαρή αξία ενεργητικού ανά μετοχή που ελήφθη υπόψη βασίζεται στην αξιολόγηση του Νοεμβρίου 2003 ενός εμπειρογνώμονα σε θέματα ακίνητης περιουσίας που αναπροσαρμόστηκε κατά + [...] % για να ληφθεί υπόψη η αύξηση των τιμών.

⁽²⁾ Τα πάγια χρηματοπιστωτικά στοιχεία αφορούν κυρίως τους τίτλους συμμετοχής της SNCM στις Sudcargos, Aliso, CGTH, CMN και Ferrytour.

⁽³⁾ Η θέση αυτή αφορά κυρίως κρατικούς χρεωστικούς τίτλους, ιδίως την αποζημίωση για την υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας του μηνός Σεπτεμβρίου 2005 και την επιστροφή των κοινωνικών επιβαρύνσεων των εργοδοτών από τις Assedic για το οικονομικό έτος 2004.

Πηγές: έκθεση Oddo-Hastings, έκθεση του συμβούλου της Επιτροπής

(288) Από την ανάγνωση του ανωτέρω πίνακα η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ο στόλος των πλοίων αποτελεί το βασικό στοιχείο ενεργητικού της επιχείρησης. Ως προς αυτό, ο σύμβουλος της Επιτροπής έκρινε, αφού πραγματοποίησε όταν μπόρεσε, συγκριτική ανάλυση, ότι η έκπτωση που εφαρμόστηκε στην ακαθάριστη αγοραία αξία των πλοίων και ο αστάθμιστος δικαστικός παράγοντας ήταν συνεπή. Σε αυτή τη βάση, θεώρησε ότι δεν είχε επιχειρήματα για να απορρίψει την αποτίμηση της αξίας του στόλου που πραγματοποίησε το γαλλικό κράτος.

(289) Όσον αφορά την έκπτωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι το επίπεδο της είναι σύμφωνο με τις εκπτώσεις που παρατηρούνται κατά τις πωλήσεις πλοίων σε περίπτωση ρευστοποίησης ενεργητικού. Σύμφωνα με το σύμβουλο της Επιτροπής, η Régie des Transports Maritimes, βελγική εθνική εταιρεία που εκμεταλλεύεται τη γραμμή Οσπάνδης-Ramsgate, μεταβίβασε δύο οχηματαγωγά το 1997 με μειώσεις που εκτιμώνται σε 35 % και 45 %. Πιο πρόσφατα, η εταιρεία Festival Cruises μεταβίβασε τρία κρουαζιερόπλοια με μέση έκπτωση 20 %. Οι παρατηρούμενες εκπτώσεις σε παρόμοιες περιπτώσεις

είναι λοιπόν της τάξης των μειώσεων που εφάρμοσαν οι γαλλικές αρχές στην προκειμένη περίπτωση.

(290) Όσον αφορά τον αστάθμιστο δικαστικό παράγοντα, επειδή δεν υπήρξε στην αγορά καμία συγκρίσιμη συναλλαγή, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα επιχειρήματα που δικαιολογούν τη συνεκτίμηση αυτού του παράγοντα είναι συνεπή με τη στενότητα της αγοράς για τυποποιημένα πλοία που σχεδιάζονται για ειδική εκμετάλλευση.

(291) Η Επιτροπή επισημαίνει, εξάλλου, ότι ο ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας της αναθεώρησε προς τα άνω την αποτίμηση των πάγιων χρηματοπιστωτικών στοιχείων, ιδίως της συμμετοχής της SNCM στην CMN (από [...] εκατ. EUR έως [...] εκατ. EUR). Από αυτή την άποψη, λαμβανομένης υπόψη της προσφοράς των [...] εκατ. EUR για την εξαγορά αυτής της συμμετοχής από την Stef-TFE, η οποία κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποτίμηση της συμμετοχής της SNCM στην CMN σε [...] εκατ. EUR είναι λογική στο πλαίσιο εκκαθάρισης μιας εταιρείας.

- (292) Όσον αφορά την αποτίμηση των άλλων στοιχείων ενεργητικού, ο σύμβουλος της Επιτροπής δεν εξέφρασε κάποια ειδική αντίρρηση. Δεν ενέκρινε, ωστόσο, τη θέση «καθαρή ταμειακή κατάσταση», εφόσον αυτή ήταν ελλειμματική. Η Επιτροπή πράγματι θεωρεί ότι η θέση αυτή πρέπει να ταξινομηθεί εκ νέου στο παθητικό της SNCM.
- (293) Λαμβανομένων υπόψη των προσαρμογών που πραγματοποιήθηκαν, η Επιτροπή αποτιμά το ενεργητικό της SNCM σε [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005.
- Σχετικά με την αξιολόγηση του παθητικού της SNCM
- (294) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι γαλλικές αρχές υπολογίζουν το οφειλόμενο ποσό για προνομιακές αξιώσεις σε [...] εκατ. EUR και το οφειλόμενο ποσό για μη προνομιακές απαιτήσεις σε [...] εκατ. EUR (πλην των συμπληρωματικών αποζημιώσεων για απολύσεις).
- (295) Ειδικότερα όσον αφορά το παθητικό εταιρικού κεφαλαίου, οι γαλλικές αρχές αξιολογούν το κόστος του συμβατικού σχεδίου κοινωνικών μέτρων σε [...] εκατ. EUR. Οι συναφείς δαπάνες με το συμβατικό σχέδιο κοινωνικών μέτρων καθορίστηκαν σε ατομική βάση, αφού ελήφθη υπόψη ο τύπος σύμβασης (σύμβαση αορίστου χρόνου – ΣΑΧ και σύμβαση ορισμένου χρόνου - ΣΟΧ), τις υπηρεσιακές καταστάσεις και τις εφαρμοστέες συλλογικές συμβάσεις (προσωπικό πλοίων, προσωπικό ξηράς και διοικητικό προσωπικό), το βαθμό αρχαιότητας, την κατηγορία του προσωπικού και την αμοιβή του κάθε μισθωτού. Το ποσό αυτό καλύπτει τις αποζημιώσεις λόγω καταγγελίας ([...] εκατ. EUR), τις αποζημιώσεις άδειας ([...] εκατ. EUR), τις συμβατικές αποζημιώσεις απόλυσης ([...] εκατ. EUR) και τη συνεισφορά Delalande ([...] εκατ. EUR) ⁽¹⁴²⁾.
- (296) Το κόστος του εξωσυμβατικού σχεδίου κοινωνικών μέτρων αποτιμήθηκε από τις γαλλικές αρχές σε [...] εκατ. EUR. Το εν λόγω σχέδιο κοινωνικών μέτρων καλύπτει το σύνολο των μέτρων πλαisiώσης που συνδέονται με τις νομικές και κανονιστικές υποχρεώσεις της SNCM σε θέματα απολύσεων ⁽¹⁴³⁾ και των έμμεσων δαπανών που συνδέονται με το συμβατικό σχέδιο κοινωνικών μέτρων ⁽¹⁴⁴⁾.
- (297) Το κόστος καταγγελίας των βασικών συμβάσεων εκμετάλλευσης αφορά κυρίως την κατάπτωση της τραπεζικής εγγύησης ποσού [...] εκατ. EUR που παρέχεται ως εγγύηση για την ορθή εκπλήρωση από την SNCM των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, στην οποία προστίθενται η προβλεπόμενη στην εν λόγω σύμβαση χρηματική ποινή, ίση προς το [...] % της χρηματικής αποζημίωσης αναφοράς ποσού [...] εκατ. EUR για το έτος 2005, δηλαδή περίπου [...] εκατ. EUR σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του αναδόχου.
- (298) Όσον αφορά το παθητικό που συνδέεται με τη μεταβίβαση των πλοίων υπό χρηματοδοτική μίσθωση ⁽¹⁴⁵⁾, οι γαλλικές αρχές επισημαίνουν ότι, βάσει ορισμένων υποθέσεων ⁽¹⁴⁶⁾, το καθαρό προϊόν της εκποίησης εκτιμάται, από τον ειδικευμένο χρηματιστή BRS, σε [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005 μετά την έκπτωση, την προμήθεια μεσιτείας και το χρηματοοικονομικό κόστος εκχώρησης. Εφόσον οι εξοικονομήσεις φόρων και τα τραπεζικά χρέη ανέρχονται σε [...] εκατ. EUR, παραμένει υπόλοιπο τραπεζικών χρεών προς αποπληρωμή για πλοία σε χρηματοδοτική μίσθωση ύψους [...] εκατ. EUR.

Πίνακας 5

Εναλλακτικές υποθέσεις αποτίμησης του παθητικού της SNCM στις 30 Σεπτεμβρίου 2005

(σε εκατ. EUR)

	Αξία του παθητικού κατά την έκθεση Oddo	Αξία του παθητικού κατά τον σύμβουλο της Επιτροπής
Προνομιακές οφειλές εκ των οποίων:		
— Κοινωνικές και φορολογικές οφειλές	[...]	[...]
— Χρηματοπιστωτικές οφειλές εγγυημένες από στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	[...]	[...]
Κόστος του συμβατικού σχεδίου κοινωνικών μέτρων	[...]	[...]
Κόστος των ταμείων αλληλοβοήθειας των συνταξιούχων ⁽²⁾	[...]	[...]
Κόστος της διαδικασίας εκκαθάρισης	[...]	[...]
Πρόσθετες λειτουργικές απώλειες ⁽³⁾	[...]	[...]
Ικανοποίηση των αξιώσεων των προνομιακών πιστωτών	[...]	[...]
Οφειλές μειωμένης προτεραιότητας ⁽⁴⁾	[...]	[...]
Κόστος του εξωσυμβατικού σχεδίου κοινωνικών μέτρων	[...]	[...]
Κόστος καταγγελίας των κύριων συμβάσεων εκμετάλλευσης	[...]	[...]

(σε εκατ. EUR)

	Αξία του παθητικού κατά την έκθεση Oddo	Αξία του παθητικού κατά τον σύμβουλο της Επιτροπής
Πρόσθετο κόστος που συνδέεται με τη μεταβίβαση πλοίων σε χρηματοδοτική μίσθωση	[...]	[...]
Ικανοποίηση των αξιώσεων των μη προνομιακών μισθωτών	[...]	[...]

(1) Τα πλοία Napoléon Bonaparte και Paglia Orba εγγυώνται το ποσό των δανείων που χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότησή τους.

(2) Η θέση αυτή παρουσιάζει τη χρήση του όρου με τον οποίο η SNCM δεσμεύτηκε να αναλάβει μέρος των δαπανών συμπληρωματικής ασφάλισης των συνταξιούχων της.

(3) Μέχρι το κλείσιμο της εκκαθάρισης. Για τις πρόσθετες απώλειες λαμβάνεται ως υπόθεση η καταβολή των μισθών μόνο για εννέα μήνες. Περιλαμβάνουν επίσης το κόστος παροπλισμού των πλοίων αποκλειστικής ιδιοκτησίας, χωρίς έκπτωση της αξίας του ενεργητικού. Το κόστος αυτό αντιστοιχεί στο κόστος της ακινητοποίησης των πλοίων στην προβλήτα σε αναμονή της μεταβίβασής τους.

(4) Οι οφειλές μειωμένης προτεραιότητας κατανέμονται ως εξής: προβλέψεις για κινδύνους και επιβαρύνσεις ([...] εκατ. EUR), ανειλημμένες οφειλές/συμμετοχές ([...] εκατ. EUR), προμηθευτές ([...] εκατ. EUR), γενική εκπροσώπηση ([...] εκατ. EUR), οφειλές ομίλου και συναφείς ([...] εκατ. EUR), πληρωτέος λογαριασμός παθητικού ([...] εκατ. EUR).

Πηγές: έκθεση Oddo-Hastings, έκθεση του συμβούλου της Επιτροπής.

(299) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το παθητικό εταιρικού κεφαλαίου αποτελεί βασικό στοιχείο του παθητικού της SNCM. Όσον αφορά το παθητικό του προνομιακού εταιρικού κεφαλαίου, δηλαδή το κόστος του συμβατικού σχεδίου κοινωνικών μέτρων, ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής δεν έχει επαληθεύσει τους μαθηματικούς τύπους υπολογισμού όλων των συνιστωσών του σχεδίου βάσει δημοσκοπήσεων και δεν διαπίστωσε ούτε παρατυπία ούτε σφάλμα. Λαμβανομένης υπόψη αυτής της επαλήθευσης, η Επιτροπή θεωρεί εύλογο το ποσό των [...] εκατ. EUR που προκατέβαλαν οι γαλλικές αρχές για το συμβατικό σχέδιο κοινωνικών μέτρων.

(300) Όσον αφορά τις πρόσθετες λειτουργικές ζημιές, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εκτίμηση είναι συνεπής με τη νομοθεσία, ιδίως τα άρθρα L.622-10 του εμπορικού κώδικα και 119-2 του διατάγματος αριθ. 85-1388 της 27ης Δεκεμβρίου 1985, βάσει των οποίων η SNCM υπάρχει πιθανότητα να υποχρεωθεί από το αρμόδιο Εμποροδικείο να συνεχίσει την εκμετάλλευσή του για διάρκεια δύο μηνών ανανεώσιμη μετά από αίτηση της εισαγγελικής αρχής για υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

(301) Όσον αφορά τις οφειλές μειωμένης προτεραιότητας, ο σύμβουλος της Επιτροπής δεν εξέφρασε ειδική αντίρρηση. Διόρθωσε, ωστόσο, το ποσό των [...] εκατ. EUR κατά [...] εκατ. EUR μετά από νέα επεξεργασία της θέσης του ενεργητικού «καθαρά ταμειακά διαθέσιμα». Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή η νέα επεξεργασία είναι σύμφωνη με τις τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού της SNCM.

(302) Όσον αφορά το κόστος του εξωσυμβατικού σχεδίου κοινωνικών μέτρων (πλην των συμπληρωματικών αποζημιώσεων απόλυσης) ο σύμβουλος της Επιτροπής θεωρεί ότι το κόστος των δικαστικών διαφορών πρέπει να μειωθεί σε [...] εκατ. EUR αντί των [...] εκατ. EUR που προκατέβαλαν οι γαλλικές αρχές. Ως προς αυτό, εάν η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι βέβαιο ότι οι συνδικαλιστικές οργανώσεις θα ζητήσουν μετατροπή των συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε συμβάσεις αορί-

στου χρόνου ⁽¹⁴⁷⁾, πιστεύει ότι τα αριθμητικά στοιχεία πρέπει να αφορούν μόνο τους μισθωτούς με σύμβαση ορισμένου χρόνου για τους οποίους ο κίνδυνος αυτός είναι σχεδόν βέβαιος (δηλαδή [...] ΣΟΧ). Εάν ληφθεί υπόψη ένας μεικτός μηνιαίος μισθός [...] EUR με αποζημίωση μισθών 9 μηνών για τις [...] πρώτες ΣΟΧ και 6 μήνες για τις επόμενες [...], το ποσό διαμορφώνεται σε [...] εκατ. EUR.

(303) Σχετικά με το καθαρό παθητικό που συνδέεται με τη μεταβίβαση των πλοίων με χρηματοδοτική μίσθωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι υποθέσεις στις οποίες βασίστηκε ο υπολογισμός είναι δικαιολογημένες, ιδίως λόγω του συμβατικού τύπου των GIE, που περιορίζει κάθε δυνατότητα υποκατάστασης της SNCM με τρίτους και ρυθμίζει τα φορολογικά πλεονεκτήματα της εκμετάλλευσης πλοίων με γαλλική σημαία. Είναι επίσης εξίσου δικαιολογημένο ο αστάθμητος δικαστικός παράγοντας να μην εφαρμοστεί στην περίπτωση πλοίων η εκμετάλλευση των οποίων πραγματοποιείται στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης, διότι τα πλοία αυτά εκποιούνται από τις πιστωτικές τράπεζες των GIE. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι δικαιολογημένο να ληφθεί υπόψη ένα χρηματοοικονομικό κόστος διατήρησης από τις 30 Σεπτεμβρίου 2005 μέχρι την ημερομηνία πραγματικής μεταβίβασης του πλοίου.

(304) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι στις 30 Σεπτεμβρίου 2005 το προνομιακό παθητικό της SNCM ανερχόταν σε [...] εκατ. EUR και το μη προνομιακό παθητικό της SNCM ανερχόταν σε [...] εκατ. EUR.

Σχετικά με τη διαπίστωση της ανεπάρκειας των στοιχείων ενεργητικού

(305) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι στις 30 Σεπτεμβρίου 2005 η αξία των στοιχείων ενεργητικού της SNCM ([...] εκατ. EUR) δεν ήταν επαρκής για την ικανοποίηση των αξιώσεων των προνομιακών πιστωτών ([...] εκατ. EUR) και των μη προνομιακών πιστωτών ([...] εκατ. EUR).

Συμπέρασμα

(306) Σε αυτό το πλαίσιο, εάν δεν ασκούνταν αγωγή για κάλυψη παθητικού (βλέπε κατωτέρω) και λαμβανομένης υπόψη της παραγράφου 273 της παρούσας απόφασης και της ανεπάρκειας των στοιχείων ενεργητικού, το κόστος μιας εκκαθάρισης της SNCM από την CGMF θα περιοριζόταν στο ποσό των συμπληρωματικών αποζημιώσεων απόλυσης, δηλαδή σε [...] εκατ. EUR.

(307) Συνεπώς, η επιλογή των γαλλικών αρχών να πωλήσουν την SNCM σε αρνητική τιμή 158 εκατ. EUR που πρέπει να συγκριθεί με το ελάχιστο κόστος εκκαθάρισης των [...] εκατ. EUR μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με την επιλογή που θα είχε κάνει ένας ιδιωτικός όμιλος επιχειρήσεων σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

10.2.2.2. Οι συνέπειες μιας δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM

(308) Η Επιτροπή εξέτασε επίσης το επιχείρημα των γαλλικών αρχών ότι, σε περίπτωση εκκαθάρισης της επιχείρησης, ήταν πιθανό να ασκηθεί αγωγή για κάλυψη του παθητικού κατά του κράτους ως μέτοχο πλειοψηφίας (βλέπε κατωτέρω). Σε αυτή την περίπτωση, κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, ο υπολογισμός του κόστους εκκαθάρισης για το κράτος μέτοχο πρέπει να λαμβάνει υπόψη το εθνικό δίκαιο, το οποίο έχει αποδεχθεί η Επιτροπή στην απόφασή της ABX Logistics⁽¹⁴⁸⁾ και πρέπει να εκτιμάται σε κάθε περίπτωση χωριστά, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του εξεταζόμενου τομέα⁽¹⁴⁹⁾ και των συγκεκριμένων περιστάσεων.

(309) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη ότι οι γαλλικές αρχές της κοινοποίησαν στις 28 Μαρτίου 2006 έγγραφα που βεβαιώνουν ότι ο μέτοχος της SNCM είχε αναζητήσει τη λιγότερο δαπανηρή λύση γι' αυτόν, εξετάζοντας παράλληλα και εξαρχής δύο εναλλακτικές δυνατότητες, την εκκαθάριση της επιχείρησης και την πώλησή της σε αρνητική τιμή.

(310) Με βάση τις προαναφερθείσες εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή, οι γαλλικές αρχές εκτιμούν ότι το σύνολο των πραγματικών δαπανών με τις οποίες θα επιβαρυνόταν η Γαλλική Δημοκρατία ως μέτοχος, μέσω της SNCM, θα ανέρχονταν από [...] έως [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005. Η εκτίμηση αυτή λαμβάνει ιδίως υπόψη τον κίνδυνο να ασκηθεί κατά του γαλλικού κράτους αγωγή για «κάλυψη παθητικού», εάν ένα δικαστήριο το έκρινε εκ των πραγμάτων διαχειριστή της SNCM και τον κίνδυνο να καταδικαστεί το κράτος να καταβάλει πρόσθετες

αποζημιώσεις απόλυσης των εργαζομένων. Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι οι κίνδυνοι αυτοί πρέπει να ληφθούν υπόψη στον υπολογισμό του πραγματικού κόστους μιας ενδεχόμενης εκκαθάρισης της SNCM.

(311) Έτσι τίθεται το ζήτημα της αξιολόγησης του συνόλου των πραγματικών εξόδων τα οποία θα έπρεπε πιθανότατα να καταβάλει η Γαλλία ως μέτοχος σε περίπτωση δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM, προκειμένου να καθοριστεί αν, με βάση τις πιθανότητες να καταδικαστεί να αναλάβει αυτό το κόστος και με βάση το ύψος αυτών των εξόδων⁽¹⁵⁰⁾, ένας συνετός ιδιώτης μέτοχος θα είχε επιλέξει την άμεση πώληση της θυγατρικής του σε αρνητική τιμή 158 εκατ. EUR αντί να αναλάβει αυτόν τον κίνδυνο.

α) Σχετικά με την πιθανή καταδίκη του κράτους να καλύψει το παθητικό

(312) Βάσει του γαλλικού δικαίου, ο εντολοδόχος εκκαθαριστής μιας εταιρείας υπό δικαστική εκκαθάριση μπορεί να ασκήσει αγωγή για αστική ευθύνη κατά της παλαιάς διοίκησης της εταιρείας, την επονομαζόμενη «αγωγή για κάλυψη παθητικού», σε περίπτωση σχεδίου διάσωσης ή εξυγίανσης με δικαστική απόφαση καθώς και σε περίπτωση δικαστικής εκκαθάρισης⁽¹⁵¹⁾.

(313) Η άσκηση αγωγής για την κάλυψη παθητικού σε βάρος των παλαιών διαχειριστών της υπό πτώχευση εταιρείας αιτιολογείται από την ανάγκη ανασύστασης των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, ενός ένα από τα καθήκοντα που ανατίθενται στον εντολοδόχο εκκαθαριστή.

(314) Σε διάφορες επιστολές που απέστειλαν οι γαλλικές αρχές στην Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η υπόθεση της καταδίκης του κράτους από ένα εθνικό δικαστήριο να καλύψει το παθητικό της επιχείρησης την οποία διοικεί ήταν ένα πολύ πιθανό ενδεχόμενο το οποίο έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό του πραγματικού κόστους μιας ενδεχόμενης εκκαθάρισης της SNCM.

(315) Μαζί με τα έγγραφα της 28ης Φεβρουαρίου 2008, η SNCM υπέβαλε και έκθεση εμπειρογνομόνων που αξιολογεί τις συνέπειες μιας δικαστικής αγωγής για κάλυψη παθητικού σε βάρος του γαλλικού κράτους. Η έκθεση αυτή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένα δικαστήριο αρμόδιο για εμπορικές υποθέσεις που θα εκδίκασε μια αγωγή γι' αυτή την υπόθεση θα θεωρούσε κατά πάσα πιθανότητα υπεύθυνο το κράτος και θα το καταδίκασε να αναλάβει στο ακέραιο τις κοινωνικές οφειλές SNCM.

- (316) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή πιστεύει ότι, δεδομένης της διαπιστωθείσας ανεπάρκειας ενεργητικού της SNCM (βλέπε ανωτέρω) και λόγω της ενδεχόμενης αστικής ευθύνης των εντολοδόχων εκκαθαριστών σε περίπτωση αδράνειας τους βάσει του νόμου του 1985 και του δικαιώματος που έχουν οι πιστωτές από το 2005 να ασκήσουν αγωγή σε περίπτωση δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM, κατά πάσα πιθανότητα θα ασκούνταν αγωγή για την κάλυψη του παθητικού σε βάρος του γαλλικού κράτους ⁽¹⁵²⁾.
- (317) Η σχετική νομοθεσία προβλέπει ότι οι κοινωνικές οφειλές της υπό εκκαθάριση εταιρείας μπορούν να καταλογιστούν στους εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων διαχειριστές της επιχείρησης, εφόσον πληρούνται σωρευτικά τέσσερις όροι.
- i) Η αναγνώριση του κράτους ως εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων διαχειριστή της υπό δικαστική εκκαθάριση επιχείρησης ⁽¹⁵³⁾
- (318) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο σύμβουλος της SNCM συνέταξε λεπτομερή ανάλυση που καταλήγει στο συμπέρασμα ότι κατά πάσα πιθανότητα το γαλλικό κράτος θα θεωρούνταν εκ των πραγμάτων διαχειριστής της SNCM. Στην ουσία, η προαναφερόμενη έκθεση πραγματογνωμοσύνης κατέδειξε σύμφωνα με τη σχετική νομολογία ⁽¹⁵⁴⁾, ότι το κράτος είχε λάβει θετικά μέτρα διαχείρισης και διοίκησης που δεν θα συνεπάγονταν προδήλως διοικητικούς ελέγχους βάσει του νόμου για μια μεγάλη χρονική περίοδο. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση του συμβούλου της SNCM, το κράτος ελάμβανε αποφάσεις στο πλαίσιο των ελεγκτικών εξουσιών που του είχαν ανατεθεί, παρακάμπτοντας με τον τρόπο αυτό τις εξουσίες ελέγχου για να λάβει αποφάσεις για λογαριασμό της επιχείρησης αντί των διαχειριστών οι οποίοι θα είχαν την εξουσία να λάβουν αυτές τις αποφάσεις. Επιπλέον, φαίνεται ότι τα διευθυντικά όργανα της SNCM δεν είχαν εκ των πραγμάτων καμία ανεξαρτησία έναντι του κράτους στη διαχείριση της επιχείρησης. Τέλος, το κράτος υποκαθιστούσε τα διοικητικά όργανα της SNCM λαμβάνοντας μόνο στρατηγικές αποφάσεις χωρίς να ενημερώνει αυτά τα όργανα.
- (319) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι γαλλικές αρχές, στα έγγραφα τους της 28ης Μαρτίου 2008, δεν διατύπωσαν επιφυλάξεις σχετικά με το χαρακτηρισμό του γαλλικού κράτους ως εκ των πραγμάτων διαχειριστή της SNCM. Στην επιστολή τους της 20ής Νοεμβρίου 2006, οι γαλλικές αρχές αναφέρουν οι ίδιες ότι ο δικαστής θα χαρακτήριζε οπωσδήποτε το κράτος μέτοχο της SNCM ως εκ των πραγμάτων διαχειριστή της επιχείρησης. Εντούτοις, είναι προφανές ότι μια τέτοια δήλωση, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο μιας διαδικασίας για θέμα κρατικών ενισχύσεων, δεν μπορεί να είναι από μόνη της αρκετή για να αποδειχθεί επαρκώς κατά το νόμο αν ένας δικαστής θα είχε θεωρήσει τις εθνικές αρχές εκ των πραγμάτων διαχειριστές της επιχείρησης δικαιούχου των εξεταζόμενων μέτρων και, κυρίως, το βαθμό πιθανότητας ενός τέτοιου ενδεχομένου.
- (320) Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, δεν είναι απαραίτητο να εκτιμήσει διεξοδικότερα η Επιτροπή τα στοιχεία που επικαλούνται οι γαλλικές αρχές, λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή στο σημείο 10.2.2.1 ανωτέρω.
- ii) Η διάπραξη ενός ή περισσότερων διαχειριστικών λαθών από το γαλλικό κράτος, εκ των πραγμάτων διαχειριστή της υπό δικαστική εκκαθάριση επιχείρησης
- (321) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη ότι η έκθεση του συμβούλου της SNCM παραθέτει, βάσει μη εξαντλητικού καταλόγου πραγματολογικών στοιχείων, ένα σύνολο στοιχείων για να αποδείξει ότι το κράτος, εκ των πραγμάτων διαχειριστής της SNCM, διέπραξε διαχειριστικά λάθη.
- (322) Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι το γαλλικό κράτος διέπραξε επενδυτικά λάθη [...]. Το κράτος διέπραξε επίσης πολλά διαχειριστικά λάθη όσον αφορά [...].
- (323) Ως προς αυτό [...] ⁽¹⁵⁵⁾. Στην επιστολή τους της 30ής Απριλίου 2007, οι γαλλικές αρχές χαρακτήρισαν εξαιρετικά υψηλό τον κίνδυνο καταδίκης του κράτους για αστική ευθύνη με βάση τα κριτήρια [...] χαρακτηρισμού του διαχειριστικού σφάλματος κατά την έννοια του άρθρου L. 651-2 του εμπορικού κώδικα. Εντούτοις, είναι προφανές ότι μια τέτοια δήλωση, που πραγματοποιείται στο πλαίσιο μιας διαδικασίας για κρατικές ενισχύσεις, δεν μπορεί να είναι από μόνη της αρκετή για να αποδειχθεί επαρκώς κατά το νόμο αν ένας δικαστής θα είχε θεωρήσει ότι οι γαλλικές αρχές διέπραξαν τα εικαζόμενα λάθη και, κυρίως, το βαθμό πιθανότητας ενός τέτοιου ενδεχομένου.
- iii) Η διαπίστωση ανεπάρκειας ενεργητικού
- (324) Στη παρούσα περίπτωση, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η επιστολή των γαλλικών αρχών της 16ης Νοεμβρίου 2006 περιέχει εκτίμηση της ανεπάρκειας ενεργητικού της SNCM βάσει των ως άνω εκθέσεων εμπειρογνομόνων των CGMF και Oddo-Hastings. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η πραγματογνωμοσύνη της SNCM σχετικά με την αγωγή για κάλυψη παθητικού που της κοινοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2008 βασίζεται στις ίδιες εκθέσεις και για τη διαπίστωση της ανεπάρκειας ενεργητικού σε περίπτωση δικαστικής εκκαθάρισης της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, η έκθεση Oddo-Hastings εκτιμά την ανεπάρκεια ενεργητικού σε [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, η οποία υπολογίστηκε ως διαφορά ανάμεσα στην αξία του ενεργητικού της SNCM ([...] εκατ. EUR), αφενός, και στην αξία του παθητικού της επιχείρησης, αφετέρου (οφειλές σε προνομιακούς και σε μη προνομιακούς πιστωτές που αποτιμώνται σε [...] εκατ. EUR και σε [...] εκατ. EUR αντίστοιχα).

- (325) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, βάσει της προαναφερθείσας γαλλικής νομοθεσίας, η ανεπάρκεια ενεργητικού διαπιστώνεται σε περίπτωση που ο εντολοδόχος εκκαθαριστής της εταιρείας δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία ενεργητικού για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών, προνομιακών ή μη. Ειδικότερα όσον αφορά τις κοινωνικές απαιτήσεις της επιχείρησης, το παθητικό εταιρικού κεφαλαίου της επιχείρησης αποτελείται *a minima* από τις κλασικές μισθολογικές απαιτήσεις, δηλαδή αυτές που πηγάζουν άμεσα από τη σύμβαση εργασίας, τη συλλογική σύμβαση ή το νόμο και οι οποίες εγγράφονται αυτομάτως από το εντολοδόχο εκκαθαριστή στο παθητικό της επιχείρησης ⁽¹⁵⁶⁾.
- (326) Η Επιτροπή υπολόγισε προηγουμένως την ανεπάρκεια ενεργητικού της SNCM σε [...] εκατ. EUR στις 30 Σεπτεμβρίου 2005.
- iv) Η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας ανάμεσα στα σφάλματα και τη διαπιστωθείσα ανεπάρκεια ενεργητικού
- (327) Οι γαλλικές αρχές αναφέρουν ότι, σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, ο ενάγων για κάλυψη παθητικού δεν υποχρεούται να προσδιορίσει το ποσό κατά το οποίο αυξάνεται το παθητικό εξαιτίας του διαχειριστικού λάθους των διαχειριστών. Ο διαχειριστής ενός νομικού προσώπου μπορεί να κριθεί υπεύθυνος, βάσει του άρθρου L.624-3 του εμπορικού κώδικα, ακόμη και αν το διαχειριστικό λάθος που διέπραξε είναι μία μόνο από τις αιτίες της ανεπάρκειας ενεργητικού και μπορεί να καταδικαστεί να καλύψει το σύνολο ή μέρος των κοινωνικών οφειλών, έστω και αν μόνο ένα μέρος αυτών των οφειλών είναι αποτέλεσμα του δικού του σφάλματος ⁽¹⁵⁷⁾.
- (328) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο σύμβουλος της SNCM χαρακτηρίζει προφανή τη σχέση ανάμεσα στα διαχειριστικά σφάλματα και τη διαπιστωθείσα ανεπάρκεια ενεργητικού. Με βάση τις εκτιμήσεις του εν λόγω εμπειρογνώμονα, η οικονομική ζημία που προκύπτει από τον μη εξαντλητικό κατάλογο των διαχειριστικών λαθών του κράτους, όπως προαναφέρεται στην παράγραφο 322 της παρούσας απόφασης, ανέρχεται σε [...] εκατ. EUR ⁽¹⁵⁸⁾.
- (329) Οι γαλλικές αρχές [...] ⁽¹⁵⁹⁾.
- (330) Εξάλλου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι γαλλικές αρχές, στα έγγραφα τους της 16ης Νοεμβρίου 2006, της 27ης Απριλίου 2007 και της 28ης Μαρτίου 2008 [...] ⁽¹⁶⁰⁾. Οι γαλλικές αρχές [...] ⁽¹⁶¹⁾. Οι ίδιες οι γαλλικές αρχές έχουν δεχθεί, στην επιστολή τους της 16ης Νοεμβρίου 2005, ότι: «ήταν σαφές ότι το κράτος-μέτοχος, το οποίο ο δικαστής θα θεωρούσε αναπόφευκτα εκ των πραγμάτων διαχειριστή της SNCM, εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, θα καταδικαζόταν κατά πάσα πιθανότητα δυνάμει του άρθρου L651-2 του εμπορικού κώδικα να καλύψει το σύνολο της ανεπάρκειας ενεργητικού της SNCM».
- (331) Υπό τις παρούσες περιστάσεις, δεν είναι απαραίτητο η Επιτροπή να προβεί σε διεξοδικότερη εκτίμηση των στοιχείων που επικαλούνται οι γαλλικές αρχές, δεδομένου του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε στο σημείο 10.2.2.1 ανωτέρω.
- β) **Σχετικά με τον υπολογισμό του συνολικού κόστους δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM**
- Καθορισμός του μεριδίου της ανεπάρκειας ενεργητικού με το οποίο θα επιβαρυνόταν ο εκ των πραγμάτων διαχειριστής
- (332) Με βάση τα ανωτέρω, στο παρόν στάδιο της υπόθεσης, η Επιτροπή δεν οφείλει να προσδιορίσει το πραγματικό οικονομικό κόστος της ευθύνης του μετόχου.
- (333) Ως προς αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, βάσει του άρθρου L.624-3 του εμπορικού κώδικα, ο κατά νόμο ή εκ των πραγμάτων διαχειριστής της υπό εκκαθάριση εταιρείας καταδικάζεται, υπό αυτές τις περιστάσεις, να καταβάλει το σύνολο ή μέρος της διαπιστωθείσας ανεπάρκειας ενεργητικού.
- (334) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το προαναφερθέν άρθρο παρέχει στους δικαστές πλήρη ελευθερία εκτιμήσεως να καταδικάσουν το διαχειριστή να καταβάλει το σύνολο ή μέρος των κοινωνικών οφειλών. Με βάση τη σχετική νομολογία, τα δικαστήρια όλων των βαθμών δίνουν βαρύτητα στη συμπεριφορά του εναγόμενου διαχειριστή και κλιμακώνουν τις καταδικαστικές αποφάσεις σε συνάρτηση με τις διαπιστώσεις στις οποίες καταλήγουν.
- (335) Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, οι γαλλικές αρχές εκτιμούν ότι το γαλλικό κράτος θα καταδικαζόταν να καλύψει ποσοστό από [...] έως [...] % της διαπιστωθείσας ανεπάρκειας ενεργητικού, δηλαδή με ποσό κυμαινόμενο από [...] εκατ. EUR έως [...] εκατ. EUR.
- (336) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σε συνθήκες παρόμοιες με αυτές της SNCM που αφορούσαν την εταιρεία Les Mines de Salsignes, υποδυατρική της BRGM (δημόσιο ίδρυμα βιομηχανικού και εμπορικού χαρακτήρα) ⁽¹⁶²⁾, το τμήμα εμπορικών υποθέσεων του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου καταδίκασε την BRGM και τις θυγατρικές της ως εκ των πραγμάτων διαχειριστές από κοινού με τους άλλους διαχειριστές της εταιρείας Les Mines de Salsignes να καταβάλουν το σύνολο της ανεπάρκειας ενεργητικού ⁽¹⁶³⁾. Το ποσοστό των κοινωνικών οφειλών που καταλογίστηκε στην εταιρεία Coframines και στην BRGM, και σε τελική ανάλυση στο κράτος, ανήλθε στο 73,6 %. Βάσει των όρων αυτής της απόφασης, το δικαστήριο έκρινε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο είχε σχέση εξάρτησης από αυτές τις δύο εταιρείες.
- (337) Η Επιτροπή, ωστόσο, θεωρεί ότι οι γαλλικές αρχές δεν απέδειξαν, με βάση τους κανόνες που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις, ότι τα προαναφερθέντα διαχειριστικά σφάλματα του κράτους σε βάρος της επιχείρησης είναι λάθη που θα μπορούσε να είχε διαπράξει οιοσδήποτε άλλος ιδιώτης μέτοχος σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Ως προς αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι μόνο παρόμοια σφάλματα, επαρκώς αποδεδειγμένα, μπορούν να ληφθούν υπόψη για να διαπιστωθεί αν, ενόψει του κινδύνου να καταδικαστεί να επιβαρυνθεί με αυτά τα έξοδα και με βάση το ύψος αυτού του κόστους (δηλαδή την καθαρή παρουσία αξία του κινδύνου μιας μελλοντικής καταδίκης), ένας συνετός ιδιώτης επιχειρηματίας θα προτιμούσε να καταβάλει άμεσα αρνητική τιμή 158 εκατ. EUR αντί να εκτεθεί σε αυτό τον κίνδυνο. Πράγματι, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ένας ιδιώτης επενδυτής θα διέπραττε σφάλματα που αποδίδονται σε εκτιμήσεις μη επιχειρηματικής φύσεως, αλλά σε εκτιμήσεις γενικού χαρακτήρα (όπως π.χ. για κοινωνικούς σκοπούς ή για λόγους περιφερειακής ανάπτυξης).

(338) Η Επιτροπή δεν αρνείται ότι, σε έκτακτες περιπτώσεις, ορισμένες εθνικές νομοθεσίες προβλέπουν τη δυνατότητα τρίτων να στραφούν κατά των μετόχων μιας εκκαθαρισθείσας εταιρείας, ιδίως εάν οι μέτοχοι αυτοί μπορεί να θεωρηθούν ως κατά το νόμο ή εκ των πραγμάτων διαχειριστές που διέπραξαν ζημιολογία για την επιχείρηση διαχειριστικά σφάλματα. Παρ' όλα αυτά, αν και η δυνατότητα αυτή υφίσταται με βάση το γαλλικό δίκαιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι γαλλικές αρχές δεν ήταν επαρκώς τις αμφιβολίες της Επιτροπής στη συγκεκριμένη περίπτωση όσον αφορά τα επιχειρήματα ότι, σε περίπτωση εκκαθάρισης της SNCM, υπήρχε κίνδυνος να καταδικαστούν το γαλλικό κράτος να καλύψει το παθητικό αυτής της εταιρείας. Δεν είναι, ωστόσο, απαραίτητο να εξαχθεί συμπέρασμα ως προς αυτό το στοιχείο στην παρούσα απόφαση, δεδομένου του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή στο σημείο 10.2.2.1 ανωτέρω.

Καθορισμός μιας ενδεχόμενης επιβάρυνσης με πρόσθετες αποζημιώσεις απόλυσης σε περίπτωση μιας δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM

(339) Πέρα από την ανεπάρκεια του ενεργητικού, με βάση τη σχετική νομολογία⁽¹⁶⁴⁾, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι ένας δικαστής θα καταδικάζει οπωσδήποτε το γαλλικό κράτος να καταβάλει τις πρόσθετες αποζημιώσεις απόλυσης (δηλαδή ποσό από [...] έως [...] εκατ. EUR). Κατά την άποψη των γαλλικών αρχών, το σύνολο των πραγματικών εξόδων με τα οποία θα επιβαρυνόταν η Γαλλική Δημοκρατία ως μέτοχος θα κυμαίνονταν από [...] εκατ. EUR έως [...] εκατ. EUR.

(340) Οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι, σε πρόσφατες αποφάσεις, γαλλικά δικαστήρια καταδίκασαν τον εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων διαχειριστή να αναλάβει, εκτός από την ανεπάρκεια των στοιχείων ενεργητικού, και την καταβολή των συμπληρωματικών αποζημιώσεων απόλυσης που υπολογίζονται βάσει σχεδίου κοινωνικών μέτρων που έχει καταρτίσει η επιχείρηση πριν την εκκαθάρισή της.

(341) Συγκεκριμένα, οι γαλλικές αρχές αναφέρουν ότι, στην υπόθεση *Asprocomp*, η γαλλική εταιρεία *Asprocomp SAS*, θυγατρική κατά 99 % της φινλανδικής εταιρείας *Asprocomp Group Oyj*, συνήψε στις 18 Ιανουαρίου 2002 επιχειρηματική συμφωνία που περιείχε τους όρους αποζημίωσης βάσει προγράμματος κοινωνικών μέτρων 210 μισθωτών επί συνόλου 550. Η συμφωνία αυτή περιέγραφε ιδίως το ποσό των αντισταθμιστικών και συμπληρωματικών αποζημιώσεων καθώς και τις ενισχύσεις για εθελούσια αποχώρηση. Όμως, μετά από αλλαγή της στρατηγικής του ομίλου, η μητρική εταιρεία *Asprocomp Group Oyj* αποφάσισε, στις 22 Φεβρουαρίου 2002, να διακόψει τη χρηματοδότηση της θυγατρικής της *Asprocomp SAS*, προκαλώντας με τον τρόπο αυτό την αίτηση αυτής της εταιρείας να κηρυχθεί σε πτώχευση. Η απόφαση αυτή εμπόδισε εκ των πραγμάτων τη θυγατρική να τηρήσει τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει στο πλαίσιο της επιχειρηματικής συμφωνίας και την ανάγκασε να απολύσει όλους τους άλλους μισθωτούς.

(342) Σε αυτό το πλαίσιο, η απόφαση του Εφετείου της Ρουέν επικύρωσε την απόφαση του Εργατοδικείου του *Enveux* και καταδίκασε την εταιρεία *Asprocomp Group Oyj* η οποία έλεγχε το 99 % της θυγατρικής της να καταβάλει: (i) στους μισθωτούς που καλύπτονταν από την επιχειρηματική συμφωνία το σύνολο των αντισταθμιστικών και συμπληρωματικών αποζημιώσεων που προέβλεπε μόνο αυτή η επι-

χειρηματική συμφωνία, καθώς και αποζημιώσεις απόλυσης χωρίς πραγματική και σοβαρή αιτία και (ii) στους μισθωτούς οι οποίοι απολύθηκαν στο πλαίσιο της αίτησης για κήρυξη σε πτώχευση της *Asprocomp* ισοδύναμες αποζημιώσεις, κρίνοντας ότι με το να μην τηρήσει τις ανειλημμένες δεσμεύσεις της η μητρική εταιρεία επέδειξε αθέμιτη συμπεριφορά και απαράδεκτη επιπολαιότητα.

(343) Στην παρούσα περίπτωση, η Επιτροπή παρατηρεί ότι από τα έγγραφα της υπόθεσης συνάγεται ότι ένα σχέδιο κοινωνικών μέτρων που αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης και βασίζεται στο σχέδιο κοινωνικής δράσης του 2002, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή την άνοιξη του 2005, ανεστάλη στις 25 Απριλίου 2005 από το μέτοχο της SNCM χωρίς συνεννόηση με τη διοίκηση της επιχείρησης. Η Επιτροπή διαπιστώνει, επίσης, ότι το εν λόγω σχέδιο κοινωνικών μέτρων καταρτίστηκε πριν από την απόφαση του κράτους να πωλήσει την SNCM.

(344) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, σε περίπτωση εκκαθάρισης της SNCM, οι μισθωτοί της επιχείρησης θα επικαλούνταν οπωσδήποτε ενώπιον των δικαστηρίων τις διατάξεις αυτού του σχεδίου κοινωνικών μέτρων.

(345) Για να μπορεί μια τέτοια προσέγγιση να είναι συναφής σε μια υπόθεση όπως η παρούσα, η Επιτροπή έπρεπε να αξιολογήσει (i) αν ο δικαστής θα καταδικάζει το κράτος μέλος για το ότι ανέστειλε την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου κοινωνικών μέτρων χωρίς συνεννόηση με τη διοίκηση της επιχείρησης, (ii) το ποσό το οποίο θα μπορούσε να καταδικαστεί το κράτος μέλος να καταβάλει με βάση αυτή την υπόθεση και (iii) κατά πόσο ήταν πιθανό να συμβεί αυτό⁽¹⁶⁵⁾.

(346) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι απόφαση του τμήματος εμπορικών υποθέσεων του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, στην οποία το Δικαστήριο αναφέρει ότι ήταν έτοιμο να αποδεχτεί την αγωγή αστικής ευθύνης κατά μιας ελέγχουσας εταιρείας η πλημμελής συμπεριφορά της οποίας προκάλεσε την καταστροφή της θυγατρικής της και, κατά συνέπεια, τις μαζικές απολύσεις⁽¹⁶⁶⁾, εντάσσεται στο ίδιο πνεύμα με την απόφαση στην υπόθεση *Asprocomp*.

(347) Σχετικά με αυτό, η Επιτροπή διαπιστώνει, ωστόσο, ότι η αρχή που απορρέει από την απόφαση του Εφετείου της Ρουέν δεν έχει ενισχυθεί μέχρι σήμερα από άλλες παρόμοιες αποφάσεις. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι γαλλικές αρχές δεν έχουν άρει επαρκώς τις αμφιβολίες της ως προς το γεγονός ότι ο μέτοχος της SNCM θα ήταν εκτεθειμένος με επαρκή βαθμό βεβαιότητας να κριθεί υπεύθυνος για να καταβάλει συμπληρωματικές αποζημιώσεις απόλυσης με βάση αυτή τη νομολογία. Δεν είναι, ωστόσο, απαραίτητο να εξαχθεί συμπέρασμα ως προς αυτό το στοιχείο στην παρούσα απόφαση, δεδομένου του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή στο σημείο 10.2.2.1 ανωτέρω.

10.2.2.3. Συμπέρασμα

(348) Η Επιτροπή θεωρεί, βάσει των ανωτέρω, ότι η επιλογή πώλησης της SNCM στην αρνητική τιμή των 158 εκατ. EUR είναι σύμφωνη με την επιλογή θα έκανε μια ιδιωτική εταιρεία σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς, εάν ληφθεί υπόψη το κόστος των κοινωνικών μέτρων που θα επέφερε μια εκκαθάριση της επιχείρησης.

- (349) Η Επιτροπή βάσει την προηγηθείσα ανάλυση μόνο στις υποθέσεις τις οποίες θεώρησε εύλογες και επαρκώς αιτιολογημένες. Οι εκτιμήσεις αυτές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η απόκλιση ανάμεσα στην υποθετική εκδοχή την οποία επέλεξαν οι γαλλικές αρχές και στην εναλλακτική εκδοχή θα αντιπροσώπευε ποσό τουλάχιστον [...] εκατ. EUR, στοιχείο το οποίο θα κάλυπτε επαρκώς ένα ενδεχόμενο σφάλμα στις εκτιμήσεις που ελήφθησαν υπόψη μετά από ανάλυση.
- (350) Ακόμη, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αρνητική τιμή των 158 εκατ. EUR είναι αποτέλεσμα διαπραγμάτευσης βάσει εμπορικών όρων μεταξύ του κράτους και των ιδιωτών αγοραστών μετά από δημόσια διαδικασία ανοικτού, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις και όρους διαγωνισμού. Έτσι, η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή η τιμή, που είναι η κατά το δυνατό λιγότερο δυσμενής, είναι μια αγοραία τιμή.
- (351) Παρά τους περιορισμούς οι οποίοι αναφέρονται στο σημείο 284 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή αναφέρει ότι ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής επαλήθευσε τις εναλλακτικές υποθέσεις αποτίμησης της SNCM βάσει της μεθόδου της παρούσας αξίας των ελεύθερων λειτουργικών ταμειακών ροών με βάση έκθεση της Τράπεζας HSBC κατά παραγγελία των γαλλικών αρχών. Ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής θεωρεί ότι οι υπολογισμοί της HSBC πραγματοποιήθηκαν με σωστό τρόπο. Βάσει των αποτελεσμάτων αυτών των προσομοιώσεων, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η καταβληθείσα τιμή για την SNCM είναι σύμφωνη με την αξία της επιχείρησης που αποτιμάται με βάση τη μέθοδο της παρούσας αξίας των ελεύθερων λειτουργικών ταμειακών ροών τη στιγμή της συναλλαγής.
- (352) Από το τμήμα 10.2.2.1 ανωτέρω προκύπτει, χωρίς να είναι απαραίτητο να εξαχθεί συμπέρασμα για τα στοιχεία που παρατίθενται στο τμήμα 10.2.2.2 ανωτέρω, ότι το εν λόγω μέτρο δεν προσέδωσε οικονομικό πλεονέκτημα ούτε στην SNCM ούτε στους ιδιώτες αγοραστές. Κατά συνέπεια, η εισφορά κεφαλαίου 158 εκατ. EUR από το κράτος πριν τη μεταβίβαση της επιχείρησης στους ιδιώτες αγοραστές, δηλαδή η τιμή αρνητικής πώλησης των 158 εκατ. EUR, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

10.3. Η εισφορά κεφαλαίου της CGMF ποσού 8,75 εκατ. EUR

10.3.1. Νομικό πλαίσιο αναφοράς

- (353) Εάν η εξεταζόμενη παρέμβαση των δημόσιων αρχών συνέβη ταυτόχρονα με μια σημαντική παρέμβαση ιδιωτών επιχειρηματιών, με συγκρίσιμους όρους, μπορεί εξαρχής να αποκλειστεί η ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος⁽¹⁶⁷⁾.
- (354) Η πρακτική της Επιτροπής σε θέματα έκδοσης αποφάσεων, η οποία έχει επιβεβαιωθεί από τον κοινοτικό δικαστή, αποκλείει εκ προοιμίου ότι μια εισφορά κεφαλαίου από το κράτος σε παρόμοιες περιστάσεις υπέχει χαρακτήρα ενίσχυσης, εφόσον πληρούνται οι τρεις ακόλουθοι όροι:
- η ιδιωτική παρέμβαση πρέπει να προέρχεται από οικονομικούς φορείς. Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση απόκτησης συμμετοχών από τους μισθωτούς στο μετοχικό κεφάλαιο της εν λόγω επιχείρησης⁽¹⁶⁸⁾,

- η ιδιωτική παρέμβαση πρέπει να είναι σημαντική. Αυτό δεν ισχύει, παραδείγματος χάρη, στην περίπτωση μιας ιδιωτικής παρέμβασης η οποία αφορά μόνο το 3,3 % του συνολικού διακυβευόμενου ποσού⁽¹⁶⁹⁾,

- η ιδιωτική παρέμβαση πρέπει επίσης να συμπίπτει χρονικά με τη δημόσια παρέμβαση. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την ανάλυση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία δημόσιες εισφορές κεφαλαίου μπορούν να συσταθούν κρατική ενίσχυση, όταν οι ιδιωτικές επενδύσεις στην ίδια επιχείρηση πραγματοποιούνται μετά τη χορήγηση των εισφορών του δημοσίου⁽¹⁷⁰⁾. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, ωστόσο, ορισμένες φορές ιδιωτικές παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται λίγο χρόνο μετά τη δημόσια παρέμβαση, ιδίως όταν ο ιδιώτης επενδυτής έχει ήδη υπογράψει επιστολή προθέσεων τη στιγμή της δημόσιας παρέμβασης⁽¹⁷¹⁾.

10.3.2. Εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση

- (355) Η Επιτροπή διαπιστώνει καταρχάς ότι οι μετοχές της SNCM μεταβιβάστηκαν σε επιχειρήσεις, την BCP και VT. Μετά την πράξη της μεταβίβασης, το κράτος έπρεπε ταυτόχρονα να εσφέρει στην επιχείρηση ποσό 8,75 εκατ. EUR, έτσι ώστε να διατηρηθεί η συμμετοχή του 25 % στην SNCM σύμφωνα με τη δέσμευσή του, ιδίως έναντι των μισθωτών.
- (356) Στη συνέχεια, η εισφορά κεφαλαίων του γαλλικού κράτους ύψους 8,75 εκατ. EUR πρέπει να συγκριθεί με την εισφορά των ιδιωτών αγοραστών, δηλαδή με τα 26,25 εκατ. EUR. Αυτή η κατανομή προκύπτει, όπως προαναφέρθηκε, από τη δέσμευση των γαλλικών αρχών να διατηρήσουν συμμετοχή 25 % στην SNCM. Εφόσον η ιδιωτική παρέμβαση αφορά το 75 % του συνολικού ποσού, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι σημαντική. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι ιδιώτες εταίροι διαθέτουν ισχυρή οικονομική βάση, ότι η εξαγορά της SNCM είναι απολύτως ενταγμένη στην επιχειρηματική στρατηγική τους και ότι το επιχειρηματικό σχέδιο των αγοραστών προβλέπει αποκατάσταση της αποδοτικότητας στα τέλη του 2009.
- (357) Τέλος, όσον αφορά τη χρονική σύμπτωση των δύο πράξεων εισφοράς κεφαλαίου, ο σύμβουλος της Επιτροπής επαλήθευσε ότι τα κεφάλαια αυτά καταβλήθηκαν πράγματι από όλους τους μετόχους της SNCM, συμπεριλαμβανομένης της CGMF.
- (358) Πράγματι, επαληθεύθηκε ότι, στις 31 Μαΐου 2006, το διοικητικό συμβούλιο της SNCM διαπίστωσε ότι όλες οι προαναφερθείσες πράξεις είχαν πραγματοποιηθεί. Συγκεκριμένα, η από κοινού και ταυτόχρονη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου όλων των μετόχων κατά 35 εκατ. EUR πραγματοποιήθηκε στις 31 Μαΐου 2006. Υλοποιήθηκε με δύο ταυτόχρονες πράξεις: (i) μια πρώτη αύξηση κεφαλαίου [...] μετοχών εγγράφηκε εξ ολοκλήρου από τους αγοραστές, σε μετρητά και ονομαστική αξία [...] EUR) και (ii) μια δεύτερη αύξηση κεφαλαίου [...] μετοχών (αποδεσμευόμενων κατά το τέταρτο) εγγράφηκε εν μέρει από τους αγοραστές ([...] μετοχές, ήτοι ποσό 26,25 εκατ. EUR) και από το γαλλικό κράτος μέσω της CGMF ([...] μετοχές, ποσό 8,75 εκατ. EUR), με τους ίδιους όρους, δηλαδή εγγραφή σε μετρητά ονομαστικού ποσού [...] EUR.

- (359) Οι εισφορές δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων πραγματοποιήθηκαν συνεπώς με αυστηρή χρονική σύμπτωση.
- (360) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι πληρούνται τα κριτήρια που θέσπισε η νομολογία για να αποκλειστεί εξαρχής ο χαρακτήρας ενίσχυσης του εν λόγω μέτρου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εισφορά κεφαλαίου του γαλλικού κράτους ύψους 8,75 εκατ. EUR δεν παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα στην SNCM, εφόσον η εισφορά αυτή πραγματοποιήθηκε παράλληλα με εισφορά ιδιωτικών κεφαλαίων υπό συγκρίσιμους όρους κατά την έννοια της κοινοτικής νομολογίας.
- (361) Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή έχει την άποψη ότι το ποσοστό απόδοσης της εισφοράς του κράτους, δηλαδή [...] % ετησίως, αποτελεί επαρκή μακροπρόθεσμη απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων για έναν ιδιώτη επενδυτή.
- (362) Ως προς αυτό, η Επιτροπή διαπιστώνει πράγματι ότι η σταθερή απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων του κράτους στην SNCM αίρει κάθε κίνδυνο μη εκτέλεσης του επιχειρηματικού σχεδίου, εφόσον η απόδοση αυτή είναι απολύτως απουσιάζουσα από την επίδοση (προς τα πάνω ή προς τα κάτω) της επιχείρησης. Έτσι, η ανάθεση της ΑΔΥ στην SNCM δεν θα επιτρέψει στο κράτος να βελτιώσει την αναμενόμενη απόδοση της συμμετοχής του.
- (363) Ο σύμβουλος της Επιτροπής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, σε όρους κινδύνου, η εισφορά κεφαλαίου του γαλλικού κράτους αντιστοιχεί περισσότερο σε ομόλογο σταθερού τοκομεριδίου παρά σε επένδυση σε μετοχές. Έπεται ότι το ποσοστό απόδοσης [...] % πρέπει να συγκριθεί με το επιτόκιο των ομολόγων του ιδιωτικού τομέα στη Γαλλία τη στιγμή που πραγματοποιήθηκε η πράξη. Σύμφωνα με τον εμπειρογνώμονα της Επιτροπής, το ποσοστό αυτό ήταν 4,15 % στα τέλη Μαΐου του 2006.
- (364) Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ύπαρξη ρήτρας με δικαίωμα υπαναχώρησης από τη μεταβίβαση της SNCM δεν υπονομεύει την αρχή της ίσης μεταχείρισης των επενδυτών. Η ρήτρα αυτή αφορά ουσιαστικά την ολοκληρωτική μεταβίβαση της SNCM στους ιδιώτες αγοραστές και όχι την ταυτόχρονη επένδυση (35 εκατ. EUR) των ιδιωτών αγοραστών (26,25 εκατ. EUR) και του κράτους (8,75 εκατ. EUR) στην ιδιωτικοποιημένη SNCM.
- (365) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω ρήτρα δεν συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.
- 10.4. Τα μέτρα ενίσχυσης σε πρόσωπα (38,5 εκατ. EUR)**
- 10.4.1. Νομικό πλαίσιο αναφοράς
- (366) Για να εκτιμηθεί αν ένα κρατικό μέτρο συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση «πρέπει να προσδιοριστεί [...] εάν η ωφελούμενη επιχείρηση αντλεί οικονομικό όφελος το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς»⁽¹⁷²⁾ ή αντίστροφα εάν αποφεύγει να «αναλάβει το κόστος που υπό φυσιολογικές συνθήκες θα όφειλε να καταβάλει από τους ίδιους οικονομικούς πόρους της επιχείρησης, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό τις δυνάμεις της αγοράς να έχουν τις φυσιολογικές επιπτώσεις τους»⁽¹⁷³⁾.
- (367) Κατά πάγια νομολογία, μια φυσιολογική επιβάρυνση είναι επιβάρυνση στην οποία οφείλει υπό φυσιολογικές συνθήκες να υπόκειται μια επιχείρηση στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχείρισής της ή των συνήθων δραστηριοτήτων της⁽¹⁷⁴⁾. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μείωση των κοινωνικών επιβαρύνσεων συνιστά κρατική ενίσχυση, εάν το μέτρο «αποσκοπεί στη μερική απαλλαγή των επιχειρήσεων ενός συγκεκριμένου βιομηχανικού κλάδου από τις χρηματικές κοινωνικές επιβαρύνσεις οι οποίες απορρέουν από τη φυσιολογική εφαρμογή του γενικού συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, χωρίς η εξαίρεση αυτή να δικαιολογείται από το φύση ή και την οικονομία αυτού του συστήματος»⁽¹⁷⁵⁾. Με αυτή την απόφαση, το Δικαστήριο δηλώνει σαφώς ότι η ύπαρξη ενός οικονομικού πλεονεκτήματος πρέπει να προσδιορίζεται σε σχέση με το γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, εφαρμόζοντας με τον τρόπο αυτό μια παράλληλη επιχειρηματολογία με αυτή που ακολουθείται για τις φορολογικές υποθέσεις.
- (368) Στις 20 Σεπτεμβρίου 2001, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε αυτή την προσέγγιση: «μια ενίσχυση συνιστά ελάφρυνση από τις επιβαρύνσεις που βαρύνουν συνήθως τον προϋπολογισμό των επιχειρήσεων λαμβανομένης υπόψη της φύσεως ή της οικονομίας του συστήματος των επιδικών επιβαρύνσεων, ενώ μια ειδική επιβάρυνση είναι αντιθέτως πρόσθετη επιβάρυνση σε σχέση με τις συνήθεις αυτές επιβαρύνσεις»⁽¹⁷⁶⁾.
- (369) Κατά συνέπεια, για να προσδιοριστεί το στοιχείο που συνιστά πλεονέκτημα, σύμφωνα με τη νομολογία σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης, είναι επιτακτική ανάγκη να καθοριστεί ο κανόνας αναφοράς ή το εφαρμοστέο κοινό καθεστώς στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου νομικού καθεστώτος με βάση το οποίο θα συγκριθεί αυτό το πλεονέκτημα⁽¹⁷⁷⁾. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο έκρινε, εξάλλου, ότι ο καθορισμός του πλαισίου αναφοράς έχει αυξημένη σημασία στις περιπτώσεις φορολογικών μέτρων, εφόσον η ίδια η ύπαρξη πλεονεκτήματος μπορεί να προσδιοριστεί μόνο σε σχέση με την «κανονική» φορολογία, δηλαδή με τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή στη γεωγραφική ζώνη αναφοράς⁽¹⁷⁸⁾.
- (370) Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, «Από την άποψη της εφαρμογής του άρθρου 92 της συνθήκης, δεν έχει σημασία αν η κατάσταση του προσώπου που τεκμαίρεται ότι ωφελείται από το μέτρο βελτιώθηκε ή επιδεινώθηκε σε σχέση με το προϊσχύσαν δικαίο ή, αντίθετα, δεν υπέστη καμία διαχρονική μεταβολή [...]. Το μόνο που πρέπει να εξακριβωθεί είναι αν, στο πλαίσιο δεδομένου νομικού καθεστώτος ένα κρατικό μέτρο μπορεί να ευνοήσει «ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής» υπό την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης, έναντι άλλων επιχειρήσεων που τελούν σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση ενόψει του σκοπού που επιδιώκεται με το οικείο μέτρο»⁽¹⁷⁹⁾.

10.4.2. Εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση

- (371) Από τη νομολογία και την πρακτική της Επιτροπής κατά την έκδοση αποφάσεων ⁽¹⁸⁰⁾ προκύπτει ότι, για να αποκλειστεί ο χαρακτήρας ενίσχυσης του εξεταζόμενου μέτρου, η Επιτροπή οφείλει να ελέγξει αν το μέτρο απαλλάσσει την SNCM από τις επιβαρύνσεις της τρέχουσας διαχείρισης, στη συγκεκριμένη περίπτωση από τα έξοδα που απορρέουν από τη συνήθη εφαρμογή της κοινωνικής νομοθεσίας που εφαρμόζεται στον εξεταζόμενο τομέα σε θέματα λύσης της σύμβασης εργασίας.
- (372) Ως προς αυτό, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με το πρωτόκολλο συμφωνίας που υπέγραψαν τα μέρη, ο δεσμευμένος λογαριασμός είναι δυνατό να ενεργοποιηθεί μόνο για τη χρηματοδότηση των αποζημιώσεων σε άτομα η σύμβαση εργασίας των οποίων με την SNCM έχει ήδη λυθεί. Έτσι, τα μέτρα αυτά δεν έχουν ούτε ως στόχο ούτε ως αποτέλεσμα την πιθανότητα αποχώρησης μισθωτών οι οποίοι, ελλείψει αυτών των μέτρων, θα μπορούσαν να παραμείνουν υπό την επιβάρυνση της SNCM.
- (373) Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι η χορήγηση αυτών των αποζημιώσεων στους απολυμένους εργαζομένους μετά τη μεταβίβαση της SNCM εγκρίθηκε από το κράτος ως φορέα άσκησης δημόσιας εξουσίας και όχι από την επιχείρηση.
- (374) Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι αυτά τα συμπληρωματικά μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα υπερβαίνουν τις προβλεπόμενες από την κοινωνική νομοθεσία αποζημιώσεις και τις εφαρμοστέες συλλογικές συμβάσεις. Το κόστος που απορρέει από την εφαρμογή αυτών των συλλογικών συμβάσεων εξακολουθεί να βαρύνει καθ' ολοκληρία την SNCM.
- (375) Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα εν λόγω συμπληρωματικά μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα θα εφαρμοστούν σε περίπτωση ενός σχεδίου περικοπής προσωπικού εκ μέρους των αγοραστών, μετά την πώληση της SNCM. Με άλλους όρους, οι αποζημιώσεις αυτές δεν αφορούν στην εκτέλεση των σχεδίων περικοπής προσωπικού που προβλέπονται στο πλαίσιο του σχεδίου αναδιάρθρωσης του 2002.
- (376) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι το κόστος των συμπληρωματικών αποζημιώσεων κοινωνικού χαρακτήρα δεν ταυτίζεται ούτε με το κόστος των σχεδίων κοινωνικών μέτρων που είχαν εγκριθεί πριν από τη μεταβίβαση και τα οποία αναλήφθηκαν από το κράτος, ούτε από το προαναφερθέν κοινωνικό κόστος στο πλαίσιο μιας δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM.
- (377) Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι τα συμπληρωματικά μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα δεν αποτελούν επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τη συνήθη εφαρμογή της εφαρμοστέας κοινωνικής νομοθεσίας στο πλαίσιο απολύσεων.
- (378) Συμπληρωματικά, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, ακόμη και αν προστεθεί το ποσό των 38,5 εκατ. EUR στην εισφορά κεφαλαίου του κράτους ύψους 142,5 εκατ. EUR, η αναπροσαρμοσμένη αρνητική τιμή πώλησης, ήτοι τα 196,50 εκατ. EUR εξακολουθεί να είναι κατά πολύ χαμηλότερη από το κόστος ενδεχόμενης δικαστικής εκκαθάρισης της SNCM (βλέπε παράγραφο 3 της παρούσας απόφασης).

- (379) Βάσει των ανωτέρω και σύμφωνα με την πρακτική της όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων ⁽¹⁸¹⁾, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εφαρμογή με δημόσια κεφάλαια συμπληρωματικών μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα υπέρ των απολυμένων, όταν τα μέτρα αυτά δεν ελαφρύνουν τις συνήθεις επιβαρύνσεις του εργοδότη, είναι ζήτημα κοινωνικής πολιτικής των κρατών μελών και δεν συνιστά άμεση ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν συνιστά ούτε και έμμεση ενίσχυση, εφόσον είναι προς όφελος των εργαζομένων μόνο μετά την απόλυσή τους.

10.5. Το υπόλοιπο των 22,52 εκατ. EUR που κοινοποιήθηκε ως ενισχύσεις αναδιάρθρωσης

- (380) Βάσει των ανωτέρω και σύμφωνα με την παράγραφο 258 της παρούσας απόφασης, το ποσό της επιχορήγησης που πρέπει να εκτιμηθεί ως κρατική ενίσχυση πλην της αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας ανέρχεται σε 22,52 εκατ. EUR ⁽¹⁸²⁾ και αντιπροσωπεύει μέρος της εισφοράς κεφαλαίου που κοινοποιήθηκε από τις γαλλικές αρχές το 2002.
- (381) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το ποσό αυτό παρέχει στην SNCM επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα και, ως εκ τούτου η επιδότηση αυτή συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

10.5.1. Συμβατότητα του μέτρου με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης

- (382) Το εν λόγω μέτρο κοινοποιήθηκε το 2002 από τις γαλλικές αρχές βάσει των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών για τις ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης του 1999 ⁽¹⁸³⁾.
- (383) Οι κοινοτικές κατευθύνσεις για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών ⁽¹⁸⁴⁾ παραπέμπουν για την αξιολόγηση ενισχύσεων αναδιάρθρωσης των εταιρειών θαλάσσιων μεταφορών στις προαναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές. Σύμφωνα με το σημείο 19 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, «η μόνη βάση συμβατότητας για τις ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης που χορηγούνται σε προβληματικές επιχειρήσεις είναι το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ)».
- (384) Όσον αφορά το συμβατό μιας κρατικής ενίσχυσης αναδιάρθρωσης με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ, από τη νομολογία συνάγεται ότι η απόφασή της Επιτροπής πρέπει να παραθέτει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι οι ενισχύσεις είναι δικαιολογημένες με βάση τους όρους που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές και ιδίως την ύπαρξη ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης, μια ικανοποιητική απόδειξη της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας και του αναλογικού χαρακτήρα των ενισχύσεων σε σχέση με τη συνεισφορά του δικαιούχου.

Χαρακτηρισμός προβληματικών επιχειρήσεων

- (385) Για να είναι επιλέξιμη για ενίσχυση αναδιάρθρωσης, μια επιχείρηση πρέπει να μπορεί να χαρακτηριστεί προβληματική κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 ⁽¹⁸⁵⁾.

- (386) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, όπως διαπίστωσε, το κριτήριο αυτό είχε τηρηθεί τόσο στην απόφαση της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2004 σχετικά με την ενίσχυση διάσωσης υπέρ της SNCM⁽¹⁸⁶⁾ όσο και στην απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002 για την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας σχετικά με το σχέδιο νέας κεφαλαιοποίησης, βάσει των ετήσιων λογαριασμών της SNCM του έτους 2001.
- (387) Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή επαλήθευσε ότι η SNCM πληρούσε αυτό τον όρο βάσει των ετήσιων λογαριασμών της επιχείρησης για το έτος 2002. Έτσι, τα ίδια κεφάλαια εκτός από τις καταλογισθείσες επιβαρύνσεις⁽¹⁸⁷⁾ εξακολουθούσαν να είναι αρνητικά κατά - 26,5 εκατ. EUR το 2002 έναντι - 30,7 εκατ. EUR το 2001. Ένα τέτοιο επίπεδο αντικατοπτρίζει την εξαφάνιση περισσότερου από το ήμισυ του εταιρικού κεφαλαίου της επιχείρησης, ποσοστό άνω του 25 % του οποίου ξαναμίστηκε κατά τη διάρκεια των 12 μηνών μετά την κοινοποίηση, επιβεβαιώνοντας έτσι την επαρκή αλλά όχι αναγκαία προϋπόθεση που περιγράφεται στο σημείο 5 α) των κατευθυντήριων γραμμών.
- (388) Πέρα από την εξέλιξη του εταιρικού κεφαλαίου, η Επιτροπή διαπιστώνει μεταξύ άλλων ότι:
- από το 2001 έως το 2002, το τρέχον αποτέλεσμα προ φόρων αυξήθηκε από - 5,1 εκατ. EUR το 2001 σε - 5,8 εκατ. EUR το 2002, ενώ οι καθαρές ζημιές το 2002 μειώθηκαν μόνο χάρη στην πώληση ορισμένων πλοίων,
  - η ικανότητα αυτοχρηματοδότησης της SNCM που προσέγγιζε τα 39,2 εκατ. EUR το 2001, μειώθηκε σε 35,7 εκατ. EUR στα τέλη του 2001,
  - οι καθαρές χρηματοοικονομικές οφειλές, πλην των χρηματοδοτικών μισθώσεων, αυξήθηκαν από 135,8 εκατ. EUR σε 144,8 εκατ. EUR από το 2000 έως το 2002,
  - τα χρηματοοικονομικά έξοδα (τόκοι και εξομοίωσιμες επιβαρύνσεις) αυξήθηκαν από 7,0 εκατ. EUR το 2000 σε 9,503 εκατ. EUR το 2002.
- (389) Οι γαλλικές αρχές επιβεβαίωσαν εξάλλου στην Επιτροπή ότι οι τράπεζες αρνούνται πλέον να χορηγήσουν δάνεια στην SNCM λόγω του χρέους της, αν και εκείνη πρότεινε να θέσει ως εγγύηση τα τελευταία πλοία της που δεν βαρύνονται με υποθήκες ή άλλες παρόμοιες δουλείες.
- (390) Τέλος, η σύμβαση ΑΔΥ δεν μεταβάλλει στο παραμικρό αυτή την ανάλυση. Αν και η εν λόγω σύμβαση θα επιτρέψει αναμφίβολα στην SNCM, σε συνδυασμό με την επιτυχία του σχεδίου αναδιάρθρωσης, να επιτύχει μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης, παρ' όλα αυτά η σοβαρή έλλειψη ιδίων κεφαλαίων, το αυξανόμενο χρέος της και το κόστος των λειτουργικών μέτρων του σχεδίου αναδιάρθρωσης θα οδηγήσουν την επιχείρηση, μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, σε παύση πληρωμών.
- (391) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή κρίνει ότι η SNCM πληροί τόσο τον όρο του σημείου 5 στοιχείο α) των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 όσο και τον όρο του σημείου 6. Ως εκ τούτου, διαπιστώνει ότι, το 2002, η SNCM ήταν προβληματική επιχείρηση σύμφωνα με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές.
- Αποκατάσταση της βιωσιμότητας (σημεία 31 έως 34 των κατευθυντήριων γραμμών)
- (392) Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές το 1999, όρος για τη χορήγηση ενίσχυσης είναι η εφαρμογή ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης εγκεκριμένου από την Επιτροπή. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 79 της απόφασης για την επέκταση του πεδίου της επίσημης διαδικασίας έρευνας του 2006 και, δεδομένου ότι η Επιτροπή έκρινε ότι τα μέτρα που ελήφθησαν μετά την κοινοποίηση του 2002 δεν συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμβατότητα της εισφοράς κεφαλαίου ποσού 22,52 εκατ. EUR με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1999 πρέπει να εξεταστεί με βάση το σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002. «Πρέπει, πράγματι, να τοποθετηθούμε στο πλαίσιο της εποχής κατά την οποία ελήφθησαν τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης για [...] να αποφύγουμε οποιαδήποτε εκτίμηση που θα βασίζεται σε μια μεταγενέστερη κατάσταση»⁽¹⁸⁸⁾.
- (393) Βάσει των στοιχείων που υπέβαλαν οι γαλλικές αρχές, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, παρά το γεγονός ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002 προέβλεπε αποκατάσταση της βιωσιμότητας ήδη από το 2003, χάρη σε ενέργειες που θα κλιμακωνόνταν κυρίως τα έτη 2002 και 2003, το επίπεδο «επάρκειας» ιδίων κεφαλαίων της SNCM αποκαταστάθηκε μόλις το 2005-2006. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ορίζει ως ημερομηνία λήξης της περιόδου αναδιάρθρωσης την 31η Δεκεμβρίου 2006.
- (394) Προβλέπεται ότι σύντομα θα αποκατασταθεί η κερδοφορία της γραμμής Μασσαλίας-Κορσικής, ενώ οι υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών προς τις χώρες του Μαγκρέμπ αποτελούν ήδη επικερδή δραστηριότητα. Μόνο τα δρομολόγια με αφετηρία τη Νίκαια παρουσιάζουν ένα βαθμό αβεβαιότητας, αλλά αυτός μειώνεται και η πρόωρη απόσβεση του Liamone το 2001 διευκόλυνε το να παρουσιάσει αυτή η γραμμή θετικά αποτελέσματα. Η Επιτροπή αποδέχεται, εξάλλου, το επιχείρημα ότι έστω και μια περιορισμένη υπηρεσία με αφετηρία τη Νίκαια εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για τη θέση της επιχείρησης στο σύνολο της εξεταζόμενης αγοράς. Η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών προς τις χώρες του Μαγκρέμπ θα συμβάλει στο να μειωθεί η εξάρτηση της επιχείρησης από τα παραδοσιακά δρομολόγια και στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας δεδομένων των [...].
- (395) Όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, δηλαδή μετά τη λήξη της τρέχουσας σύμβασης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, η Επιτροπή εκτιμά ότι η υλοποίηση του σχεδίου θα επιτρέψει στην επιχείρηση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τον ανταγωνισμό κατά την ανανέωση των συμβάσεων. Τέλος, σημειώνει ότι, ακόμη και σε περίπτωση μερικής ζημίας, δηλαδή ενός επιβατικού οχηματογωγού, αυτή η σύμβαση θα επιτρέψει στην επιχείρηση να διατηρήσει τα θετικά αποτελέσματα. Εάν η απώλεια αυτής της σύμβασης έχει ως αποτέλεσμα να μειωθούν κατά 40 % ή και περισσότερο τα έσοδα της επιχείρησης στην παραδοσιακή αγορά της, όπως προβλέφθηκε σε μια άλλη υποθετική εξέλιξη, η Επιτροπή

θεωρεί ότι τότε θα αντιμετωπίζαμε μια κατάσταση την οποία ελάχιστα σχέδια αναδιάρθρωσης, με ή χωρίς δημόσια στήριξη, θα ήταν σε θέση να ανατρέψουν και ότι είναι πρόωρο στην παρούσα φάση να προβλεφθεί αυτό το ενδεχόμενο.

- (396) Σχετικά με τις «ρεαλιστικές υποθέσεις ως προς τους όρους μελλοντικής εκμετάλλευσης», η Επιτροπή θεωρεί ότι η μελέτη αγοράς είναι σοβαρή και πιστεύει ότι αποτελεί καλή βάση για να διατυπωθούν εναλλακτικά σενάρια για την εξέλιξη της επιχείρησης.
- (397) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι για να αποκατασταθεί η βιωσιμότητα της επιχείρησης, το σχέδιο αναδιάρθρωσης προβλέπει ότι η βελτίωση της βιωσιμότητας είναι κυρίως αποτέλεσμα εσωτερικών μέτρων όπως ο καλύτερος έλεγχος του κόστους παραγωγής και η βελτίωση της παραγωγικότητας. Ακόμη, αν και η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της SNCM εξαρτάται από την αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων της θαλάσσιων μεταφορών στις χώρες του Μαγκρέμπ, δεδομένων των προοπτικών ανάπτυξης αυτής της αγοράς, το σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002 περιέχει επίσης και μέτρα εγκατάλειψης ορισμένων δραστηριοτήτων, και ιδίως της ιταλικής θυγατρικής της, της Corsica Marittima.
- (398) Η Επιτροπή θεωρεί ότι το αποτέλεσμα των μέτρων που περιέχει το κοινοποιηθέν σχέδιο και η επιτυχία του δεν οφείλονται στην εξέλιξη της αγοράς, εκτός από την αύξηση των υπηρεσιών με τις χώρες του Μαγκρέμπ η οποία αντιστοιχεί κυρίως σε ανάκτηση της θέσης που κατείχε η SNCM μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990.
- (399) Εξάλλου, η Επιτροπή επισημαίνει το γεγονός ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης λαμβάνει υπόψη την κατάσταση και την προβλεπόμενη εξέλιξη της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά των εξεταζόμενων προϊόντων, με υποθετικές εξελίξεις που αντανακλούν τις πλέον αισιόδοξες υποθέσεις, τις απαισιόδοξες και τις ενδιάμεσες καθώς και τα ιδιαίτερα ισχυρά στοιχεία και τις αδυναμίες της SNCM.
- (400) Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης προβλέπει σημαντική αλλαγή της επιχείρησης έτσι ώστε να μπορέσει να καλύψει, όταν ολοκληρωθεί η αναδιάρθρωση, το συνολικό κόστος της, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων απόσβεσης και των χρηματοοικονομικών εξόδων.
- (401) Ως προς τα ανωτέρω, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, με βάση τις πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες την εποχή που ελήφθησαν τα μέτρα στήριξης, το κριτήριο σχετικά με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης ικανοποιείται.

Πρόληψη των αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού (σημεία 35 έως 39 των κατευθυντήριων γραμμών)

- (402) Σύμφωνα με το σημείο 35 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, πρέπει να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό, στο μέτρο του δυνατού, των δυσμενών συνεπειών που θα έχει η ενίσχυση για τους ανταγωνιστές. Διαφορετικά, η ενίσχυση θα πρέπει να θεωρηθεί ως αντίθετη προς το κοινό συμφέρον και συνεπώς ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.
- (403) Στην προκειμένη περίπτωση, ο όρος αυτός πρέπει να ερμηνευθεί με τον περιορισμό της παρουσίας την οποία μπορεί

να αναπτύξει η επιχείρηση στην παραδοσιακή αγορά της, δηλαδή στις θαλάσσιες μεταφορές με την Κορσική, που είναι η αγορά στην οποία αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό εταιρειών εγκατεστημένων στην Κοινότητα, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει στα δρομολόγια προς τις χώρες του Μαγκρέμπ.

- (404) Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υφίσταται πλεονάζουσα ικανότητα στην αγορά των θαλάσσιων μεταφορών προς την Κορσική, δεδομένου του έντονα εποχικού χαρακτήρα και της σημαντικής αύξησης της κυκλοφορίας. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι το μέσο ποσοστό πληρότητας των πλοίων του βασικού ανταγωνιστή της SNCM είναι μικρότερο από το ποσοστό της δημόσιας επιχείρησης. Εφόσον η αγορά δεν χαρακτηρίζεται από πλεονάζουσα ικανότητα κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών, δεν τίθεται ζήτημα εξυγίανσής της. Η πώληση πλοίων, αντί της καταστροφής τους, αντιπροσωπεύει συνεπώς μια αποδεκτή μείωση της χωρητικότητας με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές.
- (405) Ο αναγκαστικός περιορισμός ή η μείωση της παρουσίας στην αγορά ή στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται η επιχείρηση συνιστά πράγματι αντισταθμιστικό παράγοντα για τους ανταγωνιστές· το εύρος της αντιστάθμισης θα πρέπει να είναι ανάλογο με τις στρεβλώσεις που θα προκαλέσει ή ενδέχεται να προκαλέσει η ενίσχυση αναδιάρθρωσης.
- (406) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης συμβάλλει σημαντικά στη μείωση της παρουσίας της επιχείρησης στην αγορά της, προς άμεσο όφελος των ανταγωνιστών της, λόγω της εφαρμογής των ακόλουθων στοιχείων:
- το κλείσιμο της θυγατρικής Corsica Marittima (82 000 επιβάτες το 2000), η οποία εκτελούσε τις συνδέσεις μεταξύ Ιταλίας και Κορσικής, και συνεπώς η απόσυρση του ομίλου SNCM από την αγορά των θαλάσσιων μεταφορών μεταξύ της Ιταλίας και της Κορσικής,
  - η οιοει εγκατάλειψη από την SNCM των δρομολογίων μεταξύ της Τουλόν και της Κορσικής, αγορά που αντιπροσώπευε το 2002 τουλάχιστον 460 000 επιβάτες,
  - ο περιορισμός του συνολικού αριθμού προσφερόμενων θέσεων και του αριθμού των εκτελούμενων ετησίως δρομολογίων της SNCM από το 2003, ιδίως στη γραμμή Νίκαιας – Κορσικής,
  - η πώληση τεσσάρων πλοίων.

(407) Για το σύνολο των υπηρεσιών στον Κόλπο της Γένοβας και της Τουλόν, η SNCM μειώνει την προσφορά της κατά περισσότερο από ένα εκατ. θέσεις ετησίως σε σχέση με το 2001, δηλαδή κατά περισσότερο από το ήμισυ, προς άμεσο όφελος των ανταγωνιστών της, παρά το γεγονός ότι οι γραμμές αυτές παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη άνοδο.

(408) Αν και τα μέτρα αυτά είναι σημαντικά, επιβλήθηκε στην SNCM και πρόσθετη υποχρέωση να μην πραγματοποιήσει, κατά την περίοδο της αναδιάρθρωσης, νέες επενδύσεις, εκτός από το κόστος αναδιάρθρωσης της δραστηριότητας προς τις χώρες του Μαγκρέμπ, το οποίο έχει ενσωματωθεί στο σχέδιο αναδιάρθρωσης.

(409) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι ικανοποιείται το κριτήριο σχετικά με την πρόληψη των αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

Ενίσχυση περιοριζόμενη στο ελάχιστο (σημεία 40 και 41 των κατευθυντήριων γραμμών)

(410) Το ποσό της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζεται αυστηρά στο ελάχιστο επίπεδο που απαιτείται για να καταστεί δυνατή η αναδιάρθρωση, σύμφωνα με τις χρηματοοικονομικές δυνατότητες της επιχείρησης, των μετόχων ή του εμπορικού ομίλου στον οποίο ανήκει, χωρίς να διακυβεύονται οι δυνατότητες αποκατάστασης της βιωσιμότητάς της.

(411) Στην απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002, η Επιτροπή είχε εκφράσει αμφιβολίες σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού που παρουσίασαν οι γαλλικές αρχές για τον καθορισμό του ποσού της ενίσχυσης. Παρά τις συμπληρωματικές εξηγήσεις που έδωσε η Γαλλία, η Επιτροπή πραγματοποίησε δική της αξιολόγηση.

(412) Πράγματι, όσον αφορά τη μέθοδο που υιοθέτησαν οι γαλλικές αρχές, δηλαδή αυτήν που βασίζεται στο λόγο των ιδίων κεφαλαίων προς τις οφειλές, η Επιτροπή θεωρεί ότι:

— το δείγμα πέντε επιχειρήσεων που επέλεξαν οι γαλλικές αρχές δεν είναι επαρκώς αντιπροσωπευτικό του τομέα των θαλάσσιων εσωτερικών μεταφορών,

— το ποσοστό του 79 % που προκύπτει από αυτό το δείγμα επιχειρήσεων ως αναλογία ιδίων κεφαλαίων προς χρηματοοικονομικές οφειλές δεν συνιστά κατά κανένα τρόπο αξιόπιστο δείκτη της ευρωστίας μιας επιχείρησης,

— οι γαλλικές αρχές δεν εξήγησαν τι ακριβώς καλύπτει το ποσό των χρηματοοικονομικών οφειλών των πέντε εταιρειών και δεν μπόρεσαν, συνεπώς, να εγγυηθούν ότι αυτά τα στοιχεία είναι συγκρίσιμα με το χρέος της SNCM, όπως αναφέρεται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης,

— οι γαλλικές αρχές δεν απέδειξαν ότι πράγματι τηρήθηκε, σε σχέση με αυτό το δείγμα επιχειρήσεων, για την περίοδο 2002-2007 η αναλογία του 79 % των ιδίων κεφαλαίων προς τις οφειλές στο χρηματοοικονομικό μοντέλο το οποίο περιλαμβάνεται και στο σχέδιο αναδιάρθρωσης.

(413) Η Επιτροπή αμφισβητεί την καταλληλότητα και των άλλων μεθόδων που χρησιμοποίησε η Γαλλία για να αποδείξει ότι η εισφορά κεφαλαίου ήταν περιορισμένη στο ελάχιστο απαιτούμενο ⁽¹⁸⁹⁾.

(414) Πράγματι, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εισφορά κεφαλαίου πρέπει να έχει ως πρώτο στόχο όχι την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης (απλή χρηματοοικονομική αναδιάρθρωση), αλλά να βοηθήσει την επιχείρηση να μεταβεί από την κατάσταση μονοπωλίου που της εξασφάλισε το καθεστώς της σύμβασης του 1996 σε μια ανταγωνιστική κατάσταση. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή έχει επιφυλάξεις να εκτιμήσει τη διάσταση της ενίσχυσης με βάση τη μέθοδο που επέλεξαν οι γαλλικές αρχές, δεδομένης της δυσκολίας καθορισμού του σωστού επιπέδου ιδίων κεφαλαίων για την

SNCM. Όντως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η προσθήκη ή η αφαίρεση ορισμένων επιχειρήσεων από το δείγμα που επέλεξαν οι γαλλικές αρχές μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική διαφοροποίηση της μέσης αναλογίας των ιδίων κεφαλαίων προς το χρέος.

(415) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενίσχυση αναδιάρθρωσης μπορεί να καλύψει το κόστος των διαφόρων ενεργειών που προβλέπονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης (λειτουργική αναδιάρθρωση) οι οποίες είναι αναγκαίες λόγω της μεταβολής του νομικού και ανταγωνιστικού πλαισίου της επιχείρησης. Αναφορικά με το κόστος που συνδέεται με τα λειτουργικά μέτρα αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το ποσό των 46 εκατ. EUR (βλέπε παράγραφο 55 της παρούσας απόφασης) ⁽¹⁹⁰⁾.

(416) Όσον αφορά τον ακριβή υπολογισμό της ανάγκης ενίσχυσης της SNCM, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι «το ζήτημα κατά πόσον η συμπεριφορά του δημοσίου ήταν ορθολογική από οικονομική άποψη πρέπει να κριθεί εντός του χρονικού πλαισίου εντός του οποίου ελήφθησαν τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης και να αποφευχθεί οποιαδήποτε εκτίμηση με βάση μεταγενέστερες καταστάσεις» ⁽¹⁹¹⁾.

(417) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή επισημαίνει ότι με βάση το σημείο 40 των κατευθυντήριων γραμμών, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων, κυρίως πλοίων, αξίας 26,25 εκατ. EUR καθαρού προϊόντος των συναφών χρηματοοικονομικών οφειλών ⁽¹⁹²⁾, κατά το διάστημα από 18 Φεβρουαρίου 2002, ημερομηνία κοινοποίησης της ενίσχυσης αναδιάρθρωσης από τις γαλλικές αρχές, έως τις 9 Ιουλίου 2003, ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση για την έγκριση της ενίσχυσης αναδιάρθρωσης.

(418) Όμως, αυτές οι πωλήσεις δεν είναι αρκετές να αποκατασταθεί η βιωσιμότητα της SNCM, η χρηματοοικονομική κατάσταση της οποίας εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντικό παθητικό (19,75 εκατ. EUR) μετά το πέρας αυτής της διαδικασίας. Επειδή η SNCM δεν μπορούσε να συνάψει τραπεζικό δάνειο, ακόμη και προσφέροντας ως υποθήκη τα τελευταία της πλοία που δεν βαρύνονται με υποθήκες ή άλλες δουλειές, η Επιτροπή θεωρεί ότι η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να βρει άλλους ίδιους πόρους για να χρηματοδοτήσει την αναδιάρθρωσή της.

(419) Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το ποσό των 19,75 εκατ. EUR δικαιολογείται για να μπορέσει η επιχείρηση να ανακτήσει σύντομα τη βιωσιμότητά της.

(420) Η Επιτροπή θεωρεί, λοιπόν, ότι από το αρχικά κοινοποιηθέν υπόλοιπο των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης, δηλαδή τα 22,52 εκατ. EUR, μόνο τα 19,75 εκατ. EUR μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει των αναγκών της SNCM σε ρευστότητα και των πωλήσεων περιουσιακών στοιχείων που πραγματοποιήθηκαν στις 9 Ιουλίου 2003, με την επιφύλαξη του συνυπολογισμού του προϊόντος των εκποιήσεων (βλέπε ανωτέρω) που επιβλήθηκαν με την απόφαση της Επιτροπής του 2003 και οι οποίες πραγματοποιήθηκαν συμπληρωματικά προς τις εκποιήσεις που προβλέπονταν στο σχέδιο αναδιάρθρωσης.

Τήρηση της αρχής της μη επανάληψης

(421) Οι κατευθυντήριες γραμμές ⁽¹⁹³⁾ ορίζουν ότι μια επιχείρηση που έχει ήδη λάβει στο παρελθόν ενίσχυση αναδιάρθρωσης δεν μπορεί φυσιολογικά να λάβει δεύτερη ενίσχυση σε διάστημα δέκα ετών μετά τη λήξη της περιόδου αναδιάρθρωσης. Στην κατάσταση των ενισχύσεων τις οποίες έχει ήδη λάβει η SNCM δεν υπάρχει καμία ενίσχυση αναδιάρθρωσης. Πρόκειται, πράγματι, για την πρώτη αναδιάρθρωση της SNCM από τότε που συστάθηκε το 1976.

10.5.2. Σχετικά με τη διατήρηση των αντισταθμιστικών μέτρων

(422) Όπως έκρινε το Πρωτοδικείο στην απόφαση του 2005 και αναφέρεται στην παράγραφο 137 της απόφασης για την επέκταση της έρευνας του 2006, δεδομένης της προς τα κάτω αναθεώρησης του ποσού της ενίσχυσης η οποία εγκρίθηκε βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 1999, τίθεται το ζήτημα της διατήρησης των αντισταθμιστικών μέτρων που επέβαλε η Επιτροπή με την απόφασή της του 2003.

(423) Υπενθυμίζουμε ότι, με την απόφασή της του 2003, η Επιτροπή είχε εγκρίνει εισφορά κεφαλαίου 76 εκατ. EUR βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 με τους ακόλουθους όρους ⁽¹⁹⁴⁾:

i) απαγορεύεται η SNCM να αποκτήσει νέα πλοία και να υπογράψει συμβάσεις ναυπήγησης, παραγγελιών ή ναύλωσης πλοίων νεότευκτων ή ανακαινισμένων μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006·

ii) μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006, η επιχείρηση SNCM μπορεί να χρησιμοποιεί μόνο τα έντεκα πλοία που είχε ήδη στην κατοχή της·

iii) ο όμιλος SNCM οφείλει να μεταβιβάσει το σύνολο των άμεσων και έμμεσων συμμετοχών στις εταιρείες Amadeus France, la Compagnie Corse Méditerranée, la Société Civile Immobilière (SCI) Schuman, la Société méditerranéenne d'investissements et de participations, la Someca·

iv) η SNCM απέχει από την άσκηση οποιασδήποτε πολιτικής ναύλων όσον αφορά τους δημοσιευμένους ναύλους, που θα αποσκοπούσε στην προσφορά τιμών χαμηλότερων από των ανταγωνιστών της για προορισμούς και υπηρεσίες ισοδύναμου χαρακτήρα και για τις ίδιες ημερομηνίες, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006·

v) περιορίζεται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006 ο ετήσιος αριθμός των δρομολογίων με επιστροφή πλοίων στις διάφορες θαλάσσιες συνδέσεις με την Κορσική.

(424) Ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής επαλήθευσε την εφαρμογή του συνόλου των όρων οι οποίοι επιβλήθηκαν με την απόφαση της Επιτροπής του 2003.

(425) Επιβεβαίωσε ότι τηρήθηκαν οι όροι σχετικά με τη μη απόκτηση πλοίων (όρος του σημείου i ανωτέρω). Ως προς αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι το πλοίο Superfast που μετονομάστηκε σε *Jean Nicoli* αγοράστηκε από την εταιρεία VT και

τέθηκε στη διάθεση της SNCM με μίσθωση του πλοίου, από τον Φεβρουάριο του 2007, δηλαδή μετά τη λήξη της περιόδου που καθόριζε η απόφαση του 2003 ⁽¹⁹⁵⁾.

(426) Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση του στόλου που κατείχε ήδη η SNCM (όρος του σημείου ii ανωτέρω), ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής επιβεβαίωσε ότι η SNCM διατήρησε το στόλο της σε 10 πλοία, δηλαδή κατά ένα λιγότερο από το όριο των 11 πλοίων που όρισε η απόφαση του 2003, μετά την αντικατάσταση του Aliso με το Asco το 2004 ⁽¹⁹⁶⁾ και την πώληση του Asco στις 24 Μαΐου 2005.

(427) Όσον αφορά την αντικατάσταση του Aliso με το Asco, η Επιτροπή επισημαίνει καταρχάς ότι τα πλοία Asco και Aliso είναι δύο «αδελφά πλοία», δηλαδή δύο δίδυμα πλοία που έχουν ναυπηγηθεί με τα ίδια σχέδια και στο ίδιο ναυπηγείο. Έχουν ακριβώς τις ίδιες διαστάσεις, την ίδια μορφή και την ίδια χωρητικότητα. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανταλλαγή των δύο πλοίων δεν είχε στόχο την αύξηση της χωρητικότητας της SNCM. Εξάλλου, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η SNCM μπορούσε να τροποποιήσει τη σύνθεση του στόλου μόνο για λόγους ανεξάρτητους από τη θέλησή της. Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η SNCM για την πώληση του πλοίου Asco ήταν ανεξάρτητα από τη βούληση της εταιρείας. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι, αν και η SNCM βρήκε αγοραστή για το Aliso στη θέση του Asco, η πώληση του Aliso ήταν, όσον αφορά τη χωρητικότητα των πλοίων της SNCM, ισοδύναμη με αυτή του Asco και ότι οι δεσμεύσεις των γαλλικών αρχών να συμμορφωθούν με το σχέδιο αναδιάρθρωσης τηρήθηκαν όσον αφορά την πώληση των τεσσάρων πλοίων του επιχειρησιακού στόλου της SNCM.

(428) Εξάλλου, ο εμπειρογνώμονας διαπίστωσε, με βάση τα λογιστικά έγγραφα, ότι όλες οι εκποιήσεις περιουσιακών στοιχείων που επιβλήθηκαν με την απόφαση του 2003 (όρος iii ανωτέρω) πραγματοποιήθηκαν. Το καθαρό προϊόν της εκποίησης ανέρχεται σε 5,02 εκατ. EUR ⁽¹⁹⁷⁾. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, πέρα από αυτές τις εκποιήσεις που προβλέπονταν στο σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002 ή επιβλήθηκαν με την απόφαση του 2003, η SNCM προέβη σε πώληση στοιχείων ενεργητικού ⁽¹⁹⁸⁾, την πραγματοποίηση των οποίων επαλήθευσε ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής, καθαρού ποσού εκχώρησης 12,6 εκατ. EUR.

(429) Όσον αφορά τον όρο της αποφυγής του ρόλου του «πρώτου στις τιμές» ⁽¹⁹⁹⁾, ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής επιβεβαίωσε, αφενός, ότι η SNCM διέθετε μηχανισμό ελέγχου της τήρησης αυτού του όρου. Αφετέρου, εξέτασε την εφαρμογή αυτού του όρου από την SNCM στα διάφορα δρομολόγια κατά την περίοδο από 16 Μαρτίου 2005 έως 31 Δεκεμβρίου 2006 ⁽²⁰⁰⁾. Βάσει αυτής της επαλήθευσης, ο εμπειρογνώμονας της Επιτροπής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, στο [...] % των περιπτώσεων, τα εισιτήρια που εξέδωσε η SNCM είχαν τηρήσει τον όρο iv. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, με βάση τα στοιχεία που υπέβαλαν οι γαλλικές αρχές, η SNCM εξακολουθεί μέχρι σήμερα να τηρεί τους όρους iv και v, αν και η απόφαση του 2003 έθεσε ως ημερομηνία λήξης της εφαρμογής τους την 31η Δεκεμβρίου 2006.

(430) Σε σχέση με τον όρο ν, ο εμπειρογνώμονας διαπίστωσε ότι η SNCM είχε τηρήσει τον αριθμό των δρομολογίων για τα οικονομικά έτη 2005 και 2006. Αντίθετα, είχε υπερβεί τους κανόνες σχετικά με τον ανώτατο αριθμό προσφερόμενων θέσεων στα δρομολόγια της Μασσαλίας το 2005 και το 2006 και, σε πολύ περιορισμένο βαθμό, τους κανόνες σχετικά με τον ανώτατο αριθμό προσφερόμενων γραμμικών μέτρων για τα δρομολόγια της Τουλόν το 2005 και το 2006 και της Μασσαλίας το 2006.

(431) Ως προς το τελευταίο σημείο, η Επιτροπή επισημαίνει, ωστόσο, ότι, για τον αριθμό των θέσεων η έννοια της αποκλειστικής καμπίνας για μία μόνο οικογένεια δυσχεραίνει την ακριβή εκτίμηση της υπέρβασης. Ως εκ τούτου, αυτό το στοιχείο από μόνο του δεν θα επέτρεπε να θεωρηθεί ότι η SNCM δεν τήρησε τους όρους που της επιβλήθηκαν με την απόφαση του 2003.

(432) Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η SNCM εφάρμοσε τα αντισταθμιστικά μέτρα που επέβαλε η απόφαση του 2003.

10.5.3. Συμπέρασμα

(433) Η Επιτροπή κρίνει ότι τα αντισταθμιστικά μέτρα της απόφασης του 2003 τηρήθηκαν σχεδόν στο σύνολό τους. Λαμβανομένης υπόψη της σημαντικής μείωσης του ποσού της ενίσχυσης που εγκρίθηκε βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 1999 σε σχέση με το ποσό που εγκρίθηκε το 2003, το οποίο είχε οδηγήσει την Επιτροπή στην επιβολή των εν λόγω όρων, η Επιτροπή δεν κρίνει απαραίτητο να επιβληθούν συμπληρωματικοί όροι και υποχρεώσεις για να μη νοθευθεί ο ανταγωνισμός σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

(434) Με βάση τα ανωτέρω και αν ληφθεί υπόψη το ακριβές ποσό του καθαρού προϊόντος των εκποιήσεων το οποίο καθορίστηκε όταν εκδόθηκε η απόφαση του 2005, η Επιτροπή θεωρεί ότι η κρατική ενίσχυση υπό μορφή εισφοράς κεφαλαίου 15,81 εκατ. EUR⁽²⁰¹⁾ είναι συμβατή με τις διατάξεις του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ.

11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

(435) Εν κατακλείδι, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα μέτρα που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας απόφασης δεν συνιστούν ενισχύσεις κατά τη έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ ή είναι ενισχύσεις συμβατές με την κοινή αγορά.

(436) Η Επιτροπή καλεί τη Γαλλία:

— να διευκρινίσει στην Επιτροπή, το συντομότερο δυνατό και το αργότερο εντός 15 εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της παρούσας απόφασης, τα στοιχεία που θεωρεί ότι πρέπει να καλύπτονται από την υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999,

— να ενημερώσει τον δικαιούχο της ενίσχυσης για την παρούσα απόφαση το συντομότερο δυνατό, αποκρύπτοντας εάν είναι απαραίτητο ορισμένα στοιχεία που η ίδια θεωρεί ότι εμπίπτουν στο επαγγελματικό απόρρητο και των οποίων η γνωστοποίηση στον δικαιούχο της ενίσχυσης θα μπορούσε να αποβεί σε βάρος ορισμένων ενδιαφερομένων μερών και να του υποδείξει στο κείμενο που θα του διαβιβαστεί, εάν είναι απαραίτητο, τα υπόλοιπα στοιχεία που θεωρεί ότι εμπίπτουν στο επαγγελματικό απόρρητο και τα οποία δεν απέκρυψε.

(437) Η Επιτροπή υπενθυμίζει στη Γαλλία ότι, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών, δεν επιτρέπεται κανονικά η χορήγηση δεύτερης ενίσχυσης αναδιάρθρωσης επί δέκα έτη μετά το πέρας της περιόδου αναδιάρθρωσης, δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2006, εκτός από έκτακτες και απρόβλεπτες περιστάσεις για τις οποίες δεν ευθύνεται η επιχείρηση,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η αποζημίωση που κατέβαλε το γαλλικό κράτος στην SNCM ύψους 53,48 εκατ. EUR για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας κατά την περίοδο 1991-2001 συνιστά κρατική ενίσχυση παράνομη κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, αλλά συμβατή με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 86 παράγραφος 2 της εν λόγω συνθήκης.

Η αρνητική τιμή πώλησης της SNCM των 158 εκατ. EUR, η ανάληψη από την CGMF του κόστους των κοινωνικών μέτρων έναντι των μισθωτών για ποσό 38,5 εκατ. EUR και η νέα κεφαλαιοποίηση της SNCM που πραγματοποιήσε από κοινού και ταυτόχρονα η CGMF για ποσό 8,75 εκατ. EUR δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Η ενίσχυση αναδιάρθρωσης ποσού 15,81 εκατ. EUR την οποία η Γαλλία χορήγησε στην Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM) συνιστά κρατική ενίσχυση παράνομη κατά την έννοια του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, αλλά συμβατή με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της ίδιας συνθήκης.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 8 Ιουλίου 2008.

Για την Επιτροπή,

Antonio TAJANI

Αντιπρόεδρος

- (1) ΕΕ C 308 της 11.12.2002, σ. 29.
- (2) Το εν λόγω σχέδιο αναδιάρθρωσης υποβλήθηκε μετά την κοινοποίηση από τις γαλλικές αρχές, στις 20 Δεκεμβρίου 2001, χρηματικής προκαταβολής που πραγματοποίησε η Compagnie Générale Maritime et Financière στην SNCM ποσού 22,5 εκατ. EUR ως ενίσχυση διάσωσης. Με απόφαση της 17ης Ιουλίου 2002, (ΕΕ C 148 της 25.6.2003, σ. 7), στη συνέχεια «η απόφαση του 2002», η Επιτροπή επέτρεψε την ενίσχυση διάσωσης υπέρ της SNCM στο πλαίσιο μιας προκαταρκτικής διαδικασίας εξέτασης των ενισχύσεων που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ. Στις 19 Νοεμβρίου 2002, οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή αντίγραφο των συμβάσεων χρηματικών προκαταβολών μεταξύ της SNCM και της CGMF καθώς και τις αποδείξεις απόδοσης της προκαταβολής της CGMF στην SNCM με δύο εμβάσματα στις 13 Μαΐου και 14 Ιουνίου 2002.
- (3) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/61846.
- (4) Η CGMF είναι χρηματοοικονομική εταιρεία συμμετοχών που ανήκει κατά 100 % στο γαλλικό κράτος η οποία ενεργεί ως ενδιάμεσος για αυτό για κάθε πράξη θαλάσσιας μεταφοράς και ναύλωσης πλοίων στη Μεσόγειο.
- (5) ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ.1. Δεδομένου ότι οι γαλλικές αρχές είχαν ζητήσει στις 11 Σεπτεμβρίου 2002 τη διόρθωση ορισμένων λαθών στην απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση στις 27 Νοεμβρίου 2002 που τροποποιούσε την απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002 (δημοσιεύθηκε στην ΕΕ C 308 της 11.12.2002, σ. 29). Τα ενδιαφερόμενα μέρη εκλήθησαν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους για το σχέδιο ενίσχυσης με αφετηρία εκείνη την ημερομηνία.
- (6) Στις 11 Σεπτεμβρίου 2002, οι γαλλικές αρχές ζήτησαν παράταση της προθεσμίας για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους και για την απόφαση της 19ης Αυγούστου 2002, παράταση την οποία οι υπηρεσίες της Επιτροπής ενέκριναν στις 17 Σεπτεμβρίου 2002.
- (7) Πρωτοκολλήθηκαν με αριθμό SG(2002) A/10050.
- (8) Πρωτοκολλήθηκαν στις 15 Ιανουαρίου 2003 με αριθμό DG TREN A/10962.
- (9) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό SG(2003) A/1691.
- (10) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/21531.
- (11) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό SG(2003) A/1546.
- (12) ΕΕ C 288 της 9.10.1999, σ. 2.
- (13) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/21701.
- (14) ΕΕ L 61 της 27.2.2004, σ. 13. Με απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2004 (στη συνέχεια «η απόφαση του 2004»), η Επιτροπή επέφερε μια οριακή τροποποίηση της απόφασης του 2003 με την οποία επέτρεπε στην SNCM να πραγματοποιήσει, εφόσον ήταν απαραίτητο, ανταλλαγή μεταξύ των πλοίων Aliso και Asco, τροποποιώντας το άρθρο 2 της απόφασης του 2003.
- (15) ΕΕ L 19 της 21.1.2005, σ. 70.
- (16) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/27546.
- (17) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/30842.
- (18) Πρόσθετα στοιχεία διαβίβαστηκαν με επιστολή της 30ής Νοεμβρίου 2005 (SG(2005) A/10782), της 14ης Δεκεμβρίου 2005 (SG(2005)A/11122), της 30ής Δεκεμβρίου 2005 (TREN A/10016).
- (19) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/16904.
- (20) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/19105.
- (21) Απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans GmbH e. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, (280/00, Συλλογή, σ. 7747).
- (22) Η Veolia Transport είναι θυγατρική κατά 100 % της Veolia Environnement. Εκμεταλλεύεται με την ονομασία Connex τις υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών για λογαριασμό δημόσιων οργανισμών αυτοδιοίκησης (δημόσιες μεταφορές σε αστικές περιοχές, δημόσιες μεταφορές μεταξύ πόλεων και περιφερειών) και διαχειρίζεται οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα και, σε μικρότερο βαθμό, υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών.
- (23) ΕΕ C 103 της 29.4.2006, σ. 28.

- (²⁴) ΕΕ L 24 της 29.1.2004, σ. 1.
- (²⁵) ΕΕ C 148 της 24.6.2006, σ. 42.
- (²⁶) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN A/25295.
- (²⁷) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN/A/24111.
- (²⁸) ΕΕ C 303 της 13.12.2006, σ. 53.
- (²⁹) Πρωτοκολλήθηκε με αριθμό TREN/A/37907.
- (³⁰) Από τον όμιλο *Stef-TFE* στις 28 Δεκεμβρίου 2007 (A/20313) και από την *Corsica Ferries* στις 27 Δεκεμβρίου 2006 (A/20056).
- (³¹) Επιστολές της 4ης Ιανουαρίου 2007 (D 2007 300067) απεστάλησαν στον όμιλο *Stef-TFE* (D 2007 300068) και στον όμιλο *Corsica Ferries*.
- (³²) Στις 11 Ιανουαρίου, 16 Ιανουαρίου και 9 Φεβρουαρίου 2007 που πρωτοκολλήθηκαν αντιστοίχα με αριθμούς TREN/A/21142, A/21669 και A/23798.
- (³³) Στις 13 Φεβρουαρίου 2007 πρωτοκολλήθηκαν με αριθμούς TREN/A/24473 και TREN/A/23981.
- (³⁴) Πρωτοκολλήθηκε από τις υπηρεσίες της Επιτροπής με αριθμό TREN/A/30979. Οι γαλλικές αρχές ζήτησαν και έλαβαν δύο παρατάσεις ενός μηνός για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους με επιστολή της 15ης Μαρτίου 2007 και 19ης Απριλίου 2007 που πρωτοκολλήθηκαν με τους αριθμούς TREN/A/27002 και A/29928.
- (³⁵) Τα στοιχεία αυτά κοινοποιήθηκαν από την CFF στις 15.3.2007 (TREN/A/27058), στις 27.9.2007 (TREN/A/43510 της 1.10.2007), στις 30.11.2007 (TREN/A/49918 της 6.12.2007), στις 20.12.2007 (TREN/A/51600 της 26.12.2007), στις 14 Μαρτίου 2008 (TREN/A/87084), από την *Stim* στις 20.12.2007 (TREN/A/51391) και από την *SNCM* στις 28 Φεβρουαρίου 2008 (TREN/A/85681). Η Γαλλία διαβίβασε επίσης πληροφορίες στις 21.12.2007, (TREN/A/51441), στις 7.1.2008 (TREN/A/86344) και στις 8.2.2008 (TREN/A/83661). Σε συνεδρίαση εργασίας στις 29 Φεβρουαρίου 2008, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν και άλλα έγγραφα.
- (³⁶) Η *SNCM* κατέχει άμεση μη πλειοψηφική συμμετοχή του 45 % στην *CMN* και έμμεση μη πλειοψηφική συμμετοχή μέσω της *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH) 24,1 %. Ο πραγματικός έλεγχος έχει ανατεθεί από το 1992 στον όμιλο *Stef-TFE* μέσω της συμμετοχής του με 49 % στην *Compagnie Méridionale de Participations* (CMP). Η *SNCM* και η *CMN* ήταν εταίροι στο πλαίσιο της ΑΔΥ την περίοδο 2001-2006 και τους ανατέθηκε από κοινού η νέα σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας για την περίοδο 2007-2012/2013.
- (³⁷) Η *CGTH* είναι εταιρεία συμμετοχών που κατέχεται κατά 100 % από την *SNCM*.
- (³⁸) Η *Aliso Voyage* αποτελεί το μέσο πωλήσεων από την ίδια την *SNCM*. Αποτελούμενη από 17 υποκαταστήματα σε όλη τη Γαλλία, η εταιρεία αυτή διαχειρίζεται τις πωλήσεις εισιτηρίων θαλάσσιων μεταφορών, εκ των οποίων το 49,9 % είναι εισιτήρια της *SNCM*.
- (³⁹) Όταν εκδόθηκε η απόφαση του 2003, η *SNCM* κατείχε μαζί με τον όμιλο εταιρειών μεταφορών *Delmas* κατά το ίδιο ποσοστό συμμετοχή στη γαλλική ναυτιλιακή εταιρεία μεταφοράς εμπορευμάτων *Sud-Cargos*, η οποία ειδικεύεται στις θαλάσσιες μεταφορές στο Μαρόκο. Η συμμετοχή αυτή εκχωρήθηκε στη συνέχεια, στα τέλη του 2005, έναντι ποσού [...]εκατ. EUR. Πληροφορία που καλύπτεται από το επαγγελματικό απόρρητο όπως προκύπτει από το επενδυτικό σχέδιο του 2005 που διαβίβασαν οι γαλλικές αρχές στις 28 Μαρτίου 2006.
- (⁴⁰) Η *SNCM* κατέχει το 100 % αυτής της εταιρείας που εξασφαλίζει τον εφοδιασμό των πλοίων της.
- (⁴¹) Ομόρρυθμη εταιρεία, που ανήκει κατά 100 % στη *SNCM*, η *Ferrytour* οργανώνει ταξίδια. Προσφέρει θαλάσσια ταξίδια στην Κορσική, τη Σαρδηνία και την Τυνησία, αλλά και πτήσεις σε πολλούς προορισμούς. Ακόμη, προσφέρει σύντομες κρουαζιέρες και υπηρεσίες επιχειρηματικού τουρισμού.
- (⁴²) Θυγατρική επιχείρηση που δημιουργήθηκε το 1996 και ανήκει κατά 100 % στην *SNCM*. Η εταιρεία *Les Comptoirs du Sud* διαχειρίζεται το σύνολο των καταστημάτων στα πλοία.
- (⁴³) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 12.

- (⁴⁴) Το Napoléon Bonaparte (χωρητικότητα 2 150 επιβατών και 708 οχημάτων, ισχύος 43 MW, ταχύτητας 23,8 κόμβων), μεγάλο υπερπολυτελές επιβατηγό οχηματαγωγό· το νεότευκτο Danielle Casanova, που παραδόθηκε τον Μάιο του 2002 (χωρητικότητα 2 204 επιβατών και 700 οχημάτων, ισχύος 37,8 MW, ταχύτητας 23,8 κόμβων), επίσης μεγάλο υπερπολυτελές επιβατηγό οχηματαγωγό· το Île de Beauté (χωρητικότητα 1 554 επιβατών και 520 οχημάτων, ισχύος 37,8 MW, ταχύτητας 21,5 κόμβων), άρχισε δρομολόγια το έτος 1979 και ανακαινίστηκε το 1989/90· το le Méditerranée (χωρητικότητα 2 254 επιβατών και 800 αυτοκινήτων, ισχύος 35,8 MW, ταχύτητας 24 κόμβων) και το Corse (χωρητικότητα 2 150 επιβατών και 600 αυτοκινήτων, ισχύος 27,56 MW, ταχύτητας 23,5 κόμβων).
- (⁴⁵) Το Paglia Orba, (χωρητικότητα 500 επιβατών, 2 000 γραμμικών μέτρων φορτίου και 120 οχημάτων, ισχύος 19,7 MW, ταχύτητας 19 κόμβων)· το Monte d'Orto (χωρητικότητα 508 επιβατών, 1 615 μέτρων φορτίου και 130 οχημάτων, ισχύος 14,8 MW, ταχύτητας 19,5 κόμβων)· το Monte Cinto (χωρητικότητα 111 επιβατών, 1 200 μέτρων φορτίου και 130 οχημάτων, ισχύος 8,8 MW, ταχύτητας 18 κόμβων)· από τον Μάιο του 2003, το Pascal Paoli (χωρητικότητα 594 επιβατών, 2 300 μέτρων φορτίου και 130 οχημάτων, ισχύος 37,8 MW, ταχύτητας 23 κόμβων).
- (⁴⁶) Το ταχύπλοο NGV Liamone (χωρητικότητα 1 116 επιβατών και 250 οχημάτων, ισχύος 65,0 MW, ταχύτητας 42 κόμβων), που εκτελεί επίσης δρομολόγια στη γραμμή της Τουλόν.
- (⁴⁷) Όλα, εκτός των *Danielle Casanova*, *Pascal Paoli*, *Liamone* σε χρηματοδοτική μίσθωση.
- (⁴⁸) Άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3577/92 του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 1992, για την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές στο εσωτερικό των κρατών μελών (θαλάσσιες ενδομεταφορές- καμποιάζ) (ΕΕ L 364 της 12.12.1992, σ. 7).
- (⁴⁹) ΕΕ S 2001/10 – 007-005.
- (⁵⁰) Εκχωρούσα αρχή για τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας από το 1991 δυνάμει του γαλλικού νόμου αριθ. 91-428 της 13ης Μαΐου 1991.
- (⁵¹) ΕΕ 2006/S 100-107350.
- (⁵²) Κρατική ενίσχυση αριθ. N 781/01 που επετράπη με απόφαση της Επιτροπής της 2.7.2002, ΕΕ C 186 της 6.8.2002, σ. 3.
- (⁵³) Κρατική ενίσχυση N 13/07 που επετράπη με απόφαση της Επιτροπής της 24ης Απριλίου 2007, η οποία δημοσιεύθηκε στον διαδικτυακό τόπο της Επιτροπής: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/transport_2007.htm
- (⁵⁴) Ο οδηγός συνοδεύει ολόκληρο το όχημα κατά τη διάρκεια του διάπλου. Ορισμένες φορές, ένας οδηγός φορτώνει το όχημα στο λιμένα αναχώρησης και το παραλαμβάνει άλλος στο λιμένα άφιξης. Αυτό καταλογίζεται ως συνοδευμένη μεταφορά, σε αντίθεση με τη μεταφορά τροχοφόρων, οπότε το ρυμουλκούμενο ταξιδεύει χωρίς ελκυστήρα.
- (⁵⁵) ΕΕ C 148 της 25.6.2003, σ. 7.
- (⁵⁶) Το ποσό αυτό αναλύεται ως εξής: 20,4 εκατ. EUR ως καθαυτό σχέδιο αναδιάρθρωσης, 1,8 εκατ. EUR έξοδα παροπλισμού πλοίων σε πώληση, 14,8 εκατ. EUR απόσβεση του Liamone και 9 εκατ. EUR κόστος αναδιάταξης της δραστηριότητας προς τις χώρες του Μαγκρέμπ.
- (⁵⁷) Το σχέδιο αυτό εγκρίθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2001 από το διοικητικό συμβούλιο της SNCM.
- (⁵⁸) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε μείωση του αριθμού των δρομολογίων από 4 138 (3 835 της SNCM και 303 της θυγατρικής της Corsica Marittima) σε 3 410 το 2003 με τις ακόλουθες τροποποιήσεις στα δρομολόγια:
- τροποποίηση των δρομολογίων μεταξύ Μασσαλίας και Κορσικής σύμφωνα με τη συγγραφή υποχρεώσεων της σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας 2001-2006,
  - οιοει κατάργηση των συνδέσεων μεταξύ της Τουλόν και της Κορσικής,
  - μείωση των δρομολογίων μεταξύ Νίκαιας και Κορσικής,
  - κατάργηση της γραμμής Λιβόρνο-Bastia με το διατεθέν υλικό, η οποία έκλεισε οριστικά το 2003,
  - ενίσχυση της συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης της Αλγερίας και της Τυνησίας με τα πλοία «Méditerranée», «Île de Beauté» και «Corse» και την κατάργηση της γραμμής Γένοβα – Τύνιδα.
- (⁵⁹) Οι περικοπές προσωπικού θα πραγματοποιούνταν με κανονικές ή πρόωρες αποχωρήσεις βάσει κριτηρίων ηλικίας (πρόωρη παύση δραστηριότητας), άδειες κινητικότητας και τη μη αντικατάσταση συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Εκτιμάται, ωστόσο, ότι αντιπροσωπεύουν δαπάνη 20,4 εκατ. EUR για την SNCM.
- (⁶⁰) Όπως η κυκλοφορία, η προβλεπόμενη αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (1,5 %), το ποσοστό των δανείων (5,5 %) το ποσοστό απόδοσης των χρηματοοικονομικών προϊόντων (4,5 %) και το ποσοστό βραχυπρόθεσμων χρεών (5 %).

- (61) Οι γαλλικές αρχές επικατέστησαν δύο εναλλακτικές μεθόδους τις οποίες απέκλεισαν λόγω υπερβολικά μεγάλου κόστους. Η πρώτη μέθοδος αξιολόγησης συνίστατο στην πρόσθεση του κόστους του συνόλου των μέτρων αναδιάρθρωσης. Είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη χρηματοδότησης κατά 90,9 εκατ. EUR, λαμβάνοντας υπόψη τα εξής:
- τις συσσωρευμένες ζημιές της περιόδου 1991 έως 2001, ήτοι 41,7 εκατ. EUR (29 εκατ. EUR – αριθμός που επικυρώθηκε με την απόφαση 2002/149/EK της 30ής Οκτωβρίου 2001 (ΕΕ L 50 της 21.2.2002, σ. 66), 6,1 εκατ. EUR για το 2000 και 6,6 εκατ. EUR προ των εξόδων αναδιάρθρωσης, για το 2001),
  - τη μείωση του πόρου που αποτελείται από έκτακτες αποσβέσεις κατά τις ίδιες περιόδους, ήτοι 24 εκατ. EUR (το κονδύλιο μείωσε από 86 σε 62 εκατ. EUR τον ισολογισμό της περιόδου, γεγονός που συνεπάγεται την παράταση από 12 σε 20 έτη της περιόδου απόσβεσης, η μικρότερη προσφυγή σε αυτό τον πόρο και η προσφυγή στην «μίσθωση» για τις τελευταίες μονάδες),
  - την υπεραξία μεταβίβασης κατά την αναδιάρθρωση που ανέρχεται σε 21 εκατ. EUR, μειώνοντας τις ανάγκες χρηματοδότησης και
  - το συνολικό αποτέλεσμα των δαπανών αναδιάρθρωσης που ανέρχεται σε 46,2 εκατ. EUR (βλέπε υποσημείωση 56).
- Η δεύτερη μέθοδος αξιολόγησης συνίστατο στον καθορισμό του ύψους ιδίων κεφαλαίων που απαιτούν οι τράπεζες για το σύνολο του στόλου, γνωρίζοντας ότι οι τράπεζες γενικά για τη χρηματοδότηση της αγοράς πλοίων απαιτούν ίδια κεφάλαια που αντιστοιχούν στο 20 έως 25 % της αξίας του πλοίου. Με βάση τον υπολογισμό των γαλλικών αρχών, βάσει ιστορικού κόστους κτήσης του στόλου ύψους 843 εκατ. EUR, οι ανάγκες για ίδια κεφάλαια ανέρχονταν σε 157 έως 196 εκατ. EUR. Εάν αφαιρεθούν τα διαθέσιμα ίδια κεφάλαια στο τέλος του έτους 2001, βάσει αυτής της μεθόδου η ανάγκη νέας κεφαλαιοποίησης κυμαινόταν από 101 έως 140 εκατ. EUR.
- (62) Βλέπε κατωτέρω.
- (63) Στο σχέδιο αναδιάρθρωσης της του 2002, η SNCM πρόβλεπε τον παροπλισμό και την πώληση τεσσάρων πλοίων της: των *Naroléon*, *Liberté*, *Monte Rotondo* και *NGV Asco*, το οποίο είχε αντικατασταθεί από το πλοίο *Aliso*. Τα πλοία αυτά έχουν πλέον πωληθεί όλα. Το διαπιστωθέν καθαρό προϊόν της εκχώρησης ανέρχεται 25 165 000 EUR. Σύμφωνα με την απόφαση του 2003, η SNCM εκχώρησε τις συμμετοχές της στην *SCI Espace Shuman*, *Southerna Trader*, *Someca*, *Amadeus* και *CCM* για καθαρό προϊόν εκχώρησης 5,02 εκατ. EUR. Από την έκδοση της απόφασης του 2003 και μετά, η SNCM πώλησε τη συμμετοχή της στην *Sud Cargos*, το πλοίο *Asco* και διαμερίσματα από το στόλο ακινήτων της SNCM για ποσό 12,2 εκατ. EUR.
- (64) Η διαδικασία επιλογής ιδιωτικών εταιρών πραγματοποιήθηκε από τις 26 Ιανουαρίου 2005 έως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2005.
- Στις 26 Ιανουαρίου και 17 Φεβρουαρίου 2005, η γαλλική κυβέρνηση ανήγγειλε ότι επρόκειτο να αναζητήσει ιδιωτικό εταιρό για εγγραφή στο κεφάλαιο της SNCM, για να ενισχύσει την οικονομική της διάρθρωση και να την πλαισιώσει στις εξελίξεις που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξή της.
- Αφού διόρισε μια ανεξάρτητη προσωπικότητα για την επίβλεψη της διαδικασίας αναζήτησης, η *Agence des Participations de l'Etat* («APE») έδωσε εντολή σε μια τράπεζα-σύμβουλο («HSBC») να έλθει σε επαφή με δυνητικούς αγοραστές.
- Σε αυτό το πλαίσιο, πραγματοποιήθηκαν επαφές με 72 βιομηχανικούς και χρηματοοικονομικούς επενδυτές, με στόχο τον καθορισμό των χρηματοοικονομικών όρων μιας προσφοράς που αποσκοπεί στην υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου της εταιρείας και τη διατήρηση της απασχόλησης και της σωστής εκτέλεσης της δημόσιας υπηρεσίας. Από αυτούς [...] εξέφρασαν ενδιαφέρον, υπεγράφησαν [...] συμφωνίες εμπιστευτικότητας και απεστάλησαν [...] ενημερωτικά υπομνήματα. [...] επιχειρήσεις υπέβαλαν προσφορές στον πρώτο γύρο, στις 5 Απριλίου 2005, και τρεις προσφορές ([...][...] και [...]) ελήφθησαν στο δεύτερο γύρο, στις 17 Ιουνίου 2005, καθώς και εκδήλωση ενδιαφέροντος για την απόκτηση συμμετοχής πλειοψηφίας (...). Κατά τον τρίτο γύρο ελήφθησαν τρεις προσφορές στις 28 Ιουλίου 2005.
- Στις 14 Σεπτεμβρίου 2005, κλήθηκε κάθε επιχείρηση να υποβάλει τη σταθερή και οριστική προσφορά της πριν τις 15 Σεπτεμβρίου 2005. Επειδή η εταιρεία [...] παραιτήθηκε μέχρι εκείνη την ημερομηνία, οι υπηρεσίες του κράτους έλαβαν δύο σταθερές προσφορές εισφοράς κεφαλαίου και αγοράς του συνόλου του κεφαλαίου των γαλλικών ομίλων *Butler Capital Partners* (BCP) και [...].
- Στις 27 Σεπτεμβρίου 2005, η Γαλλία εξέδωσε ανακοίνωση τύπου που ανέφερε ότι, βάσει διεξοδικής εξέτασης των δύο προσφορών, επέλεξε η προσφορά που υπέβαλε ο όμιλος BCP διότι, εκτός του ότι ήταν οικονομικά η πλέον συμφέρουσα, ανταποκρινόταν καλύτερα και στα συμφέροντα της εταιρείας, της δημόσιας υπηρεσίας και της απασχόλησης. Η αρχική προσφορά της BCP πρότεινε αρνητική τιμή [...] εκατ. EUR και αποτελούσε την ασθενέστερη εκτίμηση της αρνητικής τιμής. Η εν λόγω αρχική προσφορά των δυνητικών αγοραστών πρόβλεπε ρητά τη δυνατότητα προσαρμογής της προσφοράς τους κατά τη λήξη των διενεργηθέντων ελέγχων. Οι γαλλικές αρχές ανέφεραν ότι η αρχική τιμή αναθεωρήθηκε προς τα άνω μετά τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν στις 16 Δεκεμβρίου 2005 λόγω αντικειμενικών στοιχείων που επηρεάζουν το κανονιστικό και οικονομικό πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιείται η SNCM και επήλθε μετά την επίδοση της προσφοράς στις 15 Δεκεμβρίου 2005. Έτσι, η αρνητική τιμή αναθεωρήθηκε σε [...] εκατ. EUR.
- Οι διαπραγματεύσεις που πραγματοποιήθηκαν ανάμεσα στις γαλλικές αρχές και τους μελλοντικούς αγοραστές συνέβαλαν στο να μειωθεί το ποσό σε 142,5 εκατ. EUR, προσαυξημένο κατά την επιβάρυνση με ένα μέρος των δαπανών σχετικά με τα ταμεία συνταξιοδότησης των εργαζομένων της SNCM (δηλαδή 15,5 εκατ. EUR).
- (65) Η εσωτερική διαδικασία της SNCM για την υλοποίηση των πράξεων της νέας κεφαλαιοποίησης και ιδιωτικοποίησης ξεκίνησε επίσημα στις 12 Απριλίου 2006 και ολοκληρώθηκε στις 31 Μαΐου 2006. Πρέπει να επισημανθεί ότι μέχρι τις 27 Νοεμβρίου 2007 δεν είχε πραγματοποιηθεί η συμμετοχή των μισθωτών στο μετοχικό κεφάλαιο.

- (⁶⁶) Ο μηχανισμός αυτός προβλέπεται στο άρθρο II.2 το πρωτοκόλλου εκχώρησης της 16ης Μαΐου 2006, το οποίο ορίζει ότι ο λογαριασμός αυτός προορίζεται «για τη χρηματοδότηση του μέρους του κόστους των ενδεχόμενων εθελουσιών συνταξιοδοτήσεων ή λύσεων συμβάσεων εργασίας [...] συμπληρωματικά προς τα πάσης φύσεως ποσά που θα έπρεπε να καταβάλει ο εργοδότης κατ' εφαρμογή των νόμιμων και συμβατικών διατάξεων». Ο μεσεγγυούχος «έχει αποστολή να καταβάλει τα κεφάλαια σε περίπτωση που οι εν λόγω μισθωτοί μη υπαγόμενοι σε διαδικασία εσωτερικής μετάταξης στον όμιλο SNCM εγκαταλείψουν πράγματι την εταιρεία και να αποδεσμεύσει το υπόλοιπο του δεσμευμένου ποσού με τη λήξη της αποστολής του ως μεσεγγυούχου.» [...].
- (⁶⁷) Τα τέσσερα κριτήρια Altmark είναι τα ακόλουθα:
- i) η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, ενώ η υποχρέωση αυτή πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένη·
  - ii) οι βασικές παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η αντιστάθμιση πρέπει να έχουν προσδιορισθεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια, με σκοπό να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιλαμβάνει η αντιστάθμιση αυτή οικονομικό πλεονέκτημα ικανό να ευνοήσει τη δικαιούχο επιχείρηση έναντι των ανταγωνιστριών της·
  - iii) η αντιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός εύλογου κέρδους σε σχέση με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών·
  - iv) όταν η επιλογή της επιχειρήσεως στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε συγκεκριμένη περίπτωση δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως δημόσιας σύμβασης, παρέχοντας τη δυνατότητα επιλογής του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο για το κοινωνικό σύνολο κόστος, το επίπεδο της απαραίτητης αντιστάθμισης πρέπει να καθορίζεται βάσει ανάλυσεως των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη με μεταφορικά μέσα προς ικανοποίηση των απαιτήσεων σχετικά με την παροχή δημόσιας υπηρεσίας προκειμένου να εκπληρώσει τις ως άνω υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά έσοδα και ένα εύλογο κέρδος από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών.
- (⁶⁸) Ως προς αυτό, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ακόμη ότι οι αποζημιώσεις υπολογίστηκαν βάσει συγκεκριμένων υποχρεώσεων (αριθμός δρομολογίων, προσφερόμενες θέσεις, μέσο υποκατάστασης, επιβολή ανώτατων τιμών κ.λπ.) και κατά συνέπεια, οι παράμετροι που περιλαμβάνονται στις πενταετείς συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, οι οποίες ανατέθηκαν το 1991 και το 1996, μεταξύ της SNCM και του αρμόδιου φορέα περιφερειακής διοίκησης και οι οποίες συμβάσεις προέβλεπαν επίσης προσαρμογή της αποζημίωσης σε συνάρτηση με τα εισπραχθέντα έσοδα.
- (⁶⁹) Συγκεκριμένα, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην επιστολή τους της 8ης Οκτωβρίου 2002 (TREN/A/10050), στοιχεία που θα μπορούσαν να αποδείξουν ότι η διάρθρωση των λειτουργικών εξόδων της SNCM την περίοδο 1991 έως 2001 ήταν συγκρίσιμη με αυτήν παρόμοιων επιχειρήσεων θαλάσσιων μεταφορών επιβατών, όπως η Brittany Ferries, η Seafrance και η CMN. Όσον αφορά την τελευταία, οι γαλλικές αρχές θα έκριναν την αποτελεσματικότητα της SNCM συγκρίνοντας τη δραστηριότητα μεικτών μεταφορών. Αυτές οι δύο εταιρείες λειτουργούσαν, πράγματι, σε παρόμοιο πλαίσιο, με πλοία σχεδόν ισοδύναμα (με 3 επιβατηγοφορητά πλοία η CMN και 4 επιβατηγοφορητά πλοία η SNCM) και προς ισοδύναμους προορισμούς. Με βάση τα δεδομένα που συνελέγησαν για την περίοδο 1991-2001 θα μπορούσαν να επαληθευτεί ότι οι δείκτες παραγωγικότητας (αναλογίες των μισθολογικών δαπανών προς τον κύκλο εργασιών, τα δρομολόγια και τα πλοία) για τη δραστηριότητα των μεικτών μεταφορών, οι οποίοι διέφεραν το 1993, παρουσιάζουν σημαντικά σύγκλιση κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Έτσι, τα στοιχεία αυτά θα αποδείκνυαν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι δείκτες παραγωγικότητας της SNCM θα προσέγγιζαν τα ποσοστά μιας μέσης επιχείρησης του τομέα.
- (⁷⁰) ΕΕ L 50 της 21.2.2002, σ. 66. Πράγματι, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν ότι, μετά την έκθεση του εμπειρογνώμονα που όρισε η Επιτροπή για τα λογιστικά και διαχειριστικά δεδομένα που παρουσίασαν οι γαλλικές αρχές, η Επιτροπή συμπεράνε στην παράγραφο 98 της απόφασης της 30ής Οκτωβρίου 2001 «ότι οι επιδοτήσεις δημόσιας υπηρεσίας δεν χρησίμευσαν στην αντιστάθμιση του κόστους των ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων της SNCM. Ο διαχωρισμός των λογαριασμών σχετικά με την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας και οι έλεγχοι που διενεργήθηκαν από τις περιφερειακές και εθνικές αρχές ελέγχου επιτρέπουν να παρασχεθεί εγγύηση ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί που καταγράφουν τον τρόπο χρησιμοποίησης της επιδότησης εδαφικής συνοχής παρουσιάζουν μια πιστή εικόνα του κόστους της παροχής της δημόσιας υπηρεσίας».
- (⁷¹) Οι γαλλικές αρχές είχαν υπερασπιστεί το 2002 το στρατηγικό χαρακτήρα της συμμετοχής της SNCM στη Sud-Cargos. Η εξέλιξη του κλάδου των μεταφορών εμπορευμάτων (ανάπτυξη των μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων σε βάρος των μεταφορών με οχηματαγωγά), η εξαγορά της Delmas, ενός άλλου μετόχου της Sud-Cargos, από την CMA CGM και οι οικονομικές δυσκολίες της Sud-Cargos είναι παράγοντες που εξηγούν γιατί η εν λόγω συμμετοχή δεν θεωρήθηκε στρατηγική και μεταβιβάστηκε το 2005 από την SNCM.
- (⁷²) Απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 2003, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Επιτροπής (334/99, Συλλογή, σ. I-1139).
- (⁷³) Απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 2005 σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε το Βέλγιο στην ABX Logistics αριθ. C 53/2003 (πρώην NN 62/03) - ΕΕ L 383 της 28.12.2006, σ. 21.

- (74) Απόφαση της Επιτροπής της 8ης Ιουλίου 1999 σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γερμανία στην Gröditzter Stahlwerke GmbH και τη θυγατρική της Walzwrk Burg GmbH, EE L 292 της 13.11.1999.
- (75) Η έκθεση αυτή διαβιβάστηκε στην Επιτροπή τον Μάρτιο του 2006 και συντάχθηκε από την CGMF με τη στήριξη της Ernst & Young, το νόμιμο ελεγκτή της SNCM (στη συνέχεια «έκθεση CGMF»).
- (76) Η έκθεση που συντάχθηκε στις 29 Μαρτίου 2006 από την Oddo Corporate Finance και την εταιρεία Paul Hastings (έκθεση Oddo) διαβιβάστηκε στις 7 Απριλίου 2006 στην Επιτροπή. Περιέχει κριτική επισκόπηση που ζήτησε η Agence des Participations de l'Etat (APE), τις εκθέσεις CGMF και μια μέθοδο εκτίμησης του κόστους εκκαθάρισης που κρίνεται αποδεκτό σε κοινοτικό επίπεδο.
- (77) Λαμβανομένων υπόψη των ενσώματων πάγιων στοιχείων [...] εκατ. EUR) και χρηματοοικονομικών [...] εκατ. EUR), πιστώσεων πελατών [...] εκατ. EUR), άλλων πιστώσεων [...] εκατ. EUR) και ταμειακού ελλείμματος –[...] εκατ. EUR. Η Γαλλία διευκρίνισε ότι με μια πολύ ρεαλιστική εκτίμηση, που λαμβάνει υπόψη μεταγενέστερα χρηματοοικονομικά στοιχεία, η αξία αυτή θα ήταν [...] εκατ. EUR.
- (78) Απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, Ισπανία κατά Επιτροπής, (278/92, 279/92 και 280/92, Συλλογή, σ. I-4103).
- (79) Απόφαση αριθ. 98-15129 του Cour de Cassation της 6ης Φεβρουαρίου 2001. Η υπόθεση αυτή αφορά ένα δημόσιο οργανισμό, τον BRGM (Bureau de Recherches Géologiques et Minières) που καταδικάστηκε να καταβάλει το σύνολο της ανεπάρκειας ενεργητικού της θυγατρικής του Mines de Salsignes, με την αιτιολογία ότι ο εκ των πραγμάτων διαχειριστής, η BRGM, αν και γνώριζε τους όρους υποβάθμισης της δραστηριότητας και τις δοθείσες προειδοποιήσεις, επέδειξε πλημμελή συμπεριφορά επιτρέποντας τη συνέχιση της δραστηριότητας.
- (80) Υπόθεση Asprocomp Group Oyj· απόφαση του Cour d'Appel (Εφετείου) της Rouen της 22ας Μαρτίου 2005.
- (81) Για λόγους σύγκρισης, το ποσοστό απόδοσης μιας ΟΑΤ (Obligation Assimilable du Trésor, ομολογίας που εκδίδει το γαλλικό κράτος) διάρκειας 30, 10, 5 και 2 ετών ήταν αντίστοιχα 3,95 %, 3,82 %, 3,75 % και 3,72 % στις 31 Οκτωβρίου 2006.
- (82) Απόφαση της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2002, Société Française de Production, C(2002) 2593 - EE C 71 της 25.3.2003, σ. 3.
- (83) Πράγματι, σύμφωνα με ανεξάρτητη μελέτη αγοράς που διαβίβασε η Γαλλία για το σκοπό αυτό, η CFF κατέχει σήμερα περίπου το [...] του κλάδου μεταφοράς επιβατών, ενώ τα μερίδια αγοράς της SNCM μειώθηκαν από 82 % το 2000 σε [...] % το 2005 και παρουσίασαν ισχυρότατη αύξηση στον κλάδο των μεταφορών εμπορευμάτων όπου η SNCM εξακολουθεί να είναι ο κύριος μεταφορέας χάρη στη συμμετοχή της CMN.
- (84) Η CFF υπενθυμίζει ότι η σύμβαση ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας εξασφαλίζει στην εταιρεία δημόσια επιδότηση περίπου 64,3 εκατ. EUR κατά μέσο όρο ετησίως, δηλαδή συνολικά 321,5 εκατ. EUR σε πέντε έτη. Κατά την άποψή της, το άρθρο 5 της σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας εγγυάται στην SNCM ταμειακές ροές 72,8 εκατ. EUR. Επιπλέον, η Corsica Ferries τονίζει ότι τα 15 εκατ. EUR από τα 40,6 εκατ. EUR ζημιών που παρουσίασε η SNCM το 2001 προέρχονται από μείωση της αξίας ταχύπλου πλοίου *Liamone*.
- (85) Η απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας ανέφερε ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε μεταξύ άλλων «το κλείσιμο της γραμμής Bastia-Λιβόρνο με διάθεση του υλικού».
- (86) Οι επικρίσεις που διατύπωσε η CFF αφορούν τα ακόλουθα σημεία: δεν υπήρξε πραγματική μείωση προσωπικού, δεν υπήρξε συγκέντρωση συμμετοχών της SNCM για την προσπάθεια αναδιάρθρωσης και δεν ελήφθησαν υπόψη οι υπεραξίες στα πλοία.
- (87) Το ποσό των 76 εκατ. EUR αντιστοιχεί κατά την CFF στα 500 εκατ. γαλλικά φράγκα (FRF) με τα οποία θα ζημιωνόταν η επιχείρηση από την επιδότηση εδαφικής συνοχής τη νέα περίοδο 2002-2006.
- (88) Σε σχέση με τα ποσοστά που η ίδια κατέγραψε σε ομάδα εννέα εταιρειών θαλάσσιων μεταφορών. Τα ποσοστά αυτά κυμαίνονται από 23,69 % (για την *Moby Lines*) έως 55,09 % (για το *Grimaldi*) και 49,7 % για την CMN.
- (89) Η CFF αναφέρει συμμετοχή 50 % στην εταιρεία θαλάσσιων μεταφορών Sud-Cargos, συμμετοχή 13 % στην Amadeus, ειδικευμένη εταιρεία στα συστήματα κράτησης στις αερομεταφορές, τη συμμετοχή στην CMN και την ακίνητη περιουσία της CGTH.

- (⁹⁰) Μέτοχος αναφοράς της CMN.
- (⁹¹) Προς υπόμνηση, η ΟΤC είναι, από κοινού με το φορέα περιφερειακής διοίκησης της Κορσικής, η εκχωρούσα αρχή της σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας.
- (⁹²) Για την ΑΔΥ όσον αφορά τις συνδέσεις Μασσαλίας – Κορσικής, οι περισσότερες παρατηρήσεις της CFF αφορούν τη διαδικασία ανάθεσης της νέας ΑΔΥ την περίοδο 2007-2012/2013 και τα δρομολόγια επίμαχα που εκκρεμούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων με πρωτοβουλία της CFF, τα οποία στη συνέχεια απορρίφθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια.
- (⁹³) Ως προς αυτό, η CFF υπενθυμίζει ότι, το δεύτερο εξάμηνο του 2005, είχε ξεκινήσει επείγουσα διαδικασία στο Εμποροδικείο της Μασσαλίας και προβλέφθηκε η υποβολή ισολογισμού ήδη από το φθινόπωρο του 2005 για απώλειες που υπολογίστηκαν το 2005 σε 30 εκατ. EUR.
- (⁹⁴) Πράγματι, κατά την CFF, στην υπόθεση *Mines et produits chimiques de Salsignes*, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν επικαλείται πούθενά την άμεση ευθύνη του κράτους μετόχου σε περίπτωση εκκαθάρισης μιας επιχείρησης της οποίας είναι μέτοχος, αλλά τη δυνατότητα ανάληψης δράσης για την καταβολή των κοινωνικών οφειλών κατά ενός δημοσίου ιδρύματος βιομηχανικού και εμπορικού χαρακτήρα και την αδυναμία των διαχειριστών τους να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους επικαλούμενοι την παρέμβαση των δημόσιων αρχών.
Όσον αφορά το εφαρμοστέο στην προκειμένη περίπτωση της νομολογίας του Εφετείου της Rouen στην περίπτωση *Asproctop*, η CFF υποστηρίζει ότι το αντικείμενο αυτής της απόφασης, που αφορά την καταδίκη μιας μητρικής εταιρείας να καταβάλει στους μισθωτούς μιας θυγατρικής αποζημιώσεις κοινωνικού χαρακτήρα λόγω «μη τήρησης μιας συμφωνίας» που επικυρώθηκε από τη μητρική διαφέρει πολύ από τις περιστάσεις της υπόθεσης SNCM. Δεν υφίσταται, συνεπώς, βέβαιος κίνδυνος να καταδικαστεί η SNCM ή το κράτος να καταβάλει αποζημιώσεις απόλυσης σε περίπτωση δικαστικής εκκαθάρισης. Εξάλλου, η CFF αμφισβητεί τον υπολογισμό των άλλων κοινωνικών δαπανών, επειδή οι διάφοροι εμπειρογνώμονες που καλούνται να τις υπολογίσουν παρουσιάζουν διαφορετικά στοιχεία.
- (⁹⁵) Για το σκοπό αυτό, η CFF θεωρεί ότι η πραγματική αξία των πλοίων, όπως ανέφερε η SNCM κατά την παρουσίαση της προσφοράς της στο πλαίσιο της ΑΔΥ, έπρεπε να είχε ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση των στοιχείων ενεργητικού της SNCM στις εκδόσεις Oddo και CGMF.
- (⁹⁶) Κατά την CFF, η Γαλλία επιμένει ότι έχουν καθοριστική σημασία η συνολική ικανοποίησης της συγκοινωνιακής σύνδεσης με τη Νίκαια, η διατήρηση του στόλου στο σημερινό επίπεδο και εμμένει στον υποτιθέμενο στρατηγικό χαρακτήρα της συμμετοχής της SNCM στο όμιλο CMN.
- (⁹⁷) Την 1η Ιανουαρίου 2007 με την άφιξη του Superfast X.
- (⁹⁸) Η CFF προτείνει να περιοριστούν στο επίπεδο του 2005 οι χωρητικότητες που προσφέρονται στην κάθε μία από τις ανταγωνιστικές αγορές (Νίκαια, Τυνησία και Αλγερία), να μην ανοίξει καμία νέα γραμμή και να γίνει αναδιάταξη των συνδέσεων Μασσαλίας-Κορσικής σε μεικτές μεταφορές με στόχο τη μείωση του κόστους.
- (⁹⁹) Η SNCM προέβη στην αγορά νέων πλοίων κατά παράβαση του άρθρου 2 της απόφασης της Επιτροπής του 2003. Εξάλλου, η SNCM δεν εκποίησε τη συμμετοχή της στην CCM παραβιάζοντας το άρθρο 3 της απόφασης της Επιτροπής. Τέλος η SNCM εφαρμόζει από το 2003 επιθετική πολιτική τιμών με τιμές κατώτερες από αυτές που εφαρμόζε η CFF, κατά παράβαση του άρθρου 4 της ίδιας απόφασης (εισιτήρια έως 30 % φθηνότερα για την παροχή ταυτώσιμων ή συγκρίσιμων υπηρεσιών).
- (¹⁰⁰) Αφενός, λόγω της έλλειψης γνώσης των μεθόδων λογιστικής καταγραφής και αναλυτικής καταγραφής των δύο εταιρειών και, αφετέρου, λόγω της μη συμμετοχής της CMN σε μια τέτοια μελέτη.
- (¹⁰¹) Κατά τη STIM, η SNCM υποεκτίμησε εκούσια αυτά τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα. Με βάση λογιστικό έλεγχο ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα για λογαριασμό του Office des Transports de Corse, το συσσωρευμένο έλλειμμα του δικτύου της Κορσικής της SNCM ανερχόταν σε 124 εκατ. γαλλικά φράγκα (περίπου 19 εκατ. EUR) για τα έτη 1996-2001, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το έκτακτο αποτέλεσμα του 2001.
- (¹⁰²) Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Μαΐου 2003, Ιταλία και SIM 2 Multimedia κατά Επιτροπής (328/99 και 399/00, Συλλογή, σ. I-4035).
- (¹⁰³) Από τα στοιχεία που επικαλείται αυτή η έκθεση προκύπτει ότι [...].
- (¹⁰⁴) Επικαλούμενη έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η έκθεση αναφέρει παραδείγματος χάρι ότι [...].

- (105) Από τα στοιχεία που επικαλείται αυτή η έρευνα προκύπτει ότι [...].
- (106) Ενδεικτικά, το κράτος [...].
- (107) Η έκθεση επισημαίνει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα διαχειριστικά λάθη: [...].
- (108) Τα θαλάσσια μεταφορικά μέσα έχουν περιοριστεί και το πρόγραμμα εκποίησης στοιχείων ενεργητικού εξελίσσεται σύμφωνα με το βιομηχανικό σχέδιο. Υπήρξε αναδιάταξη των δρομολογίων και το σχέδιο δράσης για τη μείωση των ενδιάμεσων αναλώσεων παράγει τα πρώτα αποτελέσματα. Τέλος, το σκέλος απασχόλησης του βιομηχανικού σχεδίου τίθεται σταδιακά σε εφαρμογή.
- (109) Η αναλογία 0,497 που δήλωσε η *Corsica Ferries* για το CMN το 2001 είναι ανακριβής, διότι δεν λαμβάνει υπόψη το διαθέσιμο ενεργητικό του ισολογισμού. Εάν συνεκτιμηθεί και αυτό το στοιχείο, η αναλογία της CMN είναι 0,557. Σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές, αυτό το επίπεδο εξακολουθεί να είναι σε κάθε περίπτωση ανεπαρκές για τη CMN και καταδεικνύει τη δυσχερή ταμειακή κατάσταση που αντιμετώπιζε η CMN το 2002. Η CMN αναγκάστηκε, πράγματι, να δανειστεί 8 εκατ. EUR από την *Stef-TFE* για την κάλυψη ταμειακού ελλείμματος που δεν κάλυψαν οι τράπεζές της.
- (110) Στην επιστολή της 9ης Ιανουαρίου 2003, το Περιφερειακό Συμβούλιο *Προβηγκίας-Άλπων-Κυανής Ακτής* ανέφερε πράγματι την έρευνα αγοράς που είχε διαβιβαστεί στην Επιτροπή στο πλαίσιο της κοινοποίησης, της οποίας διέθετε προφανώς αντίγραφο, επισημαίνοντας την ακόλουθη διαπίστωση: «Η προσφορά [για τη σύνδεση της Κορσικής με την ηπειρωτική Γαλλία] είναι υπερβολική σε σχέση με τη ζήτηση. Το ποσοστό πληρότητας των πλοίων ποικίλλει κατά μέσον όρο, από 20 % τη χειμερινή έως 50 % τη θερινή περίοδο.»
- (111) Συγκεκριμένα, απορρίπτει την εκτίμηση της αξίας της επιχείρησης από τη STIM σε περίπου 350 εκατ. EUR, η οποία λαμβάνει υπόψη μόνο τα στοιχεία του ισολογισμού που αυξάνουν την αξία με βάση τη λογιστική θέση της επιχείρησης (έκτακτες αποσβέσεις, υπολειμματική υπεραξία των πλοίων κ.λπ.), χωρίς να λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία παθητικού που τη μειώνουν. Αυτή η καθαρά λογιστική μέθοδος υπολογισμού δεν ανταποκρίνεται στην οικονομική πραγματικότητα μιας εταιρείας θαλάσσιων μεταφορών, όπως η SNCM, η οποία διαθέτει στοιχεία ενεργητικού που καταγράφονται στον ισολογισμό, αλλά παρουσιάζει επίσης μειωμένη αποδοτικότητα και σημαντικά στοιχεία παθητικού εκτός ισολογισμού.
- (112) Βλέπε παραδείγματος χάρι, την απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιανουαρίου 2006, *Ministero dell'Economia e delle Finanze κατά Cassa di Risparmio di Firenze* (222/04, Συλλογή, σ. I-289, σκέψη 129).
- (113) ΕΕ L 364 της 12.12.1992, σ. 7.
- (114) ΕΕ L 378 της 31.12.1986, σ. 1.
- (115) Η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λάβει θέση για όλα τα επιχειρήματα που επικαλούνται ενώπιόν της οι ενδιαφερόμενοι, αλλά της αρκεί να εκθέσει τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν ουσιαστική σημασία για τη συγκρότηση της απόφασής της (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, *Siemens* κατά Επιτροπής, (459/93, Συλλογή, σ. II-1675, σκέψη 31) και της 13ης Ιουνίου 2000, *EPAC* κατά Επιτροπής, (204/97 και 270/97, Συλλογή, σ. II-2267, σκέψη 35).
- (116) Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Φεβρουαρίου 2008, *BUPA κ. α. κατά Επιτροπής* (289/03).
- (117) Βλέπε σχετικά απόφαση της Επιτροπής της 30ής Οκτωβρίου 2001 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που κατέβαλε η Γαλλία στην SNCM (ΕΕ L 50 της 21.2.2002, σ. 66).
- (118) Αποτέλεσμα χωρίς τις υπεραξίες από την εκποίηση των πλοίων.
- (119) Γ' αυτά τα δύο έτη που αντιστοιχούν στα δύο τελευταία έτη της εφαρμογής της σύμβασης του 1996, η έκθεση του συμβούλου της εποχής εκείνης δεν μπόρεσε, λόγω έλλειψης διαθέσιμων στοιχείων εκείνη την περίοδο, να υπολογίσει το αποτέλεσμα στην αναλυτική λογιστική όσον αφορά τα δρομολόγια της Κορσικής.
- (120) Σύμφωνα με την πρακτική της σε θέματα λήψης αποφάσεων, η Επιτροπή δεν ενδιαφέρεται για το μέσο αντιστάθμισης που χρησιμοποιεί το κράτος μέλος, αρκεί να μπορεί να επαληθεύσει την απουσία διασταυρούμενης επιδότησης υπέρ ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων. Βλέπε ιδίως την απόφαση της Επιτροπής της 12ης Μαρτίου 2002 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που χορήγησε η Ιταλία στην *Poste Italiane SpA* (ΕΕ L 282 της 19.10.2002, σ. 29) και την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Ιουλίου 2003 σχετικά με την αύξηση κεφαλαίου κατά 297,5 εκατ. EUR υπέρ της *La Poste Belge/De Post* (ΕΕ C 241 της 8.10.2003, σ. 13).
- (121) Εξάλλου, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η Επιτροπή καθόρισε το 1997 τις κοινοτικές κατευθύνσεις για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, διευκρινίζοντας τους όρους με τους οποίους οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε αντιστάθμιση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας θα θεωρούνται συμβατές με την κοινή αγορά - ΕΕ C 205 της 5.7.1997, σ. 5.
- (122) Βλέπε απόφαση 2002/149/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 50 της 21.2.2002 σ. 66).

- (123) Όροι του κανονισμού για τη χρηματοδοτική συνεισφορά του κράτους, που αναφέρονται στο σημείο IV της πενταετούς σύμβασης μεταξύ της SNCM και της OTC για την περίοδο 1996-2001.
- (124) Συγκεκριμένα όπως αναφέρεται στην υποσημείωση αριθ. 71 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή έχει επαληθεύσει την ύπαρξη χωριστών λογαριασμών σχετικά με την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών για την εξεταζόμενη περίοδο.
- (125) Το ποσό αυτό είναι αποτέλεσμα της διαφοράς ανάμεσα στο αρχικά κοινοποιηθέν ποσό (76 εκατ. EUR) και το καταβληθέν ποσό για αντιστάθμιση της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας (53,48 εκατ. EUR).
- (126) Απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 2003, Γερμανία κατά Επιτροπής (334/99, Συλλογή, σ. I-1139, σκέψη 142).
- (127) Ανακοίνωση της Επιτροπής στα κράτη μέλη: εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 5 της οδηγίας 80/723/ΕΟΚ της Επιτροπής στις δημόσιες επιχειρήσεις του μεταποιητικού κλάδου, ΕΕ C 307 της 13.11.1993, σ. 3, σημείο 11. Η ανακοίνωση αυτή ασχολείται με τον μεταποιητικό κλάδο, αλλά εφαρμόζεται κατ' αναλογία με τον ίδιο τρόπο και σε όλους τους άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.
- (128) Βλέπε ιδίως την απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Μαρτίου 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale κατά Επιτροπής (233/99, Συλλογή, σ. II-435).
- (129) Απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Ιανουαρίου της 1999, Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH και Lech-Stahlwerke GmbH κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2/96 και 129/95, Συλλογή, σ. II-17, σκέψη 116).
- (130) Απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Σεπτεμβρίου 1994, Ισπανία κατά Επιτροπής, (278/92, 279/92 και 280/92, Συλλογή, σ. I-4103).
- (131) Απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 2003, Γερμανία κατά Επιτροπής (334/99, Συλλογή, 2003, σ. I-1139).
- (132) Απόφαση 98/204/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1997, σχετικά με την υπό όρους έγκριση των ενισχύσεων που χορήγησε η Γαλλία στον όμιλο GAN (ΕΕ L 78 της 16.3.1998, σ. 1).
- (133) Βλ σχετικά την απόφαση 2006/947/ΕΚ της 7ης Δεκεμβρίου 2005 σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε το Βέλγιο στην ABX Logistics (ΕΕ L 383 της 28.12.2006, σ. 21).
- (134) Βλέπε σχετικά την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-1433).
- (135) Βλέπε παραδείγματος χάρι την απόφαση 92/266/ΕΟΚ της Επιτροπής της 27ης Νοεμβρίου 1991 σχετικά με τις δραστηριότητες μετατροπής κρατικών βιομηχανικών ομίλων της Γαλλίας εκτός του τομέα σιδήρου και χάλυβα, άνθρακα και της Compagnie générale maritime ως προς τα άρθρα 92 έως 94 της συνθήκης ΕΟΚ (ΕΕ L 138 της 21ης Μαΐου 1992, σ. 24). Βλέπε επίσης τα προγράμματα κοινωνικών μέτρων στα οποία γίνεται αναφορά στη συνέχεια.
- (136) Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι το μισό προσωπικό απασχολούνταν σε προσωρινή βάση ή υπεργολαβία επιτόπου. Μπορούμε, συνεπώς, να υποθέσουμε ότι το κόστος ανά μισθωτό για τις 5 000 θέσεις απασχόλησης που αφορούν το μόνιμο προσωπικό της Airbus ήταν σαφώς υψηλότερο.
- (137) Μετά από διαδικασία υποβολής προσφορών, η Επιτροπή επέλεξε μια ανεξάρτητη εταιρεία συμβούλων, τη Moore Stephens, Chartered Accountants, η τελική έκθεση της οποίας επιδόθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2008.
- (138) Είναι τα 7 ακόλουθα πλοία: Corse, Ile de Beauté, Méditerranée, Napoléon Bonaparte, Paglia Orba, Monte d'Oro, Monte Cino.
- (139) Η έκπτωση αυτή, η οποία ανέρχεται σε [...] εκατ. EUR (δηλαδή κατά μέσο όρο [...] έως [...] % της ακαθάριστης αγοραίας αξίας) δικαιολογείται, μεταξύ άλλων, από την ιδιαιτερότητα των πλοίων της SNCM τα οποία είναι προσαρμοσμένα στα δρομολόγια που πραγματοποιεί η επιχείρηση, από την κατάσταση των πλοίων και από το πλαίσιο διάθεσης στην αγορά του συνόλου του στόλου (ιδίως την αδυναμία της θέσης του πωλητή). Η αποτίμηση της BRS βασίζεται κυρίως στην υπόθεση μιας πώλησης πλοίων που είναι απολύτως εντάξει, σε καλή κατάσταση συντήρησης και λειτουργίας υπό φυσιολογικές εμπορικές συνθήκες.
- (140) Εκτιμάται σε [...] εκατ. EUR.
- (141) Ο αστάθμητος δικαστικός παράγοντας δικαιολογείται από το ενδεχόμενο ο εντολοδόχος εκκαθαριστής να αναγκαστεί να προβεί ταχύτατα στην εκποίηση των πλοίων και από την επίπτωση κορεσμού της αγοράς λόγω γης περιορισμένης ικανότητάς της απορρόφησης.
- (142) Πρόκειται για υποχρέωση που θεσπίστηκε με το άρθρο L.321-13 του κώδικα εργασίας που προβλέπει την καταβολή από τον εργοδότη αποζημίωσης κατά την απόλυση μισθωτού ηλικίας κάτω των 50 ετών.

- (¹⁴³) Κόστος αναζωογόνησης της αγοράς εργασίας ([...] εκατ. EUR), κόστος των συμβάσεων μετάταξης ([...] εκατ. EUR), κόστος των μέτρων πλαισίωσης και ενίσχυσης μετάταξης που ονομάζεται «κινητικότητα» ([...] εκατ. EUR).
- (¹⁴⁴) Κόστος της απόλυσης των συμβασιούχων της SNCM που είναι αποσπασμένοι σε συνδεδεμένες εταιρείες και του προσωπικού των θυγατρικών που έχουν μεταβιβαστεί ([...] εκατ. EUR) και κόστος των δικαστικών διαδικασιών για τη λύση συμβάσεων εργασίας και αιτήσεις τροποποίησης της σύμβασης εργασίας ([...] εκατ. EUR).
- (¹⁴⁵) Στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, η SNCM εκμεταλλεύεται τρία πλοία σε χρηματοδοτική μίσθωση: το NGV *Liamone* (που κατέχεται από την GIE *Véronique Bail*), το *Danielle Casanova* (GIE *Joliette Bail*) και το *Pascal Paoli* (GIE *Castellane Bail*).
- (¹⁴⁶) Οι υποθέσεις στις οποίες βασίστηκε αυτή η αξιολόγηση είναι οι ακόλουθες:
- η SNCM τερματίζει τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης στις 30 Σεπτεμβρίου 2005 το οποίο συνεπάγεται ότι τα πλοία επιστρέφονται στους ιδιοκτήτες τους (GIE) και δεν καταβάλλεται κανένα μίσθωμα,
  - δεν είναι δυνατόν να ασκηθούν τα δικαιώματα προαίρεσης αγοράς,
  - τα πλοία εκχωρούνται από τις πιστώτριες τράπεζες των GIE στις 30 Σεπτεμβρίου 2005· το καθαρό προϊόν της πώλησης των πλοίων διατίθεται κατά προτεραιότητα στην αποπληρωμή τραπεζικών δανείων και φόρων.
- (¹⁴⁷) Da die SNCM in vielen Fällen wiederholt befristete Arbeitsverträge geschlossen hat.
- (¹⁴⁸) Στην απόφασή της 2006/947/EK της 7ης Δεκεμβρίου 2005 σχετικά με κρατική ενίσχυση που εφάρμοσε το Βέλγιο υπέρ της ABX Logistics (EE L 383 της 28.12.2006, σ. 21), η Επιτροπή ανέφερε: «Η Επιτροπή δεν αρνείται ότι σε ορισμένες έκτακτες περιστάσεις, ορισμένες εθνικές νομοθεσίες προβλέπουν τη δυνατότητα για τρίτους να στραφούν κατά των μετόχων μιας εκκαθαριζόμενης επιχείρησης, ειδικότερα αν οι μέτοχοι αυτοί μπορούν να θεωρηθούν [...] ή/και ότι έχουν διαπράξει διαχειριστικά λάθη. Ωστόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, μολονότι η δυνατότητα αυτή υπάρχει στο γαλλικό δίκαιο και οι βελγικές αρχές υπέβαλαν ορισμένες ενδείξεις σχετικά με έναν τέτοιο κίνδυνο, δεν αρκούν για να άρουν τις αμφιβολίες που εκφράστηκαν, κατά τη διεύρυνση της διαδικασίας του Απριλίου 2005 στην παρούσα υπόθεση. Η Επιτροπή συμπεραίνει συνεπώς ότι δεν μπορεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να γίνει δεκτό το κόστος των 58 εκατ. EUR του σεναρίου που συνδέεται σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές με τον κίνδυνο [...]».
- (¹⁴⁹) Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ενίσχυση που αποφάσισε η Γαλλία να χορηγήσει στην Société *Marseillaise de crédit* (EE C 49 της 19.2.1997, σ. 2).
- (¹⁵⁰) Δηλ. η καθαρή παρούσα αξία του κινδύνου μιας μελλοντικής καταδίκης, λαμβανομένου υπόψη του ότι τα άτομα που κατηγορούνται ως υπεύθυνα για το παθητικό θα αντικρούσουν αυτό τον ισχυρισμό.
- (¹⁵¹) Νόμος αριθ. 85-98 της 25 Ιανουαρίου 1985 σχετικά με την εξυγίανση και δικαστική εκκαθάριση των επιχειρήσεων που έχει κωδικοποιηθεί στον εμπορικό κώδικα στα άρθρα L620-1 και επόμενα· νόμος αριθ. 2005-845 της 26ης Ιουλίου 2005 σχετικά με τη διάσωση, εξυγίανση και εκκαθάριση των επιχειρήσεων, κωδικοποιημένων στα άρθρα 620-1 έως 670-8 του εμπορικού κώδικα.
- (¹⁵²) Η υποθετική εκδοχή της εφαρμογής ενός σχεδίου διάσωσης δεν εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον ο προαναφερόμενος νόμος του 2005 τέθηκε σε ισχύ αργότερα ενώ από κανένα στοιχείο που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή δεν συνάγεται ότι θα αποτύγχανε μια ενδεχόμενη εξυγίανση με δικαστική απόφαση της SNCM.
- (¹⁵³) Βάσει των διατάξεων των σχετικών νόμων, οι δημόσιες επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των προαναφερόμενων νόμων οι οποίοι διέπουν τη δικαστική εκκαθάριση. Εξάλλου, η νομοθεσία επιτρέπει την ανάληψη της ευθύνης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με την ιδιότητα του διαχειριστή στο πλαίσιο αγωγής για κάλυψη του παθητικού.
- (¹⁵⁴) Κατά τη γαλλική νομολογία ο εκ των πραγμάτων διαχειριστής οφείλει να λαμβάνει διαρκώς θετικά μέτρα διαχείρισης ή διοίκησης.
- (¹⁵⁵) Αντίδραση των γαλλικών αρχών σε ορισμένες παρατηρήσεις που κοινοποίησε η SNCM (βλέπε σημείο 172 της παρούσας απόφασης).
- (¹⁵⁶) Αξίζει να επισημανθεί ότι εκτός από τις κλασσικές μισθολογικές απαιτήσεις, υπάρχουν και δικαστικές μισθολογικές απαιτήσεις βάσει αποφάσεων που εκδίδουν εργατοδικεία. Στην προκειμένη περίπτωση, ο μισθωτός προσφεύγει στο εργατοδικείο για να κρίνει το βάσιμο του αιτήματός του και, εάν το αίτημα αυτό γίνει αποδεκτό, εγγράφεται στην κατάσταση των απαιτήσεων κατά της εταιρείας.
- (¹⁵⁷) Απόφαση του Cour de Cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου) της 30ής Νοεμβρίου 1993 αριθ. 91-20 554, Bull. civ. IV, αριθ. 440, σ. 319.

- (¹⁵⁸) Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιήθηκε από την *Sorgem Evaluation Conseiller en investissements financiers*. Ο συντάκτης της αξιολόγησης, *Maurice Nussenbaum*, είναι οικονομικός σύμβουλος στο Εφετείο Παρισιών και διαπιστευμένος από το *Cour de Cassation*.
- (¹⁵⁹) Αντίδραση των γαλλικών αρχών σε ορισμένες παρατηρήσεις που διαβίβασε η *SNCM* (βλέπε παράγραφο 174 της παρούσας απόφασης).
- (¹⁶⁰) Αντίδραση των γαλλικών αρχών σε ορισμένες παρατηρήσεις που διαβίβασε η *SNCM* (βλέπε παραγράφους 175 και 176 της παρούσας απόφασης).
- (¹⁶¹) Αντίδραση των γαλλικών αρχών σε ορισμένες παρατηρήσεις που διαβίβασε η *SNCM* (βλέπε παραγράφους 175 και 176 της παρούσας απόφασης).
- (¹⁶²) *Bureau de Recherches Géologiques et Minières (BRGM)*.
- (¹⁶³) Βλέπε παραδείγματος χάρι την απόφαση του *Cour de Cassation* της 6ης Φεβρουαρίου 2001 αριθ. 98-15129.
- (¹⁶⁴) Βλέπε ιδίως τις δύο αποφάσεις του *Cour d'Appel de Rouen* της 22ας Μαρτίου 2005 – απόφαση αριθ. G 04/02549 *Asprocomp Group Oyj* και απόφαση αριθ. RG 01/02667 – 04/02675.
- (¹⁶⁵) Αφού ληφθεί υπόψη ότι τα άτομα που κατηγορούνται ότι ανέστειλαν αυθαίρετα την εφαρμογή αυτού του σχεδίου θα υπερασπίσουν ασφαλώς με σθένος τον εαυτό τους για να μη κριθούν υπεύθυνα.
- (¹⁶⁶) *Cass. com.*, 19 Απριλίου 2005, *Métaleuros*.
- (¹⁶⁷) Εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης ΕΚ στις αποκτήσεις συμμετοχών των δημόσιων αρχών, *Δελτίο ΕΚ* 9/1984, σημείο 3.2. iii.
- (¹⁶⁸) Απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2000, *Alitalia* κατά Επιτροπής (296/97, Συλλογή, σ. II-3871).
- (¹⁶⁹) Βλέπε παραδείγματος χάρι την απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, *Air France* κατά Επιτροπής (358/94, Συλλογή, σ. II-2109, σκέψη 70).
- (¹⁷⁰) Βλέπε την απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, *Γαλλία* κατά Επιτροπής (301/87, Συλλογή, σ. I-307, σκέψη 40).
- (¹⁷¹) Βλέπε την ανακοίνωση σχετικά με ενδεχόμενη ενίσχυση που περιέχεται σε σχέδιο εισφοράς δημόσιων κεφαλαίων στο μεταχικό κεφάλαιο της *Klöckner Stahl*, *EE C 390* της 31.12.1994, σ. 1.
- (¹⁷²) Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, *SFEI* (39/94, Συλλογή, σ. I-3547, σκέψη 60).
- (¹⁷³) Απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, *Γαλλία* κατά Επιτροπής (301/87, Συλλογή, σ. I-307, σκέψη 41).
- (¹⁷⁴) Απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Σεπτεμβρίου 2000, *Confederación Española de Transporte de Mercancías (CETM)* κατά Επιτροπής (55/99, Συλλογή, σ. II-03207, σκέψη 82).
- (¹⁷⁵) Απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, *Ιταλία* κατά Επιτροπής (173/73, Συλλογή, 709, σκέψη 33).
- (¹⁷⁶) Απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, *HJ Banks* (390/98, Συλλογή, σ. I-6117, σκέψη 33).
- (¹⁷⁷) Απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Ιουλίου 2004, *Salzgitter* κατά Επιτροπής (308/00, Συλλογή, σ. II-1933, σκέψη 79). Βλέπε επίσης ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα άμεσης φορολογίας των επιχειρήσεων (*EE C 384* της 10.12.1998, σ. 3, παράγραφος 16).
- (¹⁷⁸) Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, *Πορτογαλία* κατά Επιτροπής (88/03, Συλλογή, ρ. I-7115, σκέψη 56).
- (¹⁷⁹) Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Νοεμβρίου 2001, *Adria-Wien Pipeline GmbH* (143/99, Συλλογή, σ. I-8365, σκέψη 41).

- (¹⁸⁰) Βλέπε παραδείγματος χάρι την απόφαση της Επιτροπής της 10ης Οκτωβρίου 2007 σχετικά με την αναθεώρηση του συστήματος χρηματοδότησης των συντάξεων στον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα (EE C 308 της 19.12.2007, σ. 9) και την απόφαση της Επιτροπής της 10ης Οκτωβρίου 2007 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που χορήγησε η Γαλλία για τη μεταρρύθμιση του τρόπου χρηματοδότησης των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων που είναι αποσπασμένοι στο Ταχυδρομείο (EE L 63 της 7.3.2008, σ. 16).
- (¹⁸¹) Βλέπε απόφαση της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2002 σχετικά με την Société française de production (EE C 71 της 25.3.2003, σ. 3). «Η χρηματοδότηση από το κράτος ενός σχεδίου μείωσης του προσωπικού που θα επέτρεπε σε μια επιχείρηση να απολύσει μέρος του προσωπικού της, χωρίς να επιβαρυνθεί με το συνολικό κόστος, συνιστά επιλεκτικό πλεονέκτημα που θα μπορούσε να υπαχθεί στην απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων. Αντίθετα, η εφαρμογή με δημόσια κεφάλαια συμπληρωματικών μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα υπέρ απολυόμενων, χωρίς τα μέτρα αυτά να απαλλάσσουν τον εργοδότη από τις συνήθεις επιβαρύνσεις του υπάγεται στην κοινωνική πολιτική των κρατών μελών και δεν συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ [...]. Η SFP θα αναλάβει εξ ολοκλήρου αυτό το κόστος Συνεπώς, τα συμπληρωματικά μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα υπέρ του απολυόμενου προσωπικού της SFP, που θα τεθούν σε εφαρμογή όταν οι εργαζόμενοι αυτοί θα έχουν εγκαταλείψει την επιχείρηση, δεν αποδεσμεύει κατά κανένα τρόπο την επιχείρηση από τις υποχρεώσεις της και δεν περιέχει κρατική ενίσχυση υπέρ της SFP».
- (¹⁸²) Το ποσό αυτό είναι αποτέλεσμα της διαφοράς ανάμεσα στο πράγματι κοινοποιηθέν ποσό (76 εκατ. EUR) και στο ποσό που εγκρίθηκε ως αντιστάθμιση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας (53,48 εκατ. EUR).
- (¹⁸³) EE C 288 της 9.10.1999, σ. 2.
- (¹⁸⁴) EE C 205 της 5.7.1997, σ. 5.
- (¹⁸⁵) Βλέπε το σημείο 30 των κατευθυντήριων γραμμών του 2002.
- (¹⁸⁶) Προαναφερθείσα απόφαση.
- (¹⁸⁷) Οι καταλογισθείσες επιβαρύνσεις είναι έξοδα που έχουν εγγράφονται λογιστικά κατ' εφαρμογή των φορολογικών κανόνων.
- (¹⁸⁸) Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής (482/99, Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 71).
- (¹⁸⁹) Η πρώτη εναλλακτική μέθοδος, που βασίζεται στα απαραίτητα ίδια κεφάλαια που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση του υπάρχοντος στόλου, κρίνεται ακατάλληλη στο μέτρο που οι γαλλικές αρχές έλαβαν υπόψη σε αυτόν τον υπολογισμό την αξία της κτήσης του στόλου και όχι την αξία πώλησής του το 2002. Πράγματι, εάν μια νέα επιχείρηση επρόκειτο να ξεκινήσει τις δραστηριότητές της με στόλο αυτόν της SNCM σήμερα, θα έπρεπε να εξασφαλίσει ίδια κεφάλαια ανάλογα προς την τιμή αγοράς του συνόλου των πλοίων και όχι προς την αξία κατασκευής τους. Επιπλέον, μια τέτοια προσέγγιση δεν λαμβάνει υπόψη τα άλλα σημαντικά στοιχεία ενεργητικού όπως το ηλεκτρονικό σύστημα κρατήσεων ή τα κτίρια της έδρας της επιχείρησης.
Κατά την άποψη της Επιτροπής, η δεύτερη εναλλακτική μέθοδος που βασίζεται στις δαπάνες της SNCM, είναι καταλληλότερη. Η Επιτροπή, εντούτοις, επιθυμεί να επανεξετάσει το ποσό των 41,7 εκατ. EUR σχετικά με τις προηγούμενες ζημιές, ιδίως για να ληφθεί υπόψη το αποτέλεσμα του 2002 και μόνο οι ζημιές που συνδέονται με τη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Κορσικής πριν από το 1999.
- (¹⁹⁰) Πρέπει να επισημανθεί ότι ο ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας της Επιτροπής υπολόγισε το πραγματικό κόστος του σχεδίου αναδιάρθρωσης του 2002 σε [...] εκατ. EUR βάσει της λογιστικής της SNCM.
- (¹⁹¹) Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής (482/99, Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 71).
- (¹⁹²) Βλέπε πίνακα 2 της παρούσας απόφασης. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει τις εκποιήσεις στοιχείων ενεργητικού που πραγματοποιήθηκαν τη στιγμή της απόφασης του 2003, δηλαδή τις πωλήσεις των πλοίων *Napoléon*, *Monte Rotondo* και *Liberté* καθώς και τις πωλήσεις ακινήτων (το σύνολο των ακινήτων *Schuman* και *SCI Espace Schuman*).
- (¹⁹³) Βλέπε σημείο 48 των κατευθυντήριων γραμμών.
- (¹⁹⁴) Βλέπε παράρτημα 1.
- (¹⁹⁵) Πρέπει να επισημανθεί ότι, στις 11 Δεκεμβρίου 2007, υπεγράφη μεταξύ της VT και ενός τρίτου αγοραστή προσύμφωνο πώλησης του πλοίου *Jean Nicoli* για μεταφορά της ιδιοκτησίας που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2008.
- (¹⁹⁶) Κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή με επιστολή της 23ης Ιουνίου 2004.
- (¹⁹⁷) Το ποσό αυτό λαμβάνει υπόψη την πώληση, στις 24 Ιουνίου 2003, του *SCI Espace Schuman* [...] εκατ. EUR), αλλά δεν λαμβάνει υπόψη το καθαρό αρνητικό προϊόν της πώλησης που συνδέεται με την πώληση του πλοίου *Aliso* [...] εκατ. EUR) που πραγματοποιήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2004.
- (¹⁹⁸) Το πλοίο *Asco*, τη συμμετοχή στην *Sudcargos* και το σύνολο των ακινήτων.

- (¹⁹⁹) Η Επιτροπή θεωρεί ότι, στο πλαίσιο της εκτίμησης της τήρησης των διατάξεων του άρθρου 4 της απόφασης του 2003, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι δηλωμένες τιμές, δηλαδή οι τιμές που αναγράφονται σε κάθε διαφήμιση ή σε κάθε δημόσια ανακοίνωση την οποία θα μπορούσε να δημοσιεύσει η SNCM. Ο όρος αυτός δεν αφορά τις τιμές που προέρχονται από το σύστημα ηλεκτρονικών κρατήσεων της SNCM, διότι αυτές οι τιμές είναι, όσον αφορά και την SNCM και τους ανταγωνιστές της, καταχωρισμένες δυναμικά με τον όρο «yield management». Η παραμετροποίηση των συστημάτων δεν επιτρέπει τη διαπίστωση της διαθεσιμότητας ειδικών τιμών των ανταγωνιστών της SNCM και, ως εκ τούτου, να επαληθευθεί ότι η SNCM δεν είχε την ιδιότητα του πρώτου στις τιμές.
- (²⁰⁰) Αποδεικνύεται, πράγματι, ότι, βάσει των στοιχείων που έχουν κοινοποιηθεί οι γαλλικές αρχές, η SNCM δεν ανακοίνωσε ποτέ κατά το διάστημα από τις 9 Ιουλίου 2003 έως τις 16 Μαρτίου 2005, μέσω των εταιρικών ανακοινώσεών της, των διαφημιστικών εκστρατειών της ή οποιουδήποτε άλλου δημόσιου εγγράφου, τιμές χαμηλότερες από τις δημοσιευμένες τιμές των ανταγωνιστών της.
- (²⁰¹) Το ποσό αυτό είναι η διαφορά ανάμεσα στις καθαρές ανάγκες ρευστότητας της SNCM (ήτοι 19,75 εκατ. EUR) και το καθαρό προϊόν των εκποιήσεων στοιχείων ενεργητικού που απορρέουν από την απόφαση του 2003 (ήτοι [...] εκατ. EUR που αντιστοιχεί στην πώληση του πλοίου Aliso και τις συμμετοχές στις Southern Trader, Someca και Amadeus). Έτσι, η συνολική εισφορά κεφαλαίου που χορήγησε το κράτος στην SNCM ανέρχεται σε 69,29 εκατ. EUR.
-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΔΙΑΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ 2003

Άρθρο 1

Η ενίσχυση αναδιάρθρωσης την οποία η Γαλλία προτίθεται να χορηγήσει στη Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (SNCM) είναι συμβατή προς την κοινή αγορά, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 2 έως 5.

Άρθρο 2

Αμέσως μετά την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης και έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 η SNCM δεν προβαίνει σε απόκτηση νέων πλοίων και σε υπογραφή συμβάσεων ναπήγησης, παραγγελιών ή ναύλωσης πλοίων νεότευκτων ή ανακαινισμένων.

Αμέσως μετά την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης και έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 η SNCM επιτρέπεται να λειτουργεί μόνο τα έντεκα πλοία που η επιχείρηση SNCM ήδη κατέχει, δηλαδή τα: *Napoléon Bonaparte*, *Danielle Casanova*, *Île de Beauté*, *Corse*, *Liamone*, *Aliso*, *Méditerranée*, *Pascal Paoli*, *Paglia Orba*, *Monte Cinto* και *Monte d'Oro*.

Σε περίπτωση που, λόγω γεγονότων ανεξάρτητων της θέλησής της, καταστεί αναγκαίο η SNCM να αντικαταστήσει κάποιο από τα πλοία της πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2006, η Επιτροπή μπορεί να εγκρίνει την αντικατάσταση βασιζόμενη σε δέοντως αιτιολογημένη ανακοίνωση της Γαλλίας.

Άρθρο 3

Ο όμιλος SNCM μεταβιβάζει το σύνολο των άμεσων και έμμεσων συμμετοχών του στις ακόλουθες εταιρείες:

- *Amadeus France*,
- *la Compagnie Corse Méditerranée*,
- *la société civile immobilière Schuman*,
- *la Société Méditerranéenne d'Investissements et de Participations*,
- *la Someca*.

Αντί να μεταβιβάσει τις συμμετοχές της στη *Société méditerranéenne d'investissements et de participations*, η SNCM μπορεί να πωλήσει το μόνο στοιχείο ενεργητικού της εταιρείας αυτής, το *Southern Trader*, και να κλείσει την εν λόγω θυγατρική.

Οι μεταβιβάσεις μπορεί να γίνουν, κατ' επιλογή των γαλλικών αρχών, είτε με δημόσια προσφορά προς πώληση είτε με πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος ύστερα από προηγούμενη δημοσίευση που θα παρέχει χρονικό διάστημα τουλάχιστον δύο μηνών στους ενδιαφερομένους να συμμετάσχουν.

Η Γαλλία κοινοποιεί στην Επιτροπή αποδεικτικά στοιχεία για το σύνολο των μεταβιβάσεων. Η SNCM δεν επιτρέπεται να επικαλεστεί ανεπάρκεια προσφορών που θα της κατατεθούν ώστε να μην πραγματοποιήσει τις εκχωρήσεις. Σε περίπτωση απουσίας προσφορών και εάν η Γαλλία είναι σε θέση να αποδείξει ότι λήφθηκαν όλα τα απαραίτητα μέτρα δημοσίευσης, ο όρος του πρώτου εδαφίου θεωρείται ότι έχει πληρωθεί.

Άρθρο 4

Αμέσως μετά την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης και έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, για όλες τις γραμμές με προορισμό την Κορσική η SNCM απέχει από την άσκηση οποιασδήποτε πολιτικής ναύλων όσον αφορά τους δημοσιευμένους ναύλους στοχεύοντας σε προσφορά τιμών χαμηλότερων από των ανταγωνιστών της για προορισμούς και υπηρεσίες ισοδύναμου χαρακτήρα και για τις ίδιες ημερομηνίες.

Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να κινήσει τη διαδικασία έρευνας για οποιαδήποτε παράλειψη διαπιστωθεί όσον αφορά τους όρους της παρούσας απόφασης, και ειδικότερα τον όρο του πρώτου εδαφίου.

Ο όρος του πρώτου εδαφίου ικανοποιείται, εάν κάθε ημέρα οι χαμηλότερες τιμές που ανακοινώνει η SNCM είναι υψηλότερες από τις χαμηλότερες τιμές προσφοράς που ανακοινώνει καθένας από τους ανταγωνιστές της, για προορισμούς και υπηρεσίες ισοδύναμου χαρακτήρα.

Ο όρος του πρώτου εδαφίου δεν εφαρμόζεται πλέον αφότου οι τιμές των εν λόγω ανταγωνιστών υπερβούν τους ναύλους της SNCM σε ισχύ κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς 1996, με διόρθωση ώστε να ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός.

Κάθε έτος πριν από τις 30 Ιουνίου η Γαλλία κοινοποιεί στην Επιτροπή όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για να αποδειχθεί ο όρος αυτός όντως τηρήθηκε κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος, για το σύνολο των διάπλων με προορισμό ή αναχώρηση την Κορσική.

Άρθρο 5

Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν οι γαλλικές αρχές στο σχέδιο αναδιάρθρωσης, τα πλήθη ετησίως των κυκλικών δρομολογίων πλοίων στις διάφορες θαλάσσιες συνδέσεις με την Κορσική περιορίζονται έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 στα κατώτατα όρια που προβλέπονται στον πίνακα 3 της παρούσας απόφασης⁽¹⁾, εκτός αν ανακύψουν λόγοι εξαιρετικοί που δεν μπορεί να αποδοθούν στην SNCM και οι οποίοι θα την υποχρέωναν να μεταθέσει ορισμένα κυκλικά δρομολόγια σε άλλους λιμένες και αν επέλθουν μεταβολές στις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που έχει αναλάβει η επιχείρηση.

Άρθρο 6

Αμέσως μετά την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης επιτρέπεται στη Γαλλία να ανακεφαλαιοποιήσει τη SNCM με μια αρχική πληρωμή ποσού 66 εκατ. ευρώ.

Έως το τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης, δηλαδή έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, η Επιτροπή μπορεί, κατόπιν αιτήσεως των γαλλικών αρχών, να αποφασίσει την έγκριση δεύτερης πληρωμής στη SNCM που θα αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των υπολοίπων 10 εκατ. ευρώ και του προϊόντος των μεταβιβάσεων που απαιτούνται στο άρθρο 3, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες εφαρμογής που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο.

Σχετική απόφαση θα μπορούσε να ληφθεί μόνον εφόσον εκτελεστούν οι ενέργειες οι απαιτούμενες στο άρθρο 3, το προϊόν των μεταβιβάσεων δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ και εφόσον έχουν τηρηθεί οι όροι των άρθρων 2, 4 και 5, με την επιφύλαξη της δυνατότητας της Επιτροπής να κινήσει, ανάλογα με την περίπτωση, την επίσημη διαδικασία έρευνας εάν αθετηθεί κάποιος από αυτούς. Άλλως η δεύτερη δόση της ενίσχυσης δεν θα καταβληθεί.

Άρθρο 7

Εντός έξι μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης η Γαλλία ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη συμμόρφωση προς την παρούσα απόφαση.

Άρθρο 8

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.

⁽¹⁾ Βλέπε παράρτημα II της παρούσας απόφασης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ 2003

Εξέλιξη της προσφοράς της SNCM

	Αριθμός δρομολογίων		Προσφερόμενες θέσεις		Προσφερόμενα γραμμικά μέτρα	
	2001	> 2003	2001	> 2003	2001	> 2003
Μασσαλία-Κορσική	1 881	[...]	1 723 050	[...]	1 469 000	[...]
Τουλόν-Κορσική	187	[...]	303 650	[...]	0	[...]
Κόλπος της Γένοβας	1 768	[...]	1 708 700	[...]	0	[...]
Υποσύνολο Ευρώπη	3 836	3 067	3 735 400	2 357 500	1 469 000	[...]
Χώρες του Μαγκρέμπ	302	372	444 000	635 000	0	0
Συνολο	4 138	3 439	4 179 400	2 992 500	1 469 000	[...]

Τιμή συνδρομής 2009 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 000 EUR ετησίως (*)
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	100 EUR μηνιαίως (*)
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	700 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	70 EUR μηνιαίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	400 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	40 EUR μηνιαίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	500 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, CD-ROM, δύο εκδόσεις την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	360 EUR ετησίως (= 30 EUR μηνιαίως)
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με το διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

(*) Πώληση ανά τεύχος: — έως 32 σελίδες: 6 EUR
— από 33 έως 64 σελίδες: 12 EUR
— περισσότερες από 64 σελίδες: η τιμή ορίζεται κατά περίπτωση.

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάσσουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η Επίσημη Εφημερίδα στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο CD-ROM.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της Επίσημης Εφημερίδας. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Πωλήσεις και συνδρομές

Οι προς πώληση εκδόσεις της Υπηρεσίας Εκδόσεων διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>